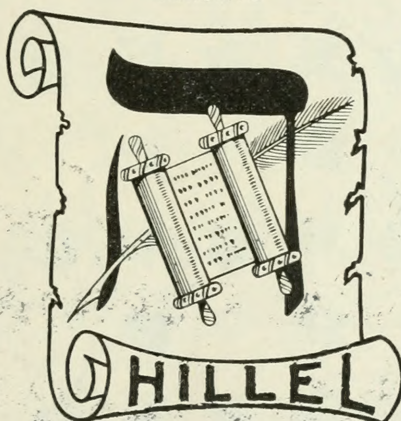
כל כתבי
דוד
פרישמאן

The Norman Raitblat
Memorial Library

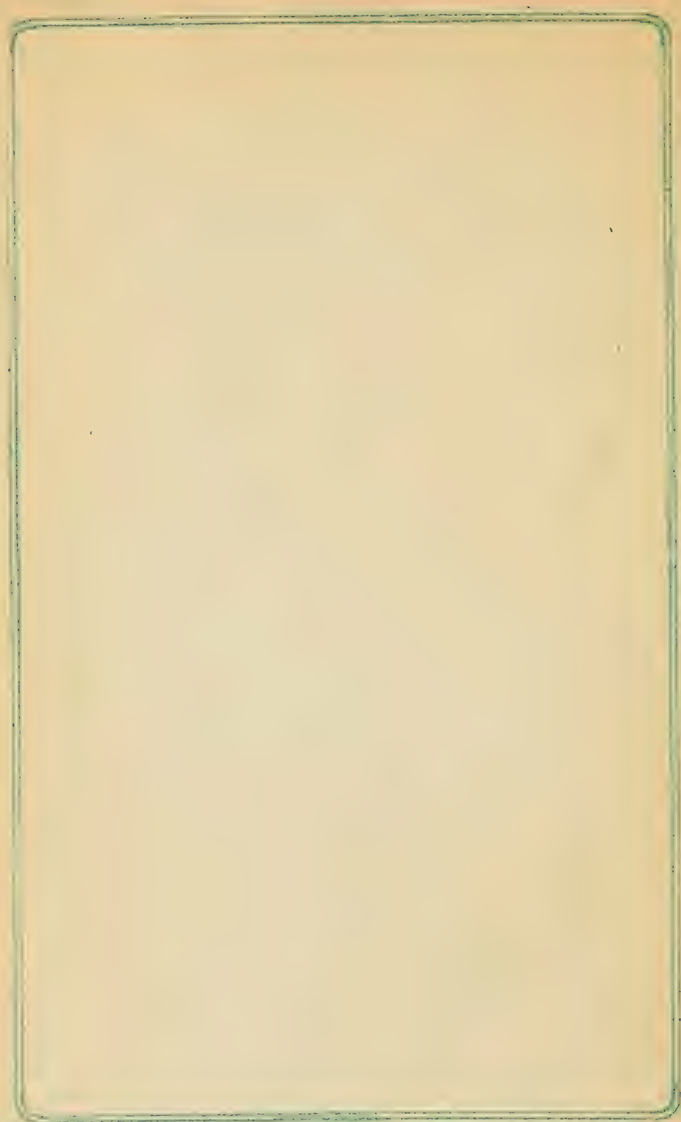
B'NAI B'RITH HILLEL FOUNDATION
TORONTO

DONATED BY

LIBRARY FUND

PROPERTY OF
B'NAI B'RITH
HILLEL FOUNDATION
TORONTO

Presented to the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

by

PAULA MINTZ
(MINTZMACHER)

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא

ספר לכל אדם ואף לא לאחד

מאת

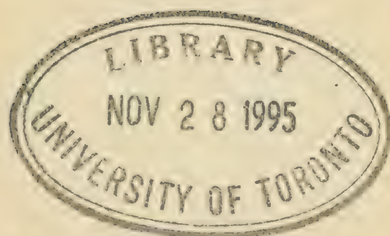
פרידריך ניטשע

מתֻרגם על־ידי

דוד פרישמאן

הלק ראשון ושני

הוצאת „ספרות"

WARSZAWA
Druk. SZ. SIKORA i I. MYLNER, Nowolipki 6.

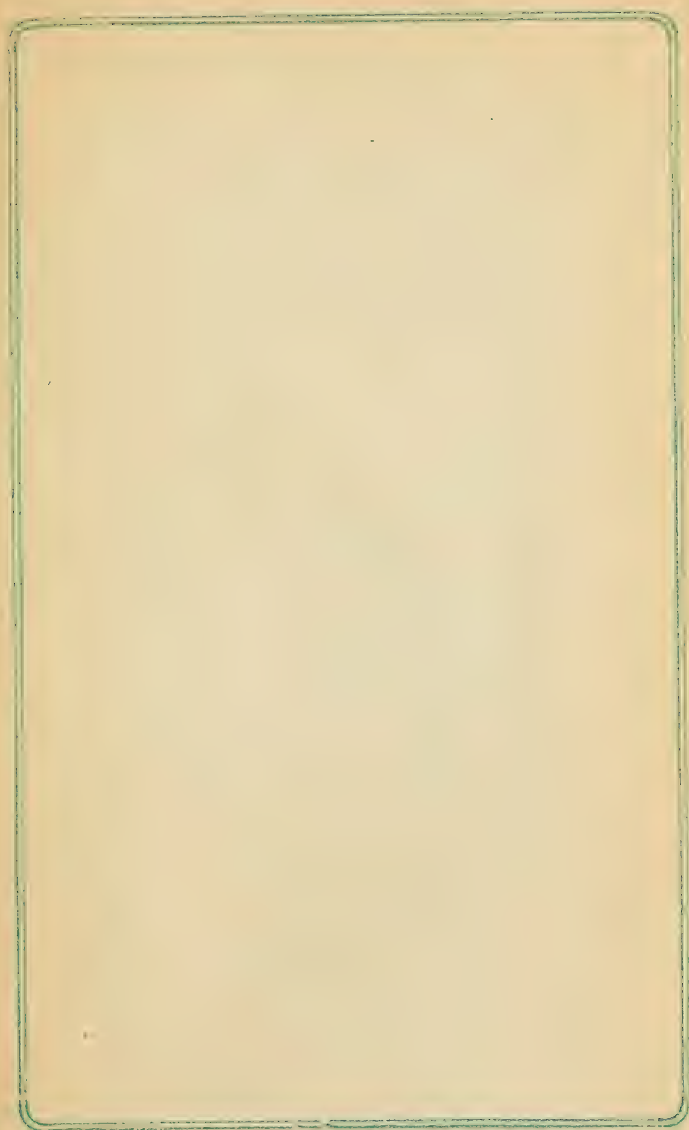
התֹּכן

חלק ראשון

חלק שני

כרך ראשון

פְּתַח־דִּבְרֵי סָרַתּוּסְטְרָא.

א.

וַיְהִי בִּהְיוֹת סָרַתּוּסְטְרָא בֶּן־שְׁלֹשִׁים שָׁנָה, וַיַּעֲזֹב אֶת־מוֹלַדְתּוֹ וְאֶת־נַחַל מוֹלַדְתּוֹ וַיֵּלֶךְ אֶל הֶהָרִים. שָׁם הָיָה עַל־רוּחוֹ וְעַל־בְּדִידָתוֹ וְלֹא שָׂבַע אוֹתָן עֶשֶׂר שָׁנִים. וּמִקֵּץ הַיָּמִים הָאֵלֶּה נֶהְפַּךְ עָלָיו לִבּוֹ, — וַיְהִי בְּבֹקֶר־יוֹם וַיַּשְׁכֵּם עִם־הַשַּׁחַר וַיֵּצֵא אֶל־הַשֶּׁמֶשׁ וַיְדַבֵּר אֵלֶיהָ לֵאמֹר:

„אַתָּה הַכֹּכָב הַגָּדוֹל! גַּם אָשְׁרְךָ כְּלֹא־הָיָה, לוּלֵא הָיוּ אֵלֶּה אֲשֶׁר לָהֶם אַתָּה מֵאִיר!

הִנֵּה עָלִיתָ עֶשֶׂר שָׁנִים פֹּה עַל פְּנֵי מְעָרָתִי: לוּלֵא אֲנִי וְנִשְׁרִי וְהַנָּחָשׁ אֲשֶׁר עִמִּי, כִּי־עַתָּה קַצְתָּ בְּאוֹרְךָ וּבַדֶּרֶךְ הַזֹּאת.

אוּלָם חִכִּינוּ לְךָ יוֹם יוֹם בַּבֹּקֶר וַנִּפְרֹק מֵעָלֶיךָ אֶת־עֹתֶרֶת שִׁפְעָתְךָ וְגַם בֵּרַכְנוּךָ תַּהְתֶּיהָ.

רְאֵה! הִנֵּה שָׂבַעְתִּי אֶת־חָכְמָתִי, כַּדְּבוֹרָה אֲשֶׁר לִקְּטָה הַדְּבַשׁ רַב מֵהָכִיל, וְעַתָּה יָדַיִם אֲבַקֵּשׁ אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה שְׁלוּחוֹת.

נָתֹן חָפַצְתִּי וּפַזֵּר, עַד־אִם יָשׁוּבוּ הַחֲכָמִים בֵּין הָאָדָם לִשְׂמוֹחַ עַל־אִוַּלְתָּם וַעֲנִיִּים יָשׁוּבוּ לִשְׂמוֹחַ עַל־עָשְׁרָם.

וְלָכֵן הָבוּ אֵרְדָה לְמַעֲמַקִּים: כְּמַעֲשֶׂה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה בָּעֶרֶב בְּבֹאֲךָ אֶל־מֵאַחֲרֵי הַיָּם וְאֶת־אוֹרְךָ אַתָּה מֵבִיא גַּם לְיוֹשְׁבֵי תַחְתִּית — אַתָּה הַכֹּכָב גְּדָל הָעֹשֶׁר!

כָמוֹךָ אֶשְׁקַע גַּם אֲנִי – כַּאֲשֶׁר יֹאמְרוּ בְּנֵי הָאָדָם בִּשְׂפָתָם, אֲשֶׁר אֲלֵיהֶם אֲנִי יוֹרֵד.

הָבָה אֵפוֹא בָּרְכֵנִי נָא, כְּלִיל הָעַיִן הַשּׁוֹקֶטֶת, אֲשֶׁר תַּבִּיט אשֶׁר גַּם בְּגָדְלוֹ וְקִנְאָה לֹא תְקַנֵּא בוֹ!

בָּרֵךְ אֶת־הַכּוֹס, אֲשֶׁר מְעַט עוֹד וְעָבְרָה שְׂפָתָהּ, אָז יִזְּלוּ מֵימֶיהָ כְּעֵין הַזָּהָב וְנָשְׂאוּ אֶל כָּל עֵבֶר אֶת זִיו נְעִימוֹתֶיךָ!

רְאֵה! הַכּוֹס הַזֹּאת תָּשׁוּב וְהָיְתָה רֵיקָה וְזָרַתּוּסְטְרָא יָשׁוּב וְהָיָה אָדָם׃.

– כָּכָה הֵחֵל זָרַתּוּסְטְרָא לִשְׁקֹעַ.

ב.

וְזָרַתּוּסְטְרָא יָרַד מִן הֶהָרִים לְבַדּוֹ וְלֹא מָצָא אוֹתוֹ אִישׁ. אָכֵן בְּבֹאוֹ עַד הַיְּעָרוֹת וַיַּרְא פִּתְאֹם וְהִנֵּה אִישׁ זָקֵן עוֹמֵד עָלָיו, אֲשֶׁר עָזַב סֻכָּתוֹ הַקְּדוֹשָׁה לְבַעֲבוּר בַּקֵּשׁ שָׁרָשִׁים בַּיָּעַר. וַיֹּאמֶר הַזָּקֵן אֶל זָרַתּוּסְטְרָא וַיְדַבֵּר לֵאמֹר:

„לֹא זָר לִי הָיִיתָ, הַהֵלֶךְ: כִּי עַל־כֵּן עָבַרְתָּ פֹּה עַל־פְּנֵי זֶה שָׁנִים אֲחָדוֹת. אָז הָיָה שִׁמְךָ זָרַתּוּסְטְרָא, וְאוּלָם עַתָּה נֶהְפַּכְתָּ.

בַּיָּמִים הָהֵם נָשָׂאתָ אֶת־אֶפְרְךָ אֶל הֶהָרִים: הֲתֹאמַר לָשֵׂאת עַתָּה אֶת־אִשְּׁךָ אֶל הָעֲמָקִים? אִם לֹא יָרֵאתָ כִּי יֵיסָרוּךָ כְּמִשְׁפַּט מַבְעִיר אֶת הַבְּעֵרָה?

אָכֵן הִכַּרְתִּי אֶת זָרַתּוּסְטְרָא. הִנֵּה עֵינוֹ טְהוֹרָה וְאֶל־פִּיו לֹא דָבַק סֶתִי. הַאֵין זֶה כִּי הוּא הוֹלֵךְ כְּהוֹלֵךְ בְּמָחוֹל?

נֶהְפַּךְ זָרַתּוּסְטְרָא, לְיֶלֶד הָיָה זָרַתּוּסְטְרָא, שָׁב וְנֵעוֹר זָרַתּוּסְטְרָא: מַה־לְּךָ אֶל הַיְּשֵׁנִים?

כְּמוֹ בְתוֹךְ הַיָּם הָיִיתָ בִּבְדִידוּתְךָ, וְהַיָּם נָשָׂא אוֹתְךָ.

אוֹי לִי כִּי אָמַרְתָּ לָצֵאת אֶל הַיַּבָּשָׁה! אוֹי לִי כִּי אָמַרְתָּ לָשׁוּב וְלָשֵׂאת בְּשָׂרְךָ בְּעַצְמְךָ!״

וַיַּעַן סָרַתּוּסְטְרָא וַיֹּאמַר: „אָכֵן אָהַבְתִּי אֶת־בְּנֵי הָאָדָם״.

אָז עָנָה הַקָּדוֹשׁ: „לָמָּה בָאתִי אֵפוֹא אֶל־הַיַּעַר וְאֶל־הַמִּדְבָּר? הַאִם לֹא מֵאַהֲבָתִי הָרַבָּה אֲשֶׁר אָהַבְתִּי אֶת־הָאָדָם?

עַתָּה הִנֵּה אָהַבְתִּי אֶת־הָאֱלֹהִים: וְאֶת־בְּנֵי הָאָדָם לֹא יָסַפְתִּי לְאַהֲבָה. רָאִיתִי וְהִנֵּה הָאָדָם כְּלִי אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ שָׁלֵם. אָכֵן אַהֲבָתִי לָאָדָם רַק הָמִית תָּמִית אוֹתִי״.

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה: „לָמָּה אָמַרְתִּי כִּי אָהַבְתִּי! רַק שַׁי אֲנִי מֵבִיא לִבְנֵי־הָאָדָם״.

וַיַּעַן הַקָּדוֹשׁ וַיֹּאמַר: „אַל תִּתֵּן לָהֶם דָּבָר. טוֹב כִּי תְּחַסֵּר מֵהֶם מְעַט וְגַם אֶת הַמְּעַט הַנִּשְׁאָר לָהֶם תִּשָּׂא עִמָּהֶם — כִּי כָכָה תֵּיטִיב עִמָּם מְאֹד: וְלוּ רַק יִיטַב גַּם לְךָ!

וְאִם יֵשׁ עִם נַפְשְׁךָ לָתֶת־לָהֶם, אַל תִּתֵּן בִּלְתִּי אִם נְדָבָה, וְגַם בְּזֹאת תְּחַכֶּה עַד יוֹשִׁיטוּ יָד לְבַקָּשָׁה!״

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „אֵינֶנִּי נוֹתֵן נְדָבוֹת. אָמְנָם לַדָּבָר הַזֶּה אֵינֶנִּי עָנִי לְמַדַּי״.

וַיִּשְׂחַק הַקָּדוֹשׁ עַל סָרַתּוּסְטְרָא וַיֹּאמַר: כִּי עַתָּה הִשָּׁמֵר פֶּן יְמָאֲנוּ לָקַחַת אֶת אוֹצָרְךָ! אֵין הֵם בּוֹטְחִים בְּמִתְבּוֹדְדִים וְאֵין הֵם מַאֲמִינִים כִּי בָאנוּ לְבַעֲבוּר תֵּת.

כְּשָׁמְעָם אֶת צְעָדֵינוּ, וְהָיוּ לָהֶם הַקּוֹלוֹת בּוֹדְדִים עַד לִמְאֹד בִּרְחוֹבוֹת. וְהָיָה כְּמִשְׁפַּט שָׁכְבָם עַל מִשְׁכָּבָם בַּלֵּילוֹת וּכְשָׁמְעָם קוֹל צַעֲדֵי אִישׁ לִפְנֵי עֲלוֹת הַשַּׁחַר, אָז יִשְׁאֲלוּ אֶת־לִבָּם: לְאָן הוֹלֵךְ הַגַּנָּב?

אַל תֵּלֵךְ אֶל־בְּנֵי הָאָדָם, כִּי אִם שֵׁב תַּחְתֶּיךָ בְּתוֹךְ הַיַּעַר! טוֹב לָלֶכֶת אֶל־הַחַיָּה מִלֶּכֶת אֶל־בְּנֵי הָאָדָם! לָמָּה לֹא חָפַצְתָּ לִהְיוֹת כָּמוֹנִי, — דֹּב בְּקֶרֶב דֻּבִּים, צִפּוֹר בְּקֶרֶב צִפֳּרִים?״

אָז שָׁאַל סָרַתּוּסְטְרָא: „מָה אַתָּה עֹשֶׂה בְּתוֹךְ הַיַּעַר?
וְהַקָּדוֹשׁ עָנָה וְאָמַר: „עוֹשֶׂה אֲנִי זְמִירוֹת וּמְזַמֵּר אוֹתָן, וּבַעֲשׂוֹתִי אֶת־הַזְּמִירוֹת, אָז אֶשְׂחַק וְאֶבְכֶּה וְאֶהֱמֶה: וּבְזֹאת אֲעַבֵד אֶת־אֱלֹהִים.

בְּזִמְרִי וּבְבִכְוֹתִי וּבִשְׂחֲקִי וּבַהֲמוֹתִי אָנֹכִי עוֹבֵד אֶת־אֱלֹהִים אֲשֶׁר הוּא אֱלֹהָי וְאוּלָם אַתָּה הֲלֹא תַגֵּד אֵי־זֶה שַׁי אַתָּה נוֹתֵן לָנוּ?"

וְכִשְׁמֹעַ סָרַתּוּסְטְרָא אֶת־הַדְּבָרִים, וַיְמַהֵר וַיְבָרֶךְ אֶת־הַקָּדוֹשׁ וַיֹּאמַר: מַה־לִּי כִּי אֶתֵּן־לָכֶם! הַנִּיחוּ־לִי וְאֶחְפֹּז מִזֶּה, פֶּן אֶקַּח עוֹד מֵאֲשֶׁר לָכֶם!" – אָז נִפְרְדוּ שְׁנֵיהֶם, הַזָּקֵן וְהָאִישׁ, אִישׁ מֵעַל אָחִיו, וְהֵם מְשַׂחֲקִים כַּאֲשֶׁר יְשַׂחֲקוּ שְׁנֵי נְעָרִים.

אוּלָם בִּהְיוֹת סָרַתּוּסְטְרָא לְבַדּוֹ, אָז יְדַבֵּר אֶל־לִבּוֹ לֵאמֹר: מִי פִלֵּל לַדָּבָר אֲשֶׁר כָּזֶה! הִנֵּה הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ יַעֲרוֹ, וְלֹא שָׁמַע עַד הַיּוֹם הַזֶּה דָּבָר מִן הַדְּבָרִים כִּי מֵת הָאֱלֹהִים!" –

***

ג.

וּבְבֹא סָרַתּוּסְטְרָא אֶל־הָעִיר הַקְּרוֹבָה הַיּוֹשֶׁבֶת עַל־יַד הַיְּעָרוֹת, וַיַּרְא וְהִנֵּה עַם רָב נֶאֱסָף לְתוֹךְ רְחוֹב הָעִיר, כִּי נִשְׁמְעָה הַשְּׁמוּעָה בְּקֶרֶב הָעָם, אֲשֶׁר יָבוֹא אִישׁ מְרַקֵּד עַל־הַחֶבֶל לְהֵרָאוֹת. וַיְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶל־הָעָם לֵאמֹר:

הִנֵּה אָנֹכִי מוֹרֶה אֶתְכֶם אֶת־תּוֹרַת הָאָדָם הָעֶלְיוֹן. הָיָה הָאָדָם דָּבָר, אֲשֶׁר חָלַינוּ לָעוֹז עָלָיו עַד הִבָּחֲרוֹ. מַה עֲשִׂיתֶם לְבַעֲבוּר לָעוֹז עָלָיו?

כָּל־יֵשׁ בָּרָא אֶת־אֲשֶׁר יָצָא מִמֶּנּוּ וָמָעְלָה: וְאַתֶּם חֲפַצְתֶּם לִהְיוֹת הַמּוֹרָד הָאֶחָד בַּמַּעֲלָה הַגָּדוֹל הַזֶּה. וְעוֹד לָכֶם מְעַט וְשַׁבְתֶּם וִירַדְתֶּם עַד הַחַיָּה מֵאֲשֶׁר תָּעוֹז עַל־הָאָדָם!

מַה־הַקּוֹף בְּעֵינֵי הָאָדָם? הֲלֹא רַק צְחוֹק אוֹ כְלִמָּה

מַכְאֶבֶת. וְכָכָה יִהְיֶה הָאָדָם בְּעֵינֵי הָאָדָם הָעֶלְיוֹן: צְחוֹק אוֹ כְּלִמָּה בְּכָאֶבֶת.

אֶת־הַדֶּרֶךְ הָעוֹלָה מִן־הַתּוֹלַעַת וְעַד הָאָדָם עֲבַרְתֶּם. וְאוּלָם עוֹד נוֹתָר בָּכֶם רַב מִן־הַתּוֹלָעַת. קֻפִּים הֱיִיתֶם לְפָנִים, וְגַם עַתָּה עוֹד קוֹף הָאָדָם שִׁבְעָתַיִם מִכָּל־קוֹף.

וּמִי אֲשֶׁר יִהְיֶה בָּכֶם הֶחָכָם מִכֻּלְּכֶם, וְהָיָה גַם הוּא רַק קֶרַע אָדָם וָדֶבֶק־צֶמַח וְרוּחַ יַחְדָּו. וְאוּלָם הַאָמַרְתִּי לָכֶם כִּי תָקוּמוּ וִתִהְיוּ לְרוּחוֹת אוֹ לְצֶמַח?

רְאוּ הִנֵּה אָנֹכִי מוֹרֶה אֶתְכֶם אֶת־תּוֹרַת הָאָדָם הָעֶלְיוֹן!

אָדָם הָעֶלְיוֹן תַּכְלִית הָאֲדָמָה. וּבְכֵן אֵפוֹא יֹאמַר־נָא חֶפְצְכֶם: יְהִי אָדָם הָעֶלְיוֹן תַּכְלִית הָאֲדָמָה!

הִשְׁבַּעְתִּיכֶם, אַחַי, הֱיוּ נֶאֱמָנִים לָאֲדָמָה וְאַל תַּאֲמִינוּ לָאוֹמְרִים לָכֶם: יֵשׁ תִּקְוָה מִחוּץ לָאֲדָמָה! רַק מַטִּיפֵי רוֹשׁ הֵמָּה בְּדַעַת וְאִם לֹא־בְדָעַת.

רַק בּוֹזֵי חַיִּים הֵם וְנוֹטֵי לָמוּת וּשְׁכוּרֵי רוֹשׁ גַּם הֵם, אֲשֶׁר נִלְאֲתָה מֵהֶם הָאֲדָמָה: כִּי עַתָּה יַחְלְפוּ נָא כָּל־אֵלֶּה וְיִגְוְעוּ וְיִתָּמוּ!

מִן הַפְּשָׁעִים הָיָה לְפָנִים הַגָּדוֹל אֲשֶׁר פָּשַׁע בֵּאלֹהִים. וְאוּלָם הִנֵּה מֵת אֱלֹהִים וְעִמּוֹ מֵתוּ גַּם הַפּוֹשְׁעִים. עַתָּה רַק הַפֶּשַׁע בָּאֲדָמָה וְהָיָה זֶה הַנּוֹרָא מִכָּל־פֶּשַׁע, וַאֲשֶׁר יוֹקִיר אֶת סִתְרֵי אֵין־חֵקֶר מֵהוֹקִירוֹ אֶת־תַּכְלִית הָאֲדָמָה!

לְפָנִים הִבִּיטָה הַנְּשָׁמָה בְּבוּז אֶל־הַבָּשָׂר: אָז הָיָה הַבּוּז הַזֶּה עֶלְיוֹן מִכֹּל — כִּי חָפְצָה הַנְּשָׁמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה הַבָּשָׂר רָזֶה וְדַל וּמְזֵה־רָעָב, וְכָכָה אָמְרָה לְהִשָּׁמֵט מִמֶּנּוּ וּמִן הָאֲדָמָה.

אִי הַנְּשָׁמָה אֲשֶׁר הָיְתָה רָזָה וְדַלָּה וּמְזַת־רָעָב גַּם הִיא — הָאַכְזְרִיּוּת הָיְתָה הַתְּשׁוּקָה אֲשֶׁר לַנְּשָׁמָה הַלָּזוּ!

אַכֵן גַּם אַתֶּם אַחַי עֲנוּ־לִי: מַה יְדַבֵּר בְּשַׂרְכֶם בְּנִשְׁמַתְכֶם? הַאֵין־יֵשׁ נִשְׁמַתְכֶם עָנִי וּמָאוֹס וָרֹךְ עַד לְהַמְלָה?

אָמְנָם נַחַל נִמְאָס הָאָדָם. רַק אֲשֶׁר יִהְיֶה יָם וּמָצָא־לוֹ לֶאֱסֹף נַחַל נִמְאָס וְלֹא יִמָּאֵס גַּם הוּא.

רְאוּ הִנֵּה אָנֹכִי מוֹרֶה אֶתְכֶם אֶת־תּוֹרַת הָאָדָם הָעֶלְיוֹן: הֲלֹא זֶה הַיָּם אֲשֶׁר בּוֹ יִשָּׁטֵף בּוּזְכֶם הַגָּדוֹל.

מַה־גָּדוֹל מִגֹּדֶל אֲשֶׁר יָכֹל לִמְצֹא אֶתְכֶם? הֲלֹא הָרֶגַע אֲשֶׁר יֵעוֹר בָּכֶם בּוּזְכֶם הַגָּדוֹל. הָרֶגַע אֲשֶׁר יֵהָפֵךְ בָּכֶם כָּל־אָשְׁרְכֶם לְבוּז וְכֵן תֵּהָפֵךְ גַּם תְּבוּנַתְכֶם וְגַם צִדְקַתְכֶם.

הָרֶגַע אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ: „מַה־בֶּצַע בְּאָשְׁרִי! רַק עֹנִי וּמְאוּס וָרֹךְ עַד לְחֶמְלָה. וְאוּלָם רַק עֶצֶם חַיַּי לְבַדָּם, וְהָיָה לִי זֶה הָאֹשֶׁר!"

הָרֶגַע אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ: „מַה־בֶּצַע בִּתְבוּנָתִי! הַעֹרֶגֶת הִיא לָדַעַת כְּאַרְיֵה לַטָּרֶף? רַק עֹנִי וּמְאוּס וָרֹךְ עַד לְחֶמְלָה!"

הָרֶגַע אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ: „מַה־בֶּצַע בְּצִדְקָתִי! וְהִיא לֹא אֲחָזָה בִּי עַד לְהִתְהוֹלֵל. אָכֵן שָׂבַעְתִּי גַּם אֶת־טוּבָתִי וְגַם אֶת־רָעָתִי, כָּל זֹאת אֵינֶנָּה בִּלְתִּי־אִם עֹנִי וּמְאוּס וָרֹךְ עַד לְחֶמְלָה!"

הָרֶגַע אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ: „מַה־בֶּצַע בְּיָשְׁרִי! לֹא מְצָאתִי כִּי־אֶהְיֶה שַׁלְהֶבֶת וְגַחֶלֶת—וְהַיָּשָׁר הֲלֹא זֶה שַׁלְהֶבֶת וְגַחֶלֶת!"

הָרֶגַע אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ: „מַה־בֶּצַע בְּחֶמְלָתִי! הַאֵין חֶמְלָה עֵץ אֲשֶׁר יִתָּלֶה עָלָיו הָאוֹהֵב אֶת בְּנֵי־הָאָדָם? וְאוּלָם חַי אָנִי כִּי הַחֶמְלָה אֵינֶנָּה תְּלִיָּה".

הֲדִבַּרְתֶּם כְּכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? הַכְּבָר צְעַקְתֶּם כְּכָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה? אוֹי, לוּ שְׁמַעְתִּיכֶם בְּצַעֲקַתְכֶם כָּכָה!

לֹא חַטֹּאתְכֶם—כִּי־אִם הִשְׂתַּפְּקוּתְכֶם צוֹעֶקֶת אֶל־הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר צָרָה עֵינְכֶם בְּחַטֹּאתְכֶם וְצַעֲקָה הִיא אֶל־הַשָּׁמָיִם!

אַיֵּה אֵיפוֹא הַבָּרָק אֲשֶׁר יְלַקְקְכֶם בִּלְשׁוֹנוֹ? אַיֵּה הַשִּׁגָּעוֹן אֲשֶׁר חָתֹם יַחְתֹּם בִּבְשַׂרְכֶם?

רְאוּ הִנֵּה אָנֹכִי מוֹרֶה אֶתְכֶם אֶת־תּוֹרַת הָאָדָם הָעֶלְיוֹן: הֲלֹא זֶה הַבָּרָק, הֲלֹא זֶה הַשִּׁגָּעוֹן! —

וְכִכְלוֹת סָרַתּוּסְטְרָא לְדַבֵּר, וַיְהִי שָׁם אֶחָד מִן־הָעָם אֲשֶׁר צָעַק: „רַב־לָנוּ לִשְׁמוֹעַ אֶת־הַמְרַקֵּד עַל הַחֶבֶל; עַתָּה הָבוּ נָא וְגַם נַבִּיט אוֹתוֹ!" וַיִּשְׂחַק הָעָם מְאֹד עַל סָרַתּוּסְטְרָא. וְאוּלָם הַמְרַקֵּד עַל הַחֶבֶל חָשַׁב כִּי יָבוֹ דְּבַר הָאִישׁ נִתַּן וַיִּכּוֹן אֶל מַעֲשֵׂהוּ.

ד.

וְסָרַתּוּסְטְרָא הִבִּיט אֶל־הָעָם וַיְהִי מִשְׁתָּאֶה מְאֹד. אָז יְדַבֵּר לֵאמֹר:

חֶבֶל הָאָדָם, אֲשֶׁר קָשׁוּר הוּא מִן־הַחַיָּה וְעַד־הָאָדָם הָעֶלְיוֹן – וּמָתוּחַ עַל־פְּנֵי תְהוֹם.

וּבְעָבְרוֹ יָשִׂים נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ וּבִהְיוֹתוֹ בַּדֶּרֶךְ וּבְהַבִּיטוֹ מֵאַחֲרָיו וּבְסָמַר בְּשָׂרוֹ וְהוּא עוֹמֵד כַּאֲשֶׁר הוּא.

וּבְזֹאת יִגְדַּל הָאָדָם: אֲשֶׁר עָשׂוּי גֶּשֶׁר וְאֵינֶנּוּ עָשׂוּי תַּכְלִית. וּבְזֹאת אָהַבְתִּי אֶת־הָאָדָם: אֲשֶׁר עָשׂוּי מַ עֲ בָ ר וְעָשׂוּי לִ שְׁ קוֹ עַ.

אָהַבְתִּי אֶת בְּנֵי־הָאָדָם אֲשֶׁר לִחְיוֹת אֵינָם יוֹדְעִים, אִם לֹא בִּהְיוֹתָם שׁוֹקְעִים־כִּי אֵלֶּה הֵמָּה הָעוֹבְרִים.

אָהַבְתִּי אֶת־הַבּוּזִים הַגְּדוֹלִים, כִּי אֵלֶּה הֵמָּה הַמְכַבְּדִים הַגְּדוֹלִים, וְחִצִּים הֵם לְכִלְיוֹן־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר יְכַל הָאָדָם לַחוֹף הַשֵּׁנִי.

אָהַבְתִּי אֶת בְּנֵי־הָאָדָם אֲשֶׁר לֹא מֵאַחֲרֵי כּוֹכָבִים יְבַקְשׁוּ לָהֶם מָקוֹם, לְבַעֲבוּר שָׁקֹעַ וּלְבַעֲבוּר הֱיוֹת קָרְבָּן, כִּי־אִם לָאֲדָמָה מַקְרִיבִים אֶת־נַפְשָׁם לְקָרְבָּן, לְמַעַן תִּהְיֶה הָאֲדָמָה אַחֲרֵי־כֵן לָאָדָם הָעֶלְיוֹן.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר יִחְיֶה לְמַעַן יֶאֱסֹף דַּעַת וַאֲשֶׁר יֶאֱסֹף דַּעַת לְמַעַן יִחְיֶה זֶה בֵּן הָאָדָם הָעֶלְיוֹן. וְכָכָה הוּא שׁוֹקֵד עַל־שְׁקִיעָתוֹ.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲבוֹד וְיִבְרָא חֲדָשׁוֹת, לְמַעַן אֲשֶׁר יִבְנֶה הַבַּיִת לָאָדָם הָעֶלְיוֹן וּלְמַעַן אֲשֶׁר יָכִין־לוֹ הָאֲדָמָה וְהַחַיָּה וְהַצֶּמַח: כִּי כָכָה הוּא שׁוֹקֵד עַל־שְׁקִיעָתוֹ.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר יֶאֱהַב צִדְקָתוֹ, כִּי חָפֵץ לַשְּׁקִיעָה הַצְּדָקָה וָחֵץ לְכִלְיוֹן־נֶפֶשׁ.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יוֹתִיר מֵרוּחוֹ אַף נֶטֶף לְנַפְשׁוֹ, כִּי־אִם כֻּלּוֹ יִהְיֶה רוּחַ לְצִדְקָתוֹ: כָּכָה בִּהְיוֹתוֹ רוּחַ הוּא עוֹבֵר אֶת־הַגֶּשֶׁר.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר תִּהְיֶה לוֹ צִדְקָתוֹ לְמַשְׂאַת־נַפְשׁוֹ וּלְגוֹרַל חַיָּיו: כָּכָה בִּגְלַל צִדְקָתוֹ הוּא חָפֵץ לִחְיוֹת וְלֹא יִחְיֶה עוֹד.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַחְפֹּץ בְּרֹב צְדָקוֹת. רַבָּה הַצְּדָקָה הָאַחַת מִן הַשְּׁתַּיִם, כִּי רַבּוּ קְשָׁרֶיהָ, לְבַעֲבוּר תָּלָה בָם אֶת גּוֹרַל־הַחַיִּים.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר נִשְׁמָתוֹ מְפַזֶּרֶת הוֹן וַאֲשֶׁר תּוֹדָה לֹא יְבַקֵּשׁ וַאֲשֶׁר לֹא יָשִׁיב אַחֲרֵי קַחְתּוֹ: כִּי תָמִיד הוּא נוֹתֵן וּלְנַפְשׁוֹ לֹא יִשְׁמֹר.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר יִכָּלֵם בִּנְפוֹל לוֹ חֶבֶל טוֹב בְּמִשְׂחָקוֹ וַאֲשֶׁר אֶת־נַפְשׁוֹ יִשְׁאַל אָז: הֲרְמִיָּה עָשִׂיתִי בְּמִשְׂחָקִי?– כִּי חָפֵץ הוּא בְּאָבְדוֹ.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר יַשְׁלִיךְ דִּבְרֵי־זָהָב לִפְנֵי הַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂיו וַאֲשֶׁר בְּכָל־אֵלֶּה עוֹד עֹשֶׂה הוּא רַב מֵאֲשֶׁר אָמַר: כִּי חָפֵץ הוּא בְּכִלְיוֹנוֹ.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר יַצְדִּק אֶת־הַבָּאִים אַחֲרָיו וַאֲשֶׁר יִגְאַל אֶת־הַהוֹלְכִים לְפָנָיו: כִּי בִּגְלַל הַהוֹלְכִים עִמּוֹ הוּא חָפֵץ בְּאָבְדוֹ.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר אֶת־אֱלֹהָיו יְיַסֵּר, יַעַן אֲשֶׁר אֶת־אֱלֹהָיו הוּא אָהֵב: כִּי בְּקֶצֶף אֱלֹהָיו יֹאבַד.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר עֲמֻקָּה נִשְׁמָתוֹ גַּם בְּפִצְעָהּ וַאֲשֶׁר יֹאבַד בְּבֹא עָלָיו כָּל מִקְרֶה: כָּכָה בְּחֵפֶץ־לֵב הוּא עוֹבֵר אֶת־הַגֶּשֶׁר.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר מְלֵאָה נִשְׁמָתוֹ מֵהָכִיל, עַד לִשְׁכּוֹחַ אֶת־נַפְשׁוֹ, וַאֲשֶׁר כָּל־הָעִנְיָנִים נְתוּנִים בְּקִרְבּוֹ: כָּכָה יִהְיוּ כָל־הָעִנְיָנִים לְמִפְגָּע לוֹ עַד אָבְדוֹ.

אָהַבְתִּי אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר רוּחוֹ חָפְשִׁי וַאֲשֶׁר לִבּוֹ חָפְשִׁי: כָּכָה יִהְיֶה רֹאשׁוֹ רַק הַקֶּרֶב לְלִבּוֹ – וְלִבּוֹ נֹגֵשׂ בּוֹ עַד אָבְדוֹ.

אָהַבְתִּי אֶת־בְּנֵי הָאָדָם אֲשֶׁר יִהְיוּ כִנְטָפִים כְּבֵדִים, הַנּוֹפְלִים אֶחָד אֶחָד מִן־הֶעָב הֶעָכוֹר הַתָּלוּי עַל בְּנֵי־הָאָדָם: מְבַשְּׂרִים הֵם אֶת־בֹּא הַבָּרָק וְכִמְבַשְּׂרִים יֹאבֵדוּ.

רְאוּ הִנֵּה הָיִיתִי לִמְבַשֵּׂר אֶת־הַבָּרָק וְהָיִיתִי לְנֶטֶף כָּבֵד מִן־הֶעָב: וְהַבָּרָק הַזֶּה הֲלֹא הָאָדָם הָעֶלְיוֹן.

* * *

ה.

וַיְהִי אַחֲרֵי דַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֵּשֶׁב וַיַּבֵּט אֶל־הָעָם שֵׁנִית וַיִּדֹּם. וְאֶל־לִבּוֹ אָמַר: הִנֵּה הֵם נִצָּבִים עָלַי וְהֵם מְשַׂחֲקִים עָלַי: אָמְנָם לֹא הֵבִינוּ לִדְבָרַי כִּי לֹא אָנֹכִי הַפֶּה לָאָזְנַיִם הָאֵלֶּה.

הַלְהַכּוֹת חָרֹם אֶת־אָזְנֵיהֶם בָּרִאשׁוֹנָה לְבַעֲבוּר יִלְמְדוּ לִשְׁמֹעַ בְּעֵינֵיהֶם? אִם הִשְׁתַּקְשֵׁק נִשְׁתַּקְשֵׁק כְּמוֹ תֻפִּים וּכְמַטִּיפֵי מוּסָר בְּרֹאשׁ חוּצוֹת? אוֹ הַאִם רַק לְכִבְדֵי־פֶה יַאֲמִינוּ?

הִנֵּה דָבָר לָהֶם אֲשֶׁר עָלָיו גַּאֲוָתָם. אִם לֹא תֵדְעוּ הַדָּבָר הַזֶּה? הֲלֹא הַשֵּׂכֶל – זֶה שֵׁם הַדָּבָר אֲשֶׁר יִפָּלְאוּ בוֹ מֵרוֹעֵי הָעִזִּים.

וְלָכֵן תִּהְיֶה לָהֶם לְזָרָא בְּדַבֵּר אֲלֵיהֶם אִישׁ עַל הַבּוּז —
כִּי־עַתָּה אֲדַבְּרָה נָא אֶל־גַּאֲוָתָם.

כִּי־עַתָּה אֲדַבְּרָה נָא בְאָזְנֵיהֶם עַל־הַבּוּז הַגָּדוֹל מִכָּל בּוּז—: הֲלֹא זֶה הָאָדָם הָאַחֲרוֹן".

וְכֹה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא אֶל־הָעָם:

הִנֵּה בָא הַיּוֹם אֲשֶׁר שׁוּמָה עַל־הָאָדָם לְהַצִּיב לוֹ מַטָּרָה. הִנֵּה בָא הַיּוֹם אֲשֶׁר שׁוּמָה עַל־הָאָדָם לִזְרוֹעַ אֶת־זֶרַע תִּקְוָתוֹ הַנִּשָּׂאָה.

עוֹד עֲשִׁירָה אַדְמָתוֹ לְמַדַּי. וְאוּלָם הִנֵּה יָמִים בָּאִים אֲשֶׁר תִּהְיֶה הָאֲדָמָה הַזֹּאת עֲנִיָּה וְדַלָּה, אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה וְלֹא יִצְמַח עוֹד מִמֶּנָּה עֵץ נִשָּׂא.

אַלְלַי! הִנֵּה יוֹם בָּא אֲשֶׁר לֹא יַשְׁלִיךְ עוֹד הָאָדָם אֶת־חֵץ תְּשׁוּקָתוֹ מִמַּעַל לָאָדָם וְהָלְאָה וּמֵיתַר קַשְׁתּוֹ יִדַּף וְלֹא יוּנַף עוֹד!

רְאוּ הִנֵּה אָנֹכִי אוֹמֵר לָכֶם: רַק בִּהְיוֹת עוֹד בָּאָדָם תֹּהוּ וָבֹהוּ דַיּוֹ וְהוֹלִיד כֹּכָב אֲשֶׁר יְרַקֵּד. רְאוּ הִנֵּה אָנֹכִי אוֹמֵר לָכֶם: עוֹד יֶשׁ־בָּכֶם תֹּהוּ וָבֹהוּ.

אַלְלַי! הִנֵּה יוֹם בָּא אֲשֶׁר לֹא יוּכַל עוֹד הָאָדָם לְהוֹלִיד כֹּכָב אֲשֶׁר יְרַקֵּד. אַלְלַי! הִנֵּה יוֹם בָּא וְהָאָדָם יִהְיֶה בָּזוּי וְנִבְזֶה עַד־בִּלְתִּי יְכֹלֶת עוֹד לָבוּז לְנַפְשׁוֹ.

רְאוּ הִנֵּה אָנֹכִי מַרְאֶה לָכֶם אֶת־הָאָדָם הָאַחֲרוֹן.

"מַה־לִּי אַהֲבָה? מַה־לִּי בְּרִיאָה? מַה־לִּי תְשׁוּקָה? מַה־לִּי כֹּכָב?" — כָּכָה יִשְׁאַל הָאָדָם הָאַחֲרוֹן וּבְעֵינָיו יִקְרוֹץ.

וְהָאֲדָמָה תִּהְיֶה אָז קְטַנָּה וְעָלֶיהָ יְנַתֵּר הָאָדָם הָאַחֲרוֹן, אֲשֶׁר יַקְטִין כָּל־דָּבָר וְכָל־עִנְיָן. וּמִשְׁפַּחַת הָאָדָם הַזֶּה כִּמְעַט אֲשֶׁר לֹא תִשָּׁמֵד, כַּאֲשֶׁר לֹא יִשָּׁמֵד פַּרְעוֹשׁ־הָאֲדָמָה; כִּי יַאֲרִיךְ הָאָדָם הָאַחֲרוֹן מִכָּל־אֲשֶׁר הָיָה לְפָנָיו.

"הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָרָאנוּ אֶת־הָאשֶׁר" – כָּכָה יֹאמְרוּ בְּנֵי־הָאָדָם הָאַחֲרוֹנִים וּבְעֵינֵיהֶם יְקָרְצוּ.

וְאֶת־הַמְּחוֹזוֹת אֲשֶׁר שָׁם יִקְשׁ עֲלֵיהֶם לִחְיוֹת יַעַזְבוּ, כִּי עַל־כֵּן דָּרוּשׁ לָהֶם חֹם. וְאִישׁ אֶת־שְׁכֵנוֹ יֶאֱהַב עוֹד וְיִתְרַפֵּק עָלָיו וְיִתְגָּרֵד בּוֹ: כִּי עַל־כֵּן דָּרוּשׁ לָהֶם חֹם.

וּבַחֲלוֹת אִישׁ וַאֲשֶׁר־לֹא יַאֲמִין אִישׁ בְּאָחִיו וְתֵחָשֵׁב זֹאת לְחַטָּאָה: כָּל־אִישׁ יִזָּהֵר מְאֹד לְנַפְשׁוֹ בְּלֶכְתּוֹ. וְרַק אֲשֶׁר יִהְיֶה עוֹד סָכָל וְתִגָּפֶינָה רַגְלָיו בָּאֲבָנִים אוֹ בִּבְנֵי־אָדָם!

וּמְעַט רוֹשׁ מֵעֵת לְעֵת, כִּי כָכָה יִנְעֲמוּ הַחֲלוֹמוֹת. וַאֲשֶׁר־יִקַּח בָּאַחֲרוֹנָה רוֹשׁ הַרְבֵּה וְהָיָה הַמָּוֶת נָעִים.

וְעוֹד יַעֲמוֹל הָאָדָם וְעוֹד יַעֲבוֹד, כִּי תִהְיֶה הָעֲבוֹדָה שַׁעֲשֻׁעִים. וְאוּלָם תַּחְבּוּלוֹת יָקֹנוּ אֲשֶׁר־לֹא יַיְגִעוּ הַשַּׁעֲשֻׁעִים אֶת־הַבָּשָׂר.

וְלֹא יִדַּל הָאָדָם וְלֹא יַעֲשִׁיר הָאָדָם: כִּי גַם שְׁנֵיהֶם יִהְיוּ לְמַשָּׂא. מִי יַחְפֹּץ עוֹד לִמְשׁל? וּמִי לִשְׁמֹעַ? כִּי גַם שְׁנֵיהֶם יִהְיוּ לְמַשָּׂא.

וְרֹעֶה לֹא יִהְיֶה וְרַק עֵדֶר יִהְיֶה אֶחָד! אָז יִדְרוֹשׁ כָּל־אָדָם חֵלֶק כְּחֵלֶק שָׁוֶה, אָז יִהְיֶה מִשְׁפָּט אֶחָד וּמִדָּה אַחַת לַכֹּל: וּמִי אֲשֶׁר יָחוּשׁ אַחֶרֶת וּבָא אִישׁ כָּזֶה לִרְצוֹנוֹ לְבֵית־הַמְּשֻׁגָּעִים.

"לְפָנִים הִשְׁתַּגְּעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי־תֵבֵל" – כָּכָה יֹאמְרוּ הַמְּפֻנָּקִים וּבְעֵינֵיהֶם יְקָרְצוּ.

וְהָאָדָם יִהְיֶה חָכָם וְאֶת־הַכֹּל יֵדַע אֲשֶׁר קָרָה וַאֲשֶׁר הָיָה: כָּכָה לֹא יִירָא אַחֲרִית, וְאִישׁ עִם־אָחִיו יִתְקוֹטְטוּ וּבְעוֹד רֶגַע וְהִשְׁלִימוּ אִישׁ עִם־אָחִיו – פֶּן יְחֻבַּל לַבֶּטֶן.

וְתַאֲוָה־מְעַט תִּהְיֶה לְאָדָם לַיּוֹם וְתַאֲוָה־מְעַט תִּהְיֶה לוֹ לַלָּיְלָה: וְאוּלָם כָּל אִישׁ יִשְׁמוֹר אֶת־שְׁלוֹם בְּשָׂרוֹ.

„אָבֵן אֲנַחְנוּ בָרָאנוּ אֶת־הָאֹשֶׁר“ — כָּכָה יֹאמְרוּ בְנֵי־הָאָדָם הָאַחֲרוֹנִים וּבְעֵינֵיהֶם יִקְרֹצוּ. —

פֹּה תַּמּוּ דִבְרֵי סָרַתּוּסְטְרָא הָאַחֲרוֹנִים אֲשֶׁר יִקְרָא לָהֶם גַּם „פְּתַח־דִּבְרֵי סָרַתּוּסְטְרָא“: כִּי בְהַגִּיעוֹ עַד הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא נָתַן לוֹ הָעָם לְדַבֵּר עוֹד וַיִּזְעַק וַיִּתְהוֹלֵל בְּתַעֲנוּגִים. „תֶּן־לָנוּ, סָרַתּוּסְטְרָא, אֶת־הָאָדָם הָאַחֲרוֹן הַזֶּה“, — כָּכָה הָיוּ דִבְרֵי הָעָם הַצֹּעֲקִים — „עֲשֵׂה אוֹתָנוּ לִבְנֵי־אָדָם אַחֲרוֹנִים כָּאֵלֶּה! כִּי אָז נַנִּיחַ לְךָ אֶת־הָאָדָם הָעֶלְיוֹן!“ וְהָעָם מֵרִיעַ תְּרוּעָה גְדוֹלָה וּמְמוֹלֵל בְּקָצֵה לְשׁוֹנוֹ. אָז יִתְעַצֵּב סָרַתּוּסְטְרָא וְאֶל־לִבּוֹ יֹאמַר:

„רַק אֵין הֵם מְבִינִים לִדְבָרַי: לֹא אָנֹכִי הַפֶּה לָאָזְנַיִם הָאֵלֶּה.

הִנֵּה הִרְבֵּיתִי לָשֶׁבֶת בֶּהָרִים וּלְהַקְשִׁיב הִרְבֵּיתִי לְשִׂיחַ נְהָרוֹת וְעֵצִים:

הִנֵּה אָנֹכִי דֹבֵר אֲלֵיהֶם עַתָּה כְּמִשְׁפַּט רוֹעֵי הָעִזִּים.

שׁוֹקֶטֶת נִשְׁמָתִי בְקִרְבִּי וּבְהִירָה כֶהָרִים לִפְנֵי עֵת־צָהֳרָיִם — וְאוּלָם הֵמָּה חוֹשְׁבִים עָלַי אֲשֶׁר קַר אָנֹכִי וְאָנֹכִי לֵץ אֲשֶׁר יָלִיץ נוֹרָאוֹת.

וְהֵם מַבִּיטִים בִּי עַתָּה וּמְשַׂחֲקִים: וְאוּלָם גַּם בְּשַׂחֲקָם עוֹד שׂוֹנְאִים הֵם לִי. קֶרַח יִהְיֶה בְּשַׂחֲקָם“.

***

ו.

אָז יֵעָשֶׂה דָבָר אֲשֶׁר יִדֹּם כָּל־פֶּה מֵחֶרְדָה וַאֲשֶׁר תָּקוּם כָּל־עָיִן. כִּי הִנֵּה הֵחֵל בֵּין־כֹּה וָכֹה הַמְרַקֵּד עַל־הַחֶבֶל אֶת־

מַעֲשֵׂהוּ: יָצָא הָאִישׁ מִפֶּתַח דֶּלֶת קְטַנָּה וַיְהִי מִתְהַלֵּךְ עַל־הַחֶבֶל הַנִּמְתָּח בֵּין שְׁנֵי מִגְדָּלוֹת וְהָיָה כְתוּלֶה עַל־פְּנֵי רְחוֹב הָעִיר וְעַל פְּנֵי כָל הָעָם מִלְמָעְלָה. אָז נִפְתְּחָה הַדֶּלֶת הַקְּטַנָּה שֵׁנִית וְאִישׁ לָבוּשׁ שְׁלַל צְבָעִים אֲשֶׁר מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה לֵץ יָצָא דָלַג עַל־הַחֶבֶל וַיְמַהֵר וַיֵּחָפֵז אַחֲרֵי הָרִאשׁוֹן. וַיְהִי הוּא קָרָא בְּקוֹל גָּדוֹל קוֹל נוֹרָא: „מַהֵר וָלֵךְ נְכֵה־רַגְלַיִם, מַהֵר וָלֵךְ עָצֵל, זוֹחֵל, לְבֶן־פָּנִים: לֵךְ מַהֵר פֶּן אָשׁוּף עֲקֵבְךָ בְּבֹהֶן רַגְלִי! מַה־לְּךָ פֹּה בֵּין מִגְדָּלוֹת, וּלְךָ נָאוָה לָשֶׁבֶת בְּמִשְׁמָר בְּמִגְדָּל, כִּי לַטּוֹב מִמְּךָ אַתָּה חוֹסֵם אֶת־הַדָּרֶךְ!“ וְכַאֲשֶׁר יְדַבֵּר כֵּן יִקְרַב הָלוֹךְ וְקָרֵב הָלוֹךְ וְקָרֵב אֵלָיו: וַיְהִי כַּאֲשֶׁר לֹא־הָיָה עוֹד בִּלְתִּי רַק פֶּשַׂע אֶחָד מֵאַחֲרָיו, אָז נַעֲשְׂתָה הַפַּלָּצוּת אֲשֶׁר יָהוֹם פִּתְאֹם כָּל־פֶּה מֵחֲרָדָה וְתָקוּם כָּל־עָיִן: – כִּי הִנֵּה נָתַן הַלֵּץ קוֹל־פְּחָדִים פִּתְאֹם כְּשָׂטָן מַשְׁחִית וַיִּתְנַשֵּׂא וַיְקַפֵּץ קְפִיצָה אַחַת מִמַּעַל לְרֹאשׁ הָאִישׁ אֲשֶׁר חָסַם לוֹ אֶת־הַדֶּרֶךְ וַיִּפְסַח עָלָיו. וְהָאִישׁ בִּרְאוֹתוֹ אֶת־צָרוֹ וְהוּא הַמְנַצֵּחַ, וַתַּעַזְבֵהוּ בִינָתוֹ וַיַּעֲזוֹב אֶת־הַחֶבֶל; אָז יַשְׁלִיךְ מִלְּפָנָיו אֶת־הַמּוֹט אֲשֶׁר בְּיָדוֹ, וּכְמוֹ גִלְגַּל־יָדַיִם וְרַגְלַיִם הִתְהַפֵּךְ בְּחִפָּזוֹן שִׁבְעָתַיִם מִן הַמּוֹט הַנּוֹפֵל וַיִּצְנַח וַיָּעַף אַרְצָה. וְכָל־הָעָם הָיָה פִּתְאֹם כַּיָּם בְּהָגִיחַ בּוֹ סְעָרָה: כִּי נָסוּ אִישׁ עַל־נַפְשׁוֹ וְאִישׁ עַל־פְּנֵי אָחִיו וְאִישׁ עַל־כָּתֵף רֵעֵהוּ. וְכַאֲשֶׁר חָשְׁבוּ כִּי תִפּוֹל גּוּפַת הַנּוֹפֵל שָׁם הִתְמַלְּטוּ שִׁבְעָתַיִם.

וְסָרַתּוּסְטְרָא נִצָּב תַּחְתָּיו וְכַאֲשֶׁר עָמַד שָׁם נָפְלָה גּוּפַת הָאִישׁ לְרַגְלָיו וְהִיא פְצוּעָה וּשְׁבוּרָה וְרַק עוֹד בָּהּ רוּחַ חַיִּים. אָז יִפְקַח הָאִישׁ אֶת־עֵינָיו, כִּי שָׁבָה אֵלָיו בִּינָתוֹ רֶגַע, וַיַּרְא וְהִנֵּה סָרַתּוּסְטְרָא כוֹרֵעַ לְרַגְלָיו. וְהָאִישׁ יְדַבֵּר בָּאַחֲרוֹנָה לֵאמֹר: „מָה אַתָּה עֹשֶׂה בָזֶה? הִנֵּה מֵאָז יָדַעְתִּי כִּי הַשָּׂטָן טוֹמֵן פַּח לִי. עַתָּה הִנֵּה הוּא מַחֲזִיק בִּי לְסַחֲבֵנִי סָחֹב וְהַשְׁלֵךְ אֶל־הַשְּׁאוֹל. הֲתֹאמַר לַעֲצָר־לוֹ בַּעֲשׂוֹתוֹ?“

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה: „הִנֵּה נִשְׁבַּעְתִּי לְךָ, רֵעִי, כִּי מִכָּל־הַדְּבָרִים אֵין דָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה אוֹמֵר בָּזֶה: אֵין שָׂטָן וְאֵין שְׁאוֹל. וְגַם נִשְׁמָתְךָ תְּמַהֵר לָמוּת בְּטֶרֶם עוֹד יָמוּת בְּשָׂרְךָ: וְלָכֵן וְאַל־נָא תִּירָא עוֹד דָּבָר!"

וְהָאִישׁ נָשָׂא עֵינָיו וַיַּבֵּט כְּלֹא מַאֲמִין וְאַחֲרֵי־כֵן אָמַר: „אִם אֱמֶת כָּל־אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ פֹּה כִּי־עַתָּה לֹא יֹאבַד־לִי דָבָר בְּאָבְדַן־לִי חַיַּי. אֵין־לִי אֵפוֹא יִתְרוֹן מִן־הַחַיָּה אֲשֶׁר לִמְּדוּהָ לְרַקֵּד בְּרֹב־מַהֲלֻמוֹת וּבְנִקְיוֹן־שִׁנַּיִם".

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „לָמָּה תְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה? אִם הִשְׁלִיךְ־נַפְשְׁךָ מִגֶּגֶד הָיָה לְךָ לְמִשְׁלַח־יָד, לֹא יִמְצָא אִישׁ אָוֶן בָּזֶה. עַתָּה הִנֵּה הָיָה לְךָ מִשְׁלַח־יָדְךָ לִמְחִתָּה כִּי הִשִּׂיא עָלֶיךָ מָוֶת: וְאוּלָם תַּחַת כָּל־זֶה הִנְנִי וְאֶקְבָּרְךָ בְּעֶצֶם יָדִי".

וּכְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא עָנָה עוֹד הָאִישׁ דָּבָר: וְרַק הֵנִיד בְּיָדוֹ וַיְהִי כִּמְבַקֵּשׁ אֶת־יַד סָרַתּוּסְטְרָא לְבַעֲבוּר הוֹדוֹת לוֹ אֶת־חַסְדּוֹ.

***

ז.

בֵּין כֹּה וָכֹה וְהָעֶרֶב קָרַב לָבֹא וַיְהִי הַחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי רְחוֹב הָעִיר: אָז נָפוֹץ הָעָם אִישׁ לְעֶבְרוֹ, כִּי גַם הַחֲרָדָה וְגַם הַתַּאֲוָה לַחֲדָשׁוֹת תִּיעָבְנָה. וְסָרַתּוּסְטְרָא יָשַׁב עַל־יַד הַמֵּת עַל־הָאָרֶץ וַיְהִי עָזוּב לְמַחְשְׁבוֹתָיו וַיִּשְׁכַּח עֵת וָרֶגַע. אָז יָרַד הַלַּיְלָה וְרוּחַ קָרָה נָשְׁבָה אֶל־פְּנֵי הַבּוֹדֵד. וַיָּקָם סָרַתּוּסְטְרָא וַיְדַבֵּר אֶל־לִבּוֹ לֵאמֹר:

„אָכֵן הֱטִיבוֹתָ הַיּוֹם לָדוּג אֶת־דִּיגְךָ, סָרַתּוּסְטְרָא! וְלֹא נֶפֶשׁ אָדָם דַּגְתָּ כִּי־אִם נִבְלַת פֶּגֶר מֵת.

נֶאֱלָחִים חַיֵּי הָאָדָם בְּאֵין רַעְיוֹן וּבְאֵין תַּכְלִית: יֵשׁ־אֲשֶׁר לֵץ מִתְהוֹלֵל יִהְיֶה לָהֶם לְגוֹרָל.

הָבָה וְאוֹר אֶת בְּנֵי־הָאָדָם אֶת רַעְיוֹן הַיֵּיהֶם: הִנֵּה זֶה הָאָדָם הָעֶלְיוֹן, אֲשֶׁר יֵצֵא כַּבָּרָק מִן־הֶעָב הֶעָכוּר הוּא הָאָדָם.

וְאוּלָם עוֹד רָחַקְתִּי מֵהֶם וְחוּשַׁי טֶרֶם יְדַבֵּר אֶל־חוּשֵׁיהֶם הָיִיתִי בְּעֵינֵיהֶם לְעוֹמֵד בַּתָּוֶךְ בֵּין הַפֶּתִי וּבֵין נִבְלַת פֶּגֶר מֵת.

קָדֵר הַלַּיְלָה וְקֹדְרִים דַּרְכֵי סָרַתּוּסְטְרָא. הָבָה נָא רֵעִי הַקַּר וְהַמְּקֻשֶּׁה וְאֶשָּׂאֲךָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־שָׁם אֶקְבָּרְךָ בְּעֶצֶם יָדַי". —

* *
*

ח.

וּבִכְלוֹת סָרַתּוּסְטְרָא לְדַבֵּר אֶל לִבּוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּקַּח אֶת־נִבְלַת הַמֵּת וַיָּשֶׂם עַל שִׁכְמוֹ וַיִּתֵּן לְדַרְכּוֹ. הוּא לֹא־הִרְחִיק מְאַת צְעָדִים וְאִישׁ נִגַּשׁ אֵלָיו בְּלָאט וַיְדַבֵּר חֶרֶשׁ, וַיַּכִּירֵהוּ סָרַתּוּסְטְרָא וְהִנֵּה הוּא־הַלֵּץ מִן־הַמִּגְדָּל. וְהָאִישׁ דִּבֵּר אֵלָיו וַיֹּאמַר: „קוּם וְעָזַבְתָּ מַהֵר אֶת־הָעִיר הַזֹּאת, סָרַתּוּסְטְרָא, כִּי רַבִּים פֹּה שׂוֹנְאֶיךָ. שְׂנֵאוּךָ הַטּוֹבִים וְהַיְשָׁרִים וְאָמְרוּ־לָךְ: זֶה אוֹיְבֵנוּ וּמְבַזֵּנוּ; וּשְׂנֵאוּךָ הַמַּאֲמִינִים אֶת־הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה וְאָמְרוּ־לָךְ: זֶה הָרָע אֲשֶׁר נֶגֶד הָעָם. רַק בְּזֹאת מְצָאֲךָ טוֹב, כִּי שָׂחֲקוּ עָלֶיךָ: כִּי הִנֵּה דִּבַּרְתָּ כְּמוֹ לֵץ. רַק בְּזֹאת מְצָאֲךָ טוֹב כִּי הִתְחַבַּרְתָּ אֶל־הַכֶּלֶב הַמֵּת; יַעַן־אֲשֶׁר הִשְׁפַּלְתָּ כָּכָה אֶת־נַפְשְׁךָ, אֶת־נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ הַיּוֹם. וְאוּלָם קוּם לֶךְ־לְךָ מַהֵר מִן־הָעִיר הַזֹּאת, פֶּן אֶקְפֹּץ מָחָר עָלֶיךָ וְאֶפְסַח גַּם עָלֶיךָ–אָנֹכִי הַחַי עַל־הַמֵּת". וּבְדַבֵּר הָאִישׁ אֶת־הַדְּבָרִים וַיֵּעָלֵם פִּתְאֹם. אָז יֵלֵךְ סָרַתּוּסְטְרָא לְדַרְכּוֹ בְּתוֹךְ הָרְחוֹבוֹת הָאֲפֵלוֹת.

וּבבאוֹ עַד לְשַׁעַר־הָעִיר וַיִּמְצְאוּ אוֹתוֹ הַמְּקַבְּרִים; וַיַּבִּיטוּ הָאֲנָשִׁים אֶל־פָּנָיו לְאוֹר הַלַּפִּיד וַיַּכִּירוּ אֶת־סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּלְעֲגוּ לוֹ מְאֹד. „רְאוּ הִנֵּה נֹשֵׂא סָרַתּוּסְטְרָא עִמּוֹ אֶת־הַכֶּלֶב הַמֵּת; אָכֵן גִּבּוֹר חַיִל סָרַתּוּסְטְרָא, כִּי־הָיָה לְקוֹבֵר מֵתִים! כִּי עַל־כֵּן יָדֵינוּ טְהוֹרוֹת מִדֵּי מִהְיוֹתָן נוֹגְעוֹת אֶל־מִנְחַת מַרְחֶשֶׁת אֲשֶׁר בָּזֹאת. הֲיֹאמַר סָרַתּוּסְטְרָא לִגְנוֹב מִפִּי הַשָּׂטָן אֶת־בִּלְעוֹ? צְלַח וּרְכַב, סָרַתּוּסְטְרָא, וּרְאֵה טוֹב בַּאֲרֻחָתְךָ! וְאוּלָם הִשָּׁמֶר־לְךָ פֶּן יִהְיֶה הַשָּׂטָן גַּנַּב־מִשְׁנֶה מִסָּרַתּוּסְטְרָא–וְגָנַב גַּם אֶת־שְׁנֵיכֶם וְאָכַל אֶת־שְׁנֵיכֶם יַחְדָּו!“ וַיִּשְׂחֲקוּ מְאֹד אִישׁ לְאָחִיו וַיָּטּוּ אֶת־רָאשֵׁיהֶם וַיִּתְלַחֲשׁוּ.

וְסָרַתּוּסְטְרָא לֹא עָנָה דָבָר עַל־הַדְּבָרִים וַיִּפֶן לְדַרְכּוֹ וַיֵּלַךְ. וַיְהִי הוּא הוֹלֵךְ שְׁתַּיִם שָׁעוֹת וְהוּא עוֹבֵר עַל־יְעָרוֹת וְעַל־בִּצּוֹת, אָז יִשְׁמַע עַד בְּלִי דַי אֶת־יִלְלַת הַזְּאֵבִים הָרְעֵבִים, וְהָרָעָב הֵחֵל לְהָצִיק לוֹ גַּם הוּא. וַיַּעֲמֹד סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּתְיַצֵּב לִפְנֵי בֵּית בּוֹדֵד, כִּי רָאָה בוֹ אוֹר נֵר.

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „הִנֵּה כַשּׁוֹדֵד מִתְנַפֵּל עָלַי הָרָעָב. בַּיְּעָרוֹת וּבַאֲשֶׁר שָׁם הַבִּצּוֹת מִתְנַפֵּל עָלַי רְעָבִי וּבְעֶצֶם הַלָּיְלָה. נִפְלָאִים דַּרְכֵי רְעָבִי. יֵשׁ־אֲשֶׁר הוּא בָּא לִי רַק אַחֲרֵי אֲרֻחָתִי, וְכַיּוֹם הַזֶּה לֹא בָא לִי כָּל־הַיּוֹם: אֵי הָיָה כָּל־הַיּוֹם?“

וְסָרַתּוּסְטְרָא הִתְדַּפֵּק עַל שַׁעַר הַבַּיִת, וַיֵּצֵא אִישׁ זָקֵן אֵלָיו וְהוּא נֹשֵׂא אֶת־הַנֵּר בְּיָדוֹ, וַיִּשְׁאַל וַיֹּאמַר: „מִי־זֶה הַבָּא אֵלַי וְאֶל־שְׁנָתִי אֲשֶׁר נָדְדָה מִמֶּנִּי?“

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „אֶחָד חַי וְאֶחָד מֵת. הָבָה תֶּן־לִי לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת, כִּי שָׁכַחְתִּי הַיּוֹם מֵאֱכוֹל וּמִשְּׁתוֹת. מִי אֲשֶׁר יִתֵּן לָרָעֵב לֶחֶם, רַק אֶת־נַפְשׁוֹ הוּא מְכַלְכֵּל: כֹּה תֹאמַר הַחָכְמָה“.

וְהַזָּקֵן פָּנָה וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב בְּעוֹד רֶגַע וַיִּתֵּן לְסָרַתּוּסְטְרָא לֶחֶם וָיַיִן וַיֹּאמַר: „אָכֵן מְקוֹם אֵין־בְּרָכָה הַמָּקוֹם הַזֶּה לָרְעֵבִים,

כִּי עַל־כֵּן בָּחַרְתִּי לָשֶׁבֶת פֹּה וְגַם הַחַיָּה וְגַם הָאָדָם הִנֵּה בָּאִים אֵלַי בִּבְדִידָתִי. וְאוּלָם רָאָה צוּ־נָא גַּם אֶת־רֵעֲךָ אֲשֶׁר עִמְּךָ יֹאכַל וְשָׁתָה גַּם הוּא, כִּי עָיֵף הוּא מִמְּךָ". וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה: "הִנֵּה רֵעִי מֵת, וְלָכֵן חָשַׁבְתִּי כִּי יִקְשֶׁה מִמֶּנִּי לְדַבֵּר עַל־לִבּוֹ". וְהַזָּקֵן הִתְעַבֵּר וַיֹּאמֶר: "מַה־לִּי וְלַאֲשֶׁר תֹּאמַר? מִי־אֲשֶׁר יִתְדַּפֵּק עַל־שַׁעַר בֵּיתִי, וְלָקַח הָאִישׁ הַזֶּה אֶת־כָּל אֲשֶׁר אֶתֵּן לוֹ וִיהִי מָה. אִכְלוּ וְסַעֲדוּ אֶת־לִבְּכֶם!"—

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָבַר מִשָּׁם וַיֵּלֶךְ שֵׁנִית שְׁתַּיִם שָׁעוֹת, וְהוּא בּוֹטֵחַ בַּכּוֹכָבִים וּבִמְסִלַּת אוֹרָם: כִּי הִסְכִּין סָרַתּוּסְטְרָא מֵעוֹדוֹ לִהְיוֹת נוֹדֵד בַּלַּיְלָה וַיְהִי אֹהֵב לְהַבִּיט כָּל־יָשֵׁן אֶל פָּנָיו. וְכַאֲשֶׁר הִלְבִּינוּ פְּנֵי הַבֹּקֶר וַיַּרְא סָרַתּוּסְטְרָא וְהִנֵּה הוּא בְּתוֹךְ יַעַר עָבוֹת וְאֵין דָּרֶךְ. אָז הִשְׁכִּיב אֶת־נִבְלַת הַמֵּת בְּתוֹךְ עֵץ נָבוּב לִמְרַאֲשׁוֹתָיו, לְמַעַן הֱיוֹת לוֹ לְסִתְרָה מִן הַזְּאֵבִים, וְהוּא רָבַץ אַרְצָה וַיִּשְׁכַּב עַל־פְּנֵי הַדֶּשֶׁא. וַיִּישַׁן סָרַתּוּסְטְרָא וַיֵּרָדַם מַהֵר, כִּי עָיְפָה עָלָיו גְּוִיָּתוֹ וְאוּלָם נִשְׁמָתוֹ לֹא נָדְדָה וְלֹא נָעָה.

***

ט.

וְסָרַתּוּסְטְרָא הֶאֱרִיךְ לִישׁוֹן, וַיִּתֵּן אֶת־הַשַּׁחַר לַעֲבוֹר עָלָיו וַיִּתֵּן לַעֲבוֹר עָלָיו גַּם אֶת כָּל־הַמּוֹעֵד אֲשֶׁר עַד הַצָּהֳרָיִם. אַחֲרֵי כֵן פָּקַח סָרַתּוּסְטְרָא אֶת־עֵינָיו וַיִּשְׁתָּאֶה וַיַּבֵּט אֶל־הַיַּעַר וְאֶל־הַדְּמָמָה אֲשֶׁר מִסָּבִיב, וַיִּשְׁתָּאֶה וַיַּבֵּט אֶל־נַפְשׁוֹ פְּנִימָה. אָז יִתְעוֹרֵר פִּתְאֹם, וַיְהִי כְּמוֹ חוֹבֵל בִּרְאוֹתוֹ יַבָּשָׁה פִּתְאֹם וַיִּצְהַל וַיָּרִיעַ: כִּי רָאָה אֱמֶת חֲדָשָׁה. וַיְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶל־לִבּוֹ וַיֹּאמַר:

הִנֵּה אוֹר נָגַהּ לִי: יֶשׁ־לִי חֵפֶץ בְּרֵעִים וַאֲשֶׁר הַיִּים יִהְיוּ, — וְאוּלָם אֵין לִי חֵפֶץ בְּרֵעִים מֵתִים וּבְפִגְרֵי נִבְלוֹת אָדָם אֲשֶׁר אֶשָּׂא אוֹתָם עִמִּי אֶל־כָּל אֲשֶׁר יִהְיֶה רוּחִי.

כִּי־אִם חָפֵץ לִי בְּרֵעִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ אַחֲרַי, יַעַן כִּי חֲפֵצִים הֵם לָלֶכֶת אַחֲרֵי נַפְשָׁם הֵמָּה – וְאֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה רוּחִי.

הִנֵּה אוֹר נָגַהּ לִי: אַל נָא בְּאָזְנֵי הָעָם יְדַבֵּר עוֹד סָרַתּוּסְטְרָא כִּי־אִם בְּאָזְנֵי רֵעִים! אַל נָא יִהְיֶה סָרַתּוּסְטְרָא רֹעֶה וְכֶלֶב לָעֵדֶר.

לְנַשֵּׁל רַבִּים מֵאַחֲרֵי הָעֵדֶר – הִנֵּה לָזֹאת בָּאתִי. יִתְאַנְּפוּ נָא בִי עַם וָעֵדֶר: יְהִי סָרַתּוּסְטְרָא לְשׁוֹדֵד בְּעֵינֵי הָרֹעִים!

הִנֵּה אָנֹכִי קֹרֵא לָהֶם רֹעִים – וְהֵם קֹרְאִים לְנַפְשָׁם הַטּוֹבִים וְהַיְשָׁרִים. הִנֵּה אָנֹכִי קֹרֵא לָהֶם רֹעִים – וְהֵם קֹרְאִים לְנַפְשָׁם הַמַּאֲמִינִים אֲשֶׁר לָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה.

הוֹי עַל הַטּוֹבִים וְהַיְשָׁרִים! אֶת־מִי הֵמָּה שֹׂנְאִים מִכָּל־אָדָם? הֲלֹא אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר יְשַׁבֵּר אֶת לוּחוֹת הָעֲרָכִים אֲשֶׁר לָהֶם. הוּא הַשּׁוֹבֵר, הוּא הָעוֹבֵר: – וְאוּלָם הוּא הֲלֹא בֹּרֵא.

הוֹי עַל הַמַּאֲמִינִים אֲשֶׁר לְכָל־אֱמוּנוֹת! אֶת־מִי הֵמָּה שֹׂנְאִים מִכָּל־אָדָם? הֲלֹא אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר יְשַׁבֵּר אֶת־לוּחוֹת הָעֲרָכִים אֲשֶׁר לָהֶם, הוּא הַשּׁוֹבֵר, הוּא הָעוֹבֵר: – וְאוּלָם הוּא הֲלֹא בֹּרֵא.

רֵעִים יְבַקֵּשׁ בֹּרֵא וְלֹא פִּגְרֵי נִבְלוֹת אָדָם, וְאַף לֹא עֲדָרִים וּמַאֲמִינִים. אֶת הָעוֹזְרִים עִמּוֹ לִבְרֹא אוֹתָם יְבַקֵּשׁ בֹּרֵא, אֶת־כָּל אֵלֶּה אֲשֶׁר חֹרְתִים עֲרָכִים חֲדָשִׁים עַל לוּחוֹת חֲדָשִׁים.

רֵעִים יְבַקֵּשׁ בֹּרֵא, אֶת־הָעוֹזְרִים עִמּוֹ לִקְצוֹר: כִּי לְפָנָיו הִנֵּה בָּשֵׁל הַקָּצִיר לַכֹּל. וְאוּלָם מְאַת מַגָּלִים יֶחְסַר, וְלָכֵן הוּא עוֹקֵר שִׁבֳּלִים וְחָרָה לוֹ.

רֵעִים יְבַקֵּשׁ בֹּרֵא, אֶת־כָּל אֵלֶּה אֲשֶׁר יוֹדְעִים לִלְטוֹשׁ מַגָּלֵיהֶם. אָכֵן יִקְרָא לָהֶם הַמְּכַלִּים וּבוֹזֵי הַטּוֹב וְהָרָע – וְהֵמָּה הֲלֹא הַקּוֹצְרִים וְהַחֹגְגִים.

אֶת־הָעוֹזְרִים עִמּוֹ לִבְרֹא, אוֹתָם מְבַקֵּשׁ סָרַתּוּסְטְרָא. אֶת־הָעוֹזְרִים עִמּוֹ לִקְצֹר וְאֶת־הָעוֹזְרִים עִמּוֹ לָחֹג, אוֹתָם מְבַקֵּשׁ

סָרַתּוּסְטְרָא: מַה־לּוֹ וְלָעֲדָרִים וְלָרֹעִים? מַה־לּוֹ וּלְפִגְרֵי נִבְלוֹת אָדָם?

וְאַתָּה, רֵעִי הָרִאשׁוֹן, שָׁלוֹם לְךָ! בְּעֶצֶם יָדַי קְבַרְתִּיךָ בְּעֵצְךָ הַנָּבוּב וּבְעֶצֶם יָדַי הִסְתַּרְתִּיךָ מִן הַזְּאֵבִים.

וְעַתָּה אֶפָּרְדָה נָא מֵעָלֶיךָ, כִּי אֵין לִי מוֹעֵד עוֹד. בֵּין שַׁחַר לְשַׁחַר בָּאָה לִי אֱמֶת חֲדָשָׁה.

וְרֹעֶה לֹא אֶהְיֶה וְקוֹבֵר לֹא אֶהְיֶה עוֹד לַמֵּתִים, וְאַף גַּם בְּאָזְנֵי הָעָם לֹא אָשׁוּב עוֹד לְדַבֵּר; הִנֵּה זֹאת לִי הַפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי בְּאָזְנֵי מֵת.

אֶל הַבּוֹרְאִים וְאֶל הַקּוֹצְרִים וְאֶל הַחוֹגְגִים אֶתְחַבָּר: אֶת הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר בֶּעָנָן אַרְאֶה אוֹתָם וְאֶת־כָּל שַׁלְבֵי־הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר לָאָדָם הָעֶלְיוֹן.

אֶל הַבּוֹדְדִים אָשִׁיר שִׁירָתִי וְאֶל אֲשֶׁר שְׁנַיִם שְׁנַיִם, וּמִי אֲשֶׁר לוֹ אָזְנַיִם לִשְׁמוֹעַ אֶת־מָה אֲשֶׁר לֹא יִשָּׁמַע וְהִכְבַּדְתִּי עָלָיו אֶת־אָשְׁרִי.

וְאֶל מַטָּרָתִי אֶשְׁאַף וְעַל־דַּרְכִּי אֵלֵךְ, וְעַל הַמְפַגְּרִים וְעַל הַמִּתְמַהְמְהִים אֶפְסְחָה. כָּכָה הֲלִיכָתִי וְאָבְדוּ הֵמָּה!

י.

אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֶּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶל־לִבּוֹ וְהַשֶּׁמֶשׁ עָמְדָה בַּצָּהֳרָיִם: אָז הִבִּיט הַשָּׁמַיְמָה כְּשׁוֹאֵל – כִּי שָׁמַע קוֹל עוֹף אַדִּיר בְּעוּפוֹ. וּבְנָשְׂאוֹ אֶת עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה נֶשֶׁר מְעוֹפֵף בַּשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה גַלְגַּל גָּדוֹל בְּעוּפוֹ, וְנָחָשׁ תָּלוּי עָלָיו.

אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה לוֹ כְּשָׁלָל כִּי־אִם כְּרֶגַע: כִּי עַל־כֵּן הִקִּיף אֶת־צַוָּארוֹ סָבִיב.

וְסָרַתּוּסְטְרָא קָרָא: „הַחַיּוֹת הָאֵלֶּה חַיּוֹתַי הֵן!" וַיִּשְׂמַח לִקְרָאתָן מְאֹד.

„הִנֵּה הַגֵּאֶה מִכָּל־חַי אֲשֶׁר תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וְהֶעָרוּם מִכָּל־חַי אֲשֶׁר תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ חָבְרוּ יַחְדָּו וַיִּפְשְׁטוּ לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ.

כִּי חָפְצוּ לָתוּר אֶת־הָאָרֶץ וְלִרְאוֹת הַעוֹד סָרַתּוּסְטְרָא חַי. וְאִם אָמְנָם חַי אָנֹכִי עוֹד?

גְּדוֹלָה הָרָעָה לִהְיוֹת עִם־אָדָם מִהְיוֹת עִם־הַחַיּוֹת, וְהַדְּרָכִים אֲשֶׁר בָּהֶן יֵלֵךְ סָרַתּוּסְטְרָא מְלֵאוֹת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה. תְּבֹאנָה נָא חַיּוֹתַי אֵלֶּה וְהִנְהִיגוּ אוֹתִי הֵן!"

וּבְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּזְכֹּר אֶת־דִּבְרֵי הַקָּדוֹשׁ אֲשֶׁר בַּיַּעַר וַיֵּאָנַח וַיֹּאמֶר אֶל־לִבּוֹ:

מִי יִתֵּן וְחָכַמְתִּי מֵאֲשֶׁר הִנְנִי! מִי יִתֵּן וְחָכַמְתִּי מֵרֵאשִׁיתִי כַּנָּחָשׁ אֲשֶׁר לִי!

אָכֵן שָׁאַלְתִּי לְנַפְשִׁי אֶת־אֲשֶׁר יִמָּנַע מִן־הָאָדָם: כִּי עַתָּה אֶשְׁאַל נָא אֶת־גַּאֲוָתִי אֲשֶׁר תֵּלֵךְ הִיא עִם־חָכְמָתִי תָמִיד!

וּבְבוֹא יוֹם וְחָכְמָתִי תַּעַזְבֵנִי: — כִּי הִנֵּה אֹהֶבֶת חָכְמָתֵנוּ לָעוּף מִמֶּנּוּ וְהָלְאָה! — וְעָפָה עוֹד גַּאֲוָתִי עִם־סִכְלוּתִי יַחְדָּו! —

כָּכָה הֵחֵל סָרַתּוּסְטְרָא לִשְׁקֹעַ.

מַשְּׂאוֹת סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל־שָׁלֹשׁ הַתְּמוּרוֹת.

רְאוּ אָנֹכִי קֹרֵא בְּאָזְנֵיכֶם שָׁלֹשׁ תְּמוּרוֹת לָרוּחַ: אֲשֶׁר יִהְיֶה הָרוּחַ לְגָמָל וַאֲשֶׁר יִהְיֶה הַגָּמָל לְאַרְיֵה וַאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאַרְיֵה לְיֶלֶד בְּאַחֲרִיתוֹ.

רַבּוֹת מַעֲמָסוֹת לָרוּחַ, הֶחָזָק וְאֹהֵב מַשָּׂא, וַאֲשֶׁר יִרְאַת־קֹדֶשׁ בְּקִרְבּוֹ: אֶל כָּל־כָּבֵד שׁוֹאֵף כֹּחוֹ וְאֶל־הַכָּבֵד מִכָּל־כָּבֵד.

מַה־לָּכֶם כָּבֵד פֹּה? כָּכָה יִשְׁאַל הָרוּחַ הָאֹהֵב מַשָּׂא, וְכָכָה יִכְרַע אַרְצָה כְּמוֹ גָמָל, כִּי יַחְפּוֹץ לִהְיוֹת עָמוּס כֻּלּוֹ.

מַה־כָּבֵד מִכָּל־כָּבֵד, גִּבּוֹרִים? — כָּכָה יִשְׁאַל הָרוּחַ הָאֹהֵב מַשָּׂא — הָבָה וְאָשִׂים אוֹתוֹ עָלַי, לְמַעַן אֶתְעַנַּג עַל־כֹּחִי.

הַאֵין הוּא בָּזֹאת: אֲשֶׁר יַשְׁפִּיל אָדָם נַפְשׁוֹ, לְבַעֲבוּר הַכְאִיב לְגֹבַהּ־לִבּוֹ? אֲשֶׁר יִתֵּן לְסִכְלוּתוֹ לְהָאִיר, לְבַעֲבוּר יִלְעַג לְחָכְמָתוֹ?

אוֹ אִם הוּא בָּזֹאת: כִּי יִפָּרֵד מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר לוֹ עָבַר, אַחֲרֵי הִגִּיעוֹ לַמַּטָּרָה? כִּי יַעֲלֶה עַל־הָרִים רָמִים, לְבַעֲבוּר נַסּוֹת אֶת־הַמְנַסֶּה?

אוֹ אִם הוּא בָזֹאת: אֲשֶׁר יְכַלְכֵּל נַפְשׁוֹ בְּאֶגוֹזֵי־אַלּוֹן וּבְחָצִיר יָבֵשׁ מִן הַדַּעַת וְנִשְׁמָתוֹ תִרְעַב לְמַעַן הָאֱמֶת?

אוֹ אִם הוּא בָזֹאת: כִּי יֶחֱלֶה וְשִׁלַּח אֶת־הַמְנַחֲמִים מֵעָלָיו וְרֵעַ יִהְיֶה לְהַחֵרְשִׁים, אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ לָנֶצַח אֲשֶׁר חָפֵץ?

אוֹ אִם הוּא בָזֹאת: אֲשֶׁר תֵּרֵד לְתוֹךְ מַיִם דְּלוּחִים, אִם מֵי הָאֱמֶת הֵמָּה, וְלֹא תַבְרִיחַ מֵעָלֶיךָ גַּם צְפַרְדְּעִים קָרוֹת וְגַם עַקְרַבִּים חַמִּים?

אוֹ אִם הוּא בָזֹאת: כִּי תֶאֱהַב אֶת־אֵלֶּה אֲשֶׁר יָבוּזוּךָ וְלַשֵּׁד הַמַּחֲרִידְךָ תִּתֵּן יָד?

אֶת־כָּל הַכָּבֵד הַזֶּה, הַכָּבֵד מִכֹּל, יַעֲמִיס עָלָיו הָרוּחַ הָאֹהֵב מַשָּׂא: כְּגָמָל מְטֹעָן מַשָּׂא הַמְּמַהֵר אֶל־הַמִּדְבָּר, כֵּן יְמַהֵר אֶל־מִדְבָּרוֹ הוּא.

אַךְ בִּהְיוֹתוֹ בְּתוֹךְ הַמִּדְבָּר הֶעָזוּב, סָגוּר וּמְסֻגָּר, וּבָאָה לוֹ הַתְּמוּרָה הַשֵּׁנִית: לְאַרְיֵה יִהְיֶה פֹּה הָרוּחַ, וְאֶת־הַחֹפֶשׁ יֹאמַר לִכְבּוֹשׁ לוֹ וְאָדוֹן יֹאמַר לִהְיוֹת בְּמִדְבָּרוֹ זֶה.

אֶת־אֲדוֹנוֹ הָאַחֲרוֹן יְבַקֵּשׁ לוֹ פֹּה: אוֹיֵב יַחְפֹּץ לִהְיוֹת לוֹ וְלֵאלֹהָיו הָאַחֲרוֹן, וְאֶת־כֹּחוֹ יַחְפֹּץ לְנַסּוֹת אֶל־נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן הַגָּדוֹל לְבַעֲבוּר יָכֹל לוֹ.

מִי זֶה הוּא נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר לֹא יֹאבֶה עוֹד הָרוּחַ לִקְרֹא לוֹ אָדוֹן וֵאלֹהִים? הֲלֹא „שׁוּמָה עָלֶיךָ"—זֶה שֵׁם נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן הַגָּדוֹל. וְאוּלָם רוּחַ הָאַרְיֵה אוֹמֵר: „חָפַצְתִּי".

זֶה „שׁוּמָה עָלֶיךָ" נִצָּב עַל דַּרְכּוֹ, נוֹצֵץ כַּזָּהָב, כֻּלּוֹ בָּתֵּית־קַשְׂקַשִּׂים, וּמֵעַל פְּנֵי כָל־קַשְׂקֶשֶׂת מַזְהִיר מִן־הַזָּהָב: „שׁוּמָה עָלֶיךָ!"

עֲרָכִים בְּנֵי אַלְפֵי שָׁנִים מַזְהִירִים מִן־הַקַּשְׂקַשִּׂים, וְכֹה יֹאמַר נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן הָעָצוּם: „עֶרְכֵּי כָל־הַדְּבָרִים – מִקִּרְבִּי הֵם מַזְהִירִים".

„כְּבָר נִבְרְאוּ כָל־הָעֲרָכִים וּשְׁלֵמִים הֵם כֻּלָּם וְכָל־הָעֵרֶךְ הַנִּבְרָא – הֲלֹא זֶה אָנִי. חַי אָנִי אִם יִהְיֶה עוֹד זֶה „חָפַצְתִּי" עַד עוֹלָם!" כֹּה יֹאמַר נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן.

אַחַי, לָמָּה לָנוּ עוֹד אַרְיֵה בְּתוֹךְ הָרוּחַ? עַל מָה לֹא תִסְפֹּק הַחַיָּה הָאֹהֶבֶת מַשָּׂא, אֲשֶׁר תִּוָּתֵר עַל כָּל־דָּבָר וַאֲשֶׁר יִרְאַת־קֹדֶשׁ בְּקִרְבָּהּ?

לֹא יִבְרָא הָעֲרָכִים הַחֲדָשִׁים גַּם הָאַרְיֵה, וְרַק אֶת־הַחֹפֶשׁ הוּא בֹרֵא, אֲשֶׁר יָכֹל נוּכַל לִבְרֹא–אֶת־זֹאת יְכוֹלָה גְּבוּרַת הָאַרְיֵה.

לְבַעֲבוּר בְּרֹא חֹפֶשׁ וּלְבַעֲבוּר בָּרֹא „לֹא" קָדוֹשׁ לְנֶגֶד כָּל־מִצְוָה: לְזֹאת אַחַי יֵשׁ לָנוּ חֵפֶץ בָּאַרְיֵה.

כִּי תִקַּח עֲרָכִים חֲדָשִׁים בְּיָד חֲזָקָה–וְהָיְתָה זֹאת הַנּוֹרָאָה מִכָּל הַלְּקִיחוֹת בְּעֵינֵי כָּל־רוּחַ אֹהֵב מַשָּׂא אֲשֶׁר יִרְאַת קֹדֶשׁ בְּקִרְבּוֹ. אָכֵן גְּזֵלָה הִיא בְּעֵינָיו וְטוֹבָה לְחַיָּה הַטֹּרֶפֶת.

לְרֹאשׁ־קָדְשׁוֹ הָיָה לוֹ לְפָנִים זֶה „שׁוּמָה עָלֶיךָ" וַיֶּאֱהַב אֹתוֹ מְאֹד – וְעַתָּה גַּם בְּקָדְשׁוֹ עָלָיו לִמְצוֹא הוֹלֵלוּת וּשְׁרִירוּת לֵב, לְמַעַן יִגְזֹל אֶת־הַחֹפֶשׁ מִיַּד אֲשֶׁר אָהֵב: לִגְזֵלָה אֲשֶׁר כָּזֹאת יֶשׁ־לָנוּ חֵפֶץ בָּאַרְיֵה.

וְאוּלָם עֲנוּ אַחַי וְהַגִּידוּ לִי: מַה עוֹד תַּשִּׂיג יַד הַיֶּלֶד אֲשֶׁר יִבָּצֵר מִן הָאַרְיֵה? מַה לָּאַרְיֵה הַטֹּרֵף כִּי יִהְיֶה גַּם לְיָלֶד?

כִּי יֵשׁ לַיֶּלֶד תֹּם וְיֵשׁ שִׁכְחָה לַיֶּלֶד וּפְתִיחָה חֲדָשָׁה לוֹ וְשַׁעֲשׁוּעִים וְגַלְגַּל מִתְהַפֵּךְ לְבַדּוֹ וְיֵשׁ לוֹ תְנוּעָה רִאשׁוֹנָה וְאִמְרַת „כֵּן" קְדוֹשָׁה.

אָכֵן, אַחַי, לְשַׁעֲשֻׁעֵי בְרִיאָה חֲדָשָׁה יֶשׁ־לָנוּ חֵפֶץ בְּאִמְרַת „כֵּן" קְדוֹשָׁה: אֶת־חֶפְצוֹ הוּא יְבַקֵּשׁ לוֹ הָרוּחַ, אֶת־עוֹלָמוֹ הוּא יִמְצָא לוֹ הָאוֹבֵד בְּעוֹלָמוֹ.

רְאוּ קָרָאתִי בְּאָזְנֵיכֶם שָׁלֹשׁ תְּמוּרוֹת לָרוּחַ: אֲשֶׁר הָיָה הָרוּחַ לְגָמָל וַאֲשֶׁר הָיָה הַגָּמָל לְאַרְיֵה וַאֲשֶׁר הָיָה הָאַרְיֵה לְיֶלֶד בְּאַחֲרִיתוֹ. –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא, וְהוּא יוֹשֵׁב אָז בָּעִיר אֲשֶׁר יִקָּרֵא לָהּ: הַפָּרָה הַצְּבוּעָה.

עַל הַקַּתֶּדְרוֹת לַצְּדָקָה.

אָז יְהַלְלוּ אֶל סָרַתּוּסְטְרָא אִישׁ חָכָם הַיּוֹדֵעַ לְדַבֵּר טוֹבוֹת עַל הַשֵּׁנָה וְעַל הַצְּדָקָה; לָכֵן מְהֻלָּל שֵׁם הָאִישׁ וּשְׂכָרוֹ לְפָנָיו וְכָל־הַבַּחֻרִים יוֹשְׁבִים לְרַגְלָיו אֶל־פְּנֵי קַתֶּדְרָתוֹ. וַיִּשְׁמַע סָרַתּוּסְטְרָא וַיָּבֹא אֵלָיו גַּם הוּא וַיֵּשֶׁב לְרַגְלָיו עִם כָּל־הַבַּחֻרִים יַחְדָּו אֶל־פְּנֵי קַתֶּדְרָתוֹ. וְכֹה אָמַר הֶחָכָם:

כָּבוֹד וּבֹשֶׁת מִלִּפְנֵי שֵׁנָה – זֹאת לָכֶם רֵאשִׁית! וּשְׁטוּ וְעִבְרוּ מֵעַל־כָּל אֵלֶּה אֲשֶׁר אֵינָם מֵטִיבִים לִישׁוֹן וַאֲשֶׁר עֵרִים בַּלָּיְלָה!

עוֹד יִתְבּוֹשֵׁשׁ הַגַּנָּב מִלִּפְנֵי הַשֵּׁנָה: בִּדְמָמָה הוּא מִתְגַּנֵּב תָּמִיד דֶּרֶךְ הַלַּיְלָה. וְאוּלָם בְּאֶפֶס־בּוּשָׁה מִתְהַלֵּךְ הַשּׁוֹמֵר בַּלַּיְלָה וּבְאֶפֶס־בּוּשָׁה הוּא נֹשֵׂא אֶת־קַרְנוֹ.

לֹא מְלָאכָה קַלָּה הַשֵּׁנָה: הֵן בַּעֲבוּר זֹאת עָלֶיךָ לִהְיוֹת עֵר כָּל הַיּוֹם.

עֶשֶׂר פְּעָמִים לַיּוֹם צֵא עַל־נַפְשְׁךָ לַמִּלְחָמָה עַד־הַכְּנָעָה: כִּי תִיעַף וְתִיגַע בָּזֹאת וְהָיְתָה זֹאת פִּרְחֵי־פְּרָגִים לְנִשְׁמָתֶךָ.

עֶשֶׂר פְּעָמִים שׁוּב אַחֲרֵי כֵן וַעֲשֵׂה שָׁלוֹם עִם נַפְשֶׁךָ; כִּי מְרוֹרוֹת תִּתֵּן מִלְחָמָה, וְלֹא יֵיטִיב לִישׁוֹן הָאִישׁ בְּאֶפֶס־שָׁלוֹם.

עֶשֶׂר תּוֹרוֹת אֱמֶת עָלֶיךָ לִמְצוֹא יוֹמָם: פֶּן תְּבַקֵּשׁ אֱמֶת עוֹד בַּלַּיְלָה וְהָיְתָה נִשְׁמָתְךָ רְעֵבָה.

עֶשֶׂר פְּעָמִים לַיּוֹם הִנֵּן בִּשְׂחוֹק קוֹלֵךְ וָעֶלֶז: פֶּן תַּפְרִיעֵךְ בְּרַשְׁךְ בַּלַּיְלָה, וְהִיא אֵם כָּל תּוּגָה.

רַק מְעַטִּים יָדְעוּ זֹאת: אַךְ בִּהְיוֹת לָאָדָם כָּל־הַצְּדָקוֹת וְהֵטִיב לִישׁוֹן. הַאֶעֱנֶה בְרֵעִי עֵד שָׁקֶר? אִם אֶנְאַף?

אִם אֶחְמֹד אֵשֶׁת רֵעִי וַאֲמָתוֹ? לֹא יַשְׁלִימוּ כָּל־אֵלֶּה עִם שֵׁנָה טוֹבָה.

וְגַם אֲשֶׁר יִהְיֶה אִישׁ וְהָיוּ לוֹ כָּל־הַצְּדָקוֹת יַחַד, וְהָיָה עַל הָאִישׁ הַזֶּה לְהָבִין עוֹד אַחַת: לָתֵת לִפְעָמִים שֵׁנָה לַצְּדָקוֹת הָאֵלֶּה גַּם הֵן.

אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה רִיב לַנָּשִׁים הַכְּבוּדוֹת הָאֵלֶּה אִשָּׁה עִם אֲחוֹתָהּ! וַאֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה הָרִיב עַל־אוֹדוֹתֶיךָ, אִישׁ לֹא־יִצְלָח!

הֱיֵה תָמִים עִם־אֱלֹהֶיךָ וְעִם שְׁכֵנְךָ: זֹאת הַמִּצְוָה אֲשֶׁר תְּצַוְּךָ הַשֵּׁנָה הַטּוֹבָה. וְתָמִים תִּהְיֶה גַּם עִם הַשָּׂטָן אֲשֶׁר לִשְׁכֵנְךָ – פֶּן יְרַקֵּד בְּבֵיתְךָ בַּלָּיְלָה.

תֵּן כָּבוֹד לַשִּׁלְטוֹן מִמַּעַל וְאֹזֶן קַשֶּׁבֶת, וְגַם לַשִּׁלְטוֹן הַמְעֻקָּל! זֹאת הַמִּצְוָה אֲשֶׁר תְּצַוְּךָ הַשֵּׁנָה הַטּוֹבָה. מַה־פִּשְׁעִי כִּי אָהַב הַתַּקִּיף לְהִתְהַלֵּךְ בְּרַגְלַיִם מְעֻקָּלוֹת?

רַק זֶה יֵחָשֵׁב לִי תָמִיד לְרֹעֶה טוֹב, אֲשֶׁר לֹא יַנְהִיג צֹאנוֹ בִּלְתִּי־אִם לִנְוֵה הַדֶּשֶׁא הַיָּרוֹק כֻּלּוֹ: כָּכָה יִהְיֶה שָׁלוֹם אֱמֶת בֵּינוֹ וּבֵין הַשֵּׁנָה הַטּוֹבָה.

לֹא טוֹב לְאִישׁ כָּבוֹד הַרְבֵּה וְלֹא אֶשְׁאַל אוֹצָרוֹת גְּדוֹלִים: כָּל־זֹאת תָּשִׂים דַּלֶּקֶת בַּטְּחוֹל. וְאוּלָם לֹא יֵיטִיב אִישׁ לִישֹׁן אִם אֵין לוֹ שֵׁם טוֹב וְגַם אוֹצָר קָטָן.

טוֹבָה בְעֵינַי חֲבֻרָה קְטַנָּה מֵחֲבֻרָה רָעָה: וְאוּלָם זֹאת אֲשֶׁר אֶדְרוֹשׁ מִמֶּנָּה, כִּי תֵצֵא וְכִי תָבוֹא לָרֶגַע הַנָּכוֹן. כָּכָה יִהְיֶה שָׁלוֹם אֱמֶת בֵּינָהּ וּבֵין הַשֵּׁנָה הַטּוֹבָה.

וְגַם מוֹצְאִים חֵן בְּעֵינַי מְאֹד מְאֹד עֲנִיֵּי הָרוּחַ: כִּי

עֲוְרִים הֵם לַשֵּׁנָה. אַשְׁרֵיהֶם וְטוֹב לָהֶם – וְאַף־כִּי בְּאָמְרְךָ לָהֶם תָּמִיד כִּי צָדֵקוּ.

כָּכָה יַחֲלוֹף הַיּוֹם לְאִישׁ אוֹהֵב צְדָקוֹת. וּבְבֹא הַלַּיְלָה וְנִזְהַרְתִּי לְנַפְשִׁי מִקְּרֹא לַשֵּׁנָה כִּי תָבֹא ; לֹא בְּהִקָּרְאָהּ תַּחְפּוֹץ הַשֵּׁנָה, אֲשֶׁר הִיא גְּבֶרֶת כָּל־הַצְּדָקוֹת ;

כִּי־אִם אֲחַשֵּׁב אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בַּיּוֹם וַאֲשֶׁר הָגִיתִי. מַעֲלֶה אָנֹכִי אֶת כָּל־זֹאת גֵּרָה וְהָיִיתִי כְּמוֹ פָּרָה בְּאָרְךְ רוּחִי וְאֶת־לִבִּי אֶשְׁאַל: מֶה־הָיוּ עֶשֶׂר מִלְחֲמוֹתֶיךָ הַיּוֹם אֲשֶׁר שָׂרִיתָ אֵלֶיךָ וַיָּכֹלְתָּ ?

וַעֲשֶׂרֶת דִּבְרֵי־הַשָּׁלוֹם וְעֶשֶׂר תּוֹרוֹת הָאֱמֶת וַעֲשֶׂרֶת דִּבְרֵי הַשְּׂחוֹק מָה הָיוּ אֲשֶׁר הֵטִיבְךָ לִבְּךָ בָּהֵמָּה ?

וּבְחָקְרִי אֶת כָּל־אֵלֶּה וּמִדֵּי אֲשֶׁר יָנִידוּ אוֹתִי אַרְבָּעִים הַמַּחֲשָׁבוֹת, וְהִתְנַפְּלָה עָלַי הַשֵּׁנָה פִּתְאֹם אֲשֶׁר אֵינֶנָּה קְרֻאָה, זֹאת גְּבֶרֶת הַצְּדָקוֹת.

הַשֵּׁנָה דוֹפֶקֶת עַל עֵינַי: וְהִיא תִּכְבַּד וְתִסָּגֵר. הַשֵּׁנָה נוֹגַעַת אֶל־פִּי: וְהוּא נִשְׁאָר פָּעוּר.

אָכֵן עַל־רַגְלַיִם קַלּוֹת הִיא בָאָה, זֹאת הַנְּעִימָה מִכָּל הַגַּנָּבִים, וְגָנְבָה אֶת־מַחְשְׁבוֹתַי: פִּתְאֹם אָנֹכִי עוֹמֵד נִבְעָר כְּמוֹ הַקַּתֶּדְרָה הַזֹּאת.

וְאוּלָם אַחֲרֵי כֵן לֹא אַאֲרִיךְ עוֹד לַעֲמוֹד: רְאוּ הִנֵּה נָפַלְתִּי וְאֶשְׁכָּב. –

כִּשְׁמוֹעַ סָרַתּוּסְטְרָא אֶת־כָּל דִּבְרֵי הֶחָכָם הָאֵלֶּה וַיִּשְׂחַק בְּלִבּוֹ: כִּי נָגַהּ אוֹר לוֹ. אָז יְדַבֵּר אֶל־לִבּוֹ לֵאמֹר ;

אָכֵן כְּסִיל נֶחְשָׁב לִי הֶחָכָם הַזֶּה עִם כָּל אַרְבָּעִים מַחְשְׁבוֹתָיו ; אֲבָל אַחַת חָשַׁבְתִּי: מֵבִין הוּא בְּתוֹרַת הַשֵּׁנָה.

אַשְׁרֵי אָדָם יוֹשֵׁב קָרוֹב לְחָכָם הַזֶּה: שֵׁנָה אֲשֶׁר כָּזֹאת מִדַּבֶּקֶת מֵאִישׁ לְאִישׁ, בְּעַד כְּתָלִים חֲזָקִים וְעָבִים עוֹבֶרֶת הִיא וּמִדַּבֶּקֶת.

גם בְּקַתֶּדְרָתוֹ מְדֻבָּק הַקֶּסֶם. לֹא לַחִנָּם יָשְׁבוּ הַבַּחוּרִים לְרַגְלֵי מַטִּיף הַצְּדָקָה.

זאת תּוֹרַת חָכְמָתוֹ: הֱיֵה עֵר, לְבַעֲבוּר תִּישַׁן הֵיטֵב, אָכֵן לוּ הָיוּ הַחַיִּים בְּאֶפֶס־תַּכְלִית וְלוּ יָצָאתִי לִבְחֹר־לִי סִכְלוּת, כִּי־עַתָּה בָּחַרְתִּי לִי זאת הַנִּבְחָרָה מִכָּל־סִכְלוּת.

עַתָּה הֲבִינוֹתִי אֶת־אֲשֶׁר בִּקְּשׁוּ לְפָנִים רֵאשִׁית לְכֹל הַמְּבַקְשִׁים מוֹרִים לִצְדָקָה: שֵׁנָה טוֹבָה בִּקְּשׁוּ וּצְדָקוֹת נוֹטְפוֹת רֵיחַ פִּרְחֵי פְּרָגִים!

הָיְתָה הַחָכְמָה לְחַכְמֵי הַקַּתֶּדְרוֹת הַמְּהֻלָּלִים הָאֵלֶּה שֵׁנָה בְּאֶפֶס־חֲלוֹמוֹת: לֹא יָדְעוּ תַּכְלִית־חַיִּים נִבְחָרָה מִמֶּנָּה.

עוֹד יֵשׁ גַּם עַתָּה בָּאָרֶץ אֲחָדִים כְּמַטִּיף הַצְּדָקָה הַזֶּה, וְרַק לֹא כֵנִים יִהְיוּ תָּמִיד כָּמוֹהוּ: וְאוּלָם כְּבָר חָלְפָה הָלְכָה עִתָּם. וְגַם לֹא יַאֲרִיכוּ הַרְבֵּה לַעֲמוֹד כֹּה: רְאוּ הִנֵּה הֵם נוֹפְלִים וְשׁוֹכְבִים.

אַשְׁרֵי חֲפֵצֵי שֵׁנָה אֵלֶּה: עוֹד מְעַט וְנָמוּ.

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא.

עַל הַדּוֹרְשִׁים אֶל־מֵאַחֲרֵי הָעוֹלָם.

יָמִים הָיוּ וְגַם סָרַתּוּסְטְרָא זָרַק אֶת־דִּמְיוֹנוֹ אֶל־מֵעֵבֶר לָאָדָם, כְּמִשְׁפַּט כָּל־הַדּוֹרְשִׁים אֶל־אֲשֶׁר מֵאַחֲרֵי הָעוֹלָם. פֹּעַל אֱלוֹהַּ כּאֵב וּמְעֻנֶּה נֶחְשַׁב הָעוֹלָם לִי:

הֲלוֹם נֶחְשַׁב הָעוֹלָם לִי וְחָזוֹן מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ; עָשָׁן צִבְעִים מִלִּפְנֵי עֵינֵי אֱלוֹהַּ מִתְקוֹטֵט.

טוֹב וָרָע וְגִיל וּמַכְאוֹב וַאֲנִי וְאַתָּה – עָשָׁן צְבָעִים כָּל־זֶה מִלִּפְנֵי עֵינֵי בֹּרֵא. אֶת־עֵינָיו חָפֵץ הַבֹּרֵא לְהַעֲלִים מִנַּפְשׁוֹ – וַיִּבְרָא אֶת־הָעוֹלָם.

תַּאֲוָה מְשַׁכֶּרֶת לַכּאֵב לְהַעֲלִים עַיִן מִמַּכְאוֹבָיו וְלִשְׁכֹּחַ נַפְשׁוֹ. תַּאֲוָה מְשַׁכֶּרֶת וְשִׁכְחַת־נֶפֶשׁ נֶחְשַׁב לְפָנִים הָעוֹלָם לִי.

זֶה הָעוֹלָם אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ שָׁלֵם לָנֶצַח וַאֲשֶׁר צֶלֶם הוּא לִסְתִירוֹת לָנֶצַח וְצֶלֶם לֹא־שָׁלֵם – תַּאֲוָה מְשַׁכֶּרֶת הוּא לְבֹרְאוֹ אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ שָׁלֵם –: כָּכָה נֶחְשַׁב לְפָנִים הָעוֹלָם לִי.

וְלָכֵן זָרַקְתִּי גַּם אֲנִי לְפָנִים אֶת־דִּמְיוֹנִי אֶל־מֵעֵבֶר לָאָדָם, כְּמִשְׁפַּט כָּל־הַדּוֹרְשִׁים אֶל־אֲשֶׁר מֵאַחֲרֵי הָעוֹלָם. הַאֶל־מֵעֵבֶר לָאָדָם בֶּאֱמֶת?

הוֹי אַחַי, הָאֱלֹהִים הַזֶּה אֲשֶׁר בָּרָאתִי לֹא הָיָה בִּלְתִּי־אִם פֹּעַל אָדָם וּפֹעַל שִׁגָּעוֹן אָדָם כְּמִשְׁפַּט כָּל־אֱלֹהִים כֻּלָּם!

אָדָם הָיָה וְרַק חֵלֶק אָדָם דַּל וָרֵק אָנִי: מִתּוֹךְ אֶפְרִי־

שַׁלְהַבְתִּי בָּא לִי הַשָּׂעִיר הַזֶּה, וְאוּלָם חַי אָנִי! לֹא מֵעֵבֶר לָאָדָם בָּא!

הַיְדַעְתֶּם, אַחַי, מָה הָיָה אָז? שָׂרִיתִי אֵלַי, אֶל־הַכְּאֵב, וְיִכָּלְתִּי, נָשָׂאתִי אֶפְרִי שֶׁלִּי אֶל־הֶהָרִים וָאֶבְרָא לִי שַׁלְהֶבֶת בָּרָה שִׁבְעָתַיִם. וְאַתֶּם רְאוּ! סָר מֵעָלַי הַשָּׂעִיר!

וְעַתָּה לוּ יַאֲמִין הַחַי מֵחָלְיוֹ לִשְׂעִירִים כָּאֵלֶּה וּמְצָאוּהוּ מַכְאוֹב וּתְלָאָה; רַק מַכְאוֹב וְשִׁפְלוּת יִמְצָאוּנִי אָז. כֹּה אֲדַבֵּר בְּאָזְנֵי כָּל־הַדּוֹרְשִׁים אֶל־אֲשֶׁר מֵאַחֲרֵי הָעוֹלָם.

מַכְאוֹב הוּא וּקְצַר יָד – רַק אֵלֶּה בָּרְאוּ אֶת כָּל־הָעוֹלָמוֹת אֲשֶׁר מֵאַחֲרֵינוּ; וְגַם זֶה הַדִּמְיוֹן הַקָּצָר עַל־דְּבַר הָאֹשֶׁר, אֲשֶׁר יָדְעֵנוּ רַק הַכּוֹאֵב מִכָּל־כְּאֵב.

יְגִיעָה הִיא, הַחוֹתֶרֶת אֶל־הָאַחֲרוֹן מִכָּל־אַחֲרוֹן בִּקְפִיצָה אַחַת קְפִיצַת מָוֶת, זֹאת הַיְגִיעָה הַדַּלָּה וְלֹא־יוֹדַעַת, אֲשֶׁר גַּם לַחְפּוֹץ לֹא תְבַקֵּשׁ עוֹד: רַק הִיא בָּרְאָה אֶת־כָּל הָאֱלֹהִים כֻּלָּם וְאֶת־כָּל הָעוֹלָמוֹת אֲשֶׁר מֵאַחֲרֵינוּ.

הַאֲמִינוּ לִי, אַחַי! רַק הַבָּשָׂר הוּא אֲשֶׁר נוֹאַשׁ מִן־הַבָּשָׂר–וְזֶה מִשֵּׁשׁ בְּאֶצְבְּעוֹת הָרוּחַ הַנִּסְכָּל אֶת הַקִּירוֹת הָאַחֲרוֹנִים.

הַאֲמִינוּ לִי, אַחַי! רַק הַבָּשָׂר הוּא אֲשֶׁר נוֹאַשׁ מִן־הַבָּשָׂר –וְזֶה שָׁמַע אֶת־קוֹל בֶּטֶן הַ„יֵּשׁ" מְדַבֵּר אֵלָיו.

אָז בִּקֵּשׁ לְהַבְקִיעַ בְּקָדְקֹד רֹאשׁוֹ אֶל־מִבַּעַד לַקִּירוֹת הָאַחֲרוֹנִים, וְלֹא רַק בְּקָדְקֹד רֹאשׁוֹ בִּקֵּשׁ. – וַיִּחָתֵר אֶל „הָעוֹלָם הַבָּא".

אָכֵן הִתְחַבֵּא „הָעוֹלָם הַבָּא" הֵיטֵב מִפְּנֵי הָאָדָם – זֶה הָעוֹלָם בְּאֵין־אָדָם וְאֵין לֵב־אָדָם, וַאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי אִם בְּלִימָה בַּת־שָׁמַיִם; וְקוֹל בֶּטֶן הַיֵּשׁ אֵינֶנּוּ מְדַבֵּר אֶל הָאָדָם דָּבָר, בִּלְתִּי־אִם יִהְיֶה אָדָם גַּם הוּא.

הַ"אֲנִי", כְּבַד כָּל־יֵשׁ לְהוֹכִיחוֹ בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים וְכָבֵד לִבְרֹא לוֹ נִיב שְׂפָתַיִם. עֱנוּ אַחַי וְהַגִּידוּ לִי: אִם לֹא נָקֵל מִכֹּל מְצָאָה עוֹד יָגְעוּ לְהוֹכִיחַ בְּאוֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים אֶת־הַנִּפְלָא מִכָּל־דָּבָר!

אָכֵן "אֲנִי" זֶה וְהַסְּתִירוֹת וְהַתַּעְתּוּעִים אֲשֶׁר לָ"אֲנִי" זֶה הֵמָּה עוֹד מַרְבִּים מִכֹּל לְדַבֵּר עַל הַ"יֵּשׁ" דִּבְרֵי־אֱמֶת וֶאֱמוּנָה — הֲלֹא זֶה "אֲנִי" הַבּוֹרֵא וְהַמְחַפֵּשׂ וְהַמַּעֲרִיךְ, אֲשֶׁר הוּא הַמִּדָּה וְהוּא הָעֵרֶךְ לְכָל־דָּבָר.

וְ"יֵשׁ" זֶה הַנֶּאֱמָן לָנוּ מִכֹּל, זֶה "אֲנִי" — הֵן עַל הַבָּשָׂר הוּא מְדַבֵּר וְאֶל־הַבָּשָׂר תְּשׁוּקָתוֹ גַּם עוֹד בַּחֲזוֹתוֹ חָזוֹן וּבְדַמּוֹתוֹ אֶת־דִּמְיוֹנוֹתָיו וּבְרַפְרְפוֹ בִּכְנָפָיו הַשְּׁבוּרוֹת.

וְכַאֲשֶׁר יַאֲרִיךְ, כֵּן יַרְבֶּה "אֲנִי" זֶה לִלְמֹד לְדַבֵּר דִּבְרֵי־אֱמֶת וֶאֱמוּנָה; וְכַאֲשֶׁר יַרְבֶּה לִלְמוֹד, כֵּן יַרְבֶּה לִמְצוֹא מִלִּים וּתְהִלּוֹת לַבָּשָׂר וְלָאֲדָמָה.

גֵּאוּת חֲדָשָׁה לִמֵּד אוֹתִי אֲנִי שֶׁלִּי וְאוֹתָהּ אֲנִי מְלַמֵּד אֶת־הָאָדָם: אַל נָא הוֹסִיף עוֹד לָשׂוּם רֹאשׁ בְּתוֹךְ הַחוֹל אֲשֶׁר לְמַעֲשֵׂי שָׁמַיִם, כִּי־אִם נָשׂא אוֹתוֹ חָפְשִׁי לָרוּחַ, בַּאֲשֶׁר הוּא רֹאשׁ־אֲדָמָה הַנּוֹתֵן לָאֲדָמָה רַעְיוֹן וְתַכְלִית!

חֵפֶץ חָדָשׁ אָנֹכִי מְלַמֵּד אֶת־הָאָדָם: כִּי יַחְפּוֹץ אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ בּוֹ הָאָדָם בְּעֵינַיִם סְגוּרוֹת וְיֹאמַר טוֹב לוֹ וְלֹא יֵט עוֹד מִמֶּנּוּ הַצִּדָּה כְּמִשְׁפַּט הַחוֹלִים וְנוֹטֵי לָמוּת!

רַק חוֹלִים וְנוֹטֵי לָמוּת הָיוּ הַבּוֹזִים לַבָּשָׂר וְלָאֲדָמָה וַיִּבְרְאוּ לָהֶם אֶת־מַעֲשֵׂי הַשָּׁמַיִם וְאֶת נִטְפֵי־הַדָּם הַמְּבִיאִים גְּאֻלָּה: וְאוּלָם אַף גַּם אֶת־הַסַּמִּים הָעֲכוּרִים וְהַמְּתוּקִים הָאֵלֶּה הֵם לוֹקְחִים מֵעִם הַבָּשָׂר וְהָאֲדָמָה!

מִפְּנֵי עֱנוּתָם אָמְרוּ לְהִמָּלֵט, וְהַכּוֹכָבִים הָיוּ רְחוֹקִים מֵהֶם. אָז נֶאֶנְחוּ לֵאמֹר: "מִי־יִתֵּן דַּרְכֵי־שָׁמַיִם לְבַעֲבוּר הִתְגַּנֵּב חֶרֶשׁ

אֵל יֵשׁ אַחֵר וְאֵל אֲשֶׁר אַחֵר!" – וְאָז בָּרְאוּ לָהֶם אֶת־דַּרְכֵּי עֲקַלְקַלּוֹתָם וְאֶת־שִׁקּוּיֵי סַמֵּיהֶם!

וְהֵם, שְׁכֵחֵי־טוֹבָה, דִּמּוּ בְנַפְשָׁם כִּי אָמְנָם הִתְמַלְּטוּ מֵעִם הַבָּשָׂר וּמֵעִם הָאֲדָמָה. אֲבָל יַד מִי נָתְנָה לָהֶם אֶת הַפַּלָּצוּת וְאֶת הַנְּעִימוּת אֲשֶׁר לְהִתְמַלְּטוּת זֹאת? הֲלֹא יַד הַבָּשָׂר וְהָאֲדָמָה.

רַחוּם סָרַתּוּסְטְרָא לַחוֹלִים. חַי אָנִי אִם אֶקְצֹף עַל־בַּקָּשָׁם נְחָמוֹת וְעַל־שִׁכְחָם טוֹבָה. מִי־יִתֵּן וְחָיוּ מֵחָלְיָם וְשָׂרוּ אֶל־עַצְמָם וּבָרְאוּ לָהֶם בָּשָׂר עֶלְיוֹן!

וְגַם אֵין סְרַתּוּסְטְרָא קוֹצֵף עַל הַחַי מֵחָלְיוֹ וְהוּא מַבִּיט בִּכְלְיוֹן־נֶפֶשׁ אֶל־מְקוֹם שָׁם דִּמְיוֹנוֹ וּמִתְגַּנֵּב חֶרֶשׁ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה אֶל־קֶבֶר אֱלֹהָיו. וְאוּלָם עוֹד גַּם דִּמְעוֹתָיו תַּחְשַׁבְנָה לִי מַחֲלָה וּבָשָׂר חוֹלֶה.

מַחֲנֵה חוֹלִים גָּדוֹל נִמְצָא מֵאָז בֵּין חוֹזֵי חָזוֹן וְתָאֲבֵי אֱלֹהִים; בַּחֲמַת רוּחַ גְּדוֹלָה נֵהֵם שׂוֹנְאִים אֶת־הַמְבַקֵּשׁ לְהַכִּיר וְאֶת־הַצְּעִירָה מִן הַצְּדָקוֹת: אֶת הָאֱמֶת וְהָאֱמוּנָה.

לְאָחוֹר הֵם מַבִּיטִים תָּמִיד אֶל־מוּל דּוֹרוֹת הַחֹשֶׁךְ: אָמְנָם אַחֵר הָיָה בַּיָּמִים הָהֵם מִשְׁפַּט הַדִּמְיוֹן וְהָאֱמוּנָה; בְּהִשְׁתַּגֵּעַ הָרוּחַ וְהִתְהוֹלֵל וְהָיָה זֶה דּוֹמֶה לֵאלֹהִים, וַאֲשֶׁר אֲכָלוֹ הַסָּפֵק וְהָיָה זֶה חֵטְא.

וְאוּלָם יָדַעְתִּי עַד לִמְאֹד אֶת הַדּוֹמִים לֵאלֹהִים הָאֵלֶּה: כִּי יַאֲמִין הָעָם רַק לָהֶם יַחְפֹּצוּ וְכִי יַחֲשׁוֹב כָּל סָפֵק לְחֵטְא, וְאוּלָם יָדַעְתִּי עַד לִמְאֹד גַּם אֲשֶׁר הֵם עַצְמָם מַאֲמִינִים בְּלִבָּם.

חַי אָנִי אִם בְּעוֹלָמוֹת אֲשֶׁר מֵאַחֲרֵינוּ וְאִם בְּנִטְפֵי דַם גְּאֻלָּה: כִּי־אִם בַּבָּשָׂר מַאֲמִינִים גַּם הֵם בְּכָל מְאֹדָם, וּבְשָׂרָם הֵם זֶה לָהֶם "הַדָּבָר בְּעַצְמוֹ".

וְאוּלָם דָּבָר אֲשֶׁר תַּחֲלָאִים לוֹ: וְהֵם מִתְאַמְּצִים לְהִנָּשֵׁל מִתּוֹךְ עוֹרָם. לָכֵן הֵם שׁוֹמְעִים אֶל הַמַּטִּיפִים אֲשֶׁר יַטִּיפוּ מָוֶת וְלָכֵן גַּם הֵמָּה אֶל עוֹלָמוֹת אֲשֶׁר מֵאַחֲרֵינוּ יַטִּיכוּ.

לוּ, אַחַי, שִׁמְעוּ לְקוֹל הַבָּשָׂר הַבָּרִיא: הַקּוֹל הַזֶּה נֶאֱמָן וְטָהוֹר מִן־הַקּוֹלוֹת הָאֲחֵרִים שֶׁבְּעֲתָיִם.

נֶאֱמָן וְטָהוֹר שִׁבְעָתַיִם דּוֹבֵר אֵלֵינוּ הַבָּשָׂר הַבָּרִיא, הַשָּׁלֵם וִישַׁר־הַזָּוִית: וְעַל תַּכְלִית הָאֲדָמָה הוּא דּוֹבֵר אֵלֵינוּ.

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל בּוֹזֵי הַבָּשָׂר.

אֶל בּוֹזֵי הַבָּשָׂר אַגֵּד נָא דְבָרָי. אַל לָמֹד וְאַל לַמֵּד עַל סְבִיבוֹתָם, כִּי־אִם יִפָּרְדוּ נָא מֵעַל בְּשָׂרָם הֵמָּה – כָּכָה אֵפוֹא יֵאָלְמוּ כֻלָּם.

„בָּשָׂר אָנֹכִי וּנְשָׁמָה“ – כָּכָה יְדַבֵּר הַיֶּלֶד. וְלָמָּה זֶה לֹא נְדַבֵּר אֵפוֹא כִילָדִים?

וְאוּלָם רְאוּ הִנֵּה הַמֵּקִיץ וְהַיּוֹדֵעַ אוֹמֵר: בָּשָׂר אָנֹכִי כֻלִּי וְאֵין דָּבָר חוּץ מִמֶּנּוּ; וּנְשָׁמָה אֵינֶנָּה בִּלְתִּי־אִם מִלָּה לִדְבַר־מָה אֲשֶׁר עִם־הַבָּשָׂר.

אֵין הַבָּשָׂר בִּלְתִּי־אִם שֵׂכֶל גָּדוֹל, רַב־עִנְיָן עִם חוּשׁ אֶחָד, מִלְחָמָה וְשָׁלוֹם, עֵדֶר וְרֹעֶה.

כְּלִי־מְלָאכָה לִבְשָׂרְךָ גַּם שִׂכְלְךָ הַקָּטֹן, אָחִי, אֲשֶׁר תִּקְרָא לוֹ „רוּחַ“; רַק כְּלִי־מְלָאכָה וּכְלִי־שַׁעֲשֻׁעִים קָטֹן לְשִׂכְלְךָ הַגָּדוֹל.

„אָנֹכִי“ אַתָּה אוֹמֵר – וְאַתָּה גֵּא עַל הַמִּלָּה הַזֹּאת. וְאוּלָם גָּדוֹל מִמֶּנּוּ – וְאַתָּה לֹא תֹאבֶה הַאֲמִן – הֲלֹא בְשָׂרְךָ וְשִׂכְלוֹ הַגָּדוֹל: שִׂכְלְךָ הַגָּדוֹל הַזֶּה אֵינֶנּוּ אוֹמֵר „אָנֹכִי“ כִּי־אִם עֹשֶׂה „אָנֹכִי“.

אֶת־אֲשֶׁר מַרְגִּישׁ הַחוּשׁ וְאֶת־אֲשֶׁר מַכִּיר הָרוּחַ, הֵמָּה אֵין לָהֶם עַד־עוֹלָם אַחֲרִית בְּקִרְבָּם הֵם. וְאוּלָם הַחוּשׁ

וְהָרוּחַ מִתְאַמְּצִים לְהַשִּׂיא אוֹתְךָ, כִּי הֵם אַחֲרִית כָּל־הַדְּבָרִים: כָּכָה הֵם מִתְהַלְּלִים בְּגַאֲוָתָם.

כְּלֵי־מְלָאכָה וּכְלֵי שַׁעֲשׁוּעִים לְךָ הַחוּשׁ וְהָרוּחַ: אַךְ מֵעֵבֶר לָהֶם עוֹד לְךָ הָעֶצֶם אֲשֶׁר בְּךָ. וְהָעֶצֶם גַּם הוּא מְחַפֵּשׂ בְּעֵינֵי הַחוּשִׁים וּמַקְשִׁיב גַּם הוּא בְּאָזְנֵי הָרוּחַ.

תָּמִיד מַקְשִׁיב הָעֶצֶם וּמְחַפֵּשׂ: מַמְשִׁיל וְלוֹכֵד וְכוֹבֵשׁ וְהוֹרֵס. מוֹשֵׁל הוּא וְגַם בָּ„אָנֹכִי" הוּא מוֹשֵׁל.

מֵאַחֲרֵי לְמַחְשְׁבוֹתֶיךָ וּלְרִגְשׁוֹתֶיךָ, אָחִי, עוֹמֵד מוֹשֵׁל אַדִּיר, מוֹרֶה לֹא־נוֹדָע – עֶצֶם שְׁמוֹ. בִּבְשָׂרְךָ הוּא יוֹשֵׁב, וְהוּא בְּשָׂרֶךָ.

יֵשׁ תְּבוּנָה בִּבְשָׂרְךָ שִׁבְעָתַיִם מֵאֲשֶׁר־יֵשׁ בְּמִבְחַר חָכְמָתְךָ וּמִי אֵפוֹא יוֹדֵעַ מַה־חֵפֶץ לִבְשָׂרְךָ בְּמִבְחַר חָכְמָתְךָ?

לוֹעֵג הָעֶצֶם שֶׁבְּךָ לָ„אָנֹכִי" שֶׁלְּךָ וּלְהִתְקַדְּרוּתָיו הָרָמוֹת. „מַה־לִּי הִתְקַדְּרוּת הָאֵלֶּה וּמְעוּפֵי הָרַעְיוֹן? – כָּכָה הוּא מְדַבֵּר. הֲלֹא רַק דֶּרֶךְ לֹא יְשָׁרָה לְמַטְּרָתִי. אָכֵן אֲנִי הִנְנִי הַמַּדְרִיכָה אֶת „אָנֹכִי" בַּהֲלִיכוֹתָיו וַאֲנִי הִנְנִי הַלּוֹחֵשׁ בְּאָזְנָיו אֶת־מוּשָּׂגָיו".

כִּי יֹאמַר הָעֶצֶם לָ„אָנֹכִי": „הָבָה וְחַשְׁתָּ מַכְאוֹב", וְכָאַב כְּרֶגַע וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת לְבִלְתִּי הוֹסִיף לִדְאָבָה עוֹד – כִּי רַק בַּעֲבוּר זֹאת שׂוּמָה עָלָיו לַחֲשׁוֹב מַחֲשָׁבוֹת.

כִּי יֹאמַר הָעֶצֶם לָ„אָנֹכִי": „הָבָה וְחַשְׁתָּ גִּיל" וְהָיָה לוֹ גִּיל כְּרֶגַע וְחָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת לְהוֹסִיף עוֹד גִּיל כָּזֶה וְכָזֶה – כִּי רַק בַּעֲבוּר זֹאת שׂוּמָה עָלָיו לַחֲשׁוֹב מַחֲשָׁבוֹת.

אֶל בּוֹזֵי הַבָּשָׂר אַגִּיד נָא דָבָר. כִּי בּוֹזִים הֵם, וְזֶה לָהֶם כָּבֵד. מִי בָּרָא כָּבֵד וּבוּז וּמִי עָשָׂה עֵרֶךְ וְחֵפֶץ?

הָעֶצֶם הַבּוֹרֵא בָּרָא לוֹ כָּבֵד וּבוּז וּבָרָא לוֹ גִּיל וּמַכְאוֹב. הַבָּשָׂר הַבּוֹרֵא בָּרָא לוֹ אֶת־הָרוּחַ לִהְיוֹת לוֹ יַד לְחֶפְצוֹ.

גַּם בְּאִוַּלְתְּכֶם וּבְבוּזְכֶם, אַתֶּם בּוֹזֵי הַבָּשָׂר, הֲלֹא לָעֶצֶם אֲשֶׁר לָכֶם אַתֶּם עוֹבְדִים. רְאוּ אָנֹכִי אוֹמֵר לָכֶם:

הָעֶצֶם בְּנַפְשׁוֹ חָפֵץ בְּמוֹתוֹ וְהוּא נוֹטֶה מֵאַחֲרֵי הַחַיִּים.

כִּי לֹא תַשִּׂיג עוֹד יָדוֹ אֶת־הַנִּבְחָר לוֹ מִכֹּל – : אֲשֶׁר בָּרֹא יִבְרָא מִמֶּנּוּ וּמַעְלָה לוֹ. אֶת־זֶה הוּא: חָפֵץ מִכֹּל וְזֶה כָּל חֲמַת תְּשׁוּקָתוֹ.

וְאוּלָם קָצְרָה לוֹ עַתָּה עִתּוֹ לְזֹאת: – וְעַל־כֵּן חָפֵץ הָעֶצֶם אֲשֶׁר לָכֶם בְּאָבְדוֹ, אַתֶּם בּוֹזֵי הַבָּשָׂר.

בְּאָבְדוֹ חָפֵץ הָעֶצֶם אֲשֶׁר לָכֶם, וְלָכֵן הֱיִיתֶם לְבוֹזֵי בָשָׂר! כִּי לֹא תַשִּׂיג עוֹד יֶדְכֶם לִבְרֹא מִכֶּם וּמַעְלָה לָכֶם.

וְלָכֵן עַתָּה קוֹצְפִים אַתֶּם עַל הַחַיִּים וְעַל הָאֲדָמָה. קִנְאָה אֲשֶׁר לֹא־יְדוּעָה יוֹשֶׁבֶת בְּעֵינְכֶם הַצָּרָה אֲשֶׁר לְבוּזְכֶם.

לֹא אֵלֵךְ בְּדַרְכֵּיכֶם, אַתֶּם בּוֹזֵי הַבָּשָׂר! לֹא אַתֶּם הַגְּשָׁרִים לָאָדָם הָעֶלְיוֹן! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *
*

עַל הַתַּעֲנֻגוֹת וְהַתַּאֲווֹת.

אָחִי, אִם צְדָקָה לְךָ, וְהִיא צִדְקָתְךָ, אָז לְךָ הִיא לְבַדְּךָ וְאֵין לְאִישׁ חֵלֶק בָּהּ.

אָכֵן יָדַעְתִּי: הִנֵּה יֶשׁ־עִם לְבָבְךָ לִקְרֹא לָהּ שֵׁם וּלְהִתְרַפֵּק עָלֶיהָ; יֶשׁ־עִם לְבָבְךָ לִצְרוֹם מְעַט בְּאָזְנָהּ וּלְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהּ.

וְאַתָּה רְאֵה! עַתָּה הִנֵּה יֵשׁ לָעָם גַּם הוּא חֵלֶק בִּשְׁמָהּ וְאַתָּה לָעָם וּלְעֵדֶר הָיִיתָ בְּצִדְקָתְךָ.

הֲלֹא טוֹב מִזֶּה עָשִׂיתָ לוּ אָמַרְתָּ: „בְּאֵין־מִבְטָא וַחֲדַל־שֵׁם הַדָּבָר אֲשֶׁר הוּא עֳנִי נִשְׁמָתִי וְגַם מְתָקָהּ וְהוּא גַּם רַעֲבוֹן קִרְבִּי“.

נִשְׂגָּבָה צִדְקָתְךָ מִהְיוֹת לָהּ שַׁעֲשֻׁעֵי שֵׁמוֹת: וְאִם טוּמָה עָלֶיךָ לְדַבֵּר עַל־אוֹדוֹתֶיהָ, אַל־נָא תֵבוֹשׁ לְגַמְגֵּם בִּלְשׁוֹנְךָ עַל־אוֹדוֹתֶיהָ.

וְאַתָּה דַבֵּר וְגַמְגֵּם בִּלְשׁוֹנְךָ לֵאמֹר: „זֶה־לִּי טוּבִי אֲ נִ י, אֶת־זֶה אָהַבְתִּי וְכָכָה הוּא מוֹצֵא חֵן בְּעֵינַי לִמְאֹד וְכַמִּשְׁפָּט הַזֶּה חָפַצְתִּי אֲ נִ י לְ בַ דִּ י אֶת־טוּבִי.

לֹא בִהְיוֹתוֹ חֹק אֲשֶׁר חָקַק אֱלֹהִים חֲפַצְתִּיו וְלֹא בִהְיוֹתוֹ חֻקַּת־אָדָם וְצָרְכּוֹ: לֹא מוֹרֵה־דֶּרֶךְ יִהְיֶה לִי לְאַדְמוֹת עֶלְיוֹנוֹת וּלְגַנֵּי־עֵדֶן.

צְדָקָה בַּת־אֲדָמָה הִיא אֲשֶׁר אָהַבְתִּי: מְעַט חָכְמָה בָהּ וְעוֹד מְעַט מוּאַת שֵׂכֶל אֲשֶׁר־לַכֹּל.

וְאוּלָם בָּנְתָה הַצִּפּוֹר הַזֹּאת אֶת־קִנָּהּ בְּלִבִּי: לָכֵן אֲהַבְתִּיהָ וְחִבַּקְתִּיהָ – וְעַתָּה הִיא יוֹשֶׁבֶת בְּלִבִּי עַל בֵּיצֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר לָהּ וְדוֹגֶרֶת׳.

כָּכָה תְגַמְגֵּם בִּלְשׁוֹנְךָ וּתְהַלֵּל אֶת־צִדְקָתְךָ.

לְפָנִים הָיוּ לְךָ תַּאֲוֹת וְאַתָּה אָמַרְתָּ רָעוֹת הֵנָּה. וְאוּלָם עַתָּה אֵין־לְךָ עוֹד בִּלְתִּי־אִם צְדָקוֹת: מִקֶּרֶב תַּאֲוֹתֶיךָ גָּדְלוּ וַיֵּצְאוּ לְךָ אֵלֶּה.

אֶת־הַגְּבֹהָה מִמַּטְּרוֹתֶיךָ שַׂמְתָּ לְנֹכַח פְּנֵי תַאֲוֹתֶיךָ: אָז נֶהֶפְכוּ וַתִּהְיֶינָה לְךָ לִצְדָקוֹת וּלְתַעֲנוּגוֹת.

וְאִם בֶּן הָיִיתָ לְמִשְׁפַּחַת קִצְרֵי־הָאַף וְאִם לְרוֹדְפֵי־הַזִּמָּה וְאִם לִמְשֻׁגְּעֵי־הָרוּחַ וְאִם מִמְּבַקְשֵׁי־נְקָמוֹת.

כָּל־תַּאֲוֹתֶיךָ אֵלֶּה נֶהֶפְכוּ בְּאַחֲרִיתָן וְהָיוּ לִצְדָקוֹת וְכָל בְּנֵי־הַשָּׂטָן אֲשֶׁר־לְךָ הָיוּ לְמַלְאָכִים –

לְפָנִים הָיוּ לְךָ כְּלָבִים פְּרָאִים בְּבוֹרְךָ, וְאוּלָם בְּאַחֲרִיתָם נֶהֶפְכוּ וְהָיוּ לְצִפֳּרִים וְלִמְזַמְּרוֹת נֶעֱלָסוֹת.

מִנִּטְפֵי רוֹשְׁךָ מְהַלְתָּ לְךָ אֶת־צֳרִיךָ; אֶת־פָּרָתְךָ הַהוֹגָה חָלַבְתָּ – וְעַתָּה אַתָּה שׁוֹתֶה אֶת־הֶחָלָב הַמָּתוֹק מֵעֲטִינָהּ.

וְלֹא יֵצֵא עוֹד מִקִּרְבְּךָ כָּל־רָע עַד הָעוֹלָם – זוּלָתִי אִם הָרָע – הוּא הַיּוֹצֵא מִן־הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר לְצִדְקוֹתֶיךָ.

אָחִי, אִם אֻשַּׁרְתָּ, אָז תִּהְיֶה לְךָ רַק צְדָקָה אַחַת וְלֹא יוֹתֵר: כָּכָה תַעֲבוֹר עַל־נְקַלָּה אֶת־הַגֶּשֶׁר.

אָכֵן מוּפְלָא הָאָדָם אֲשֶׁר־לוֹ צְדָקוֹת הַרְבֵּה, וְאוּלָם גּוֹרָלוֹ כָּבֵד; וְיֵשׁ אֲשֶׁר הָלַךְ אִישׁ הַמִּדְבָּרָה וַיִּבְחַר מָוֶת לְנַפְשׁוֹ, כִּי נִלְאָה מִהְיוֹת תָּמִיד מִלְחָמָה וּשְׂדֵה־מִלְחָמָה לִצְדָקוֹת.

אָחִי, הָרָעִים קְרָב וּמִלְחָמָה? וְאוּלָם לֹא יָסוּף הָרָע

הַוֶּה וְהַקִּנְאָה וְהַמַּשְׂטֵמָה וְהָלוֹךְ רָכִיל מִקֶּרֶב צִדְקוֹתֶיךָ.

רְאֵה, מַה־תִּשְׁאַף כָּל צְדָקָה מִצִּדְקוֹתֶיךָ לְעֶלְיוֹן מִכָּל־עֶלְיוֹן: אֶת־כָּל רוּחֲךָ הִיא שׁוֹאֶלֶת, אֲשֶׁר יִהְיֶה לְפֶה רַק לָהּ, וּתְבַקֵּשׁ אֶת־כָּל כֹּחֲךָ אֲשֶׁר בְּקִצְפְּךָ וּבְשִׂנְאָתְךָ וּבְאַהֲבָתְךָ.

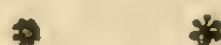
כִּי־תְקַנֵּא כָּל־צְדָקָה בַּאֲחוֹתָהּ, וְנוֹרָא דְּבַר כָּל־קִנְאָה. גַּם צְדָקוֹת הוֹלְכוֹת לַאֲבַדּוֹן בִּגְלַל הַקִּנְאָה.

אֲשֶׁר שַׁלְהֶבֶת הַקִּנְאָה אֲחָזַתּוּ, וְקָם זֶה בְּאַחֲרִיתוֹ וְהָפַךְ כְּמוֹ עַקְרָב אֶת־עָקְצוֹ הַמֻּרְעָל אֶל־מוּל נַפְשׁוֹ הוּא.

אָחִי! הַאִם לֹא רָאִיתָ עוֹד צְדָקָה כִּי תַלְשִׁן אֶת־נַפְשָׁהּ אֶל־עַצְמָהּ וְאֶת־נַפְשָׁהּ תִּדְקוֹר?

עָשׂוּי הָאָדָם אֲשֶׁר יָעוֹז עַל־נַפְשׁוֹ עַד הִכָּחֲדוֹ: וְלָכֵן אֱהַב אֶת־צִדְקוֹתֶיךָ –: כִּי בָכָה תֹאבַד וְתִכְלֶה בִּגְלָלָן.–

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל הַפּוֹשֵׁעַ לְבֶן־הַפָּנִים.

הִנֵּה הֲמִית לֹא חֲפַצְתֶּם, אַתֶּם הַשּׁוֹפְטִים וּמַגִּישֵׁי קָרְבָּן, עַד־אִם הַגְּדִיָּה הַחַיָּה בְּרֹאשָׁהּ? רְאוּ, הִנֵּה הִגִּיד הַפּוֹשֵׁעַ לְבֶן־הַפָּנִים בְּרֹאשׁוֹ: מִתּוֹךְ עֵינָיו דִּבֵּר הַבּוּז הַגָּדוֹל.

„זֶה „אֲנִי" דָּבָר הוּא אֲשֶׁר עָלַי לָעוּ עָלָיו עַד־הִכָּחֲדוֹ: זֶה „אֲנִי" הָיָה לִי הַבּוּז אֲשֶׁר אֲנִי בָּז לְכָל־הָאָדָם": כָּכָה יְהִי הַדְּבָרִים הַיּוֹצְאִים מִן הָעַיִן הַזֹּאת.

כִּי שָׁפַט אֶת־נַפְשׁוֹ בְּעֶצֶם יָדוֹ – וְהָיָה זֶה לוֹ רִגְעוֹ הַנִּשָּׂא: חָלִילָה לָכֶם לָתֵת אֶת הַנִּשְׂגָּב הַזֶּה לָשׁוּב אֶל שִׁפְלוּתוֹ!

אֵין גְּאֻלָּה לְאִישׁ אֲשֶׁר כָּכָה כּוֹאֵב בִּלְתִּי־אִם בְּמוֹתוֹ מוֹת חִפָּזוֹן.

וַהֲמִיתְכֶם, אַתֶּם הַשּׁוֹפְטִים, יְהִי נָא מַעֲשֵׂה חֶמְלָה וְלֹא יִהְיֶה מַעֲשֵׂה נְקָמָה. וּבַהֲמִיתְכֶם וּבְבַקָּשַׁתְכֶם כִּי אַתֶּם פֹּה תַּצְדִּיקוּ אֶת־הַחַיִּים!

אֵין דַּי לָכֶם בְּהַשְׁלִימְכֶם עִם אִישׁ אֲשֶׁר הֲמַת תְּמִיתֵהוּ. יְהִי נָא יְגוֹנְכֶם אַהֲבָה לָאָדָם הָעֶלְיוֹן: כָּכָה תַּצְדִּיקוּ אַתֶּם אֶת חַיֵּיכֶם־עוֹד.

„שׂוֹנֵא" אִמְרוּ וְלֹא „רָשָׁע"; „חוֹלֶה" אִמְרוּ וְלֹא „נָבָל"; „פֹּתֶה" אִמְרוּ וְלֹא „חוֹטֵא".

וְאַתָּה, הַשּׁוֹפֵט הָאָדוֹם, לוּ חָפַצְתָּ לְהַגִּיד בְּקוֹל אֶת־

כָּל אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אַתָּה וְהַמֵּאָז בְּקֶרֶב מַחְשְׁבוֹתֶיךָ: כִּי אָז יִקְרָא כָּל־אָדָם: „סוּר מִזֶּה קִיא צֹאָה וְתוֹלַעַת רוֹשׁ!"

וְאוּלָם נִבְדְּלָה הַמַּחֲשָׁבָה מִן הַמַּעֲשֶׂה וְנִבְדַּל הַמַּעֲשֶׂה מִצִּיּוּר־הַמַּעֲשֶׂה. אֵין גַּלְגַּל הַסִּבָּה סוֹבֵב בֵּינֵיהֶם.

רַק צִיּוּר עָשָׂה אֶת הָאָדָם לְבֶן־הַפָּנִים הַזֶּה לִלְבֶן־פָּנִים. קוֹמָה אַחַת הָיְתָה לוֹ וּלְמַעֲשֵׂהוּ בַּעֲשׂוֹתוֹ אוֹתוֹ: וְאוּלָם אֶת־צִיּוּרוֹ לֹא נָשָׂא אַחֲרֵי אֲשֶׁר נַעֲשָׂה.

כָּל־הַיּוֹם לֹא חָדַל מֵרְאוֹת נַפְשׁוֹ בְּתַבְנִית עֹשֵׂה מַעֲשֶׂה. שִׁגָּעוֹן נֶחְשָׁב לִי הַדָּבָר: אֶת־אֲשֶׁר עָשָׂה בְּמִקְרֶה וְרַק פַּעַם אַחַת, זֶה נֶהְפַּךְ לוֹ לְעֶצֶם.

בִּנְטוֹתְךָ קַו, וְקִפְּאָה הַתַּרְנְגֹלֶת תַּחְתֶּיהָ: וְעָמְדָה מוּצָק; הַקַּו אֲשֶׁר נָטָה הָרוֹצֵחַ בַּעֲשׂוֹתוֹ מַעֲשֵׂהוּ הִקְפִּיא אֶת־שִׂכְלוֹ הַדַּל – שִׁגָּעוֹן אֲשֶׁר אַחֲרֵי הַמַּעֲשֶׂה נֶחְשָׁב לִי הַדָּבָר.

שִׁמְעוּ, אַתֶּם הַשּׁוֹפְטִים! הִנֵּה לָנוּ עוֹד שִׁגָּעוֹן: הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר יָבֹא לִפְנֵי הַמַּעֲשֶׂה. אִי לָכֶם כִּי לֹא הֶעֱמַקְתֶּם לְטַפֵּס וְלָבֹא לְתוֹךְ הַנְּשָׁמָה הַזֹּאת פְּנִימָה!

וְכָכָה אוֹמֵר הַשּׁוֹפֵט הָאָדוֹם: „עַל־מָה זֶה רָצַח הַפּוֹשֵׁעַ? הֲלֹא יַעַן אֲשֶׁר חָפֵץ לִגְזוֹל". וְאוּלָם אָנֹכִי אוֹמֵר לָכֶם: דָּם הִקְצָה נִשְׁמָתוֹ וְלֹא גָּזֵל: צָמֵא הָיָה לְאֹשֶׁר הַשַּׂכִּין!

אַךְ לֹא הֵבִין שִׂכְלוֹ הַדַּל אֶת־מִשְׁפַּט הַשִּׁגָּעוֹן הַזֶּה וַיְפַתֶּה אֹתוֹ. „מַה־בֶּצַע בְּדָם! – כָּכָה דִּבֵּר עַל־לִבּוֹ – הַאֵין אַתָּה חָפֵץ עַל־הַמְּעַט לִשְׁלוֹחַ יָד בְּגָזֵל? אוֹ לְהִנָּקֵם נְקָמָה?"

וְהוּא שָׁמַע לְקוֹל שִׂכְלוֹ הַדַּל: כַּעוֹפֶרֶת רָבְצָה אִמְרָתוֹ עָלָיו – וְאָז גָּזַל מִדֵּי רָצְחוֹ. לֹא חָפֵץ כִּי יִכָּלֵם מִשִּׁגְעוֹנוֹ.

וְעַתָּה הִנֵּה רָבְצָה עָלָיו עוֹפֶרֶת עֲוֹנוֹ, וְשִׂכְלוֹ הַדַּל גַּם הוּא נֶהְפַּךְ וַיְהִי מוּצָק וְיָבֵשׁ וְכָבֵד מְאֹד

לוּ רַק עָצַר כֹּחַ לְהָנִיעַ אֶת־רֹאשׁוֹ, כִּי אָז גָּלַל אָו-סִבְלוֹ וְנָפַל מֵעָלָיו: אֲבָל מִי יָנִיעַ אֶת הָרֹאשׁ הַזֶּה?

מָה הָאָדָם הַזֶּה? הֲלֹא רַק צְרוֹר מַחֲלוֹת אֲשֶׁר בְּכֹחַ הָרוּחַ עַד לַחוּץ תַּגַּעְנָה: וְאֵלֶּה בִּקְשׁוּ לִשְׁלוֹל אֶת שְׁלָלָן.

מָה הָאָדָם הַזֶּה? הֲלֹא רַק פְּקַעַת נְחָשִׁים פְּרָאִים אֲשֶׁר צַר לָהֶם מַרְבֵּץ אִישׁ אֵצֶל אָחִיו – אָז יִתְפָּרְצוּ אִישׁ לְעֶבְרוֹ וּבִקְשׁוּ שָׁלָל עַל־סְבִיבָם.

הַבִּיטוּ אֶת־הַבָּשָׂר הַדַּל הַזֶּה! אֶת־אֲשֶׁר נָשָׂא וְאֶת־אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ, אוֹתָהּ פָּתְרָה לָהּ הַנְּשָׁמָה הַדַּלָּה הַלָּזוּ, בְּאָמְרָהּ: תַּאֲוַת רֶצַח הִיא וּתְשׁוּקָה לְאֹשֶׁר הַשַּׂכִּין.

בַּחֲלוֹת אִישׁ עַתָּה וְהוּא חָפֵץ רָע, אֲשֶׁר נֶחְשָׁב עַתָּה לְרָע: הֲלֹא הַכְּאִיב הוּא חָפֵץ תַּחַת אֲשֶׁר כָּאַב. וְאוּלָם יָמִים אֲחֵרִים הָיוּ וָרַע אַחֵר וְטוֹב אַחֵר.

יָמִים הָיוּ וְנֶחְשַׁב הַשֶּׁפֶק לְרָע וְכֵן הַחֵפֶץ אֶל הָעֶצֶם בְּנוֹ. וְאִישׁ כִּי חָלָה אָז, וְהָיָה לְכוֹפֵר וְלִמְכַשֵּׁפָה. כְּכֹפֵר וְכִמְכַשֵּׁפָה נַעֲנָה הָאָדָם וַיִּתְהַפֵּךְ לְעַוְּלוֹת.

וְאוּלָם הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֵינָם מַשִּׂיגִים אֶת אָזְנֵיכֶם: רָעָה הֵם מְבִיאִים לַצַּדִּיקִים אֲשֶׁר לָכֶם – כָּכָה תֹּאמְרוּ לִי־אֲבָל מַה־בֶּצַע לִי בְּצַדִּיקֵיכֶם?

רַבּוֹת רָאִיתִי בְּצַדִּיקֵיכֶם אֲשֶׁר יִהְיֶה לִי לְזָרָא, וְחֵי אֲנִי כִּי לֹא רָעָתָם, אֲשֶׁר יֹאמְרוּ הֵם רָעָה, הָיְתָה לִי לְזָרָא. מִי יִתֵּן וְהָיָה לָהֶם גַּם הֵם שִׁגָּעוֹן אֲשֶׁר בִּגְלָלוֹ יֹאבְדוּ עַד־הַבְּהֵמָה, כְּמִשְׁפַּט הַפּוֹשֵׁעַ לְבֶן־הַפָּנִים הַזֶּה!

חַי אֲנִי כִּי חָפַצְתִּי אֲשֶׁר אֱמֶת אוֹ אֵמוּן אוֹ יֹשֶׁר יִהְיֶה דְבַר שִׁגְעוֹנָם: וְאוּלָם צִדְקָתָם הֵם הֲלֹא אֵינֶנָּה בִּלְתִּי־אִם הַאֲרִיךְ יָמִים וְהִתְעַנֵּג בִּנְעִימוֹת עַד לְחֶמְלָה.

מְעֻקָּה אֲנִי אֶל־פְּנֵי נָהָר: יָחֳזַק נָא כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַשִּׂיג אוֹתִי! וְאוּלָם מִשְׁעַנְתְּכֶם אֵינֶנִּי.

כֹּה אָמַר סָבַתּוּסְטְרָא.

* * *

עַל הַקְּרִיאָה וְהַכְּתִיבָה.

מִכָּל הַכָּתוּב אָהַבְתִּי רַק אֶת־זֶה אֲשֶׁר יִכְתּוֹב אָדָם בְּדָמוֹ. כְּתֹב בְּדָם: וְאַתָּה תִרְאֶה כִּי הַדָּם הוּא הָרוּחַ.

לֹא קַל לָאָדָם לְהָבִין דָּם זָר: שָׂנֵאתִי אֶת־הַבַּטְלָנִים הַקּוֹרְאִים רַק מֵרֹב בַּטָּלָה.

כָּל־הַיּוֹדֵעַ אֶת־הַקּוֹרֵא לֹא יוֹסִיף עוֹד לַעֲשׂוֹת דָּבָר לְמַעַן הַקּוֹרֵא. עוֹד מְאַת שָׁנִים קוֹרְאִים – וְגַם הָרוּחַ יִבְאַשׁ וְהָיְתָה לְצַחֲנָה.

אֲשֶׁר יֵשׁ לְכָל־אָדָם הַצְּדָקָה לִלְמוֹד לִקְרֹא, הֲלֹא בְּהַאֲרִיךְ הַדָּבָר הַזֶּה וְהָיָה לְאָסוֹן לֹא רַק לַכְּתִיבָה כִּי־אִם גַּם לַמַּחֲשָׁבָה.

לְפָנִים הָיָה הָרוּחַ אֱלֹהִים וְאַחֲרֵי כֵן הָיָה אָדָם, וְעַתָּה הַמְעַט לוֹ כָל־זֶה וְהוּא עוֹד יִהְיֶה אֲסַפְסוּף.

מִי אֲשֶׁר כּוֹתֵב בְּדָם וּבְאִמְרֵי־מָשָׁל אֵינֶנּוּ חָפֵץ בְּהִקָּרְאוֹ, כִּי־אִם אֲשֶׁר יִלְמְדוּ אוֹתוֹ עַל־פֶּה.

הַדֶּרֶךְ הַקְּרוֹבָה בֵּין הֶהָרִים הִיא הַדֶּרֶךְ מִגִּבְעָה לְגִבְעָה: וְאוּלָם לְזֹאת יֶשׁ־לְךָ חֵפֶץ בְּרַגְלַיִם אֲרֻכּוֹת. יִהְיוּ נָא אִמְרֵי־מָשָׁל לִגְבָעוֹת וְאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲלֵיהֶם יְדֻבַּר יִהְיוּ נָא גְּדוֹלִים וְגָבְהֵי קוֹמָה.

וְהָרוּחַ מְסֹבִיב דַּק וְטָהוֹר וְהָאֵיד קָרוֹב וְהַנֶּפֶשׁ מְלֵאָה רֶשַׁע עָלֵז: כָּכָה מַקְבִּילִים כָּל־אֵלֶּה הֵטֵיב אִישׁ לְאָחִיו.

אִסְפוּ נָא אֵלַי רוּחוֹת־מִדְבָּר, כִּי אַמִּיץ אֲנִי בְּרוּחִי. רוּחַ־הָאָדָם אֲשֶׁר יַבְרִיחַ אֶת הַשֵּׁדִים מֵעָלָיו, הוּא בְּנַפְשׁוֹ יִבְרָא־לוֹ אֶת רוּחוֹת־מִדְבָּר: – חָפֵץ רוּחַ־הָאָדָם לְמַלֵּא שְׂחוֹק פִּיו.

אֵינֶנִּי חָשׁ עוֹד עִמָּכֶם: הֶעָב הַזֹּאת אֲשֶׁר אָנֹכִי רֹאָה תַּחְתַּי, הָאֲפֵלָה הַזֹּאת עִם הַכְּבֵדוּת, אֲשֶׁר אֶשְׂחַק לָהֶן – הֲלֹא לָכֶם הִיא עַב עֲנַן הַסְּעָרָה.

מַבִּיטִים אַתֶּם לְמַעְלָה, כַּאֲשֶׁר תַּחְפְּצוּ בְּהִתְנַשְּׂאֲכֶם. וַאֲנִי מַבִּיט לָאָרֶץ, יַעַן כִּי נִשָּׂא אֲנִי.

מִי בָכֶם יָכוֹל לִשְׂחֹק וְלִהְיוֹת נִשָּׂא גַּם יָחַד?

הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל הֶהָרִים הַגְּבֹהִים, וְשָׂחַק זֶה לְכָל שַׁעַשְׁעֵי־תוּגָה עִם מְצוּקוֹת־תּוּגָה יָחַד.

בְּלִי שִׂים לֵב, בְּלַעַג, בְּחֹזֶק־יָד – כָּכָה תַּחְפּוֹץ הַחָכְמָה אֲשֶׁר הָיָה נִהְיֶה אֲנַחְנוּ. אִשָּׁה הִיא וְעַל־כֵּן הִיא אֹהֶבֶת אִישׁ־מִלְחָמָה.

הִנֵּה אַתֶּם אוֹמְרִים לִי: „כְּבֵדִים הַחַיִּים מִנְּשׂא". וְאוּלָם מַה־לָּכֶם אֵפוֹא לִפְנֵי הַצָּהֳרַיִם גְּאוֹנְכֶם וּבָעֶרֶב כָּל־הִכָּנַעֲכֶם?

כְּבֵדִים הַחַיִּים מִנְּשׂא: וְאוּלָם רְאוּ עֲשׂוּ עִמִּי רַק אֶת הַחֶסֶד הַזֶּה וְאַל נָא תִּתְחַטְּאוּ כָּכָה לְפָנַי! הֲלֹא בִנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ הִנְנוּ חֲמוֹרִים נַאֲתוֹנוֹת עַד־בְּלִי דָי.

מַה־יֵּשׁ לָנוּ דִּמְיוֹן עִם נִצַּת־הַשּׁוֹשַׁנָּה, אֲשֶׁר יָלִין אֶגֶל טַל עַל־בְּשָׂרָהּ וְהִרְדָּהּ?

הִנֵּה נָכוֹן הַדָּבָר: אֹהֲבִים אֲנַחְנוּ אֶת הַחַיִּים לֹא מֵאֲשֶׁר הֻסְכַּנּוּ עִם הַחַיִּים כִּי־אִם מֵאֲשֶׁר הֻסְכַּנּוּ עִם הָאַהֲבָה.

יֵשׁ תָּמִיד מְעַט שִׁגָּעוֹן בָּאַהֲבָה. וְאוּלָם יֵשׁ תָּמִיד גַּם מְעַט שֵׂכֶל בַּשִּׁגָּעוֹן.

וְגַם אֲנִי, הַנּוֹטֶה אַחֲרֵי הַחַיִּים, חָשַׁבְתִּי כִּי הַפַּרְפָּרִים וַאֲבַעְבֻּעוֹת־הַבּוֹרִית וְהַדּוֹמִים לָהֶם בָּאָדָם יוֹדְעִים אֶת הָאשֶׁר יוֹתֵר מִכֹּל.

כַּאֲשֶׁר תְּרַחֵפְנָה הַנְּשָׁמוֹת הַקְּטַנּוֹת וְהַקַּלּוֹת וְהַפְּתַיּוֹת וְהַנֶּחְמָדוֹת וְהַנִּחְפָּזוֹת הָאֵלֶּה – וְהִדִּיחוּ אֶת סָרַתּוּסְטְרָא לִשְׁפּוֹךְ דְּמָעוֹת וְלִכְתּוֹב שִׁירִים.

רַק עוֹד בֶּאֱלֹהִים הַיּוֹדֵעַ לְרַקֵּד יֵשׁ עִם לִבִּי לְהַאֲמִין.

וּבִרְאוֹתִי אֶת הַשָּׂטָן אֲשֶׁר־לִי וְרָאִיתִי וְהִנֵּה הוּא כְּבַד־רֹאשׁ וְעָמוֹק וְעָרֵל־שִׂמְחָה: כֻּלּוֹ רוּחַ אֲשֶׁר לִכְבֵדוּת –: בִּגְלָלוֹ אוֹבֵד כָּל־דָּבָר.

לֹא בְקֶצֶף נָמִית כִּי־אִם בִּשְׂחוֹק. הָבָה וְנָמִית אֶת־רוּחַ הַכְּבֵדוּת!

לָמַדְתִּי הֲלוֹךְ: וּמִנִּי אָז אֶתֵּן לְרוּחִי חֹפֶשׁ וְאָרוּץ. לָמַדְתִּי עוּף: וּמִנִּי אָז לֹא אֲחַכֶּה עַד אֲשֶׁר יֶהְדְּפוּ אוֹתִי, לְבַעֲבוּר אַעְתִּיק מִמְּקוֹמִי.

עַתָּה קַלּוֹתִי, עַתָּה אָעוּף, עַתָּה אַבִּיט אוֹתִי מִתַּחַת לִי, עַתָּה אֱלֹהִים מְרַקֵּד עַל־פִּי.

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

° °
°

עַל הָעֵץ אֵצֶל הָהָר.

וְעֵין סָרַתּוּסְטְרָא רָאֲתָה עֶלֶם וְהוּא נוֹטֶה מִפָּנָיו כְּפַעַם בְּפָעַם. וַיְהִי בְּעֶרֶב־יוֹם וְסָרַתּוּסְטְרָא מִתְהַלֵּךְ לְבַדּוֹ בֵּין הֶהָרִים הַסּוֹבְבִים אֶת־הָעִיר קְרָאַת שֵׁם „הַפָּרָה הַצְּבוּעָה" נִרְא וְהִנֵּה הָעֶלֶם יוֹשֵׁב נִשְׁעָן אֶל־אַחַד הָעֵצִים וּמַבִּיט לְתוֹךְ הַבִּקְעָה יְעַף־עֵינַיִם. וַיִּגַּשׁ סָרַתּוּסְטְרָא וַיֶּחֱזַק בָּעֵץ אֲשֶׁר הָעֶלֶם יוֹשֵׁב תַּחְתָּיו וַיְדַבֵּר לֵאמֹר:

„אִם־אָמַרְתִּי: אָנִיעַ אֶת־הָעֵץ הַזֶּה בִּשְׁתֵּי יָדַי, כִּי־עַתָּה לֹא הָיָה בִּי הַכֹּחַ.

וְאוּלָם הָרוּחַ אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ נִרְאֶה מֵצִיק לוֹ וּמַטֶּה אוֹתוֹ אֶל־כָּל אֲשֶׁר יַחְפֹּץ. אָכֵן יָדַיִם אֲשֶׁר לֹא תֵרָאֶינָה הֵן הַמַּטּוֹת אוֹתָנוּ וּמְצִיקוֹת לָנוּ שִׁבְעָתַיִם מִכֹּל."

וְהָעֶלֶם הִתְנַשֵּׂא וְהוּא נִפְעָם מְאֹד וַיִּקְרָא: „אֶת־קוֹל סָרַתּוּסְטְרָא אָנֹכִי שׁוֹמֵעַ וְרַק זֶה־עַתָּה הָגִיתִי בוֹ". וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה אוֹתוֹ וַיֹּאמַר:

— „לָמָּה זֶּה נִבְהָלְתָּ? — הֵן כְּמִשְׁפַּט הָעֵץ מִשְׁפַּט הָאָדָם.

כַּאֲשֶׁר יוֹסִיף לַעֲלוֹת וְכַאֲשֶׁר יוֹסִיף לִפְרוֹץ לַמָּרוֹם לְנֹכַח הָאוֹר, כֵּן יוֹסִיפוּ שָׁרָשָׁיו לִפְרוֹץ לָאֲדָמָה מִלְמַטָּה וְלַמַּחֲשַׁכִּים וְלַמַּעֲמַקִּים — אֶל הָרָעָה."

וְהָעֹלָם קָרָא: אָכֵן אֱמֶת דִּבַּרְתָּ, אֶל הָרָעָה יִפְרוֹץ! אֵיךְ הָיְתָה כָּזֹאת כִּי נִחַשְׁתָּ לִי וּמָצָאתָ אֶת־נִשְׁמָתִי?

וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׂחַק וַיֹּאמֶר: „יֵשׁ נְשָׁמָה אֲשֶׁר עַד־עוֹלָם לֹא נִמְצָאָה זוּלָתִי־אִם נִבְרָא אוֹתָהּ בָּרִאשׁוֹנָה.“

וְהָעֹלָם קָרָא שֵׁנִית: „כֵּן דִּבַּרְתָּ, אֶל הָרָעָה!

וּדְבָרְךָ אֱמֶת, סָרַתּוּסְטְרָא. גַּם בְּנַפְשִׁי לֹא אֶבְטַח עוֹד מֵאָז הַחִלֹּתִי לִפְרוֹץ לַמָּרוֹם וְגַם אֲחֵרִים לֹא יִבְטְחוּ בִי עוֹד. — אֵיךְ הָיָה כַּדָּבָר הַזֶּה?

נֶחְפָּז הָיִיתִי רַב מִדַּי לִהְיוֹת נֶהְפָּךְ לְאַחֵר: יוֹמֵי הַיּוֹם מִתְקוֹמֵם לְאֶתְמוֹלִי. רַבּוֹת פְּעָמִים אֶפְסַח עַל הַמַּדְרֵגוֹת מִדֵּי עֲלוֹתִי — וְלָזֹאת לֹא תִשָּׂא לִי כָּל־מַדְרֵגָה.

וּבִהְיוֹתִי בַמָּרוֹם וְהָיִיתִי תָמִיד גַּלְמוּד. אֵין אִישׁ דֹּבֵר אֵלַי וְקֹרַח הַבְּדִידָה יַרְגִּיזֵנִי. מַה־לִּי אֵפוֹא בַמָּרוֹם?

בּוּזִי וְכִלְיוֹן־נַפְשִׁי יִגְדְּלוּ בִי גַּם יַחַד. וְכַאֲשֶׁר אוֹסִיף לַעֲלוֹת, כֵּן אָבוּז לְכָל־עֹלֶה. מַה־לּוֹ אֵפוֹא בַמָּרוֹם?

מַה־בּוֹשְׁתִּי עַל־דְּבַר עֲלוֹתִי וְעַל־הִכָּשְׁלִי וְהִנָּגְפִי בְלֶכְתִּי! מָה־אֶלְעַג לִדְבַר הַשִּׁיבִי רוּחַ בְּחָזְקָה! מָה־אֶשְׂנָא אֶת־הַמִּתְעוֹפֵף! מָה עָיַפְתִּי בַמָּרוֹם!“

וּבִכְלוֹת הָעֹלָם לְדַבֵּר אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּחֲרֵשׁ. וְסָרַתּוּסְטְרָא הִתְבּוֹנֵן אֶל־הָעֵץ אֲשֶׁר עָמְדוּ תַּחְתָּיו וַיְדַבֵּר לֵאמֹר:

„הִנֵּה הָעֵץ עוֹמֵד פֹּה גַּלְמוּד בֵּין־הֶהָרִים; כִּי עָלָה וַיִּפְרוֹץ לְמַעְלָה מִן־הָאָדָם וּמִן הַבְּהֵמָה.

וְלוּ דִבֵּר, כִּי־עַתָּה לֹא מָצָא אִישׁ אֲשֶׁר יָבִין לוֹ: כָּכָה פָּרַץ לְמָעְלָה.

וְעַתָּה הוּא מְחַכֶּה וּמוֹסִיף וּמְחַכֶּה. אֶל־מַה הוּא מְחַכֶּה? קָרוֹב הוּא רַב מִדַּי אֶל־מְקוֹם שָׁם עָבִים יוֹשְׁבִים: הַמְחַכֶּה הוּא אֵפוֹא אֶל הַבָּרָק הָרִאשׁוֹן?

עוֹד סָרַתּוּסְטְרָא מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָעֶלֶם קָרָא בַּחֲמַת רוּחַ גְּדוֹלָה וַיָּנָד בְּרֹאשׁוֹ: „כֵּן הוּא, סָרַתּוּסְטְרָא, רַק אֱמֶת וָצֶדֶק דִּבַּרְתָּ. אֶת־שְׁקִיעָתִי שָׁאֲלָה נַפְשִׁי כַּאֲשֶׁר שָׁאֲלָה לַעֲלוֹת, וְאַתָּה הַבָּרָק אֲשֶׁר לוֹ חִכִּיתִי! רְאֵה, מָה אֲנִי וּבַמֶּה נֶחְשַׁבְתִּי עוֹד מֵאָז נִגְלֵיתָ לָנוּ? הַקִּנְאָה אֲשֶׁר קִנֵּאתִי בְךָ, הִיא אֲשֶׁר הִכְלַתְנִי!" – כֹּה דִּבֵּר הָעֶלֶם וַיֵּבְךְּ מַר. אָז שָׂם סָרַתּוּסְטְרָא אֶת יָדוֹ עַל־עָרְפּוֹ וַיְנַהֲגֵהוּ עִמּוֹ מִשָּׁם.

וַיְהִי בְּלֶכְתָּם שְׁנֵיהֶם רֶגַע וַיָּחֶל סָרַתּוּסְטְרָא וַיַּעַן וַיֹּאמַר:

„אֶת לִבִּי יִקְרַע מַרְאֵה פָּנֶיךָ. שִׁבְעָתַיִם מֵאֲשֶׁר יֹאמְרוּ דְבָרֶיךָ תֹּאמַר־לִי עֵינְךָ אֶת־דְּבַר כָּל־אֵידְךָ.

עוֹד לֹא חָפְשִׁי אַתָּה, כִּי־אִם עוֹד אַתָּה מְבַקֵּשׁ אֶת־הַחָפְשָׁה. וּבְבַקָּשְׁךָ וְעָיַפְתָּ מֵרֹב הֱיוֹת עֵר וּמַלֵּיל לְלֹא־שֵׁנָה.

אֶל־מְרוֹמִים הַחָפְשִׁים שׁוֹאֶלֶת נַפְשְׁךָ, לַכּוֹכָבִים צָמְאָה נִשְׁמָתְךָ. וְאוּלָם גַּם תַּאֲוֹתֶיךָ הָרָעוֹת צְמֵאוֹת לַחֹפֶשׁ.

כְּלָבֶיךָ הָרָעִים שׁוֹאֲפִים אֶל הַחֹפֶשׁ; מְנַבְּחִים הֵם מֵרֹב הַשֶּׁקֶט בְּבוֹרָם בְּקוּם רוּחֲךָ לְנַסּוֹת לְגַדַּע כָּל בָּתֵּי־כֶלֶא.

עוֹד שָׁבוּי אַתָּה נֶחְשָׁב־לִי אֲשֶׁר יִקְנֶה עֵצוֹת לְבַעֲבוּר חָפְשָׁתוֹ; אָכֵן תֶּחְכַּם נִשְׁמַת שָׁבוּי אֲשֶׁר כָּזֹאת, וְאוּלָם גַּם תֹּךְ וְרָעוֹת תִּקְנֶה.

וְגַם הַיּוֹצֵא לַחָפְשִׁי עוֹד שׁוּמָה עָלָיו לְהִטָּהֵר בְּרוּחוֹ: עוֹד נוֹתָר בּוֹ רַב מִן הָאֵסוּר וּמִן הָרָקָב. וְלָכֵן שׁוּמָה עָלָיו לִהְיוֹת גַּם עֵינוֹ טְהוֹרָה.

אָכֵן יָדַעְתִּי אֶת־אֵידְךָ אֲשֶׁר נֶגֶד פָּנֶיךָ. וְאוּלָם בְּאַהֲבָתִי וּבְתִקְוָתִי הִשְׁבַּעְתִּיךָ: אַל נָא תַשְׁלֵךְ מִלְּפָנֶיךָ אֶת־אַהֲבָתְךָ וְאֶת־תִּקְוָתְךָ!

עוֹד אַתָּה נֶחְשָׁב בְּעֵינֶיךָ כְּמוֹ נָדִיב וְכֵן יַחְשְׁבוּךָ עוֹד כְּמוֹ נָדִיב גַּם אֲחֵרִים, אֲשֶׁר צָרִים לְךָ וַאֲשֶׁר עוֹיְנִים אוֹתְךָ. דַּע כִּי נָדִיב נִצָּב לָהֶם כֻּלָּם לְשָׂטָן בַּדֶּרֶךְ.

גַּם לַטּוֹבִים נִצָּב פֹּה נָדִיב לְשָׂטָן עַל־דַּרְכָּם: וְגַם בְּאָמְרָם עָלָיו אֲשֶׁר טוֹב הוּא וְהָיְתָה מַחֲשַׁבְתָּם לַהֲגוֹתוֹ בְּזֶה הַצִּדָּה.

חֲדָשׁוֹת אוֹמֵר הַנָּדִיב לִבְרֹא וּצְדָקָה חֲדָשָׁה. יְשָׁנוֹת חֵפֶץ הַטּוֹב וַאֲשֶׁר תִּשָּׁאַרְנָה הַיְשָׁנוֹת עַל־תִּלָּן.

וְאוּלָם לֹא זֹאת הָרָעָה אֲשֶׁר לְנוֹכַח הַנָּדִיב כִּי יֵהָפֵךְ וְהָיָה לְטוֹב, כִּי־אִם אֲשֶׁר יֵהָפֵךְ וְהָיָה לְמֵצַח נְחוּשָׁה וְלִמְגַדֵּף וְלִמְכַלֵּה.

הִנֵּה יָדַעְתִּי נְדִיבִים רַבִּים אֲשֶׁר אָבְדָה לָהֶם תִּקְוָתָם הַנִּשָּׂאָה; וְלָכֵן הִלְשִׁינוּ אֶת־כָּל הַתִּקְווֹת הַנִּשָּׂאוֹת.

וְלָכֵן הָיוּ לְחוּצֵי מֵצַח אֲשֶׁר יִמְצְאוּ שִׂפְקָם בְּתַאֲוֹת קְצָרוֹת, וְגַם בְּהַשְׁלִיכָם מַטָּרוֹת לֹא הִרְחִיקוּ מִמָּנַּת יוֹם אֶחָד.

גַּם הוֹלֵלוּת רוּחַ' – כָּכָה הָיוּ דִבְרֵיהֶם. אָז שִׁבְּרוּ לְרוּחָם אֶת־כְּנָפָיו: וְעַתָּה הוּא שׁוֹרֵץ עַל הָאֲדָמָה וּבְנָקְרוֹ יְטַנֵּף.

לְפָנִים קִוּוּ לִהְיוֹת גִּבּוֹרִים: וְעַתָּה הֵמָּה הוֹלְלִים. הָיָה לָהֶם הַגִּבּוֹר לְכַעַשׂ וְלַחֲרָדָה.

וְאוּלָם בְּאַהֲבָתִי וּבְתִקְוָתִי הִשְׁבַּעְתִּיךָ: אַל נָא תַשְׁלֵךְ מִלְּפָנֶיךָ אֶת הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר בְּנִשְׁמָתֶךָ! תְּהִי נָא תִקְוָתְךָ הַנִּשָּׂאָה קְדוֹשָׁה לְךָ! –"

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *
*

עַל הַמַּטִּיפִים לַמָּוֶת.

יֵשׁ מַטִּיפִים לַמָּוֶת: וְהָאֲדָמָה מְלֵאָה אָדָם, אֲשֶׁר טוֹב לַמַּטִּיפִים לְהַטִּיף לָהֶם יוֹם יוֹם לִנְטוֹת מֵאַחֲרֵי הַחַיִּים.

מְלֵאָה הָאֲדָמָה עוֹרְפִים, נִשְׁחֲתוּ הַחַיִּים מִפְּנֵי הָרַבִּים הַמְרֻבִּים. וְלָכֵן יָבֹאוּ נָא אֵלֶּה אֲשֶׁר „הָעוֹלָם הַבָּא" עַל לְשׁוֹנָם וְהוֹנוּ אוֹתָם מִן הַחַיִּים וָהָלְאָה!

„צְהוּבִּים" — כָּכָה יִקָּרֵא שֵׁם לַמַּטִּיפִים לַמָּוֶת, אוֹ „שְׁחוֹרִים". וְאוּלָם הִנְנִי וְאַעֲבִיר אוֹתָם לִפְנֵיכֶם גַּם בִּצְבָעִים אֲחֵרִים.

הִנֵּה לָנוּ הָאֲיוּמִים, אֲשֶׁר הַחַיָּה הַטּוֹרֶפֶת יוֹשֶׁבֶת בְּקִרְבָּם וַאֲשֶׁר בְּחִירָה אֵין לָהֶם, זוּלָתִי בְּתַאֲוֹתֵיהֶם וּבְרַטְּשָׁם אֶת־בְּשָׂרָם ,עַצְמָם. וְגַם תַּאֲוֹתֵיהֶם אֵינָן בִּלְתִּי־אִם בְּרַטֵּשׁ בְּשַׂר־עַצְמָם.

וְהָאֲרוּמִים הָאֵלֶּה אַף בְּנֵי־אָדָם לֹא הָיוּ עוֹד: יַטִּיפוּ נָא לִנְטוֹת מֵאַחֲרֵי הַחַיִּים וְיַחְלְפוּ נָא גַּם הֵם!

הִנֵּה לָנוּ חוֹלֵי־הָרָזוֹן אֲשֶׁר לַנְּשָׁמָה: כִּמְעַט אֲשֶׁר נוֹלְדוּ וְהֵם מַתְחִילִים לָמוּת וְנַפְשָׁם תִּכְלֶה לִקְרַאת תּוֹרוֹת שֶׁל־הֱיוֹת עָיֵף וֶאֱמֹר נוֹאָשׁ.

שׁוֹאֲלִים הֵם בְּחֵפֶץ לֵב לָמוּת. וַאֲנַחְנוּ נֹאמַר־נָא טוֹב

לְחֶפְצָם זֶה! חָלִילָה לָּנוּ לְעוֹרֵר אֶת הַמֵּתִים הָאֵלֶּה וְלִגְקוֹב חֹר בַּאֲרוֹנוֹת חַיִּים אֵלֶּה!

כִּי יִפְגְּשׁוּ בְדַרְכָּם אִישׁ חוֹלֶה אוֹ זָקֵן אוֹ נִבְלַת פֶּגֶר וְאָמְרוּ כְרָגַע: „רְאוּ, הִנֵּה בָטְלוּ הַחַיִּים!"

וְאוּלָם רַק הַמָּה הֵם אֲשֶׁר בָּטְלוּ וְרַק עֵינָם, אֲשֶׁר אֵינֶנָּה רֹאָה בִּלְתִּי־אִם אֶת הֶחָזוֹן הָאֶחָד בְּכָל־הֱיוֹתֵנוּ.

עֲטוּפֵי עַנְנֵי קְשִׁי רוּחַ וּתְאֵבֵי פְּגָעִים קְטַנִּים מְבִיאֵי מָוֶת: כָּכָה הֵם מְחַכִּים וְחוֹרְקִים שִׁנֵּיהֶם בְּחָזְקָה אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ.

אוֹ גַם: אֲשֶׁר יִשְׁלְחוּ יָד אֶל הַמַּמְתַּקִּים וְיִלְעֲגוּ לְמַעֲשֵׂי־הַיַּלְדוּת אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים: אֶל שִׁבֹּלֶת הַקַּשׁ אֲשֶׁר לָהֶם יִתְלוּ אֶת הַחַיִּים וְיִלְעֲגוּ עַל־דְּבַר אֲשֶׁר הֵם תְּלוּיִם עוֹד בְּשִׁבֹּלֶת קַשׁ.

וְזֹאת תּוֹרַת חָכְמָתָם: „רַק סָכָל הָאָדָם הֶחָפֵץ חַיִּים עוֹד, וְאָמְנָם סְכָלִים אֲנַחְנוּ עַד לִמְאֹד! וְזֹאת הַסִּכְלוּת הַגְּדוֹלָה מִכָּל־אֲשֶׁר בַּחַיִּים!" —

וְיֵשׁ אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לֵאמֹר: „אֵין הַחַיִּים בִּלְתִּי־אִם פְּגָעִים", וְגַם לֹא יְשַׁקְּרוּ בְדַבְּרָם: וְאוּלָם הִתְאַמְּצוּ אַ תֶּ ם אֵפוֹא עַד־חֶדְלְכֶם! הִתְאַמְּצוּ־נָא כִּי יֶחְדְּלוּ חַיִּים אֲשֶׁר אֵינָם בִּלְתִּי־אִם פְּגָעִים!

וְתוֹרַת צִדְקַתְכֶם כָּכָה תִּהְיֶה: קוּם וְהָמֵת אֶת־נַפְשְׁךָ אַתָּה! הִתְגַּנֵּב מִזֶּה אַתָּה בְעַצְמְךָ!

וְיֵשׁ אֲשֶׁר יֹאמְרוּ לֵאמֹר: „אֵין הַתַּאֲוָה בִּלְתִּי־אִם חֵטְא", וְגַם הֵם מַטִּיפֵי מָוֶת — „נָסוּרָה־נָּא אֵפוֹא הַצִּדָּה וְאַל נְחַיֶּה זָרַע!"

וְיֵשׁ אֲשֶׁר יֹאמְרוּ: „כִּי נוֹלִיד וְהָיָה זֶה טֹרַח. מַה־לָּנוּ הוֹלִיד עוֹד? הֲלֹא נוֹלִיד רַק אֻמְלָלִים!" וְגַם הֵמָּה אֵינָם בִּלְתִּי־אִם מַטִּיפֵי מָוֶת.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְדַבֵּרוּ: „חֶמְלָה דְרוּשָׁה לָאָדָם. קְחוּ לָכֶם אֶת־אֲשֶׁר לִי, קְחוּ אֶת־אֲשֶׁר הִנֵּנִי! כִּי־אָז יִמְעֲטוּ הַחַיִּים מִקְּשׁוֹר אוֹתִי אֲלֵיהֶם!"

וְאוּלָם לוּ הָיוּ חוֹמְלִים בֶּאֱמֶת, כִּי־אָז אֶת חַיֵּי רֵעֵיהֶם מֵרְרוּ עַד־בִּלְתִּי שְׂאֵת עוֹד. וְהָיְתָה רָעָתָם טוֹבָתָם הַנֶּאֱמָנָה.

אָכֵן חֲפֵצִים הֵם לְהִמָּלֵט מִן־הַחַיִּים: מַה־בֶּצַע כִּי יַאַסְרוּ אֲחֵרִים בְּכַבְלֵיהֶם וּמַתְּנוֹתֵיהֶם שֶׁבְּעָתַיִם כָּכָה! –

וְגַם אַתֶּם אֲשֶׁר הָיוּ לָכֶם הַחַיִּים עֲבוֹדַת־פְּרָאִים וְאֶפֶס מַרְגּוֹעַ: הַאִם לֹא עֲיֵפְתֶּם מְאֹד מִכֹּבֶד חַיִּים? הַאִם לֹא בְשַׁלְתֶּם כֻּלְּכֶם לְמַעַן הֶחָזוֹן מִפִּי מַטִּיפֵי הַמָּוֶת?

אַתֶּם כֻּלְּכֶם אֲשֶׁר שָׁפְרָה עֲלֵיכֶם עֲבוֹדַת־פְּרָאִים וַאֲשֶׁר שָׁפְרוּ עֲלֵיכֶם הַמַּעֲשִׂים בְּחִפָּזוֹן וְהַחֲדָשִׁים וְהַזָּרִים הֲלֹא לְמַשָּׂא הֱיִיתֶם עֲלֵיכֶם וְכָל־עֲמַלְכֶם אֵינֶנּוּ בִלְתִּי־אִם מְנוּסָה עַל־נַפְשְׁכֶם וְחֵפֶץ לִשְׁכּוֹחַ אִישׁ אֶת־נַפְשׁוֹ.

לוּ הִרְבֵּיתֶם לְהַאֲמִין בַּחַיִּים, כִּי־אָז הִמְעַטְתֶּם לְהָפִיץ כָּכָה אֶת־נַפְשְׁכֶם אֶל כָּל מַעֲשֵׂה־רֶגַע. וְאוּלָם אֵין־דֵּי תֹּכֶן בְּקִרְבְּכֶם לְבַעֲבוּר תְּחַכּוּ – וְגַם לֹא לְבַעֲבוּר תִּתְעַצֵּלוּ!

מִכָּל־עֲבָרִים עוֹלֶה קוֹל אֵלֶּה אֲשֶׁר יַטִּיפוּ לַמָּוֶת: וְהָאֲדָמָה מְלֵאָה אֶת־אֵלֶּה אֲשֶׁר טוֹב לַמַּטִּיפִים לְהַטִּיף לָהֶם מָוֶת.

אוֹ חַיֵּי „עוֹלָם הַבָּא": מִשְׁפָּט אֶחָד לָהֶם בְּעֵינַי – וְרַק לוּ יְמַהֲרוּ לַחֲלוֹף מִזֶּה!

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא.

* * *

עַל הַמִּלְחָמָה וְאַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה.

אַל לָנוּ בַקֵּשׁ חֲנִינָה מֵאֵת אוֹיְבֵינוּ בְנַפְשֵׁנוּ וְאַל לָנוּ גַם מֵאֵת אֵלֶּה אֲשֶׁר אָהַבְנוּ בְּכָל־מְאֹדֵנוּ. כִּי עַל־כֵּן הָבוּ עַתָּה וְאַגִּד לָכֶם דְּבַר־אֱמֶת!

אַחַי לַמִּלְחָמָה! אֲהַבְתִּיכֶם בְּכָל מְאֹדִי. אֶחָד מִכֶּם הָיִיתִי וְגַם הִנֵּנִי. וְגַם אוֹיִבְכֶם הִנְנִי בְנַפְשְׁכֶם. כִּי עַל־כֵּן הָבוּ עַתָּה וְאַגִּד לָכֶם דְּבַר־אֱמֶת!

יָדַעְתִּי אֶת הַשִּׂנְאָה וְאֶת הַקִּנְאָה אֲשֶׁר בִּלְבַבְכֶם. אֵין אַתֶּם גְּדוֹלִים עַד־בִּלְתִּי דַעַת שִׂנְאָה וְקִנְאָה. כִּי־עַתָּה הֱיוּ עַל־הַמְעַט גְּדוֹלִים עַד־בִּלְתִּי הִבָּלֵם בָּהֶן!

וְאִם־נִבְצְרָה מִכֶּם מִהְיוֹת קְדוֹשֵׁי דַעַת, הֱיוּ לָהּ עַל־הַמְּעַט לְאַנְשֵׁי מִלְחַמְתָּהּ. כִּי אֵלֶּה הֵמָּה הַחֲבֵרִים וְהָרָצִים אֲשֶׁר לִפְנֵי קְדוּשָּׁה כָזֹאת.

רֹאֶה אָנֹכִי אַנְשֵׁי צָבָא רַבִּים: וְלוּ רַק רָאִיתִי אַנְשֵׁי מִלְחָמָה רַבִּים! בִּגְדֵי שְׂרָד יִקָּרֵא לַבְּגָדִים אֲשֶׁר הֵם לוֹבְשִׁים: וְלוּ רַק הָיוּ שְׂרִידִים בֶּאֱמֶת.

הֱיוּ נָא לִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר עֵינָם מְבַקֶּשֶׁת תָּמִיד אוֹיֵב, — אֶת אוֹיִבְכֶם אַתֶּם. אָכֵן יֵשׁ בָּכֶם אֲחָדִים אֲשֶׁר יוֹשֶׁבֶת בָּהֶם הַשִּׂנְאָה לְמִן רִגְעָם הָרִאשׁוֹן.

אֶת אוֹיִבְכֶם צְאוּ וּבַקְּשׁוּ, אֶת מִלְחַמְתְּכֶם קוּמוּ

וְלִחֲמוּ, וּלְמַעַן מַחְשְׁבֹתֵיכֶם תִּהְיֶה הַמִּלְחָמָה! וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּכָּרַע מַחְשַׁבְתְּכֶם וְתִפּוֹל, וְקָרָא בֹּר לְבַבְכֶם גַּם אָז עוֹד: „נִצָּחוֹן!"

אֶת הַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ כְּמוֹ דֶרֶךְ לְמִלְחָמוֹת חֲדָשׁוֹת. וְאֶת הַשָּׁלוֹם הַקָּצָר אֶהֱבוּ מִן הָאָרוֹךְ.

וְלֹא אִיעַץ לָכֶם לָגֶשֶׁת לַעֲבוֹדָה, כִּי אִם לַמִּלְחָמָה. וְלֹא אִיעַץ לָכֶם לָגֶשֶׁת לַשָּׁלוֹם, כִּי אִם לַנִּצָּחוֹן. תְּהִי עֲבוֹדַתְכֶם מִלְחָמָה, יְהִי שְׁלוֹמְכֶם נִצָּחוֹן!

יָכוֹל הָאָדָם שֶׁבֶת דֹּם וְהַחֲרֵשׁ רַק בִּהְיוֹת לוֹ חֵץ וָקֶשֶׁת: בִּלְעָדֵי זֹאת יַרְבֶּה לַהַג וִיבַקֵּשׁ מָדוֹן. יְהִי שְׁלוֹמְכֶם נִצָּחוֹן.

הַאֲמַרְתֶּם: הַתַּכְלִית הַטּוֹבָה הִיא הַמְקַדֶּשֶׁת גַּם מִלְחָמָה? וְאוּלָם רְאוּ אָנֹכִי אוֹמֵר לָכֶם: הַמִּלְחָמָה הַטּוֹבָה הִיא הַמְקַדֶּשֶׁת כָּל־דָּבָר וְכָל־עִנְיָן.

הַמִּלְחָמָה וְרוּחַ הַגְּבוּרָה פָּעֲלוּ גְדוֹלוֹת בָּאָרֶץ שִׁבְעָתַיִם מֵאַהֲבַת הָאָדָם לְרֵעוֹ. לֹא חֶמְלַתְכֶם, זוּלָתִי גְבוּרַתְכֶם מִלְּטָה עַד כֹּה אֶת הָאֻמְלָלִים.

מַה־טּוֹב, תִּשְׁאָלוּ? – כִּי יִהְיֶה אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל, וְהָיָה זֶה טוֹב. תֹּאמַרְנָה נָא הַנְּעָרוֹת הַקְּטַנּוֹת אִשָּׁה לִרְעוּתָהּ: „כָּל הַיָּפֶה וְכָל אֲשֶׁר יְנִיעַ אֶת הַלֵּב וְהָיָה זֶה הַטּוֹב".

רַבִּים אוֹמְרִים לָכֶם כִּי אֲנָשִׁים אֵין לֵב אִתָּם: וְאוּלָם לִבְּכֶם אֱמֶת. וַאֲנִי אֹהֵב אֶת הַכְּלִמָּה אֲשֶׁר רַחֲשֵׁי לִבְּכֶם מִתְכַּסִּים בָּהּ. נִכְלָמִים אַתֶּם בְּמַעֲלוֹת שִׁטְפְּכֶם וַאֲחֵרִים נִכְלָמִים בְּמוֹרְדוֹת שִׁטְפָּם.

חַדְלֵי תֹאַר אַתֶּם? הָבוּ אַחַי, עֲטוּ לָכֶם אֵפוֹא עַל כְּתֵף אֶת הַנִּשְׂגָּב, כִּי הוּא אַדֶּרֶת כָּל חַדְלֵי תֹאַר!

וּבְגָדוֹל נִשְׁמַתְכֶם וְהָיָה לָהּ רוּם עֵינַיִם וּבִהְיוֹת לָכֶם שִׂיא גָּבְהָהּ וּמְלַאכְתָּם רִשְׁעָה. הֲלֹא יְדַעְתִּיכֶם!

יֵשׁ רִשְׁעָה לַנּד וְלַהַלֵּשׁ גַּם יַחַד. וְאוּלָם אֵין שְׁנֵיהֶם מְבִינִים אִישׁ אֶת אָחִיו. הֲלֹא יְדַעְתִּיכֶם!

מִי יִתֵּן וְהָיוּ לָכֶם אוֹיְבִים אֲשֶׁר תִּשְׂנְאוּ לָהֶם וְלֹא אוֹיְבִים כִּי תָבוּזוּ לָהֶם. מִי יִתֵּן וְהָיְתָה גַּאֲוַתְכֶם עַל אֹיִבְכֶם: אָז בְּכָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה חַיִל וְהָיָה זֶה חֵילְכֶם גַּם אַתֶּם.

הָרִים יָד בַּאֲדוֹנוֹ – הֲלֹא זֶה כְּבוֹד הָעֶבֶד. וְאוּלָם יְהִי כְבוֹדְכֶם אַתֶּם שְׁמֹעַ! וְגַם בְּצַוֹּתְכֶם וְהָיָה גַּם זֶה לָכֶם הַקְשִׁיב!

מִי אִישׁ מִלְחָמָה נֶאֱמָן וְעָרְבָה עָלָיו ,שׁוֹמָה עָלֶיךָ" שֶׁבְעָתַיִם מִנִּי ,חָפַצְתִּי". וְגַם אֲשֶׁר יִנְעַם לָכֶם וְהָיָה גַּם זֶה לָכֶם דָּבָר אֲשֶׁר צֻוֵּיתֶם.

תְּהִי אַהֲבַתְכֶם לַחַיִּים אַהֲבָה לְתִקְוַתְכֶם הַנִּשָּׂאָה: וְתִקְוַתְכֶם הַנִּשָּׂאָה תְּהִי נָא הַמַּחֲשָׁבָה הַנִּשָּׂאָה אֲשֶׁר לְחַיֵּיכֶם!

וַאֲנִי פֹה מְצַוֶּה לָכֶם הַיּוֹם אֶת מַחֲשַׁבְתְּכֶם הַנִּשָּׂאָה – וְזֹאת תּוֹרַת הַמַּחֲשָׁבָה הַהִיא: עָשׂוּי הָאָדָם דָּבָר אֲשֶׁר עֲלֵיכֶם לָעוּ עָלָיו עַד הִכָּחֲדוֹ.

וְאַתֶּם פֹּה חֲיוּ אֶת חַיֵּיכֶם חַיֵּי שָׁמֹעַ וְחַיֵּי מִלְחָמָה! מַה־בֶּצַע בְּאֹרֶךְ־יָמִים? מִי אִישׁ מִלְחָמוֹת הֶחָפֵץ חֲנִינָה?

לֹא אָחֹן אֶתְכֶם, כִּי־אִם אֲהַבְתִּיכֶם בְּכָל־מְאֹדִי, אַחַי לַמִּלְחָמָה! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל הָאֱלִיל הֶחָדָשׁ.

עוֹד לָנוּ מְקוֹמוֹת עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר שָׁם עַמִּים וַעֲדָרִים; אוּלָם לֹא בְתוֹכֵנוּ הֵם, אַחַי: פֹּה אֵין לָנוּ בִּלְתִּי־אִם מְדִינוֹת.

מְדִינָה? וְהִיא מָה אֵפוֹא? – הָבוּ נָא, פִּקְחוּ עַתָּה אָזְנֵיכֶם לִרְוָחָה, כִּי הִנֵּה אָנֹכִי מַגִּיד לָכֶם עַתָּה אֶת דִּבְרֵי עַל מוֹת הָעַמִּים.

מְדִינָה–זֶה שֵׁם הַחַיָּה הַקָּרָה מִכָּל הַחַיּוֹת הַקָּרוֹת. וְגַם מְכַזֶּבֶת הִיא בְּקָרְתָהּ; וְזֶה הַכָּזָב הַשֹּׁרֵץ מִפִּיהָ: „אָנֹכִי הַמְּדִינָה הִנְנִי הָעָם".

אִי לְךָ הַכָּזָב! בֹּרְאִים הָיוּ אֲשֶׁר בָּרְאוּ אֶת הָעַמִּים וַיִּתְלוּ עֲלֵיהֶם אֶת הָאֱמוּנָה וְהָאַהֲבָה: וְכָכָה עָבְדוּ אֶת הַחַיִּים.

וּמְבִיאֵי כִלָּיוֹן הָיוּ הַמַּצִּיבִים מְצוּדוֹת לְרַגְלֵי רַבִּים וְקֹרְאִים לָאֵלֶּה מְדִינָה; חֶרֶב וּמְאַת תַּאֲוֹת הֵם תּוֹלִים עֲלֵיהֶם.

וּבַאֲשֶׁר עוֹד עָם, לֹא יָבִין הָעָם לַמְּדִינָה וְשֹׂנֵא הוּא לָהּ וְרָאָה אוֹתָהּ כִּרְאוֹת עַיִן רָעָה וְכִרְאוֹת חֵטְא אֶל חֻקּוֹת־אָדָם וְאֶל מִשְׁפָּטָיו.

וְזֶה לָכֶם הָאוֹת אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם: כָּל עָם וָעָם יְדַבֵּר אֶת שְׂפָתוֹ אֲשֶׁר לוֹ לַטּוֹב וְלָרָע: וּשְׁכֵנוֹ לֹא יָבִין וְלֹא

יִשְׁמַע אוֹתָהּ. את שְׂפָתוֹ בְּחֻקּוֹתָיו וּבְמִשְׁפָּטָיו בָּרָא לוֹ כָּל עָם וָעָם.

וְאוּלָם הַמְּדִינָה דֹּבֶרֶת כָּזָב בְּכָל הַשָּׂפוֹת אֲשֶׁר לַטּוֹב וְלָרָע; וּבְכָל אֲשֶׁר הִיא דֹּבֶרֶת הִיא כּוֹזֶבֶת – וְכָל אֲשֶׁר לָהּ גְּנֵבָה הוּא אִתָּהּ.

וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי אִם רְמִיָּה: בְּשִׁנַּיִם גְּנוּבוֹת תִּשֹּׁךְ זֹאת הַמְנַשֶּׁכֶת. וְאַף גַּם קְרָבֶיהָ קִרְבֵי רְמִיָּה.

בִּלְבּוּל שְׂפוֹת הַטּוֹב וְהָרָע – זֶה לָכֶם הָאוֹת לַמְּדִינָה אֲשֶׁר אָנֹכִי נוֹתֵן לָכֶם. אָמְנָם רַק חֵפֶץ לַמָּוֶת הָאוֹת הַזֶּה! אָמְנָם רַק לַמַּטִּיפִים לַמָּוֶת רוֹמֵז הָאוֹת הַזֶּה!

רַבִּים וּמְרֻבִּים מִדַּי יִוָּלֵדוּ: לְמַעַן הָעוֹדְפִים נִבְרְאָה הַמְּדִינָה!

שְׂאוּ עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מַה־הִיא אֹרֶבֶת וְקֹרֵאת לָרַבִּים וּמְרֻבִּים הָאֵלֶּה! וְעַד־מָה הִיא בּוֹלַעַת וְלוֹעֶסֶת וּמַעֲלָה אוֹתָם גֵּרָה!"

"אֵין דָּבָר עַל פְּנֵי כָּל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יִגְדַּל מִמֶּנִּי. אָנֹכִי הִיא אֶצְבַּע הָאֱלֹהִים הָעֹשָׂה שִׁלְטוֹן" – כָּכָה תִּשְׁאַג הַחַיָּה הָרָעָה הַלָּזוּ. וּבְהִשָּׁמַע הַקּוֹל וְכָרְעוּ לָאָרֶץ לֹא רַק אַרְכֵי הָאָזְנַיִם וּקְצָרֵי הָעֵינָיִם!

אוֹי לִי! גַּם בָּכֶן אַתֶּן הַנְּשָׁמוֹת הַגְּדוֹלוֹת תְּלַחֵשׁ אֶת כְּזָבֶיהָ הַקּוֹדְרִים! נַחַשׁ תְּנַחֵשׁ וְאֶת הַלְּבָבוֹת הָעֲשִׁירִים תִּמְצָא הַנְּכוֹנִים תָּמִיד לָתֵת וּלְפַזֵּר!

נַחֵשׁ תְּנַחֵשׁ וְגַם אֶתְכֶם תִּמְצָא, אַתֶּם הַמְנַצְּחִים עַל הָאֱלֹהִים הַיָּשָׁן! יְגַעְתֶּם בְּמִלְחַמְתְּכֶם, וְעַתָּה הִנֵּה בִּיגִיעַתְכֶם זֹאת תַּעַבְדוּ אֶת הָאֱלִיל הֶחָדָשׁ!

גִּבּוֹרִים וּבָרֵי לֵב מְבַקֵּשׁ לוֹ הָאֱלִיל הֶחָדָשׁ עַל סְבִיבָיו! בְּאוֹר שֶׁמֶשׁ הַלֵּב הַטָּהוֹר אַהֲבַת לְהִתְחַמֵּם הַחַיָּה הַקָּרָה הַלָּזוּ!

אֶת־הַכֹּל הוּא מְבַקֵּשׁ לָתֵת לָכֶם, זֶה הָאֱלִיל הֶחָדָשׁ.

אִם רַק תַּעַבְדוּ לוֹ: כָּכָה הוּא קוֹנֶה לוֹ אֶת־יִפְעַת צִדְקַתְכֶם וְאֶת הַמַּבָּט אֲשֶׁר לְעֵינֵיכֶם הַגֵּאוֹת.

אֶת הָרַבִּים הַמְּרֻבִּים מִדַּי הוּא חָפֵץ לָצוּד בְּתוֹכְכֶם! אָכֵן אֵין זֹאת בִּלְתִּי אִם בְּרִיאַת לַהֲטֵי־שְׁאוֹל, סוּס מָוֶת הוּא הַדּוֹהֵר בְּמַכְלוּלֵי תִפְאֶרֶת אֵלִים!

אָכֵן מָוֶת לָרַבִּים הוּא, אֲשֶׁר יִתְהַלֵּל וְיֹאמַר חַיִּים הוּא: אָמְנָם תַּאֲוַת לֵב מַטִּיפֵי הַמָּוֶת נִתְּנָה בָזֶה!

מְדִינָה אָנֹכִי קֹרֵא לְמָקוֹם שָׁם נוֹעֲדוּ כָּל שׁוֹתֵי רוֹשׁ עִם הַטּוֹבִים וְעִם הָרָעִים; מְדִינָה יִקָּרֵא לְמָקוֹם שָׁם כָּל אִישׁ וְאִישׁ שׁוֹלֵחַ יָד בְּנַפְשׁוֹ וּמֵת מְעַט מְעַט – אֲשֶׁר לְזֹאת יֵאָמֵר „חַיִּים".

הַבִּיטוּ וּרְאוּ נָא לִי פֹּה אֶת הָעוֹדְפִים הָאֵלֶּה! אֶת מַעֲשֵׂי יְדֵי הַבּוֹרְאִים וְאֶת אוֹצְרוֹת הַחֲכָמִים הֵם גּוֹנְבִים לְנַפְשָׁם: הַשֵּׂכֶל יִקְרְאוּ לִגְנֵבָתָם – וְכָל דָּבָר וְכָל עִנְיָן יֵהָפֵךְ לָהֶם לְמַחֲלָה וּלְפֶגַע רָע!

הַבִּיטוּ וּרְאוּ נָא לִי פֹּה אֶת הָעוֹדְפִים הָאֵלֶּה! חוֹלִים הֵמָּה תָּמִיד וְאֶת קִיא מָרָתָם הֵם מְקִיאִים תָּמִיד וְקוֹרְאִים לָזֶה שֵׁם „מִכְתַּב־עִתִּי". אִישׁ אֶת אָחִיו בּוֹלֵעַ וְגַם עַכֵּל אֵינָם יְכוֹלִים אִישׁ אֶת אָחִיו.

הַבִּיטוּ וּרְאוּ נָא לִי פֹּה אֶת הָעוֹדְפִים הָאֵלֶּה! סְגֻלּוֹת עֹשֶׁר הֵם קוֹבְצִים לָהֶם – וּבְזֹאת הֵם הוֹלְכִים וְדַלִּים. תֹּקֶף הֵם מְבַקְשִׁים לָהֶם, וְאֶת הַמַּפְתֵּחַ הַחוֹצֵב אֶת הַתֹּקֶף הֵם מְבַקְשִׁים רִאשׁוֹנָה – אֶת הַכֶּסֶף; – וְכָכָה הֵמָּה אֲנָשִׁים אֵין אוֹנִים!

הַבִּיטוּ וּרְאוּ נָא אֶת הַקּוֹפִים הַמְּהִירִים הָאֵלֶּה וּמָה הֵם מְטַפְּסִים! מְטַפְּסִים הֵם אִישׁ עַל כָּתֵף רֵעֵהוּ וְכָכָה הֵם סוֹחֲבִים וּמַשְׁלִיכִים אִישׁ אָחִיו לְיָוֵן הַטִּיט וְלַמַּעֲמַקִּים.

וְעַד הַכִּסֵּא הֵם שׁוֹאֲפִים כֻּלָּם: וְזֶה לָהֶם שִׁגְעוֹנָם – אֲשֶׁר יְדַמּוּ כִּי הָאשֶׁר יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא! אָכֵן לָרֹב יוֹשֵׁב יָוֵן

הַטִּיט עַל הַכִּסֵּא – וְלָרֹב יוֹשֵׁב הַכִּסֵּא עַל יְוֵן הַטִּיט.

מְשֻׁגָּעִים נֶחְשְׁבוּ לִי כֻּלָּם וְקֹפִים מְטַפְּסִים וְגְדֹלֵי חֹם לַהַט. רֵיחַ בָּאְשָׁה מַעֲלָה אֱלִילָם, זֹאת הַמִּפְלֶצֶת הַקָּרָה: רֵיחַ בָּאְשָׁה הֵם מַעֲלִים כֻּלָּם בְּאַפִּי – אֵלֶּה עוֹבְדֵי הָאֱלִילִים.

אַחַי, הַאִם לְהֵחָנֵק אַתֶּם אוֹמְרִים בְּאֵד פִּיּוֹתֵיהֶם וְתַאֲוֹתֵיהֶם? הֲלֹא טוֹב מִזֶּה תַּעֲשׂוּ לוּ תְנַפְּצוּ אֶת הַחַלּוֹנוֹת וְקִפַּצְתֶּם הַחוּצָה.

פְּנוּ וּשְׁעוּ לָכֶם מִן הַבָּאְשָׁה הָרָעָה הַזֹּאת! פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם מֵעֲבוֹדַת הָאֱלִילִים אֲשֶׁר לָעוֹדְפִים!

פְּנוּ וּשְׁעוּ לָכֶם מִן הַבָּאְשָׁה הָרָעָה הַזֹּאת! פְּנוּ וּסְעוּ לָכֶם מֵעֲתַר עֲנַן קָרְבְּנוֹת אָדָם אֵלֶּה!

עוֹד גַּם עַתָּה פְּתוּחָה הָאָרֶץ לִפְנֵי נְשָׁמוֹת גְּדֹלוֹת רֵיקִים גַּם עַתָּה עוֹד מוֹשָׁבוֹת רַבִּים לְבוֹדְדִים וְלַאֲשֶׁר יוֹשְׁבִים שְׁנַיִם שְׁנַיִם, אֲשֶׁר יָפִיחַ בָּהֶם מִסָּבִיב רֵיחַ יַמִּים חֲרִישִׁים.

עוֹד חָפְשִׁים חַיֵּי חֹפֶשׁ לִנְשָׁמוֹת גְּדֹלוֹת. חַי אֲנִי כִּי כַּאֲשֶׁר יִמְעַט קִנְיַן הָאָדָם כֵּן יִמְעַט מִהְיוֹת קִנְיָן לַאֲחֵרִים: בָּרוּךְ תִּהְיֶה לִי הָעֳנִי הַקָּטֹן!

כַּאֲשֶׁר תֶּחְדַּל הַמְּדִינָה יָחֵל הָאָדָם אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ עוֹדֵף: שָׁם תָּחֵל שִׁירַת הַדָּרוּשׁ וְהַנָּחוּץ, וְהִיא הַשִּׁירָה הָאַחַת וְהַיְחִידָה אֲשֶׁר אֵין לָהּ שִׁלּוּמִים.

וּבַאֲשֶׁר תֶּחְדַּל הַמְּדִינָה – הֲלֹא תַבִּיטוּ וְתִרְאוּ שָׁמָּה, אַחַי! הֲגַם לֹא תִרְאוּ אֶת הַקֶּשֶׁת וְאֶת הַגְּשָׁרִים אֲשֶׁר לָאָדָם הָעֶלְיוֹן? –

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

כה אָמַר סָרַתוּסְטְרָא.

עַל זְבוּבֵי הַשּׁוּק.

בְּרַח, רֵעִי, עַד בְּדִידָתְךָ! רֹאֶה אָנֹכִי אוֹתְךָ וְהִנֵּה נִגְעֵיתָ כֻּלְּךָ מִשְּׁאוֹן הָאֲנָשִׁים הַגְּדוֹלִים וּנְשׁוּךְ עֳקִצֵי הַקְּטַנִּים.

יַעַר וָסֶלַע יוֹדְעִים כַּבְּדְךָ, כִּי יַחֲרִישׁוּ עִמְּךָ. שׁוּב וֶהְיֵה כָעֵץ רְחַב הָעֲנָפִים אֲשֶׁר אָהַבְתָּ: דּוֹמֵם וּמַקְשִׁיב תָּלָה הוּא מֵעַל פְּנֵי הַיָּם.

כַּאֲשֶׁר תֶּחְדַּל הַבְּדִידָה יָחֵל הַשּׁוּק; וּכַאֲשֶׁר יָחֵל הַשּׁוּק וְהֵחֵל שְׁאוֹן מְשַׂחֲקֵי הַתֵּיאַטְרָה הַגְּדוֹלִים וַהֲמוֹת הַזְּבוּבִים מְלֵאֵי הָרוֹשׁ.

לֹא יוֹעִילוּ וְלֹא יַצְלִיחוּ גַּם מִבְחַר הַדְּבָרִים כָּל־עוֹד לֹא יִהְיֶה לָהֶם אִישׁ אֲשֶׁר יַעֲלֵם לְפָנֵינוּ: אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים יִקְרָא פִּי הָעָם לַמַּעֲלִים הָאֵלֶּה.

מְמָעִיט הָעָם לְהָבִין אֶת הַגָּדוֹל אֲשֶׁר גָּדוֹל בֶּאֱמֶת: אֶת הַכֹּחַ הַבֹּרֵא. וְאוּלָם מֵבִין הוּא אֶת־כָּל הַמַּעֲלִים וְאֶת כָּל מְשַׂחֲקֵי הַתֵּיאַטְרָה אֲשֶׁר לִדְבָרִים גְּדוֹלִים.

סֹבֵב הָעוֹלָם מִסָּבִיב לְבֹרְאֵי עֲרָכִים חֲדָשִׁים: – סֹבֵב הוּא וְנִרְאָה אֵינֶנּוּ. וְאוּלָם מִסָּבִיב לִמְשַׂחֲקֵי הַתֵּיאַטְרָה סֹבֵב הָעָם וְהַכָּבוֹד: כָּכָה הוּא „סֵדֶר הָעוֹלָם“.

יֵשׁ רוּחַ לִמְשַׂחֵק הַתֵּיאַטְרָה, וְאוּלָם מְעַט מוּסָר לָרוּחַ הַזֶּה. מַאֲמִין הוּא רַק לְדָבָר אֲשֶׁר בּוֹ יַשִּׂיא אֶת הָעָם לְבַעֲבוּר יַאֲמִין לוֹ!

וּמָחָר וְהִנֵּה אֱמוּנָה חֲדָשָׁה לוֹ וּבְיוֹם מָחָר הַשֵּׁנִי וְהִנֵּה אֱמוּנָה חֲדָשָׁה מוּאת. כְּמִשְׁפַּט הָעָם כֵּן גַּם לוֹ חוּשִׁים מְהִירִים וּמַעֲלוֹת רוּחַ הַמִּשְׁתַּנּוֹת לִרְגָעִים.

עָקֹר – זֶה לוֹ: הוֹכִיחַ. הַתְעֵה – זֶה לוֹ: קָבֹעַ עַל פִּי מוֹפְתִים. וְדָם יֵחָשֵׁב לוֹ הַטּוֹב מִכָּל הַמִּשְׁפָּטִים.

וְלָאֱמֶת אֲשֶׁר תִּגָּנֵב רַק לְתוֹךְ אָזְנַיִם דַּקּוֹת יִקְרָא כָּזָב וָאֶפֶס. אָכֵן רַק בָּאֵלִים אֲשֶׁר יַרְבּוּ שָׁאוֹן בָּעוֹלָם יַאֲמִין!

מָלֵא הַשּׁוּק עֹשֶׁי לְהָטִים הוֹלְכִים וְקוֹפְים – וְהָעָם יִרְאֶה אוֹתָם וְהִתְגָּאָה בַּאֲנָשָׁיו הַגְּדוֹלִים! אֵלֶּה הֵם לוֹ אֲדוֹנֵי הַשָּׁעָה.

וְאוּלָם הַשָּׁעָה מְאִיצָה בָהֶם: וְלָכֵן הֵם מְאִיצִים גַּם בְּךָ. וְגַם מִמְּךָ יִשְׁאֲלוּ כִּי תֹאמַר כֵּן אוֹ לֹא. אוֹי לְךָ! הֶחָפַצְתָּ לְהָכִין כִּסְאֲךָ בֵּין בְּעַד וָנֶגֶד?

לְמַעַן הַמְּחֻלָּטִים וְהַמְּאִיצִים הָאֵלֶּה אַל נָא, אֹהֵב אֱמֶת תַּחְגֹּר אֶת קִנְאָתְךָ! מֵעוֹדָהּ לֹא הָיְתָה עוֹד הָאֱמֶת בְּיַד הַמֻּחְלָט.

לְמַעַן אַנְשֵׁי־פִתְאֹם הָאֵלֶּה שׁוּב וְהֵחָבֵא בִּמְקוֹם סִתְרְךָ: רַק בַּשּׁוּק מִתְנַפְּלִים עַל הָאָדָם וְשׁוֹאֲלִים: „הֲכֵן?" „גּוֹ: „הֲלֹא?"

כָּל הַבְּאֵרוֹת הָעֲמֻקּוֹת הֲלֹא זֶה מִשְׁפָּטָן אֲשֶׁר לְאַט לְאַט תַּעֲבֹרְנָה עֲלֵיהֶן כָּל הַמּוֹצָאוֹת אוֹתָן: יָמִים רַבִּים הֵן מְחַכּוֹת עַד אֲשֶׁר תֵּדַעְנָה אֶת אֲשֶׁר נָפַל בְּמַעֲמַקֵּיהֶן.

מִן הַשּׁוּק וּמִן הַכָּבוֹד וְהָלְאָה נַעֲשִׂים כָּל הַמַּעֲשִׂים הַגְּדוֹלִים: מִן הַשּׁוּק וּמִן הַכָּבוֹד וָהָלְאָה יָשְׁבוּ מֵעוֹלָם כָּל הַבֹּרְאִים אֲשֶׁר בָּרְאוּ עֲרָכִים חֲדָשִׁים.

בְּרַח, רֵעִי, עַד בְּדִידָתְךָ: רֹאֶה אֲנִי אוֹתְךָ וְהִנֵּה כֻּלְּךָ נָשׁוּךְ זְבוּב רוֹשׁ. בְּרַח לְךָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם יִשֹּׁב הָרוּחַ חָצַח וְהֶחָזָק!

בְּרַח לְךָ עַד בְּדִידָתְךָ: קָרוֹב הָיִיתָ רַב מִדַּי אֶל

הַקְּטַנִּים וְהַבְּזוּיִם. בְּרַח לְךָ מִפְּנֵי נִקְמָתָם אֲשֶׁר לֹא תֵרָאֶה: אֵין הֵם לְךָ בִּלְתִּי אִם מְלוֹא כַּף נְקָמָה.

אַל נָא תוֹסִיף עוֹד לְהָרִים עֲלֵיהֶם זְרוֹעֲךָ! רַבִּים הֵם מִסְּפֹּר, וְלֹא זֶה גּוֹרָלְךָ לִהְיוֹת יָעֶה לִזְבוּבִים.

רַבִּים הַקְּטַנִּים וְהַבְּזוּיִם הָאֵלֶּה מִסְּפֹּר; וְיֵשׁ בִּנְיָן לֹא־אֶחָד אֲשֶׁר עָלָה שִׂיאוֹ לַמָּרוֹם וַאֲשֶׁר מִיַּד נִטְפֵי גֶשֶׁם וּמִיַּד דַּרְדָּרִים בָּא לוֹ הַכִּלָּיוֹן.

וְאַתָּה לֹא אֶבֶן – וּכְבָר הָיִיתָ נָבוּב מֵרֹב נְטָפִים. עוֹד מְעַט וְהִתְפַּצַּצְתָּ וְהִתְפּוֹרַרְתָּ מֵרֹב נְטָפִים.

וַאֲנִי רְאִיתִיךָ עָיֵף מִזְּבוּבֵי רוֹשׁ, שָׂרוּט עַד לַדָּם בְּמֵאַת פְּצָעִים; וְגַם זָעֵף אֵין גַּאֲוָתְךָ תַּבִּיעַ.

אֶת־דָּמְךָ הֵם מְבַקְשִׁים בְּרֹב תֻּמָּתָם, דָּם מְבַקְשׁוֹת נִשְׁמוֹתֵיהֶן רֵיקוֹת־הַדָּם – וְלָכֵן הֵם מַפְרִישִׁים בְּרֹב תֻּמָּתָם.

וְאַתָּה, הֶעָמוֹק, הֲלֹא עָמֹק מַכְאוֹבְךָ, וְגַם בִּפְצָעֶיךָ הַקְּטַנִּים אַתָּה כּוֹאֵב: עוֹד טֶרֶם תֵּרָפֵא, וְתוֹלַעַת הָרוֹשׁ הַהִיא הִנֵּה זֶה זָחֲלָה שֵׁנִית עַל־פְּנֵי כַּף יָדְךָ.

וְאַתָּה גֵּא רַב מִדַּי מֵהָמִית אֶת הַמְלַקְקִים הָאֵלֶּה. וְאוּלָם הִשָּׁמֶר־לְךָ פֶּן יִהְיֶה זֶה גּוֹרָלְךָ לָשֵׂאת אֶת חֲמַס כָּל רוֹשָׁם!

גַּם בְּמַהֲלָלָם הֵם הוֹמִים סָבִיב לְךָ: לְמַעֲמָסָה הֵם בְּהַלְלָם: אֶת קִרְבַת עוֹרְךָ הֵם מְבַקְשִׁים וְאֶת קִרְבַת דָּמְךָ.

חוֹנְפִים הֵם לְךָ כְּחֹנֵף לָאֵל אוֹ לְשָׂטָן! זוֹחֲלִים הֵם לְפָנֶיךָ כְּזָחוֹל לִפְנֵי אֵל אוֹ לִפְנֵי שָׂטָן. מַה־בֶּצַע לְךָ בְּמַעֲשֵׂיהֶם: חֲנֵפִים הֵם וְזוֹחֲלִים וְאֵין דָּבָר חוּץ מִזֶּה.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִתְחַפְּשׂוּ לְפָנֶיךָ וְנֶחְשְׁבוּ לְךָ לַאֲנָשִׁים נְעִימִים. וְאוּלָם הִנֵּה זֹאת הָיְתָה תָּמִיד חָכְמַת מוּגֵי הַלֵּב. אָכֵן חֲכָמִים מוּגֵי הַלֵּב!

בְּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם הַצָּרוֹת הֵם חוֹשְׁבִים עָלֶיךָ יוֹם יוֹם –

הָיִיתָ לָהֶם לְחֶשְׁבּוֹן תָּמִיד! מִי אֲשֶׁר יַחֲשֹׁב עָלָיו הַרְבֵּה וְהָיָה זֶה לְחֶשְׁבּוֹן.

עַל־כָּל צִדְקוֹתֶיךָ הֵם עוֹנְשִׁים אוֹתְךָ, וְסוֹלְחִים הֵם בְּכָל מְאֹדָם רַק – לִשְׁגִיאוֹתֶיךָ.

יַעַן כִּי רַחֲמָן אַתָּה וְיַשַׁר מִשְׁפָּט לָכֵן תְּדַבֵּר: "חַפִּים הֵמָּה בְּחַיֵּיהֶם הַקְּטַנִּים". וְאוּלָם נִשְׁמָתָם הַצָּרָה אוֹמֶרֶת: "אָשֵׁם כָּל־אֲשֶׁר לוֹ חַיִּים גְּדוֹלִים".

וְגַם עוֹד בִּהְיוֹתְךָ רַחֲמָן וְטוֹב לֵב וְהֶאֱמִינוּ הֵם כִּי נִקְלוּ בְּעֵינֶיךָ; וְאֶת חֲסָדֶיךָ הֵם גּוֹמְלִים עָלֶיךָ אֲשֶׁר יְשַׁלְּחוּ בְךָ פְּגָעִים נִסְתָּרִים.

גְּאוֹנְךָ אֲשֶׁר אֵין לוֹ דְבָרִים צַר תָּמִיד אֶת טַעְמָם; וְאִם עָנָו הָיִיתָ רֶגַע וְהִתְיַפֵּיתָ וְהִתְהַלַּלְתָּ מְעַט – וְעָלְזוּ מְאֹד.

אֶת אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מוֹצְאִים בָּאָדָם אוֹתָהּ הַבְעִיר נַבְעִיר בּוֹ עַל־נְקַלָּה. וּבְכֵן אֵפוֹא הִזָּהֵר מִן הַקְּטַנִּים!

חָשִׁים הֵם כִּי קְטַנִּים הֵמָּה בְּעָמְדָם לְנֶגְדְּךָ, וְשִׁפְלוּתָם לְהָטֶת וּבוֹעֶרֶת נֶגְדְּךָ בִּנְקָמָה אֲשֶׁר לֹא תֵרָאֶה.

הַאִם לֹא רָאִיתָ כִּי הֶחֱרִישׁוּ פִּתְאֹם כְּפַעַם בְּפַעַם בְּגִשְׁתְּךָ אֲלֵיהֶם וְכִי סָר כֹּחָם מֵעִמָּם כֶּעָשָׁן הָאֵשׁ הַהוֹלֶכֶת וְכָבָה?

אָכֵן, רֵעִי, מוּסָר הָיִיתָ לְכָל מְיֻדָּעֶיךָ לַעֲנוֹתָם: כִּי אֵינָם רְאוּיִם לְךָ. וְלָכֵן יִשְׂנָאוּךָ וְהֵם תְּאֵבִים לִינוֹק מִדָּמְךָ.

וּמְיֻדָּעֶיךָ יִהְיוּ תָמִיד זְבוּבֵי רוֹשׁ; גָּדְלְךָ אֲשֶׁר בְּךָ,– הֲלֹא זֶה יְמַלֵּא אוֹתָם רוֹשׁ הָלֹךְ וְהוֹסֵף וְזֶה יַעֲשֶׂה אוֹתָם לִזְבוּבִים הָלֹךְ וְהוֹסֵף.

בְּרַח רֵעִי עַד בְּדִידָתְךָ וְעַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם יְשַׁב רוּחַ צַח וְחָזָק. לֹא זֶה גּוֹרָלְךָ לִהְיוֹת יָעָה לִזְבוּבִים.

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

❁

❁

עַל הַצְּנִיעוּת.

אָהַבְתִּי אֶת הַיַּעַר. רָעִים הַחַיִּים בֶּעָרִים: כִּי רַבִּים בֶּעָרִים שְׁטוּפֵי הַתַּאֲוָה.

הַאִם לֹא טוֹב לִנְפּוֹל בְּיַד מְרַצֵּחַ מִנְּפוֹל בַּחֲלוֹמוֹת אִשָּׁה מִתְאַוָּה?

וְאַתֶּם רְאוּ נָא לִי פֹּה אֶת הַגְּבָרִים הָאֵלֶּה: הֲלֹא עֵינָם עָנְתָה בָהֶם – אֵין הֵם יוֹדְעִים עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה דָּבָר טוֹב מִשְּׁכַב אֶת הָאִשָּׁה.

יָוֵן טִיט רֹבֵץ עַל קַרְקַע נִשְׁמָתָם וְאוֹי לָנוּ אִם יֵשׁ לְיָוֵן הַטִּיט הַזֶּה גַּם רוּחַ!

וְלוּ עַל־הַמְּעַט הֱיִיתֶם בְּהֵמוֹת וּשְׁלֵמִים כְּמוֹהֶן! וְאוּלָם יֵשׁ לַבְּהֵמָה תֹּם.

הַאִם יְעַצְתִּיכֶם: הָמִיתוּ אֶת חוּשֵׁיכֶם? הֲלֹא רַק יְעַצְתִּיכֶם: שִׁמְרוּ אֶת תֻּמַּת חוּשֵׁיכֶם.

הַאִם יְעַצְתִּיכֶם: שִׁמְרוּ צְנִיעוּת? צְדָקָה תֵּחָשֵׁב הַצְּנִיעוּת לַאֲחָדִים, וְאוּלָם יֵשׁ רַבִּים אֲשֶׁר תֵּחָשֵׁב לָהֶם כִּמְעַט לַחֲטָאָה.

אֱמֶת כִּי הֵם נִזְהָרִים מִן הָאִשָּׁה: וְאוּלָם זֹאת הַכַּלְבָּה הַתַּאֲוָה נִבֶּטֶת בְּקִנְאָה מִכָּל־אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים.

וְעַד מְרוֹמֵי צִדְקָתָם וְעַד לְתוֹךְ רוּחָם הַקָּרָה רֹדֶפֶת אַחֲרֵיהֶם הַחַיָּה הַהִיא הַשּׁוֹאֶפֶת קְרָבוֹת.

וְעַד־כַּמָּה יוֹדַעַת זֹאת הַכַּלְבָּה הַתְּאֵוָה לִדְרֹשׁ בְּחֵן שְׂפָתַיִם כִּי יִתְּנוּ לָהּ נִדְבַת חֶלְקַת רוּחַ אִם יְמָאֲנוּ לָתֶת־לָהּ חֵלֶק בָּשָׂר!

הַאֲהַבְתֶּם חֶזְיוֹנוֹת־תּוּגָה וְאֶת־כָּל אֲשֶׁר יְשַׁבֵּר אֶת הַלֵּב? וְאוּלָם אֵין אָנֹכִי מַאֲמִין לַכַּלְבָּה אֲשֶׁר לָכֶם.

רָאֹה אָנֹכִי אֶתְכֶם וְהִנֵּה עֵינַיִם אַכְזָרִיּוֹת לָכֶם וּבְתַאֲוָה נִסְתָּרָה אַתֶּם מַבִּיטִים אֶל הַכּוֹאֲבִים. הַאִם לֹא תַאֲוַתְכֶם הִיא אֲשֶׁר הִתְחַפְּשָׂה וַתִּלְבַּשׁ צָעִיף וַתִּקְרָא לְנַפְשָׁהּ חֶמְלָה?

וְגַם אֶת הַמָּשָׁל הַזֶּה אָנֹכִי נֹשֵׂא בְּאָזְנֵיכֶם: לֹא מְעַט מִסְפַּר אֵלֶּה אֲשֶׁר בָּאוּ לְגָרֵשׁ אֶת שְׂטָנָם מִקִּרְבָּם וּבַעֲשׂוֹתָם כֹּה וָכֹה וַיָּבֹאוּ גַּם הֵמָּה עַד לְבֵין הַחֲזִירִים.

מִי אִישׁ אֲשֶׁר תִּכְבַּד עָלָיו הַצְּנִיעוּת יֶרֶף יָדוֹ מִמֶּנָּה: פֶּן תִּהְיֶה לוֹ לְדֶרֶךְ הַיּוֹרֶדֶת עַד לִשְׁאוֹל – וְהָיְתָה לוֹ לְיָוֵן טִיט וּלְתַאֲוַת בְּשָׂרִים בְּקֶרֶב נִשְׁמָתוֹ.

הֲדִבַּרְתִּי הַיּוֹם עַל דְּבָרִים נִתְעָבִים? אָכֵן לֹא זֹאת לִי עוֹד הָרָעָה.

לֹא בִהְיוֹת הָאֱמֶת נִתְעֶבֶת כִּי־אִם בִּהְיוֹתָהּ שְׁטוּחָה וְלֹא עֲמֻקָּה לֹא יֵרֵד הַמְבַקֵּשׁ דַּעַת לְתוֹךְ מֵימֶיהָ בְּרָצוֹן.

אָכֵן יֵשׁ צְנוּעִים מִלֵּדָה: טוֹבֵי לֵב הֵם וְהֵם מַרְבִּים מִכֶּם וְאֹהֲבִים יוֹתֵר מִכֶּם לָתֵת קוֹלָם בִּשְׂחוֹק.

וְגַם עַל הַצְּנִיעוּת הֵם מְשַׂחֲקִים וְשׁוֹאֲלִים: „מַה־זֹּאת צְנִיעוּת?

הַאִם לֹא אִוֶּלֶת הַצְּנִיעוּת? וְאוּלָם הָאִוֶּלֶת הַזֹּאת בָּאָה אֵלֵינוּ וְלֹא בָאנוּ אֲנַחְנוּ אֵלֶיהָ.

וְלָאֹרֵחַ הַזֶּה נָתַנּוּ מָלוֹן וָלֵב: וְעַתָּה הוּא שׁוֹכֵן בְּקִרְבֵּנוּ – יְהִי נָא שָׁם עִמָּנוּ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר יַחְפֹּץ! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

עַל הָרֵעַ.

„אֶחָד תָּמִיד עוֹדֵף עָלַי" – כָּכָה חוֹשֵׁב הַבּוֹדֵד תָּמִיד: פַּעַם אַחַת אֶחָת – וְהָיָה גַם זֶה בְּאַחֲרִיתוֹ שְׁנַיִם"!

אֲנִי וְאוֹתִי מִתְוַכְּחִים תָּמִיד בְּקִנְאָה גְדוֹלָה אִישׁ עִם אָחִיו: וְלוּלֵא הָרֵעַ אֲשֶׁר יִהְיֶה לָנוּ, אֵיךְ זֶה נְכַלְכֵּל זֹאת?

תָּמִיד יֵחָשֵׁב הָרֵעַ בְּעֵינֵי הַבּוֹדֵד לִשְׁלִישִׁי: פְּקָק יִהְיֶה הַשְּׁלִישִׁי אֲשֶׁר יִסְתֹּם בְּעַד שִׁיחַת הַשְּׁנַיִם לְבִלְתִּי תֵרֵד לְיַרְכְּתֵי תְהוֹם.

אָכֵן רַבִּים וַעֲצֻמִים הַתְּהוֹמוֹת אֲשֶׁר לִפְנֵי הַבּוֹדְדִים לָכֵן עֹרְגַת נַפְשָׁם כָּכָה לְרֵעַ וְלִמְרוֹמָיו.

הָאֱמוּנָה אֲשֶׁר לָנוּ בַּאֲחֵרִים תְּגַלֶּה אֶת־דְּבַר אֲשֶׁר חָפַצְנוּ כִּי הַאֲמֵן נַאֲמִין בּוֹ בְּקִרְבֵּנוּ בְעַצְמֵנוּ. הַתְּשׁוּקָה אֲשֶׁר לָנוּ לְרֵעַ תִּהְיֶה לָנוּ לְמַלְשִׁין.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר בְּאַהֲבָתֵנוּ לֹא נַחְפּוֹץ בִּלְתִּי אִם לְדַלּוֹג וְלַעֲבוֹר בָּהּ עַל קִנְאָתֵנוּ. וְיֵשׁ אֲשֶׁר נִשְׁתָּעֵר עַל אִישׁ וְנַעֲשֶׂנּוּ לָנוּ לְאוֹיֵב רַק לְבַעֲבוּר הַסְתִּיר כִּי יֵשׁ צְדָקָה לַאֲחֵרִים לְהִשְׁתָּעֵר עָלֵינוּ.

„הֱיֵה לִי עַל־הַמְּעַט לְאוֹיֵב!" – כָּכָה אֹמֶרֶת יִרְאַת־הַכָּבוֹד הַנֶּאֱמָנָה אֲשֶׁר עוֹד אֵין לָהּ לְבַקֵּשׁ רֵעוּת.

הֶחָפֵץ בִּהְיוֹת לוֹ רֵעַ, עָלָיו שׁוּמָה לִהְיוֹת נָכוֹן

גַּם לְהִלָּחֶם־לוֹ: וּלְבַעֲבוּר הִלָּחֵם שׁוּמָה הִיא עַל הָאָדָם כִּי יוּכַל לִהְיוֹת אוֹיֵב.

וְגַם עוֹד בְּרֵעֲךָ עָלֶיךָ לְכַבֵּד אֶת אוֹיִבְךָ. הֲתוּכַל לָגֶשֶׁת עַד רֵעֲךָ וְעַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּא שָׁם וְאַחֲרָיו לֹא תֵטּ?

יְהִי נָא רֵעֲךָ לְךָ אוֹיִבְךָ הַנֶּאֱמָן. קָרוֹב תִּהְיֶה לוֹ בִּלְבָבְךָ גַּם בָּרֶגַע אֲשֶׁר מָרִיתָ אוֹתוֹ.

הַלְעֵינֵי רֵעֲךָ אֵין לְךָ חֵפֶץ בְּבֶגֶד? הַכָּבוֹד רֵעֲךָ הוּא אֲשֶׁר תֵּרָאֶה אֵלָיו כַּאֲשֶׁר נוֹצַרְתָּ? וְאוּלָם הֵן בַּעֲבוּר זֹאת יְשַׁלַּח אוֹתְךָ רֵעֲךָ לַעֲזָאזֵל!

מִי אֲשֶׁר לֹא יָשִׂים כְּסוּת לְנַפְשׁוֹ יְהִי לְזַוָעָה: הִנֵּה כָּכָה עֲלֵיכֶם לִירוֹא מִהְיוֹת עֵירֻמִּים! רַק בִּהְיוֹתְכֶם אֱלֹהִים לֹא תִתְבּוֹשְׁשׁוּ עַל־דְּבַר אֲשֶׁר אֵין לָכֶם בְּגָדִים!

כָּל מַכְלוּלֶיךָ וּבִגְדֵי תִפְאַרְתֶּךָ אֵין דַּי לְךָ לְבַעֲבוּר הִתְיַפּוֹת לְעֵינֵי רֵעֲךָ: כִּי שׁוּמָה הִיא עָלֶיךָ לִהְיוֹת לוֹ חֵץ וּתְשׁוּקָה אֶל הָאָדָם הָעֶלְיוֹן.

הַכְּבָר רָאִיתָ אֶת רֵעֲךָ מִדֵּי יָשְׁנוֹ. – לְבַעֲבוּר תֵּדַע מַה מַּרְאֵהוּ? מֶה הָיוּ לְךָ פְּנֵי רֵעֲךָ כְּפַעַם בְּפַעַם? הֲלֹא רַק פָּנֶיךָ הֵם אֲשֶׁר אַתָּה רֹאֶה מִתּוֹךְ מַרְאָה לֹא חֲלָקָה וְלֹא שְׁלֵמָה.

הַכְּבָר רָאִיתָ אֶת רֵעֲךָ מִדֵּי יָשְׁנוֹ? הַאִם לֹא הִתְחַלְחַלְתָּ בִּרְאוֹתְךָ כִּי כָּכָה מַרְאֵה פְּנֵי רֵעֲךָ? אַלְלַי רֵעִי! עָשׂוּי הָאָדָם דָּבָר אֲשֶׁר עָלֵינוּ לָעוֹ עָלָיו עַד הִכָּחֲדוֹ.

בְּשָׂעֳרוֹ וּבְהַחֲרִישׁוֹ יִגְדַּל נָא כֹּחַ הָרֵעַ: אַל לְךָ בַּקֵּשׁ לִרְאוֹת אֶת־כָּל דָּבָר. יְגַלֶּה לְךָ חֲלוֹמְךָ אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה רֵעֲךָ בְּהָקִיץ.

שַׁעַר – זֶה יִהְיֶה לְךָ חֶמְלָתְךָ: לְמַעַן אֲשֶׁר תֵּדַע בָּרִאשׁוֹנָה אִם חָפֵץ רֵעֲךָ בְּחֶמְלָתֶךָ. אוּלַי אָהֵב הוּא בְךָ אֶת עֵינְךָ הַבְּהִירָה וְאֶת מַבָּטְךָ נֵצַח.

תַּחְבֵא נָא חֻמְלָתְךָ עִם רֵעֲךָ בִּקְלִפָּה קָשָׁה, עַד לְפוֹצֵץ שִׁנְּךָ בְּנָגְעֲךָ אֵלָיו. כָּכָה תָּפִיק לוֹ נְעִימוֹת וּמֹתֶק.

הֲהָיִיתָ לְרֵעֲךָ לְרוּחַ צַח וְלִבְדִידָה וּלְלֶחֶם וּלְשִׁקּוּי מַרְפֵּא? יֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לִגְאֹל אֶת נַפְשׁוֹ מִן הַכְּבָלִים וּלְרֵעֵהוּ יִהְיֶה גֹאֵל.

הַעֶבֶד אַתָּה? כִּי־עַתָּה נִבְצְרָה כִּמְךָ לִהְיוֹת רֵעַ. הֶעָרִיץ אַתָּה? כִּי־עַתָּה נִבְצְרָה מִמְּךָ מִהְיוֹת לְךָ רֵעִים.

רַב מִדַּי הֶאֱרִיכָה הָאִשָּׁה לְהַטְמִין בְּקִרְבָּהּ אֶת הָעֶבֶד וְאֶת הֶעָרִיץ. לָכֵן לֹא רְאוּיָה עוֹד הָאִשָּׁה לְרֵעוּת: רַק אֶת הָאַהֲבָה הִיא יוֹדַעַת.

בְּאַהֲבַת הָאִשָּׁה עָצוּר סֶלֶף מִשְׁפָּט וְעִוָּרוֹן לְכָל אֲשֶׁר אֵינֶנָּה אֹהֶבֶת. וְגַם בִּהְיוֹת אַהֲבַת הָאִשָּׁה אַהֲבָה מִדַּעַת וּמְצָאנוּ גַם לָהּ עוֹד אֵצֶל הָאוֹר דֵּי שֹׁד וּבָרָק וָלָיְלָה.

לֹא רְאוּיָה עוֹד הָאִשָּׁה לְרֵעוּת: עוֹד לַחֲתוּלִים נֶחְשְׁבוּ הַנָּשִׁים וּלְצִפֳּרִים. וְאִם רַב הוּא וְנֶחְשְׁבוּ לְפָרוֹת.

לֹא רְאוּיָה עוֹד הָאִשָּׁה לְרֵעוּת. אֲבָל הַגִּידוּ לִי, אַתֶּם הַגְּבָרִים, מִי זֶה מִכֶּם רָאוּי לְרֵעוּת?

הוֹי עַל עָנְיְכֶם, אַתֶּם הַגְּבָרִים, וְעַל צָרוּת עֵינְכֶם בְּנִשְׁמַתְכֶם! אֶת־כָּל אֲשֶׁר אַתֶּם נוֹתְנִים לְרֵעֲכֶם אוֹתָהּ אָנֹכִי נָכוֹן לָתֵת אַף לְאוֹיְבִי וְלֹא אֶדַּל בְּזֹאת.

יֵשׁ חֲבֵרִים בָּאָרֶץ: מִי יִתֵּן וְהָיוּ גַם רֵעִים!

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל אֶלֶף מַטָּרוֹת וְאַחַת.

אֲרָצוֹת רַבּוֹת רָאָה סָרַתּוּסְטְרָא וְעַמִּים רַבִּים: כָּכָה גִּלָּה אֶת הַטּוֹב וְאֶת הָרַע אֲשֶׁר לְעַמִּים רַבִּים. וְעַל פְּנֵי כָל־הָאֲדָמָה לֹא מָצָא סָרַתּוּסְטְרָא כֹּחַ גָּדוֹל מִן הַטּוֹב וְהָרָע.

נִבְצְרָה מִכָּל עָם מִהְיוֹת עָם מִלְּבַד אִם הֶעֱרִיךְ בָּרִאשׁוֹנָה: וְהָעָם הֶחָפֵץ לַעֲמוֹד אַל־לוֹ הַעֲרִיךְ כַּאֲשֶׁר יַעֲרִיךְ שְׁכֵנוֹ.

הַרְבֵּה אֲשֶׁר יֵחָשֵׁב לָעָם הָאֶחָד לְטוֹב יֵחָשֵׁב לַשֵּׁנִי לִשְׁנִינָה וּלְחֶרְפָּה: אֶת־זֶה מָצָאתִי. וְיֵשׁ אֲשֶׁר מְצָאתִי בָּאָרֶץ הָאַחַת וְקָרְאוּ לוֹ רָע וּבָאֲרָצוֹת אֲחֵרוֹת מְצָאתִיו וְהִנֵּה הוּא לְבוּשׁ הֲדַר אַרְגָּמָן.

מֵעוֹדוֹ לֹא הֵבִין שָׁכֵן לִשְׁכֵנוֹ: תָּמִיד הִשְׁתּוֹמְמָה בוֹ נַפְשׁוֹ עַל שִׁגְעוֹן שְׁכֵנוֹ וְרִשְׁעָתוֹ.

לוּחַ קִנְיָנִים תָּלוּי מִמַּעַל לְכָל עָם. רְאֵה, לוּחַ נִצְחוֹנוֹתָיו הוּא הַלּוּחַ הַזֶּה; רְאֵה, הַלּוּחַ הַזֶּה הוּא קוֹל חֶפְצוֹ אֶל הַכֹּחַ.

נִכְבָּד בְּעֵינָיו זֶה אֲשֶׁר יֵחָשֵׁב לְכָבֵד; כָּל הַקָּשֶׁה וְכָל הַכָּבֵד זֶה לוֹ הַטּוֹב; וְכָל־אֲשֶׁר יִגְאַל אֶת הָאָדָם מֵרֹאשׁ צָרוֹתָיו וְכָל הַנִּפְלָא וְכָל הַכָּבֵד מִכָּל כָּבֵד – לוֹ יֵאָמֵר קָדוֹשׁ.

כָּל אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ יָדַיִם לִהְיוֹת שַׁלִּיט וּמְנַצֵּחַ וּמַזְהִיר, לְהַרְדַּת שְׁכֵנוֹ וּלְקִנְאָתוֹ: זֶה יֵחָשֵׁב לוֹ לְנִשָּׂא וּלְרִאשׁוֹן וּלְמִדָּה וּלְתַכְלִית־כָּל עִנְיָן.

וְאַתָּה, אָחִי, אִם חָקַרְתָּ וְדָרַשְׁתָּ הֵיטֵב צָרַת עָם וְאֶת אַרְצוֹ וְאֶת שָׁמָיו וְאֶת שְׁכֵנוֹ: אָז מָצֹא תִמְצָא אֶל־נָכוֹן אֶת חֻקַּת נִצְחוֹנוֹתָיו וְאָז תֵּדַע מַדּוּעַ הוּא עֹלֶה בְּסֻלָּם הַזֶּה אֶל תִּקְוָתוֹ.

„הֱיֵה תָּמִיד רֹאשׁ וְרִאשׁוֹן וְנִשָּׂא מִקֶּרֶב אֲחֵרִים: אַל לְנִשְׁמָתְךָ הַמְלֵאָה קִנְאָה לְאַהֲבָה אִישׁ זוּלָתִי רֵעֶךָ” – כָּכָה הָיְתָה הַתּוֹרָה אֲשֶׁר הִרְעִידָה אֶת־נִשְׁמַת הַיְּוָנִי: וְזֹאת הָיְתָה הַמְּסִלָּה אֲשֶׁר עָלָה בָהּ לִמְרוֹם גָּדְלוֹ.

„דַּבֵּר אֱמֶת וְדַע לִתְפּוֹשׂ קֶשֶׁת וָחֵץ” – אֶת־זֶה חָשַׁב לְטוֹב וְגַם לְכָבֵד הָעָם אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ נָחַלְתִּי אֶת שְׁמִי: וְהַשֵּׁם הַזֶּה גַּם הוּא טוֹב וְכָבֵד כְּאֶחָד.

„כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְּךָ וֶהֱיֵה נָכוֹן תָּמִיד לִרְצוֹנָם בְּכָל מְאֹדְךָ”: אֶת לוּחַ הַנִּצָּחוֹן הַזֶּה תָּלָה עַם אַחֵר מִמַּעַל לוֹ וַיֶּעֱצַם בָּזֶה וַיְהִי לְעַם עוֹלָם.

„עֲשֵׂה בֶאֱמוּנָה וּלְמַעַן אֱמוּנָה הַקְרֵב כְּבוֹדְךָ וְדָמְךָ גַּם לַאֲשֶׁר רַע וְלַאֲשֶׁר יָבִיא פֶּגַע וָאֵיד”: כָּכָה הוֹרָה עַם אַחֵר אֶת נַפְשׁוֹ וַתִּמָּלֵא רוּחוֹ וַיְהִי כָּבֵד בְּתִקְוֹת גְּדוֹלוֹת.

אָכֵן אֶת־כָּל הַטּוֹב וְאֶת־כָּל הָרָע נָתְנוּ בְנֵי הָאָדָם לְנַפְשָׁם בְּעֶצֶם יָדָם. חַי אָנִי אִם לָקְחוּ לָהֶם אֶת אֵלֶּה וְאִם מְצָאוּ אוֹתָם וְאִם בָּאוּ לָהֶם עַל־פִּי קוֹל מִן הַשָּׁמָיִם.

רַק הָאָדָם שָׂם עֲרָכִים לְכָל עִנְיָן, לְבַעֲבוּר יַעֲמוֹד – רַק הוּא בָּרָא תַכְלִית לְכָל עִנְיָן, תַּכְלִית־אָדָם! וְלָזֶה יִקָּרֵא „אָדָם”, לֵאמֹר: מְדַמֶּה וּמַעֲרִיךְ.

הַעֲרִיךְ – הֲלֹא זֶה בָרֹא: שִׁמְעוּ זֹאת, הַבֹּרְאִים! הַעֲרִיךְ – הֲלֹא זֶה אוֹצַר כָּל הַדְּבָרִים הַמְּעֻרָכִים וְעָדָיִם.

רַק עַל פִּי אֲשֶׁר יַעֲרִיךְ יִתֵּן לְדָבָר עֵרֶךְ: וְלוּלֵא אֲשֶׁר יַעֲרִיךְ כִּי עַתָּה נָבוּב יִהְיֶה אֱגוֹז כָּל־הֱיוֹתֵנוּ. שִׁמְעוּ זֹאת, הַבּוֹרְאִים!

וּבְהִשְׁתַּנּוֹת הָעֲרָכִים – הֲלֹא זוֹ הִשְׁתַּנּוּת הַבּוֹרְאִים. מֵאָז וּמֵעוֹלָם יְעַקֵּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יֹאמַר לִהְיוֹת בּוֹרֵא.

בּוֹרְאִים הָיוּ בָּרִאשׁוֹנָה עַמִּים, וְרַק אַחֲרֵי כֵן הָיוּ יְחִידִים בּוֹרְאִים; אָכֵן אַף הַיָּחִיד אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי אִם הַבְּרִיאָה הָאַחֲרוֹנָה.

עַמִּים תָּלוּ לְפָנִים מִמַּעַל לָהֶם אֶת לוּחַ הַטּוֹב וְהָרָע. אַהֲבָה אֲשֶׁר אָמְרָה לִמְשׁוֹל וְאַהֲבָה אֲשֶׁר אָמְרָה לְשְׁמֹעַ שְׁתֵּיהֶן יַחְדָּו בָּרְאוּ לָהֶן לוּחוֹת כָּאֵלֶּה.

מְשׂוֹשׂ הָאָדָם עַל הָעֵדֶר כַּבִּיר לַיָּמִים מִמְּשׂוֹשׂוֹ עַל „אָנֹכִי": כָּל הַיָּמִים אֲשֶׁר הַיֵּצֶר הַטּוֹב יִקָּרֵא עֵדֶר יֹאמַר רַק הַיֵּצֶר הָרָע: אָנֹכִי.

אָכֵן „אָנֹכִי" הָעָרוּם, עֲרַל הָאַהֲבָה, הַמְבַקֵּשׁ תּוֹעַלְתּוֹ בְּתוֹעֶלֶת הָרַבִּים: לֹא מְקוֹר הָעֵדֶר הוּא כִּי־אִם קִצּוֹ.

אֹהֲבִים הָיוּ מֵאָז וּמֵעוֹלָם וּבוֹרְאִים כָּל־אֵלֶּה אֲשֶׁר בָּרְאוּ טוֹב וָרָע. אֵשׁ אַהֲבָה לוֹהֶטֶת בִּשְׁמוֹת כָּל הַצְּדָקוֹת וְאֵשׁ זַעַם.

אֲרָצוֹת רַבּוֹת רָאָה סָרַתּוּסְטְרָא וְעַמִּים רַבִּים: עַל פְּנֵי כָּל הָאֲדָמָה לֹא מָצָא סָרַתּוּסְטְרָא כֹּחַ גָּדוֹל מִמַּעַלְלֵי הָאֹהֲבִים: „טוֹב" וְ„רָע" זֶה שְׁמָם.

אָכֵן רַק הַיָּה טֹרֶפֶת יֵחָשֵׁב לִי כֹּחַ תְּהִלָּתָם וְהַלָּלָתָם זֹאת. הַגִּידוּ לִי, מִי יַעֲלֶה בַּחַיָּה הַזֹּאת וְיִכְבְּשֶׁנָּה לִי, אַחַי! הַגִּידוּ לִי, מִי יַשְׁלִיךְ עַל הַחַיָּה הַזֹּאת אֶת הָאוּקִים עַל פְּנֵי אֶלֶף גַּבֶּיהָ!

אֶלֶף מַטָּרוֹת הָיוּ לָנוּ עַד כֹּה, כִּי אֶלֶף עַמִּים הָיוּ.

וְרַק הָאוֹיְקִים אֲשֶׁר לְאֶלֶף הַגַּבִּים עוֹד חֲסֵרִים – עוֹד חֲסֵרָה הַמַּטָּרָה הָאֶחָת. אֵין עוֹד לְמִשְׁפַּחַת הָאָדָם מַטָּרָה.

וְאוּלָם הַגִּידוּ נָא לִי, אַחַי: אִם חֲסֵרָה עוֹד הַמַּטָּרָה לְמִשְׁפַּחַת הָאָדָם, הַאִם לֹא חֲסֵרָה – מִשְׁפַּחַת הָאָדָם גַּם הִיא עוֹד? –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל אַהֲבַת הָאָדָם לָאָדָם.

עַל הָרֵעַ אַתֶּם מִתְגּוֹדְדִים וּמְלִיצוֹת יָפוֹת לָכֶם עַל־זֶה. אָכֵן אָנֹכִי אוֹמֵר לָכֶם: אַהֲבַתְכֶם לָרֵעַ הֲלֹא זֹאת רַק אַהֲבָה נִשְׁחָתָה לְנַפְשְׁכֶם אַתֶּם.

מִפְּנֵי נַפְשְׁכֶם אַתֶּם בֹּרְחִים וּמִתְמַלְּטִים אֶל הָרֵעַ. וְאֶת־זֹאת אַתֶּם חֹשְׁבִים לָכֶם לִצְדָקָה. אָכֵן אָבִינָה הֵיטֵב אֶת מַחֲשֶׁבֶת „בִּטּוּל עַצְמְכֶם" זֶה!

זֶה „אַתָּה" כַּבִּיר לְיָמִים מִנִּי „אָנֹכִי"; זֶה „אַתָּה" הִתְקַדֵּשׁ תַּחַת אֲשֶׁר לֹא הִתְקַדֵּשׁ עוֹד „אָנֹכִי": וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר יִתְגּוֹדֵד הָאָדָם עַל קְרוֹבוֹ.

הַיְעַצְתִּיכֶם: לְכוּ וְאֶהֱבוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ? הֲלֹא טוֹב מִזֶּה אִיעַצְכֶם: נוּסוּ מִפְּנֵי הַקָּרוֹב וְאֶהֱבוּ אֶת הָרָחוֹק!

נִשְׂגָּבָה מֵאַהֲבָה לָרֵעַ הַקָּרוֹב הָאַהֲבָה לָרָחוֹק וְלַאֲשֶׁר יָבֹא; נִשְׂגָּבָה מֵאַהֲבָה לָאָדָם נֶחְשָׁבָה לִי הָאַהֲבָה לִדְבָרִים וְלַשֵּׁדִים.

הַשֵּׁד הַנֶּחְפָּז לָרוּץ לְפָנֶיךָ, אָחִי, יָפֶה מִמְּךָ שִׁבְעָתַיִם. לָמָּה לֹא תִתֵּן לוֹ אֶת בְּשָׂרְךָ וְאֶת עַצְמוֹתֶיךָ? אָכֵן יָרֵא אַתָּה – וְאַתָּה רָץ אֶל רֵעֶךָ.

לֹא תוּכְלוּ כַּלְכֵּל אֶת־עַצְמְכֶם אַתֶּם וְלֹא תֶאֶהֱבוּ דַּיְּכֶם אֶת נַפְשְׁכֶם אַתֶּם: כִּי עַל כֵּן תֹּאמְרוּ לְפַתּוֹת אֶת

רֵעֲכֶם לְבַעֲבוּר יֶאֱהַב וּלְצַפּוֹת אֶת נַפְשְׁכֶם בְּזֹהַב שְׁגִיאָתוֹ.

מִי יִתֵּן וְלֹא יְכָלְתֶּם כַּלְכֵּל אֶת־כָּל רֵעֵיכֶם עִם שְׁכֵנֵיהֶם יַחְדָּו; כִּי אָז מִקְּרְבְּכֶם בְּרָאתֶם לָכֶם רֵעַ עִם לֵב מִשְׁתַּפֵּךְ עַל־כָּל גְּדוֹתָיו.

עַד אַתֶּם מְעִידִים לָכֶם, כַּאֲשֶׁר תֹּאמְרוּ לְדַבֵּר טוֹב עַל נַפְשְׁכֶם; וְאִם פַּתֵּה פִּתִּיתֶם אוֹתוֹ, לַחֲשׁוֹב עֲלֵיכֶם טוֹב, אָז תַּחְשְׁבוּ גַּם אַתֶּם כִּי טוֹבִים אַתֶּם.

לֹא רַק זֶה יִקָּרֵא מְכַזֵּב, אֲשֶׁר יְדַבֵּר דָּבָר לְהֶפֶךְ מֵאֲשֶׁר הוּא יוֹדֵעַ, כִּי־אִם זֶה הוּא הַמְכַזֵּב מֵאֵין כָּמוֹהוּ, אֲשֶׁר יְדַבֵּר דָּבָר לְהֶפֶךְ מֵאֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ. הִנֵּה כָּכָה אַתֶּם דֹּבְרִים בְּדַבֵּר נַפְשְׁכֶם בְּמַשָּׂאֲכֶם אִישׁ עִם אָחִיו וְאַתֶּם עוֹקְבִים אֶת שְׁכֵנְכֶם עַל־דְּבַר נַפְשְׁכֶם זֹאת.

הִנֵּה כֹּה אוֹמֵר הַסָּכָל: „בַּאֲשֶׁר יִהְיֶה לָאָדָם שִׂיחַ וְשִׂיג עִם רֵעֵהוּ, וְשִׁחֵת זֶה אֶת תְּכוּנַת־נַפְשׁוֹ – וְאַף כִּי בְּאֵין לוֹ תְּכוּנַת־נֶפֶשׁ“.

הָאֶחָד הוֹלֵךְ אֶל הָרֵעַ, יַעַן כִּי אֶת־עַצְמוֹ הוּא מְחַפֵּשׂ, וְהַשֵּׁנִי הוֹלֵךְ – יַעַן אֲשֶׁר חָפֵץ הוּא בְּאָבְדַן עַצְמוֹ. רַק אַהֲבַתְכֶם הַנִּשְׁחָתָה לְנַפְשְׁכֶם אַתֶּם עֹשָׂה אֶת־בְּדִירַתְכֶם לְבֵית־כֶּלֶא.

וְהָרְחוֹקִים הֵם הַמְשַׁלְּמִים בִּמְחִיר אַהֲבַתְכֶם לְרֵעֵיכֶם הַקְּרוֹבִים; כִּמְעַט תִּהְיוּ חֲמִשָּׁה יַחְדָּו – וְהִנֵּה יֵשׁ שִׁשִּׁי אֲשֶׁר מוֹת יָמוּת.

וְגַם אֶת חַגֵּי מוֹעֲדֵיכֶם אֵינֶנִּי אֹהֵב; מְשַׂחֲקֵי־תֵּיאַטְרָה מָצָאתִי בָּהֶם רַב מִדַּי, וְגַם הַקָּהָל הַמַּבִּיט עֹשֶׂה בְּרֹב מַעֲשֵׂי מְשַׂחֲקֵי־תֵּיאַטְרָה.

לֹא אֶת הַקָּרוֹב הַקָּרוֹב לָכֶם אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם, כִּי אִם אֶת הָרֵעַ. יְהִי נָא לָכֶם הָרֵעַ לְחַג מוֹעֵד אֲשֶׁר לָאֲדָמָה וּלְפִתְחוֹן־רֶגֶשׁ הַמְנַבֵּא אֶת בֹּא הָאָדָם הָעֶלְיוֹן.

הִנֵּה אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם אֶת הָרֵעַ וְאֶת לִבּוֹ הַמָּלֵא מַהְבִּיל. אָכֵן מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ אֲשֶׁר יֶאֱהָבוּהוּ לְבָבוֹת מְלֵאִים מַהְבִּיל, כִּי־עַתָּה יָבִין נָא לִהְיוֹת סְפוֹג.

הִנֵּה אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם אֶת הָרֵעַ עִם הָעוֹלָם הַשָּׁלֵם בְּלִבּוֹ, אֲשֶׁר זֶה קְלִפַּת הַטּוֹב, – רֵעַ בֹּרֵא הוּא, אֲשֶׁר יֵשׁ עִמּוֹ תָּמִיד עוֹלָם שָׁלֵם לְתִתּוֹ שַׁי.

וְכַאֲשֶׁר נָגֹל וְנִפְזָר הָעוֹלָם בְּיָדוֹ, כֵּן יָשׁוּב וְיִכָּנֵס בְּיָדוֹ טַבַּעַת לְטַבַּעַת, בְּצֵאת לוֹ טוֹב מִקֶּרֶב רָע וּבְצֵאת לוֹ תַּכְלִית מִקֶּרֶב מִקְרֶה.

יְהִי נָא לְךָ הָרָחוֹק וַאֲשֶׁר־יָבֹא לְנִסִּבָּה לְיוֹמְךָ הַיּוֹם: וּבְאַהֲבָתְךָ אֶת רֵעֲךָ אֱהֹב אֶת הָאָדָם הָעֶלְיוֹן כִּי הוּא לְךָ לְנִסִּבָּה.

אַחַי, לֹא יְעַצְתִּיכֶם לְאַהֲבָה אֶת הָרֵעַ וְאֶת הַקָּרוֹב. כִּי אִם יְעַצְתִּיכֶם לְאַהֲבָה אֶת הָרָחוֹק.

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

עַל דֶּרֶךְ הַבּוֹרְאִים.

הֶחָפַצְתָּ, אָחִי, לָלֶכֶת עַד לְבְדִידָתֶךָ? אִם חָפַצְתָּ לְבַקֵּשׁ דֶּרֶךְ לְךָ עַד לְעַצְמֶךָ? – הֵעָצֵר נָא עוֹד רֶגַע וּשְׁמָעֵנִי.

„כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יְבַקֵּשׁ, וְאָבַד זֶה בְּנַפְשׁוֹ עַל־נְקַלָּה. אֵין הַבְּדִידָה בִּלְתִּי־אִם חֵטְא”: כָּכָה יְדַבֵּר הָעֵדֶר. וְאַתָּה הֶאֱרַכְתָּ רַב מִדַּי לִהְיוֹת אֶחָד מִן הָעֵדֶר.

וְקוֹל הָעֵדֶר עוֹד יַאֲרִיךְ לְדַבֵּר גַּם בְּךָ. וְהָיָה כִּי תֹאמַר: „אֵין עוֹד רוּחִי רוּחֲכֶם” – וְנִשְׁמַע מִן הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּקוֹל מִתְאוֹנֵן וְכֹאֵב.

וְאַתָּה רְאֵה: גַּם אֶת הַכְּאֵב הַזֶּה הִנְחִילְךָ זֶה הָרוּחַ אֲשֶׁר הוּא עוֹד רוּחָם; הַנִּיצוֹץ הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר לָרוּחַ הַזֶּה נוֹצֵץ עוֹד גַּם מִקֶּרֶב יְגוֹנְךָ.

אוּלָם הֶחָפַצְתָּ לָלֶכֶת אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר לִיגוֹנְךָ אֲשֶׁר הִיא גַּם הַדֶּרֶךְ עַד לְעַצְמֶךָ? כִּי־עַתָּה הַרְאֵנִי נָא בָּרִאשׁוֹנָה אִם־יֶשׁ לְךָ הַמִּשְׁפָּט וְיֶשׁ־לְךָ הַכֹּחַ לְכָל־אֵלֶּה!

הֲכֹחַ חָדָשׁ אַתָּה וּמִשְׁפָּט חָדָשׁ? אִם תְּנוּעָה רִאשׁוֹנָה אַתָּה? וְאִם אוֹפָן מִתְגַּלְגֵּל מֵאֵלָיו? הֲיָכֹלְתָּ לְצַוּוֹת גַּם לַכּוֹכָבִים וְסָבְבוּ מִסָּבִיב לְךָ?

אַלְלַי, רַבָּה מְאֹד הַתַּאֲוָה לַמְּרוֹמִים! וְרַבִּים מְאֹד עֲוִיתֵי תַּאֲבֵי הַכָּבוֹד! הַרְאֵנִי נָא בָּרִאשׁוֹנָה כִּי אֵין אַתָּה מִן הַמִּתְאַוִּים וּמִתְאַוְּבֵי הַכָּבוֹד!

אַלְלַי, רַבּוֹת מְאֹד הַמַּחֲשָׁבוֹת הַגְּדֹלוֹת אֲשֶׁר לֹא תִּרְבֶּינָה עֲשׂוֹת מֵאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הַמַּפֻּחַ: נוֹפְחוֹת הֵן וְאַחֲרֵי כֵן תִּהְיֶינָה רֵיקוֹת מִבָּרִאשׁוֹנָה.

חָפְשִׁי אַתָּה נִקְרָא לְנַפְשְׁךָ? — אֶת מַחֲשַׁבְתְּךָ הַשַּׁלֶּטֶת אָנֹכִי חָפֵץ לִשְׁמוֹעַ וְלֹא כִּי נִמְלַטְתָּ מִתַּחַת עֹל.

הַאִישׁ אַתָּה אֲשֶׁר לוֹ הַצְּדָקָה לְהִמָּלֵט מִתַּחַת עֹל? יֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר בְּהַשְׁלִיכוֹ מִלְּפָנָיו אֶת עַבְדוּתוֹ וְהִשְׁלִיךְ בָּזֶה אֶת עֶרְכּוֹ הָאַחֲרוֹן מִלְּפָנָיו.

חָפְשִׁי — מִנִּי מָה? מַה לְּסָרַתּוּסְטְרָא וְלַדָּבָר הַזֶּה! וְאוּלָם תַּעֲנֶה נָא לִי עֵינְךָ הַטְּהוֹרָה: חָפְשִׁי — אֱלֵי מָה?

הֲיָכוֹל אַתָּה לָתֵת לְנַפְשְׁךָ בְּעַצְמְךָ אֶת הָרַע וְאֶת הַטּוֹב שֶׁלְּךָ וְלִתְלוֹת מִמַּעַל לְךָ אֶת חֶפְצְךָ אַתָּה כְּמוֹ חֹק? הֲיָכוֹל אַתָּה לִהְיוֹת לְנַפְשְׁךָ בְּעַצְמְךָ שׁוֹפֵט וְנוֹקֵם אֶת נְקַם חֻקְּךָ?

נוֹרָא הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ עִם הַשּׁוֹפֵט וְעִם הַנּוֹקֵם אֶת נְקַם חֻקּוֹ הוּא. הִנֵּה כֵן יָשְׁלַךְ כּוֹכָב לְתוֹךְ הַמֶּרְחָב הָרֵיק וּלְתוֹךְ הָאֵד הַקַּר אֲשֶׁר לַבְּדִידָה.

עוֹד כּוֹאֵב אַתָּה כַּיּוֹם הַזֶּה, אַתָּה הַיָּחִיד, עַל־דְּבַר הָרַבִּים; עוֹד יֵשׁ לְךָ כַּיּוֹם הַזֶּה כָּל מְלֹא אֹמֶץ רוּחֲךָ וְתִקְוֹתֶיךָ; —

וְאוּלָם יוֹם יָבֹא וְהַבְּדִידָה תְּיַגַּע אוֹתְךָ, יוֹם יָבֹא וְגַאֲוָתְךָ תִּשַּׁח וְאֹמֶץ רוּחֲךָ יַחֲרֹק שֵׁן, וּבְבֹא הַיּוֹם הַזֶּה וְזָעַקְתָּ: „אוֹי לִי, בָּדָד אָנֹכִי!"

יוֹם יָבֹא וְאֶת הַנִּשָּׂא בְּךָ לֹא תִרְאֶה עוֹד וְרָאִיתָ רַק אֶת הַשָּׁפָל בְּךָ קָרוֹב לְעֵינֶיךָ; וְגַם הַנִּשְׂגָּב בְּךָ יִהְיֶה לְךָ לִפְלָצוּת, אֲשֶׁר יַחֲרִידְךָ כְּמוֹ שֵׁד. וּבְבֹא הַיּוֹם הַזֶּה וְזָעַקְתָּ: „אוֹי לִי, הַכֹּל תַּרְמִית!"

יֵשׁ רְגָשִׁים הַמִּשְׁתָּעֲרִים עַל הַבֹּדֵד לַהֲמִיתוֹ; וְאִם תִּקְצַר יָדָם לָזֹאת, וָמֵתוּ הֵמָּה. הֲתוּכַל אַתָּה כָּזֹאת וְלִהְיוֹת לִמְרַצֵּחַ?

הַכְּבָר יָדַעְתָּ, אָחִי, אֶת הַמִּלָּה „בּוּז"? וְאֶת מְצוּקַת תֻּמָּתְךָ לִהְיוֹת תָּמִים עִם אֵלֶּה אֲשֶׁר בּוֹז יָבוּזְךָ?

אֶת הָרַבִּים אַתָּה דוֹחֵק לְשַׁנּוֹת אֶת מַחֲשַׁבְתָּם אֲשֶׁר הָיְתָה לָהֶם עָלֶיךָ – וְאֶת הַדָּבָר הַזֶּה יַחְשְׁבוּ לְךָ לְעָוֹן; הָיִיתָ קָרוֹב אֲלֵיהֶם בְּלֶכְתְּךָ וְעָבַרְתָּ אוֹתָם מֵהֶם וָהָלְאָה – אֶת הַדָּבָר הַזֶּה לֹא יִסְלְחוּ לְךָ לָנֶצַח.

גָּבַהְתָּ מֵהֶם וָמָעְלָה: וְאוּלָם כַּאֲשֶׁר תִּגְבַּה וְכַאֲשֶׁר תַּעֲלֶה כֵּן תִּקְטַן בְּעֵין הַקִּנְאָה. וְשִׂבְעָתַיִם מִכֹּל הֵם שׂוֹנְאִים אֶת הַמִּתְעוֹפֵף.

„אֵיךְ זֶה חֲפַצְתֶּם לִהְיוֹת תְּמִימִים עִמִּי! – כֹּכָה תֹּאמַר אֲלֵיהֶם – וַאֲנִי אֶבְחַר לִי אֶת הַכְּזָבִים, אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ עִמִּי עָוֶל, כִּי הוּא הַחֵלֶק הַמַּגִּיעַ לִי".

עָוֶל וָקִיא חֶלְאָה הֵם מַשְׁלִיכִים עַל הַבֹּדֵד: וְאוּלָם אִם חָפַצְתָּ, אָחִי, לִהְיוֹת כּוֹכָב, אַל לְךָ לְהַמְעִיט לְהָאִיר לָהֶם בִּגְלַל זֹאת!

וְהִזָּהֵר לְנַפְשְׁךָ מִפְּנֵי הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים! בְּחֵפֶץ לֵב הֵם מוֹקִיעִים עַל הָעֵץ אֶת־כָּל אֵלֶּה אֲשֶׁר יִבְרְאוּ לְנַפְשָׁם אֶת צִדְקָתָם הֵמָּה, – שׂוֹנְאִים הֵם אֶת הַבֹּדֵד.

וְגַם מִפְּנֵי הַפְּתִיּוּת הַקְּדוֹשָׁה הִזָּהֵר לְנַפְשֶׁךָ! כֹּל אֲשֶׁר אֵין פְּתִיּוּת עִמּוֹ לֹא־קָדוֹשׁ נֶחְשָׁב לָהּ; וְגַם אֶת שַׁעֲשׁוּעֵי הָאֵשׁ הִיא אֹהֶבֶת – אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי בָּמוֹת הַמְּדוּרוֹת.

וְגַם מִפְּנֵי הִתְפָּרְצוּת אַהֲבָתְךָ הִשָּׁמֵר וְהִזָּהֵר! נְחֻבָּזָה עַד לִמְאֹד אַהֲבַת הַבֹּדֵד לְהוֹשִׁיט יָדָהּ לְכָל־אֲשֶׁר תִּפְגּוֹשׁ בְּדַרְכָּהּ.

יֵשׁ רַבִּים אֲשֶׁר תַּחַת תֵּת לָהֶם יָד עָלֶיךָ לָתֵת לָהֶם

רָגֶל חַיָּה טֹרָפֶת: וְאָנֹכִי חָפַצְתִּי כִּי גַם צִפָּרְנַיִם תִּהְיֶינָה לְכַף רַגְלְךָ זֹאת.

וְאוּלָם הָרַע מִכָּל אוֹיְבֶיךָ אֲשֶׁר תִּמְצָא בְּדַרְכְּךָ תִּהְיֶה לְּךָ תָּמִיד אַתָּה בְּנַפְשְׁךָ: אַתָּה בְנַפְשְׁךָ תֶּאֱרַב אֵלֶיךָ בִּמְעָרוֹת וּבִיְעָרוֹת.

וְאַתָּה, הַבּוֹדֵד· הוֹלֵךְ אֶת־דַּרְכְּךָ אֵלֶיךָ אַתָּה! וְהַדֶּרֶךְ עוֹבֶרֶת עַל פָּנֶיךָ אַתָּה וְעַל־פְּנֵי שִׁבְעַת שְׁעִירֶיךָ.

וְכוֹפֵר תִּהְיֶה לְךָ אַתָּה בְּנַפְשְׁךָ וּמְכַשֵּׁפָה וְקוֹסֵם וֶאֱוִיל וּפוֹסֵחַ עַל שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים וְלֹא־קָדוֹשׁ וָרָשָׁע.

וְיָדֹעַ תֵּדַע כִּי תִשָּׂרֵף בְּלַבַּת אִשְּׁךָ אַתָּה – כִּי אֵיךְ זֶה תֹּאמַר לְהִתְחַדֵּשׁ וְלֹא הָיִיתָ בָּרִאשׁוֹנָה לְאֵפֶר?

הוֹלֵךְ אַתָּה, הַבּוֹדֵד, אֶת דֶּרֶךְ הַבּוֹרֵא: אֱלֹהִים אַתָּה אוֹמֵר לִבְרֹא לְךָ מִקֶּרֶב שִׁבְעַת שְׁעִירֶיךָ!

הוֹלֵךְ אַתָּה, הַבּוֹדֵד, אֶת דֶּרֶךְ הָאוֹהֵב: אֶת נַפְשְׁךָ אַתָּה אָהַבְתָּ, וְלָכֵן בּוּז תָּבוּז לְךָ כַּאֲשֶׁר יָבוּזוּ רַק אוֹהֲבִים.

לִבְרֹא חָפֵץ הָאוֹהֵב, יַעַן כִּי בּוּז יָבוּז! אֵיךְ יֵדַע אִישׁ אֶת הָאַהֲבָה וְנַפְשׁוֹ לֹא בָזָה אֶת־כֹּל אֲשֶׁר הִיא אָהָבָה!

עִם אַהֲבָתְךָ לֵךְ וְהֵחָבֵא, אָחִי, בִּבְדִידוּתְךָ וְעִם הַבְּרִיאָה אֲשֶׁר בְּלִבְּךָ; וְרַק בִּרְבוֹת הַיָּמִים וּמְצָאֲךָ גַּם יֹשֶׁר וּמִשְׁפָּט אֲשֶׁר יִפְסַח אַחֲרֶיךָ לְאִטּוֹ.

עִם דִּמְעוֹתַי לֵךְ וְהֵחָבֵא, אָחִי, בְּהִתְבּוֹדְדוּתְךָ. אָהַבְתִּי אֶת־זֶה אֲשֶׁר יֹאמַר לִבְרֹא מִמֶּנּוּ וָמַעְלָה וְהִנֵּה הוּא הוֹלֵךְ וְאוֹבֵד. –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

• •

•

עַל הַנָּשִׁים הַזְּקֵנוֹת וְהַצְּעִירוֹת.

„מָה אַתָּה כָּכָה מִתְגַּנֵּב חֶרֶשׁ בֵּין־הָעַרְבַּיִם, סָרַתּוּסְתְּרָא?
וּמָה אַתָּה כָּכָה שׁוֹקֵד לְהַסְתִּיר מִתַּחַת לְאַדַּרְתֶּךָ?

הָאוֹצָר הוּא אֲשֶׁר נָתוּן לְךָ? אִם יֶלֶד אֲשֶׁר נוֹלַד עַל בִּרְכֶּיךָ? וְאִם הוֹלֵךְ אַתָּה בְנַפְשְׁךָ עַל דֶּרֶךְ הַגַּנָּבִים, אַתָּה רֵעַ לָרָעִים?"

וְסָרַתּוּסְתְּרָא עָנָה: אָמְנָם אָחִי! אוֹצָר הוּא אֲשֶׁר נָתוּן לִי: אֱמֶת קְטַנָּה הִיא, אֲשֶׁר אֶשָּׂא פֹה עִמִּי.

וְאוּלָם פְּרוּעָה הִיא כְּיֶלֶד רַךְ, וְאִם לֹא אָשִׂים יָדִי עַל פִּיהָ וְזָעֲקָה בְקוֹל גָּדוֹל.

לְבָדָד הָלַכְתִּי הַיּוֹם אֶת־דַּרְכִּי, לְעֵת רֶדֶת הַשֶּׁמֶשׁ, וּבְלֶכְתִּי וְהִנֵּה אִשָּׁה זְקֵנָה לִקְרָאתִי וַתְּדַבֵּר אֵלַי לֵאמֹר:

„גַּם בְּאָזְנֵינוּ הַנָּשִׁים דִּבֵּר סָרַתּוּסְתְּרָא דְּבָרִים רַבִּים, וְאוּלָם עַל־דְּבַר הָאִשָּׁה לֹא דִבֵּר מֵעוֹדוֹ".

וְאָמַר: „אַל לָנוּ דַבֵּר בִּדְבַר הָאִשָּׁה בִּלְתִּי־אִם בְּאָזְנֵי הַגְּבָרִים".

וְהָאִשָּׁה אָמְרָה: „דַּבֶּר נָא גַּם בְּאָזְנַי דָּבָר עַל הָאִשָּׁה; הִנֵּה זָקַנְתִּי לְמַדַּי וּמָחָר וְאֶשְׁכַּח אֶת־אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ".

וַאֲנִי עָשִׂיתִי אֶת שְׁאֶלָתָהּ וָאֲדַבֵּר בְּאָזְנֵי הָאִשָּׁה הַזְּקֵנָה לֵאמֹר:

הָיְתָה לְחִידָה כָּל אֲשֶׁר בְּאִשָּׁה, וְכָל אֲשֶׁר בְּאִשָּׁה אֵין לוֹ בִּלְתִּי אִם הַפִּתְרוֹן הָאֶחָד, וְזֶה שְׁמוֹ: הַהֵרָיוֹן.

אֵין הָאִישׁ לְמַעַן הָאִשָּׁה בִּלְתִּי־אִם כְּלִי בַּעֲבוּר הַתַּכְלִית, וְאוּלָם הַתַּכְלִית הוּא הַיֶּלֶד אֲבָל מַה הָאִשָּׁה לְמַעַן הָאִישׁ?

שְׁנַיִם יְבַקֵּשׁ הָאִישׁ הַנֶּאֱמָן: אֲשֶׁר יוּכַל לָשִׂים נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ וַאֲשֶׁר יִשְׁתַּעֲשֵׁעַ. וְלָכֵן הוּא חָפֵץ בְּאִשָּׁה, כִּי כְלִי־שַׁעֲשֻׁעִים נוֹרָא הִיא לוֹ וְעָלֶיהָ יָשִׂים נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ.

לַמִּלְחָמָה נְחַנֵּךְ אֶת הָאִישׁ, וְאֶת הָאִשָּׁה נְחַנֵּךְ לְשַׁעֲשֵׁעַ אֶת אִישׁ־הַמִּלְחָמָה: כָּל הַנּוֹתָר אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי־אִם סִכְלוּת.

לֹא יֶאֱהַב אִישׁ־הַמִּלְחָמָה פְּרִי מָתוֹק הַרְבֵּה. וְלָכֵן הוּא חָפֵץ בָּאִשָּׁה; גַּם הַמְּתוּקָה מִן הַנָּשִׁים מָרָה עַד בְּלִי דָי.

יוֹתֵר מִן הָאִישׁ מְבִינָה הָאִשָּׁה אֶת לֵב הַיְלָדִים, וְרוּחַ־יַלְדוּת בְּלֵב הָאִישׁ יוֹתֵר מִן הָאִשָּׁה.

יֶלֶד נֶחְבָּא בְּלֵב כָּל אִישׁ נֶאֱמָן, וְזֶה חָפֵץ שַׁעֲשֻׁעִים! קוּמְנָה אַתֶּן הַנָּשִׁים וּמְצֶאנָה לִי אֶת הַיֶּלֶד אֲשֶׁר בְּלֵב הָאִישׁ.

כְּלִי שַׁעֲשֻׁעִים תְּהִי נָא הָאִשָּׁה, טָהוֹר וָזַךְ, כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה הָאֶבֶן הַטּוֹבָה, וּשְׁפוּכִים עָלָיו זָהֳרֵי צִדְקוֹת עוֹלָם אֲשֶׁר לֹא נִבְרָא עוֹד.

קֶרֶן אוֹר כּוֹכָב נוֹצֶצֶת בְּאַהֲבַתְכֶן! וְזֶה יְהִי שֵׁם תִּקְוַתְכֶן: „מִי יִתֵּן וְאֵלֵד אֶת הָאָדָם הָעֶלְיוֹן!“

תְּהִי נָא גְבוּרָה בְּתוֹךְ אַהֲבַתְכֶן: בְּאַהֲבַתְכֶן תְּנַגַּחְנָה אֶת־זֶה אֲשֶׁר מִלְּפָנָיו אַתֶּן יְרֵאוֹת.

יְהִי נָא בְאַהֲבַתְכֶן כָּל כְּבוֹדְכֶן! הֵן אֵין הָאִשָּׁה מְבִינָה אֶת דְּבַר־הַכָּבוֹד בִּלְתִּי־אִם מְעַט. וְאוּלָם יְהִי נָא זֶה כְבוֹדְכֶן לְאַהֲבָה תָמִיד יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר אַתֶּן נֶאֱהָבוֹת וְאַל נָא תִּהְיֶינָה עַד עוֹלָם שְׁנִיּוֹת בַּמַּעֲרָכָה.

יִירָא נָא הָאִישׁ אֶת הָאִשָּׁה בְּרֶגַע אֲשֶׁר תֶּאֱהַב; אֵין קָרְבָּן אֲשֶׁר יִפָּלֵא מִמֶּנָּה בְּאַהֲבָתָהּ, וְכָל הַנּוֹתָר אֵין לוֹ בְּעֵינֶיהָ כָּל עֵרֶךְ.

יִירָא נָא הָאִישׁ אֶת הָאִשָּׁה בְּרֶגַע אֲשֶׁר תִּשְׂנָא; אָכֵן רַע הָאִישׁ בְּעֶצֶם נִשְׁמָתוֹ, וְאוּלָם הָאִשָּׁה בְּעֶצֶם נִשְׁמָתָהּ רְשָׁעָה.

וְאֶת־מִי תִּשְׂנָא הָאִשָּׁה יוֹתֵר מִכֹּל? – הִנֵּה כֹּה אָמַר הַבַּרְזֶל אֶל הָאֶבֶן הַשּׁוֹאֶבֶת: „אוֹתָךְ אֲנִי שׂוֹנֵא יוֹתֵר מִכֹּל, יַעַן אֲשֶׁר מוֹשֶׁכֶת אַתְּ וְאֵין דֵּי כֹּחַ בָּךְ לִמְשׁוֹךְ עַד לְהַדְבִּיק אֵלַיִךְ".

אֹשֶׁר הָאִישׁ הֲלֹא הוּא: חָפַצְתִּי, וְאֹשֶׁר הָאִשָּׁה: הוּא חָפֵץ.

„רְאֵה הִנֵּה בְּרֶגַע הַזֶּה הָפַךְ הָעוֹלָם וַיְהִי שָׁלֵם!" – כָּכָה תַּחֲשׁוֹב הָאִשָּׁה, בְּרֶגַע אֲשֶׁר הִיא מַקְשִׁיבָה מֵרֹב אַהֲבָה שְׁלֵמָה.

וְעַל הָאִשָּׁה הִיא שׂוּמָה לְהַקְשִׁיב, לְבַעֲבוּר תִּמְצָא עֹמֶק אֶל שִׁטְחָהּ. שֶׁטַח עֲשׂוּיָה נֶפֶשׁ הָאִשָּׁה וְעוֹר מִתְנוֹדֵד בִּסְעָרָה עַל פְּנֵי מַיִם שְׁטוּחִים.

אֲבָל עֲמֻקָּה נֶפֶשׁ הָאִישׁ, וְזִרְמָתָהּ רֹעֶשֶׁת בְּנִקְרוֹת צוּרִים מִתַּחַת לָהּ: לֵב הָאִשָּׁה מַגִּיד לָהּ כִּי יֵשׁ פֹּה כֹּחַ אֵיתָן, וְאוּלָם אֵין הִיא מְבִינָה לַכֹּחַ הַזֶּה. –

אָז עָנְתָה הָאִשָּׁה הַזְּקֵנָה אֹתִי לֵאמֹר: „נְעִימוֹת רַבּוֹת דִּבֵּר פִּי סָרַתּוּסְטְרָא וְשִׁבְעָתַיִם מְהֵנָּה דִּבֵּר לְמַעַן הַנָּשִׁים אֲשֶׁר עוֹד צְעִירוֹת הֵנָּה לִשְׁמֹעַ.

אָכֵן נִפְלָא הַדָּבָר: הֵן לֹא יָדַע סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַנָּשִׁים בִּלְתִּי אִם מְעַט, וּבְכָל זֹאת צָדַק בְּמִשְׁפָּטוֹ עֲלֵיהֶן: הֲבַעֲבוּר זֹאת הִיא, כִּי אֵין דָּבָר אֲשֶׁר יִבָּצֵר בְּדַבְּרֵנוּ עַל הָאִשָּׁה?

וְעַתָּה קַח נָא מִמֶּנִּי לְאוֹת בְּרָכָה אֲמֶת קְטַנָּה. הֲלֹא זָקַנְתִּי לְמַדַּי לְבַעֲבוּר זֹאת!

הַחְתֵּל אוֹתָהּ הֵיטֵב וְשִׂים יָדְךָ עַל פִּיהָ: פֶּן תִּזְעַק זֹאת הָאֱמֶת הַקְּטַנָּה וְתִתֵּן קוֹל גָּדוֹל".

וָאֶקְרָא וָאֹמַר: „תְּנִי נָא לִי, אִשָּׁה, אֶת אֲמִתֵּךְ הַקְּטַנָּה!" וְהָאִשָּׁה הַזְּקֵנָה עָנְתָה וַתֹּאמַר:

„אִם הוֹלֵךְ אַתָּה אֶל הַנָּשִׁים? אַל נָא תִּשְׁכַּח אֶת הַשּׁוֹט!"—

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל נְשִׁיכַת הַצִּפְעוֹנִי.

וַיְהִי הַיּוֹם וְסָרַתּוּסְטְרָא נִרְדָּם תַּחַת תְּאֵנָה, כִּי גָדוֹל הַחֹם, וְאֶת זְרוֹעוֹתָיו שָׂם עַל פָּנָיו. אָז עָלָה צִפְעוֹנִי וַיִּשַּׁךְ לוֹ בְּצַוָּארוֹ, וַיִּזְעַק סָרַתּוּסְטְרָא מֵעָצְמַת הַכְּאֵב. וְכַאֲשֶׁר הֶעֱבִיר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת יָדָיו מֵעַל פָּנָיו, וַיַּרְא אֶת הַנָּחָשׁ. וְהַנָּחָשׁ רָאָה אֶת עֵינֵי סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּתְפַּתֵּל לְלֹא־יוֹעִיל לְהִמָּלֵט. וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „אַל לְךָ הִמָּלֵט, כִּי עוֹד לֹא נָשָׂאתָ אֶת בִּרְכָתִי מִלְּפָנַי! הִנֵּה הַעִירוֹתַנִי לַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן, כִּי עוֹד הַדֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְפָנַי". וְהַצִּפְעוֹנִי עָנָה בְעֶצֶב: „עוֹד הַדֶּרֶךְ קְרוֹבָה לְפָנֶיךָ – הֵן חֲמָתִי הֲמֵת תָּמִית". וְסָרַתּוּסְטְרָא צָחַק וַיֹּאמַר: „אַיֵּה הָיְתָה כָזֹאת כִּי יָמוּת שָׂרָף מְעוֹפֵף בַּחֲמַת נָחָשׁ? וְאוּלָם שׁוּב וְקַח מִמֶּנִּי אֶת חֲמָתְךָ! לֹא עֲשַׁרְתָּ דַּיֶּךָ, כִּי נָתֹן תִּתֵּן אוֹתָהּ לִי בְּאֵין הָשִׁיב לְךָ". אָז שָׁב הַצִּפְעוֹנִי וַיִּשְׁתָּעֵר עַל צַוָּארוֹ שֵׁנִית וַיָּלָק אֶת פִּצְעוֹ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר סִפֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵי תַלְמִידָיו וַיִּשְׁאָלוּהוּ לֵאמֹר: „הֲלֹא תַגִּידָה, סָרַתּוּסְטְרָא, מַה־מִּשְׁפַּט הַמּוּסָר הַיּוֹצֵא מִדְּבָרֶיךָ אֵלֶּה?" וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה לֵאמֹר:

מַפִּיר הַמּוּסָר יִקְרְאוּ לִי הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים: אֲבָל הַדָּבָר אֲשֶׁר סִפַּרְתִּי הוּא לְהֶפֶךְ מִכָּל מוּסָר.

וְאוּלָם אִם יֵשׁ לָכֶם אוֹיֵב, אַל נָא תִּגְמְלוּ אוֹתוֹ טוֹב תַּחַת רָעָתוֹ, כִּי רַק הַכְלֵם תַּכְלִימוּ אוֹתוֹ; וְרַק הוֹכֵחַ תּוֹכִיחוּ כִּי עָשָׂה עִמָּכֶם רַק אֶת הַטּוֹב.

וְשִׁבְעָתַיִם תֵּטִיבוּ לַעֲשׂוֹת, כִּי תִקְצְפוּ מֵאֲשֶׁר תַּכְלִימוּ! וְכַאֲשֶׁר יְקַלֵּל אִישׁ אֶתְכֶם, לֹא טוֹב בְּעֵינַי כִּי אַתֶּם תְּבָרְכוּהוּ. שִׁבְעָתַיִם תֵּטִיבוּ לַעֲשׂוֹת, כִּי תְקַלְּלוּ גַם אַתֶּם מְעַט!

וְאִם נַעֲשְׂתָה לָכֶם עַוְלָה גְדוֹלָה, מַהֲרוּ גַּם אַתֶּם וְהוֹסִיפוּ עָלֶיהָ חָמֵשׁ קְטַנּוֹת! כִּי נוֹרָא מַרְאֵה הָאִישׁ, אֲשֶׁר יָעִיק עָלָיו לְבַדּוֹ סֵבֶל הָעַוְלָה.

הַיְדַעְתֶּם אֶת־כָּל זֹאת מֵאָז? עַוְלָה מִתְחַלֶּקֶת יֹשֶׁר הוּא לְמֶחֱצָה. וְזֶה יַעֲמִיס אֶת הָעַוְלָה עַל שִׁכְמוֹ, אֲשֶׁר יָכוֹל לָשֵׂאת אוֹתָהּ!

יָפָה נְקָמָה קְטַנָּה לָאָדָם שִׁבְעָתַיִם מֵאֶפֶס נְקָמָה. וְאִם לֹא נֶחְשָׁב עֹנֶשׁ גַּם לְיֹשֶׁר וּלְכָבוֹד לַחוֹטֵא, אֵין לִי חֵפֶץ גַּם בְּעָנְשְׁכֶם.

תִּפְאֶרֶת לָאָדָם לְהַעֲמִיס הָעַוְלָה עַל נַפְשׁוֹ מִ־לִּהְיוֹת הַצַּדִּיק בְּמַעֲשָׂיו – וּבִלְבַד בִּהְיוֹתוֹ צַדִּיק בֶּאֱמֶת. וְאוּלָם רַק הֶעָשִׁיר בְּנַפְשׁוֹ דַּיּוֹ וְעָשָׂה אֶת־כָּל זֶה.

אֵין לִי חֵפֶץ בְּיָשְׁרְכֶם הַקַּר; וּמִתּוֹךְ עֵינֵי שׁוֹפְטֵיכֶם נִשְׁקָף לִי תָּמִיד הַהוֹרֵג עִם בַּרְזִלּוֹ הַקַּר.

הַגִּידוּ לִי: אֵי מְקוֹם יֹשֶׁר זֶה, אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי אִם אַהֲבָה עִם עֵינַיִם פְּקוּחוֹת?

כִּי עַתָּה בִּרְאוּ נָא לִי אַהֲבָה אֲשֶׁר לֹא רַק אֶת־כָּל עֹנֶשׁ תִּשָּׂא כִּי־אִם תִּשָּׂא גַּם אֶת־כָּל אַשְׁמָה!

כִּי עַתָּה בִּרְאוּ נָא לִי יֹשֶׁר אֲשֶׁר יְזַכֶּה כָּל אִישׁ בְּמִשְׁפָּט זוּלָתִי אֶת הַשּׁוֹפֵט!

וְאַף גַּם זֹאת תַּחְפְּצוּ לִשְׁמֹעַ? מִי אֲשֶׁר חָפֵץ לִהְיוֹת צַדִּיק בְּכָל נַפְשׁוֹ, וְנֶחְשָׁב בְּעֵינָיו גַּם הַשֶּׁקֶר לְחִבַּת־אָדָם.

אֲבָל אֵיךְ זֶה אֶצְטַדֵּק בְּכָל נַפְשִׁי! אֵיךְ זֶה אוּכַל וְאֶתֵּן לְכָל־אָדָם אֶת אֲשֶׁר לוֹ! רַב לִי גַּם בָּזֶה: אֶתֶּן־נָא לְכָל־אִישׁ אֶת אֲשֶׁר לִי.

וְזֹאת אַחֲרִית דִּבְרֵי הַפַּעַם, אַחַי: הִשָּׁמְרוּ לְנַפְשְׁכֶם מֵעֲשׂוֹת עָוֶל לַבּוֹדְדִים: אֵיךְ זֶה יוּכַל בּוֹדֵד לִשְׁכֹּחַ! אֵיךְ זֶה יוּכַל לִגְמוֹל אֶתְכֶם תַּחַת הָרָעָה!

כִּבְאֵר עֲמֻקָּה נֶחְשָׁב הַבּוֹדֵד. קַל לָאָדָם לְהַשְׁלִיךְ לְתוֹכָהּ אֶבֶן, אֲבָל כִּי יָרְדָה הָאֶבֶן עַד קַרְקָעִיתָהּ, מִי זֶה יוֹצִיאֶנָּה?

הִשָּׁמְרוּ לָכֶם מֵהַקְלוֹת אֶת הַבּוֹדֵד! וְאִם עֲשִׂיתֶם כָּזֹאת, כִּי עַתָּה גַּם הָמֵת הֲמִיתוּהוּ אוֹתוֹ.

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

עַל הַיֶּלֶד וְעַל הַלּוֹקֵחַ אִשָּׁה.

שְׁאֵלָה לִי אֵלֶיךָ, אָחִי, אֵלֶיךָ לְבַדְּךָ: כַּאֲנָךְ אַשְׁקִיעַ אֶת־הַשְּׁאֵלָה הַהִיא אֶל תּוֹךְ נִשְׁמָתְךָ, לְמַעַן אֵדַע אֶת עָמְקָהּ.

צָעִיר אַתָּה וְיֶלֶד אַתָּה שֹׁאֵל לְךָ וְלָקֹחַ אִשָּׁה. וְאוּלָם שֹׁאֵל אֲנִי אֶת־פִּיךָ: הַאִישׁ אַתָּה אֲשֶׁר יֶשׁ־לוֹ הַצְּדָקָה לְבַקֶּשׁ־לוֹ יֶלֶד?

הַמְנַצֵּחַ אַתָּה, אִם הַכּוֹבֵשׁ אֶת־עַצְמוֹ, אִם הַמְצַוֶּה לְחוּשָׁיו וְאִם הָאָדוֹן לְצִדְקוֹתֶיךָ? כָּכָה אֲנִי שֹׁאֵל אֶת פִּיךָ.

אוֹ הֲמִפִּי שְׁאֵלָתְךָ דִּבְרַת הַחַיָּה וְהַצֹּרֶךְ? אִם הַבְּדִירָה? וְאִם מַחְסוֹר הַשָּׁלוֹם עִם נַפְשְׁךָ?

חָפַצְתִּי כִּי נִצְחוֹנְךָ וּגְאֻלָּתְךָ הֵמָּה יַעַרְגוּ בְךָ לַיֶּלֶד. מַצֵּבוֹת חַיּוֹת תִּבְנֶה לְנִצְחוֹנְךָ וּלְצֵאתְךָ לִגְאֻלָּה.

מִמְּךָ וָמַעְלָה תִּבְנֶה אוֹתָן. וְאוּלָם בָּרִאשׁוֹנָה הֱיֵה נָא בָּנוּי אַתָּה בְנַפְשְׁךָ יְשַׁר־קְצָווֹת בִּבְשָׂרְךָ וּבְנִשְׁמָתְךָ.

וְלֹא רַק אֲשֶׁר תַּפְרֶה עֵץ פִּרְיֶךָ, כִּי־אִם אֲשֶׁר תַּעֲלֶה אוֹתוֹ מָעְלָה! הִנֵּה לָזֶה יִהְיֶה לְךָ גַּן הָאִשָּׁה!

וּבָשָׂר נִשָּׂא שֶׁבְּעָתַיִם תִּבְרָא וּתְנוּעָה רִאשׁוֹנָה וְאוֹפַן מִתְהַפֵּךְ מֵאֵלָיו, — אֶת הַבּוֹרֵא תִּבְרָא.

לָקֹחַ אִשָּׁה: — כָּכָה אֶקְרָא לַחֵפֶץ אֲשֶׁר לִשְׁנַיִם, לִהְיוֹת בֹּרְאִים אֶת הָאֶחָד, אֲשֶׁר יִרְבֶּה וַאֲשֶׁר יִגְדַּל מִבֹּרְאָיו.

לָקֹחַ אִשָּׁה: — כָּכָה אֶקְרָא לְיִרְאַת־הַכָּבוֹד אֲשֶׁר יְכַבְּדוּ הַשְּׁנַיִם אִישׁ אֶת אָחִיו עֵקֶב אֲשֶׁר לָהֶם חֵפֶץ כָּזֶה.

וְזֹאת הַתַּכְלִית וְהָאֱמֶת אֲשֶׁר לִדְבַר קַחְתְּךָ אִשָּׁה.
וְאוּלָם אֶת אֲשֶׁר יִקְרְאוּ לָקַחַת אִשָּׁה כָּל הָרַבִּים הַמְּרֻבִּים וְכָל הָעוֹרְבִים, – אֵי זֶה שֵׁם אֶקְרָא לָהּ אָנֹכִי?

הוֹי עַל עֳנִי הַנְּשָׁמָה לִשְׁנַיִם יַחְדָּו! הוֹי עַל חֶלְאַת הַנְּשָׁמָה לִשְׁנַיִם יַחְדָּו! הוֹי עַל הָרֹךְ עַד לְחֶמְלָה אֲשֶׁר לִשְׁנַיִם יַחְדָּו!

וּלְכָל אֵלֶּה הֵם קֹרְאִים לָקַחַת אִשָּׁה! וְיֵשׁ עוֹד אֲשֶׁר אוֹמְרִים: בַּשָּׁמַיִם כָּרְתָה בְּרִיתָם עִם הָאִשָּׁה.

כִּי עַתָּה אֵין לִי חֵפֶץ בָּהֶם - בְּשָׁמַיִם אֵלֶּה אֲשֶׁר לָעוֹרְפִים! וְאֵין לִי חֵפֶץ בָּהֵנָּה – בַּחַיּוֹת הָאֵלֶּה הַנֶּאֱחָזוֹת בְּרֶשֶׁת שָׁמַיִם!

וְגַם הָאֱלֹהִים יִרְחַק נָא מֵעָלַי, הַפּוֹסֵחַ וְהוֹלֵךְ וָבָא לְבָרֵךְ אֶת הַדֶּבֶק הַזֶּה אֲשֶׁר לֹא דָבֵק!

אַל נָא כָּכָה תַּלְעִיגוּ לִדְבַר קַחַת אִשָּׁה זֶה! אֵי לָכֶם יֶלֶד אֲשֶׁר אֵין לוֹ סִבָּה לִהְיוֹת בּוֹכֶה בִּגְלַל אֲבוֹתָיו?

יֵשׁ אֲשֶׁר רָאוּי נֶחְשָׁב לִי אִישׁ וּבָשֵׁל לְמַעַן תַּכְלִיתָהּ הָאֲדָמָה: אֲבָל בִּרְאוֹתִי אֶת־אִשְׁתּוֹ וְנֶחְשְׁבָה לִי הָאֲדָמָה לְבֵית־מְשֻׁגָּעִים.

וְאֶת זֶה רָאִיתִי וְחָפַצְתִּי כִּי נוֹעַ תָּנוּעַ הָאֲדָמָה מֵרֹב פַּלָּצוּת, כִּי נִצְמָד קָדוֹשׁ אֶל בַּת־אַוָּז.

וְהַשְּׁלִישִׁי יָצָא כְּמוֹ גִּבּוֹר לְבַקֵּשׁ דְּבַר אֱמֶת, וּבְאַחֲרִיתוֹ מָצָא לוֹ לְשָׁלָל תַּרְמִית קְטַנָּה עֲדוּנַת מַכְלוּלֵי תִפְאָרֶת. אִשָּׁה הוּא קֹרֵא לַדָּבָר הַזֶּה.

וְזֶה הָיָה קָשֶׁה מַעֲשֶׂה וּכְבַד פְּעֻלָּה בְּכָל־אָרְחוֹתָיו, וְלֹא נִמְהַר בִּבְחָרוֹ. וְאוּלָם פִּתְאֹם שִׁחֵת לְעוֹלָם אֶת־כָּל חֶבְרָתוֹ: אִשָּׁה הוּא קֹרֵא לַדָּבָר אֲשֶׁר לָקָח

וְזֶה בִּקֵּשׁ לוֹ שִׁפְחָה אֲשֶׁר תִּהְיֶינָה לָהּ צִדְקוֹת מַלְאָךְ וְאוּלָם פִּתְאֹם נֶהְפַּךְ וַיְהִי הוּא שִׁפְחַת אִשָּׁה, וְלֹא חָסֵר עַתָּה

דָּבָר עוֹד זוּלָתִי אֲשֶׁר בְּזֹאת יִהְיֶה הוּא לְבַדּוֹ לְמַלְוֶךָ.

הֵן נִזְהָרִים מָצָאתִי עַתָּה אֶת־כָּל הַקּוֹנִים וּלְכֻלָּם עֵינֵי עֲרוּמִים. וְרַק אֶת אִשְׁתּוֹ יִקְנֶה גַּם הֶעָרוּם מִכֹּל עָרוּם בְּעוֹדָהּ טְמוּנָה בַשַּׂק.

מַעֲשֵׂי פְּתַיּוּת רַבִּים וּקְצָרִים – לָזֹאת אַתֶּם קֹרְאִים אַהֲבָה. וְקַחְתְּכֶם אִשָּׁה תָּשִׂים קֵץ לְמַעֲשֵׂי פְּתַיּוּת רַבִּים וּקְצָרִים וְהָיְתָה לְסִכְלוּת אַחַת אֲרֻכָּה.

אַהֲבַתְכֶם אֶל הָאִשָּׁה וְאַהֲבַת הָאִשָּׁה אֶל הָאִישׁ – לוּ רַק הָיְתָה זֹאת חֶמְלָה עַם אֱלֹהִים כּוֹאֲבִים וּמִסְתָּרִים! וְאוּלָם עַל־פִּי הָרֹב רַק שְׁתֵּי חַיּוֹת מְבַקְשׁוֹת לִמְצוֹא אִשָּׁה אֶת אֲחוֹתָהּ.

וְאוּלָם גַּם מִבְחַר אַהֲבַתְכֶם אֵינֶנָּה בִּלְתִּי אִם מָשָׁל מְלֵא הֲזָיָה וְלַבַּת אֵשׁ מַכְאֶבֶת. וְהִיא הֲלֹא לַפִּיד בֹּעֵר לְבַעֲבוּר הָאִיר לָכֶם לִדְרָכִים נִשָּׂאוֹת!

וְשׁוּמָה עֲלֵיכֶם אֲשֶׁר תּוּכְלוּ לֶאֱהֹב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים מִכֶּם וָמָעְלָה! כִּי עַתָּה לִמְדוּ נָא בָּרִאשׁוֹנָה לֶאֱהֹבָה! הֵן בַּעֲבוּר זֹאת בָּאַתְכֶם עַתָּה כָּל זֹאת לִשְׁתּוֹת אֶת־מְרֹרוֹת כּוֹס אַהֲבַתְכֶם.

מְרֹרוֹת מְלֵאָה הַכּוֹס אֲשֶׁר גַּם לְמִבְחַר אַהֲבַתְכֶם: כָּכָה הִיא מְבִיאָה אֶת הַתְּשׁוּקָה אֶל הָאָדָם הָעֶלְיוֹן, כָּכָה הִיא מְבִיאָה לְךָ אֶת הַצִּמָּאוֹן, אַתָּה הַבֹּרֵא!

צִמָּאוֹן אֶל הַבֹּרֵא, חֵץ וּתְשׁוּקָה אֶל הָאָדָם הָעֶלְיוֹן. כִּי עַתָּה עֲנֵה אָחִי וְהַגִּידָה: הֲכָכָה הָיָה חֶפְצְךָ בְּיוֹם קַחְתְּךָ אִשָּׁה?

קָדוֹשׁ יִהְיֶה לִי חֵפֶץ אֲשֶׁר כָּזֶה וְקַחַת אִשָּׁה אֲשֶׁר כָּזֹאת. –

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא.

* *
*

עַל הַשּׁוֹלְחִים יָד בְּנַפְשָׁם.

רַבִּים הַמְאַחֲרִים לָמוּת וַאֲחָדִים מֵתִים לִפְנֵי עִתָּם. עוֹד נִבְרֵיָה הַתּוֹרָה: מוּת לַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן.

מוּת לַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן – הִנֵּה כֹּה הוֹרָה סָרַתּוּסְטְרָא.

וַאֲשֶׁר לֹא חַי לַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן, אֵיךְ יָמוּת זֶה לַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן? מִי יִתֵּן וְלֹא נוֹלַד הָאִישׁ הַהוּא! – כֹּה יָעַצְתִּי אֶת הָעוֹדְפִים.

אָכֵן עוֹד גַּם הָעוֹדְפִים מִתְגַּדְּלִים בִּדְבַר מוֹתָם, וְגַם הָאֱגוֹז מִן הָאֱגוֹזִים עוֹד חָפֵץ בְּהִבָּקְעוֹ.

אָכֵן מַגְדִּילִים בְּנֵי הָאָדָם אֶת מַעֲשֵׂה דְּבַר מוֹתָם; וְאוּלָם עוֹד לֹא חַג הַמָּוֶת. עוֹד לֹא לָמְדוּ בְּנֵי הָאָדָם לָחֹג אֶת מִבְחַר הַחַגִּים.

הִנֵּה אָנֹכִי מַרְאֶה לָכֶם אֶת הַמָּוֶת אֲשֶׁר בִּצַּע אֶת מַעֲשָׂיו, כִּי הוּא יִהְיֶה לָאָדָם הַחַי לִמְעוֹרֵר וּלְנֵדֶר.

אֶת־מוֹתוֹ יָמוּת הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּצַּע אֶת מַעֲשָׂיו, כִּמְנַצֵּחַ יָמוּת וְהוּא מוּקָף מְקַוִּים וְנוֹדְרִים.

כֹּה תִּלְמְדוּ לָמוּת; וְאִם לֹא חַג יִהְיֶה הַיּוֹם הַהוּא אֲשֶׁר יְקַדֵּשׁ מָוֶת כָּזֶה אֶת נִדְרֵי הַחַיִּים!

נִבְחָר מִכֹּל מָוֶת אֲשֶׁר כָּזֶה. וְאוּלָם זֶה לָנוּ שֵׁנִי: אֲשֶׁר יָמוּת אִישׁ בְּמִלְחָמָה וַאֲשֶׁר יְפַזֵּר נְשָׁמָה גְדוֹלָה.

וְאוּלָם גַּם בְּעֵינֵי הַנִּלְחָם וְגַם בְּעֵינֵי הַמְּנַצֵּחַ נִתְעָב זֶה מוֹתְכֶם הַגֵּאֶה אֲשֶׁר כְּמוֹ גַנָּב יִתְגַּנֵּב חָרֵשׁ – וּבְכָל זֶה יָבוֹא כְמוֹ מוֹשֵׁל.

וּמְהַלֵּל אֲנִי אֲלֵיכֶם אֶת מוֹתִי בְשַׁלְּחִי יַד בְּנַפְשִׁי, כִּי יָבוֹא לִי זֶה יַעַן אֲשֶׁר חָפַצְתִּי אָ נֹ כִ י.

וְאֵי זֶה יוֹם אֲשֶׁר חָפַצְתִּי? – הָאִישׁ אֲשֶׁר מַטָּרָה לוֹ וְיוֹרֵשׁ לוֹ, וְחָפֵץ זֶה בְמוֹתוֹ לַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן לְמַעַן מַטָּרָתוֹ וּלְמַעַן יוֹרְשׁוֹ.

וּמֵרֹב כְּבֹדוֹ אֶת מַטָּרָתוֹ וְאֶת יוֹרְשׁוֹ אֵין הוּא חָפֵץ עוֹד לְהוֹסִיף לִתְלוֹת זֵרִים יְבֵשִׁים בְּמִקְדַּשׁ הַחַיִּים.

כִּי לֹא אֶל מִשְׁזְרֵי הַחֲבָלִים אוֹבֶה לְהִדָּמוֹת: מוֹשְׁכִים הֵם אֶת פְּתִילָם לְאָרְכּוֹ, וּבְמָשְׁכָם צֹעֲדִים הֵמָּה תָמִיד אֲחֹרַנִּית.

יֵשׁ אֲשֶׁר יִזְקַן אִישׁ מִלְּהַשְׁמִיעַ גַּם אֶת אֲמִתּוֹ הוּא וּמִלְּנַצֵּחַ אֶת נִצְחוֹנוֹ הוּא; פֶּה בְּאֶפֶס שִׁנַּיִם אֵין לוֹ צְדָקָה עוֹד לְדַבֵּר־אֱמֶת.

וְכָל־אִישׁ הֶחָפֵץ שֵׁם תִּפְאֶרֶת שׁוּמָה הִיא עָלָיו לְהִפָּרֵד מֵעִם הַכָּבוֹד בְּעוֹד מוֹעֵד וּלְהִתְרַגֵּל בַּמְּלָאכָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר בְּבֹא הַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן וְיָכוֹל – לָלֶכֶת.

שׁוּמָה הִיא עָלָיו לִמְנוֹעַ אֶת נַפְשׁוֹ מִהְיוֹתוֹ מַאֲכָל לַאֲחֵרִים בְּעוֹד הוּא מָתוֹק לְחִכָּם מְאֹד מְאֹד: אֶת־זֹאת יוֹדְעִים כָּל־הָאֲנָשִׁים הַחֲפֵצִים לִהְיוֹת אֲהוּבִים לְאֹרֶךְ יָמִים.

אָכֵן יֵשׁ תַּפּוּחִים חֲמוּצֵי טַעַם, אֲשֶׁר זֶה גוֹרָלָם לִהְיוֹת עוֹמְדִים עַד יוֹם הָאַחֲרוֹן בַּחֹרֶף: בְּעֵת אַחַת וּבְעֶצֶם יוֹם אֶחָד יִבְשְׁלוּ וְגַם יִצְהֲבוּ וְגַם יְקֻמָּטוּ.

יֵשׁ אֲשֶׁר לִבָּם יִזְקַן עֲלֵיהֶם בָּרִאשׁוֹנָה וְיֵשׁ אֲשֶׁר רוּחָם יִזְקַן בָּרִאשׁוֹנָה. וְיֵשׁ אֲשֶׁר הֵם זְקֵנִים בְּעוֹדָם בִּצְעִירָתָם; וְאוּלָם מִי אֲשֶׁר אִחֲרָה עָלָיו צְעִירָתוֹ וְהֶאֱרִיכָה צְעִירָתוֹ עִמּוֹ.

יֵשׁ אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ מַצְלִיחַ בְּחַיָּיו: תּוֹלַעַת רוֹשׁ נוֹקֶבֶת

וְאִכָּלֶת בְּקֶרֶב לִבּוֹ. כִּי עַתָּה יַעֲמָל־נָא הָאִישׁ הַזֶּה אֲשֶׁר הִצְלִיחַ יַצְלִיחַ פִּי שְׁנַיִם בְּמוֹתוֹ.

יֵשׁ אֲשֶׁר לְעוֹלָם לֹא יִמְתַּק עוֹד וְהוּא רָקֵב עוֹדוֹ בַּקַּיִץ: רַק מֹרֶךְ לֵב הוּא אֲשֶׁר יַחֲזִיק עוֹד אוֹתוֹ עַל פְּנֵי הָעָנָף.

רַבִּים מְאֹד וּמְרֻבִּים מְאֹד אֲשֶׁר יִחְיוּ וַאֲשֶׁר יַאֲרִיכוּ רַב מִדַּי לִהְיוֹת תְּלוּיִים בַּעֲנָפֵיהֶם. מִי יִתֵּן וּבָאָה רוּחַ סְעָרָה גְדוֹלָה וְטִלְטְלָה אֶת־כָּל אֲשֶׁר רָקֵב וְאֶת־כָּל אֲשֶׁר אֲכָלַתּוּ הַתּוֹלַעַת וְנָפְלוּ לָאָרֶץ!

מִי יִתֵּן וּבָאוּ מַטִּיפִים וְהִטִּיפוּ לְמוֹת חִפָּזוֹן! כִּי אֵלֶּה יֵחָשְׁבוּ לִי לְרוּחוֹת סְעָרוֹת גְּדוֹלוֹת וְנֶאֱמָנוֹת וְלִמְטַלְטְלֵי כָּל עֲצֵי הַחַיִּים! וְאוּלָם אֵין אָנֹכִי שׁוֹמֵעַ בִּלְתִּי אִם בְּהַטִּיפָם לְמָוֶת מִתְנַהֵל לְאִטּוֹ וְלִהְיוֹת לְאָדָם אֶרֶךְ רוּחַ עִם פִּגְעֵי הָאֲדָמָה.

הוֹי עַל הַמַּטִּיפִים הַמַּטִּיפִים לְאֹרֶךְ רוּחַ עִם פִּגְעֵי הָאֲדָמָה! הֲלֹא פִּגְעֵי הָאֲדָמָה הֵמָּה אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם אֹרֶךְ רוּחַ רַב מִדַּי עִמָּכֶם, אַתֶּם הַמְחָרְפִים וְהַמְגַדְּפִים!

אָכֵן לִפְנֵי עִתּוֹ מֵת זֶה הָעִבְרִי, אֲשֶׁר הַמַּטִּיפִים לְמוֹת לְאַט נוֹתְנִים כָּבוֹד לִשְׁמוֹ: וְלָרַבִּים הָיָה מוֹתוֹ בְּלֹא עֵת לְגוֹרַל אֲסוֹנָם.

עוֹד טֶרֶם יָדַע זֶה דָּבָר זוּלָתִי אֶת דִּמְעוֹת הָעִבְרִי וְאֶת קְשִׁי רוּחוֹ עִם שִׂנְאַת הַתְּמִימִים וְהַצַּדִּיקִים, – זֶה הָעִבְרִי יֵשׁוּעַ: וְלָכֵן הִקִּיפָה אוֹתוֹ הַתְּשׁוּקָה אֶל הַמָּוֶת.

אָכֵן לוּ רַק הוֹסִיף עוֹד לָשֶׁבֶת בַּמִּדְבָּר וְרָחוֹק מִן הַתְּמִימִים וְהַצַּדִּיקִים! אֵין זֶה כִּי אָז לָמֹד לָמַד עוֹד לִחְיוֹת וּלְאַהֲבָה אֶת הָאֲדָמָה – וְגַם לָתֵת בִּשְׂחוֹק פִּיו.

הַאֲמִינוּ לִי זֹאת, אַחַי! לִפְנֵי עִתּוֹ מֵת, וְלוּ הִגִּיעַ עַד לִשְׁנוֹתַי, כִּי אָז שָׁב וְהֵשִׁיב בְּמוֹ פִּיו כָּל תּוֹרָתוֹ! הֵן רוּחַ נְדִיבָה הָיְתָה בוֹ דַּיּוֹ לַבַּעֲבוּר יוּכַל לְהָשִׁיב!

וְאוּלָם עוֹד לֹא בָשֵׁל אָז דַיּוֹ. הֵן בְּטֶרֶם בָּשְׁלוֹ אֹהֵב הָעֹלֶם וּבְטֶרֶם בָּשְׁלוֹ גַם שָׂנֹא יִשְׂנָא לָאָדָם וְלָאֲדָמָה. עוֹד אֲסוּרָה וּכְבֵדָה בוֹ נִשְׁמָתוֹ וְעוֹד אֲסוּרוֹת וּכְבֵדוֹת כַּנְפֵי רוּחוֹ.

אֲבָל פִּי־שְׁנַיִם שׁוֹכֵן הַיֶּלֶד בְּקֶרֶב הָאִישׁ מִשָּׁכְנוֹ בְּקֶרֶב הָעֹלֶם, וְגַם מְעַט בּוֹ קְשִׁי רוּחַ: שִׂבְעָתַיִם יָבִין זֶה מַה־מָּוֶת וּמַה־חַיִּים.

חָפְשִׁי הוּא לַמָּוֶת וְחָפְשִׁי בַמָּוֶת, קָדוֹשׁ הוּא מְקַדְּשֵׁי אוֹמְרֵי־לֹא אִם אֵין עוֹד עֵת לוֹ לַעֲנוֹת כֵּן: כָּכָה הוּא מֵבִין מַה־מָּוֶת וּמַה־חַיִּים.

רַק אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה מוֹתְכֶם נֹשֵׂא חֶרְפָּה עַל הָאָדָם וְעַל הָאֲדָמָה, רֵעַי: אֶת זֹאת אָנֹכִי שֹׁאֵל מֵעִם הַדְּבַשׁ אֲשֶׁר בְּקֶרֶב נִשְׁמַתְכֶם.

עוֹד בְּמוֹתְכֶם תְּלַהֵט רוּחֲכֶם עִם צִדְקַתְכֶם וְהָיוּ כְּאָדֹם־עַרְבַּיִם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מִסָּבִיב: וְלֹא כִּי אָז לֹא הִצְלַחְתֶּם בְּמוֹתְכֶם.

וְכָכָה חָפַצְתִּי לָמוּת גַּם אֲנִי, לְמַעַן תֶּאֱהָבוּ אַתֶּם רֵעַי אֶת הָאֲדָמָה פִּי שְׁנַיִם; וְשַׁבְתִּי וְהָיִיתִי לָאֲדָמָה, לְמַעַן הֱיוֹת לִי מְנוּחָה בָּךְ, אֲשֶׁר יְלִדְתִּנִי.

חַי אֲנִי, יֵשׁ מַטָּרָה לְזָרַתּוּסְטְרָא וְאֶת כַּדּוּרוֹ הִשְׁלִיךְ: הֱיוּ נָא אַתֶּם רֵעַי יוֹרְשֵׁי מַטָּרָתִי, אֲלֵיכֶם אֲנִי מַשְׁלִיךְ אֶת כַּדּוּר הַזָּהָב.

וְשִׁבְעָתַיִם מִכֹּל אָהַבְתִּי, רֵעַי, לִרְאוֹתְכֶם מַשְׁלִיכִים אֶת כַּדּוּר הַזָּהָב! וְלָכֵן הָבוּ נָא וְאֶתְמַהְמֵהַּ פֹּה עוֹד מְעָט: וְאַתֶּם תִּשְׂאוּ לִי לָזֹאת!

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא.

• •

•

עַל הַצְּדָקָה הַנּוֹתֶנֶת.

א.

וַיְהִי בַּעֲזֹב סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הָעִיר אֲשֶׁר דָּבַק לִבּוֹ אַחֲרֶיהָ וַאֲשֶׁר זֶה שְׁמָהּ: „הַפָּרָה הַצְּבוּעָה“, – וַיֵּלְכוּ אַחֲרָיו רַבִּים אֲשֶׁר קָרְאוּ לְנַפְשָׁם תַּלְמִידָיו וַיְשַׁלְּחֻהוּ. וַיָּבֹאוּ עַד לְפָרָשַׁת הַדְּרָכִים, וַיַּגֵּד לָהֶם סָרַתּוּסְטְרָא אֶת שְׁאֵלָתוֹ וְכִי יֵשׁ עִם לִבּוֹ לָלֶכֶת לְבַדּוֹ מִזֶּה וָהָלְאָה, כִּי אָהֵב סָרַתּוּסְטְרָא מֵעוֹדוֹ אֶת־לֶכְתּוֹ לְבַדּוֹ. אָז הִגִּישׁוּ לוֹ תַּלְמִידָיו מַטֶּה לִהְיוֹת לוֹ מַתָּנָה, וְהַמַּטֶּה עָשׂוּי זָהָב וּבְרֹאשׁוֹ תַּבְנִית נָחָשׁ מִתְפַּתֵּל סָבִיב לַשֶּׁמֶשׁ. וַיִּשְׂמַח סָרַתּוּסְטְרָא עַל הַמַּטֶּה וַיִּשָּׁעֵן עָלָיו, וְאַחֲרֵי כֵן דִּבֶּר אֶל תַּלְמִידָיו לֵאמֹר:

הֲלֹא תַגִּידוּ: אֵיךְ הָיָה הַזָּהָב לְמִבְחַר כָּל־סְגֻלָּה? הֲלֹא רַק יַעַן אֲשֶׁר יָקָר הוּא לְמָצְאוֹ וּמוֹעִיל אֵין בּוֹ וְהוּא נוֹצֵץ וְרַךְ בְּזָהֳרוֹ; נָכוֹן הוּא תָמִיד לִהְיוֹת לְמַתָּנָה.

רַק מִהְיוֹתוֹ סֵמֶל לְמִבְחַר הַצְּדָקוֹת נֶחְשָׁב הַזָּהָב לְמִבְחַר הַסְּגֻלּוֹת. כְּמִשְׁפַּט הַזָּהָב כֵּן נוֹצֶצֶת הָעַיִן אֲשֶׁר לַנּוֹתֵן. זִיו־זָהָב עָשָׂה שָׁלוֹם בֵּין הַיָּרֵחַ וּבֵין הַשָּׁמֶשׁ.

יְקָרָה גַם מִבְחַר הַצְּדָקוֹת לְמָצְאָהּ וּמוֹעִיל אֵין בָּהּ. וְנוֹצֶצֶת גַּם הִיא וְרַכָּה בְּזָהֳרָהּ: הַצְּדָקָה הַנּוֹתֶנֶת הִיא מִבְחַר הַצְּדָקוֹת.

אָכֵן הִנֵּה מָצָאתִי אֶת חִידַתְכֶם, תַּלְמִידַי: כָּמוֹנִי אַתֶּם

נשְׂאִים אֶת נַפְשְׁכֶם אֶל הַצְּדָקָה הַנּוֹתֶנֶת. הֵן לֹא מִשְׁפָּט אֶחָד לָכֶם וְלַהֲתוּלִים וּזְאֵבִים ?

זֶה הוּא צִמְאֲכֶם: אֲשֶׁר תִּהְיוּ אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם לְקָרְבָּנוֹת וּלְמַתָּנוֹת. וְלָכֵן זֶה לָכֶם הַצָּמָא: לִצְבֹּר לְתוֹךְ נִשְׁמַתְכֶם אֶת־כָּל סְגֻלּוֹת הָעֹשֶׁר.

כְּמְהָה כָּל־נַפְשְׁכֶם לִצְבֹּר אוֹצָרוֹת וּסְגֻלּוֹת וְלֹא תִשְׂבַּע, כִּי לֹא תִשְׂבַּע גַּם צִדְקַתְכֶם וְהִיא שׁוֹאֶלֶת רַק לָתֵת.

אֶת כָּל דָּבָר וְאֶת כָּל עִנְיָן אַתֶּם כּוֹבְשִׁים לָכֶם וּלְתוֹכְכֶם, לְמַעַן אֲשֶׁר יָשׁוּבוּ וְיִשְׁטְפוּ מִתּוֹךְ בְּאֶרְכֶם וְהָיוּ לְמַתָּנוֹת אֲשֶׁר תִּתֵּן אַהֲבַתְכֶם.

חַי אָנִי כִּי כְמוֹ שׁוֹדֵד תִּהְיֶה אַהֲבָה נוֹתֶנֶת כָּזֹאת אֲשֶׁר תָּשֹׁל וַאֲשֶׁר תָּשֹׁד לְנַפְשָׁהּ אֶת־כָּל הַסְּגֻלּוֹת, וְאוּלָם אַשְׁרֵי הָאִישׁ וְקָדוֹשׁ הָאִישׁ אֲשֶׁר כָּכָה תִּהְיֶה תַּאֲוָתוֹ לְטוֹבַת עַצְמוֹ. —

אָכֵן הִנֵּה יֵשׁ עוֹד תַּאֲוָה אַחֶרֶת לְטוֹבַת עַצְמוֹ, וְהִיא דַלָּה עַד לִמְאֹד וּרְעֵבָה, וְתָמִיד הִיא מְבַקֶּשֶׁת לִגְנֹב: הִיא הַתַּאֲוָה לְטוֹבַת עַצְמָם אֲשֶׁר לַחוֹלִים; תַּאֲוָה חוֹלָה הִיא.

בְּעֵין הַגַּנָּב הִיא מַבֶּטֶת עַל כָּל־אֲשֶׁר נוֹצֵץ, בִּתְשׁוּקַת הָרָעָב הִיא מוֹדֶדֶת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ לֶאֱכֹל לָשֹׂבַע, וְתָמִיד הִיא מִתְגַּנֶּבֶת וּמִתְחָרֶשֶׁת סָבִיב לְשֻׁלְחַן הַנּוֹתְנִים.

מַחֲלָה דוֹבֶרֶת מִתּוֹךְ תְּשׁוּקָה כָּזֹאת וּשְׁחִיתוּת מִין אָדָם נִסְתָּרָה; עַל בָּשָׂר בְּלוּי מְעִידָה תְשׁוּקַת־גַּנָּבִים זֹאת אֲשֶׁר לַתַּאֲוָה הַהִיא.

הַגִּידוּ לִי, אַחַי: מַה נֶּחְשָׁב לָנוּ לָרַע וְלָרַע מִכָּל רָע? — הַאִם לֹא שְׁחִיתוּת מִין הָאָדָם? — בַּאֲשֶׁר תֶּחְסַר הַנְּשָׁמָה הַנּוֹתֶנֶת, שָׁם נִמְצָא תָמִיד שְׁחִיתוּת מִין הָאָדָם.

לְמַעְלָה עוֹלֶה דַּרְכֵּנוּ, מִן הַמִּין וְהָלְאָה עַד לַמִּין

הָעֶלְיוֹן. וְאוּלָם לְוְעָה לָנוּ רַעְיוֹן הַמַּשְׁחִית אֲשֶׁר יֹאמַר. „כָּל־יֵשׁ רַק לְמַעֲנִי יֶשְׁנוֹ".

לְמַעְלָה יִתְעוֹפֵף רַעְיוֹנִי: כָּכָה יִהְיֶה לִי רַק לְמָשָׁל לִבְשָׂרֵנוּ, מָשָׁל לְכָל אֲשֶׁר מִתְנַשֵּׂא. שְׁמוֹת כָּל הַצְּדָקוֹת יֵחָשְׁבוּ לִי רַק לִמְשָׁלִים לְהִתְנַשְּׂאוּת אֲשֶׁר כָּזֹאת.

וְכָכָה עוֹבֵר הַבָּשָׂר אֶת חַיֵּי הָעוֹלָם, וּמִתְנַשֵּׂא וּמִתְפַּתֵּחַ וּמִתְנַשֵּׂא וְנִלְחָם. וְהָרוּחַ – מַה־לּוֹ הָרוּחַ? רַק הַמְּבַשֵּׂר הוּא לְמִלְחֲמוֹתָיו וּלְנִצְחוֹנוֹתָיו, רַק חֲבֵרוֹ הוּא וְהֵד קוֹלוֹ.

מְשָׁלִים נֶחְשְׁבוּ כָּל־הַשֵּׁמוֹת אֲשֶׁר לַטּוֹב וְלָרָע: אֵין הֵם מְבַטְּאִים בִּשְׂפָתָם דָּבָר כִּי־אִם רוֹמְזִים. סָכָל הָאִישׁ אֲשֶׁר יְבַקֵּשׁ מֵהֶם גַּם דָּעַת!

וְאַתֶּם שִׁמְרוּ לִי אַחַי אֶת־כָּל רֶגַע, אֲשֶׁר יִתְעוֹרֵר רוּחֲכֶם לְדַבֵּר בִּמְשָׁלִים: כִּי שָׁם הַמָּקוֹר לְצִדְקַתְכֶם.

בְּשַׂרְכֶם הִתְנַשֵּׂא אָז וְהִתְעוֹרֵר לִתְחִיָּה; בִּנְעִימוֹתָיו הוּא מְחַיֶּה אֶת הָרוּחַ, לְמַעַן אֲשֶׁר יִהְיֶה זֶה לְבוֹרֵא וּלְמַעֲרִיךְ וּלְאֹהֵב וּלְעֹשֵׂה חֶסֶד עִם כָּל דָּבָר.

כַּאֲשֶׁר יִגְאֶה לִבְּכֶם בְּכָל עֻזּוֹ, וְהָיָה כְּמוֹ נָהָר שׁוֹטֵף, אֲשֶׁר בְּרָכָה הוּא וּפִיד לְכָל הַיּוֹשְׁבִים קְרוֹבִים אֵלָיו, וִידַעְתֶּם: שָׁם הַמָּקוֹר לְצִדְקַתְכֶם.

כַּאֲשֶׁר תִּתְנַשְּׂאוּ מִמַּעַל לִתְהִלָּה וְלִתְהֻלָּה וְחֶפְצְכֶם יִהְיֶה הַמְּפַקֵּד לְכָל־דָּבָר, כִּי עַל כֵּן הוּא הַחֵפֶץ אֲשֶׁר לְאֹהֵב, וִידַעְתֶּם: שָׁם הַמָּקוֹר לְצִדְקַתְכֶם.

כַּאֲשֶׁר תְּתַעֲבוּ אֶת הֶעָרֵב וְאֶת הַמַּצָּע הָרַךְ, וְאֶת־מִשְׁכַּבְכֶם תַּצִּיעוּ הַרְחֵק כִּמְטַחֲוֵי קֶשֶׁת מִן הָרַכִּים, וִידַעְתֶּם: שָׁם הַמָּקוֹר לְצִדְקַתְכֶם.

כַּאֲשֶׁר תִּהְיוּ חֲפֵצֵי־חֵפֶץ, וְזֶה הַגַּלְגַּל הַמִּתְגַּלְגֵּל אֶת הַפְּגָעִים יִקָּרֵא בְּפִיכֶם חוֹבָה, וִידַעְתֶּם: שָׁם הַמָּקוֹר לְצִדְקַתְכֶם.

חַי אֲנִי כִּי הִיא הַבְּרִאָה טוֹב חָדָשׁ וְרַע חָדָשׁ! חַי אֲנִי כִּי הִיא הֲמִית חֲדָשָׁה וַעֲמֻקָּה וְקוֹל הִיא אֲשֶׁר לְמַעְיָן חָדָשׁ!

וְהִיא כֹּחַ אֵיתָן, – זֹאת הַצְּדָקָה הַחֲדָשָׁה; רַעֲיוֹן שַׁלִּיט הוּא וְעִמּוֹ נְשָׁמָה הֲכָמָה: שֶׁמֶשׁ זָהָב הִיא אֲשֶׁר מִסָּבִיב לָהּ נְחַשׁ הַדָּעַת.

° ° °

ב.

וְסָרַתּוּסְטְרָא הֶחֱרִישׁ רֶגַע אֶחָד וַיַּבֵּט בְּאַהֲבָה עַל פְּנֵי תַלְמִידָיו. אַחֲרֵי כֵן הוֹסִיף וְקוֹלוֹ נֶהְפַּךְ לְאַחֵר וַיְדַבֵּר לֵאמֹר:

לְכוּ נָא לִי בְּכֹחַ צִדְקַתְכֶם זֹאת וִהְיוּ נֶאֱמָנִים עִם הָאֲדָמָה, אַחַי! תַּעֲבוֹד־נָא כָּל אַהֲבַתְכֶם הַנּוֹתֶנֶת וְכָל תְּבוּנַתְכֶם לְתַכְלִית הָאֲדָמָה! רְאוּ הִנֵּה בְּבַקָּשָׁתִיכֶם וְהִשְׁבַּעְתִּיכֶם עַל־כָּל זֹאת.

אַל נָא תִתְּנוּ אוֹתָהּ לָעוּף מִן הָאֲדָמָה וְהָלְאָה וְאַל נָא תִתְדַּפֵּק בִּכְנָפֶיהָ אֶל קִירוֹת עוֹלָם! אַלְלַי, רַבָּה הָיְתָה תָּמִיד הַצְּדָקָה אֲשֶׁר עָפָה לָהּ!

הָשִׁיבוּ כָמוֹנִי אֶת הַצְּדָקָה הַמִּתְעוֹפֶפֶת אֶל הָאֲדָמָה – הֲשִׁיבוּהָ אֶל הַבָּשָׂר וְאֶל הַחַיִּים. לְמַעַן אֲשֶׁר תִּתֵּן לָאֲדָמָה אֶת תַּכְלִיתָהּ – תַּכְלִית אָדָם!

מְאַת פְּעָמִים עָפָה בָכָה וְנִדְּפָה בָכָה הָרוּחַ עִם הַצְּדָקָה יַחְדָּו. אַלְלַי, עוֹד בִּבְשָׂרֵנוּ יוֹשֵׁב כָּל הַשִּׁגָּעוֹן וְכָל הַמִּשְׁגֶּה הַזֶּה: נֶהְפַּךְ בָּנוּ לְבָשָׂר וּלְחֵפֶץ.

מְאַת פְּעָמִים נִסְּתָה כָכָה וְשָׁגְתָה כָכָה הָרוּחַ עִם הַצְּדָקָה יַחְדָּו. אָכֵן רַק נִסָּיוֹן הָיָה הָאָדָם. אַלְלַי, בַּעֲרוּת רַבָּה וּשְׁגִיאָה רַבָּה נֶהֶפְכוּ בָנוּ לְבָשָׂר!

לֹא רַק תְּבוּנַת אַלְפֵי שָׁנִים – כִּי אִם גַּם שִׁגְעוֹנָן מִתְפָּרֵץ עַתָּה מִתּוֹכֵנוּ. אָכֵן זָה אִיד לָאָדָם, כִּי הָיָה לְיוֹרֵשׁ.

עוֹד נִלְחָמִים אֲנַחְנוּ יוֹם יוֹם עִם הָעֲנָק ״מִקְרֶה״, וְעַל כָּל מִשְׁפַּחַת הָאָדָם עוֹד שָׁפַךְ עַד כֹּה אֶת־מֶמְשַׁלְתּוֹ הַסָּכָל – זֶה חֲסַר־הַשֵּׂכֶל.

תַּעֲבוֹד־נָא כָּל רוּחֲכֶם עִם צִדְקַתְכֶם לְתַכְלִית הָאֲדָמָה, אַחַי, וְעֵרֶךְ כָּל־דָּבָר יֵעָרֵךְ נָא עַל־יֶדְכֶם שֵׁנִית! כִּי עַל־כֵּן הֱיוּ נָא לִי לוֹחֲמִים! כִּי עַל־כֵּן הֱיוּ נָא לִי בוֹרְאִים!

מִדֵּי דַעְתּוֹ – מִטַּהֵר הַבָּשָׂר; בְּנַסּוֹתוֹ בְדַעַת – יִתְנַשֵּׂא; כָּל הַיּוֹדֵעַ – וְהִתְקַדְּשׁוּ בוֹ כָּל־הַתַּאֲוֹתָיו; כָּל הַמִּתְנַשֵּׂא – וְעָלְזָה בוֹ נִשְׁמָתוֹ.

הוֹשִׁיעָה נָא, הָרוֹפֵא, לְךָ אַתָּה: וּבְזֹאת הוֹשִׁיעַ גַּם לַחוֹלִים. תְּהִי נָא זֹאת מִבְחַר תְּשׁוּעָתוֹ, כִּי יִרְאֶה בְעֵינָיו אֶת־זֶה אֲשֶׁר הִתְרַפֵּא מֵאֵלָיו.

יֵשׁ אַלְפֵי שְׁבִילִים אֲשֶׁר לֹא דָרְכָה עוֹד בָּהֶם כַּף רָגֶל וְיֵשׁ אַלְפֵי חַיֵּי־בְרִיאִים וְאִיֵּי־חַיִּים נִסְתָּרִים. עוֹד לֹא נוֹדְעוּ וְלֹא נֶחְקְרוּ גַּם עַתָּה אָדָם וְאַדְמַת אָדָם.

הָקִיצוּ וְשִׁמְעוּ, הַבּוֹדְדִים! מִקֶּרֶב הֶעָתִיד בָּאִים רוּחוֹת עִם מֶשֶׁק כְּנָפַיִם נֶעֱלָמוֹת; וְאֶל אָזְנַיִם דַּקּוֹת מַגִּיעָה בְּשׂוֹרָה טוֹבָה.

אַתֶּם הַבּוֹדְדִים הַיּוֹם, אַתֶּם הַנִּבְדָּלִים! הִנֵּה יוֹם בָּא וְאַתֶּם תִּהְיוּ לָעָם: מִקִּרְבְּכֶם אַתֶּם, אֲשֶׁר נִבְחָרִים אַתֶּם בְּעַצְמְכֶם, יֵצֵא עַם נִבְחָר: – וּמִקִּרְבּוֹ יֵצֵא הָאָדָם הָעֶלְיוֹן.

חַי אָנִי כִּי עוֹד תִּהְיֶה הָאֲדָמָה לִמְקוֹם מַרְפֵּא לָאָדָם! הִנֵּה גַּם עַתָּה כְּבָר מְרַחֵף עָלֶיהָ רוּחַ חָדָשׁ אֲשֶׁר רְפֻאוֹת עִמּוֹ – וְתִקְוָה חֲדָשָׁה!

* *
*

ג.

וַיְהִי אַחֲרֵי דַבֵּר זָרַתּוּסְטְרָא אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּדֹּם, וַיְהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הִגִּיד עוֹד אֶת־דְּבָרוֹ הָאַחֲרוֹן. אָז יִשְׁקוֹל בְּיָדוֹ אֶת־הַמַּטֶּה וַיְהִי כְּפוֹסֵחַ עַל שְׁתֵּי סְעִיפִּים, וַיֹּאמֶר וְקוֹלוֹ נֶהְפַּךְ וַיְהִי לְאַחֵר וַיְדַבֵּר לֵאמֹר:

לְבַדִּי אֵלֵךְ עַתָּה, תַּלְמִידַי! וְגַם אַתֶּם לְכוּ נָא לְבַדְּכֶם מִזֶּה וָהָלְאָה! כִּי זֶה חֶפְצִי.

אָכֵן יְעַצְתִּיכֶם: לְכוּ נָא מִמֶּנִּי וֶהְיוּ לְמִתְקוֹמְמִים לְזָרַתּוּסְטְרָא! וְעוֹד רַב מִזֶּה: הִכָּלְמוּ בוֹ! אוּלַי רִמָּה אֶתְכֶם.

שׁוֹמָה הִיא עַל הָאִישׁ הֶחָפֵץ דַּעַת, אֲשֶׁר לֹא רַק לְאַהֲבָה אֶת־שׂוֹנְאָיו יוּכַל כִּי אִם גַּם יוּכַל לִשְׂנוֹא אֶת־אֹהֲבָיו.

רָעָה גוֹמֵל אִישׁ עִם מוֹרוֹ אִם עַד נֶצַח יִהְיֶה לוֹ רַק תַּלְמִיד. מַדּוּעַ זֶה תִּירְאוּ לִשְׁלוֹחַ יָד בְּנֵזֶר אֲשֶׁר לִי?

מְכַבְּדִים אַתֶּם אוֹתִי; אֲבָל מַה תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם אֲשֶׁר זֶה־כְּבֹדְכֶם יִתְעוֹפֵף? הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן תַּהֲרֹג אֶתְכֶם אֶבֶן־מַצֵּבָה:

הִנֵּה אַתֶּם אוֹמְרִים: הֶאֱמַנּוּ בְּזָרַתּוּסְטְרָא? אֲבָל מַה־בֶּצַע בְּזָרַתּוּסְטְרָא? הִנֵּה הֱיִיתֶם לִי לְמַאֲמִינִים: אֲבָל מַה־בֶּצַע בְּכָל־הַמַּאֲמִינִים?

עוֹד אֶת נַפְשְׁכֶם לֹא בִקַּשְׁתֶּם – וּמְצָאתֶם אֹתִי. הִנֵּה כֵן יַעֲשׂוּ כָל הַמַּאֲמִינִים; וְאוּלָם הֲלֹא זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר כָּכָה נִפְלָה כָל־אֱמוּנָה!

לָכֵן אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם: הִתְאַמְּצוּ כִּי אֹבַד מִכֶּם וְכִי תִמְצְאוּ אֶתְכֶם אַתֶּם, וְרַק אַחֲרֵי כַהֲשֶׁבְכֶם בִּי כֻלְּכֶם, אָשׁוּב אֲלֵיכֶם.

אָכֵן אַחַי, בְּעֵינַיִם אֲחֵרוֹת אֲבַקֵּשׁ לִי אָז אֶת הָאוֹבְדִים אֲשֶׁר לִי וּבְאַהֲבָה אַחֶרֶת, אֹהַב אָז אֶתְכֶם.

וְעוֹד גַּם זֹאת תָּבֹא: אֲשֶׁר נִהְיֶה לְרֵעִים וְלִבְנֵי תִקְוָה אַחַת; וְאָז הִנֵּה אֶהְיֶה בְּתוֹכְכֶם בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית, לְמַעַן אָחֹג עִמָּכֶם אֶת חַג־הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל.

וְזֶה חַג־הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל: אֲשֶׁר יַעֲמוֹד הָאָדָם בִּמְסִלָּתוֹ בְּתָוֶךְ בֵּין הַחַיָּה וּבֵין הָאָדָם הָעֶלְיוֹן וְיָחֹג אֶת חַג דַּרְכּוֹ הָעֹלָה לִקְרַאת הָעֶרֶב כְּחוֹגֵג אֶת מִבְחַר תִּקְוָתוֹ הַנִּשָּׂאָה: כִּי הִיא הַדֶּרֶךְ לְבֹקֶר חָדָשׁ.

וְאָז אֶת נַפְשׁוֹ לְבַדּוֹ יְבָרֵךְ הַשּׁוֹקֵעַ עֶקֶב אֲשֶׁר הָיָה לְעוֹבֵר, וְשֶׁמֶשׁ הַדַּעַת אֲשֶׁר לוֹ הַעֲמוֹד לוֹ בַּצָּהֳרָיִם.

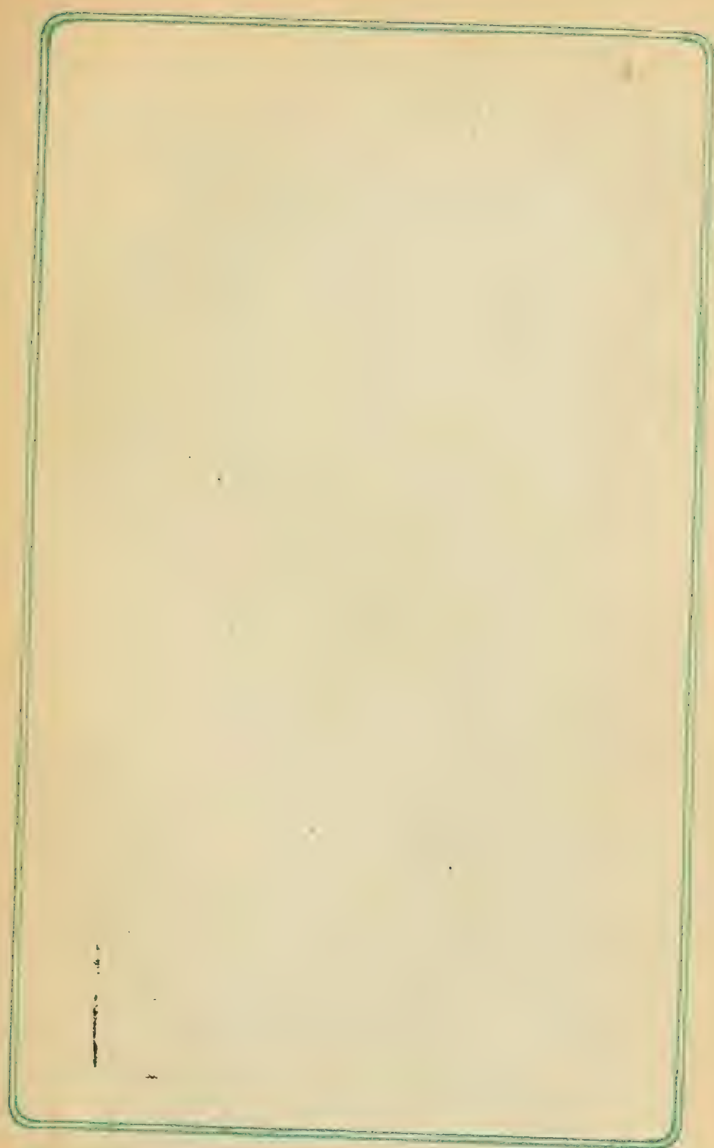
„הִנֵּה מֵתִים כָּל הָאֱלֹהִים: וְעַתָּה אֲנַחְנוּ חֲפֵצִים כִּי יִחְיֶה הָאָדָם הָעֶלְיוֹן" – הִנֵּה זֶה יִהְיֶה חֶפְצֵנוּ הָאַחֲרוֹן בְּחַג הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

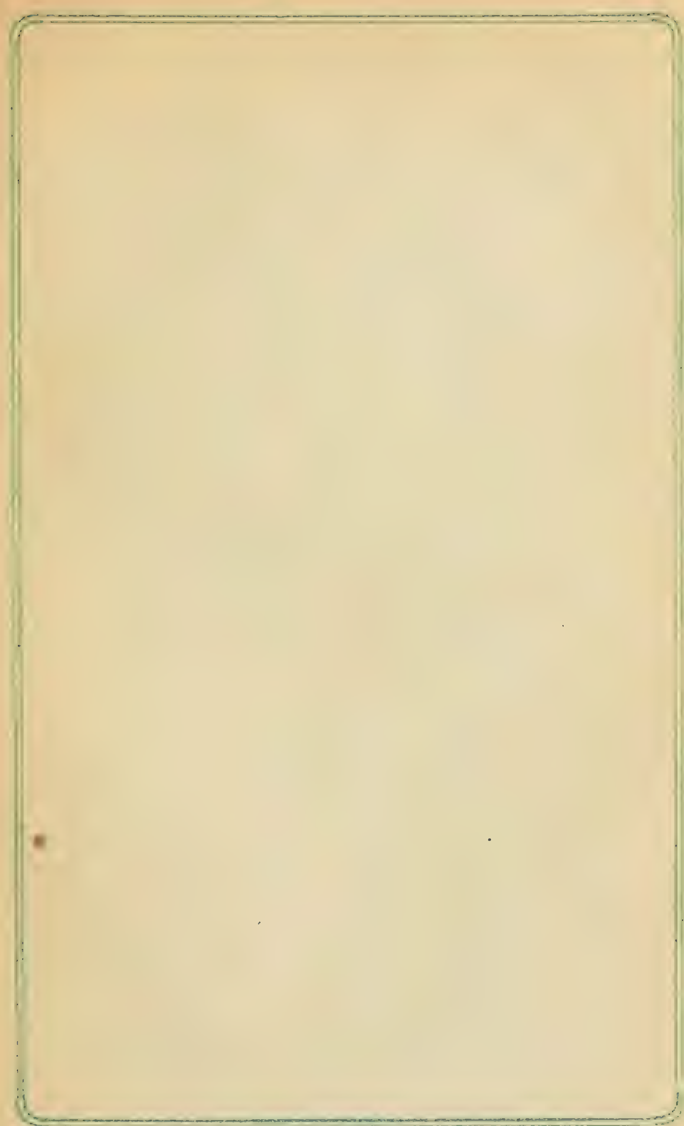
* *

*

תם החלק הראשון.

חלק שני

„— וְרַק אַחֲרֵי כַּחְשְׁכֶם בִּי
כֻּלְּכֶם, אָשׁוּב אֲלֵיכֶם.
אָכֵן אַחַי, בְּעֵינַיִם אֲחֵרוֹת
אֲבַקֵּשׁ לִי אָז אֶת־הָאוֹבְדִים
אֲשֶׁר לִי וּבְאַהֲבָה אַחֶרֶת אֹהַב
אָז אֶתְכֶם."

שרתוסטרא,
על הצדקה הנותנת
(א׳, פרק אחרון).

הַיֶּלֶד עִם הַמַּרְאָה.

וַיְהִי אַחֲרֵי כֵן וַיָּשָׁב סָרַתּוּסְטְרָא שֵׁנִית אֶל הֶהָרִים וְאֶל בְּדִידָתוֹ אֲשֶׁר בַּמְּעָרָה וַיִּרְחַק מִן הָאָדָם: הָיָה כְּזוֹרֵעַ אֲשֶׁר הֵפִיץ אֶת־זַרְעוֹ וְהוּא מְחַכֶּה. אָז מָלְאָה נִשְׁמָתוֹ קֹצֶר־רוּחַ עִם תְּשׁוּקָה אֶל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אָהֵב, כִּי עוֹד רַבּוֹת הָיוּ לוֹ לְהַגִּיד לָהֶם. וְזֶה הַכָּבֵד מִכָּל־דָּבָר: אֲשֶׁר יִקְפּוֹץ אִישׁ מֵאַהֲבָה אֶת יָדוֹ הַפְּתוּחָה וּכְלִמָּתוֹ שְׁמוּרָה עִמּוֹ מִדֵּי נָתְנוֹ.

כָּכָה עָבְרוּ עַל הַבּוֹדֵד חֳדָשִׁים וְשָׁנִים וְחָכְמָתוֹ הָלְכָה הָלוֹךְ וְרַבָּה, וַתַּכְאֵב לוֹ בְּשִׁפְעַת רָבָּה.

וַיְהִי בְּבֹקֶר־יוֹם וְסָרַתּוּסְטְרָא הֵקִיץ בְּטֶרֶם עוֹד יַעֲלֶה

הַשַּׁחַר וַיַּחֲקֹר הַרְבֵּה בְּלִבּוֹ עַל מִשְׁכָּבוֹ וְאַחֲרֵי כֵן דִּבֵּר אֶל לִבּוֹ לֵאמֹר:

„מַה־זֶּה חָרַדְתִּי כָּכָה בַּחֲלוֹמִי, כִּי הֱקִיצוֹתִי? הַאִם לֹא נִגַּשׁ אֵלַי יֶלֶד נֹשֵׂא מַרְאָה בְּיָדוֹ?

וְהַיֶּלֶד דִּבֶּר אֵלַי: „הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא, הַבֵּט נָא פָּנֶיךָ בַּמַּרְאָה!"

וְכַאֲשֶׁר הִבַּטְתִּי בַמַּרְאָה, וָאֶזְעַק וְלִבִּי כִּי הִתְפַּלָּץ: כִּי לֹא אוֹתִי רָאִיתִי שָׁם כִּי־אִם מִפְלֶצֶת פְּנֵי שָׂטָן עִם שְׂחוֹק לַעֲגוֹ.

וְלִבִּי הֵבִין מְהֵרָה אֶת פִּתְרוֹן הַחֲלוֹם וְאֶת אֲשֶׁר אָמַר לְהַזְכִּירֵנִי: „רָעָה נֶגֶד תּוֹרָתִי, הַסִּרְפָּד אוֹמֵר לִהְיוֹת לְחִטָּה!

תָּקְפוּ שׂוֹנְאַי וְאֶת תֹּאַר תּוֹרָתִי עִוְּוּ, עַד כִּי יִכָּלְמוּ בִי עַתָּה רֵעַי עַל הַמַּתָּנוֹת אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם.

אָבְדוּ רֵעַי לִי; וְעַתָּה בָּא לִי הַיּוֹם לְבַקֵּשׁ אֶת הָאוֹבְדִים לִי!" —

וּבְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתָּעֵר מֵעַל מִשְׁכָּבוֹ, וְלֹא הָיָה כְנִגָּשׁ הַמְּבַקֵּשׁ רוּחַ כִּי־אִם כְּרֹאֶה וְחֹזֶה אֲשֶׁר נָפְלָה עָלָיו יַד אֱלֹהִים. וְהַנֶּשֶׁר וְהַנָּחָשׁ אֲשֶׁר לוֹ הִבִּיטוּ אֵלָיו וַיִּשְׁתָּאוּ, כִּי כְמוֹ שַׁחַר חוֹפֵף עַל־פָּנָיו זֶה אָשְׁרוֹ אֲשֶׁר יָבֹא.

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: מַה־זֶּה הָיָה לִי, חַיּוֹתַי? הַאִם לֹא נֶהְפַּכְתִּי לְאַחֵר? הַאִם לֹא כְרוּחַ סוֹעָה בָּא לִי אָשְׁרִי?

עוֹד מְשֻׁגָּע אָשְׁרִי וְשִׁגָּעוֹן יְדַבֵּר: עוֹד צָעִיר הוּא רַב מִדַּי — כִּי עַתָּה יְהִי נָא לָכֶם אֹרֶךְ רוּחַ עִמּוֹ!

פָּצוּעַ אָנֹכִי בְּיַד אָשְׁרִי: יִהְיוּ נָא כָּל הַכֹּאֲבִים לְרֹפְאִים לִי!

אֱלֵי רֵעַי אוּכַל לָרֶדֶת שֵׁנִית וְגַם אֱלֵי שׂוֹנְאַי! יָכוֹל סָרַתּוּסְטְרָא שֵׁנִית לְדַבֵּר וְלָתֵת וּלְחַלֵּק אַהֲבָה לַאֲהוּבִים!

קִצְרַת־רוּחַ הָיְתָה אַהֲבָתִי וְשׁוֹטֶפֶת וְיוֹרֶדֶת זְרָמִים זְרָמִים, לַמִּזְרָח וְלַמַּעֲרָב. מִגֵּי הָרִים דּוֹמְמִים וּמִקֶּרֶב סַעֲרוֹת כְּאֵב רֹעֶשֶׁת נִשְׁמָתִי אֶל הַבְּקָעוֹת.

רַב מִדַּי עָרְגָה וְהִבִּיטָה נַפְשִׁי לַמֶּרְחַקִּים. רַב מִדַּי הִתְמַכַּרְתִּי לִבְדִידָתִי: כָּכָה שָׁכַחְתִּי מֵהַחֲרִישׁ.

פֶּה הָיִיתִי כֻּלִּי וַהֲמוֹת נַחַל נוֹפֵל מִסֶּלַע גָּבוֹהַּ: אַפִּיל נָא אֶת דְּבָרַי לְמַעֲמַקֵּי הַבְּקָעוֹת.

וְלוּ גַּם יִפּוֹל זֶרֶם אַהֲבָתִי בִּמְקוֹם אֵין־דָּרֶךְ! הֲלֹא יֵשׁ אַחֲרִית אֲשֶׁר יִמְצָא זֶרֶם דֶּרֶךְ אֶל הַיָּם!

אָכֵן יֵשׁ בְּקִרְבִּי נַחַל, בּוֹדֵד הוּא וּמוֹצֵא בִי אֶת־סִפְקוֹ, וְאוּלָם זֶרֶם אַהֲבָתִי יְסִיעֵהוּ עִמּוֹ לְמַעֲמַקִּים – אֶל הַיָּם!

וּדְרָכִים חֲדָשִׁים אֵלֵךְ וּמִלָּה חֲדָשָׁה תְּבוֹאֵנִי; כְּמִשְׁפַּט כָּל הַבּוֹרְאִים הָיוּ לִי לְמַשָּׂא הַלְּשׁוֹנוֹת הַיְשָׁנוֹת. אֵין רוּחִי הַפְּצָה עוֹד לְהִתְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי כַּפּוֹת־נְעָלִים אֲשֶׁר בָּלוּ.

לְאַט רַב מִדַּי הָיְתָה לִי כָל מִלָּה: – אֶל תּוֹךְ מֶרְכַּבְתֵּךְ אֶפְרוֹץ, הַסַּעַר! וְעוֹד גַּם אוֹתָךְ אַרְפִּיק בְּשׁוֹט עֶבְרָתִי!

כִּזְעָקָה וְכִתְרוּעַת גִּיל אֶשְׁתָּעֵר עַל יַמִּים רְחוֹקִים, עַד מָצְאִי אֶת אִיֵּי הָעֵדֶן אֲשֶׁר שָׁם רֵעַי שׁוֹכְנִים: –

וְשׂוֹנְאַי גַּם הֵם בְּתוֹכָם! מָה אָהַבְתִּי כָּל־אִישׁ, אִם רַק יָכֹל אוּכַל לְדַבֵּר בְּאָזְנָיו! גַּם שׂוֹנְאַי הָיוּ לִי לְחֵלֶק אָשְׁרִי.

וּבְאָמְרִי לַעֲלוֹת עַל הַפֶּרֶא מִכָּל סוּסַי, וְעָזְרָה לִּי תָּמִיד הָיִיתִי בַעֲלִיָּתִי: עֶבֶד נֶאֱמָן הִיא כָּל־הַיָּמִים לְכַף רַגְלִי: –

זֹאת הַחֲנִית אֲשֶׁר אָטִיל בְּשׂוֹנְאַי! מָה אוֹדֶה לְשׂוֹנְאַי כִּי בָא בָא הַיּוֹם אֲשֶׁר אוּכַל לְהָטִיל אוֹתָהּ!

רַב מִדַּי אָרַךְ הֶעָנָן הַמָּתוּחַ אֲשֶׁר לִי: מִתּוֹךְ מִצְהֲלוֹת הַבְּרָקִים אֲקַלַּע עַתָּה אַבְנֵי־בָרָד אָרְצָה.

וּבְחָזְקָה יִתְרוֹמֵם לִבִּי הַמָּלֵא וּבְחָזְקָה יָפִיחַ אֶת סַעֲרוֹ עַל פְּנֵי הֶהָרִים וּמֵהֶם וָהָלְאָה: כָּכָה יוּכַל לוֹ.

אָכֵן כְּמוֹ סְעָרָה בָּא לִי אָשְׁרִי עִם חָפְשָׁתִי! וְאוּלָם יַחְשְׁבוּ נָא שׂוֹנְאַי כִּי הַמַּשְׁחִית סוֹעֵר מִמַּעַל לְקָדְקֳדָם.

וְאַף גַּם אַתֶּם, רֵעַי, תֶּחֶרְדוּ בְּבֹא חָכְמָתִי פֶּרֶא; וְאוּלַי תָּנוּסוּ מִלְּפָנֶיהָ עִם שׂוֹנְאַי יַחְדָּו.

הוֹי מִי יִתֵּן וַהֲבִינוֹתִי לַהֲשִׁיבְכֶם אֵלַי בְּזִמְרַת חֲלִיל רֹעִים! הוֹי מִי יִתֵּן וְלָמְדָה הַלְּבִיאָה־חָכְמָתִי לָתֵת קוֹל שַׁאֲגֹתֶיהָ בִּנְעִימוֹת! וְרַבּוֹת עוֹד לָמַדְנוּ יַחְדָּו בִּהְיוֹתֵנוּ אִישׁ עִם אָחִיו!

עַל הָרִים נֶעֱזָבִים הָרְתָה חָכְמָתִי פֶּרֶא; עַל אֲבָנִים קָשׁוֹת יָלְדָה לִי אֶת עוֹלָהּ, אֶת צְעִירָהּ.

וְעַתָּה הִיא נוֹדֶדֶת כִּמְשֻׁגָּעָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם בַּמִּדְבָּר הַקָּשֶׁה וּמְבַקֶּשֶׁת נְאוֹת דֶּשֶׁא רַכּוֹת – זֹאת חָכְמָתִי פֶּרֶא הַזְּקֵנָה!

עַל נְאוֹת לִבְּכֶם הָרַכּוֹת, רֵעַי! – עַל אַהֲבַתְכֶם הִיא אוֹגֶרֶת לְרַפֵּד אֶת מַחְמַד עֵינֶיהָ! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

עַל פְּנֵי אִיֵּי עֵדֶן.

מִן הָעֵצִים נוֹפְלוֹת הַתְּאֵנִים וְהֵן טוֹבוֹת וּמְתוּקוֹת, וּבְנָפְלָן וְהִתְבַּקַּע עוֹרָן הָאָדוֹם. רוּחַ צָפוֹן אֲנִי לַתְּאֵנִים אֲשֶׁר בָּשֵׁלוּ.

כִּי־הִנֵּה כְּמוֹ תְאֵנִים נוֹפְלוֹת אֲלֵיכֶם תּוֹרוֹתַי, רֵעַי; וְאַתֶּם שְׁתוּ אֶת עֲסִיסָן וְאֶת בְּשָׂרָן הַמָּתוֹק! מְסָבִיב לָנוּ הַסְּתָו וּטְהוֹרִים הַשָּׁמַיִם וְהַמּוֹעֵד מוֹעֵד אַחֲרֵי־הַצָּהֳרָיִם.

הַבִּיטוּ וּרְאוּ אֶת שִׁפְעַת כָּל־הַבְּרָכָה מְסָבִיב לָנוּ! וּמִתּוֹךְ עֲתֶרֶת הַטּוֹב הַזֶּה הֲלֹא טוֹב כִּי נַבִּיט עַל פְּנֵי יַמִּים רְחוֹקִים.

לְפָנִים אָמְרוּ אֱלֹהִים, בְּהַבִּיטָם עַל פְּנֵי יַמִּים רְחוֹקִים; וְאוּלָם אֲנִי לִמַּדְתִּיכֶם כִּי תֹאמְרוּ: הָאָדָם הָעֶלְיוֹן.

אֱלֹהִים הוּא חָזוֹן מִלִּבְּכֶם; וְאוּלָם חָפַצְתִּי כִּי לֹא יַעֲבוֹר חֲזוֹן־הַלֵּב אֶת הַגְּבוּל אֲשֶׁר לְחֶפְצְכֶם הַבּוֹרֵא.

הַאִם יָכֹל תּוּכְלוּ לִבְרֹא אֱלֹהִים? – כִּי עַתָּה הַחֲשׁוּ נָא לִי מִכָּל הָאֵלִים אֲשֶׁר לָכֶם! וְאוּלָם אֶת הָאָדָם הָעֶלְיוֹן הֲלֹא יָכֹל תּוּכְלוּ לִבְרֹא.

אוּלַי לֹא אַתֶּם פֹּה תִּבְרָאֻהוּ, אַחַי! וְאוּלָם אַתֶּם יְכוֹלִים לְחַדֵּשׁ וְלִבְרֹא אֶת נַפְשְׁכֶם לִהְיוֹת לְאָבוֹת וְלַאֲבוֹת־אָבוֹת לָאָדָם הָעֶלְיוֹן, וְזֹאת תִּהְיֶה הַטּוֹבָה מִבְּרִיאוֹתֵיכֶם.

אֱלֹהִים הוּא חָזוֹן מִלִּבְּכֶם; וְאוּלָם חָפַצְתִּי כִּי גְבוּל יוּשַׂם לַחֲזוֹן־הַלֵּב עַל יְדֵי הַמַּחֲשָׁבָה.

הַאִם יְכֹל תּוּכְלוּ לַחֲשׁוֹב אֱלֹהִים? — וְאוּלָם זֶה לָכֶם הַחֵפֶץ אֶל הָאֱמֶת, אֲשֶׁר יֵהָפֵךְ הַכֹּל לְמַחֲשָׁבָה בִּגְבוּל מַחְשָׁבוֹת אָדָם וּלְמַרְאֶה בִּגְבוּל מַרְאוֹת אָדָם וּלְרֶגֶשׁ בִּגְבוּל רִגְשֵׁי אָדָם! אֶת־כָּל אֲשֶׁר בְּהוֹשַׁבְכֶם בָּכֶם אוֹתוֹ חָשֹׁב תַּחְשְׁבוּ עַד הַקֵּץ בּוֹ!

וְאֶת־אֲשֶׁר קְרָאתֶם בְּשֵׁם עוֹלָם הֲלֹא אוֹתוֹ עֲלֵיכֶם עוֹד לִבְרֹא: תְּבוּנַתְכֶם וְצִיּוּרְכֶם וְהֶפְצֵּכֶם וְאַהֲבַתְכֶם יִהְיוּ נָא לָכֶם לְעוֹלָם! וְהִי אֲנִי כִּי רַק לְאָשְׁרְכֶם יִהְיֶה זֶה, אַתֶּם הַיּוֹדְעִים!

וְאֵיךְ זֶה אֲמַרְתֶּם לָשֵׂאת אֶת סֵבֶל הַחַיִּים, לוּלֵא הַתִּקְוָה הַזֹּאת, אַתֶּם הַיּוֹדְעִים? אַל לָכֶם הִסְתּוֹפֵף בַּאֲשֶׁר לְמַעְלָה מִן הַמּוּשָּׂג וְלֹא בַאֲשֶׁר אֵין תְּבוּנָה בּוֹ.

וְאוּלָם הָבוּ וְאַגִּידָה לָכֶם הַפַּעַם אֶת־כָּל לִבִּי, רֵעַי: לוּ הָיוּ אֱלֹהִים, כִּי אָז אֵיךְ יָכֹלְתִּי נְשׂא לְבִלְתִּי הֱיוֹת אֱלֹהִים! וּבְכֵן אֵין אֱלֹהִים.

הִנֵּה זֶה מוֹצָא־הַדָּבָר אֲשֶׁר הֶעֱלֵיתִי לִי; וְאוּלָם עַתָּה הוּא מַעֲלֶה אוֹתִי. —

אֱלֹהִים הוּא חָזוֹן מִלִּבְּכֶם; וְאוּלָם מִי יִשְׁתֶּה כָּל הַמְּצוּקוֹת אֲשֶׁר לַחֲזוֹן־לֵב זֶה וּמוּת לֹא יָמוּת? הֲבְיָד יִקַּח מִן הַבּוֹרֵא אֱמוּנָתוֹ וּמִן הַנֶּשֶׁר זֶה עוּפוֹ בְּמֶרְחַקֵּי נְשָׁרִים?

אֱלֹהִים הוּא הָרַעְיוֹן אֲשֶׁר יְעַקֵּם אֶת־כָּל הַיָּשָׁר וּבְכָל הָעוֹמֵד מוּצָק יָנַע וְהִתְגַּלְגֵּל. הַאֻמְנָם כֵּן? הֶעָבַר הַזְּמָן וְחָלַף וְכָל אֲשֶׁר עָבַר אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי־אִם שָׁקֶר?

אֲשֶׁר יַחְשֹׁב כָּזֹאת וְהָיְתָה זֹּאת לְעִוְעִים וּלְתַעְתֻּעִים לְעַצְמוֹת אָדָם, וְגַם בַּבֶּטֶן תִּהְיֶה לּוֹ לְקִיא: אָכֵן מַחֲלַת עִוְעִים אֲנִי קֹרֵא לַאֲשֶׁר יֶהֱגֶה כָזֹאת בְּלִבּוֹ.

רָעָה אֲנִי קֹרֵא וְשִׂנְאָה לָאָדָם לְכָל הַתּוֹרָה עַל דְּבַר הָאֶחָד וְהַשָּׁלֵם וְהַמּוּצָק וְהַשָּׂבֵעַ וְהַקַּיָּם תָּמִיד בְּלִי חֲלוֹף!

הַקַּיָּם תָּמִיד בְּלִי חָלוּף – זֶה אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי מָשָׁל ! וְהַחוֹזִים מְכַזְּבִים רַב מִדַּי. –

וְאוּלָם יְדַבְּרוּ נָא לָנוּ הַמְּשָׁלִים הַטּוֹבִים רַק עַל הַזְּמָן וְעַל הַהֲוָיָה: תְּהִלָּה יִהְיוּ נָא לָנוּ וּמְלִיצַת יֹשֶׁר לְכָל־עוֹבֵר וְחוֹלֵף!

בְּרֹא – זֶה לָנוּ הַגְּאֻלָּה הַגְּדוֹלָה מִכָּל־מַכְאוֹב וְזֶה לָנוּ הָקֵל אֶת־סֵבֶל הַחַיִּים. וְאוּלָם לְבַעֲבוּר יָקוּם בֹּרֵא, וְדָרוּשׁ גַּם לָזֶה מַדְוִים וּתְמוּרוֹת רַבּוֹת.

וְזֹאת עֲלֵיכֶם שׂוּמָה כִּי תִהְיֶינָה לְחַיֵּיכֶם מְצוּקוֹת מָוֶת רַבּוֹת, אַתֶּם הַבּוֹרְאִים! כָּכָה תִּהְיוּ לִמְלִיצֵי יֹשֶׁר וּלְמַצְדִּיקִים לְכָל־עוֹבֵר וְחוֹלֵף.

כִּי יִהְיֶה הַבֹּרֵא עַצְמוֹ הַיֶּלֶד אֲשֶׁר יֻלַּד חָדָשׁ, וְהָיְתָה שׂוּמָה עָלָיו כִּי יִהְיֶה גַּם יוֹלֶדֶת וְגַם צִירֵי יוֹלֵדָה יַחַד.

אָכֵן בֵּין מֵאוֹת נְשָׁמוֹת עָבַרְתִּי אֶת־דַּרְכִּי וּבֵין מֵאוֹת מִטּוֹת יְלָדִים וְצִירֵי לֵדָה. פְּעָמִים הַרְבֵּה כְּבָר „נִפְרַדְתִּי" מֵעַל מְיֻדָּעִים וְגַם אֶת „הָרְגָעִים הָאַחֲרוֹנִים" כְּבָר יָדַעְתִּי הַשּׁוֹבְרִים אֶת הַלֵּב.

אֲבָל כָּכָה חָפֵץ חֶפְצִי הַבֹּרֵא, כָּכָה חָפֵץ גּוֹרָלִי. אוֹ אֲדַבְּרָה נָא דִבְרֵי אֱמֶת בְּרוּרִים: גּוֹרָל זֶה – אוֹתוֹ חָפֵץ חֶפְצִי.

כָּל־הָרֶגֶשׁ אֲשֶׁר בִּי דַּוָּי עָלַי וְנֶאֱסַר בִּכְבָלִים: וְאוּלָם הִנֵּה חֶפְצִי בָא וְהָיָה לִי לְגֹאֵל וּלְמֵבִיא גִיל.

רַק הַחֵפֶץ מוֹצִיא חָפְשִׁי: כָּכָה תִּהְיֶה תּוֹרַת הָאֱמֶת אֲשֶׁר לַחְפֹּץ וּלְחֹפֶשׁ – וְכָכָה מוֹרֶה גַּם סָרַתּוּסְטְרָא.

לֹא הוֹסִיף לַחְפּוֹץ עוֹד וְלֹא הוֹסִיף לְהַעֲרִיךְ עוֹד וְלֹא הוֹסִיף לִבְרֹא עוֹד – הוֹי מִי יִתֵּן וְרָחֲקָה מִמֶּנִּי לָנֶצַח יְגִיעַת הַבָּשָׂר הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת!

גַּם בְּדַעַת לֹא הִרְגַּשְׁתִּי בִּלְתִּי־אִם תַּאֲוַת חֶפְצִי לְהוֹלִיד

וּלְהַחֲיוֹת; וְאִם יֵשׁ תֹּם בְּדַעְתִּי וְהָיָה זֶה רַק מִהְיוֹת רֵחַ חֵפֶץ לְהוֹלִיד.

וְחֶפְצִי זֶה הוּא אֲשֶׁר הִשִּׁיא אוֹתִי מֵאַחֲרֵי כָל אֵל וֵאלֹהִים. מָה הָיָה לִי לִבְרֹא עוֹד, לוּ הָיוּ – אֱלֹהִים.

וְאֶל הָאָדָם הוּא דוֹחֶה אוֹתִי כְּפַעַם בְּפַעַם – זֶה הַחֵפֶץ הַלּוֹהֵט בִּי, זֶה חֶפְצִי לִבְרֹא; כָּכָה יִדָּחֶה גַּם הַפַּטִּישׁ אֶל הָאָבֶן.

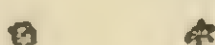
הוֹי אַתֶּם הָאָדָם, בָּאֶבֶן יִישַׁן־לִי מַרְאֶה, זֶה מַרְאֵה הַמַּרְאוֹת אֲשֶׁר לִי! הוֹי לְמַרְאֶה זֶה כִּי בָּאֶבֶן הַקָּשָׁה וְהַנִּמְאָסָה מִכָּל אֶבֶן הוּא יָשֵׁן!

וְעַתָּה הִנֵּה יוֹרֵד פַּטִּישִׁי בַּחֲמַת זַעְמוֹ בְּאַכְזְרִיּוּת עַל פְּנֵי כִלְאוֹ. מִן הָאֶבֶן מִתְפּוֹרְרוֹת אֲבָקוֹת גּוֹרִים לְכָל־רוּחַ, מַה־לִּי כִּי אָשִׂים לִבִּי לָהֶם?

וַאֲנִי אֲכַלֶּנָּה: כִּי צֵל בָּא אֵלַי – בָּא אֵלַי לִפְנִים הַמַּחֲרִישׁ וְהַקַּל מִכָּל־דָּבָר!

יְפִי הָאָדָם הָעֶלְיוֹן בָּא אֵלַי כְּמוֹ צֵל. הוֹי אַחַי! מַה־לִּי עוֹד – וְלֵאלֹהִים? –

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא.

עַל הַחוֹלְמִים.

רֵעַי, הִנֵּה בָאוּ דִבְרֵי־לַעַג עַד לְאָזְנֵי רַעֲכֶם לֵאמֹר: „רְאוּ נָא אֶת־זָרַתּוּסְטְרָא! הַאֵין הוּא מִתְהַלֵּךְ בְּקִרְבֵּנוּ כְּמִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב חַיּוֹת?"

אֲבָל נָכוֹן מִזֶּה לְדַבֵּר לֵאמֹר: „הָאִישׁ הַיּוֹדֵעַ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב בְּנֵי הָאָדָם, שֶׁהֵם הֵם הַחַיּוֹת".

כִּי נֶחְשַׁב הָאָדָם בְּעֵינֵי הַיּוֹדֵעַ לְחַיָּה אֲשֶׁר לָהּ לְחָיַיִם אֲדֻמּוֹת.

אֵיךְ בָּאָה לוֹ כָּזֹאת? הַאִם לֹא יַעַן אֲשֶׁר הָיָה עָלָיו לְהִתְאַדֵּם יָמִים רַבִּים מְאֹד מֵרֹב כְּלִמָּה?

הוֹי רֵעַי! הֲלֹא כָכָה יְדַבֵּר הַיּוֹדֵעַ: כְּלִמָּה, כְּלִמָּה, כְּלִמָּה – זֶה דְבַר תּוֹלְדוֹת אָדָם!

וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר טְהוֹר־הַלֵּב יְצַו עַל־נַפְשׁוֹ לְבִלְתִּי הַכְלִים אִישׁ: כְּלִמָּה יְצַו עַל־נַפְשׁוֹ, אֲשֶׁר הִכָּלֵם יִכָּלֵם מִפְּנֵי כָל־הַכּוֹאֲבִים.

אָכֵן הָיוּ לִי לְזָרָא כֻּלָּם, כָּל בַּעֲלֵי־הָרַחֲמִים הָאֵלֶּה הַמִּתְעַנְּגִים תָּמִיד עַל רֹב חֶמְלָתָם: כְּלִמָּה הֵם חֲסֵרִים עַד בְּלִי דָי.

וְאִם שׁוּמָה עָלַי לִהְיוֹת חוֹמֵל, אַל נָא יְהִי כָכָה גַּם שְׁמִי; וְאִם הָיִיתִי כָזֶה, אֱהִי נָא כָכָה מֵרָחוֹק.

וְאֶת־רֹאשִׁי אֲכַסֶּה בַּצָּעִיף וְעַל־נַפְשִׁי אָנוּס בְּטֶרֶם אֻכָּר: וְגַם אֶתְכֶם רֵעַי אֲצַוֶּה לַעֲשׂוֹת כֵּן.

מִי יִתֵּן וְהָיָה תָמִיד מַגָּעִי וּמַשָּׂאִי עִם הַדְּלֵי־מַכְאוֹב כְּמוֹכֶם וְעִם נָשִׁים אֲשֶׁר אוּכַל לְחַלֵּק עִמָּם תִּקְוָה וּפַתְבַּג וּדְבַשׁ!

אָמְנָם עָשִׂיתִי לִפְעָמִים קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה עִם הַאֲבִים: וְאוּלָם יָדַעְתִּי תָמִיד כִּי טוֹב מִזֶּה עָשִׂיתִי אִם לִמַּדְתִּי אֶת־נַפְשִׁי לְהֵיטִיב לִשְׂמוֹחַ.

מִיּוֹם הֱיוֹת בְּנֵי־אָדָם הִמְעִיט הָאָדָם מְאֹד לִשְׂמוֹחַ: רַק הַדָּבָר הַזֶּה, אַחַי, הוּא חַטַּאת־שְׁאוֹל וְאֵין זוּלָתוֹ!

וְאִם נְלַמֵּד נַפְשֵׁנוּ לִשְׂמוֹחַ, וְלִמַּדְנוּ בָזֶה אֶת־נַפְשֵׁנוּ אֵיךְ לִשְׁכּוֹחַ לְהַכְאִיב לַאֲחֵרִים וּלְהַמְצִיא יוֹם יוֹם מַכְאוֹבִים חֲדָשִׁים.

וְלָכֵן אֲנִי רוֹחֵץ יָדַי אֲשֶׁר הוֹשִׁיעָה לְכֹאֵב, וְלָכֵן אֲנִי מוֹחֶה אַחֲרֵי־כֵן גַּם עוֹד נִשְׁמָתִי.

כִּי יַעַן אֲשֶׁר רָאִיתִי אֶת הַכֹּאֵב מִדֵּי כָאֲבוֹ, לָכֵן נִכְלַמְתִּי עַל־דְּבַר כְּלִמָּתוֹ; וְכַאֲשֶׁר הוֹשַׁעְתִּי לוֹ, אָז חָטָאתִי לְגַאֲוָתוֹ חֲטָאָה גְדוֹלָה.

טוֹבוֹת גְּדוֹלוֹת לֹא תַעֲשֶׂינָה אִישׁ לְמַכִּיר תּוֹדָה כִּי־אִם לְשׁוֹאֵף נְקָמָה; וְאִם לֹא יִשָּׁכַח מַהֵר הַחֶסֶד הַקָּטֹן וְהָיָה עוֹד לְתוֹלַעַת מוֹצֶצֶת.

הֱיוּ קָשִׁים לְקַבֵּל! עֲשׂוּ חֶסֶד עִם אִישׁ, כִּי תְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ" – כָּכָה אִיעַץ אֶת אֵלֶּה, אֲשֶׁר אֵין לָהֶם לְבַעֲבוּר לָתֵת.

וְאוּלָם אָנֹכִי הָיִיתִי לְנוֹתֵן; בְּכָל מְאֹדִי וּבְנַפְשִׁי אֶתֵּן, כְּמִשְׁפַּט רֵעַ לְרֵעִים; אֲבָל מִי נָכְרִי וָדַל, וּבָאוּ אֵלֶּה וְקָטְפוּ לָהֶם בְּעַצְמָם יָדָם אֶת פְּרִי עֵצִי: כָּכָה תִּמְעַט הַכְּלִמָּה.

רַק אֶת הַפּוֹשְׁטִים־יָד עָלֵינוּ לְהַשְׁמִיד כָּלִיל! הֵן מִתְקַצְּפִים אֲנַחְנוּ בְּתִתֵּנוּ עַל יָדָם וּמִתְקַצְּפִים אֲנַחְנוּ אִם לֹא נִתֵּן.

וְכֵן אֶת־הַחֹטְאִים נַשְׁמִיד וְאֶת הַלֵּב הַמְיַסֵּר! הַאֲמִינוּ

לִי, רֵעַי: מוּסַר־הַלֵּב מְחַנֵּךְ אֶת הָאָדָם לְיַסֵּר רַבִּים.

וְאוּלָם מִכָּל־אֵלֶּה רָעוֹת הַמַּחֲשָׁבוֹת הַקְּטַנּוֹת. חַי אָנִי אִם לֹא טוֹב לַעֲשׂוֹת רָעָה מֵחֲשֹׁב קְטַנָּה!

הֵן אָמְנָם תֹּאמְרוּ: „הַתַּאֲוָה לְמַעֲשֵׂי זָדוֹן קְטַנִּים תִּשְׁמְרֵנוּ מִפְּשָׁעִים רַבִּים וּגְדוֹלִים“. אֲבָל מַה לָּכֶם פֹּה כִּי תַחְפְּצוּ לְהִשָּׁמֵר!

כְּמִשְׁפַּט מַכָּה טְרִיָּה כֵּן מִשְׁפַּט הַפֶּשַׁע: עוֹקֵץ וּמְחַכֵּךְ וּמִתְפָּרֵץ – בְּשָׂפָה בְרוּרָה וְנֶאֱמָנָה הוּא דֹּבֵר.

„רְאֵה, מַחֲלָה אָנֹכִי“ – כֵּן דֹּבֵר הַפֶּשַׁע; וְזֹאת בְּרוּרָה וְנֶאֱמָנָה.

וְאוּלָם כְּמִשְׁפַּט הַפִּטְרִיּוֹת כֵּן מִשְׁפַּט הַמַּחֲשָׁבָה הַקְּטַנָּה: זוֹחֶלֶת וּמִשְׁתּוֹחַחַת וּמִסְתַּתֶּרֶת – עַד כִּי יִכְמַשׁ הַבָּשָׂר וְיִרְקַב כֻּלּוֹ מֵרֹב פִּטְרִיּוֹת קְטַנּוֹת.

וְגַם הָאִישׁ אֲשֶׁר הַשָּׂטָן יוֹשֵׁב בּוֹ, וְאָמַרְתִּי לוֹ בְּאָזְנוֹ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה: „טוֹב כִּי גַם אֶת שְׂטָנְךָ תְּרַבֶּה וְהָיָה לְגָדוֹל! וְהָיָה גַם לְךָ דֶּרֶךְ הָעוֹלָה לִגְדֻלָּה!“ –

אוֹי לָנוּ, אַחַי! יוֹדְעִים אֲנַחְנוּ אֶת־כָּל אִישׁ מְעַט יוֹתֵר מִדַּי! וְיֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה אִישׁ מְעַט מְעַט זַךְ לְעֵינֵינוּ כֻּלּוֹ, וּבְכָל זֹה לַעֲבוֹר בַּעֲדוֹ לֹא נוּכַל.

אָכֵן תִּכְבַּד עָלֵינוּ לִחְיוֹת עִם בְּנֵי־אָדָם, יַעַן כִּי תִּכְבַּד עָלֵינוּ כָּכָה לְהַחֲרִישׁ.

וְלֹא עִם הָאִישׁ אֲשֶׁר הָיָה לָנוּ לְפוּקָה נִתְהַלֵּךְ בְּקֶרִי כִּי־אִם עִם הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵין לָנוּ וְלוֹ דָבָר.

אִם יֵשׁ לְךָ רֵעַ כֹּאֵב, כִּי עַתָּה הֱיֵה לוֹ לְמַצַּע־מַרְגּוֹעַ לְמַכְאוֹבוֹ; וְאוּלָם קָשֶׁה יְהִי נָא מַצָּעֲךָ, כְּמַצָּע בִּשְׂדֵה־מִלְחָמָה יִהְיֶה: כָּכָה תּוֹעִיל לוֹ הַרְבֵּה.

וְאִם יַעֲשֶׂה לְךָ רֵעַ רָעָה, אָז תְּדַבֵּר לֵאמֹר: נָשָׂאתִי

לְךָ הַכָּל־אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לִי; אֲבָל אֶת־אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְךָ – אֵיךְ־זֶה אֶשָּׂא לָךְ!"

כֵּן תְּדַבֵּר הָאַהֲבָה הַגְּדוֹלָה: גַּם אֶת הַסְּלִיחָה וְהַחֶמְלָה הִיא כּוֹבֶשֶׁת.

כְּבוֹשׁ אֶת־לִבְּךָ וַעֲצֹר בּוֹ בַּכֹּחַ; כִּי בְעָזְבְךָ אֶת לִבְּךָ לְנַפְשֶׁךָ, וְנָשָׂא מֵעָלֶיךָ גַּם אֶת־רֹאשֶׁךָ!

אֵי מַעֲשֵׂי סְכָלוּת גְּדוֹלִים מִן־הַנַּעֲשִׂים בְּיַד הַחוֹמְלִים? וְאֵי גָּדְלוּ הַפְּגָעִים מִן הַפְּגָעִים אֲשֶׁר בָּרְאוּ מַעֲשֵׂי הַסִּכְלוּת אֲשֶׁר לַהוֹמְלִים?

הוֹי עַל הָאֹהֲבִים אֲשֶׁר אֵין עוֹד גֹּבַהּ לָהֶם מֵחֶמְלָתָם וָמָעְלָה!

הִנֵּה כֹה דִבֶּר פַּעַם אַחַת הַשָּׂטָן אֵלַי: "יֵשׁ שְׁאוֹל גַּם לֵאלֹהִים: הֲלֹא זֹאת אַהֲבָתוֹ לִבְנֵי אָדָם".

וְזֶה לֹא־כְבָר שְׁמַעְתִּיו מְדַבֵּר אֵלַי: "הָאֱלֹהִים מֵת; בְּחֶמְלָתוֹ עַל בְּנֵי הָאָדָם מֵת הָאֱלֹהִים". –

כִּי עַל־כֵּן הִזָּהֲרוּ נָא לְנַפְשְׁכֶם מִן הַחֶמְלָה; מִן הַמָּקוֹם הַזֶּה עוֹד תִּפָּתַח עֲנָנָה כְבֵדָה עַל הָאָדָם! אָמְנָם יוֹדֵעַ אֲנִי הֵיטֵב אֶת אוֹתוֹת הָרוּחוֹת!

וְאוּלָם גַּם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה שִׂימוּ אֶל־לִבְּכֶם: גְּבוֹהָה כָּל־אַהֲבָה גְדוֹלָה גַּם עוֹד מֵחֶמְלָתָהּ: כִּי אֶת־הָאָהוּב לָהּ הֵן רַק זֶה עוֹד – בָּרֹא תִבְרָא!

"אֶת־נַפְשִׁי שֶׁלִּי אֲנִי מַקְרִיב עַל מִזְבַּח־אַהֲבָתִי וְאֶת־רֵעִי אֲנִי מַקְרִיב עִמִּי יַחְדָּו" – כֵּן יְדַבְּרוּ כָּל־הַבּוֹרְאִים.

וּקְשֵׁי־לֵב הֵמָּה כָּל־הַבּוֹרְאִים. –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל הַכֹּהֲנִים.

וּבְאַחַד הַיָּמִים נָתַן סָרַתּוּסְטְרָא אוֹת לְתַלְמִידָיו וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים לֵאמֹר:

"הִנֵּה פֹּה חֶבֶר כֹּהֲנִים: הֲלֹא שׂוֹנְאַי הֵם, וְאוּלָם עִבְרוּ נָא לִי בִּדְמָמָה עַל פְּנֵיהֶם וּבְחֶרֶב נִרְדֶּמֶת!

גַּם בֵּינֵיהֶם נִמְצָאִים גִּבּוֹרִים; רַבִּים מֵהֶם כָּאֲבוּ רַב מִדַּי –: לָכֵן חָשְׁקָה נַפְשָׁם לְהַכְאִיב גַּם לַאֲחֵרִים.

שׂוֹנְאִים רָעִים הֵמָּה: אֵין בְּעַנְוָתָם הֲרַת נְקָמָה. עַל־נְקַלָּה יִתְגָּאֵל הָאִישׁ אֲשֶׁר יִגַּע בָּהֶם.

וְאוּלָם קָרוֹב דָּמִי קִרְבַת־שְׁאֵר לְדָמָם. גַּם בְּדָמָם עוֹד חָפַצְתִּי כִּי יִכָּבֵד דָּמִי". –

וְכַאֲשֶׁר עָבְרוּ עֲלֵיהֶם וָהָלְאָה, וַיִּכְאַב לְסָרַתּוּסְטְרָא פִּתְאֹם, וְאוּלָם לֹא הֶאֱרִיךְ לְהֵאָבֵק עִם כְּאֵבוֹ, וַיַּעַן וַיֹּאמֶר:

"עָגַם לִבִּי לַכֹּהֵן הַזֶּה. וְגַם הָיוּ לְזָרָא לְרוּחִי; וְאוּלָם זֹאת לִי הַקְּטַנָּה מִכֹּל מֵאָז אֶתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב אָדָם.

אָכֵן כֹּאֵב אָנֹכִי עִמָּם וְכָאַבְתִּי עִמָּם תָּמִיד: שְׁבוּיִם נֶחְשְׁבוּ לִי וּנְשׂוּאֵי־אוֹת עַל מִצְחָם. וְזֶה אֲשֶׁר יִקְרְאוּ לוֹ גֹּאֵל אָסַר אֹתָם בִּכְבָלִים: –

בְּכַבְלֵי עֶרְכֵּי שָׁוְא וְאִמְרוֹת תֹּהוּ! מִי יִתֵּן וָבָא עוֹד אִישׁ אֲשֶׁר יִגְאָלֵם גַּם מִגֹּאֲלָם!

יָמִים הָיוּ אֲשֶׁר סַעַר אֹתָם הַיָּם מִמָּקוֹם לְמָקוֹם: וְהֵם

יָשְׁבוּ כִּי עַל־פְּנֵי אִי יָצְאוּ; וְאוּלָם לֹא עַל־פְּנֵי אִי יָצְאוּ, כִּי־אִם עַל־פְּנֵי אַחַד הַתַּנִּינִים הַגְּדוֹלִים!

עַרְכֵּי שָׁוְא וְאִמְרוֹת תֹּהוּ: אֵלֶּה הֵמָּה הַתַּנִּינִים הָרָעִים אֲשֶׁר נֶגֶד בְּנֵי חֲלוֹף, – יָמִים רַבִּים יִישַׁן הַמִּפְגָּע בְּהֵמָה וּמְחַכֶּה.

וּבְאַחֲרִיתוֹ הִנֵּה הוּא בָא, הִנֵּה הוּא מֵקִיץ וְזוֹלֵל וּבוֹלֵעַ אֶת כָּל זֶה אֲשֶׁר בָּנָה לוֹ סֻכּוֹת עַל־גַּב עוֹרוֹ.

הַבִּיטוּ נָא לִי אֶת־הַסֻּכּוֹת אֲשֶׁר בָּנוּ לָהֶם הַכֹּהֲנִים הָאֵלֶּה! בָּתֵּי־כְנֵסִיּוֹת הֵם קֹרְאִים לִמְעָרוֹתֵיהֶם הַגּוֹתְנוֹת רֵיחַ מְתֻקָּן.

הוֹי עַל הָאוֹר הַכּוֹזֵב הַזֶּה וְעַל הָרוּחַ אֲשֶׁר רָקָב! מָקוֹם שָׁם אֵין לַנְּשָׁמָה מִשְׁפָּט – לָעוּף לִמְרוֹמֶיהָ!

כִּי־אִם כָּכָה תְּצַוֶּה אֱמוּנָתָהּ עָלֶיהָ: „עַל בִּרְכֵּיכֶם מַפְּסוּ עַל פְּנֵי הַמַּדְרֵגוֹת, אַתֶּם הַחוֹטְאִים!"

אָכֵן טוֹב לִי כִּי אֶרְאֶה אִישׁ אֵין לוֹ בֹשֶׁת מֵרְאוֹת אֶת עֵינֵי אֵלֶּה הַנֶּהְפָּכוֹת מִבֹּשֶׁת וּתְפִלָּה!

מִי בָרָא לְנַפְשׁוֹ מְעָרוֹת וּמַדְרֵגוֹת־הִתְחַטְּאוּת כָּאֵלֶּה? הַאִם לֹא אֵלֶּה אֲשֶׁר חָפְצוּ לְהִתְחַבֵּא וַאֲשֶׁר בּוֹשׁוּ מִפְּנֵי הַשָּׁמַיִם הַטְּהוֹרִים?

וְרַק כַּאֲשֶׁר יָשׁוּב הַיּוֹם וְשָׁבוּ הַשָּׁמַיִם הַטְּהוֹרִים לְהַבִּיט בְּעַד הַתִּקְרוֹת הַשְּׁבוּרוֹת וְעַל הַדֶּשֶׁא מִתַּחַת וְעַל הַפְּרָגִים הָאֲדֻמִּים אֲשֶׁר עִם הַחוֹמוֹת הַבְּקוּעוֹת – אָז אָשׁוּב וְאַפְנֶה אֶת־לִבִּי לְמִשְׁכְּנוֹת הָאֱלֹהִים הַזֶּה.

לְכָל־אֲשֶׁר הִתְנַגֵּד לָהֶם וְלַאֲשֶׁר הִכְאִיב לָהֶם קָרְאוּ אֱלֹהִים: חַי אָנִי כִּי רוּחַ גִּבּוֹרִים רַבָּה הָיְתָה בַּעֲבוֹדָתָם!

וְלֹא יָדְעוּ דֶרֶךְ אַחֶרֶת לַאֲהֲבָה אֶת אֱלֹהֵיהֶם, בִּלְתִּי אִם בִּתְלוֹתָם אֶת־הָאָדָם עַל עֵץ־הַצְּלָב!

כִּפְגָרִים אָמְרוּ לִחְיוֹת, שְׁחוֹרִים כִּסּוּ עַל־פְּנֵי פִגְרָם;

גַּם מִקֶּרֶב דִּבְרֵיהֶם עוֹד עָלָה בְּאַפִּי הָרֵיחַ הָרַע אֲשֶׁר לְחַדְרֵי מֵתִים.

וְהַיּוֹשֵׁב קָרוֹב לָהֶם יוֹשֵׁב קָרוֹב לִיאוֹרוֹת שְׁחוֹרִים, אֲשֶׁר מִתּוֹכָם תָּשִׁיר הַצְּפַרְדֵּעַ אֶת־שִׁירָתָהּ בְּמַהֲשַׁבּוֹת עֲמֻקּוֹת.

וְאוּלָם יָשִׁירוּ נָא לִי שִׁירִים טוֹבִים מֵאֵלֶּה, אִם חֲפֵצִים הֵם כִּי אֶלְמַד לְהַאֲמִין בְּגֹאֲלָם: יְהִי נָא מַרְאֵה תַלְמִידָיו דּוֹמֶה לְמַרְאֵה נִגְאָלִים!

מִי יִתֵּן וְרָאִיתִי אוֹתָם עֲרֻמִּים: כִּי רַק הַיֹּפִי לְבַדּוֹ מַטִּיף לְשִׁיבָה מֵיָגוֹן. אֲבָל אֶת־לֵב מִי יִקַּח הַיָּגוֹן הַקֹּדֵר הַזֶּה הַמִּתְחַפֵּשׂ בָּאֵפֶר!

אָכֵן גַּם גֹּאֲלֵיהֶם בְּנַפְשָׁם לֹא מִן הַחֹפֶשׁ בָּאוּ וּמִשְּׁמֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לַחֹפֶשׁ! אָכֵן גַּם הֵם בְּנַפְשָׁם לֹא הִתְהַלְּכוּ מֵעוֹדָם עַל פְּנֵי יְרִיעוֹת הַדַּעַת!

פְּרָצִים הָיוּ בְּרוּחַ אֲשֶׁר לַגֹּאֲלִים הָאֵלֶּה: אָז הֶעֱמִידוּ בְּכָל פֶּרֶץ אֶת־שִׁגְעוֹנָם, אֶת מְסַתֵּם־הַפְּרָצִים הַלָּזֶה, וַיִּקְרְאוּ לָזֶה אֱלֹהִים.

בְּחֶמְלָתָם הַדּוֹלֶפֶת טָבַע כָּל־רוּחָם, וְכַאֲשֶׁר גָּאֲתָה וְכַאֲשֶׁר עָלְתָה חֶמְלָתָם עַל־כָּל גְּדוֹתֶיהָ, אָז צָפָה בְּפַעַם בְּפַעַם עַל־פָּנֶיהָ מִלְמַעְלָה סִכְלוּת גְּדוֹלָה.

בְּקִנְאָה גְדוֹלָה דָּחֲקוּ אֶת־עֶדְרָם וּבִזְעָקָה גְדוֹלָה עַל־פְּנֵי נְתִיבָם: כְּאִלּוּ הָיָה זֶה הַנָּתִיב הָאֶחָד אֶל הֶעָתִיד! חַי יְיָ, גַּם הָרֹעִים הָאֵלֶּה עוֹד הָיוּ חֵלֶק מִן הַצֹּאן!

רוּחוֹת קְטַנּוֹת וּנְשָׁמוֹת רְחָבוֹת הָיוּ לָרֹעִים הָהֵם: וְאוּלָם מַה־קְּטַנּוֹת אַחַי, הָיוּ עַד עַתָּה הָאֲרָצוֹת, וְלוּ גַּם אֵלֶּה אֲשֶׁר לַנְּשָׁמוֹת הָרְחָבוֹת מְאֹד!

אוֹתוֹת דָּם כָּתְבוּ עַל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלְכוּ, וְאִוַּלְתָּם אָמְרָה כִּי בְדָם תִּוָּכַח הָאֱמֶת.

וְאוּלָם הַדָּם הוּא הָרָע מִכָּל הַמּוֹפְתִים אֲשֶׁר לָאֱמֶת,

גַּם אֶת הַטְּהוֹרָה מִן הַתּוֹרוֹת מַרְעִיל הַדָּם וְנוֹטֵעַ שִׁגָּעוֹן וְשִׂנְאָה בַּלֵּב.

וְאִם גַּם יֵלֵךְ אִישׁ לְמַעַן תּוֹרָתוֹ בְּמוֹ אֵשׁ – מַה יּוֹכִיחֵנוּ זֶה! הֲלֹא טוֹב מִזֶּה אִם מִקֶּרֶב לַבַּת נַפְשׁוֹ הוּא תֵצֵא לוֹ תּוֹרָתוֹ הוּא!

לֵב כָּבֵד חֹם לוֹחֵץ וְרֹאשׁ קַר: בַּאֲשֶׁר נִצְמְדוּ שְׁנֵי אֵלֶּה, שָׁם יָקוּם הָרוּחַ הַמְפַעְפֵּעַ – „הַגֹּאֵל".

אָכֵן כְּבָר הָיוּ גְדוֹלִים וְעֶלְיוֹנִים מֵאֵלֶּה אֲשֶׁר יִקְרָא הָעָם לָהֶם גֹּאֲלִים – אֵלֶּה הָרוּחוֹת הַמְפַעְפְּעִים הַמְסַעֲרִים אֶת כָּל סְבִיבָם אִתָּם!

וְגַם מִן הַגְּדוֹלִים, הַגְּדוֹלִים מִכָּל הַגֹּאֲלִים אֲשֶׁר הָיוּ, עֲלֵיכֶם אַחַי, לְהִגָּאֵל עוֹד, אִם חֲפֵצִים אַתֶּם לִמְצֹא אֶת־הַדֶּרֶךְ לְחֹפֶשׁ!

לֹא הָיָה עוֹד אָדָם עֶלְיוֹן מֵעוֹלָם. עֲרֻמִּים רָאִיתִי אֶת שְׁנֵיהֶם, אֶת הַגָּדוֹל וְאֶת הַקָּטָן מִכָּל אָדָם: –

עוֹד מְרֻבִּים הֵם רַב מִדַּי לְדַמּוֹת אִישׁ אֶל אָחִיו. חַי אָנִי כִּי גַּם אֶת־הַגָּדוֹל, הַגָּדוֹל מִכֹּל, מְצָאתִי וְהִנֵּה הוּא – אָדָם רַב מִדַּי! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

עַל הַצַּדִּיקִים.

בִּרְעָמִים וּבְלַהֲטֵי אֵשׁ שָׁמַיִם עָלֵינוּ לְדַבֵּר עַל חוּשִׁים נִדְהָמִים וְנִרְדָּמִים.

אֲבָל קוֹל קַל־יָפָה מְדַבֵּר חָרֵשׁ: רַק אֶל הַנְּשָׁמוֹת הָעֵרוֹת הוּא מִתְגַּנֵּב לָבוֹא.

חָרֵשׁ זָע עָלַי הַיּוֹם מָגִנִּי וַיִּשְׂחַק; הִנֵּה זֶה הַשְּׂחוֹק וְזֹאת הַזְּוָעָה הַקְּדוֹשָׁה אֲשֶׁר לַיֹּפִי.

וַעֲלֵיכֶם הַצַּדִּיקִים, שָׂחַק יָפְיִי הַיּוֹם. וְכָכָה שָׁמַעְתִּי אֶת קוֹלוֹ: „רְאֵה, הִנֵּה עוֹד דֹּרְשִׁים הֵם גַּם – שִׁלֻּמִים!“

עוֹד דֹּרְשִׁים אַתֶּם גַּם שָׂכָר, אַתֶּם הַצַּדִּיקִים! גְּמוּל אַתֶּם חֲפֵצִים תַּחַת צְדָקָה וְשָׁמַיִם ־תַּחַת אֲדָמוֹת וְנֶצַח תַּחַת יוֹמְכֶם?

וְעַתָּה אַתֶּם מִתְקַצְּפִים עָלַי אֲשֶׁר הוֹרֵיתִי, כִּי אַיִן בַּעַל גְּמוּלוֹת וְאֵין אֲרוֹן שִׁלֻּמִים? חַי אָנִי כִּי לֹא הוֹרֵיתִי אַף זֹאת, אֲשֶׁר הַצְּדָקָה הִיא הַשָּׂכָר לְנַפְשָׁהּ.

אָכֵן זֶה לִי עָצְבִּי: בָּאוּ מְכַזְּבִים וַיָּפִיחוּ כִּזְבֵי שָׂכָר וְכִזְבֵי עֹנֶשׁ אֶל תּוֹךְ יְסוֹד כָּל הַמַּעֲשִׂים – וְגַם אֶל תּוֹךְ יְסוֹד נִשְׁמַתְכֶם, הַצַּדִּיקִים!

וְאוּלָם כְּמַלְתְּעוֹת חֲזִיר הַיַּעַר תְּכַרְסֵם מִלָּתִי אֶת נִשְׁמַתְכֶם עַד הַיְסוֹד בָּהּ; מַחֲרֵשָׁה אֶהְיֶה לָכֶם.

כָּל צְפוּנוֹת יְסוֹדְכֶם יִגָּלוּ, וְכַאֲשֶׁר תִּשְׁכְּבוּ קְרוּעִים וּשְׁבוּתִים לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ, אָז יִבָּדֵל כְּזָבְכֶם מֵאֲמִתְּכֶם.

כִּי זֹאת הִיא אֲמִתְּכֶם: טְ ה וֹ רִ ים אַתֶּם דַּיְּכֶם מֵחֶלְאַת הַמִּ ִ ים: נְקָמָה, עֹנֶשׁ, שָׂכָר וּגְמוּל.

אֲהַבְתֶּם אֶת הַצְּדָקָה כְּאַהֲבַת אֵם עוֹלָהּ; אֲבָל מִי שָׁמַע מֵעוֹלָם, כִּי בִקְּשָׁה אֵם שִׁלּוּמִים תַּחַת אַהֲבָתָהּ?

חֶמְדַּת נַפְשְׁכֶם שׁוּמָה בְּנַפְשְׁכֶם, צִדְקַתְכֶם הִיא. צִמְאוֹן הַטַּבַּעַת בָּכֶם: אֲשֶׁר תָּשׁוּב וְתַשִּׂיג עַצְמָהּ, מִתְאַמֶּצֶת וְסוֹבֶבֶת כָּל טַבָּעַת.

וּכְמִשְׁפַּט הַכֹּכָב אֲשֶׁר יִכְבֶּה, כֵּן מִפְעַל כָּל צִדְקַתְכֶם: תָּמִיד אוֹרוֹ עוֹד בַּדֶּרֶךְ וְהוּא נוֹסֵעַ–הֹי, מָתַי לֹא יִהְיֶה בַּדֶּרֶךְ עוֹד?

כָּכָה גַּם אוֹר צִדְקַתְכֶם עוֹדוֹ בַּדֶּרֶךְ גַּם אַחֲרֵי כְלוֹת מִפְעָלוֹ. וְלוּ גַּם יִשָּׁכַח וָמוּת: הִנֵּה קֶרֶן אוֹרוֹ עוֹד חַיָּה וְנוֹסָעַת.

אֲשֶׁר תִּהְיֶה צִדְקַתְכֶם עֶצֶם מֵעַצְמְכֶם וְלֹא דָּבָר זָר וְלֹא עוֹר וְלֹא כְסוּת: זֹאת הִיא הָאֱמֶת מִקֶּרֶב יְסוֹד נִשְׁמַתְכֶם, אַתֶּם הַצַּדִּיקִים! –

אָכֵן יֵשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר נֶחְשְׁבָה לָהֶם צִדְקָתָם רַק הַפַּלָּצוּת תַּחַת הַשּׁוֹט: וְאַתֶּם הִנֵּה שְׁמַעְתֶּם רַב מִדַּי לְזַעֲקַת אֵלֶּה!

וְיֵשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִקְרְאוּ צְדָקָה לְעַצְלוּת תַּאֲוֹת זְדוֹנָם; וְאִם יֵשׁ יוֹם אֲשֶׁר שִׂנְאָתָם וְקִנְאָתָם תְּרַמְּנָה יָד וָרֶגֶל, אָז יֵעוֹר "יָשְׁרָם" וְיִמְחֶה שֵׁנָה מֵעַל עֵינָיו.

וְיֵשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר יִמָּשְׁכוּ לְמַעֲמַקִּים; שֵׁדֵיהֶם מוֹשְׁכִים אוֹתָם. אֲבָל כַּאֲשֶׁר יִשְׁקְעוּ הָלֹךְ וְשָׁקֹעַ, כֵּן תְּלַהֵט עֵינָם הָלֹךְ וְלַהֵט וְכֵן תִּגְבַּר תְּשׁוּקָתָם לֵאלֹהִים.

וְגַם זַעֲקַת אֵלֶּה חָדְרָה עַד לְאָזְנֵכֶם, אַתֶּם הַצַּדִּיקִים: "אֶת־אֲשֶׁר אֵ י נֶ נִּ י – הֲלֹא זֶה לִי אֱלֹהִים וּצְדָקָה!"

וְיֵשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר בִּכְבֵדוּת יָבֹאוּ וּבְקוֹל רַעַשׁ, כַּעֲגָלוֹת

מַסִּיעוֹת אֲבָנִים לָעֵמֶק: רַבּוֹת הֵם מְדַבְּרִים עַל כְּבוֹד־הָאָדָם וְעַל הַצְּדָקָה — לְעָקֵב הָעוֹצֵר אֲשֶׁר בְּגַעֲלָם הֵם קוֹרְאִים צְדָקָה!

וְיֵשׁ אֲנָשִׁים וְהֵמָּה כְּמוֹרֵי־הַשָּׁעוֹת, אֲשֶׁר יוֹם יוֹם נְהַלֵּךְ אֶת גַּלְגַּלֵּיהֶם: אֶת טִקְטוּקָם הֵמָּה עֹשִׂים, וְהֵם חֲפֵצִים כִּי נִקְרָא לְטִקְטוּק — צְדָקָה.

חַי אָנִי כִּי אֵלֶּה יִהְיוּ לִי לְתַעֲנוּגוֹת: בְּכָל־אֲשֶׁר אֶמְצָא לִי מוֹרֵי־שָׁעוֹת אֵלֶּה, בְּלַעֲגִי אֲהַלֵּךְ אוֹתָם; יְשַׁתַּקְשְׁקוּ נָא בְּאָזְנַי כִּמְעַט!

וְיֵשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר עַל מְלֹא כַף יָשְׁרָם יִתְגָּאוּ, וּבִגְלָלוֹ יַעֲשׂוּ עָוֶל עִם כָּל־יֵשׁ. כָּכָה תִּטְבַּע כָּל הָאָרֶץ בְּרֹב אִי־יָשְׁרָם!

אָכֵן זָרָה מִלַּת „יֹשֶׁר" אִם מִפִּי אֵלֶּה תִּזַּל! וּבְאָמְרָם „צִדַּקְתִּי", וְהָאֱמִין הַשּׁוֹמֵעַ תָּמִיד כִּי אָמְרוּ „צָעַקְתִּי!"

בְּצִדְקָתָם הֵם אוֹמְרִים לְנַקֵּר אֶת עֵינֵי אוֹיְבֵיהֶם; רַק מִתְנַשְּׂאִים הֵמָּה, לְבַעֲבוּר הַשְׁפִּיל אֲחֵרִים.

וְעוֹד יֵשׁ אֲנָשִׁים הַיּוֹשְׁבִים בְּבִצָּתָם, וְכָכָה הֵם קֹרְאִים אֵלֵינוּ מִן הַקָּנֶה: „צְדָקָה — הֲלֹא זֹאת שֶׁבֶת בְּתוֹךְ בִּצָּה.

לֹא נִשַּׁךְ אִישׁ, וְאִם יֹאמַר אִישׁ לִנְשׁוֹךְ אוֹתָנוּ וְהִסְתַּתַּרְנוּ; וּבְכָל עִנְיָן יֶשׁ־לָנוּ רַק הַמַּחֲשָׁבָה אֲשֶׁר תִּנָּתֶן לָנוּ."

וְעוֹד יֵשׁ אֲנָשִׁים אֲשֶׁר יֹאהֲבוּ הָעֲוָיוֹת, וְהֵם חוֹשְׁבִים: צְדָקָה זֹאת הִיא הָעֲוָיָה.

בִּרְכֵּיהֶם תִּשְׁתַּחֲוֶינָה תָּמִיד, יְדֵיהֶם תִּהְיֶינָה מְהַלְלִים לִצְדָקָה, וְאוּלָם לִבָּם לֹא יֵדַע דָּבָר מִכָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה.

וְעוֹד יֵשׁ אֲנָשִׁים הַחוֹשְׁבִים לָהֶם לִצְדָקָה לִקְרֹא: „הַצְּדָקָה נְחוּצָה מְאֹד"; וּבֶאֱמֶת הֵם חוֹשְׁבִים בָּזֹאת, כִּי פְּקִידוּת־הַשּׁוֹטְרִים נְחוּצָה.

וְיֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לִרְאוֹת אֶת־הַנִּשְׂגָּב בִּבְנֵי אָדָם, וְקָרָא צְדָקָה לְכָל הַשָּׁפָל בָּהֶם אֲשֶׁר יִרְאֶה קָרוֹב אֵלָיו: כָּכָה הוּא קֹרֵא צְדָקָה לְעֵינוֹ הָרָעָה.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְבַקְּשׁוּ הִתְנַשְּׂאוּת נֶפֶשׁ וְהִתְרוֹמְמוּת, וְקָרְאוּ לְזֹאת צְדָקָה; וְיֵשׁ אֲשֶׁר יְבַקְּשׁוּ בְּהִשְׁתּוֹחֲחוּת נַפְשָׁם – וְקָרְאוּ צְדָקָה גַּם לְזֹאת.

וְכָכָה יַאֲמִינוּ כִּמְעַט כֻּלָּם כִּי חֵלֶק לָהֶם בִּצְדָקָה; לְכָל־הַמְּעַט יַחֲשֹׁב כָּל אִישׁ כִּי יוֹדֵעַ הוּא מַה „טּוֹב" וּמָה „רָע".

וְאוּלָם לֹא לְזֹאת בָּא סָרַתּוּסְטְרָא, לְבַעֲבוּר הַגִּיד לְכָל־הַמְּכַזְּבִים וְהַכְּסִילִים הָאֵלֶּה לֵאמֹר: מָה אַתֶּם יוֹדְעִים עַל־דְּבַר הַצְּדָקָה! מָה אַתֶּם יְכוֹלִים לָדַעַת עַל־דְּבַר הַצְּדָקָה!" –

כִּי־אִם: אֲשֶׁר אַתֶּם רֵעַי תִּלְאוּ מִנְּשֹׂא אֶת־הַדְּבָרִים הַנּוֹשָׁנִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר לְמַדְתֶּם מִן־הַכְּסִילִים וְהַמְּכַזְּבִים.

כִּי תִלְאוּ מִנְּשֹׂא אֶת־הַמִּלִּים „שָׂכָר", „גְּמוּל", „עֹנֶשׁ", „נְקָמָה בְּיֹשֶׁר" –

כִּי תִלְאוּ מִקְּרֹא: „הִנֵּה זֶה מַעֲשֶׂה טּוֹב, כִּי עָשָׂה אוֹתוֹ הָאָדָם וְלֹא זָכַר אֶת־עַצְמוֹ".

לֹא, רֵעַי! אֲשֶׁר יִהְיֶה עַצְמְכֶם אַתֶּם בְּכָל מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹשִׂים, כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה אֵם בִּפְרִי בִטְנָהּ: הִנֵּה זֶה יְהִי נָא דְבַרְכֶם אַתֶּם עַל־דְּבַר הַצְּדָקָה!

אֵין זֹאת כִּי לָקַחְתִּי מֵעִמְּכֶם דְּבָרִים לְמֵאוֹת וְאֶת־מִבְחַר הַשַּׁעֲשֻׁעִים אֲשֶׁר לְצִדְקַתְכֶם לָקָחְתִּי; וְעַתָּה אַתֶּם קֹצְפִים עָלַי כִּילָדִים.

עַל גְּדוֹת הַיָּם שִׁעְשְׁעוּ – וְהִנֵּה בָּא הַגַּל וַיַּסִּיעַ אֶת־כָּל שַׁעֲשֻׁעֵיהֶם וַיַּעֲבִירֵם לִמְצוּלוֹת, וְעַתָּה הֵם בֹּכִים.

וְאוּלָם הַגַּל הַזֶּה יָשׁוּב וְיָבִיא לָהֶם כְּלֵי שַׁעֲשֻׁעִים חֲדָשִׁים וְיִשְׁטַח לִפְנֵיהֶם קְלִפּוֹת פְּנִינִים צְבֻעוֹת וַחֲדָשׁוֹת!

כָּכָה יְנֻחָמוּ; וּכְמוֹהֶם כֵּן תִּמְצְאוּ רֵעַי גַּם אַתֶּם אֶת נֶחָמוֹתֵיכֶם – וּקְלִפּוֹת פְּנִינִים חֲדָשׁוֹת! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *
*

עַל הָאֲסַפְסוּף.

מַעְיַן תַּאֲוָה הַחַיִּים; אֲבָל בַּאֲשֶׁר יִשְׁתֶּה גַם הָאֲסַפְסוּף, שָׁם כָּל־הַבְּאֵרוֹת נִמְלְאוּ רוֹשׁ.

הוֹלֵךְ לִבִּי אַחֲרֵי כָל־טָהוֹר; אֲבָל לְזָרָא לִי כָּל הַפִּיּוֹת הַמְּחֻשְׁקִים וְצִמְאוֹן הַטְּמֵאִים.

אֶת עֵינָם הִשְׁקִיעוּ בְּתוֹךְ הַבְּאֵר; וְעַתָּה נוֹצֵץ אֵלַי שְׂחוֹק פִּיהֶם הַנְּאֶלָח מִתּוֹךְ הַבְּאֵר.

אֶת הַמַּיִם הַקְּדוֹשִׁים מִלְּאוּ רוֹשׁ בְּזִמַּת תַּאֲוָתָם; וְכַאֲשֶׁר קָרְאוּ לַחֲלוֹמוֹתֵיהֶם הַמְגֹאָלִים תַּאֲוָה, אָז מִלְּאוּ רוֹשׁ גַּם אֶת הַמִּלִּים.

הַלֶּהָבָה תִּתְגָּעֵשׁ, כַּאֲשֶׁר יַרְבִּיצוּ הֵמָּה אֶת לִבְבֵיהֶם הַלַּחִים אֶל מוּל הָאֵשׁ; הָרוּחַ גַּם הוּא יִזְעַף וְיֶעְשַׁן, כַּאֲשֶׁר יִגַּשׁ הָאֲסַפְסוּף אֶל הָאֵשׁ.

בְּיָדָם יֵהָפֵךְ הַפְּרִי וְהָיָה כָמוּשׁ וּמְתֻלָּע; לְשַׁלֶּכֶת וּלְקָרַחַ תַּעֲשֶׂה עֵינָם אֶת עֵץ־הַפְּרִי כַּאֲשֶׁר רַק יַבִּיטוּ בוֹ.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר פָּנָה אִישׁ מֵאַחֲרֵי הַחַיִּים, וְהוּא רַק מֵאַחֲרֵי הָאֲסַפְסוּף פָּנָה: לֹא חָפֵץ כִּי יְחַלֵּק עִם הָאֲסַפְסוּף יַחַד בְּאֵר וְלֶהָבָה וָפֶרִי.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר בָּרַח אִישׁ הַמִּדְבָּרָה לִצְמֹא לְמַיִם עִם חַיּוֹת

כְּדֶרֶךְ יַחְדָּו, וְהוּא רַק לֹא חָפֵץ לָשֶׁבֶת עַל הַבְּאֵר עִם מַנְהִיגֵי גְמַלִּים מְגֹאָלִים.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר כְּמַטְאֲטֵא הַשְּׁמֵד בָּא וּזְרֶם בָּרָד עַל שְׂדֵי תְבוּאוֹת, וְהוּא רַק אֶת־רַגְלוֹ חָפֵץ לָשׂוּם בִּגְרוֹן הָאֲסַפְסוּף וְלִסְתּוֹם כָּכָה אֶת־פִּיו.

וְלֹא זֶה בִלְעִי אֲשֶׁר נֶחֱנַקְתִּי כִמְעַט עָלָיו, לְמַעַן דַּעַת כִּי לַחַיִּים כַּאֲשֶׁר הֵמָּה נְחוּצִים אֵיבָה וָמָוֶת וּמְצוּקוֹת צְלָב: —

כִּי־אִם זֶה־אֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי פַּעַם וְכִמְעַט אֲשֶׁר נֶחֱנַקְתִּי עַל שְׁאֵלָתִי: הֲיִתָּכֵן? הַאִם גַּם הָאֲסַפְסוּף נָחוּץ לָנוּ לַחַיִּים?

הַנְּחוּצִים בְּאֵרוֹת מְלֵאוֹת רֹאשׁ וְאִשִּׁים מַעֲלוֹת צַחֲנָה וַחֲלוֹמוֹת מְגֹאָלִים וְתוֹלָעִים בְּלֶחֶם הַחַיִּים?

לֹא שִׂנְאָתִי כִּי־אִם גֹּעַל נַפְשִׁי אָכַל בִּרְעָבוֹ מֵעֵץ־חַיַּי!
אָכֵן גַּם הָרוּחַ בֶּאֱנוֹשׁ הָיָה לִי לִפְעָמִים לְמַשָּׂא, בִּרְאוֹתִי כִּי הָיוּ גַם בְּנֵי הָאֲסַפְסוּף לְבַעֲלֵי רוּחַ!

וּלְמוֹשְׁלִים פָּנִיתִי עָרְפִּי בִּרְאֹתִי מַה־יִּקְרְאוּ עַתָּה מְשֹׁל: מִסְחָר וַעֲסֹק עַל־דְּבַר הַשִּׁלְטוֹן — עִם הָאֲסַפְסוּף!

וּבֵין עַמִּים הִתְגּוֹרַרְתִּי עִם לְשׁוֹנוֹת נָכְרִיּוֹת וְאָזְנַי הָיוּ אֲטוּמוֹת: לְבַעֲבוּר נָכְרִיָּה תִּהְיֶה לִי לְשׁוֹן מִסְחָרָם וְעִסְקָם וְלֹא אֶשְׁמַע אֶת אֶתְנָנָם עַל־דְּבַר הַשִּׁלְטוֹן.

וְאֶת־אַפִּי חָסַמְתִּי לְבִלְתִּי הָרִיחַ וָאֵלֵךְ מַר בֵּין כָּל־אֶתְמוֹל וְהַיּוֹם: אָכֵן עוֹלֶה מִתּוֹךְ כָּל־אֶתְמוֹל וְהַיּוֹם הָרֵיחַ הָרָע אֲשֶׁר לָאֲסַפְסוּף הַכּוֹתֵב!

כְּאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ מוּם, חֵרֵשׁ אוֹ עִוֵּר אוֹ אִלֵּם, כָּכָה הָיִיתִי יָמִים רַבִּים; רַק אֲשֶׁר לֹא תִהְיֶה נַפְשִׁי עִם אֲסַפְסוּף הַמּוֹשְׁלִים וַאֲסַפְסוּף הַכּוֹתְבִים וַאֲסַפְסוּף הַמִּתְהַלְּלִים.

בְּעָמָל עָלָה רוּחִי עַל־פְּנֵי מַדְרֵגוֹת וְנִזְהַר לְנַפְשִׁי; נִדְבוֹת תַּאֲוָה הָיוּ שִׁקּוּיוֹ; בְּמַקְלוֹ עָבַר הָעִוֵּר אֶת־יְמֵי חַיָּיו.

מָה הָיָה לִי אֵפוֹא? מִי גְאָלַנִי אוֹתִי מִגֹּעַל נַפְשִׁי? מִי חִדֵּשׁ נְעוּרֵי עֵינַי? אֵיךְ עַפְתִּי לַמָּרוֹם, מְקוֹם אֵין עוֹד אֲסַפְסוּף יוֹשֵׁב עַל־יַד הַבְּאֵר?

הֲגֹעַל נַפְשִׁי בָּרָא לִי כְנָפַיִם וְכֹחוֹת הַמַּרְגִּישִׁים מַעְיָנוֹת? אִם עַד לִמְרוֹמֵי מָרוֹם הָיָה־לִי לָעוּף לְבַעֲבוּר אָשׁוּב וְאֶמְצָא אֶת מַעְיַן הַתַּאֲוָה?

וְחַי אָנִי כִּי מְצָאתִיו, אַחַי! פֹּה בִּמְרוֹמֵי מָרוֹם נוֹבֵעַ לִי מַעְיַן הַתַּאֲוָה! יֵשׁ חַיִּים אֲשֶׁר לֹא יִשְׁתֶּה שָׁם הָאֲסַפְסוּף עִמִּי יַחְדָּו!

כִּמְעַט עָצֵם מִמֶּנִּי זֶה נָזְלֵךְ, מַעְיַן הַתַּאֲוָה! וְיֵשׁ כִּי הַרְבֵּה פְּעָמִים תָּשׁוּב וְתָרִיק אֶת־כּוֹסִי מִדֵּי חָפְצֵךְ לְמַלֵּא אוֹתָהּ!

וְעוֹד עָלַי לִלְמוֹד לְקָרְבָה אֵלֶיךָ צָנוּעַ וְעָנָו: עַז מִדַּי עוֹד יֶחֱרַד לִבִּי לִקְרָאתֶךָ: —

לִבִּי אֲשֶׁר קֵיצִי בֹּעֵר עָלָיו, זֶה הַקַּיִץ הַקָּצָר וְהַחַם וְהַכָּבֵד וּשְׁכוּר הַשַּׁלְוָה: מַה־יִּשְׁאַף לֵב־קֵיצִי אֶת קָרְתֵךְ!

עָבְרוּ הַתְּלָאוֹת הַמִּתְמַהְמְהוֹת אֲשֶׁר לַאֲבִיבִי! עָבְרוּ סַעֲרוֹת פִּתֵּי שַׁלְגֵי בְּתַמּוּז! קַיִץ הָיִיתִי כֻלִּי וְצָהֳרֵי קַיִץ!

קַיִץ בִּמְרוֹמֵי מָרוֹם עִם מַעְיָנוֹת קָרִים וּדְמָמַת שַׁלְוָה: הוֹי בֹּאוּ רֵעַי, לְמַעַן תִּשְׁלַו הַדְּמָמָה שֶׁבְּעָתַיִם כָּכָה!

כִּי זֶה מְרוֹמֵנוּ אֲנַחְנוּ וְאֶרֶץ מוֹלַדְתֵּנוּ: גְּבֹהִים וּתְלוּלִים רַב מִדַּי אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים פֹּה מִכָּל־הַטְּמֵאִים וּצְמָאוֹנָם.

הַשְׁקִיעוּ נָא אֶת עֵינֵיכֶם הַטְּהוֹרוֹת בְּתוֹךְ בְּאֵר תַּאֲוָתִי, רֵעַי! הֵן לֹא עַל יָדְכֶם תִּדְלַח בְּאֵרִי! בִּשְׂחוֹק תַּצְהִיר לְנֶגְדְּכֶם בְּטָהֳרָתָהּ הִיא.

עַל עֵץ הֶעָתִיד נִבְנֶה אֶת־קִנֵּנוּ; נְשָׁרִים יָבִיאוּ אֵלֵינוּ הַבּוֹדְדִים אֶת־אָכְלֵנוּ בְּחַרְטֻמָּם!

וְהָאֹכֶל אֵינֶנּוּ אֹכֶל אֲשֶׁר יֹאכְלוּ עִמָּנוּ גַּם טְמֵאִים מִמֶּנּוּ! אֵשׁ יַחָשֵׁב לָהֶם אָכְלֵנוּ, וְהֵם יִירְאוּ לַחֲטוֹף מִמֶּנּוּ גַּם הֵם פֶּן תִּכָּוֶינָה בּוֹ שִׂפְתֵיהֶם!

וְלֹא מִשְׁכָּנוֹת נְכוֹנִים עִמָּנוּ פֹּה בְּעַד טְמֵאִים! מְעָרַת קֶרַח יֵחָשֵׁב אָשְׁרֵנוּ לִבְשָׂרָם וּלְרוּחָם!

וּכְמוֹ רוּחוֹת סְעָרָה נִחְיֶה מִמַּעַל לָהֶם, שְׁכֵנִים נִהְיֶה לַנְּשָׁרִים, שְׁכֵנִים לַשֶּׁלֶג, שְׁכֵנִים לַשֶּׁמֶשׁ: כָּכָה חַיִּים רוּחוֹת סְעָרָה.

וּכְמִשְׁפַּט רוּחַ גְּדוֹלָה עוֹד אֶשַּׁף בָּהֶם פַּעַם אַחַת, וּבְנִשְׁמָתִי אָהֹם אֶת נִשְׁמַת אַפָּם: אֶת־זֶה שׁאַל מֵעַמִּי עֲתִידִי.

חַי אָנִי, רוּחַ סְעָרָה גְדוֹלָה יִהְיֶה סָרַתּוּסְטְרָא לְכָל הַשְּׁפֵלוֹת; וְזֹאת הָעֵצָה אֲשֶׁר יָעַצְתִּי אֶת כָּל אוֹיְבַי וְאֶת כָּל הַמַּקִּיאִים וְהָרוֹקְקִים: „הִשָּׁמְרוּ לָכֶם מֵרֹק לְנֶגֶד הָרוּחַ!“ —

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

עַל הָעַקְרַבִּים.

רְאֵה הִנֵּה פֹּה מְעָרַת הָעַקְרָב! הֶחָפַצְתָּ לִרְאוֹת אוֹתוֹ גַּם הוּא? פֹּה הִנֵּה רִשְׁתּוֹ תְּלוּיָה: גַּע בָּהּ וְתִתְנוֹדֵד.

אָכֵן הִנֵּה הוּא בָּא לִרְצוֹנוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה הָעַקְרָב בְּבוֹאֶךָ! צִיּוּנְךָ הַמְשֻׁלָּשׁ רֹבֵץ שָׁחֹר עַל־פְּנֵי עָרְפְּךָ עִם סִמְלְךָ אֲשֶׁר לְךָ; וְאוּלָם אָנֹכִי הִנֵּה יָדַעְתִּי גַּם אֶת הָרֹבֵץ בְּקֶרֶב נִשְׁמָתֶךָ.

נְקָמָה רֹבֶצֶת בְּקֶרֶב נִשְׁמָתֶךָ: בַּאֲשֶׁר תִּשֹּׁךְ, שָׁם יַעֲלֶה גֶּלֶד שָׁחוֹר; רוֹשׁ הַנְּקָמָה אֲשֶׁר תָּקִיא מְחוֹלֵל אֶת הַנְּשָׁמָה.

הִנֵּה כֹּה אֵפוֹא אֲדַבֵּר בְּמָשָׁל אֲלֵיכֶם, אַתֶּם מְחוֹלְלֵי הַנְּשָׁמוֹת, אֲשֶׁר תַּטִּיפוּ לְשִׁוְיוֹן! רַק עַקְרַבִּים הֱיִיתֶם בְּעֵינַי וְשׁוֹאֲפֵי נְקָמוֹת בַּסֵּתֶר.

וְאוּלָם אֶת סִתְרְכֶם זֶה אֲגַלֶּה לְעֵינֵי הַשֶּׁמֶשׁ: לָכֵן אֶשְׂחַק לָכֶם עַל־פְּנֵיכֶם אֶת־שְׂחוֹק לַעֲגִי מִגָּבוֹהַּ.

לָכֵן אֲזַעֲזַע אֶת־רִשְׁתְּכֶם, לְבַעֲבוּר תְּעוֹר חֲמַתְכֶם תַּשְׁלֵךְ אֶתְכֶם אֶל־מִחוּץ לִמְעָרַת כְּזָבֵיכֶם וְהִתְפָּרְצָה נִקְמַתְכֶם מֵאַחֲרֵי מִלַּתְכֶם „יֹשֶׁר".

כִּי אֲשֶׁר יִגָּאֵל הָאָדָם מִן הַנְּקָמָה – זֶה לִי הַגֶּשֶׁר אֶל הַנִּשְׂגָּבָה מִכָּל־תִּקְוֹת וְזֶה לִי הַקֶּשֶׁת בֶּעָנָן אַחֲרֵי הַסּוּפוֹת הָאֲרֻכּוֹת.

וְאוּלָם הִנֵּה אַחֶרֶת חֲפֵצִים הָעַקְרַבִּים. רַק זֶה נֶחְשָׁב

בְּעֵינֵינוּ לְיַשֵּׁר, אֲשֶׁר תִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֶת־סוּפוֹת נִקְמָתֵנוּ" – כָּכָה הֵם מְדַבְּרִים אִישׁ בְּאָזְנֵי אָחִיו.

„נְקָמָה אֲנַחְנוּ חֲפֵצִים לְהַשִּׂיא וְחֶרְפָּה עַל־כָּל אֲשֶׁר לֹא יִשְׁוֶה אֵלֵינוּ" – כָּכָה נִשְׁבָּעִים לִבּוֹת־הָעַקְרַבִּים.

„וְחֵפֶץ אֶל שִׁוְיוֹן" – זֶה יִהְיֶה מַעַתָּה הַשֵּׁם אֲשֶׁר לְצֶדֶק; „וּלְעֻמַּת כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר יְכֹלֶת לוֹ נָרִים אֶת־קוֹל צַעֲקָתֵנוּ!"

אַתֶּם מַטִּיפֵי הַשִּׁוְיוֹן: רַק שִׁגְעוֹן־עָרִיצִים אֲשֶׁר אֵין אוֹנִים לוֹ צֹעֵק מִקִּרְבְּכֶם לְ„שִׁוְיוֹן"; רַק תַּאֲוַת־עָרִיצִים אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ מִתְחַפְּשׂוֹת בְּמִלּוֹת הַצֶּדֶק!

וְגֹבַהּ־לֵב נִפָּח וְקִנְאָה עֲצוּרָה, וְאוּלַי רַק גֹּבַהּ־הַלֵּב וְהַקִּנְאָה אֲשֶׁר לַאֲבוֹתֵיכֶם: וְאוּלָם מִקִּרְבְּכֶם הֵם מִתְפָּרְצִים כְּלַבַּת־אֵשׁ וּכְמוֹ שִׁגְעוֹן־נְקָמָה.

אֶת־אֲשֶׁר כִּחֵד הָאָב תַּחַת לְשׁוֹנוֹ אוֹתוֹ יְדַבֵּר הַבֵּן: וּפְעָמִים הַרְבֵּה רָאִיתִי בֵּן וְהוּא רַק הַסּוֹד הַמְגֻלֶּה אֲשֶׁר הָיָה לְאָבִיו.

אֶל הַנִּלְהָבִים נִדְמוּ – וְאוּלָם לֹא הַלֵּב הוּא הַמַּלְהִיבָם, כִּי אִם הַנְּקָמָה. וְהָיָה גַּם בִּהְיוֹתָם רַכִּים וְקָרֵי־רוּחַ, אָז לֹא הָרוּחַ הִיא אֲשֶׁר עֲשָׂתָה אוֹתָם לְרַכִּים וּלְקָרֵי־רוּחַ, כִּי אִם הַקִּנְאָה.

וַחֲמַת קִנְאָתָם הִיא אֲשֶׁר גַּם עַד לִנְתִיבוֹת הַחוֹקְרִים תְּבִיאֵם; וְזֶה הָאוֹת אֲשֶׁר לַחֲמַת קִנְאָתָם: תָּמִיד הֵם הוֹלְכִים מִן הַמַּטָּרָה וָהָלְאָה, עַד כִּי בָאַחֲרוֹנָה יִיעָפוּ וְהָיָה עֲלֵיהֶם לִשְׁכַּב עַל הַשֶּׁלֶג לִישׁוֹן.

מִכָּל זְעָקָה מִזַּעֲקוֹתֵיהֶם קְרֹאת הַנְּקָמָה, בְּכָל מַהֲלָל מִמַּהֲלָלֵיהֶם שֹׁכֵן הַחֵפֶץ לְהַכְאִיב; וֶהְיוֹת לְשׁוֹפֵט – זֶה לָהֶם הַגָּדוֹל מִכָּל־אֲשֶׁר.

וְאוּלָם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹעֵץ אֶתְכֶם, רֵעַי: הִזָּהֲרוּ מִכָּל אָדָם אֲשֶׁר תַּאֲוַת־עֹנֶשׁ חֲזָקָה בָּם!

רַק עַם אֵין־תַּרְבּוּת וַחֲסַר כְּבוֹד־אָבוֹת הָעָם הַזֶּה; מִתְוֵי פְּנֵיהֶם נִשְׁקָף הַהוֹרֵג וְהַכֶּלֶב הַמְּרַגֵּל.

הִזָּהֲרוּ מִכָּל הַמַּרְבִּים לְדַבֵּר עַל צִדְקָתָם! חַי אֲנִי כִּי יֶחְסַר לְנִשְׁמָתָם עוֹד הַרְבֵּה גַּם חוּץ מִדְּבָשׁ.

וְאִם הֵם בְּמוֹ־פִיהֶם קֹרְאִים לְנַפְשָׁם „הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים", אַל נָא תִּשְׁכָּחוּ, אֲשֶׁר אֵין חָסֵר לָהֶם דָּבָר לִהְיוֹתָם קַנָּאִים בִּלְתִּי אִם – הַכֹּחַ!

רֵעַי, לֹא חָפַצְתִּי כִּי בָהֶם אֶתְעָרֵב וּבָם תַּחְלִיפוּנִי.

יֵשׁ בָּהֶם הַמַּטִּיפִים תּוֹרָתִי עַל הַחַיִּים: וְאוּלָם בַּזְּמַן הַהוּא גַּם מַטִּיפֵי לְשִׁוְיוֹן הֵמָּה וַעֲקַרַבִּים.

כִּי יְדַבְּרוּ טוֹב עַל הַחַיִּים, בְּעוֹד אֲשֶׁר הֵמָּה – תּוֹלְעֵי הָרוֹשׁ – יוֹשְׁבִים בִּמְעָרוֹתֵיהֶם וְהֵם מְפְנִים מִן הַחַיִּים: וְזֶה הָאוֹת כִּי בָזֶה חֲפֵצִים הֵם רַק לְהַכְאִיב.

וּלְהַכְאִיב לָאֵלֶּה, אֲשֶׁר לָהֶם עַתָּה הַכֹּחַ: וְאוּלָם אֵלֶּה הֲלֹא נָאוָה לָהֶם עוֹד לְהַטִּיף בְּאָזְנָם עַל הַמָּוֶת!

אֲבָל לוּ אַחֶרֶת הָיְתָה עִמָּם, כִּי עַתָּה הוֹרוּ הָעֲקַרַבִּים אַחֶרֶת: וְהֵם הֲלֹא הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לְפָנִים הָיוּ מַלְשִׁינֵי עוֹלָם וְשׂוֹרְפֵי כּוֹפְרִים.

בִּנְבִיאֵי הַשִּׁוְיוֹן הָאֵלֶּה לֹא חָפַצְתִּי לְהִתְעָרֵב וּבָם אַל תַּחְלִיפוּנִי. כִּי זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר אֵלִי יְדַבֵּר הַיֹּשֶׁר: „אֵין בְּנֵי הָאָדָם שָׁוִים!"

וְגַם חָלִילָה מֵהֶם כִּי יֵלְכוּ וְיִשְׁווּ! הֵן מָה אַחֲרִית אַהֲבָתִי אֶת הָאָדָם הָעֶלְיוֹן לוּ אַחֶרֶת אֲדַבֵּר?

עַל אַלְפֵי גְשָׁרִים וּנְתִיבוֹת יָחֶרְדוּ נָא אֶל הֶעָתִיד וּמִיּוֹם לְיוֹם תִּגְדַּל נָא הַמִּלְחָמָה וְיִרֶב אֶפֶס־הַשִּׁוְיוֹן: כֹּה תְּצַוֶּה אַהֲבָתִי אוֹתִי לְדַבֵּר!

וּלְיוֹצְרֵי מַרְאוֹת וְשֵׁדִים יִהְיוּ נָא בְּרִיבוֹתֵיהֶם, וְגַם

בְּמַרְאוֹתֵיהֶם וּבְשַׁדֵיהֶם עוֹד יִלָּחֲמוּ נָא אִישׁ אֶל אָחִיו אֶת־הַגְּשָׁבָה מִמִּלְחֲמוֹתֵיהֶם!

וְטוֹב וָרָע וְעָשִׁיר וְעָנִי וָרָם וְשָׁפָל וְכָל שְׁמוֹת הָעֲרָכִים לְמִינֵיהֶם: כְּלֵי נֶשֶׁק יִהְיוּ נָא כָּל־אֵלֶּה וְאוֹתוֹת מִשְׁתַּקְשְׁקִים אֲשֶׁר לַמַּחֲשָׁבָה הָאַחַת: כִּי עַל הַחַיִּים לָשׁוּב פַּעַם בְּפַעַם וְלִכְבּוֹשׁ אֶת־עַצְמָם!

לִמְרוֹמִים שׁוֹאֲפִים הֵם, הַחַיִּים הָאֵלֶּה, לִבְנוֹת בָּהֵמָּה אֶת עַמּוּדֵיהֶם וּמַעֲלוֹתֵיהֶם: לְמֶרְחַקִּים גְּדוֹלִים חוֹתְרִים הֵם לְהַבִּיט וְלִקְרַאת חֶמְדוֹת הַיֹּפִי – וְלָכֵן חֵפֶץ לָהֶם בִּמְרוֹמִים!

וְיַעַן אֲשֶׁר חֵפֶץ לָהֶם בִּמְרוֹמִים, לָכֵן חֵפֶץ לָהֶם בְּמַעֲלוֹת וּבִמְעֻקָּשִׁים אֲשֶׁר לְמַעֲלוֹת וּלְעוֹלִים! לַעֲלוֹת שׁוֹאֲפִים הַחַיִּים וְלִכְבּוֹשׁ אֶת־עַצְמָם מִדֵּי עֲלוֹתָם.

וְאַתֶּם הָבוּ נָא וּרְאוּ, רֵעַי! הִנֵּה פֹּה לִפְנֵיכֶם, בְּמָקוֹם שָׁם מְעָרַת הָעַקְרָב, חָרְבוֹת עִיִּים אֲשֶׁר לְהֵיכָל יָשָׁן, – פִּקְחוּ נָא עֵינֵיכֶם הֵיטֵב!

וְחֵי אָנִי כִּי הָאִישׁ אֲשֶׁר חָצַב פֹּה בָּאֶבֶן אֶת מַחְשְׁבוֹתָיו לְמַעְלָה לְמָעְלָה יָדַע אֶת־סוֹד כָּל־הַחַיִּים כְּאַחַד הַחֲכָמִים!

כִּי עוֹד מִלְחָמָה וְאֶפֶס־שִׁוְיוֹן שׁוֹכְנִים גַּם בְּקֶרֶב יֹפִי. וּמִלְחָמָה בִּדְבַר הָעֹז וּמִלְחָמָה בִּדְבַר הַיָּד הָעֶלְיוֹנָה: אֶת כָּל־זֹאת הוּא מוֹרֶה אֹתָנוּ פֹּה בְּמָשָׁל בְּשָׂפָה בְרוּרָה.

כַּאֲשֶׁר יִפְרְצוּ פֹּה הַכִּפָּה וְהַצֶּלַע בְּהַדְרַת־אֵלִים בְּהִתְגּוֹשְׁשָׁן אִשָּׁה עִם אֲחוֹתָהּ, וְכַאֲשֶׁר יַחְתְּרוּ בָּאוֹר וּבַצֵּל אִשָּׁה לְמוּל רְעוּתָהּ הַחוֹתְרוֹת הָאֵלֶּה הַחוֹתְרוֹת בְּכֹחַ־אֵלִים –

כֵּן נִהְיֶה נָא בְּהָדָר וּלְנָכוֹן לְאוֹיְבִים גַּם אֲנַחְנוּ, רֵעַי! נִתְחַתֵּר־נָא כְּאֵלִים גַּם אֲנַחְנוּ אִישׁ לְ מ וּ ל אָחִיו!

אוֹיָה! הִנֵּה זֶה נְשָׁכַנִי עַתָּה הָעַקְרָב, זֶה אוֹיְבִי מְאָז! לְנָכוֹן וּבְהַדְרַת אֵלִים נָשַׁךְ אוֹתִי בְּאֶצְבָּעִי!

הֲלֹא יֵשׁ עוֹד עֹנֶשׁ וּמִשְׁפָּט צֶדֶק – כָּכָה יַחְשׁוֹב: אַל

נָא לְחִנָּם יְזַמֵּר לָנוּ פֹּה אֶת זְמִירוֹתָיו לִכְבוֹד הַשִּׂנְאָה!״

כֵּן הוּא, נָקָם לָקָה! וְאוּלָם אוֹי וַאֲבוֹי לִי! כִּי הַמְעַט מִמֶּנּוּ נִקְמָתוֹ, וְהוּא יָבִיא אֶת חֲמַת הַנְּקָמָה גַּם בִּי וִיחוֹלֵל אֶת־נִשְׁמָתִי!

וְאוּלָם לְבִלְתִּי אָחוּל, רֵעַי, אִסְרוּנִי נָא מוּצָק פֹּה אֶל הָעַמּוּד הַזֶּה! טוֹב לִי לִהְיוֹת קְדוֹשׁ־עַמּוּדִים מִהְיוֹתִי גַלְגַּל לִפְנֵי נְקָמָה!

חַי אָנִי, לֹא יִהְיֶה סָרַתּוּסְטְרָא רוּחַ מִתְחוֹלֵל וּמִתְהַפֵּךְ; וְאִם מְרַקֵּד הוּא, לֹא עַל פִּי עַקְרָב יְרַקֵּד!

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל הַחֲכָמִים הַמְּהֻלָּלִים.

לָעָם עֲבַדְתֶּם וְלָאֱמוּנָה הַטְּפֵלָה אֲשֶׁר לָעָם, אַתֶּם הַחֲכָמִים הַמְּהֻלָּלִים פֹּה כֻּלְּכֶם! – וְ ל א לָאֱמֶת! הֵן בַּעֲבוּר זֶה עוֹד נָתְנוּ לָכֶם כָּבוֹד וְיִרְאָה.

וּבַעֲבוּר זֶה נָשְׂאוּ גַּם אֶת אֶפֶס־אֱמוּנַתְכֶם, כִּי הִיא הָיְתָה מְזִמָּה וְדֶרֶךְ־נַפְתּוּלִים לָבֹא אֶל הָעָם. כָּכָה יִתֵּן הָאָדוֹן אֶת עֲבָדָיו לַעֲשׂוֹת כְּכָל הָעוֹלֶה עַל־רוּחָם וְאַף עוֹד יִתְעַנֵּג עַל שְׁרִירוּת לִבָּם.

אֲבָל הַשָּׂנוּא בְּעֵינֵי הָעָם, כַּאֲשֶׁר שָׂנוּא הַזְּאֵב בְּעֵינֵי הַכְּלָבִים, הֲלֹא זֶה הָרוּחַ הַחָפְשִׁי, זֶה אוֹיֵב־הַכְּבָלִים, זֶה שׂוֹנֵא הִשְׁתַּחֲווֹת, זֶה שׁוֹכֵן יְעָרִים.

וַאֲשֶׁר יַבְרִיחַ אוֹתוֹ מִסִּבְכוֹ – וְקָרָא הָעָם לָזֶה מֵאָז „עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט צֶדֶק": וְאַף עוֹד יְשַׁסֶּה בוֹ גַּם עַתָּה אֶת מִבְחַר כְּלָבָיו חַדֵּי־הַשִּׁנַּיִם.

„הִנֵּה פֹה הָאֱמֶת: כִּי פֹה הֲלֹא הָעָם! הוֹי הוֹי לַמְבַקְשִׁים!" – כָּכָה נִשְׁמְעָה הַקְּרִיאָה תָּמִיד.

וְצֶדֶק אֲמַרְתֶּם לָתֵת לְעַמְּכֶם שָׁם כַּאֲשֶׁר מָצָא דָבָר חֵן בְּעֵינָיו: אֶת־זֶה קְרָאתֶם „חֵפֶץ אֶל אֱמֶת", אַתֶּם הַחֲכָמִים הַמְּהֻלָּלִים!

וְלִבְּכֶם דִּבֵּר תָּמִיד בְּקִרְבּוֹ: „מִן הָעָם בָּאתִי: מִשָּׁם בָּא לִי גַּם קוֹל אֱלֹהִים".

חֲכָמִים וְאַנְשֵׁי עֹרֶף קָשֶׁה בְּמִשְׁפַּט הַחֲמוֹר: כָּכָה הֱיִיתֶם תָּמִיד לְפֶה לָעָם.

וְיֵשׁ בֵּין הַתַּקִּיפִים בָּאָרֶץ, אֲשֶׁר בִּהְיוֹת עִם־לִבּוֹ לִנְסוֹעַ לְרוּחַ הָעָם, וְרָתַם לוֹ לִפְנֵי סוּסוֹ גַּם חֲמוֹר קָטָן – אֶת אַחַד הַחֲכָמִים הַמְּהֻלָּלִים!

וְעַתָּה הִנֵּה זֶה חָפַצְתִּי, אַתֶּם הַחֲכָמִים הַמְּהֻלָּלִים, כִּי תִהְיֶה אַחֲרִית וְכִי תִפְשְׁטוּ מֵעֲלֵיכֶם כָּלָה אֶת־עוֹר הָאֲרִי!

אֶת־עוֹר הַחַיָּה הַטּוֹרֶפֶת, הָעוֹר הַצָּבוּעַ, וְאֶת בְּלוֹאֵי סְחָבוֹת הַחוֹקֵר וְהַמְבַקֵּשׁ וְהַכּוֹבֵשׁ!

אָמְנָם לְבַעֲבוּר לָמְדִי לְהַאֲמִין לָכֶם כִּי „נֶאֱמָנִים" אַתֶּם, עֲלֵיכֶם לְשַׁבֵּר בָּרִאשׁוֹנָה אֶת חֶפְצְכֶם לְכַבֵּד.

נֶאֱמָן – כָּכָה אֲנִי קֹרֵא אֶת־זֶה אֲשֶׁר הָלַךְ לְעַרְבוֹת מִדְבָּר בִּמְקוֹם אֵין אֱלֹהִים וַאֲשֶׁר שִׁבֵּר אֶת־לִבּוֹ הֶחָפֵץ כַּבֵּד.

בַּחוֹל הַצָּהוֹב וְשָׁזוּף מִלַּהַט הַשֶּׁמֶשׁ יַבִּיט כְּמִתְגַּנֵּב לִנְאוֹת הַמִּדְבָּר וְצָמֵא לְמַעְיְנוֹת מֵימֵיהֶן, אֲשֶׁר שָׁם חַיָּתוֹ מִדְבָּר שׁוֹכְנוֹת תַּחַת עֵצִים עֲבֻתִּים.

וְאוּלָם לֹא יַשִּׂיא אוֹתוֹ צִמָּאוֹ לָלֶכֶת וְלִדְמוֹת אֶל הַמִּתְעַנְּגוֹת הָהֵן: כִּי בַּאֲשֶׁר נְאוֹת מִדְבָּר שָׁם גַּם עֲצַבֵּי אֱלִילִים.

רָעֵב וְטֹרֵף וּבוֹדֵד וְאֵין אֱלֹהִים: כָּכָה יִהְיֶה הַחֵפֶץ־הָאַרְיֵה וְכָכָה יִשְׁאַל מֵעִם נַפְשׁוֹ לִהְיוֹת.

חָפְשִׁי מֵאֹשֶׁר עֲבָדִים, נִגְאָל מֵאֱלֹהִים וּמַעֲבוֹדַת אֱלֹהִים, בְּאֶפֶס יִרְאָה וְנוֹרָא, גַּיְא וּבוֹדֵד: כָּכָה יִהְיֶה הַחֵפֶץ אֲשֶׁר לְנֶאֱמַן רוּחַ.

בַּמִּדְבָּר יָשְׁבוּ מֵעוֹלָם הַנֶּאֱמָנִים, אֵלֶּה הָרוּחוֹת הַחָפְשִׁים, נִהְיוּ שָׁם לַאֲדוֹנֵי הַמִּדְבָּר; וְאוּלָם בֶּעָרִים יוֹשְׁבִים הַחֲכָמִים

הַמְהֻלָּלִים, הַשְּׂבֵעִים וְהָאֲבוּסִים הֵיטֵב – הַחַיּוֹת הַמּוֹשְׁכוֹת בַּסֵּבֶל.

תָּמִיד הֵם מוֹשְׁכִים, כְּמִשְׁפַּט הַחֲמוֹרִים, אֶת–עֶגְלַת הָעָם!

וַאֲנִי לֹא אֶקְצוֹף עֲלֵיהֶם עַל כָּל זֶה: וְאוּלָם עֲבָדִים יִהְיוּ בְעֵינַי וּרְתוּמֵי לַעֲגָלוֹת, וְאַף אִם נוֹצְצִים כְּלֵי הָרְתִימָה מִזָּהָב!

וְיֵשׁ אֲשֶׁר הָיוּ עֲבָדִים טוֹבִים וְשָׁוִים מְאֹד בִּמְחִירָם. כִּי כָכָה תְדַבֵּר הַצְּדָקָה: „אִם זֶה גוֹרָלְךָ לִהְיוֹת עֶבֶד, וּבַקֵּשׁ לְךָ אֶת־זֶה, אֲשֶׁר עֲבוֹדָתְךָ מוֹעִילָה לוֹ מֵאֵין כָּמוֹהָ!

„רוּחַ אֲדוֹנְךָ וְצִדְקָתוֹ יִגְדְּלוּ נָא הָלֹךְ וְגָדֹל בִּגְלַל הֱיוֹתְךָ לוֹ לְעֶבֶד: וְגָדַלְתָּ גַם אַתָּה יַחַד עִם רוּחוֹ וְעִם צִדְקָתוֹ!"

וְאָמְנָם כֵּן הוּא, אַתֶּם הַחֲכָמִים הַמְהֻלָּלִים, אַתֶּם עַבְדֵי הָעָם! גַּם אַתֶּם גְּדַלְתֶּם עִם רוּחַ הָעָם וְעִם צִדְקָתוֹ – כְּכָל אֲשֶׁר גָּדַל הָעָם בִּגְלַלְכֶם! וְאֶת־כָּל זֹאת אֲנִי אוֹמֵר לָכֶם רַק לְתִפְאַרְתְּכֶם!

וְאוּלָם אֲסַפְסוּף־עָם תִּהְיוּ לִי גַּם בְּכָל צִדְקוֹתֵיכֶם, אֲסַפְסוּף עִם עֵינַיִם כֵּהוֹת – אֲשֶׁר יוֹדֵעַ אֵינֶנּוּ מַה־זֶּה רוּחַ!

רוּחַ הֲלֹא זֶה חַיִּים אֲשֶׁר בְּעֶצֶם יָדָם יִקְרְעוּ אֶת הַחַיִּים: עַל פִּי הַמַּכְאוֹב בְּעֶצֶם נַפְשָׁם יִרְבּוּ לְנַפְשָׁם דָּעַת. – הֲכְבָר יְדַעְתֶּם אֶת־כָּל זֹאת?

וְזֶה הָאֹשֶׁר אֲשֶׁר לָרוּחַ: לִהְיוֹת מָשׁוּחַ עַל־פִּי דְמָעוֹת וּמְקֻדָּשׁ לְקָרְבָּן. – הֲכְבָר יְדַעְתֶּם אֶת־כָּל זֹאת?

וְעִוָּרוֹן הָעִוֵּר וְרֹב חַפְּשׂוֹ וּמַשְׁשׁוֹ יָעִידוּ גַם הֵמָּה עוֹד עַל כֹּחַ הַשֶּׁמֶשׁ הַגָּדוֹל אֲשֶׁר אֵלֶיהָ הִבִּיט–הֲכְבָר יְדַעְתֶּם אֶת־כָּל זֹאת?

וְהַמּוֹצֵא דַעַת יִלְמַד לִ בְ נ וֹ ת הָרִים עַל־גַּבֵּי הָרִים! מְעַט הוּא מִמֶּנּוּ, כִּי יַעְתִּיק הָרוּחַ הָרִים מִמְּקוֹמָם. – הֲכְבָר יְדַעְתֶּם אֶת־כָּל זֹאת?

רַק אֶת נִיצוֹצוֹת הָרוּחַ יְדַעְתֶּם: וְאוּלָם אֶת הַסַּדָּן, אֲשֶׁר הוּא הָרוּחַ, לֹא רְאִיתֶם וְלֹא אֶת אַכְזְרִיּוּת פַּטִּישׁוֹ!

אָמְנָם כֵּן, לֹא יְדַעְתֶּם עוֹד אֶת־גְּאוֹן הָרוּחַ! וְאוּלָם עוֹד מְעַט מִזֶּה תוּכְלוּ לְהָכִיל אֶת עַנְוַת הָרוּחַ, לוּ רַק תִּפְתַּח אֶת־פִּיהָ!

וּמֵעוֹלָם לֹא הִשִּׂיגָה עוֹד יֶדְכֶם לְהַשְׁלִיךְ רוּחֲכֶם לְתוֹךְ גּוּמַץ שֶׁלֶג: אֵין לָכֶם דֵּי חֹם לַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה כִּי עַל כֵּן אֵין אַתֶּם יוֹדְעִים גַּם אֶת־תַּעֲנוּגוֹת קָרָתוֹ.

וּבְכֹל זֹאת אַתֶּם עֹשִׂים תָּמִיד כְּמוֹ הֱיִיתֶם אֲנָשִׁים־אַחִים לָרוּחַ; וּפְעָמִים הַרְבֵּה עֲשִׂיתֶם אֶת הַחָכְמָה לְבֵית־עֲנִיִּים וּלְבֵית־חוֹלִים לְחוֹזֵי־חֶזְיוֹנוֹת רָעִים.

לֹא נְשָׁרִים הֱיִיתֶם: כִּי עַל כֵּן לֹא הִרְגַּשְׁתֶּם מֵעוֹדְכֶם גַּם אֶת הָאֹשֶׁר אֲשֶׁר בְּבַלָּהוֹת הָרוּחַ. וּמִי אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ עוֹף־כָּנָף, אַל נָא יִרְבַּץ זֶה עַל פְּנֵי תְהוֹמוֹת מִמַּעַל.

פּוֹשְׁרִים אַתֶּם כֻּלְּכֶם: וְאוּלָם קַר יִהְיֶה תָמִיד זֶרֶם כָּל דַּעַת עֲמֻקָּה. כִּכְפוֹר הָיוּ הַבְּאֵרוֹת הַפְּנִימִיּוֹת אֲשֶׁר לָרוּחַ: מְחַיָּה הֵן לְיָדַיִם לַחֲטוֹת וּלְעוֹבְדִים נִלְהָבִים.

הִנֵּה אַתֶּם עוֹמְדִים פֹּה לְעֵינַי בְּהָדָר וּזְקוּפֵי קוֹמָה וּמְיֻשְּׁרֵי עֹרֶף, אַתֶּם הַחֲכָמִים הַמְּהֻלָּלִים! – רוּחַ חָזָק וְרָצוֹן חָזָק לֹא יְנִיעַ אֶתְכֶם.

הַמֵעוֹדְכֶם לֹא רְאִיתֶם מִפְרָשׂ עַל פְּנֵי הַיָּם אֲשֶׁר גָּלוּם הוּא וְנָפוּחַ וְרֹעֵד מִפְּנֵי זַעַף הָרוּחַ?

כְּמִשְׁפַּט הַמִּפְרָשׂ הָרֹעֵד מִפְּנֵי זַעַף הָרוּחַ כֵּן תַּעֲבוֹר חָכְמָתִי עַל פְּנֵי הַיָּם – זֹאת חָכְמָתִי־פֶּרֶא!

וְאוּלָם אַתֶּם עַבְדֵי הָעָם, אַתֶּם הַחֲכָמִים הַמְּהֻלָּלִים, אֵיךְ זֶה תּוּכְלוּ אַתֶּם לָלֶכֶת עִמִּי! –

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

שִׁירַת הַלַּיְלָה.

הִנֵּה לַיְלָה: כָּל הַבְּאֵרוֹת הַשּׁוֹקְקוֹת מְדַבְּרוֹת עַתָּה בְּקוֹל גָּדוֹל – וְגַם נִשְׁמָתִי הָיְתָה בְּאֵר שׁוֹקֶקֶת.

הִנֵּה לַיְלָה: כָּל הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לָאֹהֲבִים מְקִיצִים עַתָּה – וְגַם נִשְׁמָתִי הָיְתָה שִׁירַת אֹהֵב.

דְּבַר־מָה יָשְׁנוֹ בִּי אֲשֶׁר לֹא יֻדֹּם וַאֲשֶׁר דָּמִי אֵין לוֹ; וְעַתָּה הוּא חָפֵץ לְהָרִים קוֹלוֹ. תְּשׁוּקָה לְאַהֲבָה יֶשְׁנָה בִּי, וְהִיא גַם הִיא דֹבֶרֶת אֶת שְׂפַת הָאַהֲבָה.

אוֹר אָנֹכִי: אוֹיָה, מִי יִתֵּן וְהָיִיתִי לַיְלָה! וְאוּלָם זֹאת הִיא בְדִידָתִי כִּי חָגוּר אָנֹכִי אוֹר.

הוֹי מִי יִתֵּן וְחֹשֶׁךְ הָיִיתִי וְלַיְלָה! כִּי־אָז יָנַקְתִּי מִשְּׁדֵי הָאוֹר!

וְגַם אֶתְכֶם עוֹד בָּרֵךְ בֵּרַכְתִּי, אַתֶּם נִיצוֹצֵי הַכּוֹכָבִים וְתוֹלְעֵי הָאוֹר הַקְּטַנִּים בַּמָּרוֹם! – וּמִתְעַנֵּג הָיִיתִי אָז עַל מַתְּנוֹת־אוֹרְכֶם.

וְאוּלָם בְּאוֹרִי אֲשֶׁר לִי אָנֹכִי חַי וְאֶת הַלֶּהָבוֹת הַמִּתְפָּרְצוֹת מִקִּרְבִּי אָנֹכִי שׁוֹתֶה וּמֵשִׁיב אֶל קִרְבִּי.

לֹא אֵדַע אֶת תַּעֲנֻגוֹת הַלּוֹקֵחַ; וְיֵשׁ אֲשֶׁר אֶחֱלֹם חֲלוֹם כִּי טוֹב מִקַּחַת גַּם גְּנֹב.

וְזֶה לִי עָנְיִי אֲנִי, כִּי יָדַי לֹא תָנוּחַ רֶגַע מִתֵּת; וְזֹאת לִי קִנְאָתִי אֲנִי, כִּי רֹאֶה אָנֹכִי תָמִיד עֵינַיִם מְחַכּוֹת וְאֶת־הַלֵּילוֹת הַבְּהִירִים אֲשֶׁר לְכִלְיוֹן־נֶפֶשׁ

הוֹי הַמְּאֵרָה אֲשֶׁר עַל־כָּל הַנּוֹתְנִים! הוֹי הַקַּדְרוּת אֲשֶׁר לְשִׁמְשִׁי! הוֹי הַתְּשׁוּקָה אֶל הַתְּשׁוּקָה! הוֹי לְרַעֲבוֹן מֵרֹב שֹׂבַע!

לוֹקְחִים הֵם מֵאִתִּי: אֲבָל הַאֶגַּע עוֹד אֶל־נִשְׁמָתָם? הִנֵּה תְהוֹם מַבְדִּיל בֵּין תֵּת וּבֵין קַחַת, וְגַם הַקְּטַנָּה בַּתְּהוֹמוֹת נִבְצְרוּ מִמֶּנּוּ מִשּׁוּם עָלֶיהָ גֶּשֶׁר.

הִנֵּה רָעָב עֹלֶה מִקֶּרֶב יָפְיִי: מִי יִתֵּן וְיָכֹלְתִּי לְהַדְאִיב לַאֲשֶׁר אָאִיר, מִי יִתֵּן וְיָכֹלְתִּי לִגְזֹל מֵאֵת הַלּוֹקְחִים מִמֶּנִּי: — כָּכָה רָעֵב אָנֹכִי לָרֶשַׁע.

לְהָשִׁיב יָדִי בְּרֶגַע־אֲשֶׁר נִשְׁלְחָה יַד לִקְרָאתָהּ; לַעֲצוֹר בַּעֲדִי כְּמַפַּל־מַיִם, אֲשֶׁר גַּם בְּנָפְלוֹ יַעֲצוֹר עוֹד בְּשִׁטְפּוֹ: — כָּכָה רָעֵב אָנֹכִי לָרֶשַׁע.

זֹאת הִיא הַנְּקָמָה אֲשֶׁר חִקְּרָה עֲתֶרֶת שִׁפְעָתִי; זֹאת הִיא הַמְּזִמָּה הַמְּסֻבָּה מִתּוֹךְ בְּדִידָתִי.

תַּעֲנוּגַי אֲשֶׁר נוֹלַד לִי בְּתִתִּי מֵת עָלַי בְּרָב־תֵּת, צִדְקָתִי הָיְתָה לְמַשָּׂא עַל נַפְשָׁהּ בַּהֲמוֹן רָבָּהּ!

מִי אֲשֶׁר יִתֵּן תָּמִיד וְהָיְתָה זֹאת הָרָעָה אֲשֶׁר לְנֶגְדּוֹ תָּמִיד, כִּי תֹאמַר לוֹ כְּלִמָּתוֹ; מִי אֲשֶׁר יְפַזֵּר תָּמִיד וְצָבוּ יָדוֹ וְלִבּוֹ וְהָיוּ לָהֶם אֲבַעְבֻּעוֹת מֵרֹב תֵּת.

עֵינִי לֹא תְמַלֵּא עוֹד עַל־דְּבַר הַכְּלִמָּה אֲשֶׁר לַשֹּׁאֲלִים, וְיָדִי קָשְׁתָה רַב מִדַּי לְחֶרְדַּת הַיָּדַיִם הַמְּלֵאוֹת.

אָנָה פָּנְתָה דִּמְעַת עֵינִי וְאָנָה הָלַךְ הָרֹךְ אֲשֶׁר לְלִבִּי? הוֹי לַבְּדִידָה אֲשֶׁר לְכָל הַנּוֹתְנִים! הוֹי לַדְּמָמָה אֲשֶׁר לְכָל הַמְּאִירִים!

שְׁמָשׁוֹת רַבּוֹת סוֹבְבוֹת בַּיְקוּם הָרֵיק: אֶל־כָּל אֲשֶׁר חָשַׁךְ לוֹ מְדַבְּרוֹת הֵן בְּאוֹרָן, — וְלִי הֵן מַחֲרִישׁוֹת.

אוֹיָה, זֹאת הִיא שִׂנְאַת הָאוֹר לְכָל־מֵאִיר: בְּלִי חֶמְלָה הוּא נוֹסֵעַ אֶת נְתִיבוֹתָיו.

וְגַף מִקֶּרֶב לֵב עָמוֹק לְעֻמַּת כָּל מֵאִיר, קַר לְעֻמַּת שְׁמָשׁוֹת, – כָּכָה נוֹסֵעַ כָּל שֶׁמֶשׁ.

כְּרוּחַ סְעָרָה עָפוֹת הַשְּׁמָשׁוֹת אֶת נְתִיבוֹתֵיהֶן, כָּכָה יִהְיֶה מִשְׁפַּט מַסָּעָן. נִמְשָׁכוֹת הֵן אַחֲרֵי חֶפְצָן אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹט רֶגַע, כָּכָה יִהְיֶה מִשְׁפַּט קָרְתָן.

עַד שֶׁבָּאתֶם, הַקְּדֹרִים, עַד שֶׁבָּאתֶם, בְּנֵי הַלַּיְלָה, אֲשֶׁר תִּבָּרְאוּ חֹם מִכָּל מֵאִיר! עַד שֶׁבָּאתֶם אַתֶּם וְתִשְׁתּוּ חָלָב וָעָסִיס מֵעֲטִינֵי הָאוֹר!

הוֹי הַקֶּרַח הַסֹּבֵב אוֹתִי וְיָדַי תִּכָּוֶה בִּכְפוֹר הַקָּרַח, הוֹי הַצָּמָא הַמָּסוּךְ בְּקִרְבִּי וְהוּא כָּמֵהַּ לִצְמָאֲכֶם!

הִנֵּה לַיְלָה: הוֹי כִּי אוֹר הָיִיתִי! וּצְמָא לַיְלָה! וּצְמָא בְּדִידָה!

הִנֵּה לַיְלָה: כְּמוֹ מַעְיָן מִתְפָּרֶצֶת עַתָּה תְשׁוּקָתִי מִקִּרְבִּי– שֹׁאֵל אָנֹכִי לְדַבֵּר.

הִנֵּה לַיְלָה: כָּל הַבְּאֵרוֹת הַשּׁוֹקְקוֹת מְדַבְּרוֹת עַתָּה בְּקוֹל גָּדוֹל–וְגַם נִשְׁמָתִי הָיְתָה בְּאֵר שׁוֹקֶקֶת.

הִנֵּה לַיְלָה: כָּל הַשִּׁירִים אֲשֶׁר לָאֹהֲבִים מְקִיצִים עַתָּה– וְגַם נִשְׁמָתִי הָיְתָה שִׁירַת אֹהֵב. –

כֹּה שָׁר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

ב

שִׁירַת הַמָּחוֹל:

וַיְהִי עֶרֶב־יוֹם וְסָרַתּוּסְטְרָא הָלַךְ הוּא וְתַלְמִידָיו עִמּוֹ דֶּרֶךְ הַיַּעַר. וַיְהִי הוּא מְבַקֵּשׁ בְּאֵר, וַיָּבֹא עַד כַּר־דֶּשֶׁא יָרוֹק, וְהִנֵּה עֵצִים וּסְבָכִים עוֹמְדִים לוֹ דוּמָם וּנְעָרוֹת מְחוֹלְלוֹת עַל־פְּנֵי הַדֶּשֶׁא. וְהַנְּעָרוֹת הִכִּירוּ וַתֵּרָאֶינָה וְהִנֵּה זֶה סָרַתּוּסְטְרָא, וַתֶּחְדַּלְנָה פִּתְאֹם לָחֹל. אָז נִגַּשׁ אֲלֵיהֶן סָרַתּוּסְטְרָא וַיָּאֶר אֲלֵיהֶן פָּנָיו וַיְדַבֵּר אֲלֵיהֶן לֵאמֹר:

„אַל נָא לָכֶן, נְעָרוֹת אֲהוּבוֹת, כִּי תֶחְדַּלְנָה לָחֹל! לֹא מַשְׁבִּית־שַׁעֲשֻׁעַ סָר אֲלֵיכֶן הַפַּעַם עִם עַיִן רָעָה וְלֹא שׂוֹנֵא נְעָרוֹת.

מֵלִיץ אָנֹכִי עַל אֱלֹהִים לִפְנֵי הַשָּׂטָן, אַף אָמְנָם אֵין הַשָּׂטָן הַזֶּה בִּלְתִּי־אִם הָרוּחַ אֲשֶׁר לִכְבֵדוּת. וְאֵיךְ אֵפוֹא אֶהְיֶה אָנֹכִי, אַתֶּן הַקַּלּוֹת, שׂוֹנֵא לִמְחֹלוֹת אֱלֹהִים? וְאֵיךְ זֶה שׂוֹנֵא לְרַגְלֵי נְעָרוֹת עִם קַרְסֻלַּיִם יָפִים?

אָכֵן יַעַר הָיִיתִי וְלֵיל עֵצִים קֹדְרִים: אֲבָל מִי אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יָרֵא אֶת קַדְרוּתִי, וּמָצָא זֶה גַּם חֲרוּזֵי שׁוֹשַׁנִּים בֵּין קַפְרִיסָי.

וְגַם אֶת הָאֱלֹהִים הַקָּטָן יִמְצָא, אֲשֶׁר הוּא הַנֶּחְמָד לִנְעָרוֹת מִכָּל אֱלֹהִים: עַל יַד הַבְּאֵר הוּא שֹׁכֵב דּוּמָם וּבְעֵינַיִם סְגוּרוֹת.

וְאָמְנָם בְּעֶצֶם הַיּוֹם חָלַף לִי נִרְדָּם, זֶה־גַּנָּב בַּצָּהֳרָיִם! הֲרָדַף רַב מִדַּי אַחֲרֵי בְּנֵי צִפֹּרֶת?

אַל־נָא תִקְצוֹפְנָה עָלַי, אַתֵּן הַמְּחֹלְלוֹת הַיָּפוֹת, כִּי אֲיַסֵּר מְעַט אֶת הָאֱלֹהִים הַקָּטֹן! אָכֵן צָעֹק יִצְעַק וְגַם יִבְכֶּה – וְאוּלָם גַּם בִּבְכוֹתוֹ עוֹד יָעִיר שְׂחוֹק.

וּבִדְמָעוֹת בְּעַפְעַפָּיו יִתְחַנֵּן אֲלֵיכֶן כִּי תָחֹלְנָה עִמּוֹ, וַאֲנִי הוּא אֲשֶׁר אָשִׁיר לוֹ שִׁירִי לִמְחוֹלוֹ:

שִׁירַת מָחוֹל עִם לַעַג עַל הָרוּחַ אֲשֶׁר לִכְבֵדֻת – הֲלֹא זֶה שְׂטָנִי הַגָּבוֹהַּ מִכָּל־גָּבוֹהַּ וְעָצוּם מִכָּל־עָצוּם, אֲשֶׁר עָלָיו אוֹמְרִים כִּי הוּא „אֲדוֹן הָעוֹלָם“. –

וְזֶה דְּבַר הַשִּׁירָה אֲשֶׁר שָׁר סָרַתּוּסְטְרָא בְּצֵאת קְפִּידוֹן עִם הַנְּעָרוֹת יַחְדָּו לַמָּחוֹל.

אֶל־תּוֹךְ עֵינְכֶם, הַחַיִּים, הִבַּטְתִּי לִפְנֵי־יָמִים! אָז חָשַׁבְתִּי כִּי צָלַלְתִּי בִתְהוֹם אֵין־חֵקֶר.

וְאוּלָם אַתֶּם שַׁבְתֶּם וּמְשִׁיתֻנִי מִשָּׁם בְּחַכַּת־זָהָב, וּבְלַעַג שְׂחַקְתֶּם עָלַי כִּי קָרָאתִי לָכֶם אֵין־חֵקֶר.

וַאֲמַרְתֶּם אֵלַי: „כֵּן כָּל הַדָּגִים דֹּבְרִים; אֶת־אֲשֶׁר לֹא יַחְקְרוּ הֵמָּה, זֶה לָהֶם אֵין־חֵקֶר.

וְאוּלָם רַק חֲלִיפוֹת לִי וְשׁוֹבֵבָה אָנֹכִי וְאִשָּׁה אָנֹכִי בַּכֹּל, וְאִשָּׁה לֹא צַדִּיקָה.

אַף־כִּי יִקָּרֵא לִי פִּיכֶם, אַתֶּם הַגְּבָרִים, „הָעֲמֻקָּה“ אוֹ „הַנֶּאֱמָנָה“ אוֹ „בַּת נֶצַח“ אוֹ „הַנִּסְתָּרָה“.

וְאוּלָם אַתֶּם הַגְּבָרִים נוֹתְנִים לָנוּ תָמִיד אֶת צִדְקוֹתֵיכֶם אַתֶּם – אַתֶּם הַצַּדִּיקִים!“

כָּכָה שָׂחֲקָה זֹאת לֹא־אֵמוּן בָּהּ; וְאוּלָם לֹא אַאֲמִין לָהּ לְעוֹלָם וְלִשְׂחוֹק לַעֲגָהּ, כַּאֲשֶׁר תְּדַבֵּר רָעוֹת בָּהּ בְּנַפְשָׁהּ.

וְכַאֲשֶׁר יָשַׁבְתִּי עִם חָכְמָתִי־פֶּרֶא לְבַדָּהּ בְּאֵין זָר עִמָּנוּ, וַתְּדַבֵּר אֵלַי בְּצֶדֶק: „הִנֵּה חָפַצְתָּ, הִנֵּה בִקַּשְׁתָּ, הִנֵּה אָהַבְתָּ, וְלָכֵן הִנֵּה הִלַּלְתָּ אֶת־הַחַיִּים!“

עוֹד מְעַט וְאָמַרְתִּי לַעֲנוֹת אוֹתָהּ בַּחֲמַת רוּחַ וּלְהַגִּיד

לַקּוֹצֶפֶת אֶת הָאֱמֶת עַל־פָּנֶיהָ; כִּי מַה חֲמַת רוּחַ גְּדוֹלָה אִם לֹא בְּרֶגַע אֲשֶׁר יַגִּיד אִישׁ לְחָכְמָתוֹ „אֶת הָאֱמֶת" עַל־פָּנֶיהָ.

כָּכָה מִשְׁפַּט הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בֵּין שְׁלָשְׁתֵּנוּ. בְּעֶצֶם נַפְשִׁי אָהַבְתִּי רַק אֶת הַחַיִּים — וְחַי אֲנִי אִם לֹא אֲהַבְתִּים פִּי שְׁנַיִם בְּרֶגַע אֲשֶׁר אֶשְׂנָאֵם!

וְאִם טוֹב לִבִּי עַל הַחָכְמָה וְאִם טוֹב אֲנִי לָהּ לִפְעָמִים רַב מִדַּי, כִּי אָז רַק מֵאֲשֶׁר תַּזְכִּיר לִי יוֹם יוֹם אֶת הַחַיִּים!

וְעַיִן לָהּ כְּעֵינָם וּשְׂחוֹק לָהּ כְּמוֹהֶם וְגַם חַכַּת־זָהָב קְטַנָּה לָהּ כְּמוֹהֶם: מַה־פִּשְׁעִי כִּי דוֹמִים הַשְּׁנַיִם הָאֵלֶּה כָּכָה בְּמַרְאֵיהֶם?

וּבִשְׁאֹל הַחַיִּים אוֹתִי יוֹם אֶחָד: מִי זֹאת אֵפוֹא הַחָכְמָה? — אָז עָנִיתִי בְּקִנְאָה גְדוֹלָה: „הִנֵּה כֵן! הַחָכְמָה!"

צָמֵא הָאָדָם אֵלֶיהָ וּלְעוֹלָם לֹא יִשְׂבַּע, בְּעַד צְעִיפִים יַבִּיט אוֹתָהּ, בַּחֲרָמִים יְצוּדֶנָּה.

הֲיָפָה הִיא? מָה אֲנִי כִּי אֵדָע! וְאוּלָם גַּם אֶת זִקְנֵי דְּגֵי הַיָּם עוֹד צוֹד תְּצוּדוּ בָהּ.

חֲלִיפוֹת לָהּ וּמְלֵאָה מֶרִי; וְרַבַּת רְאִיתִיהָ מִדֵּי נָשְׁכָה אֶת שְׂפָתָהּ וְהִיא מַעֲבִירָה אֶת הַמַּסְרֵק כְּנֶגֶד הֶלֶךְ שַׂעֲרוֹתֶיהָ.

אוּלַי רָעָה הִיא וּמְלֵאָה תְכָכִים וּמִשְׁפָּטָהּ כְּכָל מִשְׁפַּט אִשָּׁה; וְאוּלָם בְּדַבְּרָהּ רָעוֹת בָּהּ בְּנַפְשָׁהּ, אָז תַּדִּיחַ שִׁבְעָתַיִם".

וְכַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּאָזְנֵי הַחַיִּים, וַיִּתְּנוּ קוֹל שְׂחוֹק מֵרֹעַ לֵב וַיִּסְגְּרוּ אֶת עֵינֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ: „בְּמִי אֵפוֹא דִּבַּרְתָּ כָּל אֵלֶּה? הֲבִי דִּבַּרְתָּ?

וְלוּ גַּם צָדַקְתָּ — הַבְּפָנַי עָלֶיךָ לַעֲנוֹת בִּי אֶת כָּל אֵלֶּה? אָכֵן פְּתַח פִּיךָ וְדַבֶּר־נָא הַפַּעַם גַּם בְּחָכְמָה אֲשֶׁר לָךְ?"

אוֹיָה, וְעַתָּה פְּקַחְתֶּם אֶת עֵינְכֶם שֵׁנִית, הוֹי חַיִּים נֶחְמָדִים! אָז חָשַׁבְתִּי שֵׁנִית כִּי צָלַלְתִּי בִּתְהוֹם אֵין־חֵקֶר.

כָּכָה שָׁר סָרַתּוּסְטְרָא. וְאוּלָם בִּכְלוֹת הַמָּחוֹל וְהַנְּעָרוֹת הָלְכוּ לְדַרְכָּן, אָז הִתְעַצֵּב אֶל־לִבּוֹ.

וּבְאַחֲרִיתוֹ פָּתַח אֶת־פִּיו וַיְדַבֵּר: „הִנֵּה זֶה יָרְדָה הַשֶּׁמֶשׁ זֶה־כְּבָר; רָטוֹב כַּר הַדֶּשֶׁא וּמִן הַיְּעָרוֹת בָּאָה קָרָה.

דְּבַר־מָה זָר סֹבְבֵנִי וּמַבִּיט כִּי כְבַד־מַחֲשָׁבוֹת. הַאֻמְנָם! עוֹדְךָ חַי סָרַתּוּסְטְרָא?

לָמָּה? עַל־מָה? בַּמָּה? אָנָה? אַיֵּה? אֵיךְ? הַאִם לֹא אִוֶּלֶת הִיא לְהוֹסִיף עוֹד לִחְיוֹת?

הוֹי רֵעַי, רַק הָעֶרֶב הוּא הַשֹּׁאֵל כָּכָה מִתּוֹךְ קִרְבִּי. סִלְחוּ לִי כִּי נֶעֱצַבְתִּי!

„הָעֶרֶב בָּא: סִלְחוּ לִי כִּי בָא הָעֶרֶב!“

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

שִׁירַת הַקֶּבֶר.

שָׁם הִנֵּה אִי הַקְּבָרִים הַדּוֹמֵם ; שָׁם הִנֵּה קִבְרוֹת עֲלוּמַי גַּם הֵם. אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה אָבֹא נָא אֶת נֵזֶר, זֵר־חַיִּים אֲשֶׁר יָרוֹק נֶצַח.

כָּכָה גָּמַרְתִּי בְּלִבִּי וָאָקֻם וָאֶעֱבוֹר אֶת הַיָּם. —

הוֹי אַתֶּם מַרְאוֹת עֲלוּמַי עִם חֶזְיוֹנוֹתֵיהֶם ! הוֹי אַתֶּם מַבָּטֵי הָאַהֲבָה כֻּלְּכֶם, מַבָּטֵי רִגְעֵי אֱלֹהִים ! אֵיךְ מִהַרְתֶּם לָמוּת עָלַי ! אַעֲלֶה נָא הַיּוֹם אֶת־זִכְרְכֶם כְּמוֹ זִכְרוֹן מֵתַי.

מֵעִמְּכֶם, מֵתַי הָאֲהוּבִים, בָּא לִי רֵיחַ מָתוֹק, אֲשֶׁר יַתִּיר מוֹסְרוֹת לִבִּי עִם מוֹסְרוֹת דִּמְעוֹתַי וַאֲשֶׁר יְזַעְזַע וִיפַתַּח אֶת לֵב הַיּוֹרֵד־בָּאֳנִיָּה הַבּוֹדֵד.

וּבְכָל־זֶה עוֹד עָשִׁיר אָנֹכִי מִכֹּל וְיֵשׁ לְקַנֵּא בִּי מִכֹּל־אָנֹכִי הַבּוֹדֵד מִכֹּל ! כִּי הִנֵּה הֱיִיתֶם לִי. אַתֶּם וְעוֹד אֲנִי שֶׁלָּכֶם. עֲנוּ בִי וְאִמְרוּ : לְמִי נָפְלוּ כְּמוֹ לִי תַפּוּחֵי שׁוֹשַׁנִּים מִן הָעֵץ ?

וּבְכָל־זֶה עוֹד יוֹרֵשׁ אָנֹכִי לְאַהֲבַתְכֶם וּלְאַדְמַת מַטָּעֲכֶם וּפֹרֵחַ אָנֹכִי לְזִכְרְכֶם צִדְקוֹת עָלוֹת פֶּרַע וּמְלֵאוֹת צְבָעִים—הוֹי אַתֶּם הָאֲהוּבִים !

אָכֵן עָשִׂינוּ לִהְיוֹת קְרוֹבִים תָּמִיד אִישׁ לְאָחִיו, אַתֶּם פְּלָאֵי הַנֶּחֱמָדִים וְהַזָּרִים ; וְלֹא כְצִפֳּרִים יְרֵאוֹת וּמִתְגַּנְּבוֹת נִגַּשְׁתֶּם אֵלַי וְאֶל תְּשׁוּקָתִי—כִּי אִם כְּמַאֲמִינִים אֶל הַמַּאֲמִין !

אָמְנָם כֵּן הוּא , לָאֱמוּנָה עֲשִׂיתֶם כָּמוֹנִי וּלְנִצְחֵי נְעִימוֹת; וְאִם שׂוּמָה עָלַי לִקְרֹא לָכֶם שֵׁם עַל דְּבַר אִי־אֱמוּנַתְכֶם , אַתֶּם מַבָּטֵי אֱלֹהִים וְרִגְעֵי אֱלֹהִים , שֵׁם אַחֵר לֹא לָמַדְתִּי עוֹד.

הִנֵּה מִהַרְתֶּם לָמוּת עָלַי , אַתֶּם הַפְּלִיטִים . וְאוּלָם לֹא בְרַחְתֶּם מִפָּנַי וְלֹא בָרַחְתִּי אָנֹכִי מִפְּנֵיכֶם : הַפַּיִם אֲנַחְנוּ יַחְדָּו בְּמַעֲלֵנוּ .

לְבַעֲבוּר הָרְגֵּנִי אָנֹכִי חִנְּקוּ אֶתְכֶן , אַתֶּן צִפֳּרֵי הַזִּמְרָה אֲשֶׁר לְתִקְוֹתַי ! אֲלֵיכֶן הָאֲהוּבוֹת יָרְתָה הָרִשְׁעָה אֶת חִצֶּיהָ – וְלִבִּי אֲנִי הָיָה הַמַּטָּרָה !

וְהַחִצִּים מָצְאוּ אֶת הַמַּטָּרָה ! כִּי אַתֶּם הֲלֹא הֱיִיתֶם מְקוֹר לִבִּי , אֲחֻזָּתִי וַאֲשֶׁר בָּהּ נֶאֱחַזְתִּי : לָכֵן הָיְתָה שׂוּמָה עֲלֵיכֶם לָמוּת בְּעוֹדְכֶם רַכִּים וּבְטֶרֶם מוֹעֵד !

אֶל אֲשֶׁר יִמָּחֵץ עַל־נְקַלָּה מִכָּל אֲשֶׁר לִי , שָׁם יָרוּ הַמּוֹרִים אֶת הַחִצִּים : וְזֶה הֱיִיתֶם לִי אַתֶּם , אֲשֶׁר עוֹרְכֶם רַךְ כְּמוֹ נוֹצָה קַלָּה וּכְמוֹ הַשְּׂחוֹק הַקַּל הַגּוֵֹעַ בְּהַבִּיט בּוֹ עָיִן !

וְאוּלָם זֶה אֲשֶׁר אֲדַבֵּר בְּאָזְנֵי שׂוֹנְאַי : מַה כָּל־רֶצַח אָדָם מִדּוֹר דּוֹר לְעֻמַּת זֶה אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לִי !

כִּי הֲרֵעוֹתֶם לַעֲשׂוֹת לִי מִכָּל רֶצַח אָדָם ; אֶת־אֲשֶׁר לֹא יוּשַׁב לָנֶצַח , אוֹתוֹ לְקַחְתֶּם מֵאִתִּי : – זֶה אֲשֶׁר אֲדַבֵּר בְּאָזְנֵי שׂוֹנְאָי !

כִּי אֶת־מַרְאוֹת עֲלוּמַי וְאֶת מִבְחַר פְּלָאַי הֲמִתֶּם לִי ! אֶת יַלְדֵי שַׁעֲשֻׁעַי לְקַחְתֶּם מֵאִתִּי וְאֶת רוּחוֹת הָעֵדֶן ! הִנֵּה פֹּה לְזִכְרְכֶם אַנִּחַ נָא הַיּוֹם אֶת זֵרִי זֶה וְאֶת קִלְלָתִי .

הַקְּלָלָה הַזֹּאת לָכֶם הִיא , שׂוֹנְאָי ! כִּי הִנֵּה קִפַּדְתֶּם אֶת־נִצְחִי , כְּקוֹל אֲשֶׁר נִשְׁבַּר בְּתוֹךְ הַלַּיְלָה הַקַּר ! רַק כְּנִיצוֹץ עֵין אֱלֹהִים נִגְלָה עָלַי זֶה – רַק כְּהֶרֶף עָיִן !

הִנֵּה זֶה אֲשֶׁר דִּבְּרָה אֵלַי טָהֳרָתִי לְמוֹעֵד טוֹב : "אֵלִים יִהְיוּ לִי כָּל הַנִּבְרָאִים".

אָז הִתְנַפַּלְתֶּם עָלַי עִם שַׁדֵּיכֶם הַנִּתְעָבִים ; אוֹי לִי, אָנָה בָרַח הַמּוֹעֵד הַטּוֹב הַהוּא ?

„כָּל הַיָּמִים יִהְיוּ לִי קְדֹשִׁים“ – הִנֵּה זֶה אֲשֶׁר דִּבְּרָה אֵלַי לְפָנִים חָכְמַת עֲלוּמַי : אָכֵן דִּבְרֵי נְגִידִים הֵם אֲשֶׁר לְחָכְמָה עֲלִיזָה !

אָז גְּנַבְתֶּם מִמֶּנִּי, אַתֶּם שׂנְאַי, אֶת לֵילוֹתַי וּמְכַרְתֶּם אוֹתָם לִמְצֻקוֹת בְּאֵין שֵׁנָה : אוֹי לִי, אָנָה בָרְחָה הַחָכְמָה הָעֲלִיזָה הַהִיא ?

וְשָׁאַלְתִּי אֲנִי לְפָנִים לִי אוֹתוֹת צִפֳּרִים מְבַשְּׂרוֹת טוֹב : אָז הֲבֵאתֶם עָלַי אֶת הַיַּנְשׁוּף, זֹאת צִפֹּרְכֶם הַמְּאוּסָה וְהַבְּזוּיָה. אוֹי לִי, אָנָה בָרְחָה מִשְׁאַלְתִּי הַמְפֻנָּקָה ?

וָנֶדֶר נָדַרְתִּי לְפָנִים לְבִלְתִּי הֱיוֹת לִי גֹּעַל נֶפֶשׁ עַד עוֹלָם : אָז הִכִּיתֶם לִי אֶת־כָּל קְרוֹבַי וְאֶת הַקְּרוֹבִים מִכָּל קְרוֹבַי וַעֲשִׂיתֶם אוֹתָם לִי לְמַכּוֹת טְרִיּוֹת. לְאָן בָּרַח נִדְרִי הַנֶּחְמָד ?

עִוֵּר הָיִיתִי וְהָלַכְתִּי נְתִיבוֹת אֹשֶׁר : אָז הִשְׁלַכְתֶּם קִיא חֲלָאָה עַל דֶּרֶךְ הָעִוֵּר, וְעַתָּה גָּעֲלָה נַפְשׁוֹ אֶת נְתִיב הָעִוֵּר הַיָּשָׁן אֲשֶׁר לְרַגְלוֹ.

וְכַאֲשֶׁר עָשִׂיתִי אֶת־הַכָּבֵד מִכָּל כָּבֵד וְחַגּוֹתִי אֶת־חַג הִתְגַּבְּרוּתִי עַל־עַצְמִי : אָז הִזְעַקְתֶּם עָלַי אֶת־אֵלֶּה אֲשֶׁר אֲהֵבוּנִי וְהֵמָּה צָעֲקוּ אֵלַי כִּי אָנֹכִי הַמַּדְאִיב לָהֶם שִׁבְעָתַיִם.

הִנֵּה זֹאת הָיְתָה פְּעֻלַּתְכֶם מֵעוֹלָם : אֶת־מִבְחַר דִּבְשִׁי מְרַרְתֶּם לִי וְאֶת יְגִיעַ מִבְחַר דְּבוֹרוֹתַי.

לְנִדְבַת צִדְקוֹתַי שְׁלַחְתֶּם לִי תָמִיד אֶת־עַזֵּי הַפָּנִים מִכָּל הָעֲנִיִּים ; לְחֶמְלָתִי קִבַּצְתֶּם עָלַי תָּמִיד אֶת חַסְרֵי הַכְּלִמָּה מֵאֵין כְּמוֹהֶם. כָּכָה מְחַצְתֶּם אֶת צִדְקוֹתַי בְּעֶצֶם אֱמוּנָתָן.

וְאִם בָּאתִי עוֹד וְהִגַּשְׁתִּי לְקָרְבָּן גַּם אֶת־הַקָּדוֹשׁ מִכָּל קָדוֹשׁ : אָז בָּאתֶם אַתֶּם חִישׁ־קַל וְהוֹסַפְתֶּם עָלָיו כְּרֶגַע גַּם

אֶת־מַתְּנוֹת הֶסִּירוּתְכֶם הַשְּׁמֵנוֹת מִמֶּנּוּ: כָּכָה חָנַק גַּם הַקָּדוֹשׁ לִי בְּעֶתֶר עֲשַׁן דִּשְׁנְכֶם.

וְלָחֹל חָפַצְתִּי לְפָנִים כַּאֲשֶׁר לֹא חוֹלַלְתִּי מֵעוֹדִי: מִמַּעַל לַשָּׁמַיִם וָהָלְאָה שָׁאַפְתִּי לָחֹל. אָז פִּתִּיתֶם מַזְמֵרַי אֶת־מִבְחַר נְעִים מְשׁוֹרְרַי!

וְאָז נָתַן קוֹל פְּחָדִים, קוֹל נְגִינוֹת נוֹרָא; אוֹי לִי, כְּשׁוֹפָר מְבַשֵּׂר קַדְרוּת תָּקַע בְּאָזְנָי!

הוֹי מְשׁוֹרֵר מְרַצֵּחַ, כְּלִי לְמַעֲשֶׂה רִשְׁעָה, חַף מִפֶּשַׁע! הִנֵּה כְּבָר נִצַּבְתִּי הָכֵן לִקְרַאת מִבְחַר מְחוֹלוֹתַי: אָז רָצַחְתָּ בְּקוֹלוֹתֶיךָ אֶת אֵשׁ שַׁלְהֶבְתִּי!

וְאוּלָם רַק בְּמָחוֹל יָדַעְתִּי דַּבֵּר אֶת־מְשַׁל כָּל נִשְׂגָּבוֹת: וְעַתָּה נִשְׁאַר לִי מְשָׁלִי לֹא־דָבוּר וְעָצוּר בְּעַצְמוֹתַי!

לֹא־דָבוּר וְלֹא־נִגְאָל נִשְׁאַר לִי בְּחִיר תִּקְוָתִי, וּמֵתוּ עָלַי כָּל מַרְאוֹתַי וְכָל נֶחָמוֹתַי אֲשֶׁר לַעֲלוּמָי!

אֵיךְ זֶה נָשָׂאתִי אֶת כָּל־זֹאת? אֵיךְ סָבַלְתִּי וְאֵיךְ הִבְלַגְתִּי עַל־פְּצָעִים כְּמוֹ אֵלֶּה? אֵיךְ זֶה קָמָה נִשְׁמָתִי שֵׁנִית מִתּוֹךְ הַקְּבָרִים הָאֵלֶּה?

אָכֵן יֵשׁ בִּי דָּבָר אֲשֶׁר לֹא יִמָּחֵץ וַאֲשֶׁר לֹא יִקָּבֵר וַאֲשֶׁר יְפוֹצֵץ סָלַע: הֲלֹא זֶה חֶפְצִי אֲשֶׁר לִי. אוּלָם הוּא מְהַלֵּךְ וּבְאֵין חֲלִיפוֹת בְּקֶרֶב כָּל הַשָּׁנִים.

אֶת־דַּרְכּוֹ הוּא אוֹמֵר לָלֶכֶת בְּרַגְלַי, זֶה חֶפְצִי הַיָּשָׁן; קְשֵׁה לֵב הוּא וּכְבַד מַחֲשָׁבָה וְאֵין מַחַץ שַׁלִּיט בּוֹ.

וַעֲקֵב רַגְלִי גַּם אֲנִי אֵין מַחַץ שַׁלִּיט בּוֹ. כֵּן עוֹדְךָ חַי פֹּה וְכַאֲשֶׁר הָיִיתָ כֵּן הִנְּךָ, אַתָּה אֶרֶךְ הָרוּחַ! הִנֵּה כֵן עוֹדְךָ מִתְפָּרֵץ תָּמִיד מִתּוֹךְ כָּל הַקְּבָרִים!

עוֹד חַי בְּקִרְבְּךָ גַּם סוֹד עֲלוּמַי אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לוֹ גְאֻלָּה; כְּמִשְׁפַּט הַחַיִּים וְהָעֲלוּמִים אַתָּה יוֹשֵׁב פֹּה וּמְקַוֶּה עַל עֲנֵי קֶבֶר צְהוּבִים.

אָמְנָם כֵּן: עוֹרֵךְ לִי הַמְהָרֵס אֲשֶׁר יַהֲרוֹס כָּל הַקְּבָרִים!
אַשְׁרֶיךָ חֶפְצִי! רַק בַּאֲשֶׁר קְבָרִים, שָׁם תְּהְיֶה גַם תְּחִיָּה. —
כֹּה שָׁר סָרַתוּסְטְרָא.

* *

*

עַל הַמִּתְגַּבְּרִים עַל עַצְמָם.

„חֵפֶץ לָאֱמֶת" תִּקְרָאוּ, אַתֶּם גְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים, לָזֶה אֲשֶׁר יִנְגֹּשׂ בָּכֶם וִייַחֵם אֶתְכֶם?

חֵפֶץ לָדַעַת אֶת־כָּל יֵשׁ: כָּכָה קֹרֵא אֲנִי לְחֶפְצְכֶם!

אֶת כָּל־יֵשׁ אַתֶּם חֲפֵצִים רֵאשִׁית לָכֵם לְסַגֵּל אֶל הַדַּעַת: כִּי אֵין אַתֶּם מַאֲמִינִים–וְגַם יֵשׁ יָדַיִם לְאִי־אֱמוּנַתְכֶם–אִם כְּבָר מְסֻגָּל זֶה אֶל הַדַּעַת.

וַאֲשֶׁר יִהְיֶה כָּל דָּבָר יָשָׁר לָכֶם וְכָשֵׁר לָכֶם! כָּכָה חֵפֶץ חֶפְצְכֶם. חָלָק יִהְיֶה כָּל־דָּבָר וְנִכְנָע אֶל הָרוּחַ, לִהְיוֹת לוֹ לִרְאִי וּלְצֶלֶם דְּמוּת.

זֶה לָכֶם כָּל חֶפְצְכֶם, אַתֶּם גְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים, חֵפֶץ הוּא לַכֹּחַ; וְאַף בְּדַבֶּרְכֶם עַל הַטּוֹב וְעַל הָרָע וְעַל עֶרְכֵּי הָעֲרָכִים.

וְעוֹד אַתֶּם אוֹמְרִים לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם, אֲשֶׁר לְפָנָיו תּוּכְלוּ לִכְרֹעַ עַל בִּרְכֵּיכֶם: זֹאת לָכֶם תִּקְוַתְכֶם הָאַחֲרוֹנָה וְשִׁכְרוֹנְכֶם.

וְאוּלָם אֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא חָכְמוּ וַאֲשֶׁר קֹרֵא לָהֶם עָם – כְּמִשְׁפַּט הַנַּחַל מִשְׁפָּטָם, אֲשֶׁר סִירַת שַׁיִט מְשׁוֹטֶטֶת עָלָיו וְעוֹבֶרֶת לְדַרְכָּהּ, וּבְתוֹךְ הַסִּירָה יוֹשְׁבִים בְּהַדְרַת כָּבוֹד וּלְבוּשֵׁי מַסְוֶה עֶרְכֵּי הָעֲרָכִים.

אֶת חֶפְצְכֶם וְאֶת עֶרְכֵּיכֶם הוֹצֵאתֶם אֶל נַחַל כָּל הַהֹוֶה

וַאֲשֶׁר־יִהְיֶה; וְאֵת אֲשֶׁר קָרָא לוֹ הָעָם טוֹב וָרָע וְהִכַּרְתִּי גַם בּוֹ חֵפֶץ קַדְמוֹנִי אֶל הַכֹּחַ.

אַתֶּם הֵם, גְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים, אֲשֶׁר הוֹשַׁבְתֶּם אוֹרְחִים כָּאֵלֶּה בְּסִירַת הַשַּׁיִט וּנְתַתֶּם לָהֶם תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה וְשֵׁמוֹת יָפִים, – אַתֶּם וְחֶפְצְכֶם הַמֹּשֵׁל!

וְהַנַּחַל נִשָּׂא אֶת סִירַתְכֶם הָלְאָה: שׁוֹמָה הִיא עָלָיו לְשֵׂאתָהּ. מַה־בֶּצַע בְּקֶצֶף הַגַּל הַנִּשְׁבָּר וּבְהִשְׁתָּעֲרוֹ וּבְהִתְקוֹמְמוֹ אֶל אֹדֶן הַסִּירָה!

לֹא הַנַּחַל הוּא הַשּׁוֹאָה אֲשֶׁר לְנֶגֶד פְּנֵיכֶם וְלֹא הוּא אַחֲרִית טוּבְכֶם וְרָעַתְכֶם, אַתֶּם גְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים, כִּי־אִם הַחֵפֶץ הַהוּא, זֶה הַחֵפֶץ לַכֹּחַ, – חֵפֶץ־הַחַיִּים הַמּוֹלִיד וְלָנֶצַח לֹא יִיגָע.

וְאוּלָם לְמַעַן תָּבִינוּ אֶת־דְּבָרַי עַל הַטּוֹב וְהָרָע, הָבָה וְאַגִּידָה לָכֶם בָּרִאשׁוֹנָה אֶת־דְּבָרַי עַל הַחַיִּים וְעַל אֹרַח כָּל־חָי.

אֶת־כָּל חַי חָקַרְתִּי, הָלַכְתִּי אֶת־כָּל הַנְּתִיבוֹת הַגְּדוֹלוֹת עִם הַקְּטַנּוֹת, לְבַעֲבוּר אַכִּיר אֶת־אָרְחוֹ.

בִּרְאִי מְלֻטָּשׁ מֵאָה קָלַטְתִּי עוֹד אֶת מַבָּטוֹ, כִּי הָיָה פִּיו סָגוּר, לְבַעֲבוּר תְּדַבֵּר אֵלַי עֵינוֹ, וְעֵינוֹ דִּבְּרָה לִי

וְאוּלָם בְּכָל־אֲשֶׁר מָצָאתִי חַי, שָׁם שָׁמַעְתִּי דְּבָרִים גַּם עַל דְּבַר אֹזֶן שׁוֹמַעַת וּמַקְשִׁיבָה. כָּל חַי אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי אִם נֶפֶשׁ מַקְשִׁיבָה.

וְזֹאת לִי שֵׁנִית: כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִפָּלֵא מִמֶּנּוּ לִהְיוֹת מַקְשִׁיב לְנַפְשׁוֹ עַצְמוֹ, וְקָמוּ לוֹ מְצַוִּים. זֶה אֹרַח כָּל חָי.

וְזֹאת גַּם הַשְּׁלִישִׁית אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי: כָּבֵד צַוֵּה מֵהַקְשִׁיב. וְלֹא רַק אֲשֶׁר יִשָּׂא הַמְצַוֶּה אֶת סֵבֶל כָּל הַמַּקְשִׁיבִים וַאֲשֶׁר עוֹד מְעַט וְדִכָּא אוֹתוֹ הַסֵּבֶל כֻּלּוֹ: –

כִּי אִם מַסָּה וְהַשְׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד רָאֲתָה עֵינִי בְּכָל מִצְוָה; וְתָמִיד בְּצַוּוֹת הַחַי, וְעָרַב הוּא אֶת נַפְשׁוֹ.

וְאַף גַּם בְּצַוּוֹת הַחַי לְנַפְשׁוֹ עַצְמוֹ, וְשִׁלֵּם גַּם בָּזֶה אֶת־

דְּבַר הַמִּצְוָה בְּעֶצֶם נַפְשׁוֹ. אֶל חָקּוֹ הוּא, אֲשֶׁר חָקַק לְנַפְשׁוֹ יִהְיֶה לְשׁוֹפֵט וּלְנוֹקֵם וּלְקָרְבָּן גַּם יָחַד.

אֵיךְ הָיָה כְּכָל זֶה? כָּכָה שָׁאַלְתִּי אֶת נַפְשִׁי. מַה הַכֹּחַ הָרוֹדֶה בְּקֶרֶב הַחַי, אֲשֶׁר יַקְשִׁיב וִיצַוֶּה וַאֲשֶׁר גַּם בְּצַוֹּתוֹ יִהְיֶה לְמַקְשִׁיב?

שִׁמְעוּ נָא אֶת־דְּבָרַי, אַתֶּם גְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים! בַּחֲנוּ נָא אוֹתוֹ בְּכָל מְאוֹדְכֶם, אִם יָרַדְתִּי עַד לֵב הַחַיִּים וְעַד הַשָּׁרָשִׁים אֲשֶׁר לְלִבָּם!

בַּאֲשֶׁר מָצָאתִי חַי, שָׁם מָצָאתִי גַּם חֵפֶץ לַכֹּחַ; וְאַף בְּחֵפֶץ הָעֶבֶד עוֹד מָצָאתִי אֶת־הַחֵפֶץ לִהְיוֹת לְאָדוֹן.

אֲשֶׁר יַעֲבוֹד הַחַלָּשׁ אֶת הֶחָזָק מִמֶּנּוּ – רַק הַחֵפֶץ הוּא אֲשֶׁר יְפַתֶּה אוֹתוֹ כָּכָה, יַעַן אֲשֶׁר חָפֵץ הוּא לִהְיוֹת לְאָדוֹן גַּם הוּא לַאֲשֶׁר חַלָּשׁ מִמֶּנּוּ: רַק מִן הַתַּאֲוָה הַזֹּאת לֹא יַחְפּוֹץ לְהֵחָלֵץ.

וְכַאֲשֶׁר יִתְמַכֵּר הַקָּטָן אֶל הַגָּדוֹל מִמֶּנּוּ, לְבַעֲבוּר הֱיוֹת לוֹ תַּאֲוָה וְכֹחַ עַל הַקָּטָן מִמֶּנּוּ, כֵּן יִתְמַכֵּר הַגָּדוֹל גַּם הוּא וּבִגְלַל הַכֹּחַ – יָשִׂים אֶת נַפְשׁוֹ בְּכַפּוֹ.

וְזֶה דְּבַר הַהִתְמַכְּרוּת אֲשֶׁר לַגָּדוֹל: שׁוֹאָה וְהַשְׁלִיךְ נַפְשׁוֹ מִנֶּגֶד וּמִשְׂחָק בְּקֻבִּיּוֹת אִם לְחַיִּים וְאִם לָמָוֶת.

וּבַאֲשֶׁר קָרְבָּן וַעֲבוֹדָה וּמַבָּטֵי אַהֲבָה, וּמְצָאנוּ גַּם שָׁם עוֹד אֶת הַחֵפֶץ לִהְיוֹת לְאָדוֹן. בְּאָרְחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת מִתְגַּנֵּב פֹּה הַחַלָּשׁ אֶל הַהֵיכָל וְעַד הַלֵּב אֲשֶׁר לֶחָזָק – וְגָנַב שָׁם כֹּחַ לוֹ.

וּדְבַר־סֵתֶר זֶה דִּבְּרוּ אֵלַי הַחַיִּים בְּעֶצֶם פִּיהֶם, וְזֶה אֲשֶׁר אָמְרוּ לִי: "רְאֵה, הִנֵּה זֶה אֲנַחְנוּ, אֲשֶׁר שׁוּמָה עָלֵיהֶם לְהִתְגַּבֵּר עַל־עַצְמָם כְּפַעַם בְּפָעַם.

אָכֵן קוֹרְאִים אַתֶּם לָזֶה חֵפֶץ לְהוֹלִיד אוֹ נְטִיָּה אֶל הַתַּכְלִית, אֶל הַנִּשְׂגָּב, אֶל הָרָחוֹק, אֶל הָעֲצוּם שִׁבְעָתַיִם: אֲבָל כָּל־זֶה חִזָּיוֹן אֶחָד הוּא וּדְבַר־סֵתֶר אֶחָד.

וְגַם אֶבְחַר לִכְלוֹת כָּלִיל מִלְּיַאֵשׁ עַל הָאֶחָד הַהוּא; וְאַף אָמְנָם כֵּן הוּא: בַּאֲשֶׁר כִּלָּיוֹן וְעָלִים נוֹפְלִים, שָׁם יִהְיוּ הַחַיִּים לְקָרְבָּן – בִּגְלַל הַכֹּחַ.

„אוֹי לִי כִּי שׂוּמָה עָלַי לִהְיוֹת גַּם מִלְחָמָה וְגַם יֵשׁ וְגַם תַּכְלִית וְגַם הֵפֶךְ כָּל-תַּכְלִית! וַאֲשֶׁר יַחֲקֹר וְיִמְצָא חֶפְצִי, וּמָצָא זֶה גַם אֶת הַדְּרָכִים הָעֲקֻמּוֹת אֲשֶׁר הָיָה עַל חֶפְצִי לָלֶכֶת בָּהֶן!

„אֶבְרָא נָא אֲשֶׁר אֶבְרָא וְאֹהַב אוֹתוֹ כְּכָל אֲשֶׁר אֹהַב – וְאוּלָם עוֹד מְעַט וְעָלַי לִהְיוֹת לְצַר לוֹ וּלְאַהֲבָתִי: כָּכָה חָפֵץ חֶפְצִי".

וְגַם אַתָּה, הַמּוֹצֵא דַעַת, רַק שְׁבִיל אַתָּה לִי וְעָקֵב לְחֶפְצִי: אָכֵן חֶפְצִי לַכֹּחַ מִתְהַלֵּךְ גַּם בְּעִקְּבֵי חֶפְצְךָ לָאֱמֶת!

„וְחַי אֲנִי כִּי לֹא מָצָא זֶה אֶת הָאֱמֶת, אֲשֶׁר יָרָה אֵלֶיהָ אֶת הַמִּלָּה עַל דְּבַר „הַחֵפֶץ אֶל הַיֵּשׁ": חֵפֶץ כָּזֶה-אָיִן!

„כִּי: אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ, זֶה יִפָּלֵא מִמֶּנּוּ לַחְפֹּץ; וְאוּלָם זֶה אֲשֶׁר נִמְצָא וְיֵשׁ. אֵיךְ אֵפוֹא יַחְפֹּץ זֶה עוֹד אֶל הַיֵּשׁ!

„רַק בַּאֲשֶׁר חַיִּים, שָׁם גַּם חֵפֶץ; וְאוּלָם לֹא חֵפֶץ לַחַיִּים כִּי אִם חֵפֶץ לַכֹּחַ-הִנֵּה זֶה אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מוֹרִים אוֹתְךָ.

„הַרְבֵּה יֵשׁ לַחַי, אֲשֶׁר יָקָר לוֹ גַּם מֵחַיִּים; וְאוּלָם גַּם בְּהַעֲרִיכוֹ כָּכָה אֶת עֶרְכּוֹ, הֲלֹא דִּבֵּר מִמֶּנּוּ רַק-הַחֵפֶץ לַכֹּחַ!" –

כָּכָה הוֹרוּ אוֹתִי לִפְנֵים הַחַיִּים: וְעַל פִּי הַתּוֹרָה הַזֹּאת אֶפְתּוֹר גַּם לָכֶם, גְּדוֹלֵי הַחֲכָמִים, אֶת חִידַת לִבְּכֶם.

אָכֵן זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר אַגִּיד לָכֶם: טוֹב וָרָע בְּאֵין חֲלִיפוֹת-אָיִן! מִקִּרְבָּם שׂוּמָה עֲלֵיהֶם לִכְבּוֹשׁ אֶת עַצְמָם תָּמִיד וּלְהִתְגַּבֵּר עַל עַצְמָם כְּפַעַם בְּפָעַם.

וּבְעֶרְכֵּיכֶם וּבְדִבְרֵיכֶם עַל הַטּוֹב וְהָרָע נֹהֲגִים אַתֶּם בְּיָד חֲזָקָה, אַתֶּם מַעֲרִיכֵי הָעֲרָכִים: וְזֶה כָּל אַהֲבַתְכֶם הַנִּסְתָּרָה וְנֹגַהּ נִשְׁמַתְכֶם וְחֶרְדַּתְכֶם וַהֲמוֹן זַעְפְּכֶם.

וְאוּלָם יָד חֲזָקָה מִמֶּנָּה תִּצְמַח מִקֶּרֶב עַרְבֵיכֶם וְהִתְגַּבְּרוּת חֲדָשָׁה עַל עַצְמְכֶם: וְאֵלֶיהָ תִּשָּׁבֵר גַּם הַבֵּיצָה וְגַם קְלִפָּתָהּ.

וּמִי אֲשֶׁר שׂוּמָה עָלָיו לִהְיוֹת יוֹצֵר טוֹב וָרָע: חַי אֲנִי אִם לֹא יִהְיֶה זֶה רִאשׁוֹנָה לִמְהָרֵס וְאִם לֹא עֲרָכִים יְשַׁבֵּר:

כָּכָה דָבַק הַגָּדוֹל מִכָּל רָע אֶל הַגְּדוֹלָה מִכָּל טוֹבָה: וְאוּלָם יוֹצֶרֶת הִיא.—

נְדַבֵּר נָא בָהּ, אַתָּה גְדוֹלֵי הַחֲכָמִים, אִם כִּי רָעָה הִיא. רַע מִזֶּה הַחֶרֶשׁ; כָּל אֱמֶת מַחֲרִישָׁה תִהְיֶה לְרוֹשׁ.

וְיִשָּׁבֵר נָא בַּאֲמִתֵּנוּ כָל־אֲשֶׁר יָכוֹל — לִהְיוֹת נִשְׁבָּר. עוֹד יֵשׁ בָּתִּים לְמַכְבִּיר אֲשֶׁר עָלֵינוּ לִבְנוֹת!—

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא.

עַל הַנִּשָּׂאִים.

דּוּמָם הַתְּהוֹם אֲשֶׁר לְיַמִּי, וּמִי יַאֲמִין כִּי חַיּוֹת מְשַׂחֲקוֹת יִצְפֹּן!

לֹא יָנוּעַ וְלֹא יָזוּעַ עָמְקִי, וְאוּלָם נוֹצֵץ הוּא מֵחִידוֹת צָפוֹת עָלָיו וּמִמִּצְהֲלוֹת־שְׂחוֹק.

אִישׁ נִשָּׂא רָאִיתִי הַיּוֹם, הָדוּר הוּא בְּכָבוֹד, נַעֲנָה עַל־דְּבַר רוּחוֹ: הוֹי מַה־שָּׂחֲקָה בִי נִשְׁמָתִי עַל תָּאֳרוֹ הַנִּמְאָס!

זְקוּף־לֵב וּכְמִשְׁפַּט אִישׁ הָעוֹצֵר בְּעַד נִשְׁמַת־אַפּוֹ: כָּכָה נִצָּב עָלַי, זֶה הַנִּשָּׂא. וְהוּא מַחֲרִישׁ!

וְתָלוּי בּוֹ כָּל דְּבַר־אֱמֶת נִמְאָס, זֶה צֵידוֹ וּשְׁלָלוֹ, וְעָשִׁיר הוּא בִּבְגָדִים קְרוּעִים; גַּם חֲרוּלִים רַבִּים תְּלוּיִם בּוֹ – וְרַק שׁוֹשַׁנָּה לֹא רָאִיתִי עוֹד.

עוֹד שְׂחוֹק לֹא לָמַד וְלֹא יֹפִי עוֹד. קֹדֵר שָׁב הַצַּיָּד הַזֶּה מִן הַיַּעַר אֲשֶׁר לָדַעַת.

מִן הַמִּלְחָמָה שָׁב, אֲשֶׁר נִלְחָם עִם חַיּוֹת טֹרְפוֹת: וְאוּלָם עוֹד מַבִּיטָה גַם מִמֶּנּוּ, מִן הַכְּבֵדֻת אֲשֶׁר לְרוּחוֹ, חַיָּה טֹרֶפֶת – וְהִיא עוֹד לֹא נִכְבָּשָׁה!

כְּמוֹ נָמֵר עוֹדוֹ נִצָּב עָלַי, אֲשֶׁר עוֹד מְעַט וְיִזַּנֵּק; וְאוּלָם קָצָה נַפְשִׁי בְּכָל הַנְּשָׁמוֹת הָאֵלֶּה הַדְּרוּכוֹת כִּקְשָׁתוֹת, מָאַס טַעֲמִי בְּכָל נְזוֹרֵי־אָחוֹר אֵלֶּה!

וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ לִי, רֵעַי: מִי זֶה יָרִיב עַל־דְּבַר הַטַּעַם וַאֲשֶׁר יִטְעַם לַחֵךְ? וְאוּלָם כָּל־הַחַיִּים אֵינָם בִּלְתִּי רִיב עַל־דְּבַר הַטַּעַם וַאֲשֶׁר יִטְעַם לַחֵךְ!

טַעַם – הֲלֹא זֶה הַמִּשְׁקָל וְהַמֹּאזְנַיִם וְהַשּׁוֹקֵל גַּם יַחְדָּו; וְאוֹי לַחַי אֲשֶׁר יֹאמַר לִחְיוֹת בְּאֵין רִיב עַל־דְּבַר מִשְׁקָל וּמֹאזְנַיִם וְשׁוֹקְלִים!

כַּאֲשֶׁר תִּלְאֶה נֶפֶשׁ הַנִּשָּׂא הַזֶּה בְּכָל שִׂיאוֹ: אָז יָחֵל יָפְיוֹ; רַק אָז אֶטְעַם אוֹתוֹ וְאֶמְצָא בוֹ טָעַם.

רַק כַּאֲשֶׁר יִפְנֶה מֵאַחֲרֵי עַצְמוֹ, אָז יִפְסַח עַל צִלּוֹ הוּא וְאָז יְקַפֵּץ לְתוֹךְ שִׁמְשׁוֹ הוּא!

רַב מִדַּי הֶאֱרִיךְ לָשֶׁבֶת בְּצִלּוֹ, לָכֵן חָוְרוּ לֶחָיֵי הָאִישׁ הַזֶּה הַנַּעֲנֶה עַל־דְּבַר רוּחוֹ; כִּמְעַט מֵת בָּרָעָב מִדֵּי שִׁבְתּוֹ עִם תִּקְוֹתָיו לֶעָתִיד.

עוֹד רֹבֶץ הַבּוּז בְּעֵינָיו, עוֹד יִסָּתֵר גֹּעַל־נֶפֶשׁ בְּפִנַּת פִּיו. אָמְנָם עַתָּה יָנוּחַ – וְאוּלָם לֹא רָבְצָה עוֹד מְנוּחָתוֹ לְנֹכַח פְּנֵי הַשָּׁמֶשׁ.

מִי יִתֵּן וְהָיָה כְשׁוֹר־פַּר; וְהָיָה רֵיחַ לְאָשְׁרוֹ כְּרֵיחַ הָאֲדָמָה וְלֹא יַעֲלֶה מִמֶּנּוּ רֵיחַ הַבּוּז לָאֲדָמָה.

מִי יִתֵּן וּרְאִיתִיו כְּשׁוֹר־פַּר לָבָן, מְהַלֵּךְ לִפְנֵי מַחֲרַשְׁתּוֹ וְנוֹהֵם וְנוֹחֵר: וְגַם בְּנַהֲמָתוֹ עוֹדוֹ מְשַׁבֵּחַ אֶת־כָּל הַיּוֹצֵא מִן הָאֲדָמָה!

עוֹד פָּנָיו קֹדְרִים; הִנֵּה הַצֵּל אֲשֶׁר לְכַף־יָדוֹ עוֹד רֹעֵד עֲלֵיהֶם. עוֹד נִבָּט מִתַּחַת צְלָלִים הָרַעְיוֹן אֲשֶׁר בְּתוֹךְ עֵינוֹ.

וּמַעֲשֵׂהוּ גַּם הוּא עוֹד עָלָיו לַצֵּל: עוֹד הַיָּד מַשְׁלִיכָה קַדְרוּת עַל הָעֹשָׂה; לֹא הִתְגַּבֵּר עוֹד עַל מַעֲשֵׂהוּ.

אָכֵן אָהַבְתִּי בוֹ אֶת עֹרֶף שׁוֹר־הַפָּר: וְאוּלָם עוֹד חָפַצְתִּי לִרְאוֹת בּוֹ גַּם אֶת עֵין הַמַּלְאָךְ.

וְגַם אֶת הַחֵפֶץ־הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ עוֹד עָלָיו לִשְׁכּוֹחַ:

יְהִי נָא לִי מְנֻשָּׂא וְלֹא רַק נִשָּׂא: – מִי יִתֵּן וּנְשָׂאוֹ הָרוּחַ לְבַדּוֹ, אֶת חֲדַל־חֵפֶץ זֶה!

חַיּוֹת כָּבַשׁ וְחִידוֹת פָּתַר: יִגְאַל נָא עוֹד גַּם אֶת חַיּוֹתָיו וְאֶת חִידוֹתָיו הוּא וְהָפַךְ אוֹתָן לִבְנֵי־שָׁמַיִם.

עוֹד לֹא לָמְדָה דַעְתּוֹ לָתֵת בִּשְׂחוֹק קוֹל וְלִהְיוֹת בְּאֶפֶס קִנְאָה; עוֹד לַבַּת תַּאֲוָתוֹ הַזּוֹרֶמֶת לֹא שָׁקְטָה בְּתוֹךְ הַיֹּפִי.

וְאָמְנָם לֹא בְשֹׂבַע תַּחֲרִישׁ תְּשׁוּקָתוֹ וְתִטָּבֵל כִּי־אִם בְּיֹפִי! אָכֵן לִוְיַת גֹּדֶל־רוּחַ הַחֵן לִגְדָל־לֵב.

וּזְרוֹעַ יָדוֹ עַל קָדְקֹד רֹאשׁוֹ: כָּכָה יָנוּחַ נָא הַגִּבּוֹר, כָּכָה גַּם עַל מְנוּחָתוֹ עוֹד יִתְגַּבֵּר.

אַךְ הִנֵּה כָּבֵד הַיָּפֶה לַגִּבּוֹר מִכָּל הַדְּבָרִים תַּחַת הַשָּׁמֶשׁ. דָּבָר לֹא־יִכָּבֵשׁ יִהְיֶה הַיָּפֶה בְּעֵינֵי כָל חֵפֶץ חָזָק.

רַק מְעַט הוֹסֵף עוֹד, רַק מְעַט הַמְעִיט עוֹד: וְזֶה יִהְיֶה רַב פֹּה, וְזֶה יִהְיֶה פֹּה עַד בְּלִי דָי.

הִתְיַצֵּב רֶגַע בְּרִפְיוֹן עוֹרְקִים וּבְחֵפֶץ לֹא־רָתוּם: הִנֵּה זֶה הַכָּבֵד מִכָּל־דָּבָר לָכֶם הַנִּשָּׂאִים!

וְאִם יֵרֵד הַכֹּחַ בְּחַסְדּוֹ לְתוֹךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נִרְאָה: יֹפִי אָנֹכִי קֹרֵא לִירִידָה אֲשֶׁר כָּזֹאת.

וְלֹא אֶשְׁאַל מֵאִישׁ יֹפִי כַּאֲשֶׁר אֶשְׁאַל מֵעִמְּךָ, בַּעַל־הַכֹּחַ: יְהִי נָא טוּב לִבְּךָ הַהִתְגַּבְּרוּת הָאַחֲרוֹנָה שֶׁל נַפְשֶׁךָ.

יָדַעְתִּי כִּי כָל רָעָה לֹא תִבָּצֵר מֵעִמְּךָ: וְלָכֵן אֲנִי שׁוֹאֵל מֵעִמְּךָ אֶת הַטּוֹב.

רַבּוֹת צָחַקְתִּי עַל הָרָפִים; מַאֲמִינִים הֵם כִּי טוֹבִים הֵמָּה, יַעַן כִּי הֵמָּה נְכֵה־כַפַּיִם!

יְהִי נָא מִשְׁפָּטְךָ כְּמִשְׁפַּט הָעַמּוּד: עָלֹה הוּא הָלֹךְ וְיָפֶה, הָלֹךְ וָרַךְ, וְכַאֲשֶׁר יֵלֵךְ הָלֹךְ וְעָלֹה, כֵּן יֶחֱזַק וְיִגְבַּר בְּקִרְבּוֹ.

הִנֵּה כֵן אֵפוֹא, הַנִּשָּׂא ! עוֹד יוֹם בָּא וְאַתָּה תִּהְיֶה וַדַּאי מוּצָק תַּחֲזִיק בְּיָדְךָ לְעֻמַּת יָפְיְךָ אַתָּה.

אָז תִּתְפַּלֵּץ בְּךָ נִשְׁמָתְךָ מֵרֹב תְּשׁוּקוֹת אֱלֹהִים, וְגַם בְּגַאֲוַת לִבְּךָ עוֹד תִּכְרַע עַל בִּרְכֶּיךָ!

הִנֵּה זֹאת הַתַּעֲלֻמָּה אֲשֶׁר לַנְּשָׁמָה: רַק בַּעֲזוֹב אוֹתָהּ הַגִּבּוֹר, וְקָרַב אֵלֶיהָ כְּמוֹ חֲלוֹם – הַגִּבּוֹר הָעֶלְיוֹן.–

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

עַל אֶרֶץ הַמַּשְׂכִּילִים.

אֶל תּוֹךְ הֶעָתִיד הִרְחַקְתִּי לָעוּף: חִיל אֲחָזוּ אוֹתִי.
וּבְהַבִּיטִי עַל סְבִיבַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה – הָיָה הַזְּמָן לִי בֶּן־דּוֹרִי הָאֶחָד.

אָז מִהַרְתִּי לָנוּס לְאָחוֹר, לְמוֹלַדְתִּי – וְנֶחְפַּזְתִּי הָלֹךְ וְנָחֹפֶז: כָּכָה בָּאתִי אֲלֵיכֶם, בְּנֵי הַהֹוֶה, וּלְתוֹךְ אֶרֶץ הַמַּשְׂכִּילִים.

וְזֹאת לִי הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה כִּי הֲבֵאתִי עִמִּי אֲלֵיכֶם עַיִן רֹאָה וּתְשׁוּקָה טוֹבָה: חַי אָנִי אִם לֹא בְּכִלְיוֹן נֶפֶשׁ בָּאתִי אֲלֵיכֶם.

אֲבָל מַה־זֶּה הָיָה לִי? – בְּכָל פַּחְדִּי אֲשֶׁר פָּחַדְתִּי, – פָּרַץ שְׂחוֹק מִפִּי! עוֹד לֹא רָאֲתָה עֵינִי מֵעוֹדִי מַרְאֶה בָרוּד וְטָלוּא כָּזֶה!

וַאֲנִי שָׂחַקְתִּי וְשָׂחַקְתִּי בְּעוֹד רָעֲדָה רַגְלִי וְלִבִּי רָעַד גַּם הוּא: „אֵין זֹאת – קָרָאתִי – כִּי־אִם פֹּה מוֹלֶדֶת כָּל סִירֵי הַצְּבָעִים!"

חֲמִשִּׁים כִּתְמֵי־צֶבַע עַל פְּנֵיכֶם וְעַל יְצוּרֵי בְשַׂרְכֶם: כָּכָה יְשַׁבְתֶּם לְתִמְהוֹנִי, אַתֶּם בְּנֵי הַהֹוֶה!

וַחֲמִשִּׁים מַרְאוֹת מְלֻטָּשׁוֹת עַל סְבִיבֵיכֶם, אֲשֶׁר תַּרְאֶינָה לָכֶם אֶת חֲזוֹן הַצְּבָעִים וַאֲשֶׁר תְּחַנֵּפְנָה לָכֶם.

חַי אָנִי אִם מָצְאָה יֶדְכֶם, אַתֶּם בְּנֵי הַהֹוֶה, לְהִתְחַפֵּשׂ

בְּאֶפֶר טוֹב מִזֶּה אֲשֶׁר לְעַצֵּם פְּנֵיכֶם! מִי עוֹד יוּכַל עַתָּה – לְהַכִּירְכֶם!

מָלֵא כָּל בְּשַׂרְכֶם כְּתָב אוֹתוֹת הֶעָבָר, וְגַם הֵמָּה עוֹד מְשׁוּחִים מִמַּעַל בְּאוֹתוֹת חֲדָשִׁים: כָּכָה נִסְתַּרְתֶּם הֵיטֵב מִפְּנֵי כָל־דּוֹרְשֵׁי אוֹתוֹת וּפוֹתְרֵיהֶם!

וְגַם בִּהְיוֹת אִישׁ בּוֹחֵן כְּלָיוֹת – מִי יַאֲמִין עוֹד כִּי יֵשׁ לָכֶם כְּלָיוֹת! רַק אֲפוּיֵי־צְבָעִים הֱיִיתֶם כֻּלְּכֶם וּמְדֻבְּקֵי טִיחַ כְּתָבִים!

כָּל הַדּוֹרוֹת וְכָל הָעַמִּים מַבִּיטִים עֵרֶב רַב מִתּוֹךְ הִתּוּלֵיכֶם; כָּל הַמִּנְהָגִים וְכָל הָאֱמוּנוֹת מְדַבְּרִים עֵרֶב רַב מִתּוֹךְ תְּנוּעוֹתֵיכֶם.

וּמִי אֲשֶׁר יִפְשֹׁט מֵעֲלֵיכֶם חִתּוּלִים וּמַעֲטָפוֹת וּצְבָעִים וּתְנוּעוֹת: וְנִשְׁאַר לְפָנָיו רַק דֵּי הַבְהִיל אֶת בַּעֲלֵי־הַכָּנָף.

וַאֲנִי בְנַפְשִׁי הִנְנִי בַעַל־הַכָּנָף הַנִּבְהָל, אֲשֶׁר רָאָה אֶתְכֶם פַּעַם עֲרֻמִּים וּבְאֶפֶס צְבָעִים; אָז נִמְלַטְתִּי עַל־נַפְשִׁי בְּהָחֵל הַשֶּׁלֶד הַהוּא לָקְרוֹץ אַהֲבָה לִי בְּעֵינָיו.

אָבְחַר לִהְיוֹת שְׂכִיר־יוֹם בִּשְׁאוֹל תַּחְתִּית וְנִמְכָּר לְצִלְלֵי עוֹלָם־הָיָה – הֲלֹא גַם יוֹשְׁבֵי שְׁאוֹל עוֹד שָׁמְנוּ וְעָבְתוּ מֵאֵלֶּה!

וְזֹאת הִיא מָרְרָה לְמֵעַי, כִּי גַם עֲרֻמִּים וְגַם לְבוּשִׁים לֹא אוּכַל אֶתְכֶם שְׂאֵת, אַתֶּם בְּנֵי הַהֹוֶה!

כָּל בַּלְהוֹת עָתִיד וְכָל אֲשֶׁר סִמֵּר מֵאָז אֶת בְּשַׂר בַּעֲלֵי הַכָּנָף הֲלֹא קָרוֹב לַנֶּפֶשׁ שִׁבְעָתַיִם מִכָּל הַהֹוֶה אֲשֶׁר לָכֶם „בֶּאֱמֶת"!

כִּי כֹה אַתֶּם אוֹמְרִים: „הוֹיִים אֲנַחְנוּ בֶּאֱמֶת וּבְאֵין אֱמוּנָה וּבְאֶפֶס אֱמוּנָה זָרָה": כָּכָה אַתֶּם מַגְבִּיהִים לִבְּכֶם – וְאֵין לָכֶם גַּם לֵב!

כִּי אֵיךְ זֶה תּוּכְלוּ הַאֲמִין, אַתֶּם הַצְּבוּעִים בְּרֻדִּים

וּטְלוּאִים! – אֲשֶׁר אַתֶּם רַק צִיּוּרֵי הַתָּפֵל מִכָּל אֲשֶׁר הֶאֱמִין אָדָם מֵאָז וּמֵעוֹלָם!

רַק סְתִירוֹת מִתְהַלְּכוֹת אַתֶּם לְכָל אֱמוּנָה וְשׁוֹבְרֵי־עֲצָמוֹת לְכָל מַחֲשָׁבָה. אֵין הָאֵמִין בָּם: – כָּכָה אָנֹכִי קֹרֵא לָכֶם, אַתֶּם בַּעֲלֵי הַהֹוֶה „בֶּאֱמֶת"!

כָּל הַדּוֹרוֹת מְצַפְצְפִים וּמַהְגִּים בְּרוּחוֹתֵיכֶם אִישׁ כְּנֶגֶד אָחִיו; וְגַם הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר לְכָל הַדּוֹרוֹת עוֹד הוֹיִם בֶּאֱמֶת יוֹתֵר מִכָּל אֲשֶׁר לָכֶם כֻּלְּכֶם בְּהָקִיץ!

עֲקָרִים אַתֶּם: לָכֵן חֲסַרְתֶּם אֱמוּנָה. אֲבָל מִי אֲשֶׁר עָלָיו לִבְרֹא, וְהָיוּ לוֹ חֲלוֹמוֹת־אֵמוּן וְאוֹתוֹת־כּוֹכָבִים–וֶאֱמוּנָה לוֹ בֶּאֱמוּנָה! –

שְׁעָרִים פְּתוּחִים לְמֶחֱצָה אַתֶּם, אֲשֶׁר קֹבְרֵי־מֵתִים מְחַכִּים עַל יַד מְזוּזוֹתֵיהֶם. וְזֶה דְבַר הַהֹוֶה בֶּאֱמֶת אֲשֶׁר לָכֶם: „כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ, יֵלֵךְ נָא לַאֲבַדּוֹן!"

הוֹי אֵיךְ אַתֶּם נִצָּבִים עָלַי פֹּה, אַתֶּם הָעֲקָרִים, הוֹי מָה דָּזִים אַתֶּם בְּצַלְעוֹתֵיכֶם! וְיֵשׁ בֵּינֵיכֶם גַּם אֲשֶׁר בְּעֶצֶם עֵינָיו רָאָה כִּי כֵן הוּא.

וְהוּא אָמַר: „אֵין זֹאת כִּי בָא לִי אֱלֹהִים בִּשְׁנָתִי וַיִּגְנֹב מִמֶּנִּי דָבָר בַּסֵּתֶר! וְזֶה יִשְׂפֹּק לוֹ לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ אִשָּׁה!

„אָכֵן נִפְלָא הָרָזוֹן אֲשֶׁר בְּצַלְעוֹתַי!" כָּכָה כְבָר דִּבְּרוּ רַבִּים מֵאַנְשֵׁי־הַהֹוֶה.

אָכֵן רַק לִשְׂחוֹק תִּהְיוּ לִי, אַתֶּם בְּנֵי הַהֹוֶה! וּבִשְׁבְעָתַיִם אֶשְׂחַק מִדֵּי אֶרְאֶה כִּי מִשְׁתּוֹמְמִים אַתֶּם עַל נַפְשְׁכֶם!

אִי לִי לוּלֵא יָכֹלְתִּי לְשַׂחֵק עַל הִשְׁתּוֹמְמוּתְכֶם, אִי לִי לוּ הָיְתָה שׁוּמָה עָלַי לִשְׁתּוֹת אֶל־קִרְבִּי אֶת־כָּל הַסְּחִי אֲשֶׁר בְּתוֹךְ סִירֵיכֶם!

וְאוּלָם נְקַלּוֹתֶם בְּעֵינַי כָּכָה, יַעַן כִּי כָבֵד הַמַּשָּׂא

אֲשֶׁר עָלַי לָשֵׂאת ; מַה־בֶּצַע כִּי יָרְדוּ עַל צְרוֹרִי עוֹד זְבוּבִים אֲחֵרִים וְתוֹלַעֲי־כָנָף !

לֹא מוֹאת יִכְבַּד הַמַּשָּׂא ! לֹא מִכֶּם , אַתֶּם בְּנֵי הַהֹוֶה, תָּבֹא עָלַי הַיְגִיעוֹת הַגְּדוֹלָה .

הוֹי לְאָן אֶעֱלֶה עַתָּה עוֹד עִם כִּלְיוֹן נַפְשִׁי ! מֵרֹאשׁ כָּל הֶהָרִים אֶשָּׂא עֵינַי לְאַרְצוֹת אָבוֹת וּלְאַרְצוֹת אִמּוֹת .

וְעַל־פְּנֵי כָל הָאֲדָמָה לֹא מָצָאתִי לִי אֶרֶץ מוֹלֶדֶת : נָע נָד אָנֹכִי בְּכָל הֶעָרִים וְנוֹדֵד עַל יַד כָּל שָׁעַר .

זָרִים לִי וּשְׂחוֹק לִי בְּנֵי הַהֹוֶה , אֲשֶׁר עֲלֵיהֶם הָיְתָה לִבִּי אוֹתִי בָּאַחֲרוֹנָה , וּמְגֹרָשׁ אֲנִי מֵאַרְצוֹת אָבוֹת וּמֵאַרְצוֹת אִמּוֹת .

כִּי עַל כֵּן הָבוּ נָא וְאֹהַב רַק עוֹד אֶת אֶ ר ֶ ץ הַ בָּ נִ י ם אֲשֶׁר לִי , זֶה הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא נִגְלְתָה עוֹד וַאֲשֶׁר מוֹשָׁבָהּ בְּיַמִּים רְחוֹקִים : אֵלֶיהָ צִוִּיתִי אֶת מִפְרָשִׂי , לְבַעֲבוּר אֲבַקֵּשׁ וְאָשׁוּב וַאֲבַקֵּשׁ .

לַיְלָדִים אֲשֶׁר לִי אֲתַקֵּן אֶת הַמְּעֻוָּת אֲשֶׁר הָיִיתִי בֵּן לַאֲבוֹתַי ; וּלְכָל הֶעָתִיד–אֲשֶׁר הָיָה הַהֹוֶה הַזֶּה ! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא .

עַל הַדַּעַת אֲשֶׁר לֹא יָדְעָה אִישׁ.

עָלָה הַיָּרֵחַ תְּמוֹל, וַאֲנִי דִמִּיתִי כִּי שֶׁמֶשׁ יֵלֵד: כָּכָה רָבַץ עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם רָחָב וּמָלֵא כֻלּוֹ.

וְאוּלָם כִּזֵּב לִי בְהֵרוֹנוֹ; הֲנָקֵל לִי לְהַאֲמִין אֶת־הָאֱמוּנָה הַיְשָׁנָה, כִּי אִישׁ בְּתוֹךְ הַיָּרֵחַ, מֵהַאֲמִין בְּאִשָּׁה.

וְאַף אָמְנָם אֵין זֶה אִישׁ כִּמְעַט, זֶה בַּעַל־הַחֲלוֹמוֹת אֲשֶׁר בְּלֵילוֹת מִתְהַלֵּךְ. בְּמַחֲשָׁבָה לֹא־טְהוֹרָה מִתְהַלֵּךְ הוּא עַל־פְּנֵי הַגַּגּוֹת.

כִּי בַּעַל תַּאֲוָה הוּא וּבַעַל קִנְאָה, זֶה הַנָּזִיר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַיָּרֵחַ; בְּתַאֲוָה נִסְתָּרָה מַבִּיט הוּא לָאָרֶץ וּלְכָל תַּעֲנֻגוֹת הָאֹהֲבִים.

אָכֵן לֹא אוּכַל שְׂאֵת אֶת הֶחָתוּל הַלָּזֶה אֲשֶׁר עַל הַגַּגּוֹת! תּוֹעֵבָה לִי כָּל הַמִּתְגַּנְּבִים לַעֲבוֹר עַל חַלּוֹנוֹת סְגוּרִים לְמֶחֱצָה.

תַּם וְדוּמָם מְהַלֵּךְ הוּא עַל מִשְׁטַח יְרִיעוֹת כֹּכָבִים: – אֲבָל תּוֹעֵבָה לִי כָּל רֶגֶל־גֶּבֶר הַצֹּעֶדֶת לְאַט וַאֲשֶׁר לֹא יִשְׁתַּקְשֵׁק דָּרְבָן בַּעֲקֵב־הַנַּעַל.

כָּל אִישׁ נֶאֱמָן גַּם לְצַעֲדוֹ שְׂפַת־נֶאֱמָנִים; וְרַק הֶחָתוּל מִתְגַּנֵּב חָרֵשׁ עַל פְּנֵי הָעֲלִיָּה. שָׂא עֵינֶיךָ וּרְאֵה: כְּמוֹ חָתוּל בָּא הַיָּרֵחַ וּכְאִישׁ לֹא־נֶאֱמָן. –

וְאֶת הַמָּשָׁל הַזֶּה אֲנִי מַגִּיד בְּאָזְנֵיכֶם, אַתֶּם הַחֲנֵפִים הַמְפֻנָּקִים. אַתֶּם „צְנוּעֵי הַדַּעַת"! לָכֵן אֲנֹכִי קוֹרֵא – בַּעֲלֵי תַאֲוָה!

גַּם אַתֶּם אֲהַבְתֶּם אֶת הָאֲדָמָה וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עַל־הָאֲדָמָה: יָדַעְתִּי אֶת סִתְרֵי מְזִמּוֹתֵיכֶם! – וְאוּלָם כְּלִמָּה רֹבֶצֶת עַל אַהֲבַתְכֶם וּמַחֲשָׁבָה לֹא־טְהוֹרָה, – לַיָּרֵחַ דְּמִיתֶם!

כִּי לָבוּז לְכָל אֲשֶׁר עַל־הָאֲדָמָה פִּתּוּ אֶת רוּחֲכֶם, וְלֹא אֶת קִרְבֵיכֶם: וְאוּלָם קִרְבֵיכֶם הֲלֹא הֵמָּה לָכֶם רֹאשׁ־דָּבָר בְּכָל־אֲשֶׁר תִּפְנוּ!

וְעַתָּה נִכְלָם רוּחֲכֶם עַל עָמְדוֹ נָכוֹן לִפְקוּדוֹת קִרְבֵיכֶם, וּמִפְּנֵי כְלִמָּתוֹ מִתְהַלֵּךְ הוּא כְּמִתְגַּנֵּב עַל אָרְחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת וְדַרְכֵי כָזָב.

„רַק זֶה יִהְיֶה לִי הָעֶלְיוֹן מִכֹּל – כָּכָה יְדַבֵּר אֶל נַפְשׁוֹ זֶה רוּחֲכֶם הַנִּתְעֶה בִּכְזָבִים – אֲשֶׁר אַבִּיט עַל הַחַיִּים בְּאֶפֶס תַּאֲוָה וַאֲשֶׁר לֹא כַכֶּלֶב וּלְשׁוֹנוֹ תְלוּיָה לוֹ הַחוּצָה.

„אֲשֶׁר אֶהְיֶה שָׁלֵו מִדֵּי הַבִּיטִי וְחֶפְצִי יִהְיֶה חֵפֶץ גּוֹוֵעַ, בְּאֵין תְּנוּעָה נִמְרָצָה וּבְאֶפֶס חֵשֶׁק אֲשֶׁר לֶאֱהֹב־נַפְשׁוֹ – קַר וְשָׁב אֶהְיֶה בְּכָל בְּשָׂרִי, וְהָיוּ לִי רַק עֵינֵי יָרֵחַ שְׁכוּרוֹת.

„רַק זֶה יִהְיֶה לִי הָעֶלְיוֹן מִכֹּל – כָּכָה יַתְעֶה הַנִּתְעֶה אֶת עֶצֶם נַפְשׁוֹ – אֲשֶׁר אֹהַב אֶת הָאֲדָמָה כַּאֲשֶׁר יֶאֱהַב אֹתָהּ הַיָּרֵחַ, וְרַק בְּעֵינַי לְבַדָּהּ אֲמַשֵּׁשׁ אֶת־יָפְיָהּ.

„וְרַק זֹאת תִּהְיֶה לִי בְּכָל־עִנְיָן דַּעַת אֲשֶׁר לֹא יְדָעָהּ אִישׁ, כִּי לֹא אֶשְׁאַל דָּבָר מִכָּל־עִנְיָן; וְרַק אֶרְבַּץ לְנֹכַח פָּנֶיהָ כִּרְאִי מְלֻטָּשׁ עִם מְאַת עֵינָיִם" –

הוֹי אַתֶּם הַחֲנֵפִים הַמְפֻנָּקִים, אַתֶּם בַּעֲלֵי הַתַּאֲוָה! חֲסֵרִים אַתֶּם אֶת הַתֹּם בְּחֶשְׁקְכֶם; לָכֵן אַתֶּם עֹנִים בָּרָה בְּכָל חֶמְדָּה.

חַי אֲנִי אִם כִּבוֹרְאִים וּכְמוֹלִידִים וְכִמְבַקְשֵׁי־הֲוָיוֹת אַתֶּם אֹהֲבִים אֶת־הָאֲדָמָה!

אַיֵּה תֹּם? שָׁם בַּאֲשֶׁר חֵפֶץ לְהוֹלִיד. אֲשֶׁר חָפֵץ לִבְרֹא מִנַּפְשׁוֹ וְהָלְאָה, זֶה יִהְיֶה לִי הָאִישׁ אֲשֶׁר טָהוֹר חֶפְצוֹ בְּעֵינַי מִכֹּל טֹהַר.

אַיֵּה יֹפִי? שָׁם בַּאֲשֶׁר שׁוּמָה עָלַי לַחְפֹּץ בִּמְלֹא כָל חֶפְצִי; שָׁם בַּאֲשֶׁר אָחְפֹּץ לְאַהֲבָה וְלִכְלוֹת, אֲשֶׁר לֹא תִשָּׁאֵר תְּמוּנָה רַק תְּמוּנָה.

אָהֹב וְכָלֹה מַקְבִּילִים אִישׁ אֶל אָחִיו מֵאָז וּמֵעוֹלָם. חֵפֶץ לְאַהֲבָה: הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר יַחְפֹּץ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה אִישׁ נָכוֹן גַּם לַמָּוֶת. כָּכָה אֲנִי מְדַבֵּר אֲלֵיכֶם, אַתֶּם רַכֵּי הַלֵּב!

וְעַתָּה הִנֵּה בָאתֶם אַתֶּם וְלִלְזוּת עֵינֵיכֶם הָעֲקֻמּוֹת בְּאֵין אֱיָל אַתֶּם קֹרְאִים „הִתְבּוֹנֵן"! וַאֲשֶׁר יְגַשֵּׁשׁ אוֹתוֹ אִישׁ בְּעֵינַיִם מְלֵאוֹת מֹרֶךְ, וּקְרָאתֶם שֵׁם לָזֶה „יָפֶה"! הוֹי אַתֶּם מְטַנְּפֵי שֵׁמוֹת טְהוֹרִים!

וְאוּלָם זֹאת תִּהְיֶה לָכֶם הַקְּלָלָה, אַתֶּם מְרַדְּפֵי דַעַת אֲשֶׁר לֹא יָדְעָה אִישׁ, אַתֶּם צְנוּעֵי הַחָכְמָה, אֲשֶׁר עַד עוֹלָם לֹא תוֹלִידוּ: וְאִם גַּם תִּרְבְּצוּ עַל פְּנֵי הַשָּׁמַיִם רְחָבִים וּמְלֵאִים כִּלְבָבְכֶם!

אָכֵן מְמַלְּאִים אַתֶּם אֶת־פִּיכֶם מִלִּים נֶחְמָדוֹת: וְאִם הַאֲמִין נַאֲמִין לָכֶם, כִּי גַם לִבְּכֶם מָלֵא, אַתֶּם מְפִיחֵי הַכְּזָבִים?

וְאוּלָם מִלֵּי שֶׁלִּי קַלּוֹת וּנְבוּזוֹת וּמְעֻקָּלוֹת: בְּחֵפֶץ לֵב אֲנִי מְלַקֵּט אֶת־כָּל הַנּוֹפֵל אֶל־מִתַּחַת לְשֻׁלְחָנְכֶם בְּאָכְלְכֶם אֶת אֲרוּחַתְכֶם.

אֲבָל עוֹד הֵן שְׁפִקוֹת לִי לְהַגִּיד בָּהֶן – אֶת הָאֱמֶת לַחֲנֵפִים לְנוֹכַח פְּנֵיהֶם! יָבֹאוּ נָא גְּרָמַי וּקְלִפּוֹתַי וְגַרְגְּרֵי קוֹצַי אֵלֶּה וְטָפְּחוּ מְעַט לַחֲנֵפִים מִתַּחַת לְאַפָּם!

רוּחַ נִבְאָשׁ סֹבֵב אֶתְכֶם תָּמִיד וְאֶת מִשְׁתֵּיכֶם: מַחְשְׁבוֹת תַּאֲוֹתֵיכֶם וּכְזָבֵיכֶם וְסִתְרֵיכֶם הֲלֹא בְּרוּחַ הַזֶּה שׁוֹכְנוֹת תָּמִיד!

עִרְבוּ נָא אֶת־לִבְּכֶם בְּרֵאשִׁיתָהּ לְהַאֲמִין לָכֶם אַתֶּם בְּנַפְשְׁכֶם־לָכֶם וְלִקְרָבֵיכֶם! מִי אֲשֶׁר לֹא יַאֲמִין לְנַפְשׁוֹ, יְכַזֵּב תָּמִיד.

מַסְוֵה אֱלֹהִים תְּלִיתֶם לָכֶם עַל פְּנֵיכֶם בַּעֲבוּר הִסְתַּתֵּר מִפְּנֵיכֶם בְּנַפְשְׁכֶם, אַתֶּם „הַטְּהוֹרִים": בְּתוֹךְ מַסְוֵה אֱלֹהִים הִתְחַבְּאָה תוֹלַעַת־הַטַּבָּעוֹת הַנִּתְעָבָה אֲשֶׁר לָכֶם.

חַי אָנִי אִם לֹא עֹקְבִים אַתֶּם, אַתֶּם „הַמִּתְבּוֹנְנִים"! גַּם סָרַתּוּסְטְרָא הָיָה לְפָנִים הַפֶּתִי אֲשֶׁר הֶאֱמִין לְעוֹרוֹת־אֱלֹהִים אֲשֶׁר לָכֶם; לֹא פִּלֵּל כִּי סִתַּמְתֶּם אוֹתָם בְּגִלְגִּלֵּי טַבְּעוֹת נְחָשִׁים.

דִּמִּיתִי לְפָנִים לִרְאוֹת נִשְׁמַת־אֱלֹהִים מִשְׁתַּעַשְׁעָה בְּשַׁעֲשֻׁעֵיכֶם, אַתֶּם צְנוּעֵי הַדַּעַת! הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֵין מְלֶאכֶת־מַחֲשֶׁבֶת טוֹבָה מִמְּלַאֲכוֹתֵיכֶם!

אֶת חֶלְאַת הַנְּחָשִׁים וְאֶת הָרֵיחַ הָרַע בִּלַּע מִלְּפָנַי הַמֶּרְחָק, וְכִי עָרְמַת לְטָאָה מִתְשׁוֹטֶטֶת פֹּה בְּתַאֲוַת עֲגָבֶיהָ.

וְאוּלָם קָ רַ בְ תִּ י אֲלֵיכֶם: אָז הֵאִיר לִי הַיּוֹם – וְעַתָּה יָאִיר גַּם לָכֶם – וְאַחֲרִית תִּהְיֶה לְעִגְבֵי אַהֲבַת הַיָּרֵחַ!

שְׂאוּ עֵינֵיכֶם וּרְאוּ! הִנֵּה הוּא עוֹמֵד פֹּה נִתְפָּשׂ בַּכַּף וּלְבָן־פָּנִים – לְנוֹכַח הַצְּפִירָה!

כִּי הִנֵּה הִיא עֹלָה, הַלֹּהֶטֶת הַלֵּזוּ, – הִנֵּה עֹלָה אַהֲבָתָהּ הִ י א אֲשֶׁר הִיא אַהֲבַת לָאֲדָמָה! תֹּם וּתְשׁוּקַת יְצִירָה תִּהְיֶה אַהֲבַת כָּל שֶׁמֶשׁ!

שְׂאוּ עֵינֵיכֶם וּרְאוּ בַּעֲלוֹתָהּ קִצְרַת רוּחַ מֵעֵבֶר לַיָּם! הַאֵין אַתֶּם חָשִׁים אֶת הַצִּמָּאוֹן וְאֶת הַנְּשָׁמָה הַלֹּהֶטֶת אֲשֶׁר לְאַהֲבָתָהּ?

מִן הַיָּם הִיא חֲפֵצָה לִינוֹק וְאֶת־עָמְקוֹ הִיא חֲפֵצָה לִשְׁתּוֹת וּלְגַמְּאוֹ עַד לַמָּרוֹם: אָז תִּתְנַשֵּׂא תְּשׁוּקַת הַיָּם מִתּוֹךְ אַלְפֵי דַדָּיו.

וְהוּא חָפֵץ כִּי צִמְאוֹן הַשֶּׁמֶשׁ יִשַּׁק לוֹ וְיִינַק אוֹתוֹ; וְהוּא חָפֵץ כִּי יֵהָפֵךְ וְהָיָה לְרוּחַ וּלְמָרוֹם וְלִנְתִיב־אוֹר וּלְאוֹר גַּם הוּא!

אָכֵן כְּמוֹ שֶׁמֶשׁ אָנֹכִי אֹהֵב אֶת־הַחַיִּים וְאֶת כָּל הַיַּמִּים הָעֲמֻקִּים.

וְלָזֶה אָנֹכִי קֹרֵא דַעַת: אֲשֶׁר יַעֲלֶה כָל־הֶעָמוֹק – אֶל מְרוֹמֵי אֲנִי! –

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא.

* * *

עַל הַחֲכָמִים.

וַיְהִי בְּיָשְׁנִי אֶת־שְׁנָתִי עַל מִשְׁכָּבִי, וְהִנֵּה שֶׂה קָרַב אֵלַי וַיֹּאכַל מִזֵּר־הָאֵזוֹב אֲשֶׁר בְּרֹאשִׁי, – וַיְדַבֵּר לֵאמֹר: „חָדַל סָרַתוּסְטְרָא מִהְיוֹת חָכָם“.

כָּכָה דִבֵּר וְאַחַר עָבַר לְדַרְכּוֹ נְטוּי גָּרוֹן וְגֵא. הִנֵּה כֵן סִפֵּר בְּאָזְנַי אֶחָד יֶלֶד.

כִּי הִנֵּה אָהַבְתִּי מְאֹד לִשְׁכַּב פֹּה עַל יַד הַגָּדֵר הַדְּחוּיָה, בַּאֲשֶׁר יְלָדִים מִשְׁתַּעַשְׁעִים, בֵּין חֲרוּלִים וּפִרְחֵי פְרָגִים אֲדֻמִּים.

עוֹד חָכָם אֲנִי בְּעֵינֵי הַיְלָדִים וְגַם בְּעֵינֵי הַחֲרוּלִים וּפִרְחֵי הַפְּרָגִים הָאֲדֻמִּים. תְּמִימִים הֵם, וְגַם כִּי יַרְשִׁיעוּ עוֹד יִתַּמּוּ.

וְאוּלָם בְּעֵינֵי הַשֵּׂיוֹת חָדַלְתִּי מִהְיוֹת חָכָם: כָּכָה גָזַר עָלַי גּוֹרָלִי–בָּרוּךְ הוּא!

וְזֶה דְּבַר הָאֱמֶת: אָמְנָם עָזַבְתִּי אֶת בֵּית הַחֲכָמִים, וְגַם אֶת הַדֶּלֶת הִנֵּה זָרַקְתִּי מֵאַחֲרַי וָאֶסְגְּרֶנָּה בַּחֲמַת רוּחַ.

רַב מִדַּי הֶאֱרִיכָה נִשְׁמָתִי לָשֶׁבֶת אֶל שֻׁלְחָנָם רְעֵבָה; לֹא הִסְכַּנְתִּי כְּמוֹהֶם לְפַצֵּעַ דַּעַת כִּמְפַצֵּעַ אֱגוֹזִים.

אֶת הַחָפְשָׁה אָהַבְתִּי וְאֶת הָרוּחַ אֲשֶׁר עַל פְּנֵי אֲדָמָה רַעֲנַנָּה: טוֹב לִי שִׁבְעָתַיִם לִישׁוֹן עַל עוֹרוֹת־בְּקָרִים מִלִּישׁוֹן עַל אוֹתוֹת־תִּפְאַרְתָּם וּשְׂיא מַהֲלָלֵיהֶם.

לוֹהֵט אֲנִי רַב מִדַּי וְיָקוּד מֵרֹב מַחְשְׁבוֹתַי אֲנִי: רַבּוֹת פְּעָמִים תִּקְצַר בִּי נִשְׁמַת אַפִּי. אָז עָלַי לְמַהֵר הַחוּצָה רָחוֹק מִכָּל חֶדֶר מְכֻסֶּה אָבָק.

וְאוּלָם הֵמָּה יוֹשְׁבִים בְּקָרְתָם בְּצֵל קַר: חֲפֵצִים הֵם

כְּפַעַם בְּפַעַם לִהְיוֹת רַק הָרֹאִים מֵרָחוֹק, וְהֵם נִזְהָרִים מִשֶּׁבֶת בְּמָקוֹם שָׁם לַהֶטֶת הַשֶּׁמֶשׁ עַל פְּנֵי הַמַּעֲלוֹת.

וּמִשְׁפָּטָם כְּמִשְׁפַּט הָעוֹמְדִים בָּרְחוֹב וּמִשְׁתָּאִים לְכָל־עוֹבֵר: כָּכָה הֵם מְחַכִּים אֵפוֹא וּמִשְׁתָּאִים לְכָל רַעְיוֹן אֲשֶׁר הָגוּ אֲחֵרִים.

וּמִי אֲשֶׁר נָגַע אֲלֵיהֶם בִּקְצֵה אֶצְבָּעוֹ, וְהֶעֱלוּ לְמוֹרַת חָפְצָם אָבָק מִסָּבִיב כְּמוֹ שַׂקֵּי קֶמַח: אֲבָל מִי פִּלֵּל אֵפוֹא כִּי בָא אֲבָקָם זֶה מִן הַדָּגָן וּמִן הַחֶמְדָּה הַצְּהוּבָּה אֲשֶׁר לְשַׂדֵי־קַיִץ?

וְאִם יִפְתְּחוּ אֶת־פִּיהֶם בְּחָכְמָה, וְנָשַׁב אֶל פָּנַי קֹר מִתּוֹךְ מִשְׁלֵיהֶם וּפִתְגָּמֵי אֲמִתָּם הַקְּטַנִּים: יֵשׁ לִפְעָמִים רֵיחַ לְחָכְמָתָם כְּמוֹ יָצְאָה מִן הַבִּצָּה: וְאַף אָמְנָם שָׁמַעְתִּי גַּם אֶת הַצְּפַרְדֵּעַ מְקַרְקֶרֶת מִמֶּנָּה!

חֲרוּצִים הֵם וְאֶצְבָּעוֹת לָהֶם מַשְׂכִּילוֹת: מַה־בֶּצַע בִּתְמִימוּתִי לְעֻמַּת עָרְמָתָם! כָּל־דָּבָר אָרֹג וְסָרֹג וְקָשֹׁר מְבִינוֹת אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם: כָּכָה הֵם טוֹוִים אֶת פֻּזְמְקֵי הָרוּחַ!

מוֹרֵי־שָׁעוֹת טוֹבִים הֵם: וְרַק עָלֵינוּ לִדְאֹג כִּי נִמְשֹׁךְ אֶל־נָכוֹן אֶת גַּלְגַּלֵּיהֶם! אָז יוֹרוּ בְּלִי רְמִיָּה אֶת הַשָּׁעָה הַנְּכוֹנָה, וְגַם שָׁאוֹן לֹא יַעֲלוּ בִּלְתִּי אִם מְעַט וּבְרֹב עֲנָוָה.

כְּמוֹ רֵחַיִם עֹשִׂים הֵם אֶת מְלַאכְתָּם וּכְמוֹ מַטְחֵנָה: רַק יָבֹא נָא אִישׁ וְיַשְׁלֵךְ אֲלֵיהֶם אֶת גַּרְגְּרֵי זַרְעוֹ! – וְהֵמָּה כְבָר יוֹדְעִים לִטְחוֹן אֶת הַדָּגָן עַד דַּק וּלְהַעֲלוֹת מִמֶּנּוּ אָבָק לָבָן.

וְאִישׁ עַל רֵעֵהוּ שׁוֹמֵר וּמַבִּיט עַל כָּל תְּנוּעוֹת אֶצְבְּעוֹתָיו, וְלֹא יַרְבּוּ לְהַאֲמִין אִישׁ לְאָחִיו. בּוֹדְאִים הֵם יוֹם יוֹם עָרְמוֹת קְטַנּוֹת וּמְחַכִּים לַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר דַּעְתָּם צוֹלַעַת עַל יַרְכָהּ – כְּמוֹ עַכָּבִישִׁים מְחַכִּים הֵם.

וַאֲנִי רְאִיתִים תָּמִיד בַּהֲכִינָם רוֹשׁ, וְהֵם נִזְהָרִים מְאֹד מִדֵּי הֲכִינָם; תָּמִיד חָגְרוּ עַל אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם נַעֲלֵי־יָד עֲשׂוּיוֹת זְכוּכִית.

וְגַם בְּאַבְנֵי מִרְמָה יוֹדְעִים הֵם לְשַׂחֵק: בַּחֲמַת קִנְאָה גְּדוֹלָה

רָאִיתִי אוֹתָם מְשַׂחֲקִים, עַד כִּי יָרְדָה הַזֵּעָה מֵעֲלֵיהֶם בְּשַׂחֲקָם.

וְזָרִים אֲנַחְנוּ אִישׁ לְאָחִיו וְצִדְקוֹתֵיהֶם תִּהְיֶינָה לְזָרָא לִי וּלְטַעֲמִי שִׁבְעָתַיִם מִכָּל מִרְמוֹתֵיהֶם וּמֵאַבְנֵי הַמִּרְמָה אֲשֶׁר לָהֶם.

וְכַאֲשֶׁר יָשַׁבְתִּי עִמָּהֶם, יָשַׁבְתִּי מִמַּעַל לָהֶם. לָכֵן הֵם עוֹיְנִים אוֹתִי.

אֵין הֵם חֲפֵצִים לָדַעַת וְאֵין הֵם חֲפֵצִים לִשְׁמוֹעַ, כִּי יִתְהַלֵּךְ אִישׁ מִמַּעַל לְקָדְקֳדָם; וְכָכָה הִרְבִּיצוּ בֵּינִי וּבֵין קָדְקֳדָם עֵצִים וְעָפָר וְקִיא צֹאָה.

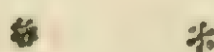
כָּכָה הִשְׁבִּיחוּ אֶת צְלִיל צְעָדַי; מִכָּל הָאָדָם הִמְעִיטוּ עַד כֹּה הַחֲכָמִים לִשְׁמוֹעַ אֶת קוֹלִי.

כָּל שְׁגִיאָה וְכָל רִפְיוֹן אֲשֶׁר לָאָדָם הִרְבִּיצוּ בֵּינִי וּבֵינָם:– "מִדַּת הַשְּׁגִיאָה" הֵם קוֹרְאִים לָזֶה בְּבָתֵּי הַחָכְמָה אֲשֶׁר לָהֶם.

וְאוּלָם עַל אַפָּם וְעַל חֲמָתָם מִתְהַלֵּךְ אֲנִי עִם מַחְשְׁבוֹתַי מִמַּעַל לְקָדְקֳדָם; וְגַם כִּי אֶחְפֹּץ לְהִתְהַלֵּךְ עַל פְּנֵי שְׁגִיאוֹתַי, וְהָיִיתִי עוֹד מָרוֹם מֵהֶם וּמִקָּדְקֳדָם.

כִּי בְּנֵי הָאָדָם אֵינָם שָׁוִים אִישׁ אֶל אָחִיו: כָּכָה תְּדַבֵּר הַצְּדָקָה. וְאֵת אֲשֶׁר חָפַצְתִּי אֲנִי אוֹתָהּ לֹא יוּכְלוּ לַחְפֹּץ גַּם הֵם!

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל הַחוֹזִים.

וְאֶל אֶחָד מִתַּלְמִידָיו דִּבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא לֵאמֹר: „מֵאָז יָדַעְתִּי אֶת הַבָּשָׂר הֵיטֵב, הָיָה לִי הָרוּחַ רַק רוּחַ; וְגַם זֶה „הַקַּיָּם תָּמִיד בְּלִי חִלּוּף“ אֵינֶנּוּ בִלְתִּי מָשָׁל“.

וַיַּעַן אוֹתוֹ הַתַּלְמִיד וַיֹּאמַר: „כָּכָה כְּבָר שְׁמַעְתִּיךָ מְדַבֵּר; וְאַף גַּם זֹאת הוֹסַפְתָּ אָז: „אֲבָל הַחוֹזִים מְכַזְּבִים רַב מְדַּי“. מַדּוּעַ זֶה אָמַרְתָּ, כִּי רַב מִדַּי מְכַזְּבִים הַחוֹזִים?“

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה לֵאמֹר: „מַדּוּעַ? שָׁאַל אַתָּה אוֹתִי מַדּוּעַ? אָכֵן אֵינֶנִּי מִן הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יָכוֹל אִישׁ לִשְׁאֹל אוֹתָם לְמַדּוּעַ אֲשֶׁר לָהֶם.

הַאִם תְּמוֹל חַיַּי? הֲלֹא זֶה לִי עֵת אֲרֻכָּה מְאֹד מֵאָז בָּאוּ לִי עִם־חַיַּי סִבּוֹת מַחְשְׁבוֹתַי.

וְלוּ אָמַרְתִּי לִשְׁמוֹר בְּקִרְבִּי אֶת כָּל סִבּוֹתַי, הַאִם לֹא הוּטַל עָלַי לִהְיוֹת חָבִית מְלֵאָה זִכָּרוֹן?

הֲלֹא רַב לִי כִּי עָלַי לִשְׁמוֹר אֶת עֶצֶם מַחְשְׁבוֹתַי; וְגַם בָּהֶן יֵשׁ לִפְעָמִים צִפּוֹר אֲשֶׁר עוּף תִּתְעוֹפֵף לָהּ.

וְיֵשׁ כִּי אֶמְצָא בַּאֲרֻבַּת־הַיּוֹנִים אֲשֶׁר לִי גַּם עוֹף אֲשֶׁר בָּא לִי מֵרָחוֹק וְהוּא זָר, וְחָרֵד הוּא בְּשִׂימִי עָלָיו אֶת־כַּפִּי.

וּמָה דִּבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֵלֶיךָ אָז? כִּי מְכַזְּבִים הַחוֹזִים רַב מִדַּי? — וַהֲלֹא גַם סָרַתּוּסְטְרָא חוֹזֶה!

הֲתַאֲמִין אֵפוֹא כִּי בָזֶה דִּבֵּר דְּבַר־אֱמֶת? „מַדּוּעַ אַתָּה מַאֲמִין כָּזֹאת?"

וְתַלְמִידוֹ עָנָה וַיֹּאמַר: „מַאֲמִין אָנֹכִי בְּסָרַתּוּסְטְרָא".
וְסָרַתּוּסְטְרָא הֵנִיד בְּרֹאשׁוֹ וַיִּצְחָק.

וַיַּעַן וַיֹּאמַר: „אֵין הָאֱמוּנָה מְאַשֶּׁרֶת אוֹתִי, וְאַף־לֹא הָאֱמוּנָה בִּי".

וְאוּלָם לוּ יְהִי כִדְבָרֶיךָ כִּי אָמֹר אָמַר אִישׁ בֶּאֱמֶת, אֲשֶׁר הַחוֹזִים מְכַזְּבִים הַרְבֵּה: הֲלֹא צָדְקוּ דְבָרָיו, – כִּי אָמְנָם מְכַזְּבִים אֲנַ חְ נוּ הַרְבֵּה.

גַּם מַמְעִיטִים אֲנַחְנוּ מְאֹד לָדַעַת וְאֵין אֲנַחְנוּ מְטִיבִים לִלְמוֹד: כִּי עַל־כֵּן לֹא יִפָּלֵא אִם הָיִינוּ לִמְכַזְּבִים.

וּמִי מִמֶּנּוּ הַחוֹזִים לֹא מָהַל אֶת יֵינוֹ בְּמַיִם? וְיֵשׁ כִּי תַעֲרֹבֶת מְלֵאָה רוֹשׁ נַעֲשְׂתָה בְּמַרְתְּפֵנוּ, וְיֵשׁ כִּי דְבָרִים אֲשֶׁר לֹא יֵעָשׂוּ נַעֲשׂוּ שָׁמָּה.

וְיַעַן כִּי יָדַעְנוּ מְעַט, לָכֵן מָצְאוּ חֵן בְּעֵינֵינוּ מְאֹד עֲנִיֵּי הָרוּחַ, וּמַה גַּם אִם הֵם–נָשִׁים צְעִירוֹת!

וְגַם אֶל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תְּסַפֵּרְנָה הַנָּשִׁים הַזְּקֵנוֹת אִשָּׁה לִרְעוּתָהּ בָּעֶרֶב עוֹד תֶּאֱבָה נַפְשֵׁנוּ, וְלָזֶה אֲנַחְנוּ קֹרְאִים „נֵצַח הָאִשָּׁה".

וְכִמְבוֹא־סֵתֶר מְיֻחָד יִהְיֶה אֶל הַדַּעַת, אֲשֶׁר יִסָּתֵם בִּפְנֵי כָל אִישׁ הַלּוֹמֵד דְּבַר־מָה: כָּכָה אֲנַחְנוּ מַאֲמִינִים בָּעָם וּבְ„חָכְמָה" אֲשֶׁר לוֹ.

וְאוּלָם זֶה אֲשֶׁר יַאֲמִינוּ כָּל הַחוֹזִים: כִּי אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עַל הַדֶּשֶׁא בְּמוֹרְדוֹת הָרִים בִּדְדִים וְאָזְנָיו פְּקוּחוֹת מְאֹד, וְיָדַע זֶה מְעַט מִן הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ.

וְהַחוֹזִים בְּהִתְעַטֵּף עֲלֵיהֶם נַפְשָׁם בְּרִגְעֵי עֲדָנִים, וְהֶאֱמִינוּ תָמִיד כִּי הַיְקוּם גַּם הוּא חָשַׁק בָּהֶם לְאַהֲבָה.

וְהוּא מִתְגַּנֵּב עַד לְאָזְנָם לְבַעֲבוּר לָחֹשׁ לָהּ דְּבַר־סֵתֶר

עִם חֶלְקוֹת אַהֲבָה: וּבָזֹאת הֵם מִתְנָאִים וּבָזֹאת לִבָּם יִגְבַּה לְעֵינֵי כָל בְּנֵי תְמוּתָה!

וְאָמְנָם רַבִּים הַדְּבָרִים בֵּין הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ עַל לֵב אִישׁ גַּם בַּחֲלוֹמוֹ זוּלָתִי עַל לֵב חוֹזִים!

וְאַף כִּי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר מִמַּעַל לַשָּׁמָיִם: כִּי כָל הָאֱלֹהִים אֵינָם בִּלְתִּי אִם מִשְׁלֵי חוֹזִים וּמִשְׁלֵי הוֹזִים!

וְאִם יֵשׁ דָּבָר אֲשֶׁר יִמְשׁוֹךְ אוֹתָנוּ תָמִיד לְמַעְלָה–הֲלֹא זֶה רַק לְמַמְלֶכֶת הֶעָבִים: שָׁם אֲנַחְנוּ מוֹשִׁיבִים אֶת צְלָמֵינוּ הַצְּבָעִים לְמִינֵיהֶם וְלָהֶם אֲנַחְנוּ קוֹרְאִים אֱלֹהִים וּבְנֵי־אָדָם עֶלְיוֹנִים:–

אָכֵן קַלִּים הֵם לְמַדַּי לְבַעֲבוּר יוּכְלוּ הִתְחַזֵּק עַל הַכִּסְאוֹת הָאֵלֶּה! – כָּל הָאֱלֹהִים וּבְנֵי הָאָדָם הָעֶלְיוֹנִים הָאֵלֶּה.

הוֹי מַה־נִּלְאֵיתִי כַלְכֵּל אֶת־כָּל „לֹא־מֻשָּׂג" זֶה אֲשֶׁר יִהְיֶה לַחוֹזֶה לְ„מַעֲשֶׂה בֶאֱמֶת"! הוֹי מַה־נִּלְאֵיתִי כַלְכֵּל אֶת־הַחוֹזִים!

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיִּקְצוֹף עָלָיו תַּלְמִידוֹ בְּלִבּוֹ, וְאוּלָם הֶחֱרִישׁ. וְגַם סָרַתּוּסְטְרָא הֶחֱרִישׁ, וְעֵינוֹ הָיְתָה מֻפְנָה אֶל־קִרְבּוֹ, וַיְהִי כְמַבִּיט לְמֶרְחַקִּים גְּדוֹלִים, וְאַחֲרֵי כֵן נֶאֱנַח וַיִּשְׁאַף רוּחַ.

וְאַחֲרֵי כֵן הוֹסִיף וַיֹּאמַר: מֵהַיּוֹם אָנֹכִי וּמִלְּפָנִים; וְאוּלָם יֵשׁ בִּי דָבָר גַּם מִמָּחָר וּמִמָּחֳרַת הַמָּחָר וּמֵאֲשֶׁר יִהְיֶה.

אָכֵן נִלְאֵיתִי כַּלְכֵּל אֶת הַחוֹזִים, אֶת הַקַּדְמוֹנִים עִם הַחֲדָשִׁים: שְׁטוּחִים הֵם לִי כֻלָּם וְיַמִּים לֹא־עֲמֻקִּים.

לֹא הִרְבּוּ לַחֲשׁוֹב לְמַעֲמַקִּים: לָכֵן לֹא יָרַד רִגְשָׁם עַד לַתְּהוֹמוֹת.

מְעַט תַּאֲוָה וּמְעַט קֹצֶר־רוּחַ: הֲלֹא זֶה עוֹד הַנִּבְחָר מִכָּל רַעֲיוֹנוֹתֵיהֶם.

נִשְׁמַת שֵׁדִים וּמְעוּף שֵׁדִים הָיָה לִי צְלִיל כָּל זִמְרָה

נִגְלָם׃ מַה־יָּדְעוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה מִכָּל שַׁלְהֶבֶת הָאַהֲבָה אֲשֶׁר בַּקּוֹלוֹת!

וְגַם לֹא טְהוֹרִים הֵם לִי לְמַדַּי; דִּלְחִים הֵם כֻּלָּם אֶת מֵימֵיהֶם, לְבַעֲבוּר יַאֲמִין הָרֹאֶה כִּי עֲמֻקִּים הֵם.

וּבְזֹאת הַשְׁקָה נַפְשָׁם לְהֵרָאוֹת כְּמוֹ מַשְׁלִימִים עִם הַחַיִּים, וְאוּלָם רַק אַנְשֵׁי־בֵינַיִם וְעוֹמְדֵי בַתָּוֶךְ הֵם לִי וַחֲצִי־טְהוֹרִים וּמַחֲצִית וְלֹא־טְהוֹרִים!

אוֹי לִי! הִנֵּה הִשְׁלַכְתִּי לִפְעָמִים אֶת מִכְמַרְתִּי לְתוֹךְ מֵימֵיהֶם וְאָמַרְתִּי לָצוּד לִי דָּגִים יָפִים; וְאוּלָם לֹא מָשִׁיתִי בִּלְתִּי־אִם גֻּלְגֹּלֶת אֱלֹהִים יָשָׁן.

כָּכָה נָתַן הַיָּם לְרָעֵב רַק אָבֶן; וְגַם הֵם בְּנַפְשָׁם אֵין־זֹאת בִּלְתִּי אִם יַלְדֵי הַיָּם הֵם.

אָכֵן מוֹצְאִים אֲנַחְנוּ בָהֵמָּה גַם פְּנִינִים: וְגַם בַּעֲבוּר זֹאת דּוֹמִים הֵם הַרְבֵּה לְחַיּוֹת־הַקְּלִפּוֹת הַקָּשׁוֹת. וְתַחַת נְשָׁמָה מָצָאתִי לָהֶם לָרֹב רַק רִיר מָלוּחַ.

וּמִן הַיָּם לָמְדוּ גַם אֶת תְּשׁוּקָתָם לְהִתְיַפּוֹת: הַאֵין הַיָּם תְּכִי הַתְּכִיִּים?

גַּם לְעֵינֵי הַנִּמְאָס מִכָּל שְׁוָרֵי הַמִּדְבָּר יְגַלְגֵּל אֶת זְנָבוֹ וְלֹא יִלְאֶה לָנֶצַח מֵהַרְאוֹת אֶת רִקְמַת גַּלְגַּלּוֹ הֶעָשׂוּי כֶּסֶף וָמֶשִׁי.

וּבִמְרִי יַבִּיט שׁוֹר־הַמִּדְבָּר אֶל כָּל הַמַּרְאֶה הַזֶּה, וְהוּא קָרוֹב בְּנִשְׁמָתוֹ אֶל הַחוֹל וְקָרוֹב שֶׁבְּעָתַיִם אֶל סְבַךְ־הַקָּנֶה וְקָרוֹב מִכֹּל אֶל הַבִּצָּה.

מַה לּוֹ יֳפִי וְיָם וְתִפְאֶרֶת תְּכִיִּים! אֶת הַמָּשָׁל הַזֶּה אָנֹכִי נֹשֵׂא בְּאָזְנֵי הַחוֹזִים.

כִּי הִנֵּה רוּחָם בָּם רוּחַ תְּכִי הַתְּכִיִּים וְגַם תְּשׁוּקָה לְהִתְיַפּוֹת!

קְהַל־רֹאִים מִסָּבִיב יְבַקֵּשׁ לוֹ רוּחַ הַתּוֹדִים: וְלוּ גַם עֲדַת שְׁוָרִים!—

וְאוּלָם נִלְאֵיתִי כַּלְכֵּל אֶת הָרוּחַ הַזֶּה: וַאֲנִי אֶרְאֶה יוֹם בָּא אֲשֶׁר הוּא בְנַפְשׁוֹ יִלְאֶה מִכַּלְכְּלוֹ.

אָכֵן כְּבָר רָאִיתִי אֶת הַהוֹזִים וְהִנֵּה נֶהֶפְכוּ מְעַט וְעֵינָם נְטוּיָה אֶל־נַפְשָׁם.

מִתְעַנִּים עַל־דְּבַר רוּחָם כְּבָר רָאִיתִי בָּאִים: מִקֶּרֶב הַהוֹזִים יָצְאוּ אֵלֶּה.

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

עַל הַמַּעֲשִׂים הַגְּדוֹלִים.

אִי הָיָה בַּיָּם–לֹא־רָחוֹק מֵאִיֵּי הָעֵדֶן אֲשֶׁר לְסָרַתּוּסְטְרָא– וַיְהִי שָׁם הַר־אֵשׁ אֲשֶׁר עָשֵׁן תָּמִיד; וְעַל הָאִי הַזֶּה אָמַר דִּינָם, וְיוֹתֵר מֵהֵמָּה אָמְרוּ הַנָּשִׁים הַזְּקֵנוֹת מִקֶּרֶב הָעָם, כִּי הַצּוּק־סֶלַע הָעֹמֵד לִפְנֵי שַׁעַר הַשְּׁאוֹל; וּמִקֶּרֶב הַר־הָאֵשׁ יוֹרֵד נָתִיב צַר אֶל־מִתַּחַת לָאֲדָמָה, אֲשֶׁר שָׁם שָׁם שַׁעַר הַשְּׁאוֹל.

וַיְהִי בַּיָּמִים הָהֵם, כְּשֶׁבֶת סָרַתּוּסְטְרָא בְּאִיֵּי הָעֵדֶן, וָאֳנִיָּה בָּאָה עַד הָאִי אֲשֶׁר שָׁם הָהָר הֶעָשֵׁן וַתַּשְׁלֵךְ שָׁם אֶת־עָגְנָהּ; וְאַנְשֵׁי הָאֳנִיָּה עָלוּ אֶל הַיַּבָּשָׁה, לְבַעֲבוּר יָרֹה שָׁם אֶת הַשְּׁפַנִּים. וַיְהִי לְמוֹעֵד צָהֳרַיִם, כְּשׁוּב הָאֲנָשִׁים וְהֵם יוֹשְׁבִים עִם רַב הַחוֹבֵל יַחְדָּו, וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אִישׁ חוֹצֶה אֶת הָרוּחַ וְעוֹבֵר וְקָרֵב אֲלֵיהֶם וְקוֹל אוֹמֵר בְּשָׂפָה בְרוּרָה: „הִנֵּה בָא מוֹעֵד! הִנֵּה הַמּוֹעֵד הָאַחֲרוֹן!". וְכַאֲשֶׁר קָרְבָה תְּמוּנַת הָאִישׁ, וְהִיא קְרוֹבָה אֲלֵיהֶם מְאֹד, וַתָּעָף חִישׁ כְּמוֹ צֵל מֵעֲלֵיהֶם וָהָלְאָה, וּפָנֶיהָ מוּעָדוֹת אֶל פְּאַת הָאִי אֲשֶׁר שָׁם הַר הָאֵשׁ, וְהָאֲנָשִׁים נִבְהֲלוּ מְאֹד, כִּי הִכִּירוּ אֲשֶׁר סָרַתּוּסְטְרָא הוּא; כִּי כְּבָר רָאוּ אוֹתוֹ כֻּלָּם, מִלְּבַד רַב הַחוֹבֵל, וַיֶּאֱהָבֻהוּ כֻּלָּם, כַּאֲשֶׁר רַק הָעָם יוֹדֵעַ לְאַהֲבָה, לֵאמֹר: בִּמְעַט אַהֲבָה וּבִמְעַט יִרְאָה יַחְדָּו.

וְתוֹפֵשׂ־הַמָּשׁוֹט הַזָּקֵן קָרָא: „הִתְיַצְּבוּ נָא וּרְאוּ! הִנֵּה סָרַתּוּסְטְרָא יוֹרֵד לִשְׁאוֹל!" —

בָּעֵת הַהִיא, כְּבוֹא הַמַּלָּחִים אֶל אִי־הָאֵשׁ, וּשְׁמוּעָה עָבְרָה אָז בָּאָרֶץ, כִּי נֶעְלַם סָרַתּוּסְטְרָא פִּתְאֹם; וְכַאֲשֶׁר שָׁאֲלוּ אֶת־פִּי רֵעָיו, וַיְסַפְּרוּ כִּי יָרַד בַּלַּיְלָה בָּאֳנִיָּה וְלֹא הִגִּיד לְאִישׁ לְאָן הוּא נוֹסֵעַ.

כָּכָה קָמָה בֶהָלָה; וּמִקֵּץ שְׁלֹשֶׁת יָמִים, וְנוֹסַף עַל כָּל זֹאת גַּם דְּבַר הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר סִפְּרוּ אַנְשֵׁי הָאֳנִיָּה — וְאָז הֵחֵל הָעָם לְסַפֵּר אִישׁ לְאָחִיו, כִּי לָקַח הַשָּׂטָן אֶת סָרַתּוּסְטְרָא. וְתַלְמִידֵי סָרַתּוּסְטְרָא שָׂחֲקוּ עַל הַדִּבָּה הַזֹּאת, וְיֵשׁ גַּם אֲשֶׁר אָמַר הָאֶחָד: „נָקֵל לִי יוֹתֵר לְהַאֲמִין, כִּי לָקַח לוֹ סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַשָּׂטָן". וְאוּלָם בְּקֶרֶב נִשְׁמָתָם פְּנִימָה הָיוּ כֻלָּם מְלֵאֵי דְאָגָה וְכִלְיוֹן־נֶפֶשׁ: וְלָכֵן גָּדְלָה שִׂמְחָתָם שִׁבְעָתַיִם בִּהְיוֹת הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׁב אֲלֵיהֶם.

וְזֹאת תּוֹרַת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הָיוּ בֵּין סָרַתּוּסְטְרָא וּבֵין כֶּלֶב־הָאֵשׁ:

עוֹר — אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא — רָקֻם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מִמַּעַל, וְלָעוֹר הַזֶּה מַחֲלוֹת. לְאַחַת הַמַּחֲלוֹת הָאֵלֶּה קוֹרְאִים לְמָשָׁל „אָדָם".

וּלְמַחֲלָה שֵׁנִית מִן הַמַּחֲלוֹת הָאֵלֶּה קוֹרְאִים „כֶּלֶב־אֵשׁ"; הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר עָלָיו הִרְבּוּ בְּנֵי הָאָדָם כְּזָבִים רַבִּים וְעָלָיו הִטּוּ אָזְנָם לִשְׁמוֹעַ כְּזָבִים רַבִּים.

וּלְבַעֲבוּר חֲקֹר אֶת הַתַּעֲלֻמָּה הַזֹּאת, עָבַרְתִּי אֶת הַיָּם: וְאֶת הָאֱמֶת רָאִיתִי עַתָּה עֲרֻמָּה. חַי אָנִי! אִם לֹא רְאִיתִיהָ יְחֵפָה עַד הַצַּוָּאר.

וְאֶת דְּבַר כֶּלֶב־הָאֵשׁ יָדַעְתִּי עַתָּה, וְגַם אֶת דְּבַר כָּל הַשְּׂטָנִים הַמִּתְפָּרְצִים וְהַמְּהָרְסִים, אֲשֶׁר מִפְּנֵיהֶם יֵחַתּוּ לֹא רַק הַנָּשִׁים הַזְּקֵנוֹת.

קוּם כְּלֶב־הָאֵשׁ, וַעֲלֵה מִמַּעֲמַקֶּיךָ קְרָאתִי. קוּם וְהָעֵד: עַד מָה עָמְקוּ הַמַּעֲמַקִּים הָאֵלֶּה? וְאֵי מִזֶּה תִּקַּח אֶת־כָּל אֲשֶׁר אַתָּה נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ פֹּה?

שׁוֹתֶה אַתָּה דַיֶּךָ מִן הַיָּם: הֲלֹא עַל זֹאת תַּעֲנֶה בְךָ הַלָּשׁוֹן הַמְּהִירָה אֲשֶׁר לְךָ הַמַּשְׁקָה מֶלַח! חַי אֲנִי אִם מִדֵּי הֱיוֹתְךָ כֶּלֶב אֵין אַתָּה מַרְבֶּה לָקַחַת אֶת־מְזוֹנְךָ רַב מִדֵּי מֵעַל פְּנֵי הַשֶּׁטַח אֲשֶׁר מִלְמָעְלָה!

רַק זֹאת עוֹד אַאֲמִין כִּי אַתָּה הַדֹּבֵר מִבֶּטֶן אֲשֶׁר לָאֲדָמָה: וְתָמִיד בְּשָׁמְעִי שְׂטָנִים מְהָרְסִים וּשְׂטָנִים מִתְפָּרְצִים מְדַבְּרִים, מְצָאתִים דֹּמִים אֵלֶיךָ: מְלוּחִים הֵם כָּמוֹךָ וּמְפִיחֵי כָזָב וּשְׁטוּחִים.

יוֹדְעִים אַתֶּם לִשְׁאֹג וּלְהַקְדִּיר אֶרֶץ בְּאֵפֶר! גְּדוֹלִים אַתֶּם מִכָּל מַאֲרִיכֵי־לָשׁוֹן וְלִמַּדְתֶּם דַּיְּכֶם אֶת הַמְּלָאכָה לְהַרְתִּיחַ בֹּץ עַד כִּי יִלָּהֵט.

וּבַאֲשֶׁר הִנְּכֶם, שָׁם קָרוֹב אֲלֵיכֶם גַּם הַבֹּץ, וְכָל טְרִיַּת־עָפָר וְרֵיחַ גְּחָרִים וְאֵד כָּבוּשׁ שֹׁאֵף אֶל הַחָפְשָׁה.

„חָפְשָׁה" שֹׁאֲגִים אַתֶּם כֻּלְּכֶם בְּחֶמְדַּת נֶפֶשׁ: וְאוּלָם אָבְדָה לִי הָאֱמוּנָה בְּ„מַעֲשִׂים גְּדוֹלִים" אִם שְׁאָגָה הַרְבֵּה וְעָשָׁן הַרְבֵּה עִמָּהֶם.

וְאַתָּה הַאֲמֵן נָא לִי, אַתָּה שְׁאוֹן־הַשְּׁאוֹל! הַמַּעֲשִׂים הַגְּדוֹלִים – לֹא רִגְעֵי הַצְּעָקוֹת הַגְּדוֹלוֹת הֵמָּה, כִּי־אִם רִגְעֵי הַדְּמָמָה הַגְּדוֹלָה.

לֹא עַל בֹּרְאֵי שְׁאוֹנוֹת חֲדָשִׁים, כִּי־אִם עַל בֹּרְאֵי עֲרָכִים חֲדָשִׁים סֹבֵב הָעוֹלָם; בְּ ל ִ י ק ו ֹ ל סֹבֵב הוּא.

וְאַתָּה תֵּן תּוֹדָה וַעֲנֵה בִי! הֲלֹא רַק מְעַט מְאֹד נַעֲשָׂה כְּפַעַם בְּפַעַם אַחֲרֵי כְּלוֹת שְׁאוֹנְךָ וַעֲשָׁנְךָ. מַה־בֶּצַע כִּי נֶהֶפְכָה עִיר וַתְּהִי לַחֲנוּטָה וְאִם מַצֶּבֶת־פֶּסֶל הָשְׁלְכָה בַבֹּץ!

וְאֶת הַמִּלָּה הַזֹּאת אָנֹכִי מַגִּיד לָכֶם, מְהָרְסֵי מַצְּבוֹת־פָּסֶל! הֲלֹא זֶה רַק מַעֲשֵׂה־כֶסֶל לְהַשְׁלִיךְ מֶלַח אֶל הַיָּם וּמַצְּבוֹת־פֶּסֶל אֶל הַבֹּץ.

בַּבֹּץ אֲשֶׁר לְבוּזְכֶם הָשְׁלְכָה מַצֶּבֶת־הַפֶּסֶל: וְאוּלָם הֲלֹא זֹאת חֻקָּה לָהּ, כִּי מִן הַבּוּז יַעֲלוּ שֵׁנִית הַחַיִּים וִיפִי רַעֲנָן!

וּבְהִתְעוֹרְרָהּ לִתְחִיָּה שֵׁנִית וְהָיוּ תָוֵי פָנֶיהָ יָפִים שִׁבְעָתַיִם, וְהָיוּ פְּנֵי מְדִיחָה־וְכֹאֵבֶת; וְחֵי אָנִי! אִם לֹא תַגִּישׁ אֶת־בִּרְכַּת תּוֹדָתָהּ עַל דְּבַר הֲרָסְכֶם אוֹתָהּ, הַמְהָרְסִים!

וְזֹאת הָעֵצָה אֲשֶׁר אִיעַץ לַמְּלָכִים וּלְבָתֵּי־כְנֶסֶת וְלַכֹּל אֲשֶׁר חָלַשׁ בְּרֹב שָׁנִים וְחָלַשׁ בִּצְדָקָה —: הָבוּ נָא וְהָרְסוּ אֶתְכֶם! כִּי אָז תָּקוּמוּ שֵׁנִית לְחַיִּים חֲדָשִׁים, וְהָיְתָה עִמָּכֶם גַּם — צְדָקָה! —"

כָּכָה דִבַּרְתִּי בְּאָזְנֵי כֶלֶב־הָאֵשׁ, וְהוּא לֹא נָתַן אוֹתִי לְכַלּוֹת אֶת דְּבָרַי נִגְעַשׁ וַיִּקְרָא: „בֵּית־כְּנֶסֶת"! מַה־זֹּאת אֵפוֹא?

וַאֲנִי עָנִיתִי: „אָכֵן גַּם זֶה כְּעֵין מְדִינָה, וְאַף אָמְנָם הַכּוֹזֶבֶת מִכֻּלָּן. וְאוּלָם דֹּם לְךָ, כֶּלֶב מִתְחַסֵּד! הֲלֹא אֵין זֶה כִּי־גַם יוֹדֵעַ אַתָּה הֵיטֵב אֶת בֶּן־מִינְךָ!

כָּמוֹךָ אַתָּה הָיְתָה גַם הַמְּדִינָה כֶּלֶב מִתְחַסֵּד; כָּמוֹךָ אַתָּה אֹהֶבֶת גַּם הִיא לְדַבֵּר בְּעָשָׁן וּבִשְׁאָגָה, — לְבַעֲבוּר יַאֲמִינוּ לָהּ כָּמוֹךָ, כִּי הֹבֶרֶת הִיא מִתּוֹךְ בֶּטֶן הַמַּעֲשִׂים.

כִּי חֲפֵצָה הַמְּדִינָה לִהְיוֹת בַּכֹּל הַחַיָּה הַנֶּחְשָׁבָה מִכָּל הַחַיּוֹת אֲשֶׁר עַל הָאֲדָמָה; וְאַף גַּם יֵשׁ רַבִּים אֲשֶׁר יַאֲמִינוּ לָהּ". —

וַיְהִי כַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וַיְהִי כֶּלֶב־הָאֵשׁ כִּמְשֻׁגָּע מֵחֲמַת קִנְאָה. וַיִּצְעַק וַיֹּאמֶר: „מָה אַתָּה דֹבֵר? הַנֶּחְשָׁבָה מִכָּל הַחַיּוֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְגַם יֵשׁ אֲשֶׁר יַאֲמִינוּ לָהּ רַבִּים?" וְקִיטוֹר רַב וְקוֹלוֹת נוֹרָאִים הִתְפָּרְצוּ מִתּוֹךְ לוֹעוֹ, עַד כִּי חָשַׁבְתִּי, כִּי יֵחָנֵק מֵרֹב קֶצֶף וְקִנְאָה.

וּבְאַחֲרִיתוֹ שָׁקַט וְגַם חָדַל לְהָפִיחַ; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁקַט, וָאֶשְׂחַק וָאֹמַר לוֹ.

„מִתְקַצֵּף אַתָּה, כֶּלֶב־הָאֵשׁ": וְזֶה אוֹת כִּי צָדַקְתִּי עָלֶיךָ!

וּלְמַעַן אַחֲזִיק בִּצְדָקָה, הָבָה וְאַגִּיד לְךָ דְּבַר כֶּלֶב־אֵשׁ שֵׁנִי: הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר יְדַבֵּר בֶּאֱמֶת מִלֵּב הָאֲדָמָה.

זָהָב יַשִּׁיב רוּחוֹ וְגִשְׁמֵי זָהָב: כָּכָה יַחְפֹּץ לִבּוֹ. בַּמֶּה נֶחְשָׁב לוֹ עוֹד אֵפֶר וְעָשָׁן וּבֹץ לֹהֵט!

שְׂחוֹק יַעֲטֹף מִלְּפָנָיו כְּמוֹ שְׁלַל־עָבִים צֶבַע: וְהוּא מִתְעַב אֶת נַחֲרַת גְּרוֹנְךָ וְאֶת קִיאֲךָ וְאֶת זַעְפְּךָ אֲשֶׁר לְקִרְבֶּךָ!

וְאֶת זְהָבוֹ וְאֶת שְׂחוֹק־קוֹלוֹ – מִלֵּב הָאֲדָמָה הוּא לוֹקֵחַ אוֹתָם: וְאַתָּה שְׁמַע לְבַעֲבוּר תֵּדָעֶנָּה: לֵב הָאֲדָמָה עָשׂוּי זָהָב".

כִּשְׁמוֹעַ כֶּלֶב־הָאֵשׁ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, לֹא נָשָׂא עוֹד רוּחוֹ אוֹתוֹ לְהוֹסִיף שְׁמוֹעַ אֵלַי. אָז אָסַף זְנָבוֹ מֵרֹב כְּלִמָּתוֹ וּבְרִפְיוֹן רוּחַ וּבְקוֹל דְּמָמָה נָבַח: וַי! וַי! וַיִּתְחַפֵּשׂ וַיֵּרֶד אֶל תּוֹךְ מְעָרָתוֹ. –

כָּכָה סִפֵּר סָרַתּוּסְטְרָא. וְתַלְמִידָיו לֹא שָׁמְעוּ לוֹ כִּמְעַט, כִּי בָעֲרָה תְשׁוּקָתָם, לִשְׁמוֹעַ אוֹתוֹ מְדַבֵּר עַל אַנְשֵׁי הָאֳנִיָּה וְעַל הַשְּׁפַנִּים וְעַל הָאִישׁ אֲשֶׁר הִתְעוֹפֵף.

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה: „מַה־פֵּשֶׁר הַדָּבָר הַזֶּה? הַאִם שְׁפוֹא שַׁד אָנֹכִי?"

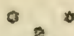
וְאוּלָם אֵין זֶה כִּי־אִם הָיָה זֶה צִלִּי. הֲלֹא יְדַעְתֶּם אֶת דְּבַר הַנּוֹסֵעַ וְצִלּוֹ?

אֲבָל אַחַת בְּרוּרָה לִי: שׂוּמָה עָלַי לִכְבּוֹשׁ אוֹתוֹ הַקָּטִין מְעַט מִדָּתוֹ – פֶּן יַעֲשֶׂה לִי שֵׁם רָע".

וְשֵׁנִית הֵנִיד סָרַתּוּסְטְרָא בְּרֹאשׁוֹ וַיְהִי כְּמִשְׁתּוֹמֵם: וְשֵׁנִית וא: „מַה־פֵּשֶׁר הַדָּבָר הַזֶּה!

מַדּוּעַ זֶה קָרָא הַשֵּׁד: הִנֵּה בָּא מוֹעֵד! הִנֵּה הַמַּ׳עַ
הָאַחֲרוֹן!״—

אָל מָה אֵפוֹא בָּא – הַמַּ׳עַר הָאַחֲרוֹן?״ –
כֹּה אָמַר קְלֵיאוֹפַּטְרָא.

נְבִיא הָאֱמֶת.

„– וָאֵרָא וְהִנֵּה יָגוֹן כָּבֵד יָרַד עַל בְּנֵי־הָאָדָם. גַּם הַנִּבְחָר בָּהֶם נִלְאָה אֶת מִפְעָלָיו.

כִּי הִנֵּה יָצְאָה תוֹרָה וְאַחֲרֶיהָ פָּשְׁטָה אֱמוּנָה לֵאמֹר: הַכֹּל רֵיק, הַכֹּל מִשְׁפָּט אֶחָד לוֹ, הַכֹּל הָיָה!"

וּמִכָּל הַגְּבָעוֹת נִשְׁמָע הֵד הַקּוֹל: „הַכֹּל רֵיק, הַכֹּל מִשְׁפָּט אֶחָד לוֹ, הַכֹּל הָיָה!"

אָמְנָם קָצַרְנוּ אֶת קְצִירֵנוּ: אֲבָל לָמָּה רָקַב כָּל פִּרְיֵנוּ וְלָמָּה הָפַךְ צָהוֹב? מַה־נָּפַל מֵעַל הַיָּרֵחַ הָרָע בַּלַּיְלָה הָאַחֲרוֹן לָאָרֶץ?

לַשָּׁוְא הָיָה כָל עֲמָלֵנוּ, לָרוֹשׁ נֶהְפַּךְ יֵינֵנוּ, עַיִן רָעָה הֶחֱרִיבָה אֶת שְׂדוֹתֵינוּ וְאֶת לְבוֹתֵינוּ הִצְהִיבוּ.

יְבֵשִׁים הָיִינוּ כֻלָּנוּ, וּבִנְפוֹל אֵשׁ עָלֵינוּ נִזְרֶה כְמוֹ אֵפֶר: – אָכֵן גַּם אֶת־הָאֵשׁ הֶלְאֵינוּ.

כָּל הַבְּאֵרוֹת סָתְמוּ לְפָנֵינוּ וְגַם הַיָּם נָס מִפָּנֵינוּ לְאָחוֹר. כָּל קַרְקַע מִתְמוֹטֵט, וְהַתְּהוֹם אֵינֶנּוּ בוֹלֵעַ!

„אֵי לָנוּ עוֹד יָם, אֲשֶׁר נוּכַל לִטְבּוֹעַ בּוֹ": כָּכָה יִנָּשֵׂא קוֹל קִינָתֵנוּ מֵעַל פְּנֵי בִּצּוֹת שְׁטוּחוֹת וְהַלְאָה!

חַי אָנִי אִם לֹא נִלְאֵינוּ כְבָר לָמוּת; עוֹד עֵרִים אֲנַחְנוּ בִמְעַט וְעוֹד אֲנַחְנוּ מוֹסִיפִים לִחְיוֹת – בְּכִלְאֵי קְבָרִים!" –

כָּכָה שָׁמַע סָרַתּוּסְטְרָא קוֹל נְבִיא־אֱמֶת מְדַבֵּר, וּנְבוּאָתוֹ בָּאָה אֶל לִבּוֹ וַתְּהַפְּכֵהוּ. וַיְהִי הוּא מִתְהַלֵּךְ בִּיגוֹנוֹ וְנִלְאָה, אָז הָיָה כְּאַחַד מִן הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר בָּהֶם דִּבֵּר הַנָּבִיא.

וְאֶל תַּלְמִידָיו אָמַר: „הֲלֹא זֶה רַק מְעַט עוֹד וּבָאוּ דִמְדוּמֵי בֵּין־עַרְבַּיִם אֵלֶּה. אַלְלַי לִי! אֵיכָה אֲמַלֵּט לִי אֶת אוֹרִי מִשָּׁם וָהָלְאָה!

אֲשֶׁר לֹא יֵחָנֵק בְּתוֹךְ הַיָּגוֹן הַזֶּה! וּלְמַעַן אֲשֶׁר יִהְיֶה לְאוֹר לְעוֹלָמוֹת רְחוֹקִים וְאַף גַּם לְלֵילוֹת רְחוֹקִים!"

כְּכָה הִתְהַלֵּךְ סָרַתּוּסְטְרָא קֹדֵר בִּיגוֹנוֹ, מַיִם לֹא שָׁתָה וְלֶחֶם לֹא אָכַל וְלֹא הָיְתָה לוֹ מְנוּחָה וְגַם הֶחֱרִישׁ מִדַּבֵּר. אָז נָפְלָה עָלָיו תַּרְדֵּמָה גְדוֹלָה. וְתַלְמִידָיו יָשְׁבוּ מִסָּבִיב לוֹ וְלֹא יָשְׁנוּ בַּלַּיְלָה וַיְחַכּוּ לוֹ בִּדְאָגָה, לִרְאוֹת אִם יִיקַץ וְיָשׁוּב וִידַבֵּר וְרָפָא לוֹ מִיגוֹנוֹ.

וְזֶה הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר נָשָׂא סָרַתּוּסְטְרָא בַּהֲקִיצוֹ; וְאוּלָם קוֹלוֹ בָּא עַד לְאָזְנֵי תַלְמִידָיו כְּקוֹל מִמֶּרְחַקִּים רַבִּים:

„שִׁמְעוּ נָא אֶת הַחֲלוֹם אֲשֶׁר חָלַמְתִּי, רֵעַי, וַעֲזַרְתֶּם אַחֲרֵי לִמְצֹא לוֹ פִּתְרוֹן!

עוֹד חִידָה לִי הַחֲלוֹם הַזֶּה; עוֹד פִּתְרוֹנוֹ מִסְתַּתֵּר מִמֶּנִּי בְּקִרְבּוֹ וּמִתְחַבֵּא וְעוֹד אֵינֶנּוּ מְרַחֵף מִמַּעַל לוֹ חָפְשִׁי בִּכְנָפָיו.

חָלַמְתִּי כִּי נוֹאַשְׁתִּי מִכָּל הַחַיִּים. לְשׁוֹמֵר־לַיְלָה וּלְשׁוֹמֵר־קְבָרִים הָיִיתִי וַאֲנִי יוֹשֵׁב עַל מְצוּדַת הָהָר אֲשֶׁר לַמָּוֶת.

וּבַמְּצוּדָה אֲשֶׁר מִלְמַעְלָה שָׁמַרְתִּי אֶת אֲרוֹנוֹת־הַמֵּתִים: מְלֵאוֹת הָיוּ הַמַּהֲמוֹרוֹת הַלָּלוּ אֶת אוֹתוֹת־הַשָּׁלָל הָאֵלֶּה. מֵאֲרוֹנוֹת זְכוּכִית הִבִּיטוּ אֵלַי פְּנֵי הַחַיִּים אֲשֶׁר הֻכְרָעוּ.

וְרֵיחַ נְצָחִים מְלֵאֵי אָבָק עָלָה בְּאַפִּי; וְנִשְׁמָתִי הִתְקַבְּצָה וְהִיא נִלְחֶצֶת וּמְלֵאַתִי אָבָק. כִּי מִי יָכוֹל לְשַׁטּוֹחַ שָׁם אֶת נִשְׁמָתוֹ לָרוּחַ!

וְהִנֵּה חֲצוֹת־הַלַּיְלָה הָיָה עִמִּי תָמִיד, וּשְׁנִיָּה לוֹ רְבִצָה עַל־יָדוֹ הַבְּדִידָה, וְהַשְּׁלִישִׁית – דִּמְמַת מָוֶת מִתְיַפַּחַת: זוֹ הָרָעָה מִכָּל רֵעוֹתַי.

וּמַפְתְּחוֹת הָיוּ לִי אֲשֶׁר מָלְאוּ חֲלוּדָה מִכָּל הַמַּפְתְּחוֹת, וַאֲנִי יָדַעְתִּי לִפְתּוֹחַ בָּהֶם אֶת הַחוֹרֵק מִכָּל הַשְּׁעָרִים.

וּבִנְשׂוֹא הַשַּׁעַר אֶת דְּלָתָיו וְעָבַר הַקּוֹל כִּשְׁרִיקָה רָעָה וּמָרָה דֶּרֶךְ כָּל הָאוּלַמִּים הָאֲרֻכִּים: בְּזַעַף צָעַק הָעוֹף הַזֶּה, בְּלִי חֶמְדָּה הִתְעוֹרֵר.

וְאוּלָם נוֹרָא וְלוֹחֵץ שִׁבְעָתַיִם מִבָּרִאשׁוֹנָה הָיָה בְּשׁוּבוֹ וּבְהַחֲרִישׁוֹ וּבְשׁוּב הַדְּמָמָה לִהְיוֹת כְּבֵדָה, וַאֲנִי יוֹשֵׁב לְבָדָד בְּתוֹךְ דְּמָמָה זֹאת הַמְמַלְּאָה תְכָכִים.

כָּכָה בָּאָה וְחָלְפָה עָלַי הָעֵת – אִם רַק הָיְתָה כָּזֹאת לְעוֹלָמִים: כִּי מַה־זֹּאת עֵת אֲשֶׁר אֲדָעֶנָּה! – אָז בָּא הַדָּבָר אֲשֶׁר הֱעִירָנִי.

קוֹל מִתְדַּפֵּק נִשְׁמַע שָׁלֹשׁ פְּעָמִים עַל־פְּנֵי הַשַּׁעַר, כִּרְעָמִים נִשְׁמַע, וְהַמְּהֻמּוֹרוֹת הֵילִילוּ וְעָנוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים בַּהֲדַר קוֹלָם; אָז הָלַכְתִּי אֶל הַשָּׁעַר.

וָאֶקְרָא: אַלְפָּא! מִי זֶה נָשָׂא אֶת־אֶפְרוֹ אֶל הָהָר? אַלְפָּא, אַלְפָּא! מִי זֶה נָשָׂא אֶת אֶפְרוֹ אֶל הָהָר?

וְאֶת כַּף הַמַּנְעוּל לָחַצְתִּי וָאֶנָּשֵׂא אֶת הַשַּׁעַר וָאֶעֱמוֹל בּוֹ. וְאוּלָם גַּם עַד לְרֹחַב אֶצְבַּע לֹא נִפְתַּח הַשָּׁעַר.

אָז הִתִּיק רוּחַ סֹעַר אֶת דַּלְתוֹת הַשַּׁעַר וַיִּפְתְּחֵן בְּחָזְקָה: בְּקוֹל שְׁרִיקָה וּדְפִיקָה וַחֲרִיקָה הִשְׁלִיךְ אֶל מוּל פָּנַי אָרוֹן שָׁחוֹר.

וּבְתוֹךְ הַשָּׁאוֹן וְהַחֲרִיקָה וְהַשְּׁרִיקָה נִשְׁבַּר הָאָרוֹן, וַיָּקָא קוֹל־צְחוֹק כְּפוּל אֶלֶף.

וּמִתּוֹךְ אַלְפֵי מִפְלְצוֹת פְּנֵי יְלָדִים וּמַלְאָכִים וְיַנְשׁוּפִים וְלֵצִים וְצִפֳּרֵי קַיִץ גְּדוֹלִים כִּילָדִים עָלָה אֵלַי קוֹל הַשְּׂחוֹק וְהַלַּעַג וְהַשָּׁאוֹן.

וַאֲנִי נִבְהַלְתִּי נוֹרָאוֹת עַל הַמַּרְאֶה הַזֶּה, וָאֶפּוֹל עַל הָאָרֶץ וָאֶצְעַק מֵרֹב פַּלָּצוּת כַּאֲשֶׁר לֹא צָעַקְתִּי מֵעוֹדִי.

וְקוֹל צַעֲקָתִי זֶה הֱעִירָנִי: – אָז שָׁב אֵלַי רוּחִי. –"

כָּכָה סִפֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת־דְּבַר חֲלוֹמוֹ וַיַּחֲרֵשׁ, כִּי עוֹד נִבְצַר מִמֶּנּוּ פִּתְרוֹן חֲלוֹמוֹ. וְאוּלָם תַּלְמִידוֹ אֲשֶׁר אוֹתוֹ אָהַב מִכָּל תַּלְמִידָיו קָם בְּעוֹד רֶגַע וַיַּחֲזֵק בְּיַד סָרַתּוּסְטְרָא וַיֹּאמַר:

"חַיֶּיךָ אַתָּה, סָרַתּוּסְטְרָא: זֶה פִּתְרוֹן הַחֲלוֹם הַזֶּה!

הַאִם לֹא אַתָּה הוּא אֲשֶׁר הָיִיתָ הָרוּחַ הַסֹּעֵר וְהַשֹּׁרֵק, אֲשֶׁר יְפָרֵק שְׁעָרִים וּפוֹתֵחַ אֶת מְצוּדוֹת הַמָּוֶת?

הַאִם לֹא אַתָּה הוּא אֲשֶׁר הָיִיתָ הָאָרוֹן הַמָּלֵא רִשְׁעוּת חַיִּים שׁוֹנוֹת וּמְפַלְּצוֹת פְּנֵי מַלְאָכִים אֲשֶׁר לַחַיִּים?

אָכֵן כִּשְׂחוֹק־יְלָדִים כָּפוּל אֶלֶף יַעֲלֶה סָרַתּוּסְטְרָא וְיָבֹא אֶל־כָּל חַדְרֵי הַמָּוֶת, וְהוּא מְשַׂחֵק עַל שׁוֹמְרֵי הַלַּיְלָה וְעַל שׁוֹמְרֵי הַקְּבָרִים וְעַל־כָּל הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה הַמִּשְׁתַּקְשְׁקִים בְּמַפְתְּחוֹתֵיהֶם הַקּוֹדְרִים.

וּבִשְׂחוֹק־קוֹלְךָ תַּבְהִילֵם וְתַפִּילֵם: בִּהְיוֹתָם אֵין־אוֹנִים וּבְשׁוּבָם וְהִתְעוֹרְרוּ יוֹכִיחוּ אֶת תִּגְרַת יָדְךָ עֲלֵיהֶם.

וְגַם בְּבֹא דִמְדוּמֵי בֵין־הָעַרְבַּיִם הָאֲרֻכִּים וִיגִיעַת־הַמָּוֶת, לֹא תִשְׁקַע מֵעַל־פְּנֵי שָׁמֵינוּ, אַתָּה הַמֵּלִיץ עַל הַחַיִּים!

כּוֹכָבִים חֲדָשִׁים נָתַתָּ לָנוּ לִרְאוֹת וְחֶמְדוֹת־לַיְלָה חֲדָשׁוֹת; חַי אֲנִי כִּי אֶת הַשְּׂחוֹק גַּם הוּא מָתַחְתָּ עָלֵינוּ כְּמוֹ אֹהֶל צִבְעוֹנִי.

וְעַתָּה הִנֵּה יַבִּיעַ תָּמִיד שְׂחוֹק יְלָדִים מִתּוֹךְ אֲרוֹנוֹת מֵתִים, וְרוּחַ גְּדוֹלָה הִנֵּה תַּרֵד עַתָּה תָּמִיד עַל כָּל יְגִיעַת־מָוֶת: עַל־כָּל זֹאת הָיִיתָ אַתָּה בְנַפְשְׁךָ לָנוּ לְעָרֵב וְלִנְבִיא אֱמֶת!

אָכֵן אֶת אוֹיְבֶיךָ בְּנַפְשָׁם רָאִיתָ בַּחֲלוֹם: וְזֶה הָיָה לְךָ הַנּוֹרָא מִכָּל חֲלוֹמוֹתֶיךָ!

וְכַאֲשֶׁר הֱקִיצוֹתָ מִפְּנֵיהֶם וְרוּחֲךָ שָׁב אֵלֶיךָ, כָּכָה יָקִיצוּ נָא גַּם הֵם מֵאֲלֵיהֶם – וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ!״–

כָּכָה דִּבֵּר תַּלְמִידוֹ, וְיִתְרָם נִדְחֲקוּ אֶל סָרַתּוּסְטְרָא וַיַּחֲזִקוּ בְּיָדוֹ וַיְדַבְּרוּ עַל לִבּוֹ, כִּי יָקוּם מִמִּטָּתוֹ וְיֶחְדַּל מִיגוֹנוֹ וְיָשׁוּב אֲלֵיהֶם. וְסָרַתּוּסְטְרָא יוֹשֵׁב עַל מִטָּתוֹ, וְעֵינוֹ הָיְתָה נָכְרִיָּה. וַיְהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר שָׁב מֵאֶרֶץ נָכְרִיָּה מִקֵּץ יָמִים רַבִּים, וַיַּבֵּט אֶת תַּלְמִידָיו וַיִּבְחַן אֶת פְּנֵיהֶם; וְלֹא הִכִּיר אוֹתָם עוֹד. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָשְׂאוּ אוֹתוֹ וַיְקִימוּהוּ עַל רַגְלָיו, אָז נֶהֶפְכָה עֵינוֹ פִּתְאֹם בְּרֶגַע אֶחָד; אָז יָדַע פִּתְאֹם אֶת־כָּל אֲשֶׁר נַעֲשָׂה, וַיַּעֲבֵר אֶת־כַּף יָדוֹ עַל זְקָנוֹ וַיְדַבֵּר בְּקוֹל חָזָק לֵאמֹר:

״הָבָה אֵפוֹא וְנֵלְכָה! הֲלֹא עוֹד מוֹעֵד לִדְבָרֵינוּ אֵלֶּה; וְאַתֶּם, תַּלְמִידַי, עִמְלוּ נָא עַתָּה וְהָיְתָה לָנוּ בִּמְהֵרָה אֲרוּחָה טוֹבָה לְאָכְלָה! כָּכָה אֲנִי אוֹמֵר לְהַרְצוֹת אֶת עֲוֹן הַחֲלוֹמוֹת הָרָעִים!

וּנְבִיא־הָאֻמֹּת יֵשֵׁב נָא עַל יָדִי וְיֹאכַל וְיִשְׁתֶּה: חַי אָנִי אִם לֹא אַרְאֶה לוֹ גַּם יָם אֲשֶׁר בּוֹ יוּכַל לִטְבּוֹעַ!״

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא. וְאַחֲרֵי כֵן הֶאֱרִיךְ לְהַבִּיט בִּפְנֵי תַּלְמִידוֹ אֲשֶׁר הָיָה לוֹ לְפוֹתֵר־חֲלוֹם וַיָּנַד בְּרֹאשׁוֹ. –

* *

*

עַל הַגְּאֻלָּה.

וַיְהִי הַיּוֹם וְסָרַתּוּסְטְרָא עָבַר אֶת הַגֶּשֶׁר הַגָּדוֹל וַיָּסֹבּוּ אוֹתוֹ עֲדַת דַּלִּים וּנְגוּעִים אֲשֶׁר מוּם בָּהֶם וְאֶחָד גִּבֵּן דִּבֵּר אֵלָיו לֵאמֹר:

„רְאֵה סָרַתּוּסְטְרָא! הִנֵּה הֵחֵל גַּם הָעָם לִשְׁמוֹעַ מִפִּיךָ תּוֹרָה וּלְהַאֲמִין בָּהּ; וְאוּלָם לְבַעֲבוּר יַאֲמִינוּ לְךָ בְּכָל לִבָּם עָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת עוֹד גַּם אֶת־זֹאת – כִּי תְקַנֶּה גַּם אֶת לִבֵּנוּ אֲנַחְנוּ הַנְּגוּעִים וְאַנְשֵׁי מוּם! הִנֵּה פֹה לְפָנֶיךָ עֲדַת מֻכֵּי אֱלֹהִים כְּנַפְשְׁךָ שָׂבְעֶךָ, אֲשֶׁר בָּהֶם תִּמְצָא לְךָ יָדַיִם לַעֲשׂוֹת אֶת מִפְעָלֶיךָ דַּיֶּךָ! אֶת הָעִוְרִים תְּרַפֵּא וְאֶת הַפִּסְחִים תָּרִיץ; וְזֶה אֲשֶׁר רַב מִדַּי לוֹ מֵאֲחוֹרָיו, וְהֵסַרְתָּ מִמֶּנּוּ מְעַט: – כָּכָה חֲשַׁבְתִּי יִהְיֶה הַדֶּרֶךְ הַנָּכוֹן אֲשֶׁר בּוֹ תִּטַּע אֱמוּנָה בְּלֵב הַנְּגוּעִים לְהַאֲמִין בְּסָרַתּוּסְטְרָא!"

וְסָרַתּוּסְתְּרָא עָנָה אֶת הַדֹּבֵר בּוֹ לֵאמֹר: „כִּי יִקַּח אִישׁ מֵעַם הַגִּבֵּן אֶת גַּבְנוּנוֹ, יִלָּקַח מִמֶּנּוּ אֶת רוּחוֹ – כָּכָה יוֹרֶה הָעָם. וְכִי יִתֵּן אִישׁ לָעִוֵּר אֶת עֵינָיו, וְהִרְבָּה זֶה לִרְאוֹת אֶת הָרָעוֹת אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: וְאָז יְקַלֵּל אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר רִפָּא אוֹתוֹ. וְכִי יָרִיץ אִישׁ אֶת הַפִּסֵּחַ, וְעָשָׂה הָאִישׁ הַזֶּה עִמּוֹ אֶת הַגְּדוֹלָה מִכָּל הָרָעוֹת, כִּי גַּם כָּל חַטֹּאתָיו יָרוּצוּ עִמּוֹ – כָּכָה יוֹרֶה הָעָם עַל־דְּבַר מֻכֵּי הָאֱלֹהִים. וְלָכֵן אֵפוֹא מַדּוּעַ זֶה לֹא יִלְמַד סָרַתּוּסְטְרָא גַּם מִפִּי הָעָם, אַחֲרֵי אֲשֶׁר לָמַד הָעָם תּוֹרָה מִפִּיו?

וְאוּלָם מֵאָז הֱיוֹתִי בְּקֶרֶב בְּנֵי הָאָדָם זֶה לִי הַמְּעַט מֵאֲשֶׁר רָאִיתִי: „לָאִישׁ הָאֶחָד חֲסֵרָה הָעַיִן וְלַשֵּׁנִי הָאֹזֶן וְלַשְּׁלִישִׁי הָרֶגֶל, וְיֵשׁ עוֹד אֲשֶׁר אָבַד לָהֶם לְשׁוֹנָם אוֹ אַפָּם אוֹ רֹאשָׁם".

וַאֲנִי הֲלֹא רָאִיתִי וַאֲנִי רֹאֶה רָעָה רַבָּה מְאֹד וְתוֹעֵבָה רַבָּה, עַד כִּי נִבְצְרָה מִמֶּנִּי לְדַבֵּר עַל־כֹּל וְעַל הַרְבֵּה מִמֶּנָּה לֹא הָפַצְתִּי אַף לְהַחֲרִישׁ: כִּי רָאִיתִי בְּנֵי אָדָם אֲשֶׁר הָסְרוּ אֶת־כֹּל, וְרַק דָּבָר אֶחָד הָיָה לָהֶם רַב מִדַּי – אֲנָשִׁים אֲשֶׁר בְּשָׂרָם כֻּלּוֹ לֹא הָיָה בִּלְתִּי־אִם עַיִן אַחַת גְּדוֹלָה אוֹ פֶּה גָּדוֹל אוֹ בֶּטֶן גְּדוֹלָה אוֹ יְצוּר אֶחָד גָּדוֹל מִכָּל יֶתֶר יְצוּרֵי הַבָּשָׂר. – בַּעֲלֵי־מוּם הֲפוּכִים אָנֹכִי קֹרֵא לָהֵמָּה.

וַאֲנִי בְּבֹאִי מִבְּדִידָתִי וּבְעָבְרִי בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה אֶת הַגֶּשֶׁר הַזֶּה: אָז לֹא הֶאֱמַנְתִּי לַאֲשֶׁר תִּרְאֶינָה עֵינַי, וָאַבֵּט מִלִּפְנֵי הֵיטֵב, וָאוֹסֵף וָאַבֵּט, וְאַחֲרֵי־כֵן קָרָאתִי: „הֲלֹא זֹאת אֹזֶן! הֲלֹא זֹאת אֹזֶן גְּדוֹלָה כְּתַבְנִית אִישׁ כֻּלּוֹ!" וְכַאֲשֶׁר הוֹסַפְתִּי וָאַבֵּט, אָז רָאִיתִי וְהִנֵּה נִסְחָב מֵאַחֲרֵי הָאֹזֶן עוֹד דְּבַר־מָה, וְהוּא קָטָן עַד לְחֶמְלָה וּמְעַט וְדַל מְאֹד. וְאָמְנָם יָשְׁבָה הָאֹזֶן הַגְּדוֹלָה וְהָעֲצוּמָה עַל פְּנֵי גִבְעוֹל קָטָן וְדַקִּי וְהַגִּבְעוֹל הַזֶּה הָיָה – אָדָם! וְאִם הָיָה אִישׁ אֲשֶׁר חָגַר קְנֵה־רֹאִים עַל עֵינָיו וְרָאָה לְפָנָיו גַּם תַּבְנִית פָּנִים דַּלִּים וּמְלֵאֵי קִנְאָה, וְאַף גַּם נְשָׁמָה קְטַנָּה וּנְפוּחָה, אֲשֶׁר תָּנוּד אָנֶה וָאָנָה בְּרֹאשׁ הַגִּבְעוֹל. וְאוּלָם הָעָם אָמַר, כִּי לֹא רַק אָדָם הָאֹזֶן הַגְּדוֹלָה הַהִיא, כִּי־אִם אָדָם גָּדוֹל, אָדָם נִפְלָא. אָכֵן מֵעוֹדִי לֹא הֶאֱמַנְתִּי לָעָם מִדֵּי דַּבְּרוֹ עַל־דְּבַר אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים – וָאוֹסֵף לְהַאֲמִין, כִּי אֵין זֶה בִּלְתִּי־אִם בַּעַל־מוּם הָפוּךְ, אֲשֶׁר מִכָּל־הַדְּבָרִים נִתַּן לוֹ מְעַט וַאֲשֶׁר מִן־הַדָּבָר הָאֶחָד יֶשׁ לוֹ רַב מִדַּי."

וְכַאֲשֶׁר כִּלָּה סָרַתּוּסְטְרָא לְדַבֵּר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה

בְּאָזְנֵי הַגִּבֵּן וּבְאָזְנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיָה לָהֶם תָּמִיד לְפֶּה וּלְמַלִּיץ, וַיִּפֶן בְּרוּחַ מָרָה מְאֹד אֶל תַּלְמִידָיו וַיֹּאמַר:

„אָמְנָם כֵּן הוּא, אַתֶּם רֵעַי! בְּהִתְהַלְּכִי בֵּין בְּנֵי־אָדָם הִנְנִי כְּמִתְהַלֵּךְ בֵּין שְׁבָרִים וּמַפְּלֵי־בָשָׂר אֲשֶׁר לָאָדָם!

וְזֶה הַנּוֹרָא לְעֵינַי: כִּי מוֹצֵא אֲנִי אֶת הָאָדָם רָצוּץ לִרְסִיסִים וּפָזוּר כְּמוֹ עַל פְּנֵי שְׂדֵה־מִלְחָמָה וּשְׂדֵה־שׁוֹחֲטִים.

וְאִם תִּתְמַלֵּט עֵינִי מִכָּל אֲשֶׁר־עַתָּה אֶל אֲשֶׁר הָיָה לְפָנִים, וּמָצְאָה תָמִיד כַּדָּבָר הַזֶּה: שְׁבָרִים וִיצָרֵי מַפְּלֵי בָשָׂר וּמִקְרִים אַכְזָרִים — וְלֹא אָדָם!

כָּל־אֲשֶׁר עַתָּה וַאֲשֶׁר הָיָה לְפָנִים עַל הָאֲדָמָה — אַלְלַי רֵעַי! — הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר אָנֹכִי לֹא אוּכַל שְׂאֵתוֹ; וְגַם לִהְיוֹת לֹא יָדַעְתִּי, לוּלֵא רֹאֶה הָיִיתִי, אֲשֶׁר יִרְאֶה אֶת הַבָּא עוֹד.

רֹאֶה וּמְבַקֵּשׁ וּבוֹרֵא וְעָתִיד וְגֶשֶׁר אֶל הֶעָתִיד — וְאַף גַּם בַּעַל־מוּם עַל יַד הַגֶּשֶׁר הַהוּא: אֶת־כָּל אֵלֶּה יַחְדָּו הָיָה סָרַתּוּסְטְרָא.

וְגַם אַתֶּם הֵן שְׁאַלְתֶּם אֶת נַפְשְׁכֶם פְּעָמִים הַרְבֵּה: „מַה לָּנוּ סָרַתּוּסְטְרָא?" וְכָמוֹנִי נְתַתֶּם לְנַפְשְׁכֶם תַּחַת מַעֲנֶה רַק שְׁאֵלוֹת.

הַאִישׁ מַבְטִיחַ הוּא? אוֹ מֵקִים דָּבָר? אִישׁ לוֹכֵד? אוֹ יוֹרֵשׁ? סְתָו? אוֹ מַחֲרֵשָׁה? רוֹפֵא? אוֹ מִתְרַפֵּא?

הַחוֹזֶה הוּא? אוֹ אִישׁ־אֱמֶת? גֹּאֵל? אוֹ כּוֹבֵשׁ? טוֹב? אוֹ רָע?

מִתְהַלֵּךְ אָנֹכִי בֵּין בְּנֵי־הָאָדָם כְּמִתְהַלֵּךְ בֵּין שִׁבְרֵי עָתִיד: זֶה הֶעָתִיד אֲשֶׁר אֲשׁוּרֶנּוּ אָנֹכִי.

וְזֶה כָּל חֲזוֹנִי וַהֲגִיגִי: כִּי אֶחֱזֶה וַאֲכַנֵּס אֶת־כָּל אֲשֶׁר הָיָה שֶׁבֶר חִידָה וּמִקְרֶה אַכְזָרִי.

כִּי אֵיךְ זֶה נָשָׂאתִי לִהְיוֹת אָדָם, לוּלֵא יָדַעְתִּי כִּי חוֹזֶה הָאָדָם וּפוֹתֵר־חִידוֹת וְגוֹאֵל לַמִּקְרֶה!

אֲשֶׁר יִגְאַל אֶת כָּל־עָבַר וְיַהֲפוֹךְ אֶת „כָּל־הָיָה" וְיַעֲשֶׂנּוּ „לְכָכָה חָפַצְתִּי!" – הִנֵּה זֶה אֲשֶׁר יִהְיֶה לִּי גְאֻלָּה!

חֵפֶץ – זֶה אֲשֶׁר יִהְיֶה שֵׁם הַגֹּאֵל הַנּוֹתֵן שְׂמָחוֹת: כָּכָה הוֹרֵיתִיכֶם, רֵעַי! וְעַתָּה הוֹסִיפוּ נָא עַל הַתּוֹרָה הַזֹּאת עוֹד זֶה: גַּם הַחֵפֶץ עוֹד נֶחְשָׁב לִּי שָׁבוּי.

אֲשֶׁר יַחְפּוֹץ – יִגְאַל: אֲבָל מַה־שֵּׁם הַדָּבָר הַשָּׂם כְּבָלִים גַּם עַל יַד הַגֹּאֵל?

„אֲשֶׁר הָיָה": זֶה שֵׁם הַדָּבָר אֲשֶׁר יִהְיֶה לַחֲרוֹק־שִׁנַּיִם לְכָל חֵפֶץ וּלְתוּגָתוֹ הַחֲרִישִׁית. אֵין אוֹנִים הוּא בִּפְנֵי הַדָּבָר אֲשֶׁר נַעֲשָׂה – עוֹמֵד הוּא וְרוֹאֶה רַק רָע בְּכָל אֲשֶׁר עָבָר.

לֹא יוּכַל הַחֵפֶץ לְהָשִׁיב אֶת־זֶה אֲשֶׁר חָפֵץ; לֹא יוּכַל לְנַפֵּץ אֶת הָעֵת וְאֶת תְּשׁוּקַת הָעֵת – זֹאת הִיא הַתּוּגָה הַחֲרִישִׁית אֲשֶׁר לַחֵפֶץ.

אֲשֶׁר יַחְפּוֹץ – יִגְאַל: אֲבָל מַה הַדָּבָר אֲשֶׁר יַמְצִיא הַחֵפֶץ לוֹ בְּנַפְשׁוֹ לְבַעֲבוּר תָּסוּר מִמֶּנּוּ תוּגָתוֹ וְיִלְעַג לְכִלְאוֹ?

לֶאֱוִיל יִהְיֶה כָּל שָׁבוּי! בְּאִוֶּלֶת אוֹמֵר הַחֵפֶץ הַשָּׁבוּי לִגְאַל אֶת נַפְשׁוֹ.

כִּי לֹא תָשׁוּב הָעֵת בִּרְצוֹנָהּ: הִנֵּה זֶה כָּל חֲמָתוֹ, „זֶה אֲשֶׁר הָיָה" – כָּכָה תִּקָּרֵא הָאֶבֶן אֲשֶׁר יִבָּצֵר מִמֶּנּוּ לָגֹל אוֹתָהּ.

וְכָכָה הוּא גּוֹלֵל אֲבָנִים מֵרֹב הֵמָה וְרוּחַ מָרָה וְאֶת נִקְמָתוֹ הוּא נוֹתֵן בְּכֹל אֲשֶׁר לֹא יָחוּשׁ כָּמוֹהוּ קֶצֶף וְרוּחַ מָרָה.

וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר זֶה הַגֹּאֵל – הַחֵפֶץ – יִהְיֶה לְמֵבִיא מַכְאוֹבִים: מִכָּל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר יִבָּצֵר מִמֶּנָּה לִסְבּוֹל לוֹקֵחַ הוּא אֶת נִקְמָתוֹ תַּחַת אֲשֶׁר לֹא יוּכַל לָשׁוּב.

וְזֹאת לְבַדָּהּ הִיא הַנְּקָמָה: שִׂנְאַת הַחֵפֶץ לָעֵת וּלְ„כָל־הָיָה" אֲשֶׁר לָהּ.

אָכֵן אִוֶּלֶת גְּדוֹלָה שׁוֹכֶנֶת בְּחֶפְצֵנוּ; וְזֶה אֲשֶׁר יִהְיֶה

לְקְלָלָה לְכָל יְצוּר הָאָדָם, כִּי לָמְדָה הָאִוֶּלֶת הַזֹּאת גַּם אֶת דֶּרֶךְ הָרוּחַ!

אֶת רוּחַ הַנְּקָמָה: הִנֵּה זֹאת, רֵעַי, הָיְתָה עַד כֹּה מִבְחַר מַחְשֶׁבֶת הָאָדָם; בַּאֲשֶׁר מַכְאוֹב שָׁם יִהְיֶה נָא גַם עֹנֶשׁ.

„עֹנֶשׁ״ – הֲלֹא זֶה הַשֵּׁם אֲשֶׁר תִּקְרָא הַנְּקָמָה עַצְמָהּ לְנַפְשָׁהּ: בִּדְבַר־כָּזָב זֶה תִּתְחַסֵּד וְהָיְתָה כְּבָרַת־לֵב.

וְיַעַן אֲשֶׁר כָּל הַמְּבַקֵּשׁ כְּאֵב דַּיּוֹ עַל בִּלְתִּי יְכָלְתּוֹ לָשׁוּב וְלַחְפֹּץ – לָכֵן כָּל חֵפֶץ וְכָל חַיִּים לֹא יִהְיוּ – בִּלְתִּי עֹנֶשׁ.

וְאָז הִתְגַּלְגֵּל עָב עַל פְּנֵי עָב וְיָרַד עַל הָרוּחַ: עַד כִּי בְּאַחֲרִיתוֹ הִטִּיף הַשִּׁגָּעוֹן לֵאמֹר: „כָּל אֲשֶׁר־יֵשׁ יַחֲלוֹף – וְלָכֵן אוֹת הוּא כִּי מַגִּיעַ לוֹ לַחֲלוֹף!״

„וְזֶה לְבַדּוֹ יִהְיֶה לְיֹשֶׁר, זֶה הַחֹק אֲשֶׁר לָעֵת, אֲשֶׁר אָכֹל תֹּאכַל אֶת בָּנֶיהָ״: כָּכָה הִטִּיף הַשִּׁגָּעוֹן.

„רַק בְּמִשְׁפָּט וּצְדָקָה עֲרוּכִים הַמַּעֲשִׂים וְהַכֹּל עָשׂוּי בְּיֹשֶׁר וָעֹנֶשׁ. הוֹי מִי יִתֵּן גְּאֻלָּה מִמְּרוּצַת הַמַּעֲשִׂים וּמֵעֹנֶשׁ „הֱיוֹת״? – כָּכָה הִטִּיף הַשִּׁגָּעוֹן.

הֲיֵשׁ גְּאֻלָּה כָּל־עוֹד אֲשֶׁר יֵשׁ יֹשֶׁר־נֶצַח? הוֹי אֶבֶן אֲשֶׁר לֹא תְגֹל הָיְתָה אֶבֶן זֹאת אֲשֶׁר „כָּל הָיָה״: וְגַם הָעֳנָשִׁים הָיוּ לִדְבַר־נֶצַח!״ כָּכָה הִטִּיף הַשִּׁגָּעוֹן.

„נִבְצְרָה לְכַחֵד מִן הָעוֹלָם מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשָׂה: כִּי אֵיךְ זֶה יִהְיֶה בִּגְלַל הָעֹנֶשׁ לְלֹא־נַעֲשָׂה! אָכֵן זֶה לָנוּ הַנֶּצַח אֲשֶׁר לְעֹנֶשׁ „הֱיוֹת״, כִּי הֱיוֹתֵנוּ גַּם הוּא יִהְיֶה תָמִיד לְמַעֲשֶׂה וּלְעֹנֶשׁ!

„עַד כִּי יָבוֹא הַיּוֹם אֲשֶׁר יִגְאַל הַחֵפֶץ אֶת נַפְשׁוֹ וְהָיָה הַחֵפֶץ לְלֹא־חֵפֶץ –״ וְאַתֶּם אַחַי הֲלֹא יְדַעְתֶּם הֵיטֵב מְלִיצָה־חִידָה זֹאת אֲשֶׁר תִּקְרָה הַשִּׁגָּעוֹן.

וְאָנֹכִי הִרְחַקְתִּי אֶתְכֶם מִמְּלִיצוֹת־חִידוֹת אֵלֶּה וְהָלְאָה בְּיוֹם לַמְּדִי אֶתְכֶם לֵאמֹר: „הַחֵפֶץ הוּא הַבּוֹרֵא״.

כָּל „אֲשֶׁר הָיָה״ יִהְיֶה לְשֶׁבֶר וּלְחִידָה וּלְמִקְרֶה אַכְזָרִי –

עד כִּי יְדַבֵּר הַחֵפֶץ אֵלָיו: הִנֵּה כָּכָה חָפַצְתִּי״!

– עַד כִּי יְדַבֵּר אֵלָיו הַחֵפֶץ הַבּוֹרֵא: „הִנֵּה כָּכָה אָנֹכִי חָפֵץ! הִנֵּה כָּכָה אֶחְפּוֹץ!״

וְאוּלָם הֲדִבֵּר כְּבָר כָּכָה? וּמָתַי יִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה? הַכְּבָר פִּתַּח הַחֵפֶץ מִמּוֹסְרוֹת אִוַּלְתּוֹ?

אִם כְּבָר הָיָה הַחֵפֶץ לְגֹאֵל לְנַפְשׁוֹ וּלְמֵבִיא שִׂמְחוֹת? וְאִם הִשְׁכִּיחַ כְּבָר מִלִּבּוֹ אֶת רוּחַ הַנְּקָמָה וְאֶת כָּל חָרֹק הַשִּׁנַּיִם?

וּמִי לִמֵּד אוֹתוֹ עֲשׂוֹת שָׁלוֹם אֶל הָעֵת וְגַם אֶת הַנִּשָּׂא מִכָּל מַעֲשֵׂה שָׁלוֹם?

שׁוּמָה עַל הַחֵפֶץ לַחְפּוֹץ אֶת הַנִּשָּׂא מִמַּעֲשֵׂה שָׁלוֹם, אֲשֶׁר הוּא הַחֵפֶץ אֶל הַכֹּחַ –: אֲבָל אֵיךְ יִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה? מִי יְלַמֵּד אוֹתוֹ גַּם אֶת הַדָּבָר לָשׁוּב וְלַחְפּוֹץ?״

– וּבְהַגִּיעַ סָרַתּוּסְטְרָא אֶל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיַּעֲמוֹד פִּתְאֹם מִדַּבֵּר וַיְהִי מַרְאֵהוּ כֻּלּוֹ כְּמַרְאֵה אִישׁ אֲשֶׁר נִבְהַל מְאֹד מְאֹד. וַיְהִי הוּא מַבִּיט בְּעֵינַיִם מְלֵאוֹת פַּלָּצוּת עַל פְּנֵי תַלְמִידָיו וְעֵינוֹ נֹקְבָה כְּמוֹ חֵץ אֶת כָּל־מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם וְאֶת־כָּל סִתְרֵי מְזִמּוֹתֵיהֶם. וְאוּלָם מִקֵּץ רֶגַע קָטֹן שָׁב וַיְשַׂחֵק וַיָּאֶר פָּנָיו וַיֹּאמַר:

„אָכֵן כָּבֵד מְאֹד לָשֶׁבֶת עִם בְּנֵי אָדָם יַחְדָּו, כִּי כָבֵד מְאֹד לְהַחֲרִישׁ. וְאַף־כִּי עַל אִישׁ־שְׂפָתַיִם הָאֹהֵב לְדַבֵּר.״ –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא. וְאוּלָם הַגִּבֵּן שָׁמַע אֶת־כָּל הַדְּבָרִים וַיְהִי מְכַסֶּה אֶת־פָּנָיו בְּכָל עֵת שָׁמְעוֹ, וּבְשָׁמְעוֹ עַתָּה אֶת סָרַתּוּסְטְרָא מְשַׂחֵק וַיָּשֶׁב וַיַּבֵּט כְּמִתְאַוֶּה וּבְנַחַת אָמַר:

„אֲבָל מַדּוּעַ זֶה יְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֵלֵינוּ אַחֶרֶת מֵאֲשֶׁר יְדַבֵּר לְתַלְמִידָיו?״

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה: „מַה־יִּפָּלֵא! אֶל גִּבְּנִים יֵשׁ לָנוּ הַצְּדָקָה לְדַבֵּר דִּבְרֵי גִבְנוּנִים!״

וְהַגַּבָּן עָנָה: -אָמֵן טוֹב הַדָּבָר! וְאַל תַּלְמִידִים יֵשׁ לָנוּ הַצְּדָקָה לִהְיוֹת מְגַלֵּי־סוֹד מִבֵּית־הַתַּלְמוּד.

אֲבָל מַדּוּעַ זֶה יְדַבֵּר סְרַתּוּסְטְרָא אַחֶרֶת לְתַלְמִידָיו מֵאֲשֶׁר יְדַבֵּר – אֶל לִבּוֹ הוּא?' –

* *
*

עַל חָכְמַת הָאָדָם.

לֹא הַגֹּבַהּ – הַמּוֹרָד הוּא הַנּוֹרָא!

הַמּוֹרָד אֲשֶׁר מִשָּׁם פּוֹרֶצֶת הָעַיִן לְמַטָּה וְהַיָּד תְּמַשֵּׁשׁ לְמַעְלָה – אֲשֶׁר אָז יִכֶּה הַלֵּב בְּתִמָּהוֹן בִּגְלַל חֶפְצוֹ הַכָּפוּל.

הֲתִמְצְאוּ רֵעַי אֶת הַחֵפֶץ הַכָּפוּל אֲשֶׁר גַּם לְלִבִּי אָנִי?

הֲלֹא זֶה הַמּוֹרָד אֲשֶׁר לִי אֲנִי, וְזֹאת הַשּׁוֹאָה אֲשֶׁר לְנֶגְדִּי אָנִי: אֲשֶׁר פּוֹרֶצֶת עֵינִי לַמָּרוֹם וְיָדִי מִתְאַמֶּצֶת לְהִתְחַזֵּק וּלְהִשָּׁעֵן – עַל פְּנֵי מַעֲמַקִּים!

אֶל הָאָדָם מְדַבֵּק חֶפְצִי, בִּכְבָלִים אֶתְקַשֵּׁר אֶל הָאָדָם, יַעַן כִּי רוּחִי מְסִיעֵנִי בְּחָזְקָה אֶל הָאָדָם הָעֶלְיוֹן: כִּי שָׁמָּה שׁוֹאֵף חֶפְצִי הַשֵּׁנִי.

וּבַעֲבוּר זֹאת אֶחְיֶה כְּמוֹ עִוֵּר בֵּין בְּנֵי אָדָם, וּכְמוֹ לֹא יְדַעְתִּים: אֲשֶׁר לֹא תֹאבַד לְיָדִי הָאֱמוּנָה בְּדָבָר מוּצָק.

לֹא יְדַעְתִּיכֶם, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם: הִנֵּה זֹאת הַחֲשֵׁכָה הַמְנַחֶמֶת פְּרוּשָׂה עַל סְבִיבִי מֵעֵת אֶל עֵת.

יוֹשֵׁב אֲנִי בִּמְבוֹא הַשַּׁעַר נָכוֹן לְכָל נָבָל וְשׁוֹאֵל: מִי אִישׁ חָפֵץ לְרַמּוֹתֵנִי?

וְזֹאת לִי חָכְמַת־הָאָדָם הָרִאשׁוֹנָה: נוֹתֵן אָנֹכִי אֶת בְּנֵי

הָאָדָם לְרַמּוֹתֵנִי, לְמַעַן הֱיוֹתִי חָפְשִׁי מֵעֲמוֹד עַל הַמִּשְׁמָר תָּמִיד מִפְּנֵי אַנְשֵׁי מִרְמָה.

כִּי אֵיךְ זֶה הִצְלִיחַ הָאָדָם לִהְיוֹת עֹנֶג לְנֵטֶל מַשָּׂאִי, לוּ הָיְתָה שׁוּמָה עָלַי לַעֲמוֹד עַל הַמִּשְׁמָר מִפְּנֵי הָאָדָם! כִּי אָז עַל־נְקַלָּה יָבֹא הָרוּחַ וּנְטָלַנִי בְחָזְקָה לְמַעְלָה וּמִשָּׁם וָהָלְאָה!

אָכֵן זֶה לִי כְּרוּב הַסּוֹכֵךְ עַל גּוֹרָלִי: אֲשֶׁר אֵין לִי חֵפֶץ לָסֹךְ עָלַי.

מִי אֲשֶׁר יַחְפֹּץ לָשֶׁבֶת עִם הָאָדָם וְנַפְשׁוֹ לֹא תִתְעַלֵּף בְּצָמָא – וְלָמַד הָאִישׁ הַזֶּה לִהְיוֹת שֹׁתֶה מִכָּל הַכּוֹסוֹת לְמִינֵיהֶן; וּמִי אֲשֶׁר יַחְפֹּץ לָשֶׁבֶת עִם הָאָדָם וְלִהְיוֹת טָהוֹר כְּבָרִאשׁוֹנָה – וְלָמַד הָאִישׁ הַזֶּה לְהִתְרַחֵץ גַּם בְּמַיִם נִרְפָּשִׂים.

וְכֹה דִּבַּרְתִּי מֵעֵת אֶל־עֵת אֶל לִבִּי, לְבַעֲבוּר נַחֵם אוֹתִי: הָבָה נָא, עוּרָה נָא, לֵב זָקֵן! אָסוֹן קָרְךָ: יְהִי נָא זֶה לְךָ כְּמוֹ הָיָה - אָשְׁרֶךָ!

אָכֵן זֹאת לִי חָכְמַת־הָאָדָם הַשֵּׁנִית: אֶת הַפֹּתֶר, אָחֹן שִׁבְעָתַיִם מֵחֹנִּי אֶת הַגֵּאִים.

הַאֵין פְּתַיּוּת אֲשֶׁר הִכְלַמְנוּהָ אֵם לְכָל חֶזְיוֹנוֹת־תּוּגָה? וְאוּלָם אִם הִכְלַמְנוּ אֶת הַגָּאוֹן, וְיָצָא מִמֶּנּוּ דָּבָר נִבְחָר שִׁבְעָתַיִם גַּם מִן הַגָּאוֹן.

לְבַעֲבוּר הַבֵּט בְּלֵב־טוֹב אֶל הַחַיִּים, שׁוּמָה הִיא, כִּי יְצַחֲקוּ לְפָנֵינוּ הֵיטֵב אֶת צְחוֹק־הַחַיִּים: וְאוּלָם לַמְּלָאכָה הַזֹּאת דְּרוּשִׁים לָנוּ מְצַחֲקִים טוֹבִים.

וּמְצַחֲקִים טוֹבִים עַל הַבָּמוֹת מָצָאתִי תָמִיד אֶת הַפְּתָיִים: מְצַחֲקִים הֵם וְהֵם חֲפֵצִים כִּי יִרְבּוּ הַמַּבִּיטִים בָּהֶם מִדֵּי צַחֲקָם, – כָּל רוּחָם מָלֵא אֶת הַחֵפֶץ הַזֶּה.

מַעֲלִים הֵם אֶת נַפְשָׁם עַל הַבָּמוֹת, בֹּרְאִים הֵם אֶת נַפְשָׁם, בְּקִרְבָּתָם אָהַבְתִּי תָמִיד לְהַבִּיט אֶל הַחַיִּים, – כִּי

זֶה אֲשֶׁר יְרַפֵּא נֶפֶשׁ אִישׁ בִּהְיוֹתוֹ קְשֵׁה־רוּחַ.

לָכֵן אָחֹן אֶת הַפֹּתִים, כִּי רֹפְאִים הֵם לִי לִקְשֵׁי־רוּחַ וּמְקַשְּׁרִים אוֹתִי אֶל הָאָדָם כִּמְקַשֵּׁר לַחֲזוֹן־מִשְׂחָק.

וְאַף גַּם זֹאת: מִי יָמֹד לָנוּ אֶת עֹמֶק כָּל הָעֲנָוָה אֲשֶׁר לְרוּחַ הַפֹּתָה! לֵב טוֹב וְחוֹמֵל לוֹ בִּגְלַל עַנְוָתוֹ.

מִכֶּם הוּא חָפֵץ לִלְמוֹד אֶת אֱמוּנָתוֹ בְנַפְשׁוֹ הוּא; מַבַּט עֵינֵיכֶם יִהְיֶה לוֹ לְמָזוֹן, אֶת הַתְּהִלָּה הוּא אוֹכֵל מֵעַל פְּנֵי כַּף יֶדְכֶם.

וְגַם לְכִזְבֵיכֶם עוֹד יַאֲמִין אִם תֵּיטִיבוּ לְכַזֵּב עַל אוֹדוֹתָיו: כִּי בְמַעֲמַקָּיו יֵאָנַח לִבּוֹ: „מָה אָ נֹ כִ י!"

וְאִם לָזֹאת נִקְרָא צְדָקָה נֶאֱמָנָה, אֲשֶׁר לֹא תֵדַע הַצְּדָקָה אֶת נַפְשָׁהּ, כִּי עַתָּה אֵין הַפֹּתָה יוֹדֵעַ דָּבָר מִכָּל עַנְוָתוֹ! —

וְזֹאת לִי חָכְמַת־אָדָם הַשְּׁלִישִׁית אֲשֶׁר לִי: אֲשֶׁר לֹא יָנִיא אוֹתִי פַּחְדְּכֶם מֵהַבִּיט אֶל הָ רָ עִ י ם.

שָׂמַחְתִּי מְאֹד לִרְאוֹת אֶת הַנִּפְלָאוֹת, אֲשֶׁר הַשֶּׁמֶשׁ הַלֹּהֶטֶת יְחַמֶּה וּבִקְּעָה אוֹתָן: נְמֵרִים וּתְמָרִים וּנְחָשִׁים מִשְׁתַּקְשְׁקִים.

וְגַם בְּקֶרֶב הָאָדָם נִמְצָא זֶרַע יָפֶה אֲשֶׁר יְחַמְּמוּ שֶׁמֶשׁ לְהָטָת וְרָעוֹת רַבּוֹת אֲשֶׁר יַפְלִיאוּ אוֹתָנוּ.

וְאוּלָם כַּאֲשֶׁר לֹא נֶחְשְׁבוּ חַכְמֵיכֶם לִי לַחֲכָמִים עַד־בְּלִי דַי, כֵּן מָצָאתִי גַּם אֶת הָרִשְׁעָה וְהִנֵּה טוֹבָה הִיא מִשְּׁמְעָהּ.

וּפְעָמִים רַבּוֹת שָׁאַלְתִּי בְּמְנוֹד רֹאשׁ: מַדּוּעַ זֶה עוֹד תִּשְׁתַּקְשְׁקוּ, אַתֶּם הַנְּחָשִׁים הַמִּשְׁתַּקְשְׁקִים?

חַי אֲנִי, יֵשׁ עָתִיד גַּם לָרָע! עוֹד לֹא נִמְצָא לִבְנֵי אָדָם הַדָּרוֹם הַלֹּהֵט עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

אָכֵן רַב מִסְפַּר הַדְּבָרִים אֲשֶׁר נֶחְשְׁבוּ לָנוּ לְרָעוֹת

נוֹרָאוֹת. וְהֵם רַק שְׁנֵים עָשָׂר זֶרֶת רָחְבָּם וְאָרְכָּם שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים! וְאוּלָם יֵשׁ יוֹם אֲשֶׁר צִפְעוֹנִים גְּדוֹלִים שִׁבְעָתַיִם מֵאֵלֶּה עוֹד יוּלְדוּ עַל פְּנֵי הָאָרֶץ.

כִּי לְבַעֲבוּר הֱיוֹת לָאָדָם הָעֶלְיוֹן גַּם הַצִּפְעוֹנִי הָרָאוּי לוֹ, הוּא הַצִּפְעוֹנִי הָעֶלְיוֹן, הֲלֹא לְזֹאת שׁוּמָה הִיא, כִּי עוֹד שֶׁמֶשׁ לְהָטֶת רַבָּה תִיקַד עַל־פְּנֵי יַעַר־קְדוּמִים אֲשֶׁר לַח!

עַד כִּי יֵהָפְכוּ בָרִאשֹׁנָה חֲתוּלֵיכֶם הַפְּרָאִים וְהָיוּ לִנְמֵרִים וְעַד כִּי יֵהָפְכוּ בָרִאשֹׁנָה צְפַרְדְּעֵי־הָרוֹשׁ אֲשֶׁר לָכֶם וְהָיוּ לְתַנִּינִים: לְבַעֲבוּר יִמְצָא לְפָנָיו הַצַּיָּד הַטּוֹב גַּם צַיִד טוֹב!

וְאַף אָמְנָם, אַתֶּם הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים, רַבּוֹת לִי לִלְעֹג לָכֶם עַל־דְּבַר פַּחְדְּכֶם מִפְּנֵי הַנֶּפֶשׁ הַלֵּזוּ אֲשֶׁר קְרָאוּ לָהּ עַד עַתָּה „שָׂטָן"!

הִנֵּה כָּכָה נִבְרְיָה נִשְׁמַתְכֶם לְכָל גָּדוֹל, עַד־כִּי נוֹרָא יֵחָשֵׁב לָכֶם הָאָדָם הָעֶלְיוֹן מֵרֹב טוּבוֹ!

וְאַתֶּם, הַחֲכָמִים וְהַיּוֹדְעִים, הֲלֹא תָנוּסוּ עַל נַפְשְׁכֶם מִפְּנֵי יְקוֹד שֶׁמֶשׁ הַדַּעַת, אֲשֶׁר בּוֹ יִרְחַץ הָאָדָם הָעֶלְיוֹן אֶת מַעֲרֻמָּיו בְּתַאֲוַת נֶפֶשׁ!

אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנִּשָּׂאִים, אֲשֶׁר אֶתְכֶם הִבִּיטָה עֵינִי עַד כֹּה, הֲלֹא זֶה אִי־אֱמוּנָתִי בָּכֶם וְזֶה לַעֲגִי הַמִּסְתָּר: יוֹעֵץ אֲנִי אֶתְכֶם כִּי תִקְרְאוּ לָאָדָם הָעֶלְיוֹן אֲשֶׁר לִי – שָׂטָן!

אוֹי לִי כִּי שָׂבַעְתִּי אֶת הַנִּשָּׂאִים וְאֶת־הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה: מֵרוּם גָּבְהָם נִטָּלַתְנִי נַפְשִׁי לְמַעְלָה וְחוּצָה וּמִשָּׁם וָהָלְאָה וְעַד הָאָדָם הָעֶלְיוֹן!

חִיל אֲחָזוּ אוֹתִי בִּרְאוֹתִי אֶת הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲרֻמֵּיהֶם: אָז צָמְחוּ לִי כְנָפַיִם לָעוּף מִזֶּה עַד לַעֲתִידוֹת רְחוֹקִים.

לַעֲתִידוֹת רְחוֹקִים שִׁבְעָתַיִם וּלְפַאֲתֵי־דָרוֹם מְלֵאוֹת שִׁבְעָתַיִם רוּחוֹת דָּרוֹם, אֲשֶׁר לֹא יִרְאֶה כְמוֹהֶן יוֹצֵר גַּם

בַּחֲלוֹמוֹ: אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם יִתְבּוֹשְׁשׁוּ כָּל אֱלֹהִים בִּרְאוֹתָם כִּי לְבוּשִׁים הֵמָּה!

וְאוּלָם בְּעוֹד תִּתְחַפְּשׂוּ בִּלְבוּשִׁים חָפַצְתִּי לִהְיוֹת אִתְּכֶם, אַתֶּם הַקְּרוֹבִים וְאַנְשֵׁי דוֹרִי; וְכִי תִהְיוּ כְלוּלִים בְּהָדָר וּמְיֻפִּים וּמְכֻבָּדִים כְּתוֹר „הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים", —

וְכִי אֲנִי גַם אֲנִי אֶתְחַפֵּשׂ בִּלְבוּשׁ יֵשֵׁב בֵּינֵיכֶם — עַד כִּי לֹא אַכִּיר עוֹד אֶת נַפְשִׁי וְגַם לֹא אֶתְכֶם: הִנֵּה זֹאת לִי חָכְמַת הָאָדָם הָאַחֲרוֹנָה. —

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

הַדְּמָמָה הַחֲרִישִׁית.

מַה־זֶּה נַעֲשָׂה בִי, רֵעַי? הִנֵּה אַתֶּם רֹאִים אוֹתִי נִפְעָם נִדְחָף וּמַקְשִׁיב עַל־אַפִּי וַחֲמָתִי וְנָכוֹן לָלֶכֶת – אוֹיָה, נָכוֹן אֲנִי לָלֶכֶת מֵעִמָּכֶם!

אָמְנָם כֵּן הוּא, רֵעַי. עוֹד הַפַּעַם שׁוֹמָה עַל סָרַתּוּסְטְרָא לָבֹא אֶל בְּדִידָתוֹ; וְאוּלָם בְּאֵין־תְּשׁוּקָה יָשׁוּב הַפַּעַם הַדֹּב אֶל מְאוּרָתוֹ!

מַה־זֶּה נַעֲשָׂה בִי! מִי זֶה יְצַוֶּה עָלַי כָּזֹאת? אוֹיָה, גְּבִרְתִּי הַקֹּצֶפֶת שֹׁאֶלֶת מֵעִמִּי כָזֹאת וְהִיא הַדֹּבֶרֶת בִּי; הֲקָרָאתִי כְּבָר בְּאָזְנֵיכֶם בִּשְׁמָהּ?

אֶתְמוֹל לְעֵת עֶרֶב דִּבְּרָה אֵלַי הַ ד ְּ מ ָ מ ָ ה הַ ח ֲ ר ִ י שׁ ִ י ת. זֶה שֵׁם גְּבִרְתִּי הַנּוֹרָאָה.

וְזֶה אֲשֶׁר הָיָה; – כִּי אֶת־כָּל הַנַּעֲשָׂה בִי אֲסַפֵּר בְּאָזְנֵיכֶם, וְלֹא תַקְשִׁיחוּ עוֹד אֶת לִבְּכֶם מִן הַהוֹלֵךְ פִּתְאֹם!

הַיְדַעְתֶּם אֶת חֶרְדַּת הָאִישׁ הַנּוֹטֶה לִישׁוֹן? –

עַד לִבְהוֹנוֹת רַגְלָיו יֶחֱרַד, יַעַן כִּי יִשָּׁמֵט הַקַּרְקַע מִתַּחַת רַגְלָיו וְהַחֲלוֹם יָחֵל.

אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲנִי מַגִּיד לָכֶם לְמָשָׁל. אֶתְמוֹל בְּתוֹךְ הַדְּמָמָה הַחֲרִישִׁית שָׁמַט הַקַּרְקַע מִתַּחַת לִי וְהַחֲלוֹם הֵחֵל.

הַקָּו הַמּוֹרֶה נֶעְתַּק מִמְּקוֹמוֹ, מוֹרֵה־הַשָּׁעוֹת אֲשֶׁר לְחַיַּי שָׁאַף רוּחַ; – מֵעוֹדִי לֹא שָׁמַעְתִּי דְּמָמָה אֲשֶׁר כָּזֹאת עַל סְבִיבִי, עַד כִּי נִבְהַל לִבִּי.

אָז יְדֻבַּר אֵלַי, וְקוֹל לֹא יִשָּׁמַע, לֵאמֹר: „הֲיָדַעְתָּ כָּזֹאת, סָרַתּוּסְטְרָא?!“ —

וַאֲנִי צָעַקְתִּי לְקוֹל הַדְּמָמָה הַזֶּה וְדָמִי חָלַף מִקֶּרֶב פָּנַי; וְאוּלָם הֶחֱשֵׁיתִי.

אָז יְדֻבַּר אֵלַי שֵׁנִית וְקוֹל לֹא יִשָּׁמַע לֵאמֹר: „אָכֵן יָדַעְתָּ זֹאת, סָרַתּוּסְטְרָא, וְרַק דַּבֵּר לֹא תְדַבֵּר!“ —

וַאֲנִי הָיִיתִי כִּקְשֵׁה־עֹרֶף וְעָנִיתִי וְאָמַרְתִּי: „כֵּן הוּא, יְדַעְתִּיהָ, וְאוּלָם לֹא חָפַצְתִּי לְהַגִּידָהּ!“

אָז יְדֻבַּר אֵלַי עוֹד הַפַּעַם וְקוֹל לֹא יִשָּׁמַע לֵאמֹר: „לֹא חָפַצְתָּ, סָרַתּוּסְטְרָא? הַאַף אָמְנָם אֱמֶת הַדָּבָר הַזֶּה? וְאוּלָם אַל נָא לְךָ הִתְחַבֵּא אֶל תּוֹךְ קְשִׁי־עָרְפְּךָ!“ —

וַאֲנִי בָּכִיתִי וְחָרַדְתִּי כְּמוֹ יֶלֶד וְאָמַרְתִּי: „אָכֵן חָפַצְתִּי, וְאוּלָם אֵיךְ אוּכַל כָּזֹאת! נַקֵּנִי נָא הַפַּעַם מִן הַדָּבָר הַזֶּה! גָּדוֹל הוּא מִמֶּנִּי וּמִכֹּחִי!

אָז יְדֻבַּר אֵלַי עוֹד הַפַּעַם וְקוֹל לֹא יִשָּׁמַע לֵאמֹר: „מַה־בָּצַע בְּנַפְשְׁךָ אַתָּה סָרַתּוּסְטְרָא! דַּבֵּר אֶת דְּבָרְךָ וְהִתְפּוֹצֵץ!“ —

וַאֲנִי עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי: „אוֹי לִי, הַאִם זֶה דְּבָרִי אֲנִי? מִי אָנֹכִי? מְחַכֶּה אֲנִי לַטּוֹב מִמֶּנִּי, אֲשֶׁר אֵינֶנִּי שׁוֶֹה גַּם כִּי אֶתְפּוֹצֵץ אֵלָיו“.

אָז יְדֻבַּר אֵלַי עוֹד הַפַּעַם וְקוֹל לֹא יִשָּׁמַע לֵאמֹר: „מַה־בָּצַע בְּנַפְשְׁךָ אַתָּה? עוֹד לֹא הָיִיתָ לִי עָנָו לְמַדַּי. יֵשׁ לָעֲנָוָה עוֹר וְהוּא קָשֶׁה עַד־בְּלִי תַכְלִית“. —

וַאֲנִי עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי: „מַה־לֹּא נָשָׂא עוֹר עַנְוָתִי עַד עַתָּה! לְרֶגֶל גָּבְהִי אֲנִי מִתְגּוֹרֵר: עַד־כַּמָּה יִגְבְּהוּ רָאשֵׁי־הָרַי? עוֹד אִישׁ לֹא הִגִּידָה לִי. וְאוּלָם יָדַעְתִּי הֵיטֵב אֶת עִמְקַי“.

אָז יְדֻבַּר אֵלַי עוֹד הַפַּעַם וְקוֹל לֹא יִשָּׁמַע לֵאמֹר: „אִי

לְךָ סָרַתּוּסְטְרָא! מִי אִישׁ אֲשֶׁר לוֹ לְהַעְתִּיק הָרִים, וְהֶעְתִּיק אִישׁ כָּזֶה גַּם עֲמָקִים וּשְׁפֵלוֹת.״ —

וַאֲנִי עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי: „עוֹד דְּבָרַי לֹא הֶעְתִּיק הָרִים וַאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לֹא הִשִּׂיג עוֹד אֶת הָאָדָם. אָמְנָם הָלַכְתִּי לִקְרַאת בְּנֵי הָאָדָם, וְאוּלָם לֹא בָאתִי עוֹד אֲלֵיהֶם״.

אָז יְדֻבַּר אֵלַי עוֹד הַפַּעַם וְהַקּוֹל לֹא יִשָּׁמַע לֵאמֹר: „מִי אַתָּה כִּי תֵדַע אֶת אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה וְאֵת אֲשֶׁר לֹא יֵעָשֶׂה! גַּם הַטַּל נוֹפֵל עַל פְּנֵי הָעֵשֶׂב בִּהְיוֹת הַלַּיְלָה מַחֲרִישׁ וְדוּמָם כֻּלּוֹ.״—

וַאֲנִי עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי: „אָכֵן לָעֲגוּ לִי בְּמָצְאִי אֶת דַּרְכִּי לְבַדִּי וּבְלֶכְתִּי עָלָיו; וּבֶאֱמֶת הֲלֹא חָרְדוּ אָז רַגְלַי תַּחְתָּי.

וְכָכָה דִבְּרוּ אֵלַי: „שָׁכַחְתָּ אֶת הַדֶּרֶךְ, וְעַתָּה עוֹד מְעַט וְשָׁכַחְתָּ גַּם הָלוֹךְ!״

אָז יְדֻבַּר אֵלַי עוֹד הַפַּעַם וְהַקּוֹל לֹא יִשָּׁמַע לֵאמֹר: „מַה־בָּצַע בְּלַעֲגָם! אָדָם אַתָּה אֲשֶׁר שָׁכַחְתָּ שְׁמֹעַ, כִּי עַל כֵּן קוּם וְצַוֵּה!

הַאִם לֹא יָדַעְתָּ מִי הָאִישׁ הַדָּרוּשׁ לָרַבִּים מֵאֵין כָּמוֹהוּ? הֲלֹא הָאִישׁ הַמְצַוֶּה גְדוֹלוֹת!

כָּבֵד לַעֲשׂוֹת גְּדוֹלוֹת: וְאוּלָם כָּבֵד שִׁבְעָתַיִם לְצַוּוֹת גְּדוֹלוֹת.

וְזֶה עֲוֹנְךָ אֲשֶׁר לֹא יְכֻפָּר: יֵשׁ לְךָ הַכֹּחַ, וְלִמְשׁוֹל אֵין אַתָּה חָפֵץ.״ —

וַאֲנִי עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי: „הֵסַרְתִּי אֶת קוֹל הָאֲרִי לְבַעֲבוּר צַוּוֹת״.

אָז יְדֻבַּר אֵלַי עוֹד הַפַּעַם, וְהַקּוֹל כְּקוֹל דְּמָמָה דַקָּה מְאֹד לֵאמֹר: „הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים בַּלָּאט הֵם הַמְּבִיאִים אֶת הַסְּעָרָה. מַחְשָׁבוֹת הַהוֹלְכוֹת בְּרַגְלֵי־יוֹנִים הֵן הַנּוֹהֲגוֹת אֶת הָעוֹלָם.

אִי לְךָ סָרַתּוּסְטְרָא! לֵךְ וְהָיִיתָ הַצֵּל לִפְנֵי זֶה אֲשֶׁר

יָבֹא: כָּכָה תְּצַוֶּה וּמִדֵּי צֵאתְךָ תַּעֲבוֹר בָּרֹאשׁ." –

וַאֲנִי עָנִיתִי וְאָמַרְתִּי: „אָכֵן בּוֹשְׁתִּי."

אָז יְדַבֵּר אֵלַי עוֹד הַפַּעַם וְהַקּוֹל לֹא יִשָּׁמַע לֵאמֹר: „כִּי עַתָּה שׁוּב וְהָיִיתָ לַיֶּלֶד וְהָיִיתָ כְּאֵין בּוֹשָׁה.

עוֹד גְּאוֹן צְעִירָתְךָ חוֹפֵף עָלֶיךָ, כִּי אֵחַר לָבוֹא מוֹעֵד צְעִירָתְךָ; וְאוּלָם מִי הֶחָפֵץ לִהְיוֹת לַיֶּלֶד וְנִצַּח זֶה גַּם אֶת צְעִירָתוֹ." –

וַאֲנִי הֶעֱמַקְתִּי לַחֲשׁוֹב מַחֲשָׁבוֹת וָאֶחֱרַד חֲרָדָה גְּדוֹלָה, וּבְאַחֲרִיתִי אָמַרְתִּי אֶת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי בָּרִאשׁוֹנָה לֵאמֹר: „לֹא חָפַצְתִּי."

אָז קָם שְׂחוֹק מִסָּבִיב לִי. אוֹיָה, מַה־קָּרַע הַשְּׂחוֹק הַזֶּה אֶת קְרָבַי וּמַה־שִּׁסַּע אֶת לִבִּי!

אָז יְדַבֵּר אֵלַי בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה לֵאמֹר: „אִי לְךָ סָרַתוּסְטְרָא! פִּרְיְךָ בָּשֵׁל, אַךְ אַתָּה לֹא בָשַׁלְתָּ עוֹד לְמַעַן פִּרְיֶךָ!

לָכֵן קוּם וְשׁוּב לִבְדִידָתְךָ עַד כִּי תְהַפֵּךְ וְהָיִיתָ רַךְ." –

וְעוֹד הַפַּעַם וְהִנֵּה שְׂחוֹק וְהַכֹּל גָּז, וְאַחֲרֵי כֵן קָמָה דְמָמָה מִסָּבִיב לִי וַתְּהִי כִדְמָמָה כְּפוּלָה. וַאֲנִי שָׁכַבְתִּי עַל פְּנֵי הָאָרֶץ וְזֵעָתִי שָׁטְפָה מִכָּל יְצֻרָי.

– וְעַתָּה הִנֵּה שְׁמַעְתֶּם אֶת־כֹּל וּמָה הִגִּיעַ לִי כִּי אָשׁוּב לִבְדִידָתִי. לֹא כִחַדְתִּי מִכֶּם דָּבָר, רֵעָי.

וְאוּלָם גַּם זֹאת־זֶה שְׁמַעְתֶּם מִפִּי וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר הָיָה הַמַּחֲרִישׁ מִכָּל הָאָדָם – וְגַם חָפֵץ לִהְיוֹתוֹ!

הוֹי רֵעַי! עוֹד רַבּוֹת לִי לְהַגִּיד לָכֶם, עוֹד רַבּוֹת לִי לָתֵת לָכֶם! מַדּוּעַ זֶה לֹא אֶתְּנֶנָּה? הֲכִילַי אָנֹכִי?" –

וּכְדַבֵּר סָרַתוּסְטְרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּפּוֹל עָלָיו יַד הַמַּכְאֹב עִם קִרְבַת הִפָּרְדוֹ מֵעַל רֵעָיו וַיֵּבְךְּ בְּקוֹל גָּדוֹל וְלֹא יָדַע אִישׁ לְנַחֲמוֹ. וּבִהְיוֹת הַלַּיְלָה, וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ לְבַדּוֹ לְדַרְכּוֹ וַיַּעֲזוֹב אֶת רֵעָיו

* *
*

כֹּה אָמַר זָרַתּוּסְטְרָא

ספר לכל אדם ואף לא לאחד

מאת

פרידריך ניטשע

מתרגם על־ידי

דוד פרישמאן

חלק שלישי ורביעי

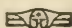
הוצאת „ספרות"

WARSZAWA
Druk. SZ. SIKORA i I. MYLNER, Nowolipki 6.

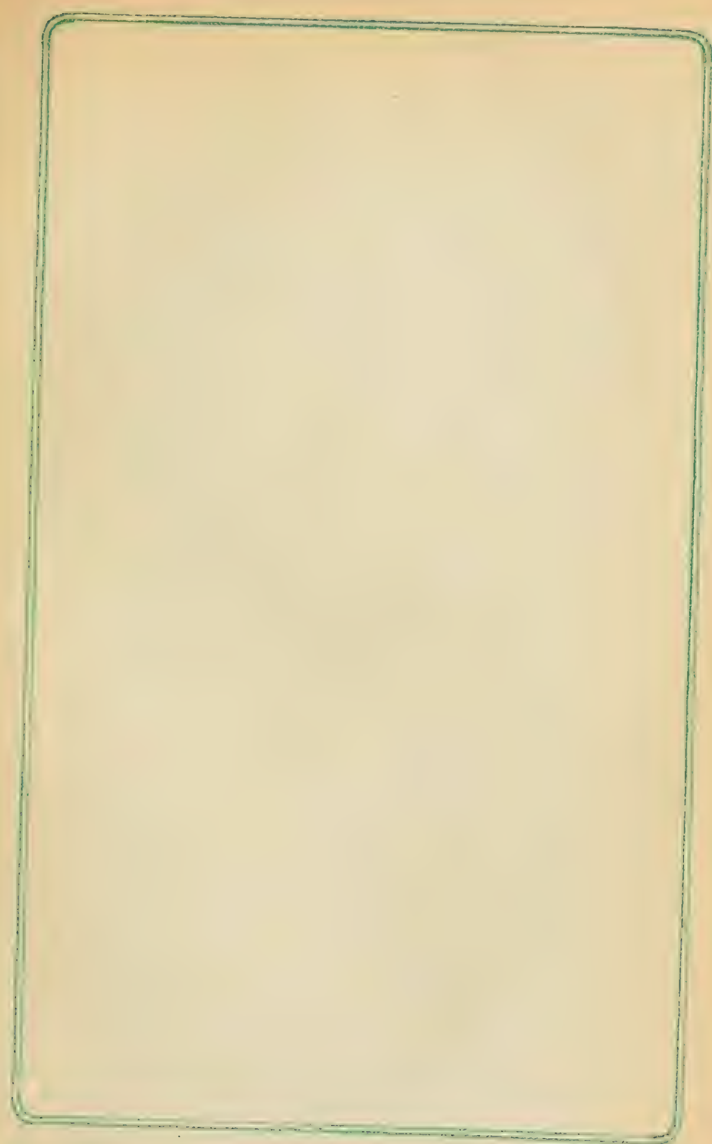
התֹּכן.

חלק שלישי

חלק רביעי

חלק שלישי

מַבִּיטִים אַתֶּם לְמַעְלָה,
כַּאֲשֶׁר תַּחְפְּצוּ בְּהִתְנַשְּׂאֲכֶם.
וַאֲנִי מַבִּיט לָאָרֶץ, יַעַן כִּי נִשָּׂא
אָנִי.
מִי בָּכֶם יָכוֹל לְשַׂחֵק
וְלִהְיוֹת נִשָּׂא גַּם יָחַד?
הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל
הֶהָרִים הַגְּבֹהִים, וְשָׂחַק זֶה
לְכָל שַׁעֲשֻׁעֵי־תוּגָה עִם כִּיצְקִיתֵי־
תוּגָה יָחַד."

סרתוסטרא,
על הקריאה והכתיבה
(חלק א׳).

הַהוֹלֵךְ.

כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה וְסָרַתּוּסְטְרָא עָבַר בְּדַרְכּוֹ אֶת כְּתַף הָאִי וַיָּבֹא עִם עֲלוֹת הַבֹּקֶר עַד הַחוֹף אֲשֶׁר מִנֶּגֶד: כִּי אָמַר לָרֶדֶת בָּאֳנִיָּה שָׁם. וְהַמִּפְרָץ מִפְרָץ טוֹב, אֲשֶׁר אוֹתוֹ חָמְדוּ גַּם אֳנִיּוֹת נָכְרִיּוֹת לְהַשְׁלִיךְ בּוֹ אֶת־עָגְנָן, וַיְהִי הֵן לוֹקְחוֹת עִמָּהֶן אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ לַעֲלוֹת מֵאִיֵּי־הָעֵדֶן וְלַעֲבוֹר אֶת הַיָּם. וְסָרַתּוּסְטְרָא עָלָה אֶת הָהָר, וּמִדֵּי לֶכְתּוֹ זָכַר אֶת־כָּל אָרְחוֹתָיו הָרַבִּים וְהַגַּלְמוּדִים אֲשֶׁר הִסְכִּין אֲלֵיהֶם

מִנְּעָרָיו, וַיִּזְכּוֹר אֶת רַבֵּי הֶהָרִים וְאֶת כִּתְפֵי הֶהָרִים וְאֶת רָאשֵׁי הֶהָרִים אֲשֶׁר כְּבָר עָבַר אוֹתָם עַד עַתָּה.

וְאֶל לִבּוֹ אָמַר: עוֹבֵר־דֶּרֶךְ אָנֹכִי מֵעוֹדִי וְעֹלֵה־הָרִים. אֵין זֹאת כִּי לֹא אָהַבְתִּי מִישׁוֹר וְאַף לֹא אָהַבְתִּי לָשֶׁבֶת יָמִים רַבִּים תַּחְתָּי.

וִיהִי נָא גוֹרָלִי אֲשֶׁר יִהְיֶה וְיָבֹא עָלַי אֲשֶׁר יָבֹא עוֹד, — וְהָיָה גַּם זֶה רַק מַסָּע וַעֲלוֹת בֶּהָרִים: אָכֵן רַק מֵאֲשֶׁר בְּנַפְשׁוֹ יָבֹא עוֹד עַל הָאָדָם בְּאַחֲרִיתוֹ.

עָבְרָה הָעֵת אֲשֶׁר מִקְרֶה בָּאֲנִי יוֹם יוֹם. וּמַה־יֵּשׁ עוֹד לִקְרוֹתֵנִי, וְלֹא עָלָה כְּבָר בְּחֶלְקִי!

הִנֵּה שׁוֹב יָשׁוּב אֵלַי וּבֹא יָבֹא בְּאַחֲרִיתִי רַק זֶה אֲשֶׁר הָיָה עֶצֶם מֵעַצְמִי וּמְפֻזָּר יָמִים רַבִּים כְּנֵכָר בֵּין אַלְפֵי עִנְיָנִים וְקוֹרוֹת.

וְעוֹד גַּם זֶה יָדַעְתִּי: עוֹמֵד אָנֹכִי עַתָּה לִפְנֵי רֹאשׁ־הָהָר הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר נִשְׁאָר לְפָנַי עוֹד וַאֲשֶׁר נִמְנַע מִמֶּנִּי עַד כֹּה. אוֹי לִי כִּי אֶת הַכָּבֵד מִכָּל דְּרָכַי עָלַי לָלֶכֶת עַתָּה! אוֹי לִי כִּי אֶת הַגַּלְמוּד מִכָּל מַסָּעַי עָלַי לְהָחֵל עָתָּה!

אֲבָל מִי אִישׁ כְּגִילִי, וְלֹא יְמַלֵּט זֶה לָנֶצַח מִלְּפָנַי יוֹם אֲשֶׁר כָּזֶה! יוֹם אֲשֶׁר יַגִּיד לוֹ: רַק עַתָּה אַתָּה הוֹלֵךְ אֶת־דֶּרֶךְ גָּדְלֶךָ! רֹאשׁ־הָר וּתְהוֹם — כָּל אֵלֶּה יִהְיוּ לְךָ לְדָבָר אֶחָד!

הוֹלֵךְ אַתָּה אֶת־דֶּרֶךְ גָּדְלֶךָ: וַאֲשֶׁר הָיָה עַד עַתָּה פַּחְדְּךָ הָאַחֲרוֹן, זֶה יִהְיֶה לְךָ בָּעֵת מִקְלָטְךָ הָאַחֲרוֹן!

הוֹלֵךְ אַתָּה אֶת־דֶּרֶךְ גָּדְלֶךָ: וְכַאֲשֶׁר תֵּדַע כִּי אֵין דֶּרֶךְ עוֹד מֵאַחֲרֶיךָ, וְהָיָה לְךָ זֶה מִבְחַר אֹמֶץ רוּחֲךָ!

הוֹלֵךְ אַתָּה אֶת־דֶּרֶךְ גָּדְלֶךָ: וּפֹה לֹא יִתְגַּנֵּב עוֹד אִישׁ מֵאַחֲרֶיךָ! כַּף רַגְלֶךָ בַּאֲשֶׁר הִיא שָׂם תִּמְחֶה מֵאַחֲרֶיךָ אֶת הַדֶּרֶךְ, וּמִמַּעַל לָהּ יִהְיֶה כָּתוּב: אֵין מָבוֹא.

וְאִם יֶחְסְרוּ לְךָ אָז כָּל הַסֻּלָּמוֹת, וְלָמַדְתָּ לַעֲלוֹת עַל קָדְקֹד רֹאשְׁךָ גַּם הוּא: כִּי אֵיךְ זֶה תֹּאמַר לַעֲלוֹת לְמַעְלָה וְזֹאת לֹא תַעֲשֶׂה?

עַל רֹאשְׁךָ אַתָּה וּמֵעַל לִבְּךָ וָהָלְאָה! גַּם אֶת הָרַךְ בְּךָ תַּהֲפוֹךְ עַתָּה לִהְיוֹת הַקָּשֶׁה בְּךָ.

כָּל־אֲשֶׁר חָמַל אֶת נַפְשׁוֹ רַב מִדַּי וְהָיְתָה לוֹ חֶמְלָתוֹ זֹאת בְּאַחֲרִיתוֹ לְמַחֲלָה. בָּרוּךְ יִהְיֶה לְךָ כָּל־אֲשֶׁר יַקְשֶׁה אֹתְךָ! אֵין אָנֹכִי מְשַׁבֵּחַ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִיא – זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ!

טוֹב לְאָדָם לִלְמוֹד לְהַעֲלִים עַיִן מִנַּפְשׁוֹ לְבַעֲבוּר רְאֹה הַרְבֵּה: – זֶה הַקָּשֶׁה דָרוּשׁ לְכָל עֹלֶה בֶהָרִים.

וּמִי אֲשֶׁר בְּעֵינָיו יַהֲרוֹס אֶל הַדַּעַת, וְלֹא יֵדַע הָאִישׁ הַזֶּה מִכָּל הַדְּבָרִים בִּלְתִּי־אִם אֶת פְּנֵיהֶם מִחוּץ!

וְאַתָּה סָרַתּוּסְטְרָא הֲלֹא חָפַצְתָּ לִרְאוֹת אֶת כָּל הַדְּבָרִים עַד הַיְסוֹד בָּם עִם פְּנֵיהֶם וַאֲחוֹרֵיהֶם: לָכֵן עָלֶיךָ הִיא שׁוּמָה לַעֲלוֹת מִמַּעַל לְךָ וָהָלְאָה, – לְמַעְלָה, לַמָּרוֹם, עַד אֲשֶׁר גַּם אֶת כֹּכָבֶיךָ תִּרְאֶה מִתַּחַת לְךָ!

וְאַף אָמְנָם כֵּן הוּא! כִּי אַשְׁפִּיל לְהַבִּיט עַל נַפְשִׁי וְגַם עַל כֹּכָבַי: אָז יִהְיֶה לִי זֶה לְרֹאשׁ־הָרַי, אָז יִהְיֶה לִי זֶה לְרֹאשׁ־הָרַי הָאַחֲרוֹן! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא אֶל לִבּוֹ מִדֵּי עֲלוֹתוֹ, וְהוּא מְנַחֵם אֶת לִבּוֹ בִּמְשָׁלִים קָשִׁים, כִּי הָיָה לִבּוֹ כֹאֵב כַּאֲשֶׁר לֹא הָיָה מֵעוֹדוֹ. וּבְהַגִּיעוֹ עַד לִמְרוֹם כֶּתֶף הָהָר, וַיַּרְא וְהִנֵּה הַיָּם אֲשֶׁר מִנֶּגֶד פָּרוּשׂ לְפָנָיו, אָז עָמַד תַּחְתָּיו דּוּמָם וַיַּחֲרֵשׁ עֵת רַבָּה. וְהַלַּיְלָה מִסָּבִיב קַר בִּמְרוֹמִים אֵלֶּה וּבָהִיר וְזָרוּעַ כֹּכָבִים.

וּבְאַחֲרִיתוֹ אָמַר אֶל־לִבּוֹ בְּעֶצֶב: אָכֵן הִכַּרְתִּי אֶת־גּוֹרָלִי. הָבָה נָא, נָכוֹן אָנֹכִי! הִנֵּה־זֶה הַחִלָּה בְרִידָתִי הָאַחֲרוֹנָה!

אוי לִי, הִנֵּה הַיָּם הַשָּׁחוֹר וְהָאֵבֶל הַזֶּה אֲשֶׁר מִתַּחְתַּי! אוי לִי, הִנֵּה הָעֲזוּבָה הַחֲשֵׁכָה וְהָהָרָה הַזֹּאת! אוי לִי, אַתָּה גוֹרָלִי וְאַתָּה הַיָּם! אֲלֵיכֶם אָנֹכִי יוֹרֵד עַתָּה!

לִפְנֵי הָעֶלְיוֹן מִכֹּל הֲרֵי אָנֹכִי עוֹמֵד פֹּה וְלִפְנֵי הָאָרוֹךְ מִכֹּל מַסָּעַי: לָכֵן עָלַי לָרֶדֶת עָמוֹק עָמוֹק, שִׁבְעָתַיִם מִכָּל־אֲשֶׁר יָרַדְתִּי מֵעוֹדִי:

— — עָמוֹק עָמוֹק אֶל תּוֹךְ הַכְּאֵב, שִׁבְעָתַיִם מִכָּל אֲשֶׁר יָרַדְתִּי מֵעוֹדִי, וַעַד לְתוֹךְ הַשְּׁחוֹרָה מִכָּל הַתְּהוֹמוֹת! זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר חָפֵץ גוֹרָלִי: הָבָה נָא, נָכוֹן אָנֹכִי!

מִי הוֹלִיד אֶת־הֶהָרִים הַגְּבֹהִים? כָּכָה שָׁאַלְתִּי אֶת־נַפְשִׁי לְפָנִים. אָז דָּרַשְׁתִּי וְיָדַעְתִּי כִּי הַיָּם הוּא הַמּוֹלִיד אוֹתָם.

וּכְתוּבָה הַתְּעוּדָה הַזֹּאת בְּאַבְנֵיהֶם וּבְקִירוֹת רָאשֵׁיהֶם. רַק מֵעֲנָק מַעֲמַקִּים עָלָה הָעֶלְיוֹן עַד לִמְרוֹם עֶלְיוֹתָיו. —

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא מִדֵּי הֱיוֹתוֹ עַל רֹאשׁ הָהָר אֲשֶׁר שָׁם הַקֹּר; וּבְבֹאוֹ עַד לִפְנֵי הַיָּם וְהוּא עוֹמֵד בְּבַדָּד בֵּין הַסְּלָעִים, וַיְהִי עָיֵף מִדַּרְכּוֹ וּמָלֵא כִלְיוֹן־נֶפֶשׁ שִׁבְעָתַיִם מִבָּרִאשׁוֹנָה.

אָז יְדַבֵּר: עוֹד יָשֵׁן הַכֹּל וְגַם הַיָּם עוֹדוֹ יָשֵׁן. שְׁכוּרַת־שֵׁנָה וְנָכְרִיָּה מַבֶּטֶת עֵינוֹ אֵלָי.

וְאוּלָם רוּחַ אַפּוֹ חַם — אֶת־זֹאת אָחִישׁ בְּנַפְשִׁי. וְגַם אֶת־זֹאת חַשְׁתִּי בְנַפְשִׁי כִּי הוֹלֵם הוּא. מִתְגּוֹלֵל הוּא בַּחֲלוֹמַי עַל־פְּנֵי כָרִים קָשׁוֹת.

הַטֵּה אָזְנְךָ וּשְׁמַע! מַה־מִּתְיַפֵּחַ הוּא מֵרֹב זִכְרוֹנוֹת רָעִים! — אוֹ הַאִם תִּקְוֹת רָעוֹת הֵן?

עִמְּךָ אָנֹכִי בְעֶצֶב, אַתְּ הַחַיָּה הַקּוֹדֶרֶת, וְעַל נַפְשִׁי חָרָה אַפִּי בִגְלָלֵךְ.

אוֹי לִי כִּי אֵין דֵּי אוֹנִים לְיָדַי! חַי אָנִי אִם לֹא בְּכָל לִבִּי חָפַצְתִּי לְגָאֳלֵךְ מֵחֲלוֹמוֹתַיִךְ הָרָעִים! —

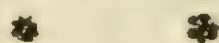
וּבְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתַּק מַר בְּקֹשִׁי רוּחוֹ עַל נַפְשׁוֹ. מַה־לְּךָ סָרַתּוּסְטְרָא! אָמַר – הֲלָיִם אַתָּה אוֹמֵר לָשִׁיר שִׁיר נֶחָמָה?

אִי לְךָ, סָרַתּוּסְטְרָא, אִי לְךָ כְּסִיל מְלֵא אַהֲבָה וּכְבַד אֱמוּנָה וּכְבַד בִּטָּחוֹן! וְאוּלָם כָּכָה הָיִיתָ תָּמִיד: תָּמִיד נִגַּשְׁתָּ גְּלוּי־לֵב אֶל־כָּל נוֹרָא.

אֶת־כָּל חַיָּה רָעָה עוֹד סַלְסֵל תְּסַלְסֵל. מְעַט נִשְׁמַת רוּחַ חַמָּה, מְעַט מַגָּע רַךְ אֲשֶׁר לְכַף רַגְלָהּ: – וְאַתָּה נָכוֹן כָּרֶגַע לְאַהֲבָה אוֹתָהּ וּלְהִתְרַפֵּק עָלֶיהָ.

הָאַהֲבָה הִיא אָסוֹן הַבּוֹדֵד, הָאַהֲבָה לְכָל אֲשֶׁר רַק רוּחַ חַיִּים בְּאַפּוֹ! אָכֵן רַק לִשְׂחוֹק אֶהְיֶה בְּאִוַּלְתִּי וּבְעַנְוָתִי אֲשֶׁר בְּאַהֲבָתִי! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא, וּבְדַבְּרוֹ שָׂחַק שֵׁנִית. אָז זָכַר אֶת רֵעָיו הָעֲזוּבִים, – וַיְהִי כְּמוֹ חָטָא לָהֶם בְּמַחְשְׁבוֹתָיו, וַיִּקְצוֹף עַל מַחְשְׁבוֹתָיו. וּבְעוֹד רֶגַע וַיָּשָׁב הַמְשַׂחֵק וַיֵּבְךְּ: – מִקֶּצֶף וּמִכִּלְיוֹן־נֶפֶשׁ בָּכָה סָרַתּוּסְטְרָא מָרָה

עַל הַמַּרְאָה וְהַחִידָה.

א.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִשְׁמַע בֵּין אַנְשֵׁי הָאֳנִיָּה, אֲשֶׁר סָרַתּוּסְטְרָא נוֹסֵעַ גַּם הוּא – כִּי הָיָה אִישׁ אֲשֶׁר עָלָה עִמּוֹ יַחְדָּו מֵאִיֵּי־הָעֵדֶן לָרֶדֶת גַּם הוּא בָּאֳנִיָּה – וַתָּקָם בָּהֶם תְּשׁוּקָה גְדוֹלָה עִם תּוֹחֶלֶת. וְאוּלָם סָרַתּוּסְטְרָא הֶחֱרִישׁ שְׁנֵי יָמִים וַיְהִי קַר וְחֵרֵשׁ מֵעֶצֶב וְלֹא עָנָה דָבָר גַּם עַל מַבָּטֵי־עֵינֵיהֶם וְגַם עַל שְׁאֵלוֹתֵיהֶם. וַיְהִי בְּעֶרֶב יוֹם שֵׁנִי, אָז שָׁב וַיִּפְקַח אֶת־אָזְנָיו, וְרַק הֶחֱרֵשׁ הֶחֱרִישׁ עוֹד: כִּי דִבְרֵי נִפְלָאוֹת זָרוֹת עִם שׁוֹאוֹת פִּתְאֹם מָצְאוּ הָאָזְנַיִם לִשְׁמֹעַ בָּאֳנִיָּה הַזֹּאת, אֲשֶׁר מִמֶּרְחַקִּים רַבִּים בָּאָה וּלְמֶרְחַקִּים רַבִּים שִׁבְעָתַיִם מוּעָדוֹת פָּנֶיהָ. וְסָרַתּוּסְטְרָא הָיָה מֵעוֹדוֹ רֵעַ לְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יַרְחִיקוּ לִנְסֹעַ וַאֲשֶׁר לֹא יִחְיוּ בִּלְתִּי־אִם בְּהַשְׁלִיכָם נַפְשָׁם מִנֶּגֶד. אָכֵן בְּאַחֲרִיתוֹ וַהִתְפַּתְּחָה פִּתְאֹם שְׂפָתָיו גַּם הֵן מִדֵּי הַרְבּוֹתוֹ לִשְׁמֹעַ וְקֶרַח לִבּוֹ נָמַס: – אָז פָּתַח אֶת־פִּיו וַיְדַבֵּר לֵאמֹר:

לָכֶם הַמְחַפְּשִׂים אַמִּיצֵי הַלֵּב, לָכֶם הַמְנַסִּים וּלְכָל אֵלֶּה אֲשֶׁר עִם מִפְרְשֵׂי תַהוּ יֵרְדוּ בָּאֳנִיּוֹת בְּלֵב יַמִּים נוֹרָאִים, –

לָכֶם שִׁכּוֹרֵי הַחִידוֹת וַעֲלִיזֵי בֵּינוֹת־עַרְבַּיִם, אֲשֶׁר נִשְׁמַתְכֶם מוֹשֶׁכֶת אֶתְכֶם בִּזְמִירוֹת חֲלִילִים אֶל־כָּל תְּהוֹם מַתְעָה:

כִּי לֹא לְמַשֵּׁשׁ אַתֶּם חֲפֵצִים בְּיַד־מְפַחֲדִים אַחֲרֵי כָל

הוט, וּבַאֲשֶׁר תּוּכְלוּ לָחוּד, שָׁם תִּתְעַבּוּ לְהָחֵלִיט דָּבָר – לָכֶם כֻּלְּכֶם אֲסַפֵּר אֶת הַחִידָה אֲשֶׁר רָאִיתִי – מַרְאֶה הִיא אֲשֶׁר לַבּוֹדֵד מִכָּל בּוֹדֵד. –

קֹדֵר הָלַכְתִּי בַּיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים בֵּין הַמְּדוּמִּים אֲשֶׁר מַרְאֵיהֶם כְּמַרְאֵה הַמֵּתִים, – קֹדֵר וּקְשֵׁה־לֵב וּשְׂפָתַי סְגוּרוֹת וּמְסֻגָּרוֹת. הֵן לֹא רַק שֶׁמֶשׁ אַחַת שָׁקְעָה עָלָי.

וּמַסְלוּל עָלָה פֶּרֶא בֵּין אַבְנֵי חָצָץ, וְהוּא פְּתַלְתֹּל וְגַלְמוּד, אֲשֶׁר גַּם עֵשֶׂב וְגַם שִׂיחַ לֹא יִסָּפְחוּ עוֹד אֵלָיו: מַסְלוּל־הָרִים הוּא אֲשֶׁר הִתְפּוֹרֵר תַּחַת רַגְלֵי הַמַּמְרֶה.

אִלֵּם דָּרַכְתִּי עַל חַלְּקֵי אֲבָנִים אֲשֶׁר צָלְלוּ בְּלַעֲגָם, אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר נִתְּנָה לַמּוֹט רַגְלִי רָמַסְתִּי: כָּכָה הֶעְפִּילָה רַגְלִי לַעֲלוֹת מַעְלָה מָעְלָה.

מַעְלָה מָעְלָה: – לַמְרוֹת הָרוּחַ אֲשֶׁר מָשַׁךְ אוֹתִי מַטָּה מַטָּה וְעַד לְמַעֲמַקֵּי תְהוֹמוֹת, זֶה רוּחַ הַכְּבֵדוּת, זֶה שְׂטָנִי וְאוֹיְבִי מֵאָז.

מַעְלָה מָעְלָה: – אַף־כִּי יָשַׁב עָלַי זֶה אֲשֶׁר חֶצְיוֹ גַּמָּד וְחֶצְיוֹ עֲטַלֵּף; נְכֵה־רַגְלַיִם יָשַׁב וְעָשָׂה נְכִים; וְהוּא מַטִּיל עוֹפֶרֶת אֶל אָזְנִי וְנִטְפֵי מַחְשָׁבוֹת עוֹפֶרֶת אֶל תּוֹךְ לִבִּי.

„הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! הַפְּטִיר חֶרֶשׁ מִלָּה אַחֲרֵי מִלָּה בְּלַעֲגוֹ. אַתָּה אֶבֶן הַחֲכָמִים! אֶל עָל הִשְׁלַכְתָּ אֶת רוּחֲךָ לְבַדְּךָ, וְאוּלָם חֹק הוּא: כָּל־אֶבֶן מֻשְׁלֶכֶת – שׁוֹב תָּשׁוּב וְתִפּוֹל!

הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! אַתָּה אֶבֶן הַחֲכָמִים, אַתָּה אֶבֶן הַקֶּלַע, אַתָּה מְפוֹצֵץ הַכּוֹכָבִים! אֶת רוּחֲךָ לְבַדְּךָ הִשְׁלַכְתָּ אֶל עָל, – וְאוּלָם כָּל אֶבֶן מֻשְׁלֶכֶת – שׁוֹב תָּשׁוּב וְתִפּוֹל!

וְזֶה לְךָ עָנְשְׁךָ: לָשֵׂאת אֶת נַפְשְׁךָ לְבַדְּךָ וְלִהְיוֹת נִרְגָּם בַּאֲבָנֶיךָ אַתָּה. אוֹי לְךָ, סָרַתּוּסְטְרָא! הֵן הִרְחַקְתָּ מְאֹד לְהַשְׁלִיךְ אֶת הָאֶבֶן – וְאוּלָם עָלֶיךָ תָּשׁוּב לִנְפּוֹל!"

וְאַחֲרֵי כֵן הֶחֱרִישׁ הַגַּמָּד וַיְהִי מַאֲרִיךְ בְּהַחֲרִישׁוֹ. וְאוּלָם דְּבַר הַחֲרִישׁוֹ הָיָה לִי לְלַחַץ אֲשֶׁר לְחָצַנִי מְאֹד; בְּשֶׁבֶת הַשְּׁנַיִם כָּכָה, וְהָיוּ גַלְמוּדִים שִׁבְעָתַיִם מִשֶּׁבֶת הָאֶחָד גַּלְמוּד!

עָלֹה עָלִיתִי, חָלֹם חָלַמְתִּי, חָשֹׁב חָשַׁבְתִּי – וְאוּלָם כָּל אֲשֶׁר מִסָּבִיב לִי לָחַץ אוֹתִי. לַחֹלָה נִמְשַׁלְתִּי אֲשֶׁר יִדְוֶה אַכְזָרִי הוֹנִיעָהוּ עַד לְהֵרָדֵם וַאֲשֶׁר חֲלוֹם אַכְזָרִי מִמֶּנּוּ שָׁב וַיְעִירֵהוּ מִתַּרְדֵּמָתוֹ. –

אָכֵן יֵשׁ בִּי דָבָר אֲשֶׁר פִּי יִקְרָא לוֹ אֹמֶץ־רוּחַ – וְהוּא אֲשֶׁר הֵמִית לִי תָמִיד אֶת כָּל קְשִׁי רוּחִי. אָז צִוָּה אֹמֶץ רוּחִי זֶה לַעֲמוֹד רֶגַע תַּחְתַּי וּלְדַבֵּר לֵאמֹר: „שִׁמְעָה נָא הַגַּמָּד! אַתָּה! אוֹ אָנֹכִי!“ –

אֹמֶץ־הָרוּחַ הוּא הַנִּבְחָר מִכָּל הַמְּמוֹתְתִים, – אֹמֶץ הָרוּחַ הַ מִּ שְׂ תָּ עֵ ר עַל אוֹיְבוֹ; אָכֵן יֵשׁ צְלִיל שַׁעֲשֻׁעִים בְּכָל דְּבַר הִשְׂתָּעֲרוּת.

וְהָאָדָם הוּא הָאַמִּיץ מִכָּל הַחַיּוֹת: כִּי עַל כֵּן הִתְגַּבֵּר עַל כָּל חַיָּה. בִּצְלִיל שַׁעֲשֻׁעִים הִתְגַּבֵּר גַּם עַל כָּל מַדְוֶה – וּמַדְוֵה הָאָדָם הֲלֹא זֶה הֶעָמֹק מִכָּל הַמַּדְוִים.

אֹמֶץ הָרוּחַ מְמוֹתֵת גַּם אֶת הַהַלְחָלָה אֲשֶׁר תֹּאחַז אֶת הָאָדָם מִדֵּי עָמְדוֹ עַל־פִּי תְהוֹמוֹת: וְאֵי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם לֹא יַעֲמֹד הָאָדָם עַל־פִּי תְהוֹמוֹת? הַאֵין רָאֹה גַּם הוּא רַק־רָאֹה תְהוֹמוֹת?

אֹמֶץ הָרוּחַ הוּא הַנִּבְחָר מִכָּל הַמְּמוֹתְתִים; אֹמֶץ הָרוּחַ מְמוֹתֵת גַּם אֶת הַחֶמְלָה, וְהַחֶמְלָה הֲלֹא הָעֲמֻקָּה מִכָּל הַתְּהוֹמוֹת: כְּכָל אֲשֶׁר יַעֲמִיק הָאָדָם לְהַבִּיט אֶל תּוֹךְ הַחַיִּים כֵּן יַעֲמִיק לְהַבִּיט גַּם אֶל תּוֹךְ הַכְּאֵב.

וְאוּלָם אֹמֶץ הָרוּחַ הוּא הַנִּבְחָר מִכָּל הַמְּמוֹתְתִים, – אֹמֶץ הָרוּחַ הַמִּשְׂתָּעֵר עַל אוֹיְבוֹ; מְמוֹתֵת הוּא אֶת הַמָּוֶת גַּם

הוא, כִּי אָמַר יֹאמַר: הֲ לָ זֶ ה יִקָּרֵא חַיִּים? הָבָה נָא! הָבָה עוֹד הַפַּעַם!"

וּבִדְבָרִים אֲשֶׁר כָּאֵלֶּה יֵשׁ צְלִיל שַׁעֲשֻׁעִים הַרְבֵּה. מִי אֲשֶׁר אָזְנַיִם לוֹ יִשְׁמַע. –

* *

*

ב.

"הָבָה נָא, גַּמָּד! קָרָאתִי. אֲנִי! אוֹ אַתָּה! וְאוּלָם אֲנִי הֶחָזָק מִשְּׁנֵינוּ –: אַתָּה טֶרֶם תֵּדַע אֶת מַחֲשַׁבְתִּי הָעֲמֻקָּה כַּתְּהוֹם! א וֹ ת הּ – הֵן לֹא יָכֹלְתָּ כִּי תְכִילֶנָּה!" –

אָז בָּא דָבָר אֲשֶׁר הֵקַל מֵעָלַי אֶת מַשָּׂאִי: קָפַץ הַגַּמָּד, זֶה הַמִּתְאַוֶּה, מֵעַל שִׁכְמִי וַיֵּרֶד וַיִּרְבַּץ עַל פְּנֵי אֶבֶן מִמּוּלִי! וְאוּלָם הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַדְנוּ רָאִיתִי וְהִנֵּה שַׁעַר.

"רְאֵה נָא אֶת הַשַּׁעַר הַזֶּה, גַּמָּד! הוֹסַפְתִּי לְדַבֵּר: הִנֵּה כֶּפֶל פָּנִים לוֹ. הִנֵּה שְׁנֵי דְרָכִים מִתְלַכְּדִים פֹּה יַחְדָּו – וְאוֹתָם לֹא עָבַר עוֹד אִישׁ עַד קְצֵיהֶם.

הִנֵּה הַדֶּרֶךְ הָאֶחָד הָאָרוֹךְ הַפּוֹנֶה לְאָחוֹר: מִדָּתוֹ נֶצַח. וְעוֹד זֶה גַּם הַדֶּרֶךְ הַשֵּׁנִי הָאָרוֹךְ הַפּוֹנֶה מִזֶּה וָהָלְאָה – נֶצַח שֵׁנִי הוּא.

וְהַדְּרָכִים הָאֵלֶּה צוֹרְרִים אִישׁ לְאָחִיו, מִתְנַגְּחִים הֵם רֹאשׁ לְעֻמַּת רֹאשׁ: – וּפֹה עַל יַד הַשַּׁעַר הַזֶּה הִנֵּה הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם יִתְלַכְּדוּ יַחְדָּו. וְשֵׁם הַשַּׁעַר כָּתוּב מִלְמַעְלָה: "רֶגַע".

אֲבָל מִי אִישׁ אֲשֶׁר יֵלֵךְ עַל הַדֶּרֶךְ הָאֶחָד, הָלֹךְ וְהוֹסֵף הָלֹךְ וְהַרְחֵק הָלְאָה הָלְאָה: הַאִם תְּדַמֶּה בְנַפְשְׁךָ, הַגַּמָּד, כִּי עַד עוֹלָם יָצֹרוּ הַדְּרָכִים הָאֵלֶּה אִישׁ לְאָחִיו?" –

כָּל דָּבָר יָשָׁר יְכַזֵּב, הַפְּטִיר הַגַּמָּד בִּשְׂפָתָיו בְּבוּז.
עֲקֻמָּה כָּל אֱמֶת וְהַזְּמַן גַּם הוּא – עָשׂוּי מַעְגָּל.

רַב לְךָ, אַתָּה רוּחַ הַכְּבֵדוּת! דִּבַּרְתִּי בְקֶצֶף, אַל נָא תָּקֵל כָּכָה אֶת מַשָּׂאֲךָ אַתָּה! עוֹד מְעַט וְאֶעֱזָבְךָ אוֹתְךָ פֹּה בַּאֲשֶׁר אַתָּה רוֹבֵץ, נְכֵה־רַגְלַיִם – וַאֲנִי הֲלֹא נְשָׂאתִיךָ גָּבוֹהַּ!

רְאֵה נָא – הוֹסַפְתִּי לְדַבֵּר – אֶת הָרֶגַע הַזֶּה! מִן הַשַּׁעַר־הָרֶגַע הַזֶּה יוֹצֵא וְיוֹרֵד רְחוֹב נֶצַח, רְחוֹב אָרוֹךְ מְאֹד, הַפּוֹנֶה לְאָחוֹר: מֵאַחֲרֵינוּ רֹבֵץ הַנֶּצַח.

הַאֵין זֶה כִּי כָל עִנְיָן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, אֲשֶׁר יָכוֹל לָרוּץ, כְּבָר רָץ אֶת דַּרְכּוֹ הָרְחוֹב הַזֶּה? הַאֵין זֶה כִּי כָל עִנְיָן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, אֲשֶׁר יָכוֹל לִהְיוֹת, כְּבָר הָיָה פַּעַם אַחַת וּכְבָר נַעֲשָׂה וּכְבָר חָלַף פֹּה?

וְאִם כָּל הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כְּבָר הָיָה לְעוֹלָמִים: מָה אַתָּה חוֹשֵׁב, גַּמָּד, עַל דְּבַר הָרֶגַע הַזֶּה? הַאֵין זֶה כִּי גַם הַשַּׁעַר הַזֶּה כְּבָר – הָיָה?

וְאִם לֹא קְשׁוּרִים כָּכָה בְּקֶשֶׁר אַמִּיץ כָּל הָעִנְיָנִים: אֲשֶׁר יִמְשֹׁךְ אַחֲרָיו הָרֶגַע הַזֶּה אֶת כָּל הָעִנְיָנִים הַבָּאִים? וּבְכֵן אֵפוֹא – – גַּם אֶת נַפְשׁוֹ עַצְמוֹ?

כִּי כָל עִנְיָן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ, אֲשֶׁר יָכוֹל לָרוּץ, גַּם בָּרְחוֹב הָאָרוֹךְ הַזֶּה וְגַם מִזֶּה וָהָלְאָה, הֲלֹא שׁוּמָה עָלָיו כִּי עוֹד יָרוּץ בּוֹ בְּבֹא עֵת! –

וְגַם הָעַכָּבִישׁ הָרֹמֵשׂ פֹּה לְאִטּוֹ לְאוֹר הַיָּרֵחַ וְגַם אוֹר הַיָּרֵחַ לְבַדּוֹ וְגַם אֲנִי וְגַם אַתָּה הָעוֹמְדִים פֹּה בַּשַּׁעַר וּמִתְלַחֲשִׁים בְּקוֹל דְּמָמָה עַל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בַּנֶּצַח – הַאֵין זֶה כִּי כֻלָּנוּ יַחְדָּו כְּבָר הָיִינוּ פֹּה?

וְגַם שׁוֹב נָשׁוּב עוֹד וְאֶל תּוֹךְ הָרְחוֹב הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר פֹּה עוֹד נָרוּץ וּמִזֶּה וּלְנֹכַח פָּנֵינוּ דֶּרֶךְ הָרְחוֹב הָאָרוֹךְ וְהָאָיֹם

יְהָיֶה – הַאִם לֹא שׁוֹב נָשׁוּב תָּמִיד וּלְנֶצַח כָּכָה?״–

כָּכָה דִּבַּרְתִּי בַּלָּט וְאֶת קוֹלִי הִשְׁפַּלְתִּי הָלֹךְ וְהַשְׁפֵּל, כִּי יָרֵאתִי מִפְּנֵי מַחֲשַׁבְתִּי אָנֹכִי וּמִפְּנֵי אֲחוֹרֵי מַחֲשַׁבְתִּי. אָז שָׁמַעְתִּי פִּתְאֹם קוֹל כֶּלֶב אֲשֶׁר יְיַלִיל מִקָּרוֹב.

הֲמֵעוֹדִי שָׁמַעְתִּי קוֹל כֶּלֶב אֲשֶׁר יְיַלִיל כָּכָה? אָז רָצָה מַחֲשַׁבְתִּי לְאָחוֹר: אָמְנָם כֵּן! בְּעוֹדִי יֶלֶד, בְּשַׁחַר יְמֵי יַלְדוּתִי:––

– אָז שָׁמַעְתִּי קוֹל כֶּלֶב בְּהֵילִילוֹ כָּכָה. וְגַם רָאֹה רְאִיתִיו, וְהוּא נִעֲוֶה וּמִתְפַּלֵּץ וְרֹאשׁוֹ נָטוּ לְמַעְלָה, וּמִסָּבִיב לוֹ דְּמָמַת חֲצִי הַלַּיְלָה, אֲשֶׁר יַאֲמִינוּ אָז גַּם הַכְּלָבִים בְּרוּחוֹת:

– עַד כִּי אֲחָזַתְנִי חֶמְלָה לְמַרְאֵהוּ. כִּי עָלָה הַיָּרֵחַ בִּמְלֹא אוֹרוֹ בִּדְמָמַת מָוֶת מֵעַל־פְּנֵי הַבַּיִת, וַיַּעֲמוֹד וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה לַבַּת־אֵשׁ עֲגֻלָּה; – דּוֹמֵם עָמַד מֵעַל־פְּנֵי הַגָּג הַשָּׁטוּחַ, כְּעוֹמֵד עַל־פְּנֵי נַחֲלָה נָכְרִיָּה: –

וְלַמַּרְאֶה הַזֶּה נִבְהַל הַכֶּלֶב – כִּי מַאֲמִינִים הַכְּלָבִים בְּגַנָּבִים וּבְרוּחוֹת. וּבְשָׁמְעִי גַּם עַתָּה קוֹל יְלָלָה אֲשֶׁר כָּזֹאת תֹּאחֲזֵנִי חֶמְלָה גַּם הַפַּעַם.

אַיֵּה אֵיפֹה הַגַּמָּד? אַיֵּה הַשַּׁעַר? אַיֵּה הָעַכָּבִישׁ? וְאַי קוֹל הַמְּלַחֲשִׁים? – הַאִם רַק חָלַמְתִּי? וְאִם אַחֲרֵי כֵן הֱקִיצוֹתִי? – רָאֵה הִנֵּה בֵּין סְלָעִים פְּרָאִים אָנֹכִי עוֹמֵד פִּתְאֹם, בָּדָד וְשׁוֹמֵם בְּאוֹר יָרֵחַ שׁוֹמֵם.

וּפֹה הִנֵּה אָדָם שׁוֹכֵב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה!

וּפֹה הִנֵּה גַּם הַכֶּלֶב – וְהוּא מְדַלֵּג וְכֻלּוֹ נַעֲוֶה וְנִהַם, – וְעַתָּה הִנֵּה הוּא רָאָה אוֹתִי בְּבֹאִי, – וְאָז יְיַלִיל שֵׁנִית וְיִשְׁאַג. – הֲמֵעוֹדִי שָׁמַעְתִּי קוֹל כֶּלֶב קֹרֵא כָּכָה לְעֶזְרָה?

וְאַף אָמְנָם הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי עַתָּה לֹא רָאִיתִי

כָּמהוּ מֵעוֹדִי. רֹעָה צָעִיר רָאִיתִי מִתְגּוֹלֵל בְּמַכְאוֹבָיו, וְהוּא נָחֱנָק וּמִתְנוֹדֵד וְנַעֲוֵה פָּנִים, וְנָחָשׁ שָׁחוֹר וְכָבֵד יוֹצֵא וְתָלוּי מִפִּיו.

הֲמֵעוֹדִי רָאִיתִי בִּפְנֵי אָדָם תּוֹעֵבָה רַבָּה וּזְוָעָה נוֹרָאָה כָּכָה כְּכֹל אֲשֶׁר רָאִיתִי הַפַּעַם? הַאִם יָשֵׁן? – וְאָז עָלָה הַנָּחָשׁ בְּלוֹעוֹ וַיְשַׁבְּהוּ וַיִּתְחַזֵּק עַל לְשׁוֹנוֹ עַד בִּלְתִּי הִפָּרֵד עוֹד!

וְיָדִי הִתִּיקָה אֶת הַנָּחָשׁ, הָלֹךְ וְהַתֵּק הָלֹךְ וְהַתֵּק – וְלַשָּׁוְא! לֹא הִתִּיקָה יָדִי אֶת הַנָּחָשׁ מִתּוֹךְ לוֹעוֹ. אָז קָרָאתִי בְּקוֹל גָּדוֹל: „כִּי עַתָּה נְשׁוֹךְ בּוֹ! נְשׁוֹךְ בּוֹ!

מֹלֹק רֹאשׁוֹ! נְשׁוֹךְ בּוֹ!“ – כָּכָה הִתְפָּרֵץ קוֹל מִקִּרְבִּי, כִּי חֶרְדָתִי וְשִׂנְאָתִי, תּוֹעֲבָתִי וְחֶמְלָתִי, כָּל הַטּוֹב וְכָל הָרַע אֲשֶׁר בִּי, כָּל אֵלֶּה יַחְדָּו נָתְנוּ אֶת הַקּוֹל הָאֶחָד הַזֶּה. –

וְאַתֶּם אַמִּיצֵי הַלֵּב אֲשֶׁר מִסָּבִיב, אַתֶּם הַמְחַפְּשִׂים, אַתֶּם הַמְנַסִּים, וְכָל אֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמִפְרְשֵׂי תֹהוּ יָרְדוּ בָאֳנִיּוֹת בְּיַמִּים אֲשֶׁר לֹא יֵחָקְרוּ! אַתֶּם עֲלִיזֵי הַחִידוֹת!

חוּדוּ נָא לִי אֶת הַחִידָה אֲשֶׁר רָאִיתִי אָז, פִּתְרוּ נָא לִי אֶת הַמַּרְאָה אֲשֶׁר רָאָה הַבּוֹדֵד!

כִּי מַרְאָה הָיָה לִי זֶה וְחָזוֹן: – מָה רָאִיתִי אֵפוֹא אָז בְּמְשַׁל הֶחָזוֹן? וּמִי זֶה אֲשֶׁר שׁוּמָה עָלָיו לָבֹא עוֹד בְּאַחֲרִית הַיָּמִים?

מִי זֶה אֵפוֹא הָרֹעֶה אֲשֶׁר עָלָה הַנָּחָשׁ אֶל לוֹעוֹ? וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר שׁוּמָה עָלָיו כִּי כָל הַקָּשֶׁה וְכָל הַשָּׁחוֹר יָבֹא אֶל לוֹעוֹ?

– וְאָמְנָם עָשָׂה הָרֹעֶה כְּכָל־אֲשֶׁר יָעַץ אוֹתוֹ קוֹל זַעֲקָתִי, וַיִּשֹּׁךְ בּוֹ, וְגַם הֵיטִב מְאֹד לִנְשׁוֹךְ! – מִמֶּנּוּ וָהָלְאָה הִרְחִק מְאֹד הֵקִיא אֶת רֹאשׁ הַנָּחָשׁ: – אָז הִתְעוֹדֵד וַיָּקָם.

וְלֹא רֹעֶה עוֹד וְלֹא אָדָם עוֹד, – כִּי אִם נֶהְפַּךְ

כְּלוֹ וַיְהִי נָאוֹר פִּתְאֹם, נִשְׂחָק! כָּכָה לֹא שָׂחַק עוֹד אִישׁ מֵעוֹלָם!

הוֹי אַחַי, קוֹל שְׂחוֹק שָׁמַעְתִּי אֲשֶׁר לֹא הָיָה שְׂחוֹק אָדָם, — — וּמִנִּי אָז אוֹכֵל בִּי צִמָּאוֹן, כִּלְיוֹן נֶפֶשׁ הוּא אֲשֶׁר לֹא יִדֹּם.

כִּלְיוֹן נֶפֶשׁ אוֹכֵל בִּי לַשְּׂחוֹק הַהוּא: אוֹיָה, אֵיךְ זֶה אוּכַל לָשֵׂאת אֶת חַיַּי עוֹד! וְאֵיךְ זֶה יָכֹלְתִּי כִי אֶשָּׂא עַתָּה אֶת מוֹתִי! —

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

עַל אֹשֶׁר הָאָדָם לַמְרוֹת רְצוֹנוֹ.

וְסָרַתּוּסְטְרָא מְעַנֶּה אֶת־לִבּוֹ בְּחִידוֹת וּמְרֹרוֹת כָּאֵלֶּה
מִדֵּי עָבְרוֹ אֶת הַיָּם, וְאוּלָם כַּאֲשֶׁר הִרְחִיק דֶּרֶךְ אַרְבָּעָה
יָמִים מֵאִיֵּי הָעֵדֶן וּמֵרֵעָיו, אָז הִתְאוֹשֵׁשׁ וַיִּתְגַּבֵּר עַל־כָּל
מַכְאוֹבוֹ —: בְּיָד רָמָה וּבְרַגְלַיִם חֲזָקוֹת עָמַד שֵׁנִית אֶל גּוֹרָלוֹ:
אָז יְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶל־לִבּוֹ הַצָּהֵל לֵאמֹר:

הִנֵּה שֵׁנִית הָיִיתִי גַּלְמוּד כִּי כָכָה חָפַצְתִּי לִהְיוֹת. גַּלְמוּד
אָנֹכִי לְנוֹכַח שָׁמַיִם טְהֹרִים וּלְנוֹכַח יָם חָפְשִׁי — וְגַם הַפַּעַם
הִנֵּה מְסָבִיב לִי מוֹעֵד אַחַר־הַצָּהֳרָיִם.

לְמוֹעֵד אַחַר־הַצָּהֳרַיִם מָצָאתִי אֶת רֵעַי בַּפַּעַם הָרִאשֹׁנָה
וּלְמוֹעֵד אַחַר־הַצָּהֳרַיִם גַּם בַּפַּעַם הַשֵּׁנִית —: לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר
הוֹלֵךְ כָּל־הָאוֹר הָלֹךְ וּמַחֲרִישׁ.

כִּי אֲשֶׁר נֶחְשַׁל עוֹד אַחֲרֵי הָאֹשֶׁר בַּחֲצִי הַדֶּרֶךְ בֵּין
הַשָּׁמַיִם וּבֵין הָאָרֶץ, וּבִקֵּשׁ זֶה לוֹ לְמָלוֹן עַתָּה נְשָׁמָה מְאִירָה:
מֵ ר ב אֹ שֶׁ ר הוֹלֵךְ עַתָּה כָּל־הָאוֹר הָלֹךְ וּמַחֲרִישׁ.

אִי לָךְ אַחַר־הַצָּהֳרַיִם אֲשֶׁר לְחַיָּי! לְפָנִים יָרַד גַּם
אָשְׁרִי שֶׁלִּי אֶל הָעֵמֶק, לְבַעֲבוּר בַּקֵּשׁ לוֹ מָלוֹן; אָז מָצָא
לוֹ אֶת הַנְּשָׁמוֹת הַפְּתוּחוֹת הָאֵלֶּה הַשְּׂמֵחוֹת בְּבֹא לָהֶן
אוֹרֵחַ

אִי לָךְ אַחַר־הַצָּהֳרַיִם אֲשֶׁר לְחַיָּי! הֵן כָּל אֲשֶׁר
לִי נָתַתִּי בְּעַד הַדָּבָר הָאֶחָד הַזֶּה: בְּעַד הַמַּטָּע הַחַי הַלָּז

אֲשֶׁר לְמַחְשְׁבוֹתַי וּבְעַד אוֹר־הַבֹּקֶר, הַלָּז אֲשֶׁר לְמִבְטַר תִּקְוָתִי!

רֵעִים בִּקֵּשׁ לְפָנִים הַבֹּרֵא לוֹ וּבָנִים לְתִקְוָתוֹ הוּא: וְרָאָה נָא, כִּי לֹא יָכוֹל לִמְצֹא אוֹתָם זוּלָתִי אִם בְּעֶצֶם יָדוֹ יִבְרָאֵם לוֹ בָּרִאשֹׁנָה.

כִּי עַל־כֵּן אָנֹכִי עוֹמֵד אֵפוֹא בַּחֲצִי מִפְעָלִי, מִדֵּי לֶכְתִּי אֶל בָּנַי וּמִדֵּי שׁוּבִי מֵעִמָּם; לְמַעַן בָּנָיו שׁוּמָה הָיְתָה עַל סָרַתּוּסְטְרָא לְהַשְׁלִים בָּרִאשֹׁנָה אֶת בִּנְיַן נַפְשׁוֹ.

כִּי בְּכָל מְאֹדוֹ אֹהֵב הָאָדָם רַק אֶת בְּנוֹ וְאֶת מִפְעָלוֹ, וּבַאֲשֶׁר יֵשׁ אַהֲבָה גְּדוֹלָה לְעַצְמוֹ וְלִבְשָׂרוֹ שָׁם אוֹת הוּא לְהֵרָיוֹן: זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר מָצָאתִי אָנֹכִי.

עוֹד בָּנַי רַעֲנַנִּים בַּאֲבִיבָם הָרִאשׁוֹן וְהֵם שְׁתוּלִים קְרוֹבִים אִישׁ לְאָחִיו וְהָרוּחוֹת מְנִידִים אוֹתָם יַחְדָּו אֶת עֲצֵי גַנִּי אֵלֶּה וַעֲצֵי מִבְחַר אַדְמָתִי.

חַי אָנִי, בִּמְקוֹם שָׁם שְׁתוּלִים עֵצִים כָּאֵלֶּה יַחְדָּו, שָׁם אִיֵּי הָעֵדֶן!

וְאוּלָם יֵשׁ יוֹם וַאֲנִי אוֹצִיאָם מִן הָאָרֶץ וְאֶטַּע אֶת־כָּל אֶחָד בִּלְבַדּוֹ: לְמַעַן אֲשֶׁר יִלְמוֹד הֱיוֹת בָּדָד וּמַמְרֶה וְנִזְהָר.

וְקָשֶׁה יִהְיֶה וְנֶעְקָשׁ וָרַךְ לִנְטוֹת גַּם בְּקָשְׁיוֹ; כָּכָה יַעֲמוֹד לִי עַל שְׂפַת הַיָּם – מִגְדַּל־אוֹר חַי אֲשֶׁר אֵין אָרוֹן לְחַיָּיו.

וּבַאֲשֶׁר הַסְּעָרוֹת מְגִיחוֹת אֶל הַיָּם וּפִי הֶהָרִים שׁוֹתֶה מַיִם, שָׁם תִּהְיֶה לְכָל אִישׁ מֵהֶם מִשְׁמֶרֶת יוֹם וּמִשְׁמֶרֶת לַיְלָה, לְמַעַן הִבָּחֵן וּלְמַעַן הַכִּיר אֶת נַפְשׁוֹ לְבַדּוֹ.

לְבַעֲבוּר יֻכַּר וְיִבָּחֵן אִם הוּא כָּמוֹנִי וּמִבְּנֵי גִילִי, – אִם אָרוֹן הוּא וּלְרָצוֹן הַמַּאֲרִיךְ יָמִים וּמַחֲרִישׁ גַּם בְּדַבְּרוֹ

וְנוֹתֵן לְאִישׁ שְׁאֵלָתוֹ, כִּי כָכָה הוּא לוֹקֵחַ גַּם מִדֵּי תְתוֹ.

– לְבַעֲבוּר יִהְיֶה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים לְרֵעַ לִי וּלְבֹרֵא וְהוֹגֵג יַחַד עִם סָרַתּוּסְטְרָא –: אִישׁ אֲשֶׁר יִכְתּוֹב אֶת חֲפָצַי עַל לוּחוֹתַי: אֲשֶׁר יְשַׁלֵּם כָּל דָּבָר וְכָל עִנְיָן שִׁבְעָתַיִם כָּכָה.

וּלְמַעֲנוֹ וּלְמַעַן הַדּוֹמִים לוֹ שׁוּמָה עָלַי לְהַשְׁלִים אֶת נַפְשִׁי גַּם אָנִי: לָכֵן אֲנִי בוֹרֵחַ עַתָּה מִפְּנֵי אָשְׁרִי וּמִתְמַכֵּר לְכָל אָסוֹן – לְבַעֲבוּר בָּחֹן וּלְבַעֲבוּר הַכִּיר אֶת נַפְשִׁי גַּם אֲנִי בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה.

וְחַי אָנִי אִם לֹא הָיָה כְּבָר הַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן אֲשֶׁר אֵלֵךְ; וְגַם הַצֵּל אֲשֶׁר לַהוֹלֵךְ וְגַם קֹצֶר הָרוּחַ וְגַם הַדְּמָמָה הַחֲרִישִׁית – כֻּלָּם עָנוּ וְאָמְרוּ לִי: „כְּבָר הִגִּיעַ הַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן!"

הָרוּחַ נָשַׁב לִי בְּעַד חֹר הַמַּנְעוּל וַיֹּאמֶר „בֹּא!". הַדֶּלֶת הָעֲרִימָה לִי וַתִּפָּתַח לִרְוָחָה וַתֹּאמֶר „לֵךְ!"

וְאוּלָם רָתֹק רֻתַּקְתִּי אֶל הָאַהֲבָה לְבָנַי: הַתְּשׁוּקָה שָׂמְנָה לִי אֶת הַמּוֹקֵשׁ הַזֶּה, הַתְּשׁוּקָה לְאַהֲבָה – אֲשֶׁר שָׁלָל אֶהְיֶה לְבָנַי וַאֲשֶׁר אֲאַבֵּד נַפְשִׁי לָהֶם.

אִם רַק חָשֹׁק אֶחְשַׁק – וְהָיָה גַּם זֶה לִי כְּבָר הַאֲבֵיד נַפְשִׁי. לִי אַתֶּם, בָּנַי! וּבַדָּבָר הַזֶּה יְהִי נָא כֹּל בִּטָּחוֹן שָׁלֵם וְלֹא יִהְיֶה בּוֹ שֶׁמֶץ תְּשׁוּקָה.

אֲבָל שֶׁמֶשׁ אַהֲבָתִי רָבְצָה עָלַי בְּחֻמָּהּ, בְּעֶצֶם עֲסִיסוֹ רָתַח סָרַתּוּסְטְרָא – אָז הִתְעוֹפְפוּ עָלַי צְלָלִים וּפִקְפּוּקִים.

לַקָּרַח וְלַחֹרֶף הִתְאַוְּתָה נַפְשִׁי: „מִי יִתֵּן לִי קָרַח וָחֹרֶף, אֲשֶׁר אֶחֱרוֹק וְאֶשְׁרוֹק שֵׁנִית!" כָּכָה נֶאֱנַחְתִּי – אָז עָלוּ מִלְּפָנַי עַרְפִלֵּי קֹר.

כָּל-עָבַר אֲשֶׁר לִי פָּתַח אֶת קְבָרָיו, וְיֵשׁ אֲשֶׁר עָלָה

מִשָּׁם כְּאֵב אֲשֶׁר נִקְבַּר חַי: – כִּי רק הֶאֱרִיךְ לִישׁוֹן וַיְהִי נֶחְבָּא בְּתַכְרִיכֵי מֵתִים.

הִנֵּה כָּכָה קָרָא אֵלַי בְּאוֹתוֹת כָּל דָּבָר מִסָּבִיב: „כְּבָר הִגִּיעַ הַמּוֹעֵד!" וַאֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי; עַד אִם רָעֲשָׁה בָּאַחֲרוֹנָה גַּם תְּהוֹמִי וּמַחֲשַׁבְתִּי נָשְׁכָה לִי.

הוֹי לִתְהוֹם־מַחֲשַׁבְתִּי, אֲשֶׁר אַתְּ מַחֲשַׁבְתִּי שֶׁלִּי! מָתַי יִהְיֶה לִי הַכֹּחַ לִשְׁמוֹעַ אוֹתֵךְ חוֹתֶרֶת בִּי וְלֹא אֶחֱרַד עוֹד!

עַד לְצַוָּארִי יַךְ לִבִּי בִּי בְּשָׁמְעִי אוֹתֵךְ חוֹתֶרֶת! גַּם דִּמְמָתֵךְ עוֹד חוֹנֶקֶת אוֹתִי, אַתְּ הַדּוֹמֶמֶת עַד לִתְהוֹם!

עוֹד לֹא זָדְתִּי לִקְרֹא לָךְ כִּי תַעֲלִי: רַב לִי כִּי עִמִּי – נְשָׂאתִיךְ! עוֹד לֹא חָזַקְתִּי לְמַדַּי לְבַעֲבוּר הֱיוֹת לִי שְׁרִירוּת לֵב הָאַרְיֵה וּזְדוֹן רוּחוֹ!

גַּם כָּבְדֵּךְ לְבַדּוֹ כְּבָר הָיָה לִי נוֹרָא עַד בְּלִי דָי. וְאוּלָם יוֹם יָבֹא וְאֶמְצָא גַּם אֶת הַכֹּחַ וְגַם אֶת קוֹל הָאַרְיֵה, אֲשֶׁר יִקְרָא לָךְ לַעֲלוֹת!

וְהָיָה כִּי כָכָה אֶתְגַּבֵּר עָלַי, וְהִתְאַמַּצְתִּי לְהִתְגַּבֵּר גַּם בְּעֶצֶם עוֹד מִזֶּה וָהָלְאָה; נִצָּחוֹן שָׁלֵם יִהְיֶה חוֹתָם הִשְׁתַּלְּמִי! –

וּבֵין כֹּה וָכֹה וַאֲנִי אָתַע עַל פְּנֵי יַמִּים מְבַשְּׂרֵי שׁוֹאָה; הַגּוֹרָל, זֶה מַחֲלִיק־לָשׁוֹן, מְשַׂחֵק אֵלַי; לְפָנִים וְלְאָחוֹר אַבִּיט – וְאַחֲרִית לֹא אַבִּיט עוֹד.

עוֹד לֹא בָא לִי רֶגַע מִלְחַמְתִּי הָאַחֲרוֹנָה, – אוֹ הַאִם זֶה עַתָּה הוּא הוֹלֵךְ וָבָא? אָכֵן כִּיפִי רְמִיָּה מַבִּיטִים בִּי מִסָּבִיב הַיָּם וְהַחַיִּים!

הוֹי אַחַר־הַצָּהֳרַיִם: אֲשֶׁר לְחַיַּי! הוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵי עֶרֶב! הוֹי חוֹף בְּלֵב יָם! הוֹי שָׁלוֹם בְּרֹב סְפֵקוֹת! עַד־כַּמָּה אֲנִי סוֹבֵב אֲלֵיכֶם בְּאֵין־אֱמוּנָה!

אָכֵן אֵין־אֱמוּנָה אֲנִי לְעֻמַּת מִרְמַת יָפְיְכֶם! אֶל הָאֹהֵב נִמְשַׁלְתִּי, אֲשֶׁר בִּהְיוֹת הַשְּׂחוֹק רַךְ מִדַּי לֹא יַאֲמִין לוֹ.

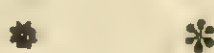
וְכַאֲשֶׁר יִדְחֹף, זֶה הַקַּנָּא, אֶת אֲהוּבָתוֹ מִלְּפָנָיו וְהוּא עָנֹג גַּם מִדַּי הִקְשׁוּתוֹ אֶת־לִבּוֹ, – כֵּן אֶדְחֹף מִלְּפָנַי אֶת רֶגַע אָשְׁרִי.

בְּרַח לְךָ, רֶגַע אָשְׁרִי! בָּא לִי טוּבְךָ עִמְּךָ לַמְרוֹת רְצוֹנִי! נָכוֹן אָנֹכִי פֹה לִקְרַאת מַכְאוֹב עָמוֹק – וְאַתָּה בָּאתָ לִי לְלֹא־מוֹעֵד!

בְּרַח לְךָ, רֶגַע אָשְׁרִי! טוֹב לְךָ כִּי תִבְחַר אֶת מְלוֹנְךָ שָׁם – בְּקֶרֶב בָּנַי! רַק מַהֵר וָלֵךְ! וְגַם בָּרְכֵם נָא בָּרֵךְ לִפְנֵי־עֶרֶב בְּאָשְׁרִי שֶׁלִּי!

הִנֵּה הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ וְקָרֵב: הַשֶּׁמֶשׁ יוֹרֶדֶת. לֵךְ וַעֲבֹר – אָשְׁרִי! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא. וַיְהִי הוּא מְחַכֶּה לְאָסוֹנוֹ כָּל הַלַּיְלָה, וְהוּא מְחַכֶּה לַשָּׁוְא: הָיָה הַלַּיְלָה בָּהִיר וּמַחֲרִישׁ כַּאֲשֶׁר הָיָה בָּרִאשׁוֹנָה וְהָאֹשֶׁר בָּא אֵלָיו הָלֹךְ וְקָרֵב, הָלֹךְ וְקָרֵב. אַךְ בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר לַעֲלוֹת, וַיִּשְׂחַק סָרַתּוּסְטְרָא אֶל לִבּוֹ וּבְלַעֲגוֹ אָמַר: „הִנֵּה הָאֹשֶׁר רוֹדֵף אַחֲרַי. אָכֵן זֶה לִי, יַעַן כִּי אָנֹכִי לֹא רָדַפְתִּי מֵעוֹדִי אַחֲרֵי נָשִׁים. וְאוּלָם הָאֹשֶׁר הֲלֹא אִשָּׁה“.

לִפְנֵי עֲלוֹת הַשֶּׁמֶשׁ.

הוֹ רָקִיעַ מִמַּעַל לִי, אַתָּה הַטָּהוֹר! אַתָּה הָעָמֹק! אַתָּה תְהוֹם־הָאוֹר! כִּי אַבִּיט אֵלֶיךָ וְרָעַד בְּשָׂרִי מֵרֹב תְּשׁוּקוֹת אֱלֹהִים.

אֲשֶׁר אַשְׁלִיךְ נַפְשִׁי אֶל תּוֹךְ מְרוֹמֶיךָ – הִנֵּה זֶה לִי מַעֲמַקִּי אֲ נִ י! אֲשֶׁר אֶסְתַּתֵּר בְּטָהֳרָתֶךָ – הִנֵּה זֹאת תֻּמָּתִי אֲ נִ י!

בְּיָפְיוֹ מִתְכַּסֶּה אֱלֹהִים: הִנֵּה כֵן אַתָּה מַסְתִּיר אֶת־כֹּכָבֶיךָ. אֵין אַתָּה דֹבֵר דָּבָר: הִנֵּה כֵן אַתָּה מְסַפֵּר אֶת חָכְמָתְךָ לִי.

אִלֵּם עַל פְּנֵי יָם הֹמֶה עָלִיתָ לִי הַיּוֹם, אַהֲבָתְךָ כְלִמָּתְךָ מַטִּיפוֹת כְּבוֹד־אֱלֹהִים אֶל נִשְׁמָתִי הַהֹמִיָּה.

כִּי בָאתָ אֵלַי יָפֶה, בְּעוֹדְךָ מִתְכַּסֶּה בְיָפְיֶךָ, כִּי תְדַבֵּר אֵלַי אִלֵּם, בְּעוֹדְךָ גָּלוּי בְחָכְמָתֶךָ:

וְאֵיךְ זֶה לֹא אַכִּיר כָּל הַכְּלִמָּה הַחֲבוּיָה בְּנִשְׁמָתֶךָ! לִ פְ נֵ י שֶׁמֶשׁ בָּאתָ אֵלַי הַבֹּדֵד מִכָּל בֹּדֵד.

רֵעִים אֲנַחְנוּ לְמִבָּרִאשֹׁנָה: צָרָה אַחַת וְרֹגֶז אֶחָד וּתְהוֹם אֶחָד לָנוּ גַם יַחַד; וְאַף גַּם הַשֶּׁמֶשׁ לָנוּ הִיא יָחַד.

אֵין אֲנַחְנוּ דֹבְרִים אִישׁ לְאָחִיו, כִּי רַבּוֹת מִדַּי

יָדַעְנוּ: – אִלְמִים אֲנַחְנוּ מַבִּיטִים אִישׁ אֶל אָחִיו וּמַשְׁהִקִים חָרֵשׁ אִישׁ לְאָחִיו אֶת רֹב חָכְמָתֵנוּ.

הַאִם לֹא אַתָּה הָאוֹר אֲשֶׁר לְאִשִּׁי? הַאֵין לְךָ אַתָּה הַנְּשָׁמָה־הָאָחוֹת אֲשֶׁר לְבִינָתִי?

יַחְדָּו לָמַדְנוּ אֶת־כֹּל; יַחְדָּו לָמַדְנוּ לַעֲלוֹת מִמַּעַל לָנוּ עַד אֶל עַצְמֵנוּ וּלְשַׂחֵק בְּאֵין־עָבִים: –

– לְשַׂחֵק בְּאֵין־עָבִים לָאָרֶץ מִתּוֹךְ עֵינַיִם מְאִירוֹת וּמִמֶּרְחַקֵּי אֵין קֵץ, בְּעוֹד אֲשֶׁר מִתַּחַת לָנוּ יִתְאַבְּכוּ חָזְקַת־יָד וְתַכְלִית וָפֶשַׁע כְּהִתְאַבֵּךְ גֶּשֶׁם.

וְאִם בָּדָד הָלַכְתִּי בַדֶּרֶךְ: לְמִי רָעֲבָה נַפְשִׁי בַלֵּילוֹת וּבִנְתִיבוֹת עֲקַלְקַלּוֹת? וְאִם עָלִיתִי הָרִים אֶת מִי בִקַּשְׁתִּי תָמִיד עַל הֶהָרִים, אִם לֹא אוֹתְךָ?

וְכָל לֶכְתִּי בַדֶּרֶךְ וְכָל עֲלוֹתִי בֶהָרִים: הֲלֹא רַק עֲצַת צָרָה וְעֶזְרַת רֶגַע הָיוּ אֵלֶּה לְאִישׁ לֹא־עָזוּר: – כִּי הִתְעוֹפֵף חָפֵץ כָּל חֶפְצִי בִי, רַק הִתְעוֹפֵף אֶל קִרְבְּךָ!

וְאֶת מִי שָׂנֵאתִי מִכֹּל, אִם לֹא אֶת הֶעָבִים הַנּוֹסְעִים וְאֶת כָּל אֲשֶׁר גָּאַל אוֹתְךָ? וְאֶת שִׂנְאָתִי גַּם הִיא שָׂנֵאתִי עֵקֶב אֲשֶׁר גֵּאֲלָה אוֹתְךָ!

עוֹיֵן אֲנִי אֶת הֶעָבִים הַנּוֹסְעִים – אֶת חֲתוּלֵי־טֶרֶף הַהֹלְכִים הָאֵלֶּה: יַעַן וּבְיַעַן הֵם לוֹקְחִים מֵעִמִּי וּמֵעִמְּךָ אֶת־אֲשֶׁר לָנוּ שְׁנֵינוּ יַחְדָּו – אֶת דִּבְרַת כֵּן נַעֲנוֹת אָמֵן עַד גְּבוּל וְתַכְלִית!

אֶת עוֹמְדֵי־בַתָּוֶךְ וְאֶת הַמִּתְעָרְבִים הָאֵלֶּה אֲנַחְנוּ עוֹיְנִים – אֶת הֶעָבִים הַנּוֹסְעִים הָאֵלֶּה: אֵלֶּה בַעֲלֵי הַמֶּחֱצָה וּמַחֲצִית הַמֶּחֱצָה, אֲשֶׁר בָּרֵךְ לֹא לָמְדוּ וַאֲשֶׁר גַּם קַלֵּל עַד הַיְסוֹד אֵינָם יוֹדְעִים.

טוֹב לִי שֶׁבֶת בְּתוֹךְ גִּיגִית תַּחַת שָׁמַיִם סְגוּרִים

תִּבְחַר לִי שֶׁבֶת בְּלִי שָׁמַיִם בְּתוֹךְ הַתְּהוֹם, מַרְאוֹת אוֹתְךָ, רְקִיעַ אוֹר, מְגֹאָל בְּעָבֵי־מַסָּע!

וּפְעָמִים רַבּוֹת הִתְאַוֵּיתִי לְהַדְבִּיק אוֹתָם בְּחַדּוּדֵי חוּטֵי זְהַב בָּרָק, לְמַעַן אֲשֶׁר אֶשְׁתָּעֵר כְּמוֹ רַעַם עַל בֶּטֶן סִירָם הַנָּפוּחַ וְאַךְ עָלֶיהָ כְּמוֹ תֹף: –

– וְהָיִיתִי לָהֶם לִמְתוֹפֵף אַכְזָרִי, יַעַן אֲשֶׁר גָּזְלוּ מִמֶּנִּי אֶת אִמְרַת כֵּן וְאִמְרַת אָמֵן אֲשֶׁר לְךָ, אַתָּה הָרָקִיעַ מִמַּעַל לִי, אַתָּה הַטָּהוֹר, אַתָּה הַמֵּאִיר! אַתָּה תְהוֹם־הָאוֹר! – וְיַעַן אֲשֶׁר מִמְּךָ גָּזְלוּ אֶת־כֵּן וְאֶת־אָמֵן אֲשֶׁר לִי אָ נִ י.

טוֹב לִי שִׁבְעָתַיִם שָׁאוֹן וְרַעַם וְקִלְלוֹת חָיִז מִמְּנוּחַת־חֲתוּלִים זֹאת הַזּוֹחֶלֶת וְהַפּוֹסַחַת עַל הַסְּעִפִּים; וְגַם בֵּין הָאָדָם שָׂנֵאתִי מִכֹּל אֶת הוֹלְכֵי־לְאַט וְאֶת אַנְשֵׁי הַמֶּחֱצָה וּמַחֲצִית הַמֶּחֱצָה וְאֶת עָבֵי־הַמַּסָּע הַפּוֹסְחִים עַל הַסְּעִפִּים וְזוֹחֲלִים.

וּמִי אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ לְבָרֵךְ: יִ לְ מ וֹ ד לְ קַ לֵּ ל! – הִנֵּה זֹאת הַתּוֹרָה הַבְּהִירָה אֲשֶׁר נָפְלָה מִתּוֹךְ שָׁמַיִם בְּהִירִים, הִנֵּה זֶה הַכּוֹכָב אֲשֶׁר עָלָה לִי בִּרְקִיעַ שָׁמַי גַּם בַּלֵּילוֹת אֲפֵלִים.

וַאֲנִי הִנְנִי אִישׁ מְבָרֵךְ וְאוֹמֵר־כֵּן, אִם רַק אַתָּה לִי עַל סְבִיבִי, אַתָּה הַטָּהוֹר! אַתָּה הַמֵּאִיר! אַתָּה תְהוֹם הָאוֹר! – עוֹד אֶל כָּל הַתְּהוֹמוֹת אָנֹכִי נֹשֵׂא אֶת אִמְרַת כֵּן שֶׁלִּי הַמְּבֹרֶכֶת.

לִמְבָרֵךְ הָיִיתִי וּלְאוֹמֵר־כֵּן: הִנֵּה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר נִלְחַמְתִּי עִם נַפְשִׁי יָמִים רַבִּים וְהָיִיתִי לְנִלְחָם, לְמַעַן אֲשֶׁר חָפְשִׁיּוֹת תִּהְיֶינָה יָדַי בְּבֹא מוֹעֵד וַאֲבָרֵךְ.

וְזֹאת לִי הַבְּרָכָה אֲשֶׁר לִי: כִּי יַעֲמוֹד כָּל אִישׁ מִמַּעַל לְכָל עִנְיָן וְהָיָה לוֹ לִרְקִיעַ שָׁמַיִם וְהָיָה לוֹ לְגַג עָגֹל וְהָיָה לוֹ לְכִפַּת תְּכֵלֶת וּלְמִבְטַח נֵצַח. אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר כָּכָה יְבָרֵךְ!

כִּי נִטְהַר וְהִתְקַדֵּשׁ כָּל עִנְיָן בִּבְאֵר הַנֵּצַח וּמֵעֵבֶר לַטּוֹב וְלָרָע; וְטוֹב וָרָע גַּם הֵמָּה אֵינָם בִּלְתִּי אִם צְלָלִים מַפְרִידִים וּמְצוּקוֹת לַהוֹת וְעָבֵי־מַסָּע.

חַי אֲנִי אִם לֹא בְרָכָה הִיא וְלֹא גִדּוּפָה בְלַמְּדִי לֵאמֹר: „מִמַּעַל לְכָל־דָּבָר תְּלוּיִם שְׁמֵי מִקְרֶה, שְׁמֵי תֻּמָּה, שְׁמֵי פֶּתַע פִּתְאֹם, שְׁמֵי שְׂרִירוּת לֵב."

„מִקְרֶה" – זֶה הוּא הַיַּחַשׂ הַקַּדְמוֹנִי אֲשֶׁר לְכָל הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ שַׁבְתִּי וְנָתַתִּי לְכָל דָּבָר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ, כִּי גְאַלְתִּים מִן הָעַבְדוּת מִתַּחַת יַד הַתַּכְלִית.

וְאֶת הַחָפְשָׁה הוֹאת וְאֶת הֶדְוַת הַשָּׁמַיִם הַוֹּאת פָּרַשְׂתִּי כְּמוֹ כִפַּת תְּכֵלֶת עַל פְּנֵי כָּל עִנְיָן מִמַּעַל, כִּי לִמַּדְתִּי, אֲשֶׁר מִמַּעַל לָהֶם וּבִלְעֲדֵיהֶם אֵין כָּל „חֵפֶץ נִצְחִי" – חָפֵץ.

אֶת שְׂרִירוּת לֵב זֹאת וְאֶת־אִוֶּלֶת שִׁגָּעוֹן זֹאת הֲקִימוֹתִי תַּחַת הַחֵפֶץ הַלָּז, כִּי לִמַּדְתִּי לֵאמֹר: „מִכָּל עִנְיָן נִבְצָרָה הָאַחַת – הַחָכְמָה!"

אָכֵן מְעַט חָכְמָה, זֶרַע דַּעַת מְעַט נָפוֹץ מִכֹּכָב לְכֹכָב – הֲלֹא זֹאת הַמַּחֲמֶצֶת הַמְעַטָּה הַמְּהוּלָה אֶל כָּל דָּבָר וְעִנְיָן: לְמַעַן הַסְּכָלוּת מְהוּלָה מְעַט חָכְמָה בְּכָל דָּבָר וְעִנְיָן!

מְעַט חָכְמָה לֹא נִפְלְאָה מִמֶּנּוּ; וְאוּלָם אֶת זֹאת מָצָאתִי לָבֶטַח בְּכָל דָּבָר וְעִנְיָן: אֲשֶׁר טוֹב לָהֶם שֶׁבְּעִתַּיִם לְחוֹלֵל – בְּכַף רֶגֶל מִקְרֶה.

הוֹ הָרָקִיעַ מִמַּעַל לִי, אַתָּה הַטָּהוֹר! אַתָּה הַנִּשָּׂא! הֲלֹא זֹאת הִיא טָהֳרָתְךָ, אֲשֶׁר זֶה עַכָּבִישׁ־הַחָכְמָה אֵין עִמְּךָ וְאֵין רֶשֶׁת עַכָּבִישׁ הַחָכְמָה: –

– כִּי אַדְמַת־מָחוֹל אַתָּה לִי לְמִקְרֵי אֱלֹהִים, כִּי שֻׁלְחַן אֱלֹהִים אַתָּה לִי לְקֻבִּיּוֹת אֱלֹהִים וְלִמְשַׂחֲקֵי בַקֻּבִּיּוֹת! –

הֲפָנֶיךָ יַאֲדִימוּ? אִם אֶת אֲשֶׁר לֹא יְדֻבַּר דִּבַּרְתִּי? אִם גִּדַּפְתִּי תַּחַת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְבָרֵךְ?

אוֹ הַכְּלִמַּת שְׁנַיִם יַחְדָּו הִיא אֲשֶׁר הִלְהִיבָה אֶת פָּנֶיךָ? הַמְצַוֶּה אַתָּה אוֹתִי לָלֶכֶת וּלְהַחֲרִישׁ, יַעַן כִּי – הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְקָרֵב עַתָּה?

עָמֹק הָעוֹלָם: – וְעָמוֹק שִׁבְעָתַיִם מֵאֲשֶׁר חָשַׁב הַיּוֹם מְאָד. לֹא לַכֹּל יֵשׁ הַצְּדָקָה לִהְיוֹת לוֹ דְּבָרִים לִפְנֵי עֲלוֹת הַיּוֹם. וְאוּלָם הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְקָרֵב: כִּי עַל כֵּן נִפָּרֶד־נָא עַתָּה אִישׁ מֵעַל אָחִיו!

הוֹ רָקִיעַ מִמַּעַל לִי, אַתָּה הַנִּכְלָם! אַתָּה הַלּוֹהֵט! הוֹ אַתָּה אָשְׁרִי לִפְנֵי עֲלוֹת הַשָּׁמֶשׁ! הִנֵּה הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְקָרֵב: כִּי עַל כֵּן נִפָּרֶד־נָא עַתָּה אִישׁ מֵעַל אָחִיו! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל הַצְּדָקָה הַמַּקְטִינָה.

א.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁב סָרַתּוּסְטְרָא לִהְיוֹת שֵׁנִית עַל הַיַּבָּשָׁה, אָז לֹא הָלַךְ יָשָׁר אֶל־עֵבֶר פְּנֵי הָרָיו וּמְעָרָתוֹ, כִּי אִם דְּרָכִים שׁוֹנוֹת הָלַךְ וּשְׁאֵלוֹת שׁוֹנוֹת שָׁאַל, וַיְהִי תָּר אֶת הַמָּקוֹם לְאָרְכּוֹ וּלְרָחְבּוֹ, כִּי עַל־כֵּן אָמַר עַל נַפְשׁוֹ בְּלָצוֹן לֵאמֹר: „הִנֵּה נַחַל הִיא אֲשֶׁר יָשׁוּב לָבוֹא לִמְקוֹרוֹ בְּרָב־נַפְתּוּלִים!" -- כִּי בִקְּשָׁה נַפְשׁוֹ לָדַעַת אֶת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה עִם הָאָדָם: הֲגָדֵל בֵּין כֹּה וָכֹה אִם קָטֹן. וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּרְא וְהִנֵּה טוּר בָּתִּים חֲדָשִׁים לְפָנָיו, וַיִּשְׁתָּאֶה וַיֹּאמַר:

„מַה־פֵּשֶׁר הַבָּתִּים הָאֵלֶּה? חַי אָנִי כִּי לֹא נְשָׁמָה גְדוֹלָה הֱקִימָה אוֹתָם לְבַעֲבוּר הֱיוֹתָם לָהּ לְמוֹפֵת!

הֲיֶלֶד סָכָל לָקַח אוֹתָם מִן הַצְּרוֹר אֲשֶׁר לְשַׁעֲשֻׁעָיו? מִי יִתֵּן וּבָא יֶלֶד שֵׁנִי וְהֵשִׁיב אוֹתָם אֶל תּוֹךְ צְרוֹרוֹ!

וְהַחֲדָרִים וְהַתָּאִים הָאֵלֶּה – הֲבְנֵי־אָדָם יוּכְלוּ לָבֹא וְלָצֵאת בָּהֶם? אָכֵן חָשַׁבְתִּי כִּי עֲשׂוּיִם הֵם לְמַעַן פְּסִילֵי צַלְמֵי מֶשִׁי, אוֹ לְמַעַן חֲתוּלִים מְלַקְקִים אֲשֶׁר נָכוֹנוּ לָתֵת אֶת בְּשָׂרָם גַּם הֵם לִמְלַקְקִים".

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָמַד וַיְהִי חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת. אָז יְדַבֵּר בְּעֶצֶב לֵאמֹר: „הִנֵּה כָל אֲשֶׁר לִפְנֵי הוֹלֵךְ וְקָטֹן!

בְּכָל־אֲשֶׁר אַבִּיט אֶרְאֶה רַק שְׁעָרִים שְׁפָלִים: מִי אִישׁ

אֲשֶׁר כָּ מ וֹ נִ י הֲלֹא עָבַר יַעֲבֹר אוֹתָם, וְאוּלָם שׁ וּ מָ ה תִהְיֶה עָלָיו – לְהִשְׁתּוֹחֵחַ!

הוֹי מָתַי יָבֹא הַיּוֹם אֲשֶׁר אָשׁוּב שֵׁנִית אֶל מוֹלַדְתִּי וְלֹא תִהְיֶה עוֹד שׁוּמָה עָלַי לְהִשְׁתּוֹחֵחַ – וְאַף כִּי לִ פְ נֵ י הַ קְּ טַ נִּ י ם!" –

וְזַרַתּוּסְטְרָא נֶאֱנַח וַיַּבֵּט לְמֶרְחַקִּים. –

בַּיּוֹם הַהוּא נָשָׂא זַרַתּוּסְטְרָא אֶת מַשָּׂאוֹ עַל הַצְּדָקָה הַמַּקְטִינָה.

* *
*

ב.

עֹבֵר אָנֹכִי בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה וְעֵינַי פְּקוּחוֹת: לֹא יֹאבוּ סְלוֹחַ לִי אֶת־אֲשֶׁר לֹא צָרָה עֵינִי בְּצִדְקוֹתֵיהֶם.

נוֹשְׁכִים הֵם אוֹתִי, יַעַן כִּי אוֹמֵר אָנֹכִי אֲלֵיהֶם: לַאֲנָשִׁים קְטַנִּים דְּרוּשׁוֹת צְדָקוֹת – וָרַק כִּי יֻקַּשׁ מִמֶּנִּי לְהָבִין כִּי אֲנָשִׁים קְטַנִּים דְּ ר וּ שִׁ י ם!

דּוֹמֶה אָנֹכִי לְתַרְנְגֹל בְּחָצֵר נָכְרִיָּה, אֲשֶׁר גַּם הַתַּרְנְגֹלוֹת נוֹשְׁכוֹת אוֹתוֹ. וְאוּלָם בִּגְלַל זֶה אֵין לִבִּי רַע עֲלֵיהֶם.

נֹשֵׂא אָנֹכִי אוֹתָם כְּנָשׂוֹא כָּל שַׁעֲרוּרָה קְטַנָּה; עָקוֹץ לִקְטַנִּים נֶחְשְׁבָה לִי לְחָכְמָה בַּעֲבוּר הַקִּפּוֹד.

מְדַבְּרִים הֵם כֻּלָּם בִּי בְּשִׁבְתָּם בָּעֶרֶב אֶל פְּנֵי הָאֵשׁ; הִנֵּה הֵם מְדַבְּרִים בִּי, וְאוּלָם אֵין אִישׁ מֵהֶם – חוֹשֵׁב עָלַי!

הִנֵּה זֶה מִשְׁפַּט הַדְּמָמָה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר לָמַדְתִּי: שְׁאוֹנָם עַל סְבִיבִי יָשִׂים אַדֶּרֶת עַל פְּנֵי מַחְשְׁבוֹתַי.

שְׁאוֹן הֵם מַרְבִּים אִישׁ בְּאָזְנֵי אָחִיו לֵאמֹר: „מַה הַמַּצָּה הֶעָב הַקֹּדֶרֶת הַזֹּאת מִמֶּנּוּ? הָבוּ נָא וְנִשָּׁמֵר לְנַפְשֵׁנוּ, פֶּן תָּבִיא עָלֵינוּ מַגֵּפָה!

וּבְאַחַד הַיָּמִים הָאַחֲרוֹנִים וְאִשָּׁה אַחַת מִן הַנָּשִׁים הֵשִׁיבָה אָחוֹר בְּחָזְקָה אֶת בְּנָהּ הַיֶּלֶד מֵעָלַי בְּחָפְצוֹ לָסוּר אֵלַי, וַתִּצְעַק: „קְחוּ אֶת הַיְלָדִים מִזֶּה! עֵינַיִם אֲשֶׁר כָּאֵלֶּה אוֹכְלוֹת נִשְׁמוֹת יְלָדִים”.

גּוֹנְחִים הֵם בְּעֵת דַּבְּרִי: אָכֵן חוֹשְׁבִים הֵמָּה כִּי גְּנִיחָה זֶה דְּבַר־מַשְׂגֶּה עַל רוּחוֹת חֲזָקוֹת – אֵין הֵם מְבִינִים דָּבָר מִכָּל הַסְּעָרָה אֲשֶׁר לְאָשְׁרִי!

„עוֹד אֵין לָנוּ עֵת לְסָרַתּוּסְטְרָא” – כָּכָה הֵם עוֹנִים; אֲבָל מַה־בֶּצַע בָּעֵת אֲשֶׁר „עֵת אֵין לָהּ לְסָרַתּוּסְטְרָא”?

וְאַף כִּי בְהַלְלָם אוֹתִי! – הֶאוּכַל וְאִישַׁן עַל פְּנֵי מַהֲלָלָם הֶ מָּ ה? חֲגוֹרַת־קוֹצִים תְּהִלָּתָם לִי: גַּם אַחֲרֵי הֲסִירִי אוֹתָהּ עוֹד הִיא מְמָאִירָה.

וְגַם אֶת זֹאת לָמַדְתִּי בִּהְיוֹתִי בֵּינֵיהֶם: הַמְּהַלֵּל מִתְחַפֵּשׂ וְהָיָה כְּמֵשִׁיב, וּבֶאֱמֶת הוּא חָפֵץ כִּי יִרְבּוּ לָתֵת לוֹ!

שַׁאֲלוּ אֶת רַגְלִי אִם יָשָׁר בְּעֵינֶיהָ זֶה אֹרַח מַהֲלָלָם! אָכֵן לְפִי קוֹלוֹת וּצְלִילִים כָּאֵלֶּה גַּם רַקֵּד אֵין הִיא חֲפֵצָה וְגַם לֹא עָמֹד תַּחְתֶּיהָ.

אֶל הַצְּדָקָה הַקְּטַנָּה הֵם מוֹשְׁכִים וּמְהַלְלִים אוֹתִי; אֶל צְלִילֵי הָאֹשֶׁר הַקָּטָן הֵם אוֹמְרִים לְהַדִּיחַ אֶת רַגְלִי.

עוֹבֵר אָנֹכִי בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה וְהָעֵינַיִם פְּקוּחוֹת: קָ טְ נּ וּ מֵאֲשֶׁר הָיוּ וְעוֹד הוֹלְכִים הֵם וְקְטַנִּים: – וְאוּלָם הֲלֹא זֹאת כָּל תּוֹרָתָם עַל דְּ בַ ר הָ אֹ שֶׁ ר וְעַל דְּ בַ ר הַ צְּ דָ קָ ה!

כִּי הִנֵּה גַּם בְּצִדְקָתָם אֵין הֵם הוֹלְכִים בִּגְדוֹלוֹת – יַעַן כִּי חֲפֵצִים הֵם לָשֶׁבֶת בְּשַׁלְוָה. וְאוּלָם עִם הַשַּׁלְוָה תִּחְיֶה בְּשָׁלוֹם רַק צְדָקָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה הוֹלֶכֶת בִּגְדוֹלוֹת.

אָכֵן עַל־פִּי דַּרְכָּם מְלַמְּדִים גַּם הֵם צָעֹד וְגַם צָעֹד לְפָנִים: וְאוּלָם קֹרֵא אָנֹכִי לְזֹאת פְּ סֹ חַ אֲשֶׁר הֵם פֹּסְחִים. – לְנֶגֶף יִהְיוּ בָזֹאת לְכָל אִישׁ בִּהְיוֹתוֹ נֶחְפָּז לְדַרְכּוֹ.

וְיֵשׁ בָּהֶם אֲשֶׁר יֵלֵךְ לְפָנָיו וַאֲשֶׁר מִדֵּי לֶכְתּוֹ יַבִּיט לְאָחוֹר וְיַקְשֶׁה אֶת עָרְפּוֹ: בְּתַאֲוַת נֶפֶשׁ הִנְנִי מִשְׁתָּעֵר לְעֻמַּת אִישׁ כָּזֶה בְּדַרְכִּי מִדֵּי רוּצִי.

אַל נָא יְכַזְּבוּ רֶגֶל וְעֵינַיִם וְגַם אַל נָא יְכַזְּבוּ אִשָּׁה אֶת אֲחוֹתָהּ. וְאוּלָם מְלֶאכֶת דְּבַר הַכְּזָבִים נְפוֹצָה מְאֹד בֵּין הָאֲנָשִׁים הַקְּטַנִּים.

אֲחָדִים מֵהֶם חֲפֵצִים, וְאוּלָם רֻבָּם יַחְפֵּצוּ; אֲחָדִים מֵהֶם נֶאֱמָנִים, וְאוּלָם רֻבָּם רַק מְשַׂחֲקִים רָעִים עַל הַבָּמָה.

יֵשׁ בָּהֶם מְשַׂחֲקִים לַמְרוֹת דַּעְתָּם וּמְשַׂחֲקִים לַמְרוֹת חֶפְצָם –, וְהַנֶּאֱמָנִים מְעַטִּים מְאֹד, וְאַף כִּי הַמְשַׂחֲקִים הַנֶּאֱמָנִים.

וְדַרְכֵי גֶּבֶר מְעַטּוֹת פֹּה, כִּי עַל־כֵּן נֶהְפָּכוֹת נְשֵׁיהֶם לִגְבָרִים. כִּי רַק מִי גֶּבֶר בֶּאֱמֶת וְגָאַל זֶה בָּאִשָּׁה – אֶת הָאִשָּׁה.

וְזֹאת הָרָעָה מִן הַחֲנֻפּוֹת אֲשֶׁר מָצָאתִי לָהֶם: כִּי גַם הַמְּצַוִּים מַחֲנִיפִים וְעֹשִׂים אֶת צִדְקוֹת הָעֹבְדִים.

„אָנֹכִי עוֹבֵד, אַתָּה עוֹבֵד, הוּא עוֹבֵד״–כָּכָה מִתְפַּלֶּלֶת פֹּה גַּם חֲנֻפַּת הַשַּׁלִּיט. אָכֵן אוֹי לָאָדָם, אִם הָאָדוֹן הָרִאשׁוֹן הוּא רַק הָעֶבֶד הָרִאשׁוֹן!

וְגַם עַד לְתוֹךְ חֲנֻפּוֹתֵיהֶם הִתְגַּנְּבָה תַּאֲוַת הַדַּעַת אֲשֶׁר לְעֵינַי; אָכֵן נִחַשְׁתִּי וּמָצָאתִי הֵיטֵב אֶת אֹשֶׁר־הַזְּבוּבִים אֲשֶׁר לָהֶם וְאֶת הֲמִיָּתָם מִסָּבִיב לְלוּחוֹת הַזְּכוּכִית בְּחַלּוֹנוֹת מוּאֲרֵי שָׁמֶשׁ.

בְּרֹב הַטּוֹבָה כֵּן רֹב רִפְיוֹן הָרוּחַ אֲשֶׁר אָנֹכִי רֹאֶה מִסָּבִיב. בְּרֹב הַיֹּשֶׁר וְהַחֶמְלָה כֵּן רֹב רִפְיוֹן הָרוּחַ.

עֲגֻלִּים וִישָׁרִים וְטוֹבִים הֵמָּה אִישׁ לְנֶגֶד אָחִיו, כְּגַרְגְּרֵי חוֹל אֲשֶׁר עֲגֻלִּים וִישָׁרִים וְטוֹבִים יִהְיוּ לְנֶגֶד גַּרְגְּרֵי חוֹל.

הִתְרַפֵּק בְּרֹב הִסְתַּפְּקוּת עַל אֹשֶׁר קָטָן – הִנֵּה זֹאת

לָהֶם „עֲנָוָה“ וְגַם מִדֵּי עֲשׂוֹתָם כּזֹאת וְהִנֵּה הֵם אֹרְבִים כְּבָר בָּעֲנָוָה לַאֲשֶׁר קָטֹן חָדָשׁ.

וְזֹאת אֲשֶׁר הֵם חֲפֵצִים בְּסִכְלוּתָם יוֹתֵר מִכֹּל: אֲשֶׁר רַק לֹא יַכְאִיב לָהֶם אִישׁ. וְכָכָה הֵם מְמַהֲרִים לְקַדֵּם פְּנֵי כָל אִישׁ בְּשָׁלוֹם וְשֹׁחֲרִים טוֹב לוֹ.

וְאוּלָם כָּל־זֶה רַק מֹרֶךְ לֵב, אִם כִּי „צְדָקָה“ שְׁמוֹ. —

וְאִם יֵשׁ אֲשֶׁר יְדַבְּרוּ הָאֲנָשִׁים הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה קָשׁוֹת, הִנֵּה אָנֹכִי הוּא הַשּׁוֹמֵעַ כִּי רַק גְּרוֹנָם נִחַר; כָּל רוּחַ קַלָּה הַנּוֹשֶׁבֶת תְּחַרְחֵר אֶת גְּרוֹנָם.

חֲכָמִים הֵם וּלְצִדְקוֹתֵיהֶם אֶצְבָּעוֹת חֲכָמוֹת. וְאוּלָם אֶגְרוֹפִים הֵמָּה חֲסֵרִים; אֵין אֶצְבְּעוֹתֵיהֶם יוֹדְעוֹת לְהִסְתַּתֵּר תַּחַת אֶגְרוֹפִים.

לִצְדָקָה נֶחְשָׁב בְּעֵינֵיהֶם כָּל־אֲשֶׁר יִתֵּן עֲנָוָה וְהִתְאַפְּקוּת: הִנֵּה כָכָה עָשׂוּ אֶת הַזְּאֵב לְכֶלֶב וְאֶת הָאָדָם בְּנַפְשׁוֹ עָשׂוּ לְמִבְחַר חַיַּת־הַבַּיִת אֲשֶׁר לָאָדָם.

„אֶת כִּסְאֵנוּ נָשִׂים בַּתָּוֶךְ — הִנֵּה זֹאת תַּגִּיד לִי גְנֵבַת־שְׂחוֹקָם — כָּכָה נִהְיֶה רְחוֹקִים מֶרְחָק אֶחָד גַּם מִן הַלּוֹחֲמִים הַמֵּתִים וְגַם מִן הַחֲזִירִים הַמִּתְעַנְּגִים“.

וְאוּלָם כָּל זֹאת אֵינֶנָּה בִּלְתִּי אִם — מִדַּת אַנְשֵׁי־בֵינַיִם, אִם כִּי קוֹרְאִים הֵמָּה לָהּ הַמִּדָּה הַנְּכוֹנָה.

* * *

ג

עוֹבֵר אָנֹכִי בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה, וְיֵשׁ אֲשֶׁר אַפִּיל לִפְנֵיהֶם דָּבָר מִדְּבָרַי: וְאוּלָם הֵמָּה גַּם קַחַת וְגַם לִשְׁמוֹר בְּלִבָּם אֵינָם יוֹדְעִים.

מִשְׁתָּאִים הֵם כִּי לֹא בָאתִי לְבַעֲבוּר קְרֹא הָמָס עַל

תַּאֲוֹת וּמַעֲשֵׂי חָמָס; וְאוּלָם חַי אָנִי כִּי גַּם לְהַזְהִיר מִן הַגַּנָּבִים בַּשּׁוּק לֹא בָאתִי!

מִשְׁתָּאִים הֵם כִּי לֹא בָאתִי לְחַדֵּד וּלְרַדֵּד אֶת חָכְמָתָם שֶׁבְּעִתַּיִם כָּכָה: כְּמוֹ אֵין דֵּי לָהֶם חֲכָמִים מִתְחַכְּמִים עַד כֹּה, אֲשֶׁר קוֹלָם שֹׂרֵט בְּאָזְנַי כְּצִפֹּרֶן שָׁמִיר עַל לוּחַ אָבֶן!

וּבְקָרְאִי: „אֲרוּרִים יִהְיוּ הַשֵּׁדִים הַחֲרֵדִים אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם, עָקֹב אֲשֶׁר אָהֲבוּ לְהֵילִיל וּלְהַכּוֹת כַּף אֶל כָּף וְלַעֲבוֹד תָּמִיד" — וְקָרְאוּ הֵמָּה: „הִנֵּה רָשָׁע סָרַתּוּסְטְרָא."

וְעַל־כֻּלָּם יִקְרְאוּ כָכָה מְלַמְּדֵיהֶם הַמְלַמְּדִים לָהֶם אֶת תּוֹרַת הָעֲנָוָה —; וְלָכֵן הֵם הֵמָּה אֲשֶׁר אָהַבְתִּי מִכֹּל לִקְרֹא אֶל תּוֹךְ אָזְנֵיהֶם: אָמְנָם כֵּן הוּא! אָנֹכִי הִנְנִי סָרַתּוּסְטְרָא הָרָשָׁע!

הוֹי לְמוֹרֵי הָעֲנָוָה הַזֹּאת! שְׁרָצִים הֵם כְּכִנִּים בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר שָׁם קְטַנּוֹת וּמַדְוִים וּשְׁחִין פּוֹרֵחַ, וְרַק גֹּעַל נַפְשִׁי יְמַנְעֵנִי מִזּוּר אוֹתָם.

כִּי עַל כֵּן זֶה הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר לִי בַּעֲבוּר אָזְנֵיהֶם הֵמָּה: אֲנִי הִנְנִי סָרַתּוּסְטְרָא הָרָשָׁע, הָאוֹמֵר: „מִי רָשָׁע שִׁבְעָתַיִם מִמֶּנִּי, אֲשֶׁר אוּכַל לִשְׂמוֹחַ לִקְרַאת תּוֹרָתוֹ?"

אֲנִי הִנְנִי סָרַתּוּסְטְרָא הָרָשָׁע: אַיֵּה אֶמְצָא אָדָם כְּגִילִי? — וְאֵלֶּה הִנֵּה בְּנֵי אָדָם כְּגִילִי: אֲשֶׁר יִתְּנוּ לְנַפְשָׁם אֶת הַפְּצָה הִיא וַאֲשֶׁר יָסִירוּ מִקִּרְבָּם אֶת־כָּל דְּבַר עֲנָוָה.

אֲנִי הִנְנִי סָרַתּוּסְטְרָא הָרָשָׁע: עוֹד אָנֹכִי מְבַשֵּׁל לִי אֶת־כָּל מִקְרֶה בְּסִירִי אֲנִי; וְרַק כַּאֲשֶׁר בֻּשַּׁל הוּא כֻלּוֹ וְאָמַרְתִּי לוֹ: בָּרוּךְ תִּהְיֶה לִי מַאֲכָלִי שֶׁלִּי.

וְאַף אָמְנָם יֵשׁ אֲשֶׁר בָּא אֵלַי מִקְרֶה כְּמוֹ מוֹשֵׁל — וְאוּלָם בְּקוֹל מוֹשֵׁל שִׁבְעָתַיִם כָּכָה דִּבֵּר אֵלָיו חֶפְצִי אֲנִי וּכְרֶגַע וְהִנֵּה הוּא כּוֹרֵעַ אַרְצָה וּמִתְחַנֵּן אֵלַי —

וּמִתְחַנֵּן אֵלַי לְבַעֲבוּר יִמְצָא מָלוֹן אֶצְלִי וָלֵב, וּבִשְׂפַת

חֲלָקוֹת הוּא מְדַבֵּר עַל לִבִּי: „הַבִּיטָה נָא וּרְאֵה, סָרַתּוּסְטְרָא, הֲלֹא כָּכָה יָבֹא רַק הָרַע לָרַע!“ –

אֲבָל מַה אֲדַבֵּר פֹּה בְּמָקוֹם אֵין לָאִישׁ אָזְנַיִם כָּמוֹנִי – כִּי עַל כֵּן הָבוּ וְאֶקְרָא הַחוּצָה לֵאמֹר:

הוֹלְכִים אַתֶּם הָלֹךְ וּקְטַנִּים, אַתֶּם הָאֲנָשִׁים הַקְּטַנִּים! מִתְפּוֹרְרִים אַתֶּם הָלוֹךְ וְהִתְפּוֹרֵר, אַתֶּם שַׁאֲפֵי הַשַּׁלְוָה! הוֹלְכִים אַתֶּם עוֹד מְעַט וְכָלִים –

– מִפְּנֵי צִדְקוֹתֵיכֶם הָרַבּוֹת וְהַקְּטַנּוֹת וּמִפְּנֵי חֲטָאֵיכֶם הָרַבִּים וְהַקְּטַנִּים וּמִפְּנֵי עַנְוַתְכֶם הָרַבָּה וְהַקְּטַנָּה!

חֲמֹל רַב מְדַי וְנָשֹׂא פָּנִים רַב מְדַי – הִנֵּה זֹאת אַדְמַת מַטַּעֲכֶם! וְאוּלָם לְבַעֲבוּר יִגְדַּל עֵץ הֲלֹא שׁוּמָה עָלָיו כִּי יַכֶּה שָׁרָשִׁים קָשִׁים מִסָּבִיב לִסְלָעִים קָשִׁים!

וְגַם אֲשֶׁר תֶּחְסְרוּ מַעֲשׂוֹת וְאָרַג זֶה אֶת אֶרֶג עֲתִיד כָּל הָאָדָם: גַּם הָאֶפֶס אֲשֶׁר לָכֶם רֶשֶׁת עַכָּבִישׁ הוּא אוֹ עַכָּבִישׁ אֲשֶׁר יִחְיֶה מִדַּם הֶעָתִיד.

וּבְקַחְתְּכֶם וְהָיָה זֶה כִּגְנֵבָה, אַתֶּם הַצַּדִּיקִים הַקְּטַנִּים; וְאוּלָם הֵן גַּם בֵּין נְבָלִים עוֹד יְדַבֵּר הַכָּבוֹד: „רַק בַּאֲשֶׁר גְּבוּרָה מְאוּל, שָׁם יִגְנֹב הָאָדָם“.

„עוֹד יָבֹא יוֹם“ – הִנֵּה גַם זֹאת תּוֹרָה מִתּוֹרוֹת הָעֲנָוָה. וְאוּלָם רְאוּ הִנֵּה אָנֹכִי אוֹמֵר לָכֶם, אַתֶּם שַׁאֲפֵי שַׁלְוָה: עוֹד יֵלֵךְ יוֹם וְעוֹד אַתֶּם גַּם אַתֶּם תֵּלְכוּ וּמָעַט!

הוֹי לוּ הֲסִירוֹתֶם מִקִּרְבְּכֶם אֶת־כָּל חֵפֶץ לְמֶחֱצָה וִהְיִיתֶם שְׁלֵמִים בְּדַעְתְּכֶם גַּם לָעֲצֵלוּת וְגַם לַמַּעֲשֶׂה!

הוֹי לוּ הֲבִינוֹתֶם אֶת דְּבָרַי אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לֵאמֹר: „עֲשׂוּ נָא אֶת־כָּל אֲשֶׁר תַּחְפְּצוּ – וְאוּלָם אֲנָשִׁים הֱיוּ אֲשֶׁר יְכוֹלִים לַחֲפֹץ!“

„אֶהֱבוּ אֶת רֵעֲכֶם כְּמוֹכֶם – וְאוּלָם אֲנָשִׁים הֱיוּ בָּרִאשׁוֹנָה אֲשֶׁר תֶּאֱהָבוּ אֶתְכֶם בְּנַפְשְׁכֶם –

– אֲשֶׁר תְּאֶהֱבוּ אֶתְכֶם בְּנַפְשְׁכֶם בְּכָל הָאַהֲבָה הַגְּדוֹלָה וַאֲשֶׁר תְּאֶהֱבוּ אֶתְכֶם בְּנַפְשְׁכֶם בְּכָל הַבּוּז הַגָּדוֹל!" כֹּה אוֹמֵר סָרַתּוּסְטְרָא הָרָשָׁע. –

אֲבָל מָה אֲדַבֵּר פֹּה בִּמְקוֹם אֵין לְאִישׁ אָזְנַיִם כָּמוֹנִי! עוֹד הִקְדַּמְתִּי לָבֹא פֹּה יוֹם אֶחָד.

אָנֹכִי הוּא הָרָץ אֲשֶׁר הִקְדַּמְתִּי לָרוּץ לְפָנַי אֲנִי בְּקֶרֶב הָעָם הַזֶּה, אָנֹכִי הוּא הַתַּרְנְגֹל הַקֹּרֵא לְנַפְשׁוֹ פֹּה בְּתוֹךְ הָרְחוֹבוֹת הָאֲפֵלִים.

אֲבָל הִנֵּה יוֹמָם יָבֹא! וְגַם יוֹמִי אֲנִי יָבֹא! מִיּוֹם לְיוֹם יִקְטְנוּ, יִדַּלּוּ, יִכְלוּ – הוֹי יֹשֵׁב נוֹבֵל! הוֹי אַדְמַת מַטָּעִים נוֹבֶלֶת!

וְעוֹד מְעַט וְעָמְדוּ לְפָנַי כְּמוֹ חָצִיר יָבֵשׁ וַעֲרָבָה, וְגַם אָמְנָם יִהְיוּ לְמַשָּׂא עַל נַפְשָׁם הֵמָּה – וְשִׂבְעָתַיִם מֵאֲשֶׁר יַעַרְגוּ לְמַיִם, יַעַרְגוּ לְאֵשׁ!

אִי לְךָ יוֹם בָּרָק מְבֹרָךְ! אִי לְךָ סֵתֶר תַּעֲלוּמָה לִפְנֵי צָהֳרָיִם! – עוֹד יָבֹא יוֹם אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה אוֹתָם לְלַבּוֹת אֵשׁ מִתְלַקְּחוֹת וּמִתְנַבְּאִים יִהְיוּ לִי עִם לְשׁוֹנוֹת לֶהָבִים: –

וְהִתְנַבְּאוּ בְּבֹא הַיּוֹם בִּלְשׁוֹנוֹת לֶהָבִים לֵאמֹר: הִנֵּה הוּא בָא, הִנֵּה הוּא בָא, הִנֵּה הוּא קָרֵב, זֶה מוֹעֵד צָהֳרַיִם הַגָּדוֹל!

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

עַל הַר הַזֵּיתִים.

אֹרֵחַ רַע, הַחֹרֶף, יוֹשֵׁב לִי בְּחֲדְרִי; עוֹד תַּכְלִילוֹת יָדַי מִלַּחַץ יַד יְדִידוּתוֹ.

כִּבַּדְתִּי אוֹתוֹ, אֶת הָאוֹרֵחַ הָרָע הַזֶּה, וְאוּלָם בְּחֵפֶץ לֵב אָנֹכִי עוֹזֵב אוֹתוֹ לְנַפְשׁוֹ; בְּחֵפֶץ לֵב אָנֹכִי רָץ וּבוֹרֵחַ מִפָּנָיו, וּמִי הַמֵּיטִיב לָרוּץ, וְנִמְלַט זֶה מִפָּנָיו!

בְּרַגְלַיִם חַמּוֹת וּבְמַחֲשָׁבוֹת חַמּוֹת אָנֹכִי רָץ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם הָרוּחוֹת שׁוֹקְטִים – אֶל פִּנַּת־הַשֶּׁמֶשׁ אֲשֶׁר לְהַר זֵיתָי.

אָז אֶשְׂחַק לְאוֹרְחִי הַקָּשֶׁה. וְאוּלָם לִבִּי טוֹב עָלָיו; כִּי עַל כֵּן הוּא מַשְׁמִיד מִבֵּיתִי אֶת הַזְּבוּבִים וּמֵקִים לִי לִדְמָמָה שָׁאוֹן קָטֹן וָרָב.

כִּי אֵין אָזְנוֹ סוֹבֶלֶת בְּחֵפֶץ יַתּוּשׁ לְזַמֵּר, וְאַף כִּי שְׁנַיִם; גַּם אֶת הָרְחוֹב יַשֵּׁם. עַד אֲשֶׁר גַּם אוֹר הַיָּרֵחַ יֶחֱרַד בַּלַּיְלָה לְאָחוֹר

אוֹרֵחַ קָשֶׁה הוּא –, וְאוּלָם כִּבַּדְתִּיו; וְרַק עָבֹד לֹא אֶעֱבוֹד כְּמִשְׁפַּט הַמְּפֻנָּקִים לֶאֱלִיל הָאֵשׁ עַב הַבֶּטֶן.

טוֹב לִי הִשְׁתַּקְשֵׁק מְעַט בְּשִׁנַּי מֵעֲבֹד לָאֱלִילִים! – הִנֵּה זֶה אֹרַח דַּרְכִּי, וּמִכֻּלָּם אֲתַעֵב אֶת כָּל אֱלִילֵי הָאֵשׁ הַמִּתְחַמְּמִים וּמִתְאַבְּכִים וְנִדָּפִים.

אֲשֶׁר אָהַבְתִּי, אָהַבְתִּי בַחֹרֶף שִׁבְעָתַיִם מִבַּקַּיִץ; שִׁבְעָתַיִם אֶלְעַג עַתָּה לְשׂוֹנְאַי וּמֵעֹמֶק לִבִּי, מֵאָז שֶׁבֶת הַחֹרֶף בְּבֵיתִי.

וְחַי אָנִי אִם לֹא מֵעֹמֶק לִבִּי – וְגַם כִּי אָז חַל לְהִתְחַבֵּא אֶל מִטָּתִי, עוֹד יִשְׂחַק וְיִתְהוֹלֵל אָשְׁרִי הַמִּתְחַבֵּא; עוֹד יִשְׂחַק חֲלוֹם-הַכְּזָבִים אֲשֶׁר לִי.

הֶאָנֹכִי – זוֹחֵל? מֵעוֹדִי וְעַד כֹּה לֹא זָחַלְתִּי מִפְּנֵי עֲצָמִים; וְאִם יֵשׁ כִּי כִזַּבְתִּי, הֵן מֵאַהֲבָה כִזַּבְתִּי. לָכֵן אָנֹכִי שָׂמֵחַ גַּם בְּמִטַּת-הַחֹרֶף.

מִטָּה דַלָּה מְחַמֶּמֶת אוֹתִי שִׁבְעָתַיִם מִמִּטָּה עֲשִׁירָה, כִּי שׁוֹמֵר אָנֹכִי בְקִנְאָה גְדוֹלָה עַל עָנְיִי – וּבַחֹרֶף הוּא שׁוֹמֵר לִי אֶת חַסְדּוֹ שִׁבְעָתָיִם.

יוֹם יוֹם אֲנִי מֵחֵל אֶת מַעֲשַׂי בְּדָבָר זָדוֹן: אֶלְעַג לַחֹרֶף בַּהֲכִינִי לִי רַחְצָה קָרָה – וְעַל כֵּן זוֹעֵף עָלַי רֵעַ-בֵּיתִי הַקָּשֶׁה.

גַּם אֶקַּח בְּחֵפֶץ לֵב נֵר דּוֹנַג קָטָן וּבוֹ אֲחַטֵּט אוֹתוֹ מְעַט: אוֹ אָז יַנִּיחַ לִי אֶת רְקִיעַ הַשָּׁמַיִם מִבֵּין דִּמְדּוּמִים מְכַסֵּי עֵין הָאֵפֶר.

וְשִׁבְעָתַיִם אֶתְהוֹלֵל בַּבֹּקֶר: בָּאַשְׁמֹרֶה הָרִאשׁוֹנָה בְּצִלְצֵל הַדְּלִי אֶל הַבְּאֵר וְהַסּוּסִים צֹהֲלִים בְּחָמָם בְּתוֹךְ רְחוֹבוֹת קֹדְרִים: –

אָז אֲחַכֶּה בְכִלְיוֹן עֵינַיִם, כִּי יַעֲלֶה לִי רְקִיעַ אוֹר, רְקִיעַ חֹרֶף מְעֻטָּר זְקַן-שֶׁלֶג, זֶה הַשָּׂב וּלְבַן הַקָּדְקֹד, –

– רְקִיעַ הַחֹרֶף, זֶה הַדּוֹמֵם, אֲשֶׁר לִפְעָמִים גַּם אֶת שִׁמְשׁוֹ עוֹד הֶעֱלִים יַעֲלִים!

הֲמִמֶּנּוּ זֶה לָמַדְתִּי אֶת הַדְּמָמָה הָאֲרֻכָּה וְהַמְּאִירָה? אוֹ אִם לָמַד הוּא מִמֶּנִּי? אוֹ הָאִישׁ אִישׁ בְּרָאָה לוֹ לְבַדּוֹ בַּאֲשֶׁר הוּא?

רַב יִתְיַבָּה מְקוֹר כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים. – מֵרֹב

תְּשׁוּקָה מְקַפְּצִים כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים וְהָעֲלִיזִים אֶל תּוֹךְ הֱיוֹתָם: וְאֵיךְ זֶה יַעֲשׂוּ כָּזֹאת – רַק פַּעַם אֶחָת!

וְדָבָר טוֹב וְעָלֵז גַּם הַדְּמָמָה הָאֲרֻכָּה וְהַבֵּט בִּרְקִיעַ חֹרֶף מִתּוֹךְ פָּנִים מְאִירִים וּמְסִבֵּי עֵינַיִם עֲגֻלּוֹת: –

וְהָעֹלִים כָּמוֹהוּ בִּדְמָמָה אֶת שִׁמְשׁוֹ וְאֶת הַפֵּץ־שִׁמְשׁוֹ אֲשֶׁר לֹא יִקְנֶה מִפְּנֵי כֹל: חַי אֲנִי כִּי אֶת הַמְּלָאכָה הַזֹּאת וְאֶת זְדוֹן חֹרֶף זֶה לָמַדְתִּי הֵיטֵב!

מִבְחַר זְדוֹנִי וּמְלַאכְתִּי הוּא אֲשֶׁר לָמְדָה דְּמָמָתִי, לְבִלְתִּי הִתְוַדֵּעַ עַל־פִּי דְמָמָה.

מִשְׁתַּקְשֵׁק אָנֹכִי בְּמִלִּים וּבְקֻבִּיּוֹת, וְכָכָה אֲנִי מַשְׁלָה אֶת הַשּׁוֹמְרִים נוֹשְׂאֵי הַפָּנִים אֲשֶׁר לִי; מִיַּד כָּל הָאֹרְבִים הַקָּשִׁים הָאֵלֶּה עָלַי לְמַלֵּט אֶת חֶפְצִי וְאֶת תַּכְלִיתִי.

לְבִלְתִּי יַבִּיט אִישׁ אֶל תּוֹךְ יְסוֹדִי וְעַד קַרְקַע חֶפְצִי הָאַחֲרוֹן, – לָזֹאת בָּרָאתִי לִי אֶת הַדְּמָמָה הָאֲרֻכָּה וְהַמְּאִירָה.

יֵשׁ אֲשֶׁר רָאִיתִי חָכָם, וְהוּא הִתְכַּסָּה בְמַסְוֶה וְאֶת מֵימָיו דָּלַח, לְבִלְתִּי יַבִּיט אִישׁ אֶל קִרְבּוֹ וְאֶל אֲשֶׁר לוֹ.

אָז בָּאוּ אֵלָיו הַחֲכָמִים מִמֶּנּוּ חַסְרֵי הָאֱמוּנָה וּמְפַצְּחֵי הָאֱגוֹזִים: וְהוּא הוּא הָיָה הָרִאשׁוֹן לָהֶם אֲשֶׁר דִּיְגוּ אֶת דְּגוֹ הַנִּסְתָּר שֶׁבְּעֵתָיִם!

וְרַק הַבְּהִירִים, הָאַמִּיצִים, הַזַּכִּים – אֵלֶּה הֵמָּה לִי מִבְחַר הַדּוֹמְמִים הַמִּתְחַכְּמִים: כִּי הִנֵּה יְסוֹדָם עָמוֹק אֲשֶׁר גַּם הַמַּיִם הַזַּכִּים שֶׁבְּעִתַּיִם לֹא – יְגַלּוּהוּ. –

הוֹי רְקִיעַ חֹרֶף דוֹמֵם וּזְקַן שֶׁלֶג, הוֹי לְבַן קָדְקֹד עֲגוּל עֵינַיִם מִמַּעַל לִי! הוֹי מוֹפֵת־שָׁמַיִם אֲשֶׁר לְנִשְׁמָתִי וּלְהוֹלֵלוּתָהּ!

וְאִם לֹא שׁוּמָה עָלַי לְהִסְתַּתֵּר, כְּאִישׁ אֲשֶׁר בָּלַע זָהָב – לְבִלְתִּי רַטְּשָׁם לִי אֶת נִשְׁמָתִי?

אִם לֹא שׁוּמָה עָלַי לָצֵאת בְּקַבַּיִם, לְבִלְתִּי רְאוֹתָם

אֶת רַגְלֵי הָאֲרֻבּוֹת – כָּל אֵלֶּה בַּעֲלֵי הַקִּנְאָה וְקַלֵּי הַבִּינָה אֲשֶׁר עַל סְבִיבִי ?

כָּל אֵלֶּה הַנְּשָׁמוֹת הָעֲשֵׁנוֹת, הַמְּקֻמָּטוֹת, הַמְּחֻמָּמוֹת, הַיְרַקְרַקּוֹת, הַנְּעֻפּוֹת – אֵיךְ זֶה תּוּכַל קִנְאָתָם לָשֵׂאת אֶת אָשְׁרִי ?

כִּי עַל כֵּן אָנֹכִי מַרְאֶה לָהֶם רַק אֶת הַקֶּרַח וְאֶת הַחֹרֶף עַל פְּנֵי גִבְעוֹתַי, וְלֹא – כִּי עַל הָרַי עוֹד מִשְׂתָּרְגוֹת כָּל חֲגוֹרוֹת הַשֶּׁמֶשׁ מִסָּבִיב !

שׁוֹמְעִים הֵם רַק אֶת סַעֲרוֹת הָרְפִי בְּשָׁרְקָן, וְלֹא – כִּי נוֹסֵעַ אָנֹכִי גַּם עַל פְּנֵי יַמִּים חַמִּים, כְּמוֹ רוּחוֹת דָּרוֹם חַמִּים וּכְבֵדִים וְעֹרְגִים.

וְאַף גַּם חוֹמְלִים הֵם עָלַי בִּגְלַל מִקְרַי וּפְגָעַי : – וַאֲנִי הֲלֹא אֹמַר : „הַנִּיחוּ לַמִּקְרֶה וְיָבֹא אֵלַי – תָּמִים הוּא כְּמוֹ יֶלֶד !“

אֵיךְ יוּכְלוּ אֵפוֹא לָשֵׂאת אֶת אָשְׁרִי, לוּלֵא שַׂמְתִּי עַל פְּנֵי אָשְׁרִי פְּגָעִים וְצָרוֹת־חֹרֶף וּמִצְנְפוֹת דֻּבֵּי קֶרַח וּמַעֲטְפוֹת שְׁמֵי שָׁלֶג !

– וְלוּלֵא חָמַלְתִּי עַל חֶמְלָתָם הֵמָּה : חֶמְלַת בַּעֲלֵי הַקִּנְאָה וְקַלֵּי הַבִּינָה הָאֵלֶּה !

– וְלוּלֵא נֶאֱנַחְתִּי לִפְנֵיהֶם וְהִשְׁתַּקַּשְׁתִּי מִקֹּר וְנָתַתִּי אוֹתָם בְּאֹרֶךְ רוּחִי לְהִתְפַּתֵּל בִּתְחוּלֵי חֶמְלָתָם !

הִנֵּה זֹאת חָכְמַת זְדוֹנִי וְחָכְמַת רְצוֹנִי אֲשֶׁר לְנִשְׁמָתִי, כִּי אֶת הָרְפָּה וְאֶת סַעֲרוֹת קָרְחָהּ אֵין הִיא מַסְתִּירָה ; גַּם אֶת חֲבוּרוֹת־הַקֶּרַח אֲשֶׁר לָהּ אֵין הִיא מַסְתִּירָה.

לְאֶחָד תִּהְיֶה הַבְּדִידָה לְמִפְלָט אֲשֶׁר לַחוֹלֶה, וְלַשֵּׁנִי תִּהְיֶה הַבְּדִידָה לְמִפְלָט אֲשֶׁר מִפְּנֵי הַחוֹלִים.

יִשְׁמְעוּ נָא אוֹתִי בְּהִשְׁתַּקְשְׁקִי וּבְהֵאָנְחִי מִקֹּר הַחֹרֶף – כָּל הַנְּבָלִים הַדַּלִּים וְצָרֵי עַיִן אֵלֶּה אֲשֶׁר עַל סְבִיבִי ! בַּאֲנָחוֹת

וּבְהִשְׁתַּקְשׁוּת אֲשֶׁר כָּאֵלֶּה הֲלֹא אֲמַלֵּט עַל נַפְשִׁי מִפְּנֵי הַדְּרָיָהֶם
אֲשֶׁר הִשִּׁיקוּם בָּאֵשׁ.

יָנוּדוּ נָא לִי וְיֵאָנְחוּ עִמִּי עַל חַבְרוּת־הַקָּרַח אֲשֶׁר
מְצָאוּנִי: „עוֹד מְעַט וְהוּא יְקַפָּא בְּקֶרַח הַדַּעַת!“ – כָּכָה הֵם
מִתְאוֹנְנִים.

וּבֵין כֹּה וָכֹה וַאֲנִי הִנְנִי רָץ בְּרַגְלַיִם חַמּוֹת עַל פְּנֵי הַר־
הַזֵּיתִים אֲשֶׁר לִי לְאָרְכּוֹ וּלְרָחְבּוֹ; בְּפִנַּת הַשֶּׁמֶשׁ אֲשֶׁר לְהַר־
נִיתִי אֲנִי שָׁר וַאֲנִי לוֹעֵג לְכָל חֶמְלָה. –

כֹּה שָׁר סָרַתּוּסְטְרָא

° °
°

עַל אֵלֶּה אֲשֶׁר יַעַבְרוּ.

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָבַר לְאִטּוֹ בְּקֶרֶב עַם רַב וְעַל פְּנֵי עָרִים רַבּוֹת, וַיָּשָׁב דֶּרֶךְ עֲקַלְקַלּוֹת אֶל הָרוֹ וְאֶל מְעָרָתוֹ. הִנֵּה בָּא לְתֻמּוֹ עַד הַשַּׁעַר אֲשֶׁר לָעִיר הַגְּדוֹלָה, וֶאֱוִיל מִתְהוֹלֵל חָרַד לִקְרָאתוֹ וַיְפָרֵשׂ אֵלָיו בְּיָדָיו וַיִּשְׁתַּעַר עָלָיו וַיִּגְדֹּר לְפָנָיו דַּרְכּוֹ. וְהָאֱוִיל הוּא אֲשֶׁר קָרָא לוֹ הָעָם „הַקּוֹף אֲשֶׁר לְסָרַתּוּסְטְרָא", עָקֹב אֲשֶׁר חִקָּה אֶת זֶה מְעַט בְּאֹרַח דַּבְּרוֹ וּבִנְגִינַת מִלָּיו וְגַם לָקַח לוֹ לִפְעָמִים מִמֶּנּוּ דְּבָרִים מֵאוֹצַר חָכְמָתוֹ. וְהָאֱוִיל דִּבֵּר אֶל סָרַתּוּסְטְרָא לֵאמֹר:

„הִנֵּה פֹּה, סָרַתּוּסְטְרָא, הָעִיר הַגְּדוֹלָה: פֹּה אֵין לְךָ לְבַקֵּשׁ דָּבָר וְיֵשׁ כִּי יֹאבַד לְךָ הַכֹּל פֹּה.

לָמָּה אָמַרְתָּ לַעֲבוֹר בַּבֹּץ הַזֶּה? חֲמֹל נָא עַל רַגְלֶךָ! יְרֹק עַל שַׁעַר הָעִיר – וָשׁוּב!

פֹּה הַשְּׁאוֹל לְמַחְשָׁבוֹת בּוֹדֵד; פֹּה תְּרֻתַּחְנָה מַחֲשָׁבוֹת גְּדוֹלוֹת בְּעוֹדָן חַיּוֹת וּפֹה תְּבֻשַּׁלְנָה עַד תִּקְטַנָּה.

פֹּה יִבָּלוּ כָּל הַהֶגְיוֹנוֹת הַגְּדוֹלִים; פֹּה רַק „הַהֶגְיוֹנוֹת הַקְּטַנִּים מְהַגִּים וּמְצַפְצְפִים!

הַאֵין עֹלֶה בְּאַפְּךָ רֵיחַ בָּתֵּי הַטֶּבַח עִם בָּתֵּי הַמְבַשְּׁלוֹת לָרוּחַ? הַאֵין עָשֵׁן הָעִיר הַזֹּאת עָשָׁן עֲנַן הָרוּחַ הַזָּבוּחַ?

הַאֵין אַתָּה רֹאֶה פֹּה אֶת הַנְּשָׁמוֹת הַתְּלוּיוֹת כִּבְלוֹאֵי כְתָבוֹת סְרוּחִים וּמְגֹאָלִים? – וְעוֹד הֵמָּה לוֹקְחִים אֶת בְּלוֹאֵי הַסְּחָבוֹת הָאֵלֶּה לַעֲשׂוֹת בָּהֶם כִּתְבֵי־עִתִּים!

הַאֵין אַתָּה שׁוֹמֵעַ פֹּה כִּי הָיָה הָרוּחַ לְצִלְלֵי מִלִּים ?
רַק צִלְלֵי גָלְלֵי מִלִּים נִמְאָסוֹת מִתְפָּרְצִים הַחוּצָה! – וְעוֹד הֵמָּה לוֹקְחִים לַעֲשׂוֹת בְּגֶלְלֵי מִלִּים אֵלֶּה כְּתַבֵי־עִתִּים.

מַלְעִיבִים אִישׁ אָחִיו וְאֵינָם יוֹדְעִים עַד אָנָה! מַלְהִיבִים אִישׁ רֵעֵהוּ וְאֵינָם יוֹדְעִים לָמָּה! מַכִּים בְּפַח בַּרְזִלָּם, מְצַלְצְלִים בִּזְהָבָם!

קָרִים הֵם וּמְבַקְשִׁים הֹם בְּמַיִם שְׂרוּפִים, נִלְהָבִים הֵם וּמְבַקְשִׁים הִתְקָרֵר בְּרוּחוֹת קְפוּאִים; דְּאֵבִים וְכוֹאֲבִים כֻּלָּם מִפְּנֵי מִשְׁפַּט הַקָּהָל.

כָּל זִמָּה וְכָל מְזִמָּה פֹּה בֵּיתָן; וְאוּלָם יֵשׁ פֹּה גַּם צַדִּיקִים, הֲלֹא הִיא צִדְקַת פְּקִידִים וּמְשָׁרְתִים: –

צִדְקַת פְּקִידִים בַּעֲלֵי אֶצְבָּעוֹת כּוֹתְבוֹת וּבַעֲלֵי הַבָּשָׂר הַקָּשֶׁה הַיּוֹדֵעַ שֶׁבֶת וְחַכּוֹת וּבְרוּכֵי „כֹּכָבִים“ עַל לוּחַ לִבָּם וּבְרוּכֵי בָנוֹת חֲסֵרוֹת שֵׁת וּמְמֻלָּאוֹת.

וְיֵשׁ פֹּה גַּם חֲסִידִים רַבִּים וְגַם מַאֲמִינִים רַבִּים לוֹקְקֵי רֹק וְרֹקְקֵי שְׁחוֹק לִפְנֵי אֱלֹהֵי צְבָאוֹת.

כִּי „מִמָּרוֹם“ יִטַּף „הַכֹּכָב“ וְיִזַּל הָרֹק בְּחַסְדּוֹ; לַמָּרוֹם יִשְׁתּוֹקֵק כָּל לֵב אֲשֶׁר אֵין לוֹ „כֹּכָב“ עוֹד.

יֵשׁ לַיָּרֵחַ „חָצֵר“ וְיֵשׁ לְ„חָצֵר“ כֹּכָבִים וּכְסִילֵיהֶם; וְלָכֵן כָּל אֲשֶׁר יָבוֹא מִן הֶחָצֵר, לוֹ יִשְׁתַּחֲוֶה וְאוֹתוֹ יַעֲבוֹד הֲמוֹן הָעָם הַפּוֹשֵׁט יָד וַהֲמוֹן הַצַּדִּיקִים הַפּוֹשְׁטִים יָד.

„אָנֹכִי עוֹבֵד, אַתָּה עוֹבֵד, אֲנַחְנוּ עוֹבְדִים“ – הִנֵּה כֵן יִשְׁתַּחֲווּ כָּל הַצַּדִּיקִים הַמְשָׁרְתִים וְכֵן יִשְׂאוּ עֵינֵיהֶם אֶל הַמּשֵׁל: אוּלַי יָבֹא לָהֶם בְּאַחֲרִיתָם „הַכֹּכָב“ אֲשֶׁר הֵם מְחַכִּים לוֹ וְיִדְבַּק אֶל לוּחַ לִבָּם הַצָּר!

וְאוּלָם הִנֵּה הַיָּרֵחַ הוֹלֵךְ סוֹבֵב אֶת כָּל אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְגַם הַמּשֵׁל הוֹלֵךְ סוֹבֵב אֶת כָּל אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: – סוֹבֵב הוּא אֶת הַזָּהָב אֲשֶׁר לַעֲדַת הַכְּנַעֲנִים.

וֵאלֹהֵי הַצְּבָאוֹת אֵינֶנּוּ אֱלֹהֵי רַצֵּי זָהָב; הַמּשֵׁל יְחַשֵּׁב דְּרָכוֹ, וְאוּלָם הַכְּנַעֲנִי – יָכִין צַעֲדוֹ!

בְּשֵׁם כָּל הַמֵּאִיר וְהֶחָזָק וְהַטּוֹב אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ, סָרַתּוּסְטְרָא: יְרֹק עַל הָעִיר הַזֹּאת אֲשֶׁר לַכְּנַעֲנִים וָשׁוּב!

פֹּה נוֹזֵל כָּל הַדָּם עָצֵל וְכָבֵד וְנִגְרָשׁ בְּתוֹךְ כָּל הַגִּידִים: יְרֹק עַל הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה בִּלְתִּי אִם הָעֲרֵמָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר כָּל הַחֶלְאָה חוֹתֶרֶת אֵלֶיהָ!

יְרֹק עַל הָעִיר אֲשֶׁר לַנְּשָׁמוֹת הַגַּלְהִצוֹת וַאֲשֶׁר לַלְּבּוֹת הַצָּרִים וַאֲשֶׁר לָעֵינַיִם הַחַדּוֹת וַאֲשֶׁר לָאֶצְבָּעוֹת הַמִּדַּבְּקוֹת –

– עַל הָעִיר אֲשֶׁר לִסְרָבִים וּלְעַזֵּי מֵצַח וּלְתְאֵבֵי כְּתֹב וּלְתְאֵבֵי בֶּעֹק וַאֲשֶׁר לְרוֹדְפֵי כָבוֹד נִלְהָבִים –

– אֲשֶׁר שָׁם כָּל שָׁב וְכָל נָב וְכָל תַּאֲוָה וְכָל אֲשֶׁר לְרַאֲוָה וְכָל אֲשֶׁר נִבְאָשׁ וְכָל אֲשֶׁר רָקַב וְכָל אֲשֶׁר הִתְפָּרֵץ וַיְהִי לְחַבּוּרָה אַחַת וּגְדוֹלָה –:

– יְרֹק עַל הָעִיר הַגְּדוֹלָה וָשׁוּב!" – –

וְסָרַתּוּסְטְרָא לֹא נָתַן אֶת הָאֱוִיל הַמִּתְהוֹלֵל לְכַלּוֹת דְּבָרָיו וַיֶּאֱטַר עָלָיו אֶת פִּיו.

חֲדַל לְךָ! צָעַק סָרַתּוּסְטְרָא, הִנֵּה זֶה כְּבָר הָיוּ לִי לְגֹעַל גַּם דְּבָרְךָ וְגַם אֹרַח דַּבֶּרְךָ!

הֲלוֹאת הֶאֱרַכְתָּ לָשֶׁבֶת עַל עָבְרֵי פִּי הַבִּצָּה, כִּי הָיִיתָ גַם אַתָּה לִצְפַרְדֵּעַ וּלְעַקְרָב?

הַאִם לֹא יָזַל גַּם בְּקֶרֶב גִּידֶיךָ זֶה דַם־הַבִּצָּה הֶעָצֵל וְהַנִּרְגָּשׁ, כִּי כָכָה אַתָּה מְקַרְקֵר וּמְנַאֵץ?

מַדּוּעַ לֹא הָלַכְתָּ הַיַּעְרָה? אוֹ שִׁדַּדְתָּ אֶת הָאֲדָמָה? הַאֵין הַיָּם מָלֵא אִיִּים רַעֲנַנִּים?

בָּז אָנֹכִי לְבוּזְךָ; וְאִם הִזְהַרְתָּ אוֹתִי – לָמָּה לֹא הִזְהַרְתָּ אֶת נַפְשְׁךָ אַתָּה?

רַק מִן הָאַהֲבָה יָקוּם לִי בּוּזִי וְגַם צִפּוֹרִי אֲשֶׁר יַזְהִירֵנִי – וְלֹא מִן הַבִּצָּה! –

הַקֹּף אֲשֶׁר לִי יִקְרְאוּ לְךָ, אַתָּה הָאֱוִיל הַמִּתְהוֹלֵל, וְאוּלָם אֲנִי הִנְנִי קֹרֵא לְךָ הַחֲזִיר הַחוֹרֵק אֲשֶׁר לִי. בְּרֹב תְּרִיקוֹתֶיךָ שַׁתָּ לִי גַם תְּהִלָּתִי אֶת הָאֱוִילִים.

מַה שֹּׁרֶשׁ הַדָּבָר כִּי הַחִלּוֹתָ לַחֲרֹק? הֲלֹא כִּי חָסַרְתָּ אִישׁ אֲשֶׁר הֶחֱנִיף לְךָ דַּיֶּךָ: – לָכֵן יָשַׁבְתָּ עַל פְּנֵי חֶלְאָתְךָ, לְבַעֲבוּר הֱיוֹת לְךָ סִבָּה לַחֲרֹק הַרְבֵּה, –

– לְבַעֲבוּר הֱיוֹת לְךָ סִבָּה לִנְקָמָה הַרְבֵּה! כָּל קִצְפְּךָ, הָאֱוִיל, הֲלֹא רַק הַנְּקָמָה, וַאֲנִי חֲקַרְתִּיךָ!

וְאוּלָם דְּבַר אִוַּלְתְּךָ אֲשֶׁר אַתָּה דֹבֵר יָרַע לִי גַם כַּאֲשֶׁר תִּצְדָּק! לוּ יִצְדַּק דְּבָרִי מֵאָה פְּעָמִים כָּכָה, הֲלֹא אַתָּה, בְּדַרְכְּךָ אוֹתוֹ תַּעֲשֶׂה בּוֹ – רָעָה תָּמִיד!"

כָּכָה דִּבֶּר סָרַתּוּסְטְרָא; וְהוּא מַבִּיט עַל פְּנֵי הָעִיר הַגְּדוֹלָה וְנֶאֱנָח וּמַחֲרִישׁ עֵת רַבָּה. אַחַר כֵּן פָּתַח אֶת פִּיו שֵׁנִית וַיֹּאמַר:

גַּם הָעִיר הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת הָיְתָה לִי לְגֹעַל, וְלֹא רַק הָאֱוִיל הַזֶּה. גַּם אֶת שְׁנֵיהֶם לֹא אַשְׂכִּיל וְלֹא אַסְכִּיל עוֹד.

אִי לָךְ הָעִיר הַגְּדוֹלָה! – מִי יִתֵּן וְרָאִיתִי אֶת עַמּוּד הָאֵשׁ אֲשֶׁר יַבְעִיר אוֹתָהּ כָּלִיל!

כִּי הִנֵּה עַמּוּדֵי אֵשׁ יֵלְכוּ לִפְנֵי בֹא מוֹעֵד הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל. וְאוּלָם עוֹד לֹא בָא הַמּוֹעֵד וְלֹא יָצָא הַגּוֹרָל. –

אָכֵן זֹאת הַתּוֹרָה אָנֹכִי נוֹתֵן לְךָ, הָאֱוִיל, בְּטֶרֶם אֵלֵךְ: בַּאֲשֶׁר נִבְצְרָה מֵאָדָם כִּי יֶאֱהַב, שָׁם – יַעֲבוֹרוּ –

כֹּה נָאַמ סָרַתּוּסְטְרָא וַיַּעֲבוֹר עַל פְּנֵי הָאֱוִיל וְעַל פְּנֵי הָעִיר הַגְּדוֹלָה.

* *
*

עַל הַבּוֹגְדִים.

א

מָה אָבַל נָבַל כָּל אֲשֶׁר־הָיָה רַק זֶה עַתָּה עוֹד יָרֹק וְצָבוּעַ עַל פְּנֵי כַּר הַדֶּשֶׁא הַזֶּה! מָה רַב הָיָה דְּבַשׁ הַתִּקְוָה אֲשֶׁר נָשָׂאתִי מִזֶּה אֶל כַּוַּרְוֹתָי!

כָּל הַלְּבָבוֹת הָרַעֲנַנִּים הָאֵלֶּה כְּבָר זָקְנוּ כֻּלָּם – וְלֹא רַק אֲשֶׁר זָקְנוּ! כִּי הִנֵּה יְגֵעִים הָיוּ וַעֲיֵפִים וּמְבַקְשֵׁי רְוָחָה – וְקֹרְאִים הֵמָּה לָזֹאת: „שַׁבְנוּ וְהָיִינוּ יִרְאֵי אֱלֹהִים“.

עוֹד זֶה מְעַט וּרְאִיתִים בַּבֹּקֶר רָצִים הַחוּצָה וְרַגְלֵיהֶם נְכוֹנוֹת: וְאוּלָם רַגְלֵי בִינָתָם עָיֵפוּ, וְעַתָּה הֵם נוֹתְנִים דֹּפִי גַם בִּגְבוּרָתָם אֲשֶׁר בַּבֹּקֶר!

חַי אֲנִי אִם לֹא הָיוּ בָהֶם אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הֵרִימוּ רַגְלֵיהֶם כִּמְרַקְּדִים וַאֲשֶׁר הַשְּׂחוֹק בְּתוֹרָתִי מָשַׁךְ אוֹתָם אַחֲרָיו: – וּפִתְאֹם שָׁבוּ לְאָחוֹר. זֶה עַתָּה רְאִיתִים וְהִנֵּה הֵם – כּוֹרְעִים עַל בֶּרֶךְ וּמִתְוַדִּים.

מִסָּבִיב לָאוֹר וָחֹפֶשׁ עוֹפְפוּ לְפָנִים כְּמוֹ יַתּוּשִׁים וּנְבִיאִים צְעִירִים. עַתָּה הֵם מְזֻקָּנִים – וַיִּהְיוּ פִּתְאֹם לַמְּבִינִים: עַתָּה רְאֵה הִנֵּה הָיוּ כֻלָּם עֲדַת מִתְחַסְּדִים וּמוֹרְדֵי אוֹר וְרוֹבְצֵי מֵאֲחֹרֵי הַתַּנּוּרִים.

הֲנָפַל לִבָּם עֲלֵיהֶם עַל־דְּבַר אֲשֶׁר בְּלָעָה אוֹתִי

הַבְּדִידָה כְּמוֹ תַּנִּין ? אִם הֶאֱרִיכוּ לְחַכּוֹת חִנָּם בִּכְלָיוֹן אָזְנַיִם אֶל קוֹלִי וְאֶל קְרִיאוֹת חֲצוֹצְרוֹתַי וּתְרוּעוֹתַי ?

אַלְלַי ! רַק מְעַטִּים מְאֹד אֲשֶׁר יַעֲמוֹד בָּהֶם לִבָּם וְחֶדְוַת לִבָּם ; וְאוֹתָם לֹא יַעֲזוֹב רוּחָם עַד עוֹלָם. וְאוּלָם יִתְרָם כֻּלָּם רַ כֵּ י לֵ ב.

יִתְרָם: הֲלֹא זֶה מַרְבִּית הָאָדָם, אַנְשֵׁי יוֹם יוֹם, הָעוֹדְפִים, הָרַבִּים וּמְרֻבִּים מִדַּי – כָּל אֵלֶּה רַכֵּי לֵב –

מִי אִישׁ כְּמִשְׁפָּטִי וּמָצְאוּ גַם אוֹתוֹ כְּמִשְׁפַּט כָּל הַמּוֹצְאוֹת אוֹתִי, לֵאמֹר: אֲשֶׁר יִהְיוּ חֲבֵרָיו הָרִאשׁוֹנִים פִּגְרֵי מֵתִים וְלֵצִים.

וַחֲבֵרָיו אֲשֶׁר אַחֲרֵיהֶם יִהְיוּ – אֵלֶּה אֲשֶׁר קֹרָא לָהֶם מַ אֲ מִ י נָ י ו: עֵדָה הוֹמִיָּה, רַבַּת אַהֲבָה, רַבַּת פְּתַיּוּת וְרַבַּת תְּהִלַּת נְעָרִים.

מִי אִישׁ בֵּין אֲנָשִׁים כְּמִשְׁפָּטִי אַל נָא יִקְשׁוֹר אֶת לִבּוֹ אֶל הַמַּאֲמִינִים הָאֵלֶּה; וְזֶה אֲשֶׁר יוֹדֵעַ אֶת מִשְׁפַּט בְּנֵי הָאָדָם עִם פַּחֲזוּתָם וּמֹרֶךְ לִבָּם אַל נָא יַאֲמֵן בָּאֲבִיבִים וּבִנְאוֹת הַדֶּשֶׁא הַצְּבוּעִים הָאֵלֶּה.

לוּ יָכְלוּ הֱיוֹת לַאֲחֵרִים כִּי אָז גַּם אַחֶרֶת חָ פֵ צוּ. בַּעֲלֵי מֶחֱצָה וּמַחֲצִית הֵמָּה וּמַשְׁחִיתִים הֵם אֶת כָּל אֲשֶׁר שָׁלֵם. אֲשֶׁר יִבְּלוּ עָלִים בְּאַחֲרִיתָם – מִי זֶה יִתְאוֹנֵן עַל זֹאת!

תֵּן לָהֶם וְיִפֹּלוּ, סָרַתּוּסְתְּרָא, וְאַל תִּתְאוֹנֵן ! הֲלֹא שֶׁבְעָתַיִם תֵּיטִיב כִּי עוֹד הָפֵחַ תְּפַח בָּהֶם רוּחוֹת מְסָעֲרוֹת, –

הָפֵחַ בֶּעָלִים הָאֵלֶּה, סָרַתּוּסְתְּרָא, וְכָל הַ נּ וֹ בֵ ל יְמַהֵר נָא לִנְפּוֹל מֵאַחֲרֶיךָ! –

* *

*

ב.

„שַׁבְנוּ וְהָיִינוּ יִרְאֵי אֱלֹהִים" – כָּכָה מִתְוַדִּים הַבּוֹגְדִים הָאֵלֶּה; וְיֵשׁ בָּהֶם אֲשֶׁר גַּם לְהִתְוַדּוֹת לֹא יָקוּם בָּהֶם רוּחַ.

וְהֵם הֵמָּה אֲשֶׁר אַבִּיט אֶל תּוֹךְ עֵינֵיהֶם, – וְהֵם הֵמָּה אֲשֶׁר אַגִּיד לָהֶם עַל פְּנֵיהֶם וְעַל פְּנֵי אֹדֶם לְחָיֵיהֶם: אַתֶּם הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שַׁבְתֶּם וַתִּתְפַּלֵּלוּ!

אֲבָל חֶרְפָּה הִיא לְהִתְפַּלֵּל! לֹא לְכָל אָדָם חֶרְפָּה, כִּי אִם לִי וְלָךְ וּלְכָל אֲשֶׁר יֹשֶׁר בְּקָדְקֳדוֹ. לְךָ חֶרְפָּה הִיא לְהִתְפַּלֵּל!

וְאָמְנָם יָדַעְתָּ זֹאת: רַק הַשָּׂטָן הַיָּרֵא וְהֶחָרֵד אֲשֶׁר בְּךָ, הָאֹהֵב מֹעַל יָדַיִם וַחֲבֹק יָדַיִם בַּחֵיק וּבַקֵּשׁ רְוָחָה בַּכֹּל רַק הוּא הַמֵּסִיתְךָ לֵאמֹר: „יֵשׁ אֱלֹהִים!"

וְאוּלָם בְּזֹאת הָיֹה הָיִיתָ לְאֶחָד מִמֹּרְדֵי הָאוֹר, אֲשֶׁר הָאוֹר לֹא יִתֵּן לוֹ לְעוֹלָם מָנוֹחַ; כִּי עַל כֵּן שׁוּמָה עָלֶיךָ עַתָּה לְהַשְׁקִיעַ רֹאשְׁךָ יוֹם יוֹם בְּמַעֲמַקֵּי לַיְלָה וַעֲרָפֶל!

וְחַי אָנִי אִם לֹא בָחַרְתָּ לְךָ אֶת הַמּוֹעֵד הַנָּכוֹן: כִּי זֶה עַתָּה הֵחֵלּוּ הַיַּנְשׁוּפִים לְהִתְעוֹפֵף בַּחוּץ. הַמּוֹעֵד הַזֶּה הוּא הַנָּכוֹן לְכָל יִרְאֵי אוֹר, מוֹעֵד עֶרֶב וּמוֹעֵד שַׁבָּתוֹן – וַאֲשֶׁר רַק הָעָם הַזֶּה לֹא „יִשְׁבּוֹת" בּוֹ.

וַאֲנִי שְׁמַעְתִּים וַהֲרִיחוֹתִים: הִנֵּה בָא מוֹעֲדָם לָצֵאת לְצֵידָם וּלְתַהֲלוּכוֹתֵיהֶם, לֹא צֵיד גִּבּוֹרִים פֶּרֶא כִּי אִם צֵיד מִתְלַחֲשִׁים וּמִתְחַבְּאִים וְאֹרְבִים, צֵיד מִתְפַּלְּלִים בַּלָּאט וּמִתְעַלְּלִים מְעַט, –

צֵיד חֲנֵפִים בַּעֲלֵי נֶפֶשׁ: כָּל מְצוּדוֹת עַכְבְּרֵי הַלֵּב הָעֳמְדוּ עַתָּה שֵׁנִית! בַּאֲשֶׁר אָרִים יְרִיעָה שָׁם יְהָרֵד לִקְרָאתִי זְבוּב־לַיְלָה קָטָן.

הֲבַחֲשֵׁכָה רָבַץ פֹּה עִם זְבוּב־לַיְלָה שֵׁנִי? כִּי בַכֹּל

אָרִיחַ רֵיחַ עֲדוֹת קְטַנּוֹת מִתְחַבְּאוֹת, וּבַאֲשֶׁר תְּאִים קְטַנִּים, שָׁם גַּם עֲדַת בַּעֲלֵי תְפִלָּה וְרֵיחַ בַּעֲלֵי תְפִלָּה.

וְיוֹשְׁבִים הֵם בְּעַרְבֵי לֵילוֹת אֲרֻכִּים יַחְדָּו וּמְדַבְּרִים וְאוֹמְרִים: „הָבָה וְנָשׁוּבָה וְהָיִינוּ כִילָדִים וְאָמַרְנוּ „הוֹי, אֱלֹהִים הַנֶּחְמָד"! — וְהֵם נִשְׁחָתִים עַל פִּיהֶם וְעַל קִרְבָּם בְּרֹב מַמְתַּקִּים אֲשֶׁר הֶאֱכִילוּם אוֹפֵיהֶם הַצַּדִּיקִים.

אוֹ יוֹשְׁבִים הֵם יוֹמָם אֶל פְּנֵי הַבִּצּוֹת וּמַשְׁלִיכִים חַכּוֹת. וּבְזֹאת יַחְשְׁבוּ כִּי מַעֲמִיקִים הֵם; אֲבָל מִי אִישׁ דַּיָּג בְּמָקוֹם אֵין דָּגִים, גַּם שָׁטוּחַ לֹא אֶקְרָא לוֹ!

אוֹ לוֹמְדִים הֵם בַּעֲנָוַת תֹּם לְנַגֵּן בְּנֵבֶל מִפִּי שָׁר בְּשִׁירִים, אֲשֶׁר חָשְׁקָה נַפְשׁוֹ לִתְפּוֹשׂ בְּשִׁירָיו לִבְבוֹת נָשִׁים צְעִירוֹת: — כִּי הָיוּ עָלָיו לְמַשָּׂא הַנָּשִׁים הַזְּקֵנוֹת וּתְהִלָּתָן

אוֹ לוֹמְדִים הֵם אֵימֵי לְהָטִים מִפִּי מְלַמֵּד מְשֻׁגָּע מְעַט, הַמִּתְחַבֵּא בַּחֲדָרִים אֲפֵלִים עַד בֹּא אֵלָיו הָרוּחוֹת — וְרוּחוֹ הוּא נִמְלָט מִמֶּנּוּ!

אוֹ מַקְשִׁיבִים הֵם לְחָלִיל מְנַגֵּן בֶּחָצֵר הַחוֹרֵק וְשׁוֹרֵק אֲשֶׁר מִפִּי רוּחוֹת קֹדְרִים לָמַד קוֹלוֹתָיו הַקֹּדְרִים, וְעַתָּה הוּא מְחַלֵּל לְפִי הָרוּחַ וּמְלַמֵּד בְּקוֹלוֹת קֹדְרִים לָלֶכֶת קְדֹרַנִּית.

וְיֵשׁ בָּהֶם אֲשֶׁר הָיוּ גַם לְשׁוֹמְרֵי לַיְלָה, וּבַלַּיְלָה הֵם מִתְהַלְּכִים אָנֶה וָאָנָה לְבַעֲבוּר עוֹרֵר עִנְיָנִים נוֹשָׁנִים אֲשֶׁר נִרְדְּמוּ זֶה כְבָר.

וְאֶתְמוֹל בַּלַּיְלָה שָׁמַעְתִּי עַל יַד חוֹמַת הַגַּן חֲמִשָּׁה עִנְיָנִים נוֹשָׁנִים כָּאֵלֶּה; מִפִּי שׁוֹמְרֵי לַיְלָה שְׁמַעְתִּים, וְהֵם זְקֵנִים וְקֹדְרִים וִיבֵשִׁים.

„אִם אָב הוּא — אֵין הוּא דֹאֵג לְבָנָיו דַּיָּם. אָכֵן הָאָבוֹת בִּבְנֵי אָדָם הַדֹּאֲגִים לִבְנֵיהֶם יוֹתֵר מִמֶּנּוּ!" —

„רַק הַזָּקֵן הִזְקִין מְאֹד וְאֵין הוּא דֹאֵג עוֹד לְבָנָיו בְּרֹב אוֹ בִמְעַט" — כָּכָה עָנָה שׁוֹמֵר הַלַּיְלָה הַשֵּׁנִי.

„האם יש לו בנים? ואיש אין כי יוכיח זאת, אם הוא לא יוכיחנה! אכן זה מאד חפצתי, כי יתן באחריתו אות נאמן".

„האות נאמן יתן? והוא מעודו לא נסה לתת אותות! נפלא ממנו לתת אותות, ורק זאת כל מלאכתו, כי נ א מ י ן לו".

„אמנם כן הוא! רק באמונתו יחיה אשר יאמינו בו.

זה דרך זקנים מאז – וגם אנחנו פה זה יהיה דרכנו!" –

– ככה דברו איש אל אחיו שני שומרי הלילה הזקנים יראי האור, ואחר כן תקעו בקרני־ה קרדנית. ככה היה המראה אשר ראיתי תמול על יד חומת הגן.

ובקרבי השתער עלי לבי מרב שחוק ויאמר להתפרץ ולא ידע אנה, וירד ויגע עד קרום הבטן.

אכן יראתי כי ככה תהיה אחריתי, אשר אחנק משחוק למראה חמורים משתכרים ולמשמע שומרי לילה המפקפקים תתאם באלהים.

האם לא זה מ כ ב ר עברו הימים גם לפקפוקים כאלה? מי יעורר עוד כיום הזה ענינים נושנים ושבעי אפל כאלה משנתם?

ואלהים הישנים הלא זה כבר היתה להם אחרית: – וחי אני כי אחרית טובה ונעימה היתה להם!

לא ב„דמדומים" תמו האלהים האלה למות – הדבר הזה שקר! ורק זה אמת, כי הם מתו – מרב ש ח ו ק!

והדבר הזה בא והיה ביום אשר יצא דבר אין־אלהים מפי אחד האלים אשר דבר לאמר: „יש אלה אחד! לא יהיו לך אלהים אחרים על פני!" –

– אלהים זקן, אלהי חמה וקצף, אל קנא הוא, אשר דבר כזאת בחפזו: –

וכל האלים מסביב שחקו אז ויניעו כלם על כסאותיהם ויקראו: „האם לא נפלאות אלהים הוא, כי יש אלהים ואין אלו"

מִי אֲשֶׁר אָזְנַיִם לוֹ, יִשְׁמָע. –!

כֹּה דִבֶּר סָרַתּוּסְטְרָא בָּעִיר אֲשֶׁר אָהַב וַאֲשֶׁר קָרָא לָהּ שֵׁם „הַפָּרָה הַצְּבוּעָה“. וּמִפֹּה עוֹד לוֹ רַק דֶּרֶךְ שְׁנֵי יָמִים עַד בּוֹאוֹ אֶל מְעָרָתוֹ וְאֶל חַיּוֹתָיו: וְרוּחוֹ בוֹ צַהֲלָת כָּל הַיּוֹם עַל דְּבַר קִרְבַת תְּשׁוּבָתוֹ. –

* * *

הַתְּשׁוּבָה.

הוֹי הַבְּדִידָה, אַתְּ מוֹלַדְתִּי הַבְּדִידָה! הֶאֱרַכְתִּי לָשֶׁבֶת פֶּרֶא בְּאֶרֶץ נָכְרִיָּה וּפְרוּעָה, אֲשֶׁר אוּכַל עַתָּה לָשׁוּב אֵלַיִךְ בְּאֵין דְּמָעוֹת!

וְעַתָּה שִׁלְחִי נָא אֶצְבָּעֵךְ וְאַיְּמִי עָלַי, כַּאֲשֶׁר תְּעַשֶּׂינָה הָאִמּוֹת, וְעַתָּה שַׂחֲקִי נָא אֵלַי, כַּאֲשֶׁר תִּשְׂחַקְנָה הָאִמּוֹת, וְעַתָּה דַבְּרִי וְאִמְרִי: „מִי אֵפוֹא הָיָה זֶה, אֲשֶׁר כְּרוּחַ סַעַר נֶחְפַּז לְפָנִים מִזֶּה? –

„– אֲשֶׁר קָרָא מִפִּי הַפְּרֵדוֹ: הֶאֱרַכְתִּי לָשֶׁבֶת עִם הַבְּדִידָה, עַד כִּי שָׁכַחְתִּי הַחֲרֵשׁ! וְאֶת זֶה – הַאִם לָמַדְתָּ עַתָּה?

„אִי סָרַתּוּסְטְרָא! אֶת־הַכֹּל יָדַעְתִּי, וְכִי בְקֶרֶב הָרַבִּים הָיִיתָ עָזוּב שִׁבְעָתַיִם, אַתָּה הָאֶחָד, מִכֹּל אֲשֶׁר הָיִיתָ מֵאָז אֶצְלִי!

„כִּי שׁוֹנֶה הֱיוֹת עָזוּב מִהְיוֹת בָּדָד: אֶת זֶה – הֵן לָמַדְתָּ עַתָּה! וְכִי בְקֶרֶב בְּנֵי אָדָם תִּהְיֶה תָמִיד פֶּרֶא וְנָכְרִי!

„– פֶּרֶא וְנָכְרִי גַּם בְּאַהֲבָתָם אוֹתְךָ; כִּי רֵאשִׁית לַכֹּל שׁוֹאֲלִים הֵם לִהְיוֹת נִשְׁמָרִים לְנַפְשָׁם!

„וְאוּלָם פֹּה אַתָּה בְּמוֹלַדְתְּךָ וּבְבֵיתְךָ; פֹּה לֹא נִבְצְרָה מִמְּךָ מִלְּהַגִּיד אֶת כָּל לִבְּךָ וּמִלְּשְׁפּוֹךְ אֶת כָּל רַחֲשֶׁיךָ. וְאֵין נִכְלָם פֹּה מִפְּנֵי רְגָשׁוֹתָיו הַסְּתוּמִים עִם הָעֲקֻמִּים.

„פֹּה יִתְרַפֵּק כָּל עִנְיָן עַל אֲמָרֶיךָ וְהֶחֱלִיק לְךָ: כִּי חָפֵץ

הוּא לְהִנָּשֵׂא עַל כְּתֵפֶיךָ. עִם כָּל מָשָׁל אַתָּה מִתְנַשֵּׂא פֹּה לִקְרַאת כָּל דְּבַר אֱמֶת.

„יָשָׁר וּבְיֹשֶׁר לֵב דַּבֵּר תְּדַבֵּר פֹּה אֶל־כָּל סְבִיבֶיךָ, וְחַי אֲנִי אִם לֹא כִּמְהֻלָּלִים יָבֹאוּ הַדְּבָרִים בְּאָזְנֵיהֶם. יַעַן כִּי יֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי כָּל סְבִיבָיו — יְדַבֵּר יָשָׁר!

„אָכֵן שׁוֹנֶה מִזֶּה הֱיוֹת עָזוּב. וְאַתָּה הַעוֹד זָכַרְתָּ זֹאת, סָרַתּוּסְטְרָא? אָז בִּקְרֹא צִפּוֹרְךָ מִמַּעַל לְךָ, וְאַתָּה עָמַדְתָּ בַּיַּעַר פּוֹסֵחַ עַל הַסְּעִפִּים וְלֹא יָדַעְתָּ לְאָן, וְצֵאת וָבֹא לֹא יָדַעְתָּ וְקָרוֹב הָיִיתָ אֶל נִבְלַת פֶּגֶר: —

„— אָז כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: תִּהְיֶינָה נָא חַיּוֹתַי לִי לְמוֹרוֹת דֶּרֶךְ! שִׁבְעָתַיִם יִגְדַּל הָאֵיד בְּשִׁבְתֵּנוּ בְּקֶרֶב בְּנֵי אָדָם מִשִּׁבְתֵּנוּ בְּקֶרֶב חַיּוֹת: — אָז הָיִיתָ עָזוּב!

„וְאִם עוֹד זָכַרְתָּ זֹאת, סָרַתּוּסְטְרָא? אָז בְּשִׁבְתְּךָ עַל פְּנֵי הָאִי אֲשֶׁר לְךָ, בְּאֵר יַיִן הָיִיתָ בְּקֶרֶב כַּדִּים רֵיקוֹת, נוֹתֵן הָיִיתָ וּמוֹסִיף, בְּקֶרֶב צְמֵאִים הָיִיתָ מַשְׁקֶה וּמוֹזֵג:

„— עַד יָשַׁבְתָּ בְּאַחֲרִיתְךָ אַתָּה לְבַדְּךָ צָמֵא בֵּין שִׁכּוֹרִים וּבַלַּיְלָה נָהַמְתָּ: „אִם לֹא נִבְחַר קַחַת מִתֵּת? וְנִבְחַר גָּנֹב גַּם מִקַּחַת?" — אָז הָיִיתָ עָזוּב!

„וְאִם עוֹד זָכַרְתָּ זֹאת, סָרַתּוּסְטְרָא? אָז בְּבֹא עָלֶיךָ דְּמָמָתְךָ הַחֲרִישִׁית וַתְּגָרֵשׁ אוֹתְךָ מִפְּנֵי נַפְשְׁךָ אַתָּה וַתְּדַבֵּר אֵלֶיךָ בְּקוֹל מְלַחֵשׁ רָע: „דַּבֵּר אֶת־דְּבָרְךָ וְהִתְפּוֹצֵץ!"

„— אָז כַּאֲשֶׁר הֵצֵרָה עָלֶיךָ אֶת־כָּל חַכּוֹתְךָ וְאֶת כָּל הַחֲרִישְׁךָ וְדִכְּאָה בְּךָ אֶת רוּחֲךָ הַשָּׁפֵל: אָז הָיִיתָ עָזוּב!" —

הוֹי הַבְּדִידָה! אַתְּ מוֹלַדְתִּי הַבְּדִידָה! מַה־טּוֹב וּמַה־עָנוֹג מְדַבֵּר אֵלַי קוֹלֵךְ!

לֹא נַחְקֹר אִישׁ אֶת אָחִיו, לֹא נִתְאוֹנֵן אִישׁ בְּאָזְנֵי אָחִיו, כִּי אִם בְּלֵב פָּתוּחַ נֵלְכָה יַחְדָּו בְּעַד דְּלָתוֹת פְּתוּחוֹת.

כִּי פָּתוּחַ הַכֹּל פֹּה וּבָהִיר; וְגַם הָרְגָעִים עָפִים פֹּה

בְּרַגְלַיִם קַלּוֹת שִׁבְעָתַיִם. כִּי שִׁבְעָתַיִם תִּקַּשׁ הָעֵת עָלֵינוּ בְּחֲשֵׁכָה מֵאֲשֶׁר לְנֹכַח הָאוֹר.

פֹּה נִפְתָּחִים לִקְרָאתִי בְּרֶגַע כָּל דִּבְרֵי יֵשׁ וְכָל אֲרוֹנוֹת הֲוָיוֹת: כָּל־יֵשׁ חָפֵץ פֹּה לִהְיוֹת לְמִלָּה, כָּל־הֲוָיוֹת חָפֵץ פֹּה לִלְמֹד מִמֶּנִּי לְדַבֵּר.

וְאוּלָם שָׁם בַּשֶּׁפֶל — כָּל הַדִּבּוּר לְחִנָּם! שָׁם הַטּוֹבָה מִכָּל חָכְמָה רַק שְׁכֹחַ וְעָבֹר: אֶ ת זֶ ה — לָמַדְתִּי עַתָּה!

כִּי מִי אֲשֶׁר חָפֵץ לְהָבִין אֶת־כֹּל בִּבְנֵי אָדָם, עָלָיו הִיא שׁוּמָה לְמַשֵּׁשׁ אֶת־כֹּל. וְאוּלָם טָהֲרוּ אֶצְבְּעוֹתַי מִדֵּי הַמְּלָאכָה הַזֹּאת.

וַאֲנִי גַּם אֶת נִשְׁמַת אַפָּם לֹא אוּכַל עוֹד לִשְׁאֹף! אוֹי לִי כִּי הֶאֱרַכְתִּי כָכָה לָשֶׁבֶת בְּקֶרֶב שְׁאוֹנָם וּבְתוֹךְ נִשְׁמַת אַפָּם הַמַּבְאִישָׁה!

הוֹ הַדְּמָמָה הַנֶּחְמָדָה אֲשֶׁר סְבִיבִי! הוֹ הָרֵיחוֹת הַטְּהוֹרִים אֲשֶׁר סְבִיבִי! מַה טָּהוֹר הָרוּחַ אֲשֶׁר תִּשְׁאַף הַדְּמָמָה הַזֹּאת מִתּוֹךְ מַעֲמַקֶּיהָ! מַה שׁוֹמַעַת הִיא, זֹאת הַדְּמָמָה הַנֶּחְמָדָה!

וְאוּלָם שָׁם בַּשֶּׁפֶל — כֻּלָּם מְדַבְּרִים וְאֵין עוֹד שׁוֹמֵעַ. אִם בְּפַעֲמוֹנִים יָרִיעַ אִישׁ אֶת חָכְמָתוֹ הַחוּצָה, וְצִלְצְלוּ הַכְּנַעֲנִים בַּשּׁוּק בַּאֲגוֹרוֹתֵיהֶם עַד בִּלְתִּי תֵּת לִשְׁמוֹעַ אוֹתָהּ.

כֻּלָּם מְדַבְּרִים שָׁם וְאֵין עוֹד יוֹדֵעַ לְהָבִין. הַכֹּל נוֹפֵל הַמַּיְמָה וְאֵין עוֹד דָּבָר אֲשֶׁר יִפּוֹל לְתוֹךְ בְּאֵרוֹת עֲמֻקּוֹת.

כֻּלָּם מְדַבְּרִים שָׁם וְאֵין עוֹד דָּבָר אֲשֶׁר יַצְלִיחַ וַאֲשֶׁר יָבֹא עַד קִצֵּהוּ. כֻּלָּם דּוֹגְרִים, וּמִי יַחְפֹּץ עוֹד לָשֶׁבֶת דּוּמָם בַּקֵּן וּלְחַמֵּם בֵּיצִים?

כֻּלָּם מְדַבְּרִים שָׁם וְהַכֹּל יֻרְתַּח בִּדְבָרִים, וַאֲשֶׁר תְּמוֹל קָשֶׁה הָיָה מִן הַזְּמָן וְשִׁנּוֹ, הַיּוֹם הִנֵּה הוּא תָלוּי מִפִּיּוֹת אַנְשֵׁי הַיּוֹם מְקֻלָּח וְכָתוּת.

כֻּלָּם מְדַבְּרִים שָׁם וְהַכֹּל יִגָּלֶה. וַאֲשֶׁר הָיָה לְפָנִים סוֹד וּדְבַר סֵתֶר לִנְשָׁמוֹת עֲמֻקּוֹת, הַיּוֹם הִנֵּה הָיָה לְקִין לִמְחַצְצְרִים בַּשּׁוּק וְלִזְבוּבֵי יוֹם אֲחֵרִים.

הוֹי תְּכוּנַת הָאָדָם, אַתְּ הַזָּרָה! הוֹי הַשָּׁאוֹן אֲשֶׁר בַּחוּצוֹת הָאֲפֵלִים! עַתָּה אַתָּה רוֹבֵץ שֵׁנִית מֵאַחֲרַי – הַגָּדוֹל מִכָּל אֵידַי רוֹבֵץ עַתָּה מֵאַחֲרַי!

בְּחֶמְלָתִי וּבַחֲנִינָתִי שָׁכַן תָּמִיד הַגָּדוֹל מִכָּל אֵידַי; וְכָל אֲשֶׁר תְּכוּנַת אָדָם לוֹ חָפֵץ בְּחֶמְלָתֵנוּ וּבַחֲנִינָתֵנוּ אוֹתוֹ.

עִם דִּבְרֵי אֱמֶת עֲצוּרִים וְיַד־פְּתָאִים וְלֵב פְּתַיּוּת וְעָשִׁיר בְּרֹב כְּזָבִים קְטַנִּים אֲשֶׁר לַחֶמְלָה – כָּכָה יָשַׁבְתִּי תָּמִיד בְּקֶרֶב בְּנֵי הָאָדָם.

וּמִתְחַפֵּשׂ בַּאֲפֵר יָשַׁבְתִּי תָּמִיד בְּקִרְבָּם וְנָכוֹן לְהִתְנַכֵּר אֵלַי לְבַעֲבוּר אוּכַל שְׂאֵת אוֹתָם וּבְכָל מְאֹדִי הֶחְלוֹתִי לְפַתּוֹת נַפְשִׁי לְהַאֲמִין לֵאמֹר: „פֶּתִי אַתָּה, אֲשֶׁר אֶת־בְּנֵי הָאָדָם אֵינְךָ יוֹדֵעַ!"

אֶת רוּחַ הָאָדָם נִשְׁכַּח מִדֵּי שִׁבְתֵּנוּ בְּקֶרֶב הָאָדָם: יֵשׁ פֹּה פָּנִים רַב מִדַּי לִבְנֵי אָדָם, עַד כִּי לֹא יִסְכְּנוּ עוֹד פֹּה – עֵינַיִם מַבִּיטוֹת אוֹ עֵינַיִם מַהֲלִיטוֹת לְמֵרָחוֹק!

וְאִם נִכְּרוּ אוֹתִי וְלֹא יְדָעוּנִי, אָז נָשָׂאתִי לָהֶם אֲנִי הַפֶּתִי וְחָמַלְתִּי אוֹתָם יוֹתֵר מִמֶּנִּי; הִסְתַּכַּנְתִּי לִהְיוֹת קָשֶׁה אֵלַי וּפְעָמִים רַבּוֹת נִקַּמְתִּי מִנַּפְשִׁי אֶת נִקְמָתִי עַל־דְּבַר חֶמְלָתִי זֹאת.

פָּצוּעַ בִּפְיוֹת זְבוּבֵי רוֹשׁ וְנָקוּב כְּמוֹ אֶבֶן מֵרֹב נִטְפֵי רֶשַׁע, כָּכָה יָשַׁבְתִּי בֵּינֵיהֶם וְעוֹד נִסִּיתִי לְפַתּוֹת נַפְשִׁי לְהַאֲמִין לֵאמֹר: „תַּם וְנָקִי כָּל הַקָּטָן בְּרֹב קָטְנוֹ!"

זוּלָתִי הַקֹּרְאִים לְנַפְשָׁם „הַטּוֹבִים", אוֹתָם מָצָאתִי זְבוּבֵי רוֹשׁ לְפָנַי. עוֹקְצִים הֵם בְּרֹב תֻּמָּתָם, מְכַזְּבִים הֵם בְּרֹב תֻּמָּתָם – וְאֵיךְ זֶה יוּכְלוּ לִהְיוֹת תְּמִימִים עִמִּי!

מִי אֲשֶׁר יֵשֵׁב בְּתוֹךְ הַטּוֹבִים, אוֹתוֹ תְּלַמֵּד הַחֶמְלָה

לְכַזֵּב. הַחֻמְלָה תַּכְבִּיד עַל הַנְּשָׁמוֹת הַחָפְשִׁיּוֹת אֶת הָרוּחַ מִסָּבִיב. כִּי סִכְלוּת הַטּוֹבִים אֵין לָהּ חֵקֶר.

הַסְתֵּר אֶת נַפְשִׁי וְאֶת עָשְׁרִי – אֶת זֶה לָמַדְתִּי בַּשֶּׁפֶל: כִּי מָצָאתִי אֶת־כָּל אִישׁ עוֹד עֲנִי בָרוּחַ. אָכֵן זֶה הָיָה הַכָּזָב אֲשֶׁר לְחֶמְלָתִי, כִּי יָדַעְתִּי עִם כָּל אִישׁ, –

– כִּי רָאִיתִי וַהֲרִיחוֹתִי עִם כָּל אִישׁ עַד מָה דַּי לוֹ הָרוּחַ וְעַד מָה לוֹ הָרוּחַ רַב מִדַּי!

חֲכָמֵיהֶם הַיְבֵשִׁים: חֲכָמִים קָרָאתִי לָהֶם וְלֹא יְבֵשִׁים – כָּכָה לָמַדְתִּי לִבְלוֹעַ אֶת דִּבְרֵיהֶם. אֶת מְקַבְּרֵי־הַמֵּתִים אֲשֶׁר לָהֶם: חוֹקְרִים קָרָאתִי לָהֶם וּבוֹחֲנִים – כָּכָה לָמַדְתִּי לְהַחֲלִיף אֶת הַמִּלִּים.

וּמְקַבְּרֵי הַמֵּתִים רַק מַחֲלוֹת קָבְרוּ לָהֶם מְקֻבָּרִים. מִתַּחַת לְעִיִּים עַתִּיקִים רוֹבְצִים רוּחוֹת רָעִים. אַל נָא לָנוּ לִשְׁגֹּשׁ בַּטִּיט. נַעֲלֶה נָא וְנִחְיֶה בֶּהָרִים!

בִּנְחִירַי תַּאֲוָה אֲנִי שָׁב וְשׁוֹאֵף חָפְשַׁת הָרִים! נִפְדָּה עַתָּה אַפִּי מֵרֵיחוֹת תְּכוּנַת אָדָם!

רוּחוֹת אֲמִיצִים פּוֹגְעִים בִּי כְּמוֹ יֵינוֹת אֲמִיצִים וְנִשְׁמָתִי מְזוֹרֶרֶת – מְזוֹרֶרֶת וְקוֹרֵאת אֶל נַפְשִׁי בְּצָהֳלָה: לִרְפוּאָה טוֹבָה!

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* * *

עַל שָׁלֹשׁ הָרָעוֹת.

א

בַּחֲלוֹמִי, הוּא הָאַחֲרוֹן מֵחֲלוֹמוֹת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לִי, וַאֲנִי עוֹמֵד עַל פְּנֵי הַר; מִחוּץ לְעוֹלָם אֲנִי עוֹמֵד וּמַחֲזִיק מֹאזְנַיִם בְּיָדִי וְשׁוֹקֵל אֶת הָעוֹלָם.

הוֹי מַה קִּדֵּם הַשַּׁחַר לַעֲלוֹת עָלַי הַיּוֹם! עַד לַהֲעִירֵנִי לְהַט אוֹתִי זֶה הַמְקַנֵּא! קַנָּא הוּא תָּמִיד עַל לַהֲטֵי חֲלוֹמוֹת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לִי. –

וְהָעוֹלָם נָכוֹן לְמִדָּה לְכָל אֲשֶׁר עִתּוֹ לְפָנָיו, טוֹב לְמִשְׁקָל לְכָל אֲשֶׁר יוֹדֵעַ לִשְׁקוֹל אוֹתוֹ הֵיטֵב, נֶחְמָד לְהִתְעוֹפֵף בּוֹ לְכָל אֲשֶׁר לוֹ כְּנָפַיִם חֲזָקוֹת וְטוֹב לְחִידוֹת לְכָל אֲשֶׁר יִתְהַשֵּׁב בִּמְפַצְּחֵי אֱגוֹזֵי אֱלֹהִים –: כָּכָה מָצָא חֲלוֹמִי אֶת הָעוֹלָם.

וַחֲלוֹמִי מַלָּח אַמִּיץ לֵב, חֶצְיוֹ אֳנִיָּה וְחֶצְיוֹ סְעָרָה, יוֹדֵעַ הוּא לַחֲשׁוֹת כִּזְבוּב קַיִץ, קְצַר רוּחַ הוּא כְּדַיָּה בַּשָּׁמַיִם: וְאוּלָם הַיּוֹם רַבּוּ אֹרֶךְ רוּחוֹ וְאֹרֶךְ עִתּוֹ לְבַעֲבוּר יִשְׁקוֹל!

הֶחָכְמָתִי דִבְּרָה עַל לִבּוֹ בַּסֵּתֶר, זוֹ חָכְמַת יוֹמִי הָעֲלִיזָה וְהָעֵרָה, אֲשֶׁר לְכָל „הָעֹלָמוֹת בְּאֵין קֵץ" תִּלְעַג? כִּי הִנֵּה הִיא אוֹמֶרֶת: „בַּאֲשֶׁר הַכֹּחַ שָׁם יִהְיֶה גַּם הַמִּסְפָּר לַעֲשֹׂה נִפְלָאוֹת; כֹּחַ לוֹ שִׁבְעָתַיִם".

עַד מָה הִבִּיט חֲלוֹמִי בְּבִטְחָה אֶל הָעוֹלָם הַזֶּה הַנָּכוֹן לָקֵץ! לֹא תָאֵב הָיָה לַחֲדָשׁוֹת, לֹא תָאֵב לִישָׁנוֹת, לֹא יָרֵא הָיָה וְלֹא מְבַקֵּשׁ: –

– וּכְמוֹ נָתַן תַּפּוּחַ מָלֵא עַל יָדִי, תַּפּוּחַ זָהָב אֲשֶׁר בָּשַׁל וַאֲשֶׁר עוֹרוֹ קַר וְרַךְ כְּמֶשִׁי – כָּכָה נָתַן הָעוֹלָם לִי –

– וּכְמוֹ קָרָא לִי עֵץ רְחַב עֲנָפִים וַחֲזַק חֵפֶץ וְגַם כָּפוּף בְּקָצֵהוּ לְבַעֲבוּר הֱיוֹתוֹ לְמִשְׁעֶנֶת וְגַם לַהֲדוֹם לְעָיֵף עֲלֵי דֶרֶךְ: כָּכָה עָמַד הָעוֹלָם עַל פְּנֵי אִיִּי בְתוֹךְ הַיָּם: –

– וּכְמוֹ הוֹשִׁיטוּ יָדַיִם עֲנֻגּוֹת אָרוֹן לִי, – אָרוֹן וְהוּא פָּתוּחַ אֱלֵי חֶדְוַת עֵינַיִם נִכְלָמוֹת וַחֲרֵדוֹת חֶרְדַּת כָּבוֹד: כָּכָה הָיָה הָעוֹלָם לִי: –

– אֵין דַּי חִידָה, עַד הַבְרִיחוֹ מֵעָלָיו אַהֲבַת בְּנֵי אָדָם, וְאֵין דַּי פִּתְרוֹן, עַד יַשְׁנוֹ חָכְמַת אָדָם: כִּי־אִם עִנְיַן אָדָם נִבְחָר הָיָה הָעוֹלָם לִי, אֲשֶׁר כָּכָה מַרְבִּים לָתֵת בּוֹ דֹפִי!

מַה יְּבָרֵךְ לִבִּי אֶת חֲלוֹם הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לִי, עַל כִּי כָּכָה שָׁקַלְתִּי הַיּוֹם אֶת הָעוֹלָם! כְּמוֹ עִנְיַן־אָדָם נִבְחָר בָּא אֵלַי זֶה הַחֲלוֹם וְזֶה מְנַחֵם הַלְּבָבוֹת!

וּלְבַעֲבוּר עֲשׂוֹת יוֹמָם אֶת אֲשֶׁר הוּא עָשָׂה בַּלֵּילוֹת וּלְבַעֲבוּר אֶלְמֹד וַאֲלַמֵּד עַל־פִּיו אֶת־כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר לוֹ: הִנֵּה אָנֹכִי מְמַהֵר עַתָּה לָתֵת עַל כַּפּוֹת הַמֹּאזְנַיִם אֶת שָׁלֹשׁ הַגְּדוֹלוֹת מִכָּל הָרָעוֹת וְאֶשְׁקוֹל אוֹתָן בְּמִשְׁקַל־אָדָם נִבְחָר. –

מִי אֲשֶׁר לִמַּד לְבָרֵךְ גַּם לְקַלֵּל לִמַּד: מִי הַשְּׁלֹשָׁה בְּכָל עִנְיְנֵי הָעוֹלָם אֲשֶׁר קֻלְּלוּ שִׁבְעָתַיִם? אוֹתָם אָשִׂים נָא עַל כַּפּוֹת הַמֹּאזְנַיִם!

אַהֲבַת תַּעֲנֻגוֹת, תַּאֲוַת מֶמְשָׁלָה וְאַהֲבַת אָדָם אֶת נַפְשׁוֹ: שָׁלֹשׁ אֵלֶּה קֻלְּלוּ עַד עַתָּה הֵיטֵב הֵיטֵב וְאֶת דִּבָּתָן הֵבִיאוּ רָעָה עִם כָּזָב: – אֶת אֵלֶּה אֶשְׁקֹל־נָא הֵיטֵב בְּמֹאזְנֵי אָדָם.

הָבוּ! הִנֵּה פֹה הָרֵי בְּתוֹךְ הַיָּם וּפֹה הִנֵּה הַיָּם: וְזֶה מִתְגּוֹלֵל אֵלַי וּמַחֲלִיק וּמַחֲנִיף, – זֶה הַכֶּלֶב הַגּוֹרָא, הַזָּקֵן וְהַנֶּאֱמָן עִם מֵאוֹת רָאשָׁיו אֲשֶׁר אָהַבְתִּי.

הָבוּ! פֹּה מִמַּעַל לַיָּם הַמִּתְגּוֹלֵל אַחֲזִיק בְּמֹאזְנַיִם, וְגַם עֵד אֶבְחַר לִי, לְבַעֲבוּר יַבִּיט וְיִרְאֶה – אוֹתְךָ עֵץ הַבְּדָדִים חֲזַק הָרֵיחַ וּכְבַד הַכִּפָּה אֲשֶׁר אָהַבְתִּי! –

אֵי זֶה הַגֶּשֶׁר אֲשֶׁר יַעֲבוֹר בּוֹ זֶה „עַתָּה“ אֶל זֶה „לְפָנִים“? וּמַה הַכֹּחַ אֲשֶׁר עַל פִּיו יִתְאַמֵּץ הַנִּשָּׂא אֶל הַשָּׁפָל? וּמִי יְצַוֶּה גַּם עַל הַנִּשָּׂא – כִּי עוֹד יִצְמַח וְיַעֲלֶה? –

עַתָּה הִנֵּה עוֹמְדִים הַמֹּאזְנַיִם יְשָׁרִים וְדוֹמְמִים: שָׁלֹשׁ שְׁאֵלוֹת כְּבֵדוֹת הִטַּלְתִּי עַל פְּנֵי הַכַּף הָאַחַת וְשָׁלֹשׁ תְּשׁוּבוֹת כְּבֵדוֹת נֹשְׂאת הַכַּף הַשֵּׁנִית.

* *
*

ב.

אַהֲבַת תַּעֲנֻגוֹת – נְקוֹץ וְסִלּוֹן לְכָל בּוֹזֵי הַבָּשָׂר הַלְּבוּשִׁים שַׂק וּבְשֵׁם „עוֹלָם“ הָיְתָה לִקְלָלָה בְּעֵינֵי כָּל יוֹשְׁבֵי מֵאַחֲרֵי הָעוֹלָם, כִּי לוֹעֶגֶת וּמְצַחֶקֶת הִיא לְכָל חָכְמַת שָׁוְא וְתוֹרַת שָׁוְא.

אַהֲבַת תַּעֲנֻגוֹת – אֵשׁ מְהַבְהֶבֶת לָאֲסַפְסוּף, אֲשֶׁר בָּהּ יִשָּׂרֵף, וְתַנּוּר רְחָבָה בֹּעֶרֶת וּמְתַהֶרֶת לְכָל עֵץ רִקָּבוֹן וְכָל בְּלוֹאֵי סְחָבוֹת מַעֲלֵי צַחֲנָה.

אַהֲבַת תַּעֲנֻגוֹת – תְּמִימָה וְחָפְשִׁית לְכָל לֵב חָפְשִׁי, נַחַת־גַּנִּים לָאֲדָמָה, שִׁפְעַת תּוֹדָה אֲשֶׁר יִשָּׂא הֶעָתִיד לְכָל אֲשֶׁר עַתָּה.

אַהֲבַת תַּעֲנֻגוֹת – רוֹשׁ מָתוֹק רַק לָזֶה אֲשֶׁר נוֹבֵל, וְאוּלָם רְפָאוּת־לֵב גְּדוֹלָה הִיא לְכָל חֲפֵץ־אָרִי וְיֵין הַיֵּינוֹת הַמְּשֻׁמָּר בְּקִנְאָה גְדוֹלָה.

אַהֲבַת הַתְּעֲנֻגוֹת – אֲשֶׁר עַל־פִּי מָשָׁל לְכָל אֲשֶׁר נִשְׂגָּב אֲשֶׁר יָבֹא וְלַנִּשְׂגָּבָה מִכָּל תִּקְוָה. כִּי לָרַבִּים הִיא נוֹהֶגֶת תִּקְוָה אֲשֶׁר יִתְחַתְּנוּ וְעוֹד יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר יִתְהַתְּנוּ, –

– לָרַבִּים אֲשֶׁר זָרִים אִישׁ לְאָחִיו שִׁבְעָתַיִם מֵאֲשֶׁר יִהְיֶה אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ: – וּמִי יוֹדֵעַ עַד הַיְסוֹד עַד כַּמָּה זָרִים אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ!

אַהֲבַת הַתַּעֲנֻגוֹת – וְאוּלָם אֶבְנֶה נָא גְדֵרוֹת לְמַחְשְׁבוֹתַי וְאַף גַּם לְמִלַּי: פֶּן יִתְגַּנְּבוּ אֶל תּוֹךְ גַּנַּי חֲזִירִים וּפוֹשְׁטִים! –

תַּאֲוַת מֶמְשָׁלָה – שֵׁבֶט לְהָבִים בְּיַד הַקָּשִׁים מִכָּל קְשֵׁי הַלֵּב; מוּסַר אַכְזָרִי אֲשֶׁר נָכוֹן לָאִישׁ הָאַכְזָר מִכָּל אַכְזָרִים; הֶלֶהָבָה הַקּוֹדֶרֶת אֲשֶׁר לִמְדֹרוֹת אֵשׁ חַיּוֹת בַּעֲבוּר הַפּוֹשְׁעִים.

תַּאֲוַת מֶמְשָׁלָה – הַמְעֻבֶּרֶת הַצָּרָה אֲשֶׁר תּוּשַׂם בְּפִי כָּל הָעַמִּים עַרְלֵי הַלֵּב; הַלּוֹעֶגֶת הַמַּלְעִיגָה לְכָל צְדָקָה אֲשֶׁר אֵינֶנָּה נְכוֹנָה; הָרוֹכֶבֶת אֲשֶׁר תִּרְכַּב עַל כָּל סוּס וְעַל כָּל גַּאֲוָה.

תַּאֲוַת מֶמְשָׁלָה – זְוָעַת־אֲדָמָה אֲשֶׁר תְּנַפֵּץ אֶת־כָּל אֲשֶׁר רָקַב וַאֲשֶׁר תֶּחֱשׂוֹף אוֹתוֹ; הַשּׁוֹבֶרֶת הַמִּתְגּוֹלֶלֶת וּמִתְנַפֶּלֶת וְעוֹנֶשֶׁת אֲשֶׁר לְכָל הַקְּבָרִים הַמּוּטָחִים טִיחַ; אוֹת־הַשְּׁאֵלָה הַמַּזְהִיר אֲשֶׁר עַל יַד כָּל תְּשׁוּבָה בְּטֶרֶם מוֹעֵד.

תַּאֲוַת מֶמְשָׁלָה – אֲשֶׁר לְמַרְאֶיהָ שׁוֹרֵץ הָאָדָם וְזוֹחֵל וְעוֹבֵד עֲבוֹדַת פֶּרֶךְ וְהָיָה שָׁפָל מִן הַנָּחָשׁ וּמִן הַחֲזִיר: – עַד כִּי בְּאַחֲרִיתוֹ יִצְעַק מִקֶּרֶב לִבּוֹ הַבּוּז הַגָּדוֹל –,

תַּאֲוַת מֶמְשָׁלָה – הַמְלַמֶּדֶת הַנּוֹרָאָה אֲשֶׁר תְּלַמֵּד אֶת הַבּוּז הַגָּדוֹל, הַקּוֹרֵאת לֶעָרִים וְלָעֲשִׁירִים עַל־פְּנֵיהֶם: „סוּר־לְךָ מִזֶּה!" – עַד כִּי בְּאַחֲרִיתָם יַעֲלֶה קוֹל הַצְּעָקָה מִקֶּרֶב לִבָּם הֵמָּה: „אָסוּר לִי מִזֶּה!"

תַּאֲוַת מֶמְשָׁלָה – וְאוּלָם עֹלָה הִיא וְלוֹקַחַת לֵב גַּם עַד הַטְּהוֹרִים וְהַבּוֹדְדִים וְעַד מְרוֹם הַגֹּבַהּ הַמּוֹצָא שִׂפְקוֹ

בְּקִרְבּוֹ, וְהִיא לְהֶטֶת כְּמוֹ אַהֲבָה אֲשֶׁר תִּתְּנוּ עַל פְּנֵי שְׁמֵי אֲדָמָה נְעִימוֹת אַרְגָּמָן לוֹקְחוֹת לֵב.

תַּאֲוַת מֶמְשָׁלָה: – אָכֵן מִי יִקְרָא לָזֶה תַּאֲוָה, אִם הַנִּשְׂגָּב יִתְאַמֵּץ לְמַטָּה לְבַעֲבוּר הֱיוֹת לוֹ עֹז! חַי אָנִי אִם יֵשׁ תַּאֲוָה וְתוֹעֵבָה בַּחֵשֶׁק אֲשֶׁר כָּזֶה וּבִירִידָה אֲשֶׁר כָּזֹאת!

אֲשֶׁר מְרוֹם הַגֹּבַהּ הַבּוֹדֵד לֹא יִהְיֶה בָּדָד לָנֶצַח וְלֹא לָנֶצַח יִמְצָא סִפְקוֹ רַק בְּקִרְבּוֹ; אֲשֶׁר יָבֹא הָהָר אֶל הָעֵמֶק וְרוּחוֹת הַגֹּבַהּ אֶל הַמּוֹרָדוֹת: –

הוֹי מִי יִמְצָא אֶת הַשֵּׁם הַנָּכוֹן, אֶת שֵׁם הַקֹּדֶשׁ וְאֶת שֵׁם הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לַתְּשׁוּקָה הַזֹּאת! „הַצְּדָקָה הַנּוֹתֶנֶת" – כָּכָה קָרָא סָרַתּוּסְטְרָא לְפָנִים שֵׁם לָזֶה אֲשֶׁר שֵׁם אֵין לוֹ.

וְאָז הָיָה גַּם הַדָּבָר – וְחַי אָנִי כִּי הָיָה כָּזֶה בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה! – אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ הִלֵּל בַּקָּהָל אֶת אַהֲבַת הָאָדָם לְנַפְשׁוֹ, זֹאת הָאַהֲבָה הַבְּרִיאָה וְהַמְּלֵאָה, הַנּוֹבַעַת מִקֶּרֶב נְשָׁמָה חֲזָקָה: –

– מִקֶּרֶב נְשָׁמָה חֲזָקָה, אֲשֶׁר חֵלֶק מִמֶּנָּה יִהְיֶה גַּם הַבָּשָׂר הַנַּעֲלֶה, זֶה הַיָּפֶה וְהַנִּשְׂגָּב וּמֵשִׁיב נָפֶשׁ, אֲשֶׁר כָּל עִנְיָן מִסָּבִיב יִהְיֶה לוֹ לִרְאִי מְלֻטָּשׁ:

– זֶה הַבָּשָׂר הֶעָנֹג וְלוֹקֵחַ לֵב, זֶה הַמְּרַקֵּד אֲשֶׁר מְשָׁלוֹ וְתַמְצִיתוֹ הִיא הַנְּשָׁמָה הַשְּׂמֵחָה עַל נַפְשָׁהּ הִיא. שִׂמְחַת־נֶפֶשׁ אֲשֶׁר לִבְשָׂרִים וְלִנְשָׁמוֹת כָּאֵלֶּה תִּקְרָא לְנַפְשָׁהּ „צְדָקָה".

בִּדְבָרֶיהָ עַל הַטּוֹב וְהָרָע תְּסוֹכֵךְ שִׂמְחַת־נֶפֶשׁ זֹאת לְנַפְשָׁהּ כְּמוֹ בַּאֲשֵׁרוֹת קְדוֹשׁוֹת; בִּשְׁמוֹת אָשְׁרָהּ תַּבְרִיחַ מֵעָלֶיהָ אֶת כָּל נִקְלֶה.

אֶת כָּל רְפֵה־יָדַיִם תַּבְרִיחַ מֵעָלֶיהָ: כִּי כָּכָה הִיא דֹּבֶרֶת: רַע – זֶה רְפֵה־הַיָּדַיִם! נִקְלֶה יִהְיֶה בְּעֵינֶיהָ כָּל הַדּוֹאֵג תָּמִיד וְנֶאֱנָח תָּמִיד וּמִתְאוֹנֵן תָּמִיד וְגַם אֲשֶׁר יְלַקֵּט פֶּרֶט הַיִּתְרוֹנוֹת הַקְּטַנִּים.

וְגַם נִקְלָה בְּעֵינֶיהָ כָּל חָכְמָה הַזָּה נְבָאִים: כִּי חַי אֲנִי, גַּם חָכְמָה יֵשׁ, אֲשֶׁר תִּפְרַח בַּחֲשֵׁכָה, חָכְמַת צֵל לַיְלָה הַמִּתְיַפַּחַת תָּמִיד וְאוֹמֶרֶת: „הַכֹּל הָבֶל!"

וְשָׁפָל בְּעֵינֶיהָ חֲסַר־הָאֱמוּנָה הֶחָרֵד תָּמִיד וְכָל אֲשֶׁר יְבַקֵּשׁ שְׁבוּעוֹת תַּחַת מַבָּטֵי עֵינַיִם וְתַחַת יָדַיִם: גַּם כָּל חָכְמָה אֲשֶׁר רַב מִדַּי לֹא תִתֵּן אֵמוּן בָּאִישׁ, כִּי זֶה דֶרֶךְ נְשָׁמוֹת רְפוּת יָדַיִם.

וְשִׁבְעָתַיִם שָׁפָל בְּעֵינֶיהָ כָּל הַמִּתְרַצֶּה בֶּן־רֶגַע וּמִתְרַפֵּס לִפְנֵי כֹל כַּכֶּלֶב וּמִתְנַפֵּל כְּרֶגַע עַל גַּבּוֹ וּמָלֵא תָמִיד עֲנָוָה; גַּם חָכְמָה יֵשׁ, אֲשֶׁר עִמָּהּ עֲנָוָה כָזֹאת וְדֶרֶךְ כֶּלֶב כָּזֶה, וְהִיא מִתְחַסֶּדֶת וּמִתְרַצָּה כְּרֶגַע.

וְאוּלָם נִתְעָב שִׁבְעָתַיִם מִכָּל זֶה וְגַם לְזָרָא לָהּ כָּל אֲשֶׁר לֹא יְנַסֶּה לַעֲמוֹד עַל נַפְשׁוֹ; אֲשֶׁר יִבְלַע בִּנְעִימוֹת קִיא רוֹשׁ וּלְזוּת עֵינַיִם וְסוֹבֵל תָּמִיד וְסוֹבֵל הַכֹּל וּמוֹצֵא סִפְקוֹ בַּכֹּל: כִּי זֶה דֶרֶךְ עֲבָדִים.

אִם לְאֵלִים יִהְיֶה אִישׁ עֶבֶד וְסִיר רַחַץ לְאֵלִים וְאִם לִבְנֵי אָדָם וּלְמַחֲשָׁבוֹת אָדָם תְּפֵלוֹת: עַל כָּל דֶּרֶךְ עֲבָדִים תִּירַק אֶת רָקָהּ זֹאת אַהֲבַת־נֶפֶשׁ הַנִּשָּׂאָה אֲשֶׁר יֶאֱהַב אָדָם אֶת נַפְשׁוֹ!

רַע – כָּכָה הִיא קֹרֵאת לְכָל אֲשֶׁר כָּתוּת וּמָעוּךְ וּכְבַד עַבְדוּת, לְכָל נְלוֹזֵי הָעֵינַיִם בְּאֶפֶס בִּטְחָה וּלְכָל הַלְּבָבוֹת הַנִּלְחָצִים וּלְדֶרֶךְ שֶׁקֶר אֲשֶׁר לָאָדָם לְהִתְרַפֵּס תָּמִיד וּלְנַשֵּׁק בִּשְׂפָתַיִם רְחָבוֹת וְרָפוֹת.

וְחָכְמַת שָׁוְא: כָּכָה תִקְרָא לְכָל אֲשֶׁר יַעֲרִימוּ אֲנָשִׁים עֲבָדִים וּזְקֵנִים וַעֲיֵפִים; וְשִׁבְעָתַיִם כָּכָה לְכָל־סִכְלוּת הַכֹּהֲנִים הָרְשָׁעָה עִם שִׁגְעוֹנוֹתֶיהָ וְשִׁגְיוֹנוֹתֶיהָ!

וְחַכְמֵי שָׁוְא כָּל הַכֹּהֲנִים וַעֲיֵפֵי הָעוֹלָם וְכָל אֲשֶׁר מָלְאָה נִשְׁמָתוֹ דֶרֶךְ נָשִׁים וְדֶרֶךְ עֲבָדִים. אָכֵן עִוּוּ נַעֲוֵי לֵב אֵלֶּה אֶת אַהֲבַת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר יֶאֱהַב אָדָם אֶת נַפְשׁוֹ!

וַאֲשֶׁר עִוּוּ אֶת אַהֲבַת הַנֶּפֶשׁ – לְזֹאת קָרְאוּ צְדָקָה! וּשְׁכֹחַ אֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת עַצְמוֹ – אֶת זֹאת שָׁאֲלוּ מִנַּפְשָׁם בִּצְדָקָה כָּל רְפֵי הַיָּדַיִם וְהָעַכְּבִישִׁים עֲיֵפֵי הָעוֹלָם!

וְאוּלָם הִנֵּה יוֹם בָּא עַל כָּל אֵלֶּה, הִנֵּה חֲדָשָׁה, הִנֵּה חֶרֶב הַמִּשְׁפָּט, הִנֵּה מוֹעֵד הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל – אֲשֶׁר יָאִיר הָאוֹר עַל כֹּל!

וַאֲשֶׁר יֹאמַר קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ לְ„אָנֹכִי" אֲשֶׁר בְּנַפְשׁוֹ וּבְרוּכָה הָאַהֲבָה אֲשֶׁר יֶאֱהַב אָדָם אֶת נַפְשׁוֹ, חַי אָנִי כִּי בָזֶה יֹאמַר אֶת אֲשֶׁר הוּא יוֹדֵעַ וְהָיָה לְאִישׁ דַּעַת, כִּי כָכָה יֹאמַר: „רְאֵה הִנֵּה בָא, הִנֵּה קָרוֹב מוֹעֵד הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל!"

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *
*

עַל רוּחַ הַכְּבֵדוּת.

א

פִּי הַמְדַבֵּר – לְעַם נְתַתִּיו: קָשׁוֹת אֲדַבֵּר וְהַלְקֵבִי, רַב מִדַּי מִהְיוֹת דְּבָרַי לְאַרְנָבוֹת הַמָּשִׁי. וְזָר שִׁבְעָתַיִם יִהְיֶה דָּבָר בְּאָזְנֵי כָּל הַגִּיהָדִין וְשׁוֹעֲלֵי הַגַּזָּה.

יָדִי – יַד פֶּתִי: אוֹי לַשֻּׁלְחָנוֹת וְלַקִּירוֹת וּלְכָל דָּבָר אֲשֶׁר עוֹד בּוֹ מָקוֹם לְצַעֲצֻעֵי פֶתִי וּלְשַׁעֲשׁוּעֵי פֶּתִי!

רַגְלִי – רֶגֶל סוּס; בָּהּ אֲדַלֵּג וְאֶדְהַר עַל עֵצִים וְעַל אֲבָנִים, בַּשָּׂדוֹת וּבְעַרְבוֹת מִדְבָּר, וּתְרוּעַת שָׂשׂוֹן עִמִּי בְּשֶׁטֶף מְרוּצָתִי.

בִּטְנִי – הֲבֶטֶן נֶשֶׁר הִיא? כִּי נֶחְמָד לָהּ מִכֹּל בְּשַׂר שֵׂיוֹת. וְאָמְנָם אֵין זֹאת כִּי אִם בֶּטֶן בַּעַל כָּנָף לִי.

קַל וּמְעַט אָכְלִי, שׁוֹקֵד אֲנִי וְרוּחִי בִי קְצָרָה לָעוּף וּלְהִתְעוֹפֵף תָּמִיד מִמְּקוֹמִי – זֶה דַּרְכִּי מֵעוֹדִי, וְזֶה הֲלֹא דֶרֶךְ בַּעַל כְּנָפַיִם!

בְּשַׁגַּם אָנֹכִי שׂוֹנֵא לְרוּחַ הַכְּבֵדוּת, וְזֶה הֲלֹא דֶרֶךְ בַּעֲלֵי כְנָפַיִם: וֶהֱיֵה אָנֹכִי כִּי שְׂנֵאתִי שִׂנְאַת נֶפֶשׁ, שִׂנְאַת מָוֶת, שִׂנְאַת בְּלִי תַכְלִית! עַד אָנָה לֹא עָפָה וְעַד מָה לֹא הִתְעוֹפְפָה כְבָר שִׂנְאָתִי!

וְעַל זֹאת יָכֹל יָכֹלְתִּי לָשֵׂאת אֶת מְשָׁלִי – וְגַם נְכוֹן

אֲנִי לָשֵׂאת אוֹתוֹ; אִם אָמְנָם בְּדָד אֲנִי בַּבַּיִת הָרֵיק, וְאִם אֶשָּׂא מְשָׁלַי–רַק בְּאָזְנַי אֶשָּׂאֵהוּ.

יֵשׁ מוֹשְׁלֵי מָשָׁל אֲשֶׁר רַק בִּהְיוֹת הַבַּיִת מָלֵא וְהָפַךְ גְּרוֹנָם לִהְיוֹת רַךְ וְיָדָם תִּהְיֶה לְבַעֲלַת דְּבָרִים וְעֵינָם תָּפִיק חָכְמָה וְלִבָּם יֵעוֹר: – אֶל אֵלֶּה לֹא דָמִיתִי.

ב.

מִי אֲשֶׁר יְלַמֵּד בְּאַחֲרִית הַיָּמִים אֶת בְּנֵי הָאָדָם לָעוּף, וְהֶעְתִּיק הָאִישׁ הַזֶּה מִמְּקוֹמָן אֶת כָּל אַבְנֵי הַגְּבוּלִים; כָּל אַבְנֵי הַגְּבוּלִים תְּעוֹפֶפְנָה אַחֲרָיו גַּם הֵן הַשָּׁמַיְמָה וְלָאֲדָמָה יִקְרָא שֵׁם חָדָשׁ – „הַקַּלָּה".

מְמַהֶרֶת הַיַּעֲנָה לָעוּף מִכָּל סוּס קַל, וְאוּלָם גַּם הִיא עוֹד תָּשִׂים בִּכְבֵדוּת אֶת רֹאשָׁהּ לְתוֹךְ הָאֲדָמָה הַכְּבֵדָה: כֵּן מִשְׁפַּט הָאָדָם אֲשֶׁר לָעוּף אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ.

כְּבֵדִים לוֹ הָאֲדָמָה וְהַחַיִּים – כִּי כָכָה יַחְפּוֹץ רוּחַ הַכְּבֵדוּת! וְאוּלָם מִי אֲשֶׁר יַחְפּוֹץ לִהְיוֹת קַל וְלִהְיוֹת לְצִפּוֹר, עָלָיו הִיא שׁוּמָה לֶאֱהֹבָה אֶת נַפְשׁוֹ: – זֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרֶה.

לֹא אַהֲבַת הַדְּאֵבִים וְהַכּאֲבִים – כִּי גַם אַהֲבַת הָאָדָם אֶת נַפְשׁוֹ מַעֲלָה צַחֲנָה בְּמַחֲנֵה הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה!

שׁוּמָה עַל הָאָדָם לִלְמוֹד לֶאֱהֹבָה אֶת־נַפְשׁוֹ – זֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרֶה – וְהָאַהֲבָה אַהֲבָה שְׁלֵמָה וּבְרִיאָה: לְמַעַן אֲשֶׁר יוּכַל הָאָדָם לָגוּר עִם נַפְשׁוֹ וְלֹא יִדַּד עוֹד לַמֶּרְחַקִּים.

וּבִהְיוֹתוֹ נוֹדֵד לַמֶּרְחַקִּים וְקָרָא לָזֶה שֵׁם „אַהֲבָה לְרֵעֵהוּ כָּמוֹהוּ"; בְּשֵׁם הַזֶּה הִרְבּוּ עַד כֹּה כְּזָבִים וַחֲנֻפָּה רַבִּים, וּמִכֻּלָּם כִּזְּבוּ וְהֶחֱנִיפוּ אֵלֶּה אֲשֶׁר הָיוּ הֵמָּה לְמַשָּׂא כָּבֵד עַל־כָּל הָעוֹלָם.

אָמְנָם לֹא לַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא לְמָחָר הַחֹק, אֲשֶׁר יִלְמוֹד הָאָדָם לְאַהֲבָה אֶת נַפְשׁוֹ, כִּי־אִם מִכָּל כִּשְׁרוֹנוֹת הָאָדָם הוּא הַנִּגְמוֹק וְהֶעָרוּם וְהָאַחֲרוֹן וּמְלֵא אֹרֶךְ רוּחַ.

מִי אֲשֶׁר יֶשׁ לוֹ דְבַר־מָה אֲשֶׁר הוּא קִנְיָנוֹ וְקִנְיַן נַפְשׁוֹ, וְהִסְתִּיר הָאִישׁ הַזֶּה אֶת שֶׁלּוֹ בְּקֶרֶב נַפְשׁוֹ הֵיטֵב הֵיטֵב; מִכָּל הַמַּטְמוֹנִים חוֹפֵר הָאָדָם אֶת מַטְמוֹנוֹ שֶׁלּוֹ רַק בָּאַחֲרוֹנָה, — כָּכָה יִפְעַל רוּחַ הַכְּבֵדוּת.

עוֹד בְּעֶרֶשׂ יַלְדוּתֵנוּ נוֹתְנִים עָלֵינוּ מִלִּים וַעֲרָכִים כְּבֵדִים; „טוֹב“ וָ„רָע“ — כָּכָה יִקָּרֵא הַמַּתָּן וְהַמֹּהַר הַזֶּה. בִּגְלָלָם יִסְלְחוּ לָנוּ אֶת עֲוֹנֵנוּ כִּי חַיִּים אֲנַחְנוּ.

וְזֶה אֲשֶׁר יִקְרְאוּ „הָבָה וְיָבֹאוּ הַיְלָדִים אֵלֵינוּ!“, לְמַעַן אֲשֶׁר יַאַסְרוּ עֲלֵיהֶם בְּעוֹדָם בְּשַׁחַר יַלְדוּתָם לְאַהֲבָה אֶת נַפְשָׁם הֵמָּה: כָּכָה יִפְעַל רוּחַ הַכְּבֵדוּת.

וַאֲנַחְנוּ נֹשְׂאִים בֶּאֱמוּנָה עַל שִׁכְמֵנוּ הַקָּשֶׁה עַל פְּנֵי צְחִיחֵי הָרִים אֶת אֲשֶׁר הוּנַח עָלֵינוּ! וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תֵּרַד מֵעָלֵינוּ הַזֵּעָה: וְעָנוּ וְאָמְרוּ לָנוּ: „אָכֵן כְּבֵדִים הַחַיִּים מִנְּשׂוֹא!“

וְאוּלָם רַק הָאָדָם כָּבֵד עַל נַפְשׁוֹ מִנְּשׂוֹא! וְזֶה רַק יַעַן אֲשֶׁר יִשָּׂא עַל שִׁכְמוֹ זָרוֹת רַבּוֹת. כְּמוֹ גָּמָל הוּא כּוֹרֵעַ אַרְצָה וְחִכָּה עַד אֲשֶׁר יַעֲמִיסוּ עָלָיו מַעֲמָסָה גְּדוֹלָה.

וְיוֹתֵר מִכֻּלָּם יַעֲשֶׂה כָּכָה הָאָדָם הֶחָזָק לְמוֹד מַשָּׂא וּמְלֵא יִרְאַת כָּבוֹד: מִלִּים וַעֲרָכִים זָרִים רַב מִדַּי הוּא מַעֲמִיס עַל נַפְשׁוֹ — אָז יֵחָשְׁבוּ הַחַיִּים בְּעֵינָיו לְמִדְבָּר!

וְחַי אָנִי אִם לֹא כָבֵד לְאָדָם לָשֵׂאת רַבּוֹת גַּם מֵאֲשֶׁר לְנַפְשׁוֹ הוּא! וְהַרְבֵּה בְּקֶרֶב הָאָדָם פְּנִימָה אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ כְּמִשְׁפַּט שֶׁרֶץ־הַקְּלִפָּה: מְתֹעָב וַחֲלַקְלַק וְקָשֶׁה מֵאָחוֹז בּוֹ, —

— אֲשֶׁר קְלִפָּה יָפָה עִם צַעֲצֻעִים יָפִים תִּהְיֶה לוֹ לְמֵלִיץ. וְאוּלָם גַּם אֶת הַמְּלָאכָה הַזֹּאת עָלֵינוּ לִלְמוֹד: לִהְיוֹת לָנוּ קְלִפָּה עִם מַרְאֶה יָפֶה וְחָכְמָה עֵוֶּרֶת!

וְגַם בְּזֹאת עוֹד רַבּוֹת עִם הָאָדָם אֲשֶׁר יַתְעוּ אוֹתָנוּ:
כִּי יֵשׁ קְלִפָּה אֲשֶׁר תִּהְיֶה קַלָּה וַאֲבֵלָה וְהִיא קְלִפָּה הַרְבֵּה מִדַּי. יֵשׁ לֵב טוֹב הַרְבֵּה וְכֹחַ הַרְבֵּה אֲשֶׁר לֹא יַכִּירוּ לָנֶצַח; מַטְעַמִּים נֶחְמָדִים רַבִּים לֹא יִמְצְאוּ טוֹעֵם!

וְהַנֶּחְמָדוֹת בַּנָּשִׁים יוֹדְעוֹת אֶת הַדָּבָר הַזֶּה: מְעַט מִשְׁמַן בָּשָׂר יוֹתֵר, מְעַט רָזוֹן יוֹתֵר – עַד כַּמָּה תָּלוּי הַגּוֹרָל בִּמְעַט אֲשֶׁר כָּזֶה!

קָשֶׁה הָאָדָם מִלְּהִגָּלוֹת וְשִׁבְעָתַיִם יִקָּשׁ דְּבַר הִגָּלוֹתוֹ לְנַפְשׁוֹ הוּא; יֵשׁ אֲשֶׁר יְכַזֵּב הָרוּחַ בִּדְבַר הַנְּשָׁמָה. כָּכָה יִפְעַל רוּחַ הַכְּבֵדוּת.

וְאוּלָם זֶה גִּלָּה אֶת נַפְשׁוֹ, אֲשֶׁר יֹאמַר: הִנֵּה זֶה טוּבִי אֲ נִ י וְזֹאת רָעָתִי אֲ נִ י; בְּזֹאת סָתַם אֶת פִּי הָעֲטַלֵּף וְאֶת פִּי הַגַּמָּד הָאוֹמְרִים: „טוֹב לַכֹּל, רָע לַכֹּל.“

אָמְנָם גַּם אֵלֶּה לֹא אוֹכַל כַּלְכֵּל, אֲשֶׁר כָּל־דָּבָר טוֹב בְּעֵינֵיהֶם וַאֲשֶׁר טוֹב בְּעֵינֵיהֶם הָעוֹלָם הַזֶּה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת. לָהֶם אֲנִי קֹרֵא: מוֹצְאִים סִפְּקָם מֵאַיִן כְּמוֹהֶם.

הוֹי לַמּוֹצְאִים סִפְּקָם מֵאַיִן כְּמוֹהֶם אֲשֶׁר כָּל־דָּבָר יִטְעַם לָהֶם: הַטַּעַם הַזֶּה אֵינֶנּוּ הַנִּבְחָר! שַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הַלְּשׁוֹנוֹת וְאֶת הַקְּרָבַיִם הַמַּמְרִים וְהַבּוֹרְרִים אֲשֶׁר לָמְדוּ לַעֲנוֹת „אָנֹכִי“ וְ„יְהִי“ וְ„לֹא“.

וְאוּלָם לָעֹס אֶת־כֹּל וְאַכֵּל אֶת־כֹּל – זֶה אֹרַח לַחֲזִירִים! וְנָעֵר תָּמִיד „יְהִי“ – אֶת־זֶה לִמֵּד רַק הַחֲמוֹר וּמִי אֲשֶׁר כָּמֹהוּ! –

הַצָּהֹב הֶעָמֹק וְהָאָדֹם הַלֹּהֵט: אֶת־זֶה רָצָה טַעְמִי אֲנִי; דָּם הוּא מוֹסֵף לְתוֹךְ כָּל הַצְּבָעִים. וְאוּלָם מִי אֲשֶׁר יָטוּחַ אֶת־בֵּיתוֹ לָבָן וְהֵעִיר זֶה עַל נַפְשׁוֹ לְפָנַי כִּי נִשְׁמָתוֹ מוּטַחַת לָבָן.

אֵלֶּה מִזֶּה אֹהֲבִים אֶת הַחֲנוּטִים וְאֵלֶּה מִזֶּה אֶת הָרוּחוֹת

הַתּוֹעוֹת וּשְׁנֵיהֶם שְׂנֵאִים לְכָל בָּשָׂר וּלְכָל דָּם – הוֹי מַה יִּגְעַל טַעֲמִי אֶת־שְׁנֵיהֶם! כִּי אֹהֵב דָּם אָנֹכִי.

וְגַם שָׁם לֹא אֶחְפֹּץ שֶׁבֶת וְהִסְתּוֹפֵף בִּמְקוֹם כָּל אִישׁ יוֹרֵק וּמֵקִיא: זֶה לִי טַעֲמִי אֲנִי; נִבְחַר לִי שֶׁבֶת עִם גַּנָּבִים וְעִם מְחַלְלֵי שְׁבוּעָה אֵין אִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה זָהָב בְּפִיו.

וּמִכָּל אֵלֶּה נִתְעָבִים לִי שִׁבְעָתַיִם כָּל הַמְלַקְקִים רֹק; וְהַנִּתְעָב מִכָּל חַיַּת הָאָדָם אֲשֶׁר מָצָאתִי, לוֹ קָרָאתִי מְלַקֵּק קְעָרוֹת עַל שֻׁלְחָנוֹת זָרִים: לֹא חָפֵץ זֶה לְאַהֲבָה וְעַל הָאַהֲבָה הוּא חָי.

וְאֻמְלָלִים אָנֹכִי קֹרֵא לְכָל־אֵלֶּה אֲשֶׁר יֵשׁ לָהֶם רַק הַבְּחִירָה הָאַחַת: לִהְיוֹת חַיּוֹת רָעוֹת אוֹ לִהְיוֹת כּוֹבְשֵׁי חַיּוֹת רָעִים; גַּם בֵּינֵיהֶם לֹא חָפְצָה נַפְשִׁי לִבְנוֹת לִי סֻכּוֹת.

וְאֻמְלָלִים אָנֹכִי קֹרֵא גַּם לָאֵלֶּה אֲשֶׁר תָּמִיד שׂוּמָה עֲלֵיהֶם לְחַכּוֹת, – אוֹתָם יִגְעַל טַעֲמִי: כָּל לוֹקְחֵי מִסִּים וּכְנַעֲנִים וּמְלָכִים וָיֶתֶר שׁוֹמְרֵי הָאֲרָצוֹת וְשׁוֹמְרֵי הַחֲנֻיּוֹת.

חַי אֲנִי אִם לֹא לָמַדְתִּי גַּם אֲנִי לְחַכּוֹת – וְעַד הַיְסוֹד לָמַדְתִּי; וְאוּלָם רַק לְחַכּוֹת לְנַפְשִׁי. וְיוֹתֵר מִכֹּל לָמַדְתִּי עֲמוֹד וַהֲלוֹךְ וְרוּץ וְדַלֵּג וַעֲלוֹת וּרְקוֹד.

וְאוּלָם זֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרֶה: מִי הֶחָפֵץ לִלְמוֹד לָעוּף בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, שׂוּמָה עָלָיו לִלְמוֹד בָּרִאשׁוֹנָה עֲמוֹד וַהֲלוֹךְ וְרוּץ וְדַלֵּג וַעֲלוֹת וּרְקוֹד: – לֹא בְהִתְעוֹפֵף אִישׁ יִלְמַד לְהִתְעוֹפֵף!

בְּסֻלְּמֵי־חֲבָלִים לָמַדְתִּי לַעֲלוֹת בַּחַלּוֹנוֹת שׁוֹנִים, בְּרַגְלַיִם קַלּוֹת דִּלַּגְתִּי וְעָלִיתִי לִמְרוֹם תְּרָנִים גְּבֹהִים; שֶׁבֶת בְּרֹאשׁ תְּרָנִים גְּבוֹהִים אֲשֶׁר לַחָכְמָה נֶחְשָׁב בְּעֵינַי לְנַחַת לֹא מְעַטָּה, –

– כְּמוֹ לַבּוֹת־אֵשׁ קְטַנּוֹת מִתְלַקְּחוֹת בְּרֹאשׁ תְּרָנִים

זְבוּחִים: אָכֵן קָטֹן הָאוֹר, וְאוּלָם נֶחָמָה גְדוֹלָה הוּא לְיוֹרְדֵי יָם אוֹבְדֵי דֶרֶךְ וְלַאֲשֶׁר נִשְׁבְּרָה אֳנִיָּתָם! –

בִּדְרָכִים רַבּוֹת וּבִשְׁבִילִים שׁוֹנִים בָּאתִי עַד לַאֲמִתִּי: לֹא עַל סֻלָּם אֶחָד עָלִיתִי לַמָּרוֹם בְּעוֹד עֵינִי תֹּעָה לַמֶּרְחַקִּים.

וְלִנְתִיבוֹת דְּרָכִים שָׁאַלְתִּי תָמִיד בְּלִי חֵשֶׁק, – אֶת־זֹאת גָּעַל טַעֲמִי! נִבְחָר בְּעֵינַי שִׁבְעָתַיִם לִשְׁאַל בְּנַפְשִׁי וּלְנַסּוֹת בְּנַפְשִׁי אֶת נְתִיבוֹת הַדְּרָכִים.

כָּל לֶכְתִּי לֹא הָיָה בִּלְתִּי־אִם שְׁאֹל וְנַסֵּה, וְחֵי אָנִי כִּי גַם עֲנוֹת עַל שְׁאֵלָה אֲשֶׁר כָּזֹאת עָלֵינוּ לִלְמוֹד! וְאוּלָם – זֶה הַדָּבָר לְפִי טַעֲמִי:

– לֹא טַעַם טוֹב וְלֹא טַעַם רָע, כִּי־אִם טַעֲמִי שֶׁלִּי, אֲשֶׁר לֹא יֵבוֹשׁ בּוֹ וַאֲשֶׁר לֹא אַעֲלִים אוֹתוֹ.

"זֶה הִנֵּה דַרְכִּי שֶׁלִּי – וְאוּלָם אַיֵּה דַרְכְּכֶם אַתֶּם?" כָּכָה עָנִיתִי אֶת־אֵלֶּה אֲשֶׁר שָׁאֲלוּ אוֹתִי לַ"דֶּרֶךְ". כִּי דֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ שֶׁלִּי וְאֵינֶנּוּ שֶׁלָּכֶם כִּי־אִם דֶּרֶךְ בָּעוֹלָם – אָיִן!

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

עַל לוּחוֹת יְשָׁנִים וַחֲדָשִׁים.

ג.

פֹּה אָנֹכִי יוֹשֵׁב וּמְחַכֶּה וּמְסָבִיב לִי לוּחוֹת יְשָׁנִים שְׁבוּרִים וְגַם חֲדָשִׁים כְּתוּבִים עַד הַחֵצִי. מָתַי יַגִּיעַ יוֹמִי?

– זֶה יוֹם רִדְתִּי וְשָׁקְעִי: כִּי הִנֵּה עוֹד הַפַּעַם חָפַצְתִּי לָבוֹא אֶל בְּנֵי הָאָדָם.

וְלָזֹאת אָנֹכִי מְחַכֶּה פֹּה, לְמַעַן אֲשֶׁר יָבֹאוּ לִי בָּרִאשׁוֹנָה הָאוֹתוֹת לְבַעֲבוּר אֵדַע כִּי יוֹמִי הוּא: – הֲלֹא הֵמָּה הָאֲרִי אֲשֶׁר יִשְׂחַק וַעֲדַת הַיּוֹנִים.

וְעַד כֹּה וָכֹה אֲדַבֵּר נָא אֶת דְּבָרַי בְּאָזְנֵי אֲנִי, כְּאִישׁ אֲשֶׁר עִתּוֹ לְפָנָיו. הִנֵּה אֵין אִישׁ אֲשֶׁר יְסַפֵּר בְּאָזְנַי חֲדָשׁוֹת, כִּי עַתָּה אֲסַפְּרָה נָא בְּאָזְנֵי אֲנִי לְבַדִּי. –

* *

*

ב

וַאֲנִי בְּבֹאִי אֶל־בְּנֵי הָאָדָם מְצָאתִי אוֹתָם רֹבְצִים עַל דִּמְיוֹן־שָׁוְא יָשָׁן: כֻּלָּם דִּמּוּ אֲשֶׁר יוֹדְעִים הֵם זֶה מֵאָז, מַה־טּוֹב וּמָה רָע לָאָדָם.

וְעִנְיַן יָשָׁן וְנָגוּעַ נֶחְשְׁבוּ בְעֵינָיו כָּל הָאֲמָרוֹת עַל־דְּבַר הַצְּדָקָה; וּמִי אֲשֶׁר חָפֵץ לִישׁוֹן הֵיטֵב וּמִהֵר זֶה לִפְנֵי שְׁנָתוֹ לְדַבֵּר עוֹד עַל „טוֹב" וְעַל „רָע".

וְאֶת־זֹאת הַשֵּׁנָה הִפְרַעְתִּי אֲנִי מִדֵּי הוֹרוֹתִי לֵאמֹר: מַה־טּוֹב וּמָה רָע אֵין אִישׁ יוֹדֵעַ עוֹד: – זוּלָתִי הַבּוֹרֵא!

– וְאוּלָם בּוֹרֵא יִקָּרֵא רַק לָזֶה, אֲשֶׁר יִבְרָא לָאָדָם מַטָּרָה וְיִתֵּן לָאֲדָמָה אֶת תַּכְלִיתָהּ וְאֶת עֲתִידָהּ. הִנֵּה זֶה רַק בָּרֹא יִבְרָא, אֲשֶׁר יִהְיֶה דָּבָר טוֹב וָרָע.

וַאֲנִי צִוִּיתִים כִּי יַהַפְכוּ לָאָרֶץ אֶת־קָתֶדְרוֹתֵיהֶם וְאֶת כָּל־כִּסֵּא אֲשֶׁר רָבַץ עָלָיו זֶה דִּמְיוֹן־שָׁוְא הַיָּשָׁן: וַאֲנִי צִוִּיתִים כִּי יִשְׂחֲקוּ לְכָל מוֹרֵיהֶם מוֹרֵי הַצְּדָקָה הַגְּדוֹלִים וּלְכָל קְדוֹשֵׁיהֶם וְחוֹזֵיהֶם וְגוֹאֲלֵיהֶם גֹּאֲלֵי הָעוֹלָם.

לְכָל חַכְמֵיהֶם הַקֹּדְרִים צִוִּיתִים לִשְׂחוֹק וּלְכָל גֹּלֶם שָׁחוֹר חֲרֵדַת כָּל־צִפּוֹר אֲשֶׁר נִתְלָה עַל עֵץ הַחַיִּים וַיְהִי מִשָּׁם לְמַזְהִיר.

אֶל פְּנֵי רְחוֹב הַקְּבָרִים הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר לָהֶם יָשַׁבְתִּי, רַע לְנִבְלוֹת פְּגָרִים וּלְעַיִטִים – וָאֶשְׂחַק לְכָל „לְפָנִים" אֲשֶׁר לָהֶם וְלִכְבוֹדוֹ אֲשֶׁר גָּלָה וְחָלַף.

וְחַי אֲנִי אִם לֹא כְּמַטִּיף אוֹ כִמְשֻׁגָּע צָעַקְתִּי חָמָס וָקֶצֶף עַל כָּל גְּדֹלָם וְכָל קְטַנָּם – אֲשֶׁר כָּכָה קָטֹן טוּבָם וַאֲשֶׁר כָּכָה קְטַנָּה רָעָתָם! – הִנֵּה כָּכָה שָׂחַקְתִּי.

הִנֵּה תְּשׁוּקָתִי הַחָכְמָה צָעֲקָה כָּכָה וַתִּשְׂחַק מִקִּרְבִּי, אֲשֶׁר עַל־הָרִים נוֹלָדָה, חָכְמַת־פֶּרֶא! – זֹאת תְּשׁוּקָתִי הַגְּדוֹלָה רַחֲבַת כְּנָפַיִם סֹעֲרוֹת.

וְיֵשׁ אֲשֶׁר הֶחֱזִיקַתְנִי בְּכֹחַ וַתְּמַשְׁכֵנִי מִזֶּה וָהָלְאָה וּמִזֶּה וָמַעְלָה וּמִזֶּה וְהַרְחֵק וַאֲנִי עוֹדִי מְשַׂחֵק: אָז עַפְתִּי בַחֲרָדָה, חֵץ הָיִיתִי, טְבוּל סַעֲרַת נֶפֶשׁ שְׁכוּרַת שֶׁמֶשׁ.

– מִזֶּה וְהַרְחֵק עַפְתִּי לְתוֹךְ עֲתִידוֹת רְחוֹקִים אֲשֶׁר לֹא נִבָּא עוֹד לָהֶם כָּל־חֲלוֹם, לְתוֹךְ דְּרוֹמִים חַמִּים שֶׁבְּעִתִּים אֲשֶׁר לֹא רָאָה עוֹד יוֹצֵר בַּחֲלוֹמוֹ: שָׁם בַּאֲשֶׁר אֵלִים מְרַקְּדִים וּבוֹשׁ יֵבוֹשׁוּ כִּי עוֹד הֵם לְבוּשִׁים בְּגָדִים: –

– כִּי שׂוּמָה עָלַי לְדַבֵּר עוֹד בִּמְשָׁלִים וְלִהְיוֹת צוֹלֵעַ וּכְבַד פֶּה כְּמוֹ חוֹזֶה: וְחַי אֲנִי אִם לֹא בּוֹשׁ אֵבוֹשׁ כִּי עוֹד עָלַי לִהְיוֹת חוֹזֶה! –

בְּעוֹד אֲשֶׁר כָּל־הֱיוֹת נֶחְשָׁב בְּעֵינַי מְחוֹל אֵלִים. וּשְׁרִירוּת לֵב אֵלִים וְכָל הָעוֹלָם פָּרוּעַ וְחָפְשִׁי מֵעֹל וְהוּא שָׁב לָעוּף אֶל תּוֹכוֹ: –

– וְאֵין כָּל זֹאת בִּלְתִּי אִם מְנוּסַת נֶצַח וּבַקָּשַׁת נֶצַח אֲשֶׁר לְאֵלִים רַבִּים וּסְתִירַת עוֹלָם וַחֲזִירַת עוֹלָם וְהִתְחַבְּרוּת שֵׁנִית אֲשֶׁר לְאֵלִים רַבִּים: –

וַאֲשֶׁר כָּל הַזְּמַן נֶחְשָׁב לִי רַק לַעַג עֲדָנִים לִרְגָעִים, וַאֲשֶׁר הָאֹנֶס בְּעַצְמוֹ הָיָה רַק הַחֹפֶשׁ, וְהוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בַּעֲדָנִים עַל לַהַב הַחֹפֶשׁ –:

אֲשֶׁר שָׁם שַׁבְתִּי וּמָצָאתִי גַם אֶת שְׂטָנִי הַקַּדְמוֹנִי שֹׂנְאִי בְנֶפֶשׁ, אֶת רוּחַ הַכְּבֵדוּת וְאֶת־כָּל אֲשֶׁר בָּרָא זֶה: חָזְקַ־יָד וְחֹק וּמִצְוָה וְתַכְלִית וּמַטָּרָה וְחֵפֶץ וְטוֹב וָרָע: –

וְאִם לֹא שׂוּמָה הִיא, כִּי יֵשׁ לְעוֹלָמִים זֶה, אֲשֶׁר עָלֵינוּ לִרְקֹד עָלָיו וּמִמֶּנּוּ וָהָלְאָה? וְאִם לֹא שׂוּמָה הִיא, כִּי בַּעֲבוּר הַקַּלִּים וְקַלֵּי הַקַּלִּים – יִהְיוּ עֲטַלֵּפִים וְגַמָּדִים כְּבֵדִים? –

* * *

ג.

וְשָׁם הָיָה גַּם הַדָּבָר אֲשֶׁר בַּדֶּרֶךְ בְּעָבְרִי לָקַטְתִּי לִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֶת הַמִּלָּה ״הָאָדָם הָעֶלְיוֹן״ וְכִי עָשׂוּי הָאָדָם דָּבָר אֲשֶׁר עָלֵינוּ עוֹד לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו עַד הִכָּחֲדוֹ.

– וְעָשׂוּי הָאָדָם גֶּשֶׁר וְלֹא תַכְלִית: אֲשֶׁר הַלֵּל יְהַלֵּל אֶת־נַפְשׁוֹ עַל דְּבַר צָהֳרָיו וְעַרְבּוֹ, יַעַן כִּי הֵם דֶּרֶךְ לְכֹכְבֵי שַׁחַר חֲדָשִׁים:

– זֹאת מִלַּת סָרַתּוּסְטְרָא עַל אדות מוֹעֵד הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל וְכָל יֶתֶר הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תָּלִיתִי עַל פְּנֵי הָאָדָם כְּמוֹ כֹכְבֵי שַׁחַר חֲדָשִׁים לְבוּשֵׁי אַרְגָּמָן.

חַי אֲנִי כִּי גַם כֹּכָבִים חֲדָשִׁים נְהָתִים לְהַבִּיט עִם לֵילוֹת חֲדָשִׁים; וְגַם עַל עָבִים וְעַל יוֹם וְלַיְלָה מָתַחְתִּי עוֹד אֶת הַשְּׂחוֹק כְּמוֹ אֹהֶל צָבוּעַ.

וָאוֹר אוֹתָם אֶת־כָּל אֲשֶׁר חָזִיתִי וַאֲשֶׁר הָגִיתִי אָנִי: לַחֲזוֹת חָזוֹן אֶחָד וְלַהֲגוֹת מִן הַמְסִלָּה אֶת־כָּל אֲשֶׁר שָׁבֶר בָּאָדָם וְחִידָה וּמִקְרֶה אַכְזָרִי, –

– וּכְמוֹ חוֹזֶה וּפוֹתֵר חִידוֹת וְגֹאֵל מִמִּקְרֶה לִמַּדְתִּים לַעֲבוֹד לְמַעַן הֶעָתִיד, אֲשֶׁר מִדֵּי עָבְדָם יִגְאֲלוּ אֶת־כָּל אֲשֶׁר־הָיָה.

– אֲשֶׁר יִגְאֲלוּ אֶת־כָּל אֲשֶׁר עָבַר עַל הָאָדָם וְיָשׁוּבוּ לִיצוֹר שֵׁנִית אֶת ״אֲשֶׁר הָיָה״, עַד כִּי יֹאמַר הַחֵפֶץ: ״הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר חָפַצְתִּי! וָזֶה אֲשֶׁר אֶחְפֹּץ –״

– וְרַק לָזֹאת קָרָאתִי שֵׁם גְּאֻלָּה, וְרַק לָזֹאת לִמַּדְתִּים לִקְרוֹא שֵׁם גְּאֻלָּה. –

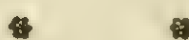
וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי מְחַכֶּה לִגְאֻלָּתִי אֲנִי, – כִּי אֵרֵד אֲלֵיהֶם בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה.

כִּי עוֹד הַפַּעַם חָפַצְתִּי לָרֶדֶת אֶל בְּנֵי הָאָדָם: בֵּינֵיהֶם אֶחְפֹּץ לִשְׁקֹעַ וּבְמוֹתִי אֶחְפֹּץ לָתֵת לָהֶם אֶת הָעֲשִׁירָה מִכֹּל מַתְּנוֹתַי!

כִּי אֶל דֶּרֶךְ הַשֶּׁמֶשׁ לָמַדְתִּי מִדֵּי רִדְתָּהּ – דֶּרֶךְ הָעֲשִׁירָה הַזֹּאת הָעֲשִׁירָה מִכֹּל: זָהָב הִיא יוֹצֶקֶת אֶל תּוֹךְ הַיָּם מֵרֹב עֹשֶׁר אֲשֶׁר לֹא יֵחָקֵר, –

לְמַעַן אֲשֶׁר גַּם הַדַּל בְּדַיָּגִים עוֹד יָשׁוּט עִם מְשׁוֹטוֹ כְּסוּי זָהָב כֻּלּוֹ! אֶת הַמַּרְאֶה הַזֶּה רָאִיתִי פַּעַם אַחַת וְעֵינַי לֹא שָׂבְעוּ דְמָעוֹת מֵרְאוֹת. ––

וּכְמוֹ שֶׁמֶשׁ חָפֵץ גַּם סָרַתּוּסְטְרָא לִשְׁקוֹעַ: וְעַתָּה הִנֵּה הוּא יוֹשֵׁב פֹּה וּמְחַכֶּה וּמְסָבִיב לוֹ לוּחוֹת יְשָׁנִים שְׁבוּרִים וְגַם לוּחוֹת חֲדָשִׁים, – כְּתוּבִים עַד הַחֵצִי.

ד.

רְאוּ הִנֵּה פֹּה לוּחַ חָדָשׁ: – אֲבָל אַי אֵיפֹה אַחַי אֲשֶׁר יִשְׂאוּ אוֹתוֹ עִמִּי אֶל הָעֵמֶק וְאֶל תּוֹךְ לִבּוֹת בָּשָׂר?

וְזֹאת אֲשֶׁר תִּדְרוֹשׁ אַהֲבָתִי הַגְּדוֹלָה אֶל הָרְחוֹקִים: אַל תַּחֲמוֹל אֶת רֵעֲךָ כָּמוֹךָ הַקָּרוֹב! עָשׂוּי הָאָדָם אֲשֶׁר עָלֵינוּ לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו עַד הִכָּחֲדוֹ.

וְיֵשׁ דְּרָכִים וַאֲרָחוֹת שׁוֹנִים אֲשֶׁר בָּם הִתְגַּבֵּר נִתְגַּבֵּר עַל הָאָדָם: הַדָּבָר הַזֶּה בְּיָדְךָ נְתַתִּיו! וְאוּלָם רַק אִישׁ לֵץ יַחֲשׁוֹב: „עָשׂוּי הָאָדָם גַּם לְקַפֵּץ עָלָיו.“

הִתְגַּבֵּר עַל נַפְשְׁךָ גַּם עוֹד בְּמַגָּעֲךָ וּבְמַשָּׂאֲךָ עִם רֵעֲךָ; וּמִשְׁפָּט אֲשֶׁר תּוּכַל לִגְזוֹל לְךָ, אַל־נָא תְּחַכֶּה כִּי יִתְּנוּהוּ לְךָ!

אֵת אֲשֶׁר יִתְעַשֶּׂה בֵּין אָדָם בָּאָרֶץ יָכוֹל לְהָשִׁיב לְךָ: אֵין גְּמוּל עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

מִי אֲשֶׁר נִבְצְרָה מִמֶּנּוּ לִהְיוֹת לְנַפְשׁוֹ לְמְפַקֵּד יִהְיֶה נָא לְשׁוֹמֵעַ. וְיֵשׁ אִישׁ אֲשֶׁר יָכוֹל לְפַקֵּד לְנַפְשׁוֹ, וְרַק עוֹדוֹ חָסֵר אֲשֶׁר גַּם שְׁמֹעַ יוּכַל לְנַפְשׁוֹ!

ה.

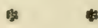
וְזֶה אֲשֶׁר יִדְרוֹשׁ אֹרַח נְשָׁמוֹת טְהוֹרוֹת: לֹא תַחְפּוֹצְנָה דָבָר חִנָּם, וּמְעַט מִכֹּל תַּחְפּוֹצְנָה חַיִּים חִנָּם.

וּמִי אִישׁ מִן הָאֲסַפְסוּף הֲלֹא חָפֵץ זֶה לִחְיוֹת חִנָּם; וְאוּלָם אֲנַחְנוּ כֻלָּנוּ אֲשֶׁר הַחַיִּים נִתְּנוּ לָנוּ, — חוֹקְרִים אֲנַחְנוּ לָדַעַת תָּמִיד, מָה עָלֵינוּ לָתֵת תַּחְתֵּיהֶם!

וְאָמְנָם אֵלֶּה הֵמָּה דִּבְרֵי נְגִידִים אֲשֶׁר יֹאמְרוּ: „אֵת אֲשֶׁר יִתְּנוּ הַחַיִּים לָנוּ, אוֹתוֹ נִשְׁמוֹר אֲנַחְנוּ בְּעַד הַחַיִּים!“

לֹא טוֹב לַחְפֹּץ הִתְעַנֵּג, אִם לֹא נִתֵּן גַּם אֲנַחְנוּ לְהִתְעַנֵּג. וְגַם לֹא טוֹב — לַחְפֹּץ לְהִתְעַנֵּג!

תַּעֲנוּג וְתֹם — הֲלֹא הֵמָּה הַמִּסְתַּתְּרִים וְהַמִּתְחַבְּאִים מִכָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: שְׁנֵיהֶם לֹא יַחְפְּצוּ כִּי יְבַקְשׁוּ. אָכֵן טוֹב בִּהְיוֹתָם לָנוּ — וְאוּלָם נִבְחַר מִזֶּה שִׁבְעָתַיִם לְבַקֵּשׁ עָוֹן וּמַכְאוֹב! —

ו.

מִי בָנוּ בְכוֹר פֶּטֶר רֶחֶם לְאִמּוֹ, וְיִקְרַב זֶה תָּמִיד. וַאֲנַחְנוּ, אַחַי, הֲלֹא כֻלָּנוּ בְכוֹרִים.

דַּם כֻּלָּנוּ יִשָּׁפֵךְ עַל־פְּנֵי מִזְבְּחוֹת סֵתֶר; כֻּלָּנוּ מֻקְטָרִים וּצְלוּיִם לֶאֱלִילֵי צְלָמִים קַדְמוֹנִים.

כָּל נַתַח טוֹב בָּנוּ עוֹדוֹ רַךְ וּמְעַט יָמִים: וְזֶה אֲשֶׁר יְעוֹרֵר תַּאֲוַת חֵךְ זְקֵנִים. בְּשָׂרֵנוּ עָנֹג, עוֹרֵנוּ עוֹר שֶׂה — וְאֵיךְ זֶה לֹא נְעוֹרֵר תַּאֲוַת כֹּהֲנֵי אֱלִילִים זְקֵנִים!

וּבְקֶרֶב נַפְשֵׁנוּ אֲנַחְנוּ עוֹדוֹ שׁוֹכֵן כֹּהֵן הָאֱלִיל הַזָּקֵן, אֲשֶׁר אֶת־כָּל נַתַח טוֹב בָּנוּ יִצְלֶה לוֹ לְמַעֲדַנִּים. הוֹי אַחַי, אֵיךְ אֵפוֹא לֹא יִהְיוּ בְכוֹרִים לְקָרְבָּנוֹת!

וְאוּלָם זֶה אֲשֶׁר יִדְרוֹשׁ אֹרַח נַפְשֵׁנוּ; וַאֲנִי אָהַבְתִּי אֶת אֵלֶּה, אֲשֶׁר לֹא יַחְפְּצוּ לְהִשָּׁמֵר. אֶת הַשּׁוֹקְעִים אָנֹכִי אֹהֵב בְּכָל אַהֲבָתִי: כִּי הֵמָּה הָעוֹבְרִים. —

* *

*

ז.

אֲשֶׁר יוּכְלוּ לִהְיוֹת אַנְשֵׁי אֱמֶת — מְעַטִּים! וְגַם זֶה, אֲשֶׁר יָכוֹל, אֵינֶנּוּ חָפֵץ לִהְיוֹתוֹ! וְיוֹתֵר מִכֻּלָּם אֵין טוֹבֵי הַלֵּב יְכוֹלִים לִהְיוֹתָם.

הוֹי הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה! אֲנָשִׁים טוֹבִים לֹא יְדַבְּרוּ אֱמֶת לָנֶצַח; הָיֹה אִישׁ טוֹב כָּזֶה רַק מַחֲלָה הִיא לָרוּחַ.

הַטּוֹבִים הָאֵלֶּה — נַעְתָּרִים הֵם לְכָל אִישׁ וּלְכָל אִישׁ הֵם נִכְנָעִים. לִבָּם בָּם שׁוֹמֵעַ בְּדַבֵּר אִישׁ וּמְדַבֵּר אַחֲרָיו כָּמֹהוּ; יְסוֹדָם בָּם מַאֲזִין וּמַקְשִׁיב לַכֹּל, אֲבָל מִי אִישׁ אֲשֶׁר יַאֲזִין וְיַקְשִׁיב תָּמִיד, אֶל נַפְשׁוֹ הוּא לֹא יִשְׁמַע לָנֶצַח!

לְמַעַן אֲשֶׁר תִּוָּלֵד הָאֱמֶת הָאַחַת שׁוּמָה הִיא כִּי כָל אֲשֶׁר

נֶחְשָׁב בְּעֵינֵי טוֹבֵי הַלֵּב לְרָע יְחֻבַּר יַחְדָּו: הוֹי אַחַי! אִם רִשְׁעַתְכֶם דַּיְכֶם לְמַעַן אֱמֶת כָּזֹאת?

כִּי יְחָרֵף אִישׁ נַפְשׁוֹ לִשְׁקוֹל וְכִי יַאֲרִיךְ לְבִלְתִּי הַאֲמִין וְכִי יַעֲנֶה „לֹא" אַכְזָרִי וְכִי יִגְעַל אֶת־כֹּל וְכִי יִתֵּן אֶת מַאֲכַלְתּוֹ בִּבְשַׂר הַחַי – מַה־יַּאַרְכוּ הַיָּמִים עַד כִּי יְחֻבַּר כָּל־זֶה! וְאוּלָם זֶה הַזֶּרַע אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ תִּוָּלֵד – הָאֱמֶת!

אֵצֶל יֵצֶר הַלֵּב הָרָע שִׂגְשֵׂג עַד כֹּה כָּל דַּעַת! שַׁבְּרוּ נָא לִי, שַׁבְּרוּ אַתֶּם הַיּוֹדְעִים, אֶת הַלּוּחוֹת הַיְשָׁנִים!

* *

*

ח׳

כִּי תִהְיֶינָה קוֹרוֹת עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְכִי מַעֲקוֹת וִיצִיעוֹת תִּהְיֶינָה עַל פְּנֵי הַשֶּׁטֶף, אָז לֹא יַאֲמִינוּ לְאִישׁ בְּאָמְרוֹ: „הַכֹּל שׁוֹטֵף".

אָז גַּם הַסְּכָלִים יַעֲנוּ לוֹ אַחֶרֶת. „אֵיכָה תִהְיֶה כָּזֹאת? יִצְעֲקוּ הַסְּכָלִים. הַאַף אָמְנָם שׁוֹטֵף הַכֹּל? וְהַקּוֹרוֹת וְהַיְצִיעוֹת הֲלֹא מִמַּעַל לַשֶּׁטֶף!

מִמַּעַל לַשֶּׁטֶף מוּצָק הַכֹּל – כָּל הָעֲרָכִים וְכָל הָעִנְיָנִים, כָּל הַגְּשָׁרִים וְהַדִּמְיוֹנוֹת, כָּל הַ„טּוֹב" וְהָ„רָע": הַכֹּל מוּצָק!" –

וְהָיָה בְּבֹא הַחֹרֶף, זֶה כּוֹבֵשׁ הַחַיּוֹת הַמַּכְנִיעַ אֶת הַשֶּׁטֶף, אָז יִלְמְדוּ גַּם הָעֲרוּמִים לְבִלְתִּי הַאֲמִין. אָכֵן לֹא רַק הַסְּכָלִים יֹאמְרוּ אָז: „הַאַף אֵין זֹאת כִּי – הַכֹּל עוֹמֵד דּוּמָם?"

„הִנֵּה בֶּאֱמֶת הַכֹּל עוֹמֵד דּוּמָם" – זֹאת תּוֹרַת חֹרֶף נֶאֱמָנָה, עִנְיָן טוֹב לְיָמִים אֵין חֵפֶץ בָּם, נֶחָמָה טוֹבָה לִישְׁנֵי חֹרֶף וּלְרוֹבְצֵי מֵאַחֲרֵי הַתַּנּוּרִים.

„הִנֵּה בֶּאֱמֶת הַכֹּל עוֹמֵד דּוֹמֵם" – וְאוּלָם לְנֶגֶד הַתּוֹרָה הַזֹּאת מַטִּיף רוּחַ הַטָּל!

רוּחַ הַטָּל – זֶה שׁוֹר פַּר אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ פַּר לַחֲרוֹשׁ בּוֹ, כִּי־אִם שׁוֹר פַּר מִתְקַצֵּף וּמְחַבֵּל, אֲשֶׁר בְּקַרְנֵי קֶצֶף יְשַׁבֵּר קֶרַח! וְהַקֶּרַח – יְשַׁבֵּר מַעֲקוֹת!

אַחַי! הַאִם לֹא עַתָּה שׁוֹטֵף הַכֹּל? הַאִם לֹא כָּל הַיְצִיעוֹת וְהַמַּעֲקוֹת נָפְלוּ הַמַּיְמָה? מִי זֶה יַחֲזִיק עוֹד בְּ„טוֹב" וּבְ„רָע"?

„אַלְלַי לָנוּ! אַשְׁרֵינוּ! רוּחַ הַטָּל סֹעֵר!" – כָּכָה הַטִּיפוּ נָא לִי, אַחַי, בְּתוֹךְ כָּל־רְחוֹבוֹת!

* *

*

ט.

יֵשׁ דִּמְיוֹן כּוֹזֵב עַתִּיק יָמִים וּשְׁמוֹ טוֹב וָרָע. בִּמְסִבַּת הַחַרְטֻמִּים וְחוֹזֵי בַּכֹּכָבִים הִתְגַּלְגֵּל עַד עַתָּה הָאוֹפַן אֲשֶׁר לַדִּמְיוֹן הַכּוֹזֵב הַזֶּה.

לְפָנִים הֶאֱמִינוּ בַּחַרְטֻמִּים וּבְחוֹזֵי בַּכֹּכָבִים, וְלָכֵן הֶאֱמִינוּ כִּי „אֵין דָּבָר בִּלְתִּי" אִם גּוֹרָל מִן הַשָּׁמָיִם: כָּכָה עָלֶיךָ לַעֲשׂוֹת, יַעַן כִּי שׁוּמָה עָלֶיךָ!"

וְאַחֲרֵי כֵן נָתְנוּ כָּתֵף סוֹרֶרֶת לְכָל הַחַרְטֻמִּים וְחוֹזֵי בַּכֹּכָבִים, וְלָכֵן הֶאֱמִינוּ כִּי „אֵין דָּבָר בִּלְתִּי אִם חֹפֶשׁ: כָּכָה אַתָּה יָכוֹל, יַעַן כִּי כָּכָה אַתָּה חָפֵץ!"

אַחַי! עַל־דְּבַר הַכֹּכָבִים וְעַל־דְּבַר הֶעָתִיד לֹא יָדַע אִישׁ עַד פֹּה קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה, זוּלָתִי דִּמָּה דִמְיוֹנוֹת: וְלָכֵן לֹא יָדַע אִישׁ עַד כֹּה קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה עַל־דְּבַר טוֹב וָרָע, זוּלָתִי דִּמָּה דִמְיוֹנוֹת!

י.

„לֹא תִגְזוֹל! לֹא תִרְצָח!" – רַק קְדוֹשִׁים הָיוּ לְפָנִים אֲמָרוֹת כָּאֵלֶּה; לְשָׁמְעָם כָּרְעוּ עַל בִּרְכַּיִם וְכָפְפוּ רֹאשׁ וְנָשְׁלוּ נְעָלִים מֵעַל כַּפּוֹת הָרַגְלַיִם.

וְאוּלָם הִנֵּה זֶה אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁאֵל אֶתְכֶם: אֵי הַיָּמִים אֲשֶׁר רַבּוּ בָם הַגּוֹזְלִים וְהָרוֹצְחִים כְּמוֹ אָז, בְּעוֹד קְדוֹשִׁים הָיוּ הָאֲמָרוֹת הָאֵלֶּה?

הֲיֵשׁ עוֹד בַּחַיִּים דָּבָר זוּלָתִי – גָּזֹל וְרָצֹחַ? וּבִהְיוֹת דְּבָרִים כְּמוֹ אֵלֶּה דִּבְרֵי קֹדֶשׁ הַאִם לֹא נִרְצְחָה בָּזֹאת – הָאֱמֶת בְּנַפְשָׁהּ?

אוֹ הַאִם הַמָּוֶת הוּא אֲשֶׁר הִטִּיף אֶת הֶחָזוֹן הַזֶּה, וְהוּא אֲשֶׁר אָמַר קֹדֶשׁ לְכָל דָּבָר אֲשֶׁר עִרְעֵר וַאֲשֶׁר חִבֵּל אֶת־כָּל הַחַיִּים עַד הַיְסוֹד בָּם? – הוֹי אַחַי, שַׁבְּרוּ, שַׁבְּרוּ נָא לִי אֶת הַלּוּחוֹת הַיְשָׁנִים!

יא.

הִנֵּה זֹאת חֶמְלָתִי עִם כֹּל אֲשֶׁר עָבַר: אֲשֶׁר אָנֹכִי רֹאֶה כִּי מָכוּר הוּא –

– מָכוּר לַחֶסֶד וְלָרוּחַ וְלַשִּׁגָּעוֹן אֲשֶׁר לְכָל דּוֹר וָדוֹר, כִּי יִפְתֹּר כָּל דּוֹר אֵת אֲשֶׁר־הָיָה עַד שִׂימוֹ אוֹתוֹ גֶּשֶׁר לְדִמְיוֹנוֹתָיו הוּא!

וְיֵשׁ אֲשֶׁר יָבֹא עָרִיץ אֲשֶׁר יָדוֹ חֲזָקָה אוֹ זֵד עָרוּם, וְזֶה יַטֶּה אֶת כָּל־עָבַר וִיאַלְצֵהוּ לְפִי רוּחוֹ עַד הֱיוֹתוֹ לוֹ לְגֶשֶׁר וּלְאוֹת וְלִמְבַשֵּׂר וְלִקְרִיאַת תַּרְנְגוֹל.

וְאוּלָם זֹאת הָרָעָה הַשֵּׁנִית וְחֶמְלָתִי הַשֵּׁנִית: – מִי אִישׁ

מִן הֶהָמוֹן וְהִגִּיעוּ זְרוֹעוֹתָיו עַד אֲבִי אָבִיו – וְאוּלָם עִם אֲבִי אָבִיו תֶּחְדַּל הָעֵת וִהְיוֹת.

כָּכָה מָכוֹר כָּל־עָבַר: כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר יָבֹא יוֹם וְהָיָה הֶהָמוֹן לְאָדוֹן, אָז יַטְבִּיעַ בְּמֵימָיו אֶת־כָּל עֵת.

לָכֵן, אַחַי, דָּרוּשׁ לָנוּ יַחַשׂ חָדָשׁ, אֲשֶׁר אוֹיֵב יִהְיֶה לְכָל הָמוֹן וּלְכָל עָרִיץ חֲזַק יָד, וְעַל לוּחוֹת חֲדָשִׁים יִכְתֹּב בִּכְתָב חָדָשׁ אֶת – שֵׁם „יַחַשׂ".

בְּנֵי יַחַשׂ רַבִּים וּבְנֵי יַחַשׂ שׁוֹנִים דְּרוּשִׁים לָנוּ, לְבַעֲבוּר אֲשֶׁר יִהְיֶה יַחַשׂ עַל פְּנֵי הָאָרֶץ! אוֹ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לְפָנִים בְּמָשָׁל לֵאמֹר: „הִנֵּה זֹאת לָנוּ רוּחַ־אֱלֹהִים כִּי יֵשׁ אֵלִים וְאֵין אֵל!"

* *

*

יב.

הִנֵּה אָנֹכִי מְמַלֵּא אֶת יֶדְכֶם, אַחַי, וּמַקְדִּישׁ אֶתְכֶם קֹדֶשׁ לְיַחַשׂ חָדָשׁ: מוֹלִידִים וּמְגַדְּלִים תִּהְיוּ לִי וּמַזְרִיעֵי זֶרַע הֶעָתִיד, –

– חַי אָנִי לֹא לְיַחַשׂ אֲשֶׁר תִּקְנוּ אוֹתוֹ כִּכְנַעֲנִים וּבְזָהָב כְּנַעֲנִים: כִּי מְעַט עֵרֶךְ דָּבָר אֲשֶׁר מְחִיר לוֹ.

לֹא מֵאֲשֶׁר יְצָאתֶם יֵחָשֵׁב לָכֶם מֵעַתָּה לְכָבוֹד, כִּי־אִם לַאֲשֶׁר תֵּלֵכוּ! רְצוֹנְכֶם וְזֶה רַגְלְכֶם הַשּׁוֹאֶפֶת לָצֵאת מִנַּפְשְׁכֶם וָהָלְאָה זֶה יִהְיֶה כְּבוֹדְכֶם הֶחָדָשׁ!

חַי אָנִי כִּי לֹא עֲבָדְכֶם אֲשֶׁר עֲבַדְתֶּם אֶת אֶחָד הַקְּצִינִים – כִּי בַמֶּה נֶחְשָׁבוּ עוֹד הַקְּצִינִים! – וְלֹא הֱיוֹתְכֶם לְחוֹמָה בְצוּרָה לְכָל עוֹמֵד לְבַעֲבוּר יַעֲמוֹד מוּצָק שִׁבְעָתַיִם כָּכָה!

לֹא כִּי הָיְתָה מִשְׁפַּחְתְּכֶם מִשְׁפַּחַת אַנְשֵׁי חָצֵר בַּחֲצֵרוֹת

מַלְכוּת וְאַתֶּם לְמַדְתֶּם לִהְיוֹת צְבוּעִים כְּעֵיט הַצָּבוּעַ וְלַעֲמוֹד עַל רַגְלְכֶם יוֹם תָּמִים בְּתוֹךְ נְחָלִים שְׁטוּחִים:

– כִּי הָ בִ י ן עֲמוֹד יֵחָשֵׁב לִצְדָקָה לְאַנְשֵׁי חָצֵר; וְכָל אַנְשֵׁי הֶחָצֵר מַאֲמִינִים כִּי הַגָּדוֹל מִתַּעֲנוּגוֹת חַיֵּי הָעוֹלָם – אֲשֶׁר יִהְיֶה לָהֶם מִ שְׁ פָּ ט לָשֶׁבֶת! –

וְלֹא כִּי רוּחַ אֲשֶׁר קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ הוֹלִיךְ אֶת אֲבוֹתֵיכֶם וַיְבִיאֵם לְאֶרֶץ חֶמְדָּה אֲשֶׁר בְּעֵינַי לֹא נֶחְשְׁבָה מְעוֹרְרָה לְחֶמְדָּה: כִּי־אִם לְאֶרֶץ אֲשֶׁר שָׁם יִצְמַח הָרַע מִכָּל הָעֵצִים, הוּא עֵץ הַצְּלָב – זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֵין בָּהּ דָּבָר אֲשֶׁר נֶחְמָד יִהְיֶה! –

– וְחֵי אֲנִי אִם בְּכָל מָקוֹם, אֲשֶׁר הוֹלִיךְ „רוּחַ קָדוֹשׁ" כָּזֶה אֶת אַבִּירָיו אַחֲרָיו, לֹא עָבְרוּ לִ פְ נֵ י הַצָּבָא הָאֵלֶּה בְּרֹאשָׁם גַּם – עִזִּים וַאֲוָזִים וְעִוְרֵי רֹאשׁ וְעִקְּשֵׁי מֵצַח! –

הוֹי אַחַי! אַל נָא לְאָחוֹר יַבִּיט עוֹד יִחְשָׁבְכֶם כִּי אִם לְ פָ נִ י ם! נִדָּחִים תִּהְיוּ לִי מִכָּל אַרְצוֹת אָבוֹת וַאֲבוֹת אָבוֹת!

לֹא אֶרֶץ אָבוֹת כִּי אִם אֶ רֶ ץ בָּ נִ י ם תֶּאֱהָבוּ לִי: וְאַהֲבַתְכֶם זֹאת תִּהְיֶה יִחְשָׁבְכֶם הֶחָדָשׁ – בְּמֶרְחַקֵּי יַמִּים בְּמָקוֹם אֲשֶׁר לֹא יֵחָקֵר! אֶת הַמָּקוֹם הַזֶּה יְבַקֵּשׁ נָא מְשׁוֹטְכֶם וְאֵלָיו יִתְתּוֹר!

בִּבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם תְּתַקְּנוּ אֶ ת־הַ מְּ עֻ וָּ ת אֲשֶׁר הֱיִיתֶם אַתֶּם בָּנִים לַאֲבוֹתֵיכֶם: כָּכָה תִּגְאֲלוּ אֶת כָּל־עָבָר: אֶת הַלּוּחַ הֶחָדָשׁ הַזֶּה אָנֹכִי מַצִּיג מִמַּעַל לָכֶם!

• •

•

יג.

„לָמָּה זֶה לָנוּ חַיִּים? הַכֹּל הֶבֶל! חַיִּים — זֶה דוּשׁ תֶּבֶן; הַחַיִּים — זֶה הִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ וְלֹא הִתְחַמֵּם״ —

וְלַהַג עַתִּיק יָמִים זֶה עוֹד יֵחָשֵׁב גַּם עַתָּה לְ„חָכְמָה״; וְיַעַן אֲשֶׁר עַתִּיק יָמִים הוּא, כִּי עַל כֵּן נִכְבָּד הוּא שִׁבְעָתַיִם. גַּם הָרָקָב מַרְבֶּה יַחַשׂ. —

טוֹב לִילָדִים דַּבֵּר כָּכָה: יְרֵאִים הֵם אֶת הָאֵשׁ, כִּי נִכְווּ בָהּ! רַבָּה הַיַּלְדוּת אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ מוֹצְאִים בְּסִפְרֵי חָכְמָה עַתִּיקֵי הַיָּמִים.

וּמִי אֲשֶׁר יָדוּשׁ תֶּבֶן תָּמִיד, אֵיךְ זֶה יְמַלְאֶנּוּ לִבּוֹ לָתֵת דֹּפִי בִּמְלֶאכֶת הַדִּישָׁה! הֲלֹא טוֹב נַעֲשָׂה כִּי נִסְתֹּם פִּי סָכָל כָּזֶה!

אֲנָשִׁים כָּאֵלֶּה יוֹשְׁבִים אֶל הַשֻּׁלְחָן וְלֹא יָבִיאוּ עִמָּם דָּבָר, וְאַף לֹא רָעָב בְּמִשְׁפָּט: — וְעוֹד הֵמָּה מְחָרְפִים וּמַלְעִיגִים: „הַכֹּל הָבֶל״!

וְאוּלָם אֱכֹל הֵיטֵב וְשָׁתֹה הֵיטֵב — חַי אֲנִי, אַחַי, אִם כִּשְׁרוֹן הֶבֶל הוּא! שַׁבְּרוּ לִי, אַחַי, שַׁבְּרוּ אֶת הַלּוּחוֹת אֲשֶׁר לְלֹא-עֲלִיזִים לָנֶצַח!

* *

*

יד.

„בְּעֵינֵי הַטָּהוֹר טָהוֹר כָּל דָּבָר״ — כָּכָה יְדַבֵּר הָעָם. וְאוּלָם אָנֹכִי אוֹמֵר לָכֶם: „בְּעֵינֵי הַחֲזִיר חֲזִיר כָּל דָּבָר!״

וְלָכֵן כָּל הַהוֹזִים וּמוֹרִידֵי רֹאשׁ אֲשֶׁר גַּם לִבָּם יוֹרֵד בָּם מַטִּיפִים לֵאמֹר: „הָעוֹלָם כֻּלּוֹ אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי אִם חַיָּה מְלֵאַת צֹאָה״.

כִּי כָל אֵלֶּה הֵמָּה טְמֵאֵי רוּחַ, וְשִׁבְעָתַיִם טְמֵאוּ אֵלֶּה אֲשֶׁר אֵין לָהֶם מַרְגֹּעַ בִּלְתִּי אִם בְּהַבִּיטָם עַל הָעוֹלָם מֵאֲחוֹרָיו – הֲלֹא הֵמָּה אַנְשֵׁי מֵאַחֲרֵי הָעוֹלָם!

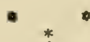
וְלָהֶם אָנֹכִי מַגִּיד עַל פְּנֵיהֶם, אַף כִּי לֹא יָפִים הַדְּבָרִים לְשָׁמְעָם: בְּזֹאת דֹּמֶה הָעוֹלָם לָאָדָם, כִּי יֵשׁ אָחוֹר גַּם לוֹ – זֶה הוּא אֱמֶת!

יֵשׁ בָּעוֹלָם צֹאָה הַרְבֵּה – זֶה הוּא אֱמֶת! וְאוּלָם בַּעֲבוּר זֹאת אֵין עוֹד הָעוֹלָם חַיָּה מְלֵאַת צֹאָה!

אָכֵן רַבָּה הַחָכְמָה הַצְּפוּנָה בָּזֶה, אֲשֶׁר יֵשׁ בָּעוֹלָם הַרְבֵּה הַמַּעֲלֶה צַחֲנָה, וְאוּלָם כְּנָפַיִם וְכֹחַ מְעוֹפֵף בֹּרֵא הַגֹּעַל לְבַקֵּשׁ מַעְיָנוֹת!

גַּם בַּנִּבְחָר מִכָּל נִבְחָר יֵשׁ עוֹד אֲשֶׁר יִהְיֶה לְגֹעַל, וְגַם הַנִּבְחָר מִכָּל נִבְחָר עוֹד עָשׂוּי אֲשֶׁר שׂוּמָה עָלֵינוּ לְהִתְגַּבֵּר עָלָיו! –

הוֹי אַחַי! רַבָּה הַחָכְמָה הַצְּפוּנָה בָּזֶה, אֲשֶׁר יֵשׁ בָּעוֹלָם צֹאָה הַרְבֵּה! –

*

טו.

וַאֲמָרוֹת כָּאֵלֶּה שָׁמַעְתִּי מִפִּי אַנְשֵׁי מֵאַחֲרֵי הָעוֹלָם מְדַבְּרִים בִּצְדָקָה וּבְלֵב תָּמִים – אַף כִּי אֵין שֶׁקֶר וְאֵין חֲנֻפָּה יוֹתֵר מֵאֵלֶּה.

„תֵּן לְעוֹלָם וְהָיָה כַּאֲשֶׁר הוּא! אַל נָא תָּרֵם נֶגְדּוֹ גַּם אֶת אֶצְבָּעֲךָ הַקְּטַנָּה!"

„תֵּן לְכָל אִישׁ וְחָנַק וְדָקַר וְשָׁחַט וְעָרַף אֶת בְּנֵי הָאָדָם כְּכָל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשׁוֹ: אַל נָא תָּרֵם נֶגְדּוֹ גַּם אֶת אֶצְבָּעֲךָ הַקְּטַנָּה! עֵקֶב אֲשֶׁר בְּזֹאת יִלְמְדוּ לִמְאֹס אֶת הָעוֹלָם!"

וּתְבוּנָתְךָ גַּם אַתָּה – חַנֵּק לָהּ וּמְלוֹק אוֹתָהּ בְּיָדֶיךָ.
כִּי הוּא תְבוּנָה בַּת הָעוֹלָם הַזֶּה – וְכָכָה תִּלְמַד גַּם אַתָּה
לִמְאֹס אֶת הָעוֹלָם.' –

שַׁבְּרוּ נָא לִי, שַׁבְּרוּ אַחַי, אֶת הַלּוּחוֹת הַיְשָׁנִים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר לַאֲנָשִׁים הַצַּדִּיקִים! שַׁבְּרוּ נָא לִי אֶת אִמְרוֹת מַלְשִׁינֵי
הָעוֹלָם!

* *
*

טז.

'כָּל אֲשֶׁר יַרְבֶּה לִלְמוֹד יִלְמַד לִשְׁכּוֹחַ אֶת־כָּל תַּאֲוָה
עַזָּה' – כָּזֹאת מַפְטִירִים עַתָּה אִישׁ בְּאָזְנֵי רֵעֵהוּ בְּרֹאשׁ כָּל
חוּצוֹת הָאֲפֵלִים.

'הַחָכְמָה תְיַגֵּעַ אֶת הָאָדָם; אֵין דָּבָר אֲשֶׁר שָׁוֶה
לָשׂוּם אֵלָיו לֵב; לֹא תַחְמוֹד!' – אֶת הַלּוּחַ הֶחָדָשׁ הַזֶּה
מָצָאתִי תָלוּי גַּם בְּרֹאשׁ שְׁוָקִים.

שַׁבְּרוּ נָא לִי, שַׁבְּרוּ אַחַי גַּם אֶת הַלּוּחַ הֶחָדָשׁ הַזֶּה!
עֲיֵפֵי עוֹלָם תְּלָאוּהוּ פֹּה וּמַטִּיפֵי לַמָּוֶת וְאֵלֶּה הָאֹהֲבִים
לִרְדּוֹת בַּשֵּׁבֶט: כִּי הִנֵּה גַם בָּזֹאת הֵם מַטִּיפִים לַעַבְדוּת: –

יַעַן כִּי הֵרֵעוּ לִלְמוֹד וְאֶת הַטּוֹב לֹא לָמְדוּ וְקִדְּמוּ
לִלְמוֹד וּמִהֲרוּ לִלְמוֹד לְלֹא עֵת וְיַעַן כִּי הֵרֵעוּ לֶאֱכוֹל –
לָכֵן בָּאָה לָהֶם זֹאת הַבֶּטֶן הַכּוֹאֶבֶת.

– כִּי רַק בֶּטֶן כּוֹאֶבֶת כָּל רוּחָם, וְהוּא יָעַץ לָהֶם אֶת
הַמָּוֶת! וְאַתֶּם אַחַי דְּעוּ נָא: אֵין הָרוּחַ בִּלְתִּי אִם בָּטֶן!

בְּאֵר תַּעֲנוּגוֹת לָנוּ הַחַיִּים–וְאוּלָם מִי אֲשֶׁר תְּדַבֵּר בְּאָזְנוֹ
בִּטְנוֹ הַכּוֹאֶבֶת אַם כָּל עֹצֶב וְהָיָה לוֹ כָל הַמַּעְיָנוֹת לָרוֹשׁ.

דַּעַת – תַּאֲוַת תַּעֲנוּגוֹת הִיא לְאִישׁ אֲשֶׁר חֵפֶץ־

אֲרָיוֹת לוֹ! אֲבָל מִי אֲשֶׁר עָיֵף בַּדֶּרֶךְ, וְהָיָה זֶה בְּנַפְשׁוֹ „לְחֵפֶץ" אֲשֶׁר מְשַׂחֵק הוּא לַגַּלִּים.

וְזֶה אֹרַח כָּל הַחַלָּשִׁים בָּאָדָם: הוֹלְכִים הֵם הָלֹךְ וְאָבֹד בְּרֹאשׁ דַּרְכֵּיהֶם, וּבְאַחֲרִיתָם עוֹד עֲיֵפֻתָם תִּשְׁאַל: „לָמָּה זֶה נוֹאַלְנוּ מֵרֵאשִׁיתֵנוּ לָצֵאת עַל־דְּרָכִים! מַה־בֶּצַע בַּהֲלוֹךְ אִישׁ!"

וְלָהֶם יִנְעַם כִּי יוּטַף: „אֵין דָּבָר אֲשֶׁר שָׁוֶה! חָלִילָה לָכֶם כִּי תַחְפֹּצוּ!" וְאוּלָם בְּזֹאת הֲלֹא יוּטַף לַעַבְדוּת.

אַחַי! הִנֵּה בָא סָרַתּוּסְטְרָא כְּרוּחַ סַעַר עַז לְכָל עֲיֵפֵי דֶרֶךְ; עוֹד הַחֲלִיק יַחֲלִיק עַל אַף רַבִּים עַד כִּי יְזוֹרֵרוּ!

גַּם מִבַּעַד לַחוֹמוֹת עוֹד תֵּשֵׁב נִשְׁמַת אַפִּי הַחָפְשִׁית וְאֶל תּוֹךְ בָּתֵּי מַאֲסוֹר וְאֶל אַף רוּחוֹת כְּלוּאִים!

כָּל חֵפֶץ יִגְאַל, כִּי חֵפֶץ – זֶה בָרֹא: כָּכָה אָנֹכִי מוֹרֶה. וְרַק לְבַעֲבוּר תִּבְרְאוּ שׁוּמָה עֲלֵיכֶם לִלְמוֹד!

וְגַם אֶת הַדֶּרֶךְ לִלְמוֹד הֲלֹא רַק מִפִּי תִלְמְדוּ – אֶת הַדֶּרֶךְ לִלְמוֹד הֵיטֵב! – מִי אֲשֶׁר אָזְנַיִם לוֹ, יִשְׁמָע!

* *

*

יז.

הִנֵּה פֹה אֲנִי הַשַּׁיִט. אוּלַי מִזֶּה וָהָלְאָה עֹלֶה הַדֶּרֶךְ אֶל תּוֹךְ „אַיִן" הַגָּדוֹל. – אֲבָל מִי אִישׁ חָפֵץ לָרֶדֶת אֶל תּוֹךְ „אוּלַי" זֶה?

אֵין בָּכֶם אִישׁ אֲשֶׁר יַחְפּוֹץ לָרֶדֶת לְתוֹךְ אֳנִי הַמָּוֶת! וְלָמָּה זֶה אֵפוֹא תִּתְאַמְּרוּ כִּי עֲיֵפֵי עוֹלָם אַתֶּם?

עֲיֵפֵי עוֹלָם – וְעוֹד לֹא הֱיִיתֶם לְמִתְמַלְּטִים מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה! עוֹד מִתְאַוִּים מְצָאתִיכֶם תָּמִיד וּדְבֵקִים בְּאַהֲבָה

אַחֲרֵי הָאֲדָמָה וּדְבֵקִים בְּאַהֲבָה גַּם אַחֲרֵי עֲיֵפַת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תֹּאמְרוּ!

לֹא לַחִנָּם שְׂפַתְכֶם תְּלוּיָה עוֹד לָאָרֶץ: – מְעַט תַּאֲוַת אֲדָמָה עוֹד רוֹבֶצֶת עָלֶיהָ! וּבְתוֹךְ עֵינְכֶם – הַאִם לֹא מְעַט מַשָּׂק אֲדָמָה עוֹד טוֹבֵל שָׁם?

הִנֵּה יֵשׁ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה יְצִירוֹת טוֹבוֹת רַבּוֹת, הַמּוֹעִילוֹת לָאֶחָד וּנְעִימוֹת לַשֵּׁנִי: לְמַעַן יֵשׁ לָאָדָם לְאַהֲבָה אֶת הָאֲדָמָה.

וְיֵשׁ בֵּין הַיְצִירוֹת אֲשֶׁר מִשְׁפָּטָהּ כְּמִשְׁפַּט חֵיק אִשָּׁה: מוֹעִיל וְנָעִים יַחְדָּו.

וְאוּלָם אַתֶּם עֲיֵפֵי הָעוֹלָם, אַתֶּם עֲצֵלֵי הָאֲדָמָה, מִי יִתֵּן וְיֵחָבֵט בְּשַׂרְכֶם בְּשׁוֹטִים! יֵחָבֶט־נָא בְּשׁוֹטִים, עַד־כִּי תָּשׁוּבְנָה רַגְלֵיכֶם לִהְיוֹת מְהִירוֹת.

אִם לֹא חוֹלִים אַתֶּם וְזֵדִים שְׂבֵעֵי חַיִּים, אֲשֶׁר הָאֲדָמָה הָיְתָה לָכֶם לְמַשָּׂא, כִּי־עַתָּה אַתֶּם עֲצֵלִים עֲרוּמֵי דַעַת נַחְתּוּלֵי־תַאֲוָה שׁוֹקְקִים וַחֲפֵצֵי לַקֵּק. וְאוּלָם־לֹא תַחְפְּצוּ לָשׁוּב וְלָרוּץ, כִּי־עַתָּה – רְדוּ לָכֶם וּכְלוּ!

אַל לָרוֹפֵא לַחְפּוֹץ רַפֵּא אֶת־אֲשֶׁר לֹא יֵרָפֵא לָנֶצַח: הִנֵּה כָּכָה מוֹרֶה סָרַתּוּסְטְרָא: – כִּי עַתָּה רְדוּ לָכֶם וּכְלוּ!

וְאוּלָם דָּרוּשׁ אֹמֶץ לֵב שִׁבְעָתַיִם לַעֲשׂוֹת אַחֲרִית מַעֲשׂוֹת חֶרֶז חָדָשׁ: אֶת־זֹאת יוֹדְעִים כָּל הָרוֹפְאִים וְכוֹתְבֵי חֶזְיוֹנוֹת. –

* *

*

יח.

יֵשׁ לוּחוֹת, אַחַי, אֲשֶׁר בְּרָאָה אוֹתָם הָעֲיֵפָה וְלוּחוֹת אֲשֶׁר הָעַצְלוּת בְּרָאָה אוֹתָם, זֹאת הַמְּלֶאָה רְקַב עַצְלוּת: –

אָכֵן דוֹמִים דִּבְרֵיהֶם יַחַד, וְאוּלָם חֲפֵצִים הֵם כִּי יִשְׁמְעוּ אוֹתָם שׁוֹנִים.

רְאוּ וְהַבִּיטוּ נָא פֹּה אֶת־זֶה אֲשֶׁר הִתְעַלֵּף בַּדֶּרֶךְ! רַק עוֹד כְּפֶשַׂע בֵּינוֹ וּבֵין מַטָּרָתוֹ, וְהוּא בְּקֶרֶב עֲיֵפָתוֹ רָבַץ פֹּה בְּמֶרְיוֹ בְּתוֹךְ הָאָבָק: — זֶה אַמִּיץ־הַלֵּב!

מֵרֹב עֲיֵפָה יִפְעַר פִּיו וְיִגְהַק עַל דַּרְכּוֹ וְעַל הָאֲדָמָה וְעַל מַטָּרָתוֹ וְעַל עֶצֶם נַפְשׁוֹ, וְגַם פֶּשַׂע אֶחָד לֹא יַחְפֹּץ לְהוֹסִיף עוֹד: — זֶה אַמִּיץ הַלֵּב!

וְעַתָּה הִנֵּה מְלַהֶטֶת אוֹתוֹ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַכְּלָבִים מְלַקְקִים אֶת זֵעָתוֹ: וְאוּלָם רוֹבֵץ הוּא פֹּה בְּמֶרְיוֹ וְנִבְחַר בְּעֵינָיו לְהִתְעַלֵּף: —

— לְהִתְעַלֵּף בְּעוֹד רַק כְּפֶשַׂע בֵּינוֹ וּבֵין מַטָּרָתוֹ! חַי אָנִי כִּי עוֹד בְּשַׂעֲרוֹתָיו תִּהְיֶה עֲלֵיכֶם שׁוּמָה לִמְשׁוֹךְ אוֹתוֹ אֶל תּוֹךְ שָׁמָיו: — אֶת הַגִּבּוֹר הַלָּזֶה!

וְאוּלָם טוֹב שִׁבְעָתַיִם כִּי תַעַזְבוּהוּ שׁוֹכֵב בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, עַד בֹּא אֵלָיו הַשֵּׁנָה, זֹאת הַמְנַחֶמֶת, וְעַד הֱיוֹת סַגְרִיר הַמָּטָר הַמֵּשִׁיב נֶפֶשׁ בִּנְעִימוֹת קָרָתוֹ:

עִזְבוּהוּ נָא בַּאֲשֶׁר הוּא שָׁם, עַד אֲשֶׁר יָקִיץ לִרְצוֹנוֹ וְעַד אֲשֶׁר בְּנַפְשׁוֹ יַשְׁלִיךְ מֵעָלָיו אֶת עֲיֵפָתוֹ וְאֶת־אֲשֶׁר לִמְּדָה הָעֲיֵפָה אוֹתוֹ לְדַבֵּר!

וְרַק זֹאת לָכֶם, אַחַי: כִּי תַבְרִיחוּ מֵעָלָיו אֶת הַכְּלָבִים, אֶת הַזּוֹחֲלִים הָעֲצֵלִים וְאֶת כָּל הַשָּׁקֶץ הַפּוֹשֵׁט עָלָיו: —

— אֶת כָּל הַשָּׁקֶץ הַפּוֹשֵׁט מִקֶּרֶב עֲדַת "הַמַּשְׂכִּילִים", אֲשֶׁר זֵעַת כָּל גִּבּוֹר תִּטְעַם לוֹ לְהִשְׁתַּבֵּר בָּהּ! —

* *

*

מַעְגָּלִים אָנֹכִי עֹשֶׂה מִסָּבִיב לִי וּגְבוּלוֹת קְדוֹשִׁים; מִיּוֹם לְיוֹם יֵלֵךְ הָלוֹךְ וּמְעַט מִסְפַּר הָעֹלִים עִמִּי עַל־פְּנֵי הֶהָרִים הַהוֹלְכִים הָלוֹךְ וָרוֹם; בּוֹנֶה אָנֹכִי לִי הַר בְּתוֹךְ הֶהָרִים הַהוֹלְכִים הָלוֹךְ וְקָדוֹשׁ.

וְאוּלָם בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲלוּ עִמִּי, אַחַי, הִשָּׁמְרוּ נָא לָכֶם פֶּן יַעֲלוּ עִמָּכֶם גַּם לוֹקְקֵי קְעָרוֹת עַל שָׁלְחָנוֹת זָרִים!

לוֹקְקֵי קְעָרוֹת – רֶמֶשׂ הוּא הָרֹמֵשׂ וְזוֹחֵל וְחָפֵץ הַשְּׁמַן בְּקֶרֶב צַלְעוֹתֵיכֶם הַנְּגוּעוֹת וְהַכְּאֵבוֹת.

וְזֶה כִּשְׁרוֹנוֹ אֲשֶׁר נִתַּן לוֹ: כִּי לִבּוֹ יַגִּיד לוֹ תָּמִיד אֵי נְשָׁמוֹת עוֹלוֹת אֲשֶׁר יָגְעוּ בַדֶּרֶךְ: בְּתוֹךְ כַּאַבְכֶם וְעָצְבְּכֶם וּבְתוֹךְ כְּלִמַּתְכֶם הָרַכָּה יִבְנֶה אֶת־קִנּוֹ הַנִּמְאָס.

בַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הַגִּבּוֹר לְחַלָּשׁ וְהַנָּדִיב יִהְיֶה רַךְ שִׁבְעָתַיִם – שָׁם יִבְנֶה אֶת־קִנּוֹ הַנִּמְאָס. בַּאֲשֶׁר יֵשׁ לַגָּדוֹל צְלָעוֹת קְטַנּוֹת וּנְגוּעוֹת שָׁם יַעֲשֶׂה הַמְלַקֵּק קְעָרוֹת מִשְׁכָּן לוֹ.

מִי הָרָם מִכָּל יֵשׁ וּמִי הַדַּל בּוֹ? הַלּוֹקֵק קְעָרוֹת הוּא הַדַּל מִכֹּל; וְאוּלָם מִי הָרָם מִכֹּל, וְכַלְכֵּל זֶה אֶת הַמְּרַבִּים בְּלוֹקְקֵי קְעָרוֹת.

זֹאת הַנְּשָׁמָה אֲשֶׁר לָהּ הַסֻּלָּם הָאָרוֹךְ עַד לַשָּׁמַיִם וּמַגִּיעַ עַד לִתְהוֹמוֹת אָרֶץ – אֵיךְ זֶה לֹא יִרְבְּצוּ עָלֶיהָ רַבֵּי לוֹקְקֵי הַקְּעָרוֹת? –

– הַגְּדוֹלָה מִכָּל הַנְּשָׁמוֹת, הָרְחוֹקָה בְּמַעְגְּלוֹתֶיהָ וּסְבוּבָה וּמְסֻבָּבָה בְּרֹב נְתִיבוֹתֶיהָ, זֹאת הַנֶּאֱנָסָה, אֲשֶׁר מֵרֹב תַּאֲוָה תִּתְנַפֵּל עַל כָּל מִקְרֶה: –

– הַנְּשָׁמָה הַהֹוָה, אֲשֶׁר תִּטְבּוֹל בְּתוֹךְ אֲשֶׁר־יִהְיֶה, וְאֵת בַּעֲלַת יֵשׁ, אֲשֶׁר תַּחְשֹׁק לְכָל חֵשֶׁק וּלְכָל חֵפֶץ: –

– זֹאת הַבּוֹרַחַת, הַבּוֹרַחַת מִפְּנֵי נַפְשָׁהּ וְשָׁבָה וּמוֹצֵאת

אֶת נַפְשָׁהּ בְּכָל אַפְסֵי מֶרְחַקִּים; זֹאת הַנְּשָׁמָה הַמְּהֻפָּכָה, אֲשֶׁר הַפְּתַיּוּת תְּדַבֵּר תָּמִיד עַל לִבָּהּ בְּרֹב נְעִימוֹתֶיהָ: –

זֹאת רַבַּת הָאַהֲבָה, אֲשֶׁר כָּל עִנְיָן וְכָל דָּבָר יַטּוּ אֶל תּוֹכָהּ אֶת כָּל זִרְמוֹתֵיהֶם וַחֲלִיפוֹתֵיהֶם וַעֲלוֹתָם וְרִדְתָּם: – אֵיךְ זֶה לֹא יִהְיוּ לַנְּשָׁמָה הָרָמָה מִכֹּל גַּם לוּקְקֵי הַקְּעָרוֹת הָרָעִים מִכֹּל?

* * *

כ.

הַאַכְזָר אָנֹכִי, אַחַי? אוּלָם רְאוּ אָנֹכִי אוֹמֵר: מִי אֲשֶׁר יִפּוֹל, אוֹתוֹ נִדְחֶה־נָא גַּם בְּיָדֵינוּ!

כָּל אֲשֶׁר עִמָּנוּ כַּיּוֹם הַזֶּה נוֹפֵל וְאוֹבֵד – מִי יַחְבּוֹץ עוֹד לִתְמוֹךְ בּוֹ? אוּלָם אָנֹכִי הוּא הֶחָפֵץ – כִּי דָחֹף נִדְחוֹף אוֹתוֹ גַּם בַּיָּדַיִם!

הֲיוֹדְעִים אַתֶּם אֶת הָעֹנֶג בְּהִתְגַּלְגֵּל אֲבָנִים לְתוֹךְ מַעֲמַקֵּי תְהוֹמוֹת? – הוֹי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לְיוֹם זֶה! הַבִּיטוּ נָא וּרְאוּ אֵיךְ הֵמָּה מִתְגַּלְגְּלִים לְתוֹךְ תְּהוֹמוֹתַי!

פֶּתַח שְׂחוֹק אָנֹכִי, אַחַי, לַמֵּטִיבִים מִמֶּנִּי לְשַׂחֵק! מוֹפֵת אָנֹכִי וּמָשָׁל! עֲשׂוּ כָמוֹנִי!

וַאֲשֶׁר לֹא תְלַמְּדוּ אוֹתוֹ לָעוּף, אוֹתוֹ לַמְּדוּ נָא – לְמַהֵר לִנְפּוֹל! –

* * *

כא.

אָהַבְתִּי אֶת אַמִּיצֵי הַלֵּב. אָכֵן מְעַט לָאָדָם לִהְיוֹת תָּרֵב מִפְּגַע לַכֹּל – כִּי־אִם: פְּגַע וְדַע אֶת־מִי.

וְיֵשׁ כִּי אֹמֶץ לֵב שִׁבְעָתַיִם יִהְיֶה בָּאִישׁ הַכּוֹבֵשׁ רוּחוֹ וְעוֹבֵר, לְמַעַן אֲשֶׁר אֶת נַפְשׁוֹ יַחְשׂוֹךְ לְאוֹיֵב נִכְבָּד שִׁבְעָתָיִם!

יְהִי נָא אוֹיִבְכֶם אוֹיֵב אֲשֶׁר שָׂנֹא תִשְׂנְאוּ אוֹתוֹ וְלֹא אֲשֶׁר בּוֹז תָבוּזוּ לוֹ; שׁוּמָה הִיא כִּי עַל אוֹיִבְכֶם תִּהְיֶה גַאֲוַתְכֶם. הִנֵּה זֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר הוֹרֵיתִיכֶם זֶה מֵאָז.

לְאוֹיֵב נִכְבָּד שִׁבְעָתַיִם תַּחְשְׂכוּ אֶת נַפְשְׁכֶם, רֵעָי: לָכֵן שׁוּמָה עֲלֵיכֶם כִּי תַעַבְרוּ עַל רַבִּים, –

– וּמִכֻּלָּם שׁוּמָה עֲלֵיכֶם לַעֲבוֹר עַל אֲסַפְסוּף רַב, אֲשֶׁר יֶהֱמֶה וַאֲשֶׁר יִרְגַּשׁ בְּאָזְנֵכֶם עַל דְּבַר עָם וְעַמִּים.

תִּהְיֶינָה נָא עֵינֵיכֶם טְהוֹרוֹת מִכָּל „בְּעַד" וּמִכָּל „נֶגֶד" אֲשֶׁר לָהֶם! יֵשׁ עִמָּם צְדָקָה הַרְבֵּה וְעַוְלָה הַרְבֵּה, וּמִי אֲשֶׁר יַבִּיט שָׁמָּה וְהִתְקַצָּף.

אִם רַק תַּבִּיטוּ – תָּנִיפוּ חֶרֶב! חֹבְרִים שְׁנַיִם אֵלֶּה אִישׁ אֶל אָחִיו! לָכֵן לְכוּ לָכֶם אֶל הַמְּעָרוֹת וְאֶת חַרְבְּכֶם תְּנוּ וְיָשְׁנָה אֶת שְׁנָתָהּ!

לְכוּ לְדַרְכְּכֶם אַתֶּם, וְעָם וְעַמִּים יֵלְכוּ נָא לְדַרְכֵיהֶם הֵם! – דְּרָכִים אֲבֵלוֹת הֵן, אֲשֶׁר גַּם תִּקְוָה אַחַת לֹא תִבְרוֹק עֲלֵיהֶן בְּרַק אוֹר!

יִמְשָׁל לוֹ הַכְּנַעֲנִי בְּמָקוֹם אֲשֶׁר כָּל הַנּוֹצֵץ אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי אִם – זְהַב כְּנַעֲנִים! חָדְלָה הָעֵת לִהְיוֹת עֵת לִמְלָכִים! אֵת אֲשֶׁר יִקָּרֵא הַיּוֹם עָם אֵין לוֹ צְדָקָה לִהְיוֹת לוֹ מְלָכִים.

רְאוּ נָא אֵיךְ הָעַמִּים הָאֵלֶּה עוֹשִׂים גַּם הֵמָּה כְּמַעֲשֵׂי הַכְּנַעֲנִים: מְלַקְּטִים הֵם לָהֶם גַּם מִן הָאַשְׁפָּה אֶת־כָּל הַמֵּבִיא לָהֶם שָׂכָר מְעַט!

אוֹרְבִים הֵם אִישׁ לְאָחִיו, אוֹרְבִים הֵם אִישׁ לַאֲשֶׁר לְאָחִיו – וְלַדָּבָר הַזֶּה הֵם קֹרְאִים „שֶׁבֶת אַחִים יָחַד". הוֹי

הָעֵת הַנִּפְלָאָה וְהָרְחוֹקָה, אֲשֶׁר אָמַר עָם לְנַפְשׁוֹ: „חָפֵץ אָנֹכִי לִהְיוֹת לְעַמִּים – אָדוֹן!"

כִּי הִנֵּה, אַחַי, רַק לַנִּבְחָר יָאֲתָה לִמְשׁוֹל, וְגַם חָפֵץ לִמְשׁוֹל רַק הַנִּבְחָר! וּבַאֲשֶׁר נִשְׁמַע תּוֹרָה אַחֶרֶת, שָׁם – חָסֵר כָּל נִבְחָר.

•

• •

כב.

לוּ אֱלֹהַּ יִמְצְאוּ לָחֶם חִנָּם כִּי אָז, עַל־מָה יִצְעָקוּ עוֹד! – מִחְיָתָם – כָּל שִׂיחָתָם. וְלָכֵן טוֹב כִּי יִכְבַּד עֲלֵיהֶם מַשָּׂא חַיֵּיהֶם!

חַיּוֹת טֶרֶף הֵם! גַּם בַּ„עֲבוֹדָתָם" עוֹד תֶּכֶר תְּשׁוּקָתָם לִטְרֹף וְגַם בְּ„הִשְׂתַּכְּרָם" עוֹד תֶּכֶר מִרְמָתָם! לָכֵן טוֹב כִּי יִכְבַּד עֲלֵיהֶם מַשָּׂא חַיֵּיהֶם!

יִהְיוּ נָא אֵפוֹא לְחַיּוֹת טֶרֶף טוֹבוֹת מֵעַתָּה וְנִבְחָרוֹת מֵעַתָּה וַחֲכָמוֹת מֵעַתָּה וְדוֹמוֹת יוֹתֵר לָאָדָם: כִּי בְחִיר כָּל חַיְתוֹ טֶרֶף – הָאָדָם.

מִכָּל הַחַיּוֹת כְּבָר טָרַף הָאָדָם מֵאִשָּׁה אִשָּׁה אֶת כִּשְׁרוֹנוֹתֶיהָ: הִנֵּה כָּכָה כָּבֵד עַל הָאָדָם מַשָּׂא הַחַיִּים שֶׁבְּעָתַיִם מִכָּל הַחַיּוֹת.

רַק עוֹד בַּעֲלֵי הַכָּנָף עוֹלִים עָלָיו. וְהָיָה אִם יִלְמַד הָאָדָם לָעוּף גַּם הוּא – אַלְלַי, עַד אָנָה לִמְרוֹמִים לֹא תָעוּף – תְּשׁוּקַת טַרְפּוֹ!

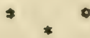
• •

•

כג.

וְזֹאת אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּרֵשׁ מִן הָאִישׁ וּמִן הָאִשָּׁה: כִּי יִהְיֶה הָאִישׁ גִּבּוֹר לַמִּלְחָמָה וְהָאִשָּׁה גִּבּוֹרָה לָלֶדֶת וּשְׁנֵיהֶם יַחְדָּו גִּבּוֹרִים יִהְיוּ לְרַקֵּד בְּכָל נַפְשָׁם וּמְאֹדָם.

וְאָרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר בּוֹ לֹא יְרַקְּדוּ לְכָל־הַמְעַט פַּעַם אֶחָת! וְשֶׁקֶר כָּל אֱמֶת אֲשֶׁר לֹא יָרִיעַ תְּמָה שְׂחוֹק לְכָל־הַמְעַט פַּעַם אֶחָת!

כד.

וְאָרְשְׁכֶם לָכֶם אִשָּׁה – הִשָּׁמְרוּ נָא פֶּן תִּהְיֶה אֲ ר ֻ שַׂ ת שְׂ פָ תַ יִ ם רָעָה! כִּי הִנֵּה נֶחְפַּזְתֶּם לֶאֱרשׂ, וְהָיוּ צ ֶ אֱ צָ אֵ י כֶ ם – זְנוּנִים!

אָכֵן עוֹד טוֹבִים זְנוּנִים מִתְּאוּנִים וְהַפַּח אֲהָבִים מְכֻזָּבִים! – הִנֵּה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבְּרָה אֵלַי אִשָּׁה: „אָמְנָם שָׂטִיתִי תַּחַת בַּעְלִי, וְאוּלָם שִׁבְּתִי בְּבֵית בַּעֲלִי עָשָׂה בָרִאשׁוֹנָה שְׂטִים – בִּי!“

וְתָמִיד מָצָאתִי אֶת הָאִישׁ וְאֶת הָאִשָּׁה אֲשֶׁר אֵינָם מַתְאִימִים הֵיטֵב, וְהִנֵּה הֵם נוֹקְמִים וְנוֹטְרִים מֵאֵין כְּמוֹהֶם; אֶת חֲמָתָם הֵם מַשְׁלִיחִים בְּכָל סְבִיבָם עַל־דְּבַר אֲשֶׁר אֵין הֵם פּוֹנִים עוֹד אִישׁ אִישׁ לְבַדּוֹ אֶל קָצֵהוּ הַבֹּדֵד.

לָכֵן זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר אֶשְׁאַל: יְדַבְּרוּ נָא הַיְשָׁרִים אִישׁ אֶל אָחִיו לֵאמֹר: „הִנֵּה אָהַבְנוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ – נִשְׁקֹד נָא אֵפוֹא כִּי נֶאֱהַב אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ גַּם מֵעַתָּה וָהָלְאָה! אוֹ הַאִם שְׁגוֹתֵנוּ בְּאַהֲבָה הָיְתָה רַק מִשְׁגֶּה?“ –

– תְּנוּ לָנוּ מוֹעֵד וַחֲתֻנָּה קְטַנָּה, לְמַעַן נִרְאֶה אִם טוֹבִים

אֲנַחְנוּ גַּם לַחֲתוּנָּה הַגְּדוֹלָה! כְּבַר הַדָּבָר לִהְיוֹת תָּמִיד שְׁנַיִם יַחְדָּו!"

כָּכָה עֲצָתִי לְכָל הַיְשָׁרִים, וּמַה כָּל אַהֲבָתִי לָאָדָם הָעֶלְיוֹן וּלְכֹל אֲשֶׁר יָבֹא עוֹד, לוּ אַחֶרֶת יָעַצְתִּי וְלוּ אַחֶרֶת דִּבַּרְתִּי!

לֹא רַק כִּי תִּזְרְעוּ אֶת זַרְעֲכֶם מַטָּה וָהָלְאָה, כִּי־אִם אֲשֶׁר תִּזְרְעוּ אוֹתוֹ גַּם מִזֶּה וּמָעְלָה – רַק לָזֹאת, אַחַי, גַּם הַגַּן אֲשֶׁר לִבְרִית אִישׁ עִם אִשָּׁה!

•   •

•

כה.

מִי אֲשֶׁר הִשְׂכִּיל לָדַעַת מְקוֹרוֹת רִאשׁוֹנִים, רְאוּ הִנֵּה שֹׁאֵל זֶה בְּאַחֲרִיתוֹ לְבַקֵּשׁ לוֹ גַּם אֶת מַעְיְנוֹת הֶעָתִיד וּמְקוֹרוֹת חֲדָשִׁים. –

אַחַי! לֹא יַאַרְכוּ עוֹד הַיָּמִים אֲשֶׁר עַמִּים חֲדָשִׁים יָקֻרוּ וּמַעְיָנוֹת חֲדָשִׁים יִרְעֲשׁוּ לְמַעֲמַקֵּי תְהוֹמוֹת חֲדָשִׁים.

כִּי הִנֵּה הָרַעַד בָּאֲדָמָה – זֶה אֲשֶׁר יְסַתֵּם בְּאֵרוֹת רַבּוֹת וּצְמֵאִים רַבִּים יִבְרָא; וְאוּלָם גַּם כֹּחַ פְּנִימִי וְתַעֲלֻמוֹת רַבּוֹת אָז יִגָּלוּ.

הָרַעַד בָּאֲדָמָה יַחְשׂוֹף מַעְיָנוֹת חֲדָשִׁים. בְּרַעַד הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לְעַמִּים קַדְמוֹנִים יִפְרְצוּ מַעְיָנוֹת חֲדָשִׁים.

וּמִי הַקֹּרֵא אָז: „הִנֵּה פֹּה בְּאֵר לִצְמֵאִים רַבִּים, הִנֵּה פֹּה לֵב לִכְמֵהִים רַבִּים, הִנֵּה פֹּה חֵפֶץ לְמִפְעָלִים רַבִּים“: – וְנֶאֱסַף עַל הָאִישׁ הַזֶּה עָם, לֵאמֹר: הֲמוֹן מְנַסִּים רַבִּים.

וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר יְנַסּוּ שָׁם: כִּי יַחְפְּצוּ לָדַעַת – מִי יָכֹל לִפְקֹד וּמִי לִשְׁמֹעַ! הוֹי עַד מָה יַאֲרִיכוּ שָׁם לְבַקֵּשׁ וּלְהִתְיָעֵץ וְלָתֵת דֹּפִי וְלִלְמוֹד וְלָשׁוּב לְנַסּוֹת!

כָּל חֶבְרַת הָאָדָם אֵינֶנָּה בִּלְתִּי אִם מַסָּה אֲשֶׁר יְנַסּוּ

בְּנֵי הָאָדָם, – כָּכָה אָנֹכִי מוֹרֶה אֶתְכֶם; מְנַסִּים וּמְבַקְשִׁים הֵם יָמִים רַבִּים – אֶת הַמְּפַקֵּד הֵם מְבַקְשִׁים! –

– מַסָּה הִיא, אַחַי, וְלֹא „בְּרִית כְּרוּתָה“! שַׁבְּרוּ; שַׁבְּרוּ נָא לִי מִלָּה זֹאת אֲשֶׁר לְרַכֵּי הַלֵּב וּלְאַנְשֵׁי מַחֲצִית וּמֶחֱצָה!

* *

*

כו.

אַחַי! מִבֶּטֶן מִי תֵצֵא הַשּׁוֹאָה הַגְּדוֹלָה הַצְּפוּיָה לְכָל עֲתִיד הָאָדָם? הַאִם לֹא מִבֶּטֶן הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים? –

– כִּי הֵמָּה הֵם אֲשֶׁר יְדַבְּרוּ וַאֲשֶׁר יָחוּשׁוּ גַּם בְּלִבָּם לֵאמֹר: „וְהִ־כְבָר יָדַעְנוּ מַה טּוֹב וּמַה צֶּדֶק, וְגַם הִנֵּה יֵשׁ עִמָּנוּ כְּבָר כָּל טוֹב וְכָל צֶדֶק – „אוֹי לָכֶם הַמְבַקְשִׁים עוֹד!“

וְאִם תִּרְבֶּה הָרָעָה אֲשֶׁר יָבִיאוּ עָלֵינוּ הָרָעִים: רָעַת הַטּוֹבִים הִיא הָרָעָה מִכָּל הָרָעוֹת!

וְאִם תִּרְבֶּה הָרָעָה אֲשֶׁר יָבִיאוּ עָלֵינוּ מַלְשִׁינֵי הָעוֹלָם: רָעַת הַטּוֹבִים הִיא הָרָעָה מִכָּל הָרָעוֹת!

רַק אֶחָד הָיָה, אַחַי, אֲשֶׁר הִבִּיט אֶל לֵב הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים, וְזֶה דִבֶּר לֵאמֹר: „רַק פְּרוּשִׁים הֵם“ – וְאוּלָם אִישׁ לֹא הֵבִין אוֹתוֹ.

וְהַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים גַּם הֵמָּה לֹא הֵבִינוּ אוֹתוֹ: בִּינָתָם הָלְכָה שְׁבִי לִפְנֵי טוּבָם. אִוֶּלֶת הַטּוֹבִים חֲכָמָה עַד לְאֵין חֵקֶר.

אֲבָל זֹאת לָכֶם הָאֱמֶת: שׁוּמָה עַל הַטּוֹבִים לִהְיוֹת פְּרוּשִׁים – בְּאֵין לָהֶם דֶּרֶךְ אַחֶרֶת!

שׁוּמָה עַל הַטּוֹבִים לִתְלוֹת עַל הָעֵץ אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר יִבְרָא לְנַפְשׁוֹ אֶת צִדְקָתוֹ הוּא – זֹאת לָכֶם הָאֱמֶת!

וְזֶה לָכֶם הַשֵּׁנִי אֲשֶׁר גִּלָּה אֶת אַרְצָם, אֶת־אֶרֶץ הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים וְאֶת־לִבָּם וְאֶת־אַדְמַת נַחֲלָתָם, הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר שָׁאַל לֵאמֹר: „אֶת מִי הֵם שׂוֹנְאִים מִכֹּל?"

אֶת הָאִישׁ הַבּ ֹרֵ א הֵם שׂוֹנְאִים מִכֹּל, הַשּׁוֹבֵר לוּחוֹת וַעֲרָכִים יְשָׁנִים; אֶת הַשּׁוֹבֵר – כִּי הוּא לָהֶם הָעוֹבֵר.

כִּי הִנֵּה הַטּוֹבִים לֹא יוּכְלוּ לִבְרוֹא: רֵאשִׁית הֵם תָּמִיד לְכָל אַחֲרִית: –

– תּוֹלִים הֵם עַל הָעֵץ אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר יִכְתּוֹב עֲרָכִים חֲדָשִׁים עַל לוּחוֹת חֲדָשִׁים, אֶת הֶעָתִיד הֵם מַקְרִיבִים קָרְבָּן לְנַפְשָׁם – תּוֹלִים הֵם עַל הָעֵץ אֶת־כָּל עֲתִיד הָאָדָם!

הוֹי הַטּוֹבִים! מֵאָז וּמֵעוֹלָם הָיוּ הֵמָּה רֵאשִׁית לְכָל אַחֲרִית. –

* *
*

כז.

אַחַי! הֲגַם אֶת־דְּבָרִי זֶה הֲבִינוֹתֶם? וְאֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי פַּעַם עַל־דְּבַר „הָאָדָם הָאַחֲרוֹן"? – –

מִבֶּטֶן מִי תֵּצֵא הַגְּדוֹלָה מִן הַשּׁוֹאוֹת הַצְּפוּיוֹת לְכָל עֲתִיד הָאָדָם? הַאִם לֹא מִבֶּטֶן הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים?

שַׁבְּרוּ שַׁבְּרוּ נָא לִי אֶת הַטּוֹבִים וְהַצַּדִּיקִים! – אַחַי, הֲגַם אֶת־דְּבָרִי זֶה הֲבִינוֹתֶם?

* *
*

כח.

הֲתָנוּסוּ מִלְּפָנַי? אִם הֶחֱרַדְתִּי אֶתְכֶם? אִם תִּרְעַד מִפְּנֵי דְבָרִי זֶה?

אַחַי! כַּאֲשֶׁר קָרָאתִי לָכֶם לָקוּם וּלְשַׁבֵּר אֶת הַטּוֹבִים וְאֶת לוּחוֹת הַטּוֹבִים, הֲלֹא רַק אָז חָתַרְתִּי עִם הָאָדָם בָּאֳנִיָּתִי לִקְרַאת יַמּוֹ הַגָּדוֹל.

וְרַק זֶה־עַתָּה תָּבֹא עָלָיו הַחֲרָדָה הַגְּדוֹלָה וְהַחָזוּת הַגְּדוֹלָה מִסָּבִיב ;הַמַּחֲלָה הַגְּדוֹלָה וְגֹעַל הַנֶּפֶשׁ הַגָּדוֹל – וְאֶת מַחֲלַת־יָם הַגְּדוֹלָה.

חֲפֵי שָׁוְא וּבַטּוּחוֹת שָׁוְא הוֹרוּכֶם הַטּוֹבִים ; בְּכִזְבֵי הַטּוֹבִים נוֹלַדְתֶּם וְנִטְמַנְתֶּם. כָּל אֲשֶׁר מִסָּבִיב מָלֵא כְזָבִים וְשַׁטֵּי רְהָבִים עַד הַיְסוֹד בּוֹ מִטַּעַם הַטּוֹבִים.

אֲבָל מִי אֲשֶׁר גִּלָּה אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר קָרָא לָהּ „הָאָדָם“. וְגִלָּה זֶה גַם אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר קָרָא לָהּ „עֲתִיד הָאָדָם“. כִּי עַתָּה קוּמוּ וִהְיוּ נָא לִי עוֹבְרֵי יַמִּים גִּבּוֹרֵי חַיִל וְאַרְכֵי רוּחַ!

בְּעוֹד מוֹעֵד לְכוּ נָא לִי קוֹמְמִיּוּת, אַחַי, לִמְדוּ נָא לָלֶכֶת קוֹמְמִיּוּת! הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: וְיֵשׁ רַבִּים אֲשֶׁר יְחַפְּצוּ לָשׁוּב וּלְהִתְעוֹדֵד עִמָּכֶם.

הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר: וּבְתוֹךְ הַיָּם צָפוּן כָּל טוּבְכֶם. שְׂאוּ יְדֵיכֶם, שְׂאוּ נֵס, אַתֶּם לִבְבוֹת עוֹבְרֵי יַמִּים מְאֹד!

מַה־לָּכֶם אֶרֶץ־אָבוֹת! הִנֵּה שָׁמָּה תּוֹתַר מְטוֹטַנוּ, הוֹתֵר הוּא אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם אֶרֶץ בָּנֵינוּ! אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא נַחְתּוֹר בְּעוֹד אֲנַחְנוּ סֹעֲרִים שִׁבְעָתַיִם מִן הַיָּם וּבְעוֹד סֹעֶרֶת תְּשׁוּקַת נַפְשֵׁנוּ הַגְּדוֹלָה! –

* *

*

כט.

„מַדּוּעַ אַתָּה כָּכָה קָשֶׁה!“—דִּבְּרָה גַּחֶלֶת־הַמְּבַשְּׁלוֹת אֶל הַשָּׁמִיר; הַאִם לֹא קְרוֹבִים אֲנַחְנוּ מְאֹד קִרְבַת־אַחִים אִישׁ לְאָחִיו?“ –

מַדּוּעַ אַתֶּם כָּכָה רַכִּים, אַחַי? כָּכָה אָ נֹ כִ י שֹׁאֵל אֶתְכֶם: הַאֵין אַתֶּם – אַחִים לִי?

מַדּוּעַ אַתֶּם כָּכָה רַכִּים, כָּכָה רַכִּים וּמִתְרַצִּים אֶל־כֹּל? מַדּוּעַ כָּכָה רַב כַּחְשְׁכֶם וְהִתְכַּחֶשְׁכֶם אֶל לִבְּכֶם? מַדּוּעַ כָּכָה מְעַט וָרַע מַרְאֵה הַגּוֹרָל בְּמַבַּט עֵינְכֶם?

וְאִם אֵין אַתֶּם חֲפֵצִים לִהְיוֹת גּוֹרָלוֹת וַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא יֵעָתְרוּ: אֵיךְ זֶה תוּכְלוּ לָקוּם עִמִּי – וְלָעוּף?

וְאִם לֹא יוּכַל קָשְׁיְכֶם לִבְרוֹק וּלְפָרֵק וְלִגְזוֹר: אֵיךְ זֶה תוּכְלוּ לָקוּם עִמִּי בְּאַחֲרִית הַיָּמִים – וְלִבְרוֹא?

כִּי כָל הַבּוֹרְאִים קָשִׁים. וְחַי אֲנִי אִם לֹא עֵדֶן הוּא לְנֶפֶשׁ אָדָם לָדַעַת, כִּי יַרְבִּיץ אֶת יָדָיו עַל פְּנֵי שְׁנוֹת אֲלָפִים כְּהַרְבִּיץ עַל דּוֹנַג, –

– עֵדֶן הוּא לְנֶפֶשׁ אָדָם לִהְיוֹת יָדוֹ כּוֹתֶבֶת עַל פְּנֵי חֵפֶץ שְׁנוֹת אֲלָפִים כִּכְתֹב עַל פְּנֵי בַּרְזֶל עָשׁוֹת, – וְקָשָׁה מִבַּרְזֶל עָשׁוֹת וְיָקָר שִׁבְעָתַיִם מִבַּרְזֶל עָשׁוֹת. רַק הַיָּקָר מִכֹּל זֶה הַקָּשֶׁה.

אֶת הַלּוּחַ הֶחָדָשׁ הַזֶּה הַצִּיבוּ נָא אַחַי מִמַּעַל לָכֶם: הֱיוּ נָא לְקָשִׁים! –

* * *

ל.

הוֹי אַתָּה חֶפְצִי! אַתָּה מַנְהִיג כָּל צְרָכַי, אַתָּה צָרְכִּי אֲנִי! שָׁמְרֵנִי נָא מִכָּל הַנִּצְחוֹנוֹת הַקְּטַנִּים!

אַתָּה מְשֻׁלַּחַת נִשְׁמָתִי, וַאֲשֶׁר לְךָ אֲנִי קֹרֵא גּוֹרָלִי!

אַתָּה אֲשֶׁר מִמַּעַל לִי! אֲשֶׁר בְּקִרְבִּי! שָׁמְרֵנִי וְחָשְׂכֵנִי נָא לְגוֹרָל אֶ חָ ד וְגָדוֹל!

וְאֶת גָּדְלְךָ הָאַחֲרוֹן, חֶפְצִי, חֲשׂוֹךְ לְךָ לָאַחֲרוֹנָה, — כִּי תִהְיֶה עַד־בִּלְתִּי־הֶעָתֵר מִ דֵּ י נָצְחֶךָ! הוֹי מִי לֹא נָפַל שָׁדוּד לִפְנֵי נִצְחוֹנוֹ!

וְעַיִן מִי לֹא עִוְּרָה בְּלֵיל־זֶה מְלֵא תִמָּהוֹן! וְרֶגֶל מִי לֹא כָשְׁלָה וַתִּשְׁכַּח בַּנִּצָּחוֹן — עֲמוֹד!

— לְמַעַן אֲשֶׁר נָכוֹן אֶהְיֶה וּבָשֵׁל לְמוֹעֵד הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל: נָכוֹן וּבָשֵׁל כְּמוֹ בַּרְזֶל לוֹהֵט וּכְמוֹ עָב הָרַת חֲזִיזִים וּכְמוֹ עֲטִין חָלָב מָלֵא: —

— נָכוֹן לִקְרַאת נַפְשִׁי אֲנִי וְלִקְרַאת חֶפְצִי הַטָּמוּן בְּמַעֲמַקִּים: קֶשֶׁת תְּאֵבָה לִקְרַאת חִצָּהּ, חֵץ תָּאֵב לִקְרַאת כֹּכָבוֹ: —

— כּוֹכָב נָכוֹן וּבָשֵׁל בְּצָהֳרָיו וְלוֹהֵט וּמְפֻלָּח וְחָרֵד מֵחִצֵּי זָהָב שְׁנוּנִים: —

— וְשֶׁמֶשׁ וְחֵפֶץ שֶׁמֶשׁ כַּבִּיר אֲשֶׁר לֹא יֵעָתֵר וַאֲשֶׁר נָכוֹן יִהְיֶה לְהַשְׁחִית בְּרֶגַע נִצְחוֹ!

הוֹי חֶפְצִי, מַנְהִיג כָּל צְרָכַי, אַתָּה צָרְכִּי אֲנִי! חֲשׂוֹךְ נָא אוֹתִי לְנִצָּחוֹן אֶ חָ ד וְגָדוֹל! — —

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

• • •

הַמִּתְרַפֵּא.

א.

וַיְהִי בְּקָר־יוֹם, רַק יָמִים אֲחָדִים אַחֲרֵי שׁוּב סָרַתּוּסְטְרָא אֶל הַמְּעָרָה, וְסָרַתּוּסְטְרָא הִתְפַּלָּץ מֵעַל מִשְׁכָּבוֹ כִּמְשֻׁגָּע וַיִּקְפּוֹץ וַיִּשְׁאַג בְּקוֹל, וַיְהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר מָצָא עַל מִשְׁכָּבוֹ אִישׁ שֵׁנִי עוֹד אֲשֶׁר לֹא יַחְפּוֹץ לָקוּם. וְהַקּוֹל הָלַךְ הָלוֹךְ וְנוֹרָא, עַד־כִּי חָרְדוּ אֵלָיו חַיּוֹתָיו אִשָּׁה מִקָּצֶה, וּמִכָּל הַמְּעָרוֹת וּמִכָּל הַחֲוָחִים מִסָּבִיב הַקְּרוֹבִים לִמְעָרַת סָרַתּוּסְטְרָא הִתְמַלֵּט כָּל חַי – כָּל הַמְּעוֹפֵף וְכָל הַשֹּׁרֵץ וְכָל הָרֹמֵשׂ וְכָל הַמִּנַּתֵּר, כָּל אֲשֶׁר כְּנָפַיִם אוֹ אֲשֶׁר רַגְלַיִם אוֹ כְּרָעַיִם לוֹ. וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא:

עֲלִי אֵלַי, מַחֲשָׁבָה מִנִּי תְהוֹם, עֲלִי מִמַּעֲמַקַּי! אֲנִי תַּרְנְגָלֵךְ וּפְנוֹת בְּקִרְבֵּךְ, אַתְּ תּוֹלַעַת אֲחוּזַת שֵׁנָה! עֲלִי, עֲלִי כִּי לֹא יֶחְדַּל קוֹל קְרִיאָתִי עַד־אִם יְעִירֵךְ!

פַּתְּחִי מוֹסְרוֹת אָזְנַיִךְ! שִׁמְעִי! כִּי חָפֵץ גַּם אֲנִי לִשְׁמוֹעַ! עֲלִי! עֲלִי! פֹּה לָנוּ רַעֲמֵי בָרָק לָרֹב אֲשֶׁר יְלַמְּדוּ גַם קְבָרִים לִשְׁמוֹעַ!

וּמְחִי אֶת הַשֵּׁנָה מֵעֵינַיִךְ וְאֶת־כָּל תִּמָּהוֹן וְאֶת־כָּל

סַגְּרִים! גַּם בְּעֵינַיִךְ שִׁמְעִי אוֹתִי: רִפְאוּת תְּעָלֶה קוֹלִי גַּם לְעִוְּרִים מִבֶּטֶן.

וְאִם רַק הָקִיץ תָּקִיץ, אָז מֵקִיץ תִּהְיֶה לִי עַד נֵצַח נְצָחִים. לֹא זֶה אֹרַח דַּרְכִּי לְעוֹרֵר אִמּוֹת זְקֵנוֹת מִשְּׁנָתָן, לְבַעֲבוּר אֲצַוֶּה אוֹתָן, כִּי – תּוֹסַפְנָה לִישׁוֹן!

מִתְעוֹרֶרֶת אַתְּ וּמִתְמוֹדֶדֶת וּמִתְלַחֶשֶׁת? עֲלִי, עֲלִי! לֹא הִתְלַחֵשׁ – כִּי־אִם דַּבֵּר תְּדַבְּרִי! סָרַתּוּסְטְרָא קֹרֵא לָךְ, אָנֹכִי סָרַתּוּסְטְרָא הָרָשָׁע!

אָנֹכִי סָרַתּוּסְטְרָא הַמֵּלִיץ עַל הַחַיִּים וּמֵלִיץ עַל הַמַּעְגָּל הַסּוֹבֵב – וְלָךְ אֲנִי קֹרֵא, אַתְּ מַחְשַׁבְתִּי מִנִּי תְהוֹם!

אַשְׁרַי! הִנֵּה בָּאָה אַתְּ – שׁוֹמֵעַ אָנֹכִי אוֹתֵךְ! תְּהוֹמִי דֹּבֶרֶת; אֶת־תְּהוֹמִי הָאַחֲרוֹנָה חָשַׂפְתִּי אֶל־פְּנֵי הָאוֹר!

אַשְׁרַי! בֹּאִי! תְּנִי יָד – – אוֹיָה! חִדְלִי! אוֹיָה, אוֹיָה! – – גֹּעַל, גֹּעַל, גֹּעַל – – – אַלְלַי לִי!

* *

*

ב.

כִּמְעַט כִּלָּה סָרַתּוּסְטְרָא לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִפּוֹל אַרְצָה כְּמֵת, וַיְהִי כְּמֵת עֵת רַבָּה. וּבְשׁוּב רוּחוֹ אֵלָיו, וַיִּהְיוּ פָנָיו לְבָנִים וַיִּרְעֲדוּ כָּל עַצְמוֹתָיו וַיּוֹסֶף לִשְׁכַּב וַיְּזַהֵם עֵת רַבָּה גַּם אָכֹל וְגַם שָׁתֹה. כָּכָה עָבְרוּ עָלָיו שִׁבְעַת יָמִים. וְאוּלָם חַיּוֹתָיו לֹא עָזְבוּ אוֹתוֹ גַּם יוֹמָם וְגַם לַיְלָה, זוּלָתִי הַנֶּשֶׁר אֲשֶׁר הִתְעוֹפֵף לִרְגָעִים לְמַעַן הָבֵא טֶרֶף. וְכָל־אֲשֶׁר הֵבִיא וְכָל־אֲשֶׁר טָרַף, אוֹתוֹ שָׂם לִפְנֵי סָרַתּוּסְטְרָא עַל מִשְׁכָּבוֹ: וַיְהִי סָרַתּוּסְטְרָא שׁוֹכֵב כֻּלּוֹ בֵּין גַּרְגְּרִים צְהֻבִּים וַאֲדֻמִּים וַעֲנָבִים וְתַפּוּחֵי שׁשַׁנִּים וַעֲלֵי יָרָק נוֹתְנֵי רֵיחַ וְסִבְכֵי

אֲגַ׳נִים, וּלְרַגְלָיו נָכוֹנוּ שְׁתֵּי שֵׂיוֹת אֲשֶׁר אוֹתָן גָּזַל הַנֶּשֶׁר בַּעֲמָלוֹ הָרַב מִתּוֹךְ עֵדֶר רוֹעֵיהֶן.

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הִתְעוֹדֵד סָרַתּוּסְטְרָא עַל מִשְׁכָּבוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ תַּפּוּחַ שֹׁשַׁנִּים וַיָּרִיחַ בּוֹ, וַיִּיטַב רֵיחוֹ בְּעֵינָיו. אָז יָדְעוּ חַיּוֹתָיו כִּי בָא הַמּוֹעֵד לְדַבֵּר אֵלָיו.

וַתִּדַּבֵּרְנָה אֵלָיו לֵאמֹר: הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! שִׁבְעַת יָמִים אַתָּה שׁוֹכֵב לְךָ פֹּה, וְעֵינֶיךָ כְּבֵדוֹת: הַאֵין עִם־לִבְּךָ לָקוּם עַתָּה וּלְהִתְיַצֵּב עַל רַגְלֶיךָ!

צֵא מִמְּעָרָתְךָ, כִּי הָאָרֶץ מְחַכָּה לְךָ כְּמוֹ גַּן. הָרוּחַ מִתְרַפֵּק עַל רֵיחוֹת טוֹבִים, וְאֵלֶיךָ הֵם שׁוֹאֲפִים לָלֶכֶת; רַק אַחֲרֶיךָ יֹאמְרוּ כָּל הַנְּחָלִים לָרוּץ.

כָּל־עָנָן אֲשֶׁר תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ נִכְסָף אֵלֶיךָ, עֵקֶב אֲשֶׁר שִׁבְעַת יָמִים נֶעֱזַבְתָּ לְנַפְשְׁךָ. צֵא נָא מִמְּעָרָתְךָ! כָּל־עִנְיָן אֲשֶׁר תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ מִתְאַוֶּה לִהְיוֹת רֹפְאֶךָ!

הַאִם דַּעַת חֲדָשָׁה נִבְקְעָה אֵלֶיךָ, וְהִיא חֲמֵצָה וּכְבֵדָה? כְּמוֹ מַחְמֶצֶת רְבֶצֶת פֹּה, וְנִשְׁמָתְךָ עָלְתָה וּבָצְקָה עַל כָּל גְּדוֹתֶיהָ —?

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה וַיֹּאמַר: — הוֹי חַיּוֹתַי! מִי יִתֵּן וְהִרְבֵּיתֶן כָּכָה לַהַג וְלֹא חֲדַלְתֶּן וַאֲנִי פֹה אֶשְׁמַע, כִּי לְמֵשִׁיב־נֶפֶשׁ יִהְיֶה לִי לַהַגְכֶן. בַּאֲשֶׁר יַרְבּוּ לַהַג, שָׁם תִּהְיֶה לִי הָאָרֶץ כְּמוֹ גַּן.

מַה נִּבְחָר לָאָדָם כִּי יֵשׁ מִלִּים וְקוֹלוֹת! הַאִם לֹא יִהְיוּ מִלִּים וְקוֹלוֹת לְקִשְׁתוֹת בֶּעָנָן וּלְגִשְׁרֵי דִּמְיוֹן בֵּין נִפְרְדֵי נֶצַח?

יֵשׁ לְכָל נְשָׁמָה עוֹלָם אַחֵר עוֹד; וּלְכָל נְשָׁמָה אֵין הַנְּשָׁמָה הַשֵּׁנִית בִּלְתִּי אִם חַיִּים מֵאַחֲרֵי עוֹלָם אַחֵר.

וּבֵין הַדּוֹמִים שֶׁבְּעִתִּים אִישׁ אֶל־אָחִיו, שָׁם יְכַזֵּב הַדִּמְיוֹן שֶׁבְּעִתִּים; כִּי אֶת הַקְּטַנָּה מִן הַתְּהוֹמוֹת, אוֹתָהּ קָשֶׁה לְגַשֵּׁר שֶׁבְּעִתִּים.

וּלְנַפְשִׁי אֲנִי – אֵיךְ זֶה יִהְיֶה דָּבָר חוּץ־מִמֶּנִּי? הִנֵּה אֵין כָּל חִיצוֹן! – וְאוּלָם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה נִשְׁכַּח לְמִשְׁמַע כָּל קוֹל – וּמַה נִּבְחָר לָאָדָם כִּי יִשְׁכַּח!

הַאִם לֹא נְתוּנִים לְכָל הַחֵפֶץ וּלְכָל עִנְיָן שֵׁמוֹת וְקוֹלוֹת, לְמַעַן אֲשֶׁר יוּכַל הָאָדָם לְהָשִׁיב בָּהֶם נַפְשׁוֹ? אֶבֶן דִּמְיוֹן שָׁוְא וְיָפָה מְאֹד – הַדִּבֵּר: בּוֹ יְרַקֵּד הָאָדָם וִידַלֵּג מֵעַל כָּל עִנְיָן וְהַחֵפֶץ וְהָלְאָה.

מַה־נִּבְחָר לָאָדָם כָּל הַדִּבֵּר וְכָל הַכָּזָב אֲשֶׁר לַקּוֹלוֹת! בַּקּוֹלוֹת תְּרַקֵּד נִשְׁמָתֵנוּ וּתְדַלֵּג מֵעַל הַקְּשָׁתוֹת בָּעֲנָן הַצְּבוּעוֹת. –

וְהַחַיּוֹת עָנוּ וְאָמְרוּ: – „הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! לְכָל אֵלֶּה אֲשֶׁר יַחְשְׁבוּ כָּמוֹנוּ מְרַקְּדִים כָּל הַדְּבָרִים מֵאֲלֵיהֶם: בָּאִים הֵם, נוֹתְנִים יַד אִישׁ לְאָחִיו, מְשַׂחֲקִים, בּוֹרְחִים אִישׁ מִפְּנֵי אָחִיו – וְשָׁבִים.

הַכֹּל הוֹלֵךְ, הַכֹּל שָׁב; גַּלְגַּל „יֵשׁ" מִתְגַּלְגֵּל נֶצַח. הַכֹּל מֵת, הַכֹּל שָׁב לִפְרוֹחַ, שְׁנַת „יֵשׁ" סֹבֶבֶת נֵצַח.

הַכֹּל נִשְׁבָּר, הַכֹּל יְדֻבַּק חָדָשׁ; בֵּית „יֵשׁ" יִבָּנֶה בְּאֵין חֲלִיפוֹת נֵצַח. הַכֹּל נִפְרָד, הַכֹּל שָׁב וְנִפְגָּשׁ בְּשָׁלוֹם; טַבַּעַת „יֵשׁ" נֶאֱמָנָה לָנֶצַח.

בְּכָל רֶגַע מֵחֵל „יֵשׁ"; סָבִיב לְכָל „פֹּה" מִתְגַּלְגֵּל כַּדּוּר „שָׁם". בְּכָל מָקוֹם וּמָקוֹם שָׁם נְקֻדַּת הַתָּוֶךְ. מְעֻקָּל הַנָּתִיב אֲשֶׁר לַנֵּצַח." –

וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׂחַק וַיֹּאמַר: – הוֹי אַתֶּם פְּתָאֵי־רֵעַי הַנֶּהְמָדִים, הוֹי אַתֶּם בַּעֲלֵי נְגִינוֹת הַגִּלְגּוּלִים! מַה הֵטִיבוֹתֶם לָדַעַת אֶת כָּל הַנַּעֲשָׂה בָּאָדָם בְּקֶרֶב שִׁבְעַת יָמִים: –

וְאֵת אֲשֶׁר זָחַל הַשֶּׁרֶץ הַנִּמְאָס אֶל תּוֹךְ לוֹעִי וַיְחַנְּקֵנִי אָז! וַאֲנִי נְשַׁכְתִּיו בְּשִׁנַּי וְהִתַּזְתִּי רֹאשׁוֹ מֵעָלָיו וַהֲקִיאוֹתִיו לְמֵרָחוֹק.

וְאַתֶּם – הַדָּבָר עֲשִׂיתֶם לָכֶם [illegible] וּנְגִינַת נֵבֶל חֲדָשָׁה? וְאוּלָם רְאוּ הִנֵּה אָנֹכִי שׁוֹכֵב פֹּה וְעוֹדִי עָיֵף מִנְּשִׁיכִי וּמֵהֲקִיאִי וְעוֹדִי חוֹלֶה מִגְּאֻלָּתִי אֲשֶׁר נִגְאַלְתִּי:

וְאַתֶּם הֲנִצַּבְתֶּם מֵרָחוֹק וּרְאִיתֶם בְּכָל אֵלֶּה? הוֹי חַיּוֹתַי! הַאַכְזָרִיּוֹת גַּם אַתֶּן? הַחֲפַצְתֶּן לְהִתְיַצֵּב מֵרָחוֹק וְלִרְאוֹת בִּכְאֵבִי הַגָּדוֹל, כְּמַעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה הָאָדָם? וְהָאָדָם הֲלֹא הָאַכְזָרִי מִכָּל הַחַיּוֹת עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה!

שַׁעֲשֻׁעֵי חֶזְיוֹנוֹת־תּוּגָה וּמִלְחָמוֹת שְׁוָרִים וּתְלִיּוֹת – אֵלֶּה הָיוּ עַד עַתָּה מִבְחַר תַּעֲנוּגָיו עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה; וְכַאֲשֶׁר בָּרָא לוֹ דִמְיוֹנוֹ אֶת הַשְּׁאוֹל, אָז הָיָה לוֹ זֶה – שָׁמַיִם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.

כַּאֲשֶׁר יִצְעַק הָאָדָם הַגָּדוֹל, אָז יְמַהֵר הָאָדָם הַקָּטָן אֵלָיו וּלְשׁוֹנוֹ תְּלוּיָה לוֹ מִתּוֹךְ פִּיו מֵרֹב תַּאֲוָה; – לַדָּבָר הַזֶּה הוּא קֹרֵא „חֶמְלָה".

הָאָדָם הַקָּטָן וּמְשׁוֹרֵר־חוֹזֶה יוֹתֵר מִכֻּלָּם – מַה־יִּתְאוֹנֵן זֶה בִּדְבָרִים עַל הַחַיִּים! וְאוּלָם הַטּוּ אָזְנְכֶם וְשִׁמְעוּ הֵיטֵב וְגִלִּיתֶם גַּם אֶת קוֹל הַתַּעֲנֻגוֹת אֲשֶׁר בְּתַאֲנָתוֹ!

מִתְאוֹנְנֵי עַל חַיִּים כָּאֵלֶּה – אוֹתָם יַכְנִיעוּ הַחַיִּים בְּאַחַת מֵעֵינֵיהֶם. „הַאֲהַבְתַּנִי"? תְּדַבֵּר אִשָּׁה זָרָה זֹאת בְּחֵן קוֹלָהּ; „וְאוּלָם חַכֵּה עוֹד מְעַט, כִּי אֵין עוֹד מוֹעֵד לִי בַּעֲבוּרֶךָ".

אַכְזָרִי הָאָדָם לְנַפְשׁוֹ מִכָּל הַחַיּוֹת עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וּבְכָל־אֲשֶׁר יְדַבְּרוּ בְּנֵי הָאָדָם הַקֹּרְאִים לְנַפְשָׁם „חוֹטְאִים" וְ„נוֹשְׂאֵי צְלָב" וּ„מִתְוַדִּים עַל עָוֹן" הַטּוּ אָזְנְכֶם וְשִׁמְעוּ וְגִלִּיתֶם גַּם אֶת קוֹל הַתַּעֲנֻגוֹת אֲשֶׁר בְּכָל זַעֲקָתָם וְתַאֲנָתָם!

וַאֲנִי גַּם אֲנִי – הֲבִדְבָרַי חָפַצְתִּי לִהְיוֹת מִתְאוֹנֵן עַל הָאָדָם? הוֹי חַיּוֹתַי! הִנֵּה זֹאת אֲשֶׁר לָמַדְתִּי עַד כֹּה לְבַעֲבוּר אֵדַע: הָרָעָה הַמּוֹצֵאת אֶת הָאָדָם דְּרוּשָׁה לוֹ מִכָּל מִבְחַר טוֹבָתוֹ, –

– כִּי מִבְחַר הַכֹּחַ וְאֶבֶן קָשָׁה תִּהְיֶה הָרָעָה – לְכָל בְּרֹא גְדוֹלוֹת; וְכִי שׁוּמָה הִיא אֲשֶׁר יִיטַב הָאָדָם וְגַם יֵרַע! –

לֹא זֶה עֵץ מְצוּקוֹתַי אֲשֶׁר עָלָיו נִתְלֵיתִי, כִּי יָדֹעַ יָדַעְתִּי אֲשֶׁר רַע הָאָדָם – כִּי־אִם זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צָעַקְתִּי כַּאֲשֶׁר לֹא צָעַק עוֹד אָדָם מֵעוֹלָם:

גָּעֳלִי, כִּי רָעָתוֹ תִקְטַן כָּכָה! אַלְלַי כִּי טוֹבָתוֹ תִקְטַן כָּכָה!"

גָּעֳלִי הַגָּדוֹל מִפְּנֵי הָאָדָם – זֶה חִנַּק אוֹתִי וַיִּזַּחַל אֶל תּוֹךְ לוֹעִי, אוֹ זֶה אֲשֶׁר נִבָּא דֹּבֵר־הָאֱמֶת: „הַכֹּל הָבֶל! אֵין דָּבָר שָׁוֶה! הַדַּעַת חוֹנֶקֶת!"

עֵת עֲרָפֶל אֲרֻכָּה עָבְרָה לְפָנַי צוֹלַעַת עַל יְרֵכָהּ; תּוּגָה יְגֵעָה לַמָּוֶת וּשְׁכוּרַת מָוֶת אֲשֶׁר דִּבְּרָה תָמִיד בְּפֶה מְפַהֵק.

„לָנֶצַח יֵלֵךְ וְיָשׁוּב הָאָדָם – זֶה הָאָדָם אֲשֶׁר הָיָה לְךָ לְמַשָּׂא, זֶה הָאָדָם הַקָּטָן" – כָּכָה פִּהֲקָה תוּגָתִי וַתִּגְרֹר אֶת רַגְלָהּ אַחֲרֶיהָ וְלִישׁוֹן לֹא יָכוֹלָה.

לִמְעָרָה נֶהֶפְכָה לִי אַדְמַת הָאָדָם, לוּחַ־לִבָּהּ צָמֵק; כָּל־אֲשֶׁר נִשְׁמַת חַיִּים בְּאַפּוֹ נֶהְפַּךְ וַיְהִי לִי לִרְקַב אָדָם וְלַעֲצָמוֹת וְעָבָר נוֹבֵל.

וַאַנְחָתִי יָשְׁבָה עַל כָּל קִבְרוֹת אָדָם וְלֹא יָכְלָה עוֹד לָקוּם; אַנְחָתִי וּשְׁאֵלָתִי נָהֲמָה וְהָגְקָה וּמָצְצָה וְזָעֲקָה יוֹמָם וָלַיְלָה:

– הוֹי הָאָדָם הוֹלֵךְ וְשָׁב לָנֶצַח! הָאָדָם הַקָּטָן הוֹלֵךְ וְשָׁב לָנֶצַח! –

עֲרֻמִּים רָאִיתִי פַּעַם אֶת שְׁנֵיהֶם – אֶת הַגָּדוֹל וְאֶת הַקָּטָן בָּאָדָם: וְהֵם דּוֹמִים רַב מִדַּי אִישׁ לְאָחִיו; רַב מִדַּי רָאִיתִי תְּכוּנַת־אָדָם גַּם בַּגָּדוֹל!

וְגַם הַגָּדוֹל קָטָן רַב מִדַּי! – הִנֵּה זֶה הָיָה לִי גָּעֳלִי

מִפְּנֵי הָאָדָם! וְזֹאת תְּשׁוּבַת־נֵצַח אֲשֶׁר יָשׁוּב גַּם הַקָּטֹן! – הִנֵּה זֶה הָיָה גָּעֳלִי מִפְּנֵי כָל יֵשׁ!

הוֹי גֹעַל, גֹּעַל, גֹּעַל! – – כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וַיֵּאָנַח וַיִּתְנוֹדֵד; כִּי־זָכַר אֶת מַחֲלָתוֹ. אוּלָם חַיּוֹתָיו לֹא נְתָנוּהוּ לְדַבֵּר עוֹד.

„אַל נָא תוֹסֵף דַּבֵּר עוֹד, אַתָּה הַמִּתְרַפֵּא! – כָּכָה עָנוּ אוֹתוֹ חַיּוֹתָיו; כִּי־אִם צֵא מִזֶּה הַחוּצָה, אֲשֶׁר שָׁם מְחַכָּה לְךָ הָאָרֶץ כְּמוֹ גַּן.

צֵא לְךָ אֶל הַשּׁוֹשַׁנִּים וְאֶל הַדְּבֹרִים וְאֶל עֲדַת הַיּוֹנִים; וּמִכֻּלָּן פְּנֵה לְךָ אֶל הַצִּפֳּרִים, לְמַעַן אֲשֶׁר תִּלְמַד מִפִּיהֶן לְזַמֵּר!

כִּי טוֹב לַמִּתְרַפֵּא זַמֵּר וְהַבָּרִיא דַּבֵּר יְדַבֵּר. וְאִם יֵשׁ כִּי יַחְפֹּץ גַּם הַבָּרִיא בִּזְמִירוֹת, וְהָיוּ הַזְּמִירוֹת זְמִירוֹת אֲחֵרוֹת מֵאֲשֶׁר יַחְפּוֹץ הַמִּתְרַפֵּא."

וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׂחַק לְחַיּוֹתָיו וַיַּעַן וַיֹּאמַר: – הוֹי אַתֶּם פְּתָאֵי־רֵעַי הַנֶּחְמָדִים, הוֹי אַתֶּם בַּעֲלֵי נְגִינוֹת הַגִּלְגּוּלִים! מַה הֵטִיבוֹתֶם לָדַעַת אֶת הַנֶּחָמָה אֲשֶׁר תִּקַּרְתִּי לִי בְּקֶרֶב שִׁבְעַת יָמִים.

כִּי עָלַי לָשׁוּב וּלְזַמֵּר – אֶת הַנֶּחָמָה הַזֹּאת תִּקַּרְתִּי לִי וְאֶת הָרְפֻאוֹת הַלָּזוּ; הֲגַם מִזֶּה תַּעֲשׂוּ לָכֶם בִּמְהֵרָה נְגִינַת נֵבֶל חֲדָשָׁה? –

וְחַיּוֹתָיו קָרְאוּ גַּם הַפַּעַם וַתֹּאמַרְנָה: „אַל נָא תוֹסֵף לְדַבֵּר עוֹד! נִבְחָר שִׁבְעָתַיִם, הַמִּתְרַפֵּא, כִּי הָכֵן תָּכִין לְךָ אַתָּה בָרִאשׁוֹנָה נֵבֶל; נֵבֶל חָדָשׁ תָּכִין לְךָ.

כִּי רְאֵה גַם רְאֵה, סָרַתּוּסְטְרָא: לְמַעַן זְמִירוֹתֶיךָ הַחֲדָשׁוֹת דְּרוּשִׁים לְךָ נְבָלִים חֲדָשִׁים.

הָרִיעַ נָא בִּזְמִירוֹת, סָרַתּוּסְטְרָא, וְרַפֵּא בִזְמִירוֹת חֲדָשׁוֹת אֶת נִשְׁמָתְךָ: לְמַעַן אֲשֶׁר תִּשָּׂא אֶת גּוֹרָלְךָ הַגָּדוֹל.

אֲשֶׁר לֹא הָיָה עוֹד כָּמוֹהוּ גּוֹרָל אָדָם לִגְדֹל!

כִּי הִנֵּה חַיּוֹתֶיךָ, סָרַתּוּסְטְרָא, יוֹדְעוֹת מִי אַתָּה וְאֵת אֲשֶׁר שׂוּמָה עָלֶיךָ לִהְיוֹת: רְאֵה הִנֵּה אַתָּה הַמּוֹרֶה אֲשֶׁר לִתְשׁוּבַת נֵצַח, — זֶה הוּא גּוֹרָלְךָ אַתָּה!

וְיַעַן אֲשֶׁר שׂוּמָה עָלֶיךָ לִהְיוֹת הָרִאשׁוֹן לַתּוֹרָה הַזֹּאת, לָכֵן לֹא יִפָּלֵא כִּי הָיָה הַגּוֹרָל הַגָּדוֹל הַזֶּה גַּם שׁוֹאָתְךָ הַגְּדוֹלָה וְגַם מַחֲלָתֶךָ!

רְאֵה הִנֵּה אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים אֶת אֲשֶׁר אַתָּה מוֹרֶה: — כִּי כָל הַדְּבָרִים וְכָל הָעִנְיָנִים אֲשֶׁר תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ שָׁבִים נֶצַח וַאֲנַחְנוּ עִמָּהֶם, וְכִי אֲנַחְנוּ כְּבָר הָיִינוּ פֹּה פְּעָמִים נֶצַח וְכָל הַדְּבָרִים וְכָל הָעִנְיָנִים עִמָּנוּ.

הִנֵּה אַתָּה מוֹרֶה כִּי יֵשׁ שְׁנַת־יֵשׁ גְּדוֹלָה, שָׁנָה גְּדוֹלָה הִיא בְּלִי רֵאשִׁית וּבְלִי אַחֲרִית, וּכְמִשְׁפַּט מוֹרֵה־שָׁעוֹת אֲשֶׁר לַחוֹל הִיא שָׁבָה כְּפַעַם בְּפַעַם מֵחָדָשׁ, לְמַעַן אֲשֶׁר יִמָּלְאוּ יָמֶיהָ מֵחָדָשׁ וְיִתַּמּוּ מֵחָדָשׁ: —

— עַד כִּי יִהְיֶה מִשְׁפָּט אֶחָד לְכָל הַשָּׁנִים הָאֵלֶּה וְאִשָּׁה לַאֲחוֹתָהּ תִּדְמֶינָה בְּכָל גְּדוֹלָה וּבְכָל קְטַנָּה; — וְעַד כִּי יִהְיֶה מִשְׁפָּט אֶחָד גַּם לָנוּ כֻּלָּנוּ בְּכָל שָׁנָה גְדוֹלָה וְאִישׁ לְאָחִיו נִדְמֶה בְּכָל גְּדוֹלָה וּבְכָל קְטַנָּה.

וְלוּ אָמַרְתָּ לָמוּת עַתָּה, סָרַתּוּסְטְרָא, כִּי עַתָּה יָדַעְנוּ גַּם אֶת אֲשֶׁר תְּדַבֵּר אָז אֶל נַפְשֶׁךָ: — וְאוּלָם רְאֵה הִנֵּה חַיּוֹתֶיךָ מִתְחַנְּנוֹת אֵלֶיךָ, אֲשֶׁר לֹא תָמוּת עוֹד!

כִּי אָז תְּדַבֵּר בְּאֶפֶס מָגוֹר וְגַם תִּשְׁאַף רוּחַ מֵרֹב נַחַת: כִּי מַשָּׂא כָבֵד וּמַחֲנָק גָּדוֹל יֻקַּח מֵעָלֶיךָ, אַתָּה אֶרֶךְ הָרוּחַ! —

עַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי מֵת וְחָדֵל — כָּכָה תְדַבֵּר: — וּבְעוֹד רֶגַע וְהָיִיתִי לְאַיִן. כִּנְשָׁמָה כַּבָּשָׂר גַּם שְׁנֵיהֶם בְּנֵי מָוֶת.

וְאוּלָם קֶשֶׁר הַסִּבּוֹת שׁוֹב יָשׁוּב, אֲשֶׁר בָּהֶן נֶאֱחַזְתִּי גַּם אֲנִי, – וְזֶה יָשׁוּב וְיִבְרָאֵנִי! אֲנִי בְּנַפְשִׁי הִנְנִי אַחַת מִן הַסִּבּוֹת אֲשֶׁר לִתְשׁוּבַת נֶצַח.

שׁוֹב אָשׁוּב עִם הַשֶּׁמֶשׁ הַזֹּאת וְעִם הָאֲדָמָה הַזֹּאת וְעִם הַנֶּשֶׁר הַזֶּה וְעִם הַנָּחָשׁ הַזֶּה – ; לֹא לְחַיִּים חֲדָשִׁים אָשׁוּב אוֹ לְחַיִּים טוֹבִים מֵאֵלֶּה אוֹ לְחַיִּים דּוֹמִים לָאֵלֶּה:

– כִּי־אִם שׁוֹב אָשׁוּב אֶל עֶצֶם הַחַיִּים הָאֵלֶּה כַּאֲשֶׁר הֵם, גַּם בְּכָל הַגְּדוֹלָה וְגַם בְּכָל הַקְּטַנָּה אֲשֶׁר לָהֶם, לְמַעַן אֲשֶׁר אָשׁוּב וְאוֹר שֵׁנִית אֶת תְּשׁוּבַת הַנֶּצַח אֲשֶׁר לְכָל הַדְּבָרִים וְכָל הָעִנְיָנִים, –

– לְמַעַן אֲשֶׁר אָשׁוּב וַאֲדַבֵּר אֶת דְּבָרִי שֵׁנִית עַל מוֹעֵד צָהֳרֵי־אֲדָמָה וְצָהֳרֵי־אָדָם הַגָּדוֹל וְאָשׁוּב וַאֲנַבֵּא לָאָדָם אֶת דְּבַר הָאָדָם הָעֶלְיוֹן.

הִנֵּה דִּבַּרְתִּי אֶת דְּבָרִי וְאֶל דְּבָרִי זֶה אֲנִי נִשְׁבָּר: כָּכָה יָהֵפוֹץ גּוֹרָלִי אֲשֶׁר מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם: – מִתְנַבֵּא גְדוֹלוֹת אָנֹכִי וּכְמִתְנַבֵּא גְדוֹלוֹת אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְכָלֶה!

וְעַתָּה הִנֵּה בָא הַיּוֹם אֲשֶׁר הַשּׁוֹקֵעַ יְבָרֵךְ אֶת נַפְשׁוֹ גַּם הוּא. כָּכָה – יִתַּם סָרַתּוּסְטְרָא לִשְׁקוֹעַ." – –

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר דִּבְּרוּ הַחַיּוֹת אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתֶּאֱלַמְנָה וַתְּחַכֶּינָה, אוּלַי יְדַבֵּר אֲלֵיהֶן סָרַתּוּסְטְרָא דָּבָר; וְאוּלָם סָרַתּוּסְטְרָא לֹא שָׁמַע עוֹד בְּדַבְּרָן וְלֹא יָדַע כִּי הֶחֱרִישׁוּ: כִּי עוֹד הֵן מְדַבְּרוֹת בּוֹ וְהוּא שָׁכַב דּוֹמֵם וְעֵינָיו סְגוּרוֹת כְּמוֹ יָשֵׁן – וְהוּא לֹא יָשֵׁן, כִּי־אִם שִׂיחַ וְשִׂיג הָיָה לוֹ עִם נִשְׁמָתוֹ. וְהַנָּחָשׁ וְהַנֶּשֶׁר בִּרְאוֹתָם אוֹתוֹ מַחֲרִישׁ כָּכָה, וַיִּתְּנוּ כָבוֹד לַדְּמָמָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר מִסָּבִיב לוֹ וַיִּתְגַּנְּבוּ לָצֵאת.

* *

*

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

עַל כִּלְיוֹן הַנֶּפֶשׁ הַגָּדוֹל.

הוֹי נִשְׁמָתִי! לִמַּדְתִּיךְ אֱמֹר „הַיּוֹם" כֶּאֱמֹר „לְפָנִים" „בָּרִאשׁוֹנָה" וְלִמַּדְתִּיךְ לָחֹל אֶת מְחוֹלֵךְ מֵעֵבֶר לְכָל „פֹּה" „הֲלוֹם" וְ„שָׁם".

הוֹי נִשְׁמָתִי! גְּאַלְתִּיךְ מִכָּל הַזָּוִיּוֹת וְטֵאטֵאתִי מֵעָלַיִךְ אָבָק וְעַכָּבִישִׁים וַעֲרָפֶל.

הוֹי נִשְׁמָתִי! מָחִיתִי מֵעָלַיִךְ אֶת חַכְלִמָּה הַקְּטַנָּה וְאֶת הַצְּדָקָה הָרוֹבֶצֶת בַּזָּוִית וּפִתִּיתִיךְ לַעֲמֹד עֲרֻמָּה לְעֵינֵי הַשָּׁמֶשׁ.

בִּסְעָרָה אֲשֶׁר יִקָּרֵא לָהּ „רוּחַ" נָשַׁבְתִּי עַל פְּנֵי יַמֵּךְ הַסֹּעֵר; אֶת־כָּל הֶעָבִים הִשְׁבַּתִּי מִשָּׁם וְחִנַּקְתִּי גַם אֶת הַמְחַנֶּקֶת אֲשֶׁר יִקָּרֵא לָהּ „חֲטָאָה".

הוֹי נִשְׁמָתִי! נָתַתִּי לָךְ אֶת הַמִּשְׁפָּט לֵאמֹר „לֹא" כַּאֲשֶׁר תֹּאמַר הַסְּעָרָה לֹא וְלֵאמֹר „כֵּן" כַּאֲשֶׁר יֹאמְרוּ הַשָּׁמַיִם הַגְּלוּיִם כֵּן: דּוּמָם כְּמוֹ אוֹר אַתְּ עוֹמֶדֶת וּבְתוֹךְ סְעָרוֹת אוֹמְרוֹת־„לֹא" אַתְּ עוֹבֶרֶת עַתָּה.

הוֹי נִשְׁמָתִי! הֲשִׁיבוֹתִי אֵלַיִךְ אֶת הַחָפְשָׁה אֲשֶׁר לָךְ עַל כָּל נִבְרָא וְעַל כָּל אֲשֶׁר לֹא נִבְרָא, וּמִי כָּמוֹךְ יוֹדֵעַ אֶת חֶמְדַּת הַתַּעֲנֻגוֹת אֲשֶׁר בֶּעָתִיד?

הוֹי נִשְׁמָתִי! לִמַּדְתִּיךְ אֶת הַבּוּז אֲשֶׁר לֹא כְּתוֹלַעַת זוֹחֶלֶת יָבוֹא, כִּי־אִם אֶת הַבּוּז הַגָּדוֹל הַבָּא מֵרֹב אַהֲבָה, הוּא הַבּוּז הַבָּז שִׁבְעָתַיִם בְּכָל־אֲשֶׁר הוּא אֹהֵב שִׁבְעָתַיִם.

הוֹי נִשְׁמָתִי! לִמַּדְתִּיךְ לְפַתּוֹת, עַד־כִּי פִּתִּית אֶת־הַתְּהוֹמוֹת גַּם הֵן לִהְיוֹת שׁוֹאֲפוֹת אֵלַיִךְ; כַּשֶּׁמֶשׁ הָיִיתְ, אֲשֶׁר תְּפַתֶּה אֶת הַיָּם גַּם הוּא לִהְיוֹת שׁוֹאֵף אֶל מְרוֹמֶיהָ.

הוֹי נִשְׁמָתִי! הֲסִירוֹתִי מֵעָלַיִךְ כָּל־שְׁמֹעַ וְכָל־כְּרֹעַ עַל־בֶּרֶךְ וֶאֱמֹר אָדוֹן; וְלָךְ גַּם אַתְּ קָרָאתִי שֵׁם „מַנְהִיג כָּל צְרָכַי" „גּוֹרָלִי".

הוֹי נִשְׁמָתִי! שֵׁמוֹת חֲדָשִׁים קָרָאתִי לָךְ וְשַׁעֲשֻׁעִים צְבוּעִים נָתַתִּי לָךְ; „גּוֹרָל" קָרָאתִי לָךְ וְ„אוֹפַן הָאוֹפַנִּים" וְ„טַבּוּר הָעֵת" וּ„פַעֲמוֹן תְּכֵלֶת".

הוֹי נִשְׁמָתִי! אֶת אַדְמַת מַטָּעַיִךְ הִשְׁקֵיתִי כָּל־חָכְמָה, אֶת־כָּל הַיֵּינוֹת הַחֲדָשִׁים וְאֶת־כָּל הַיֵּינוֹת הַיְשָׁנִים וְהָעַזִּים אֲשֶׁר לַחָכְמָה מִקֶּדֶם קַדְמָתָהּ.

הוֹי נִשְׁמָתִי! אֶת־כָּל שֶׁמֶשׁ יָצַקְתִּי עָלַיִךְ וְאֶת־כָּל לַיְלָה וְאֶת־כָּל דְּמָמָה וְאֶת־כָּל כִּלְיוֹן נֶפֶשׁ –: אָז עָלִית לִי כְּמוֹ גֶּפֶן פֹּרַחַת.

הוֹי נִשְׁמָתִי! כְּבֵדָה בַּעֲתֶרֶת עָשְׁרֵךְ אַתְּ עוֹמֶדֶת פֹּה, גֶּפֶן עִם עֲטִינִים נְפוּחִים וְעִם עִנְּבֵי זָהָב אֲדַמְדַּמִּים וַעֲמוּסִים.

– עֲמוּסִים וְנִגָּשִׂים מֵרֹב אָשְׁרֵךְ וּמְחַכִּים מֵרֹב שֶׁפַע וְהֵם נִכְלָמִים גַּם עַל דְּבַר חַכּוֹתֵךְ.

הוֹי נִשְׁמָתִי! מִי עוֹד נְשָׁמָה כָּמוֹךְ מְלֵאַת אַהֲבָה וּמִתְרַפֶּקֶת וְחוֹבֶקֶת! אֵי עָתִיד וְעָבַר דְּבֵקִים יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר בָּךְ!

הוֹי נִשְׁמָתִי! אֶת־הַכֹּל נָתַתִּי לָךְ, אֶת־כָּל יָדַי הֱרִיקוֹתִי רַק אֵלַיִךְ: – „וְעַתָּה – אַתְּ אוֹמֶרֶת לִי בִּשְׂחוֹק וּמְלֵאַת עֶצֶב: עַל מִי מֵאִתָּנוּ לָתֵת תּוֹדָה? –

– הַאֵין עַל הַנּוֹתֵן לָתֵת תּוֹדָה עֵקֶב אֲשֶׁר לָקַח הַלּוֹקֵחַ? הַאֵין נְתֹן תַּאֲוָה לַנֶּפֶשׁ? הַאֵין לָקֹחַ – חָמֹל?"

הוֹי נִשְׁמָתִי! הֲבִינוֹתִי לִשְׂחוֹק עָצְבֵּךְ: הִנֵּה עֲתֶרֶת עָשְׁרֵךְ גַּם הִיא שׁוֹטַחַת יָדַיִם מְלֵאוֹת כִּלְיוֹן נֶפֶשׁ!

שִׁפְעָתֵךְ מַבִּיטָה עַל פְּנֵי יַמִּים סֹעֲרִים וּמְבַקֶּשֶׁת וּמְחַכָּה – זֶה כִּלְיוֹן עֲתֶרֶת הַשִּׁפְעָה מִתּוֹךְ שְׁמֵי עֵינַיִךְ הַמְשַׂחֲקוֹת!

וְחַי אָנִי, אַתְּ נִשְׁמָתִי, אִם יַבִּיט אִישׁ אֶת שְׂחוֹק שְׂפָתַיִךְ וְלֹא יִמַּס מִפְּנֵי דְמָעוֹת! גַּם מַלְאָכִים יִמַּסּוּ מִפְּנֵי דְמָעוֹת עַל עֲתֶרֶת הַטּוֹב אֲשֶׁר בִּשְׂחוֹק שְׂפָתַיִךְ.

טוּבֵךְ וַעֲתֶרֶת טוּבֵךְ הוּא אֲשֶׁר לֹא יַחְפּוֹץ בְּהִתְאוֹנֵן יִבְכּוּת: וּבְכָל־זֶה, הוֹי נִשְׁמָתִי, כָּלָה שְׂחוֹק שְׂפָתַיִךְ לִדְמָעוֹת וּפִיךְ הָרוֹעֵד כָּלָה לַאֲנָחוֹת.

„הַאִם כָּל־בְּכִי אֵינֶנּוּ – זְעָקָה? וְכָל זְעָקָה אֵינֶנָּה – זַעֲקַת מִתְאוֹנֵן?“ – כָּכָה אַתְּ דֹּבֶרֶת אֶל נַפְשֵׁךְ, וְלָכֵן, נִשְׁמָתִי, אַתְּ הַפֵּצָה שֶׁבְּעָתַיִם בְּשַׂחֲקֵךְ מִשֶּׁפְּכֵךְ אֶת־כְּאֵבֵךְ.

– מִשָּׁפְכֵךְ בְּפֶרֶץ דְּמָעוֹת אֶת־כָּל כְּאֵבֵךְ עַל עֲתֶרֶת שִׁפְעָתֵךְ וְעַל כָּל חֵשֶׁק הַגֶּפֶן לְבוֹצְרִים וּלְמַזְמֵרוֹת בּוֹצְרִים!

אָכֵן, נִשְׁמָתִי, אִם לֹא תַחְפְּצִי לִבְכּוֹת וְלִשְׁפּוֹךְ אֶת־כָּל מְרִי רוּחֵךְ לְבוּשׁ הָאַרְגָּמָן, כִּי־עַתָּה עָלַיִךְ לְזַמֵּר! – רְאִי הִנֵּה גַּם אָנֹכִי מְשַׂחֵק פֹּה בְּנַבְּאִי לָךְ כָּזֹאת:

– זַמֵּר תְּזַמְּרִי וּבִזְמִירוֹת תָּרִיעִי, עַד־כִּי יַחֲרִישׁוּ אֵלַיִךְ כָּל הַיַּמִּים וְיַאֲזִינוּ לְקוֹל כִּלְיוֹן נַפְשֵׁךְ, –

– עַד כִּי סִירָה תְּרַחֵף עַל פְּנֵי הַיַּמִּים הַמַּחֲרִישִׁים וּמְלֵאֵי כִּלְיוֹן נָפֶשׁ; פֶּלֶא־זָהָב יְרַחֵף שָׁם, אֲשֶׁר מִסָּבִיב לִזְהָבוֹ מְדַלֵּג כָּל־דָּבָר טוֹב וָרָע וְנִפְלָא: –

– גַּם חַיּוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת רַבּוֹת וְכָל־אֲשֶׁר לוֹ רַגְלַיִם נִפְלָאוֹת הַיּוֹדְעוֹת לָרוּץ עַל־פְּנֵי שְׁבִילֵי צִיצֵי תְכֵלֶת, –

– לָרוּץ אֶל מְקוֹם הַפֶּלֶא הַמֻּזְהָב, אֶל הַסִּירָה הַחָפְשִׁית לְנַפְשָׁהּ וְלַאֲדוֹנָהּ: וְזֶה הֲלֹא הַבּוֹצֵר הַמְחַכֶּה עִם הַמַּזְמֵרָה הָעֲשׂוּיָה שָׁמִיר –

– גֹּאֲלֵךְ הַגָּדוֹל, אַתְּ נִשְׁמָתִי, אֲשֶׁר שֵׁם אֵין לוֹ – –

וַאֲשֶׁר רַק זְמִירוֹת דּוֹרוֹת יָבוֹאוּ תִּמְצָאנָה לוֹ שֵׁמוֹת! וְחַי אָנִי אִם לֹא עָלָה כְבָר מִמֵּךְ רֵיחַ הַזְּמִירוֹת הַבָּאוֹת, –

– כְּבָר אַתְּ לְהָטֶת וְחֹלֶמֶת וּכְבָר אַתְּ שֹׁתָה בִּצְמָאֵךְ מִכָּל בְּאֵרוֹת הַנֶּחָמָה הָעֲמֻקּוֹת וְהַשּׁוֹקְקוֹת וּכְבָר רֹבֵץ מְרִי דוֹחֵךְ בְּתוֹךְ נְעִימוֹת הַזְּמִירוֹת הַבָּאוֹת! –

הוֹי נִשְׁמָתִי! רְאִי הִנֵּה נָתַתִּי לָךְ אֶת־כֹּל וְגַם אֶת הָאַחֲרוֹנָה אֲשֶׁר־לִי וְאֶת־כָּל יָדַי הֲרִיקוֹתִי אֵלַיִךְ:– כִּי צִוִּיתִיךְ לְזַמֵּר: הִנֵּה זֹאת הָיְתָה הָאַחֲרוֹנָה אֲשֶׁר לִי!

כִּי צִוִּיתִיךְ לְזַמֵּר – וְאַתְּ דַּבְּרִי דַבְּרִי נָא: עַל־מִי מִשְּׁנֵינוּ עַתָּה – לָתֵת תּוֹדָה? וְאוּלָם טוֹב מִזֶּה: זַמְּרִי זַמְּרִי נָא לִי, אַתְּ נִשְׁמָתִי, וְאוֹתִי תְּנִי וְאוֹדֶה! –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

שִׁיר הַמָּחוֹל הַשֵּׁנִי.

א.

„אֶל תּוֹךְ עֵינַיִךְ הִבַּטְתִּי מִקָּרוֹב, הוֹי חַיִּים: זָהָב רָאִיתִי נוֹצֵץ בְּעֵין־הַלַּיְלָה אֲשֶׁר לָךְ – וְלִבִּי עָמַד בִּי דֹּם מִתְעַנְּגוֹת.

– סִירַת זָהָב רָאִיתִי נוֹצֶצֶת עַל־פְּנֵי מֵימֵי לַיְלָה, סִירַת־נוֹעַ עֲשׂוּיָה זָהָב צוֹלֶלֶת מְחוֹלֶלֶת וְשָׁבָה וְשׁוֹאֶלֶת –

וְאֶל רַגְלִי הַחֲרֵדָה לִקְרַאת מָחוֹל שָׁלַחַתְּ מַבַּט עַיִן, מַבַּט־נוֹעַ מְצַחֵק וְשׁוֹאֵל וּמִתְחַנֵּן:

רַק פַּעֲמַיִם הֵנִיעוֹת אֶת מְנַעַנְעַיִךְ בְּיָדַיִם קְטַנּוֹת – וּכְבָר נָעָה רַגְלִי מֵרֹב חֶשְׁקַת מָחוֹל. –

עֲקֵבַי הִתְנַשְּׂאוּ, בְּהוֹנוֹתַי הֶאֱזִינוּ לְזִמְרֵךְ וְקוֹלוֹתָיו: כִּי אֹזֶן הַמְחוֹלֵל – בִּבְהוֹנוֹתָיו!

אֵלַיִךְ דִּלַּגְתִּי – אָז אָחוֹר נְסוֹגוֹת מִפְּנֵי תְנוּדוֹתַי הַיָּפוֹת; וּלְעֻמָּתִי לַהֲבָה לְשׁוֹן שַׂעֲרוֹתַיִךְ הַמִּתְעוֹפְפוֹת וְעָפוֹת.

מֵעָלַיִךְ דִּלַּגְתִּי וּמִפְּנֵי נְחָשַׁיִךְ – אָז הָפַכְתְּ אֵלַי פָּנִים וָאֵרָא בְּעֵינַיִךְ אֶת מַאֲוַיַּיִךְ.

בְּעֵינַיִם עֲקֻמּוֹת לִמַּדְתְּ אוֹתִי לְעַקֵּשׁ דְּרָכִים; וְעַל פְּנֵי דְּרָכִים נֶעְקָשִׁים לָמְדָה רַגְלִי – תַּהְבּוּכִים!

יְרֵאתִיךְ אַתְּ קְרוֹבָה וּמְקֹרָבָה, אֲהַבְתִּיךְ אַתְּ רְחוֹקָה וּמְרֻחָקָה; נוֹסַף יְמִשְׁבֵנִי וְקִרְבָתֵךְ תְּדִיחֵנִי: – כְּאֵב אָנֹכִי, וְאוּלָם לְמַעֲנֵךְ אֶשָּׂא בְחֵפֶץ לֵב כָּל מוּעָקָה!

קִרְבָתֵךְ מַבְעֶרֶת וְשִׂנְאָתֵךְ מַלְהֶבֶת, מְנוּסָתֵךְ אוֹסֶרֶת וּשְׂפַת לַעֲגֵךְ – מַרְהֶבֶת:

– מִי לֹא יִשְׂנָאֵךְ, אַתְּ הָאוֹסֶרֶת הַגְּדוֹלָה הַצּוֹרֶרֶת: אַתְּ הַמְצוֹדֶדֶת וְלוֹכֶדֶת וּמְבַקֶּשֶׁת וּמוֹצֵאת! מִי לֹא יֶאֱהָבֵךְ אַתְּ נְקִיָּה וּפוֹשַׁעַת, אַתְּ נֶחְפָּזָה וְנוֹסַעַת, אַתְּ מְהִירַת רוּחַ וְסִיר נָפוּחַ וּבָאָה וְיוֹצֵאת!

לְאָן תְּמַשְׁכֵנִי עַתָּה, אַתְּ סֹרֶרֶת וְסוֹרֵרָה? וְעַתָּה אַתְּ בּוֹרַחַת מִלְּפָנַי, אַתְּ שׁוֹבֵבָה נְעִימָה וְשׁוֹכַחַת עַד־מְהֵרָה!

דִּלַּגְתִּי אַחֲרַיִךְ וָאֶעֱבוֹר עִמָּךְ עַל־כָּל נָתִיב וּשְׁבִיל. אַיֵּךְ? תְּנִי יָד אוֹ אֶצְבַּע וְלֹא יֹאחֲזֵנִי חִיל!

פֹּה מְעָרוֹת וּסְבָכִים – הֲלֹא נִתְעֶה בַחֹשֶׁךְ וּבַנְּשָׁפִים! – עִמְדִי! הִתְיַצְּבִי רָגַע! אִם לֹא תִרְאִי כִּי לִילִית וְיַנְשׁוּף פֹּה עָפִים?

הוֹי לִילִית, הוֹי יַנְשׁוּף! הַסְבְבוּנִי עֲדַת לֵצִים? – אַיֵּה אֲנַחְנוּ? מִפִּי כְלָבִים לַמַּדְתְּ נֹבַח אֲשֶׁר רָעָה חֲפֵצִים.

בְּשִׁנַּיִם לְבָנוֹת וּקְטַנּוֹת תַּחְרְקִי עָלַי וּבְקֶצֶף גַּלִּים; עֵינַיִךְ הָרָעוֹת מְקַפְּצוֹת אֵלַי מִתּוֹךְ חֶמְדַת הַתַּלְתַּלִּים!

כָּכָה אֲנַחְנוּ מְחוֹלְלִים עַל הָעֵצִים וְעַל הָאֲבָנִים; אָנֹכִי הַצַּיָּד – הֲתַחְפְּצִי לִהְיוֹת כַּלְבִּי אוֹ בַת יְעֵלִים נֶאֱמָנִים?

הִנֵּה פֹּה אַתְּ לִימִינִי! חִישׁ־מַהֵר, הַמְחוֹלֶלֶת! – לְמַעְלָה! מִזֶּה וָמַעְלָה! – אוֹיָה, הִנֵּה נָפַלְתִּי וְאַתְּ הַמַּפֶּלֶת!

הוֹי הַבִּיטִי בִּי שׁוֹבֵבָה בְּשָׁכְבִי פֹה וּבְהִתְחַנְּנִי אֵלַיִךְ, הַמַּלְאָךְ! מִי יִתֵּן וְאָרְחוֹת נֹעַם עוֹד עִמָּךְ אֶתְהַלָּךְ!

– אָרְחוֹת אַהֲבָה לְבֵינוֹת שְׂלַל צִבְעֵי עֲרָבִים – אוֹ עַל יַד שְׂפַת הַיָּם אֲשֶׁר שָׁם יְפַזְּזוּ דָגִים מְזֻהָבִים!

הַעֲיֵפָה אַתְּ עַתָּה? הִנֵּה רֹעִים שָׁם וְדִמְדּוּמֵי עֲרָבִים תּוֹעִים: הַאִם לֹא תֶעֱרַב הַשֵּׁנָה לְעֵת הִשָּׁמַע חֲלִיל הָרֹעִים?

הַעֲיֵפָה אַתְּ מְאֹד? – עַל וְרֹעוֹתַי אֲקַנֵּחַ וְאַתְּ אֶת וְרֹעוֹתַיִךְ קִפְּצִי! וְאִם צְמֵאת – הִנֵּה יֵשׁ עִמִּי דְּבַר־מָה וְאוּלָם אַתְּ בּוֹ לֹא תַחְפְּצִי! –

– הוֹי נָחָשׁ אָרוּר וּפוֹחֵז וּמְכַשֵּׁפָה בִבְצוֹת יַמִּים! – לְאָן בָּרַחַתְּ? וְאוּלָם עַל־פָּנַי חַשְׁתִּי שְׁתֵּי בֶהָרוֹת מִיָּדֵךְ וּכְתָמִים אֲדַמְדַּמִּים!

אָכֵן נִלְאֵיתִי מִהְיוֹת תָּמִיד מְאַהֵבְךָ הַסָּכָל וְהַנָּקִי! – הוֹי מְכַשֵּׁפָה! אִם זִמַּרְתִּי לָךְ עַד כֹּה, עַתָּה אַתְּ אֵלַי תִּזְעָקִי!

לְפִי קוֹל שׁוֹטִי תְּרַקְּדִי לִי עַתָּה וְתִזְעָקִי פֹּה! – הַאִם לֹא שָׁכַחְתִּי אֶת הַשּׁוֹט? – לֹא!" –

* *

*

ב.

אָז עָנוּ הַחַיִּים אוֹתִי לֵאמֹר וְאֶת אָזְנֵיהֶם הַנֶּחְמָדוֹת אָטְמוּ:

"אַל לְךָ, סָרַתּוּסְטְרָא, סַפֵּק כָּכָה נוֹרָאוֹת בְּשׁוֹטְךָ! הֲלֹא יָדַעְתָּ: הַשָּׁאוֹן רוֹצֵחַ מַחֲשָׁבוֹת, – וְעַתָּה זֶה הִנֵּה בָאוּ לִי מַחֲשָׁבוֹת עֲנֻגּוֹת.

שְׁנֵינוּ פֹּה הִנְנוּ אַל־טוֹבִים וְאַל־רָעִים. מֵעֵבֶר לַטּוֹב וְלָרָע נִמְצָא אֶת הָאִי וְאֶת הַכַּר הַיָּרוֹק אֲשֶׁר לָנוּ – אֲנַחְנוּ שְׁנֵינוּ לְבַדֵּנוּ! כִּי עַל־כֵּן שׁוּמָה עָלֵינוּ לִהְיוֹת שְׁלֵמִים אִישׁ עִם אָחִיו!

וְאִם אֱמֶת הוּא כִּי אֵין אֲנַחְנוּ אֹהֲבִים אִישׁ אָחִיו בְּכָל

נַפְשֵׁנוּ – הֲלֹוא אֵפוֹא טוּמָה עָלֵינוּ כִּי צָרֹר נִצְרוֹר אִישׁ לְאָחִיו אִם לֹא נֶאֱהַב אִישׁ לְאָחִיו בְּכָל נַפְשֵׁנוּ?

וְעַתָּה יָדַעְתָּ הֵיטֵב עַד־מָה לִבִּי טוֹב עָלֶיךָ, וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא טוֹב הוּא עָלֶיךָ רַב מִדַּי. אָכֵן רַק זֶה שֹׁרֶשׁ הַדָּבָר כִּי רוּחַ קִנְאָה צְרָרַתְנִי עַל הָאִשָּׁה הַחֲדָשָׁה אֲשֶׁר לָקַחְתָּ לְךָ – עַל הַחָכְמָה. הוֹי חָכְמָה זְקֵנָה פְּתַיָּה וּמְשֻׁגָּעָה!

וְאִם יָבֹא יוֹם וְחָכְמָתְךָ תִּבְרַח מִפָּנֶיךָ – אָז גַּם אַהֲבָתִי תְמַהֵר לִבְרוֹחַ מֵאַחֲרֶיךָ." –

וְאַחֲרֵי כֵן הִבִּיטוּ הַחַיִּים כֹּה וָכֹה עַל סְבִיבוֹתֵיהֶם בְּרֹב־שַׂרְעַפֵּיהֶם וַיְדַבְּרוּ בְּקוֹל דְּמָמָה לֵאמֹר: "הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא, לֹא תָמִים לִבְּךָ עִמִּי כְּכָל אֲשֶׁר יָאֳתָה!

לֹא אֲהַבְתַּנִי כְּכָל אֲשֶׁר תְּדַבֵּר – וַאֲנִי יָדַעְתִּי אֶת מַחְשַׁבְתְּךָ וְכִי חוֹשֵׁב אַתָּה לְעָזְבֵנִי מַהֵר.

הִנֵּה יֵשׁ פֹּה עִמָּנוּ פַּעֲמוֹן הוֹמֶה, יָשָׁן וְכָבֵד מְאֹד מְאֹד: בַּלַּיְלָה הוּא נוֹתֵן קוֹל הֶמְיָתוֹ עַד לְמַעְלָה מְעָרָתְךָ פֹּה: –

– וּבְשָׁמְעֲךָ אֶת־קוֹל הַפַּעֲמוֹן בַּחֲצִי הַלַּיְלָה בְּבַשְּׂרוֹ אֶת מוֹעֵד הָעֵת, אָז אַתָּה חוֹשֵׁב בֵּין אַחַת וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֶת הַמַּחֲשָׁבָה –

– אֶת הַמַּחֲשָׁבָה אַתָּה חוֹשֵׁב, סָרַתּוּסְטְרָא, כִּי עָזֹב תַּעַזְבֵנִי מַהֵר." –

"כֵּן הוּא, עָנִיתִי בְּלִי חֵפֶץ, וְאוּלָם גַּם אַתְּ הֲלֹא יְדַעְתְּהָ –" וָאֶלְחַשׁ דָּבָר בְּאָזְנָהּ לְבֵין קְוֻצּוֹת שַׂעֲרוֹתֶיהָ הַצְּהֻבּוֹת הַסְּבוּכוֹת וְהַמְסֻבָּכוֹת.

"הַאֶת־זֹאת יָ דַ עְ תָּ, סָרַתּוּסְטְרָא? וְאֶת־זֹאת הֲלֹא אֵין אִישׁ יוֹדֵעַ. – –"

וַאֲנַחְנוּ הִבַּטְנוּ אִישׁ אֶל פְּנֵי אָחִיו וַנַּשְׁקִף עַל־פְּנֵי הַכַּר הַיָּרוֹק, אֲשֶׁר רוּחַ הָעֶרֶב הַקַּר חָלַף עָלָיו זֶה־עַתָּה.

נִבְהָךְ יַחְדָו. – וְאוּלָם בְּרֶגַע הַזֶּה יָקְרוּ לִי הַחַיִּים מִכָּל חָכְמָתִי. –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

*   *

*

ג.

אַחַת!

בֶּן־אָדָם, שְׁמַע!

שְׁתַּיִם!

מַה־יְדַבֵּר חֲצוֹת־לַיְלָה הֶעָמוֹק, מַה?

שָׁלֹשׁ!

"יָשַׁנְתִּי, יָשַׁנְתִּי –

אַרְבַּע!

מֵחֲלוֹמִי הֶעָמוֹק פִּתְאֹם הִתְרוֹנַנְתִּי: –

חָמֵשׁ!

"עָמוֹק הָעוֹלָם מִתְּהוֹם,

שֵׁשׁ!

וְעָמוֹק מֵאֲשֶׁר חָשַׁב הַיּוֹם.

שֶׁבַע!

עָמוֹק בּוֹ הַכְּאֵב, –

שְׁמוֹנֶה!

וְהַתַּעֲנוּג–עָמוֹק מִכְּאֵב הַלֵּב:

תֵּשַׁע!

הַכְּאֵב אוֹמֵר: גְּוַע!

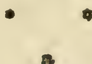
עֶשֶׂר!

אַךְ כָּל־תַּעֲנוּג יִשְׁאַל לוֹ חַיֵּי נְצָחִים –.

אַחַת עֶשְׂרֵה!

— מַעֲמַקֵּי מַעֲמַקֵּי חַיֵּי נְצָחִים!

שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה.

שִׁבְעַת הַחוֹתָמוֹת.

(אל : שִׁירַת־כֵּן וְאָמֵן.)

א.

אִם מַגִּיד עֲתִידוֹת אֲנִי וּמָלֵא אֶת רוּחַ הַנְּבוּאָה הַמִּתְהַלֵּךְ עַל נִיר גָּבוֹהַּ בֵּינוֹת לִשְׁנֵי יַמִּים, –

וּמִתְהַלֵּךְ כְּמוֹ עָב כָּבֵד בֵּין אֲשֶׁר־עָבַר וּבֵין אֲשֶׁר יִהְיֶה וְשׂוֹנֵא לְמוֹרְדוֹת נִלְחָצִים וּלְכָל אֲשֶׁר נֶחְשָׁל וּלְכָל אֲשֶׁר לֹא יֵדַע גַּם לָמוּת וְגַם לִחְיוֹת:

וְנָכוֹן לַבָּרָק מִבֶּטֶן הַחֹשֶׁךְ וּלְקֶרֶן הָאוֹר הַגֹּאֶלֶת, מִטֹּעָן בְּרָקִים אֲשֶׁר יֹאמְרוּ „כֵּן" וַאֲשֶׁר יִשְׂחֲקוּ „כֵּן" וְנָכוֹן לְחִצְצֵי בְרָקִים מַגִּידֵי עֲתִידוֹת: –

– כִּי אַשְׁרֵי הָאִישׁ הַמְּטֹעָן כָּכָה! – חַי אֲנִי אִם הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים אֶת נֵר הֶעָתִיד לֹא תִהְיֶה שׁוּמָה עָלָיו לִהְיוֹת תָּלוּי כְּמוֹ עָב יָמִים רַבִּים עַל פְּנֵי הָרִים! –

וְאִם אֱמֶת כָּל הַדָּבָר הַזֶּה – כִּי אָז אֵפוֹא אֵיךְ לֹא תַעֲרֹג נַפְשִׁי לְחַיֵּי נְצָחִים וּלְטַבַּעַת הַטַּבָּעוֹת אֲשֶׁר לְיוֹם שִׂמְחַת לִבִּי – זוֹ טַבַּעַת תְּשׁוּבָתִי!

לֹא מָצָאתִי אִשָּׁה אֲשֶׁר חָפַצְתִּי כִּי מִמֶּנָּה אָקִים לִי זֶרַע, זוּלָתִי הָאִשָּׁה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָהַבְתִּי: כִּי אֲהַבְתִּיךְ, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

* *

*

ב.

אִם יֵשׁ אֲשֶׁר שִׁבַּר הֲרוֹן אַפִּי קְבָרִים וְהֶעְתִּיק אַבְנֵי גְבוּלִים וְגִלְגֵּל לוּחוֹת נִשְׁבָּרִים וִישָׁנִים אֶל תּוֹךְ תְּהוֹמוֹת תְּלוּיוֹת:

אִם יֵשׁ אֲשֶׁר לַעֲגִי נָפַח בְּמִלִּים בְּלוּיוֹת וְהִתְפּוֹרְרוּ וּכְמוֹ מַטְאֲטֵא בָּאתִי עַל כָּל עַכָּבִישׁ וּכְמוֹ רוּחַ מְסָעֵר עַל כָּל חַדְרֵי הַקְּבָרִים הַנּוֹשָׁנִים וּמְלֵאֵי רָקָב:

אִם יֵשׁ אֲשֶׁר יָשַׁבְתִּי בְּמִצְהֲלוֹת גִּיל בִּמְקוֹם שָׁם אֵלִים יְשָׁנִים קְבוּרִים, וַאֲנִי מְבָרֵךְ אֶת הָעוֹלָם וְאֹהֵב אֶת הָעוֹלָם עַל־יַד מַצְּבוֹת הַזִּכָּרוֹן אֲשֶׁר לְמַלְשִׁינֵי עוֹלָם יְשָׁנִים: —

— כִּי גַם אֶת בָּתֵּי־הַתְּפִלָּה וְקִבְרוֹת הָאֵלִים אָהַבְתִּי, אִם רַק הִבִּיטוּ הַשָּׁמַיִם טְהוֹרֵי הָעֵינַיִם מִבַּעַד לְגַגּוֹתֵיהֶם הַשְּׁבוּרִים; כְּמוֹ הָצִיר וּפֶרַג אָדֹם אָהַבְתִּי לְהֵאָחֵז עַל־פְּנֵי בָתֵּי־תְפִלָּה שְׁבוּרִים —

וְאִם אֱמֶת כָּל הַדָּבָר הַזֶּה — כִּי אָז אֵפוֹא אֵיךְ לֹא תַעֲרוֹג נַפְשִׁי לְחַיֵּי נְצָחִים וּלְטַבַּעַת הַטַּבָּעוֹת אֲשֶׁר לְיוֹם שִׂמְחַת לִבִּי — זוֹ טַבַּעַת תְּשׁוּבָתִי!

לֹא מָצָאתִי אִשָּׁה אֲשֶׁר חָפַצְתִּי כִּי מִמֶּנָּה אָקִים לִי זֶרַע, זוּלָתִי הָאִשָּׁה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָהַבְתִּי: כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

* *

*

ג.

אִם יֵשׁ אֲשֶׁר בָּא אֵלַי שֶׁמֶץ נִשְׁמַת רוּחַ מִן הָרוּחַ הַבֹּרֵא וּמִן הַכֹּחַ הַנֹּגֵשׂ גַּם בְּמִקְרֶה לָחֹל מְחוֹלוֹת־כּוֹכָבִים:

אִם יֵשׁ אֲשֶׁר שִׂחַקְתִּי שְׂחוֹק בָּרָק בֹּרֵא, אֲשֶׁר רַעַם הַפְּעֻלָּה הַגָּדוֹל מִתְגַּלְגֵּל אַחֲרָיו בְּרָגְזוֹ וּבְכָל זֶה יִשְׁמַע לוֹ וְיֵצֵא אַחֲרָיו:

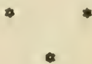
אִם יֵשׁ אֲשֶׁר יָשַׁבְתִּי אֶל שֻׁלְחַן אֱלֹהִים עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְעִם אֵלִים יַחְדָּו שִׂחַקְתִּי בְּקֻבִּיּוֹת, עַד־כִּי פּוֹר הִתְפּוֹרְרָה הָאֲדָמָה וַתִּשָּׁבֵר וַיִּתְאַבְּכוּ שִׁטְפֵי אֵשׁ: –

כִּי שֻׁלְחַן אֱלֹהִים הָאֲדָמָה וְהִיא רֹעֶדֶת כֻּלָּהּ מֵרֹב מִלִּים חֲדָשׁוֹת וּבְרִאוֹת וּמִמַּפְּלֵי קֻבִּיּוֹת אֵלִים: –

וְאִם אֱמֶת כָּל הַדָּבָר הַזֶּה – כִּי אָז אֵפוֹא אֵיךְ לֹא תַעֲרוֹג נַפְשִׁי לְחַיֵּי נְצָחִים וּלְטַבַּעַת הַטַּבַּעַת אֲשֶׁר לְיוֹם שִׂמְחַת לִבִּי – זֹה טַבַּעַת תְּשׁוּבָתִי!

לֹא מָצָאתִי אִשָּׁה אֲשֶׁר חָפַצְתִּי כִּי מִמֶּנָּה אָקִים לִי זֶרַע, זוּלָתִי הָאִשָּׁה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָהַבְתִּי: כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

ד.

אִם יֵשׁ אֲשֶׁר שָׁתִיתִי בְּכָל פֶּה מִן הַכַּד הַמְּלֵאָה אֲשֶׁר בְּשָׂמִים וְתַעֲרוּבוֹת מְהוּלִים בָּהּ יַחְדָּו וְכָל הַסַּמִּים מְעֹרָבִים בָּהּ הֵיטֵב:

אִם יֵשׁ אֲשֶׁר מָזְגָה יָדִי אֶת הָרָחוֹק עִם הַקָּרוֹב וְאֵשׁ עִם רוּחַ וְתַעֲנוּג עִם צָרָה וָרַע עִם טוֹב:

אִם הָיִיתִי גַם אֲנִי נִרְגַּר מִן הַמֶּלַח הַגֹּאֵל הַלָּז, אֲשֶׁר בְּכֹחוֹ מִתְעָרְבִים כָּל הַסַּמִּים הֵיטֵב בְּכַד הַתַּעֲרוּבוֹת הַהִיא: –

כִּי הִנֵּה יֵשׁ מֶלַח הַמְחַבֵּר טוֹב עִם רָע; וְגַם הָרָע מִכָּל רָע עוֹד כָּשֵׁר לַעֲשׂוֹתוֹ בֹּשֶׂם לִהְיוֹת צִין הַכַּד מְלֵאָה: –

וְאִם אֱמֶת כָּל הַדָּבָר הַזֶּה – כִּי אָז אֵפוֹא אֵיךְ לֹא תַעֲרוֹג נַפְשִׁי לְחַיֵּי נְצָחִים וּלְטַבַּעַת הַטַּבַּעַת אֲשֶׁר לְיוֹם שִׂמְחַת לִבִּי – זֹה טַבַּעַת תְּשׁוּבָתִי!

לֹא מָצָאתִי אִשָּׁה אֲשֶׁר חָפַצְתִּי כִּי מִמֶּנָּה אָקִים לִי זֶרַע, זוּלָתִי הָאִשָּׁה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָהַבְתִּי: כִּי אֲהַבְתִּיךָם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

* *

*

ה.

אִם אָהַבְתִּי אֶת הַיָּם וְאֶת־כָּל דָּבָר אֲשֶׁר אֹרַח־יָם לוֹ וְשִׁבְעָתַיִם אֲהַבְתִּיו בְּרֶגַע קִצְפּוֹ אֲשֶׁר רוּחוֹ לֹא יִהְיֶה כְּרוּחִי:

אִם יֵשׁ בִּי הַתַּאֲוָה הַמְבַקֶּשֶׁת תָּמִיד, אֲשֶׁר מְשׁוֹטָהּ חוֹתֵר אַחַר כָּל־אֲשֶׁר לֹא יֵחָקֵר, וְאִם יֵשׁ תַּאֲוַת עוֹבֵר־יָם בְּתַאֲוָתִי:

אִם יֵשׁ אֲשֶׁר קָרְאָה תְּרוּעַת גִּילִי לֵאמֹר: הִנֵּה חָלַף הַחוֹף – וְעַתָּה הִנֵּה נָפַל מֵעָלַי רַתּוֹק הַכְּבָלִים הָאַחֲרוֹן –

וַאֲשֶׁר אֵין לוֹ גְּבוּל סֹעֵר עַתָּה מִסָּבִיב לִי וְעַד אַפְסֵי מֶרְחַקִּים נוֹצֵץ לִפְנֵי הַמָּקוֹם וְהַזְּמָן. אַשְׁרֶיךָ אַשְׁרֶיךָ, אַתָּה הַלֵּב הַיָּשָׁן!" –

וְאִם אֱמֶת כָּל הַדָּבָר הַזֶּה – כִּי אָז אֵפוֹא אֵיךְ לֹא

תֶּעֱרוֹג נַפְשִׁי לְחַיֵּי נְצָחִים וּלְטַבַּעַת הַטַּבַּעַת אֲשֶׁר לְיוֹם שִׂמְחַת לִבִּי – זה טַבַּעַת תְּשׁוּבָתִי!

לֹא מָצָאתִי אִשָּׁה אֲשֶׁר חָפַצְתִּי כִּי מִמֶּנָּה אָקִים לִי זָרַע, זוּלָתִי הָאִשָּׁה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָהַבְתִּי: כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

* *

*

ו.

אִם צִדַּקְתִּי צִדְקַת מְחוֹלֵל וְאִם יֵשׁ אֲשֶׁר בִּשְׁתֵּי רַגְלַי דִּלַּגְתִּי לְתוֹךְ חֶדְוָה מְלֵאַת זְהַב אִזְמָרַגְדִּים:

אִם רִשְׁעָתִי רִשְׁעָה מְשַׂחֶקֶת אֲשֶׁר חָמְדָה לָשֶׁבֶת בֵּין עֲרוּגוֹת שׁוֹשַׁנִּים וְסִבְכֵי חֲבַצָּלוֹת:

– כִּי בַשְּׂחוֹק דָּבֵק כָּל־הָרָע יַחַד, וְרַק כִּי נִקְדָּשׁ וַיִּטְהַר עַל פִּי הַנַּחַת אֲשֶׁר בּוֹ וּבְקִרְבּוֹ: –

אִם זֶה כָּל שִׂיחִי וְכָל הֲגִיגִי, אֲשֶׁר כָּל־הַכָּבֵד יֵקַל וְכָל הַבָּשָׂר יְחוֹלֵל וְכָל הָרוּחַ יִהְיֶה לְצִפּוֹר: וְחַי אֲנִי אִם לֹא זֶה כָּל שִׂיחִי וְכָל הֲגִיגִי! –

וְאִם אֱמֶת כָּל הַדָּבָר הַזֶּה – כִּי אָז אֵפוֹא אֵיךְ לֹא תֶּעֱרוֹג נַפְשִׁי לְחַיֵּי נְצָחִים וּלְטַבַּעַת הַטַּבַּעַת אֲשֶׁר לְיוֹם שִׂמְחַת לִבִּי – זה טַבַּעַת תְּשׁוּבָתִי!

לֹא מָצָאתִי אִשָּׁה אֲשֶׁר חָפַצְתִּי כִּי מִמֶּנָּה אָקִים לִי זָרַע, זוּלָתִי הָאִשָּׁה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָהַבְתִּי: כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

* *

*

ז.

אִם יֵשׁ אֲשֶׁר פָּרַשְׂתִּי מִמַּעַל לִי שְׁמֵי דְמָמָה וְעָשִׂיתִי לִי כְנָפַיִם לְהִתְעוֹפֵף בָּהֶן אֶל תּוֹךְ שָׁמַי אֵלֶּה:

אִם כְּמִשְׁתַּעֲשֵׁעַ שַׁטְתִּי בְּמֶרְחַקֵּי אוֹר עֲמֻקִּים וְחָכְמַת־צִפֳּרִים אֲשֶׁר לְחָפְשָׁתִי בָּאָה לִי: –

וְזֶה אֲשֶׁר תְּדַבֵּר חָכְמַת־הַצִּפֳּרִים לֵאמֹר: „רְאֵה הִנֵּה אֵין מַעַל וְאֵין תַּחַת! קוּם וְהִתְנוֹדֵד עַל סְבִיבֶיךָ וְחוּצָה וְלַאֲחוֹרֶיךָ, אַתָּה הַקַּל! זַמֵּר! אַל תּוֹסֵף עוֹד דַּבֵּר!

– הַאִם לֹא רַק לְמַעַן הַכְּבֵדִים נִבְרְאוּ הַמִּלִּים? הַאִם לֹא קֹבֶץ כְּזָבִים כָּל הַמִּלִּים לְמַעַן הַקַּל? זַמֵּר! אַל תּוֹסֵף עוֹד דַּבֵּר!" –

וְאִם אֱמֶת כָּל הַדָּבָר הַזֶּה – כִּי אָז אֵפוֹא אֵיךְ לֹא תַעֲרֹג נַפְשִׁי לְחַיֵּי נְצָחִים וּלְטַבַּעַת הַטַּבָּעוֹת אֲשֶׁר לְיוֹם שִׂמְחַת לִבִּי – זוֹ טַבַּעַת תְּשׁוּבָתִי!

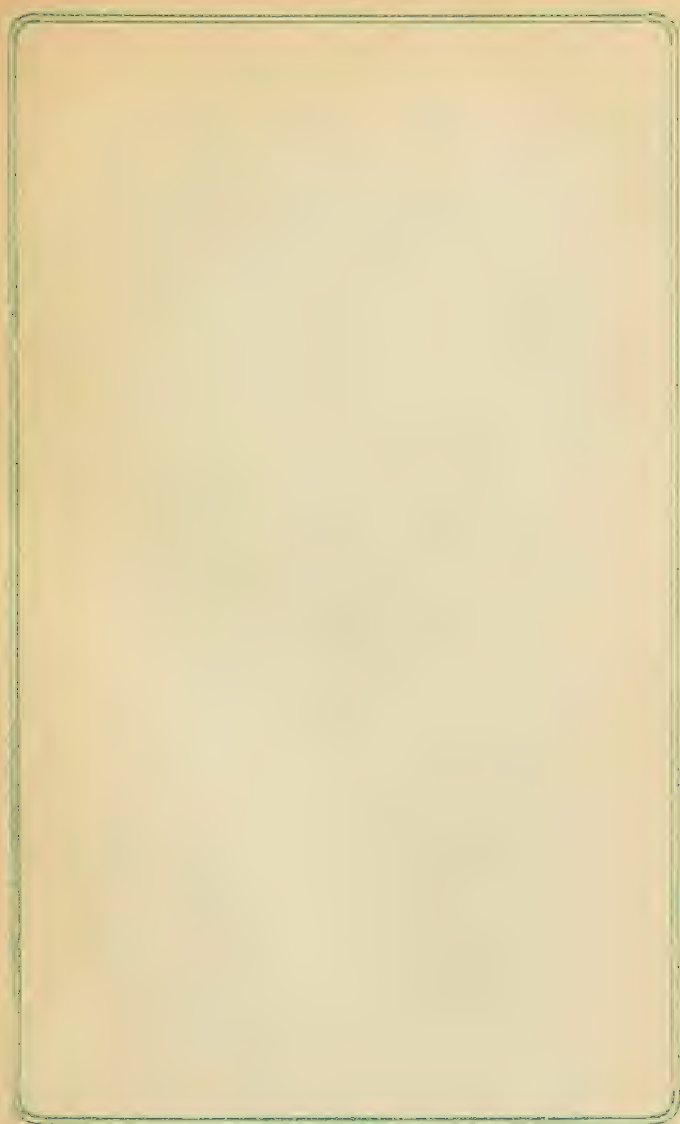
לֹא מָצָאתִי אִשָּׁה אֲשֶׁר חָפַצְתִּי כִּי מִמֶּנָּה אָקִים לִי זֶרַע, זוּלָתִי הָאִשָּׁה הַזֹּאת אֲשֶׁר אָהַבְתִּי: כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

כִּי אֲהַבְתִּיכֶם, הוֹי חַיֵּי נְצָחִים!

* *

*

חלק רביעי ואחרון

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

חֵלֶק רְבִיעִי וְאַחֲרוֹן.

אֵי מַעֲשֵׂי סִכְלוּת גְּדוֹלִים מִן הַנַּעֲשִׂים בְּיַד הַחוֹמְלִים? וְאֵי גָּדְלוּ הַפְּגָעִים מִן הַפְּגָעִים אֲשֶׁר בָּרְאוּ מַעֲשֵׂי הַסִּכְלוּת אֲשֶׁר לַחוֹמְלִים?

הוֹי עַל הָאֹהֲבִים אֲשֶׁר אֵין עוֹד גֹּבַהּ לָהֶם מֵחֶמְלָתָם וָמָעְלָה!

הִנֵּה כֹה דִּבֶּר פַּעַם אַחַת הַשָּׂטָן אֵלָי: „יֵשׁ שְׁאוֹל גַּם לֵאלֹהִים: הֲלֹא זֹאת אַהֲבָתוֹ לִבְנֵי אָדָם.“

וְזֶה לֹא־כְבָר שְׁמַעְתִּיו מְדַבֵּר אֵלַי: „הָאֱלֹהִים מֵת; בְּחֶמְלָתוֹ עַל בְּנֵי הָאָדָם מֵת הָאֱלֹהִים.“

ס ר ת ו ס ט ר א,
על החומלים
(חלק ב'.)

קָרְבַּן הַדְּבָשׁ.

– וַיַּעַל סָרַתּוּסְטְרָא עָבְרוּ יְרָחִים וְשָׁנִים חֲדָשִׁים וְהוּא לֹא הִתְבּוֹנֵן, וְרַק שַׂעֲרוֹתָיו הִלְבִּינוּ. וַיְהִי הַיּוֹם וְהוּא יוֹשֵׁב

עַל הָאֶבֶן אֲשֶׁר לִפְנֵי פֶּתַח מְעָרָתוֹ וּמַבִּיט מַחֲרִישׁ לְמֵרָחוֹק – וְאוּלָם מִשָּׁם תַּבִּיט כָּל עַיִן אֶת הַיָּם וְעַל־פְּנֵי תְהוֹמוֹת אֵין הֵקֶר – אָז הִתְהָרְשׁוּ חַיּוֹתָיו וַתִּלַּבְנָה סָבִיב סָבִיב לוֹ כִּבְרוֹת מַחֲשָׁבָה וְאַחֲרֵי כֵן הִתְיַצְּבוּ וַתַּעֲמוֹדְנָה לְפָנָיו.

וַתְּדַבֵּרְנָה הַחַיּוֹת לֵאמֹר: „אִי לְךָ, סָרַתּוּסְטְרָא! הַאֶל אָשְׁרְךָ אַתָּה יוֹשֵׁב פֹּה וּמְצַפֶּה?" וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה וַיֹּאמַר: „מַה בֶּצַע בְּאָשְׁרִי! הִנֵּה חָדַלְתִּי מֵאָז מֵהֲגוֹת עוֹד בְּאָשְׁרִי וְאָנֹכִי הוֹגֶה רַק בְּמִפְעָלִי". – וַתּוֹסֵפְנָה הַחַיּוֹת וַתֹּאמַרְנָה: „הִנֵּה אַתָּה דֹבֵר אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כְּאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ עֲתֶרֶת כָּל־טוֹב. הַאֵין אַתָּה שׁוֹכֵב פֹּה בְּיַם שְׁמֵי תְכֵלֶת כְּבַד אֹשֶׁר?" – וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה וַיִּשְׂחַק: „הוֹי אַתֶּם לֵצִים וּפְתָאִים, מַה הֵטִיבוֹתֶם לִבְחֹר לָכֶם אֶת־מְשָׁלְכֶם! וְאוּלָם הֵן גַּם אֶת־זֹאת יְדַעְתֶּם, כִּי אָשְׁרִי כָּבֵד וְאֵינֶנּוּ כְּגַל מַיִם נִדָּף: מֵאִיץ הוּא בִּי וְאֵינֶנּוּ חָפֵץ לָסוּר מֵעָלַי, וְהָיָה מִשְׁכָּתוֹ כְּמִשְׁפַּט זֶפֶת נִתָּכָה." –

אָז הִתְחָרְשׁוּ חַיּוֹתָיו שֵׁנִית וַתִּלַּבְנָה סָבִיב לוֹ כִּבְרוֹת מַחֲשָׁבָה וְאַחֲרֵי כֵן הִתְיַצְּבוּ שֵׁנִית לְפָנָיו וַתַּעֲמוֹדְנָה וַתְּדַבֵּרְנָה לֵאמֹר: „אִי לְךָ, סָרַתּוּסְטְרָא! הֲזֶה אֵפוֹא שֹׁרֶשׁ הַדָּבָר אֲשֶׁר אַתָּה הוֹלֵךְ מִיּוֹם אֶל יוֹם הָלוֹךְ וְהַצְהִיב, הָלוֹךְ וְהַשְׁחִיר, בְּעוֹד אֲשֶׁר שַׂעֲרוֹתֶיךָ יַלְבִּינוּ וְעֵינָן כְּעֵין הַפִּשְׁתָּה? רְאֵה הִנֵּה אַתָּה יוֹשֵׁב פֹּה בְּתוֹךְ זִפְתְּךָ!" – וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׂחַק וַיְדַבֵּר לֵאמֹר: „מָה אַתֶּן דִּבַּרְתֶּן הַפַּעַם, חַיּוֹתַי! אָכֵן צְדַקְתֶּן: חָטָאתִי כִּי דִבַּרְתִּי עַל דְּבַר הַזֶּפֶת. אֲשֶׁר מְצָאַנִי, זֶה יִמְצָא אֶת כָּל פְּרִי אֲשֶׁר בָּשֵׁל. רַק הַדְּבַשׁ בְּקֶרֶב גִּידַי הוּא אֲשֶׁר הֶעֱבִיב אֶת־דָּמִי וְאֶת נִשְׁמָתִי הָפַךְ לְמַחֲרִישָׁה". – וְהַחַיּוֹת עָנוּ: „הִנֵּה כֵּן דִּבַּרְתָּ, סָרַתּוּסְטְרָא!" וַתִּלָּחַצְנָה אֵלָיו; „וְאוּלָם הַאֵין עִם לִבְּךָ הַיּוֹם לַעֲלוֹת עַל הַר נִשָּׂא? הִנֵּה צַח הָרוּחַ אֲשֶׁר מִסָּבִיב וּבְהַבִּיטְךָ מִשָּׁם אֶל הָאָרֶץ וְרָאִיתָ אוֹתָהּ הַיּוֹם

כִּי שִׁבְעָה מִכָּל הַיָּמִים׳. – וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה וַיֹּאמַר: „מַה הֲטִיבוֹתֶן לִיעֹץ אוֹתִי הַיּוֹם וּלְדַבֵּר כִּלְבָבִי: אֶעֱלֶה נָא לִי עַל הַר נִשָּׂא! וְאוּלָם הִתְאַמֵּצְנָה נָא חַיּוֹתַי לְהָכִין לְפָנַי שָׁם דְּבַשׁ דַּי׳, דְּבַשׁ־כְּבָרִים יִהְיֶה, דְּבַשׁ־זָהָב, צָהֹב וְלָבָן וְטוֹב וְצַח כַּקֶּרַח. כִּי יֵשׁ עִם לִבִּי לְהַקְרִיב שָׁם בִּמְרוֹם הָרִים אֶת קָרְבַּן־הַדְּבָשׁ.׳ –

וַיְהִי בִּהְיוֹת סָרַתּוּסְטְרָא בִּמְרוֹם הָהָר וַיְשַׁלַּח מִלְּפָנָיו אֶת חַיּוֹתָיו אֲשֶׁר הָלְכוּ אַחֲרָיו עַד הֲלוֹם. וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיַּרְא כִּי בָדָד הוּא עַתָּה לְנַפְשׁוֹ: – אָז שָׂחַק בְּכָל לִבּוֹ וַיַּבֵּט עַל סְבִיבָיו וַיֹּאמַר:

„הִנֵּה קָרָאתִי בְּשֵׁם קָרְבָּן וְאָמַרְתִּי קָרְבַּן־דְּבָשׁ, וְאוּלָם רַק עָרְמָה הָיָה דְּבָרִי זֶה וּפַתַּיּוּת מוֹעִילָה! אָכֵן הִנֵּה אָנֹכִי עוֹמֵד עַתָּה בִּמְרוֹם הָהָר וְאֵין מַעֲצוֹר עוֹד לְרוּחִי לְדַבֵּר אֶת־דִּבְרֵי חָפְשִׁי לְרוּחִי שֶׁבְּעַתַּיִם מִכָּל אֲשֶׁר יָכֹלְתִּי לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי חַיּוֹת־בַּיִת אֲשֶׁר לְכַדְּרִים וּבְעוֹדִי בִּמְעָרוֹת בּוֹדְדִים.

מַה לִּי קָרְבָּן וּמִי לִי קָרְבָּן! רַק מְפַזֵּר אֲנִי אֵת אֲשֶׁר נִתַּן לִי, אָנֹכִי הַמְפַזֵּר בְּאַלְפֵי חָפְנַיִם; וְאֵיךְ זֶה אֶקְרָא לָזֶה – הַקְרִיב!

וְכַאֲשֶׁר שָׁאַלְתִּי לִי דְבַשׁ לֹא שָׁאַלְתִּי בִּלְתִּי אִם לִהְיוֹתוֹ לִי בָּרוּת בְּרֹאשׁ חַכָּה: נֹפֶת צוּף וּמַחְמָאוֹת מֹתֶק, אֲשֶׁר יִשְׁתּוֹקֵק אֲלֵיהֶם גַּם הַדֹּב הַשּׁוֹקֵק וְכָל בַּעַל כָּנָף זוֹעֵם וּמַר רוּחַ:

– בָּרוּת־יְקוּשִׁים נִבְחָרָה, כַּאֲשֶׁר יִשְׁאַל לוֹ כָּל צַיָּד וְכָל מְצוֹדֵד דָּגִים. כִּי הִנֵּה הָיְתָה הָאָרֶץ בְּעֵינֵי כֹל כְּמוֹ יַעַר חַיּוֹת עֲבוֹת וְגִנַּת חֶמֶד תַּאֲוַת כָּל צַיָּד פֶּרֶא, וְאוּלָם בְּעֵינַי הָיְתָה כְּמוֹ יָם גָּדוֹל וּמָלֵא וְרַב תְּהוֹם,

– יָם מָלֵא דָגִים צִבְעִים וְסַרְטָנִים, אֲשֶׁר אֲלֵיהֶם יִתְאַוּוּ גַּם בְּנֵי אֵלִים, וְהָיוּ גַּם הֵם לְדַיָּגִים וּלְמַשְׁלִיכֵי רֶשֶׁת:

הִנֵּה כָּכָה מְלֵאָה הָאָרֶץ פְּלָאוֹת עִם גְּדוֹלוֹת וְעִם קְטַנּוֹת!

וְאַף כִּי אֶרֶץ הָאָדָם, זֶה יַם הָאָדָם: – אֶל־זֶה אָנֹכִי מַשְׁלִיךְ הַיּוֹם אֶת חַכַּת־הַזָּהָב אֲשֶׁר לִי וְאֶקְרָא: הֵעָלִי נָא, אַתְּ תְּהוֹם הָאָדָם!

הֵעָלִי נָא וַהֲקִיאִי אֵלַי אֶת דְּגַיִךְ וְאֶת סַרְטָנַיִךְ הַנּוֹצְצִים! בְּמִבְחַר יְקוּשַׁי אָנֹכִי יוֹקֵשׁ לִי הַיּוֹם אֶת מִפְלְאוֹת דְּגֵי־אָדָם!

– אֶת־אָשְׁרִי אָנֹכִי מַשְׁלִיךְ הַיּוֹם אֶל־כָּל מֶרְחָק וְאֶל־כָּל מֶרְחָב, אֶל מִזְרָח וְצָהֳרַיִם וּמַעֲרָב, לְמַעַן אֶרְאֶה אִם לֹא יַעֲלוּ לִי דְּגֵי אָדָם וְנוֹקְשׁוּ בְּאָשְׁרִי וְנֶאֶחֱזוּ בוֹ וְהִשְׁתָּעֲרוּ עָלָיו,

– עַד־אִם יִשְׁכּוּ אֶת רֹאשׁ וָוֵי הַנִּסְתָּר וְעָלוּ עִמִּי אֶל שִׂיאִי אֲשֶׁר לִי – עִמְקֵי תְהוֹם אֵלֶּה אֲשֶׁר בְּמַעֲמַקִּים יַעֲלוּ אֶל הָרֶט מִכָּל מְצוֹדְדֵי דְּגֵי אָדָם.

כִּי הִנֵּה זֶה אָרְחִי וְזֶה מִשְׁפָּטִי מֵאָז וּמֵרֵאשִׁית: מוֹשֵׁךְ אָנֹכִי וּמַעֲלֶה וְשׁוֹאֵב וּמוֹצִיא, אוֹמֵן אָנֹכִי וּמְאַמֵּן וְאָמָן, אֲשֶׁר לֹא חִנָּם דִּבֵּר לְפָנִים אֶל נַפְשׁוֹ: ״הֱיֵה אֶת־אֲשֶׁר עָלֶיךָ לִהְיוֹת!״

וְעַל כֵּן אֵפוֹא יַעֲלוּ נָא בְּנֵי הָאָדָם אֵלָי: כִּי עוֹד אָנֹכִי מְחַכֶּה אֶל הָאוֹתוֹת אֲשֶׁר יַגִּידוּ לִי, כִּי בָא מוֹעֵד לִי לִשְׁקֹעַ; אֵינֶנִּי שׁוֹקֵעַ עוֹד בְּקֶרֶב אָדָם גַּם אֲנִי כְּכָל אֲשֶׁר שׁוּמָה עָלַי.

וְלָזֹאת אָנֹכִי מְחַכֶּה פֹּה עַל פְּנֵי הָרִים נִשָּׂאִים מְלֵא עָרְמָה וָלַעַג, וַאֲנִי לֹא קְצַר רוּחַ וְלֹא אֶרֶךְ רוּחַ, וְרַק אִישׁ אֲשֶׁר גַּם אֶת אֹרֶךְ הָרוּחַ שָׁכַח – יַעַן כִּי חָדַל מִהְיוֹת לוֹ רוּחַ ל״מַשָּׂא״.

כִּי הִנֵּה גּוֹרָלִי מֵנִיחַ לִי מוֹעֵד דַּי: – הַאֻמְנָם שְׁכָחַנִי גּוֹרָלִי? אוֹ הַאִם יוֹשֵׁב הוּא מֵאַחַר אֶבֶן גְּדוֹלָה בְּתוֹךְ הַצֵּל וּמְצוֹדֵד זְבוּבִים?

וְחַי אָנִי כִּי לִבִּי טוֹב עָלָיו עַל גּוֹרָלִי זֶה אֲשֶׁר מֵאָז וּלְעוֹלָם, עָקֹב אֲשֶׁר לֹא יִגַּשׁ בִּי וְלֹא יָאִיץ בִּי וּמוֹעֵד יַנִּיחַ לִי לְהוֹלֵלוֹת וּלְפַחֲזוּת: כִּי עַל כֵּן עָלִיתִי לִי הַיּוֹם עַל הָהָר הַגָּבוֹהַּ הַזֶּה לָצוּד דָּגִים.

הֶעָלָה אָדָם מֵעוֹדוֹ עַל רֹאשׁ הָרִים לְבַעֲבוּר יָצוּד דָּגִים? וְלוּ גַּם פְּתַיּוּת הִיא אֲשֶׁר אָנֹכִי חָפֵץ וַאֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשֶׂה פֹּה בִּמְרוֹם הָהָר: הִנֵּה נִבְחָר הוּא לִי שִׁבְעָתַיִם מִשֶּׁבֶת שָׁם בַּשָּׁפֵל כְּמוֹ חוֹגֵג מֵרֹב חַכּוֹת וַאֲשֶׁר יֵהָפֵךְ שָׁם מַרְאֵה פָּנַי יָרוֹק וְצָהוֹב –

– וַאֲשֶׁר אֶהְיֶה מְפַשֵּׂק שְׂפָתַיִם וְשֹׁאֵף חֵמוֹת מֵרֹב הַכּוֹת וַאֲשֶׁר אֶהְיֶה יְלֵיל סְעָרוֹת קָדוֹשׁ בְּתוֹךְ הָרִים וְאֶהְיֶה קְצַר רוּחַ, הַקֹּרֵא אֶל הָעֲמָקִים מִתַּחַת: „שִׁמְעוּ לִי, פֶּן אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בְּשֵׁבֶט אֱלֹהִים!“

וְלֹא כִּי זֹעֵף אֲנִי עַל חוֹגְרֵי חֵמוֹת כָּאֵלֶּה! הֲלֹא טוֹבִים הֵם לִי לְבַעֲבוּר אֶשְׂחַק עֲלֵיהֶם! וְהֵם קִצְרֵי רוּחַ עַד לִמְאֹד – כָּל תֻּפֵּי הַסְּעָרָה הַגְּדוֹלִים הָאֵלֶּה, הַשֹּׁאֲפִים: לְהוֹצִיא הַיּוֹם אֶת־כָּל רוּחָם אוֹ לִכְלוֹא אוֹתִי לָנֶצַח נְצָחִים!

וְאוּלָם אֲנִי וְגוֹרָלִי – לֹא נְדַבֵּר אֶל „הַיּוֹם“ וְלֹא נְדַבֵּר אֶל „לֹא לָנֶצַח נְצָחִים“: יֵשׁ לָנוּ אֹרֶךְ רוּחַ וּמוֹעֵד וּמוֹעֵד עֶלְיוֹן דַּיֵּנוּ לְבַעֲבוּר דַּבֵּר. כִּי יֵשׁ יוֹם אֲשֶׁר יָבוֹא וְלֹא יַעֲבוֹר.

מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר יָבוֹא וְלֹא יַעֲבוֹר? הֲלֹא זֶה הַזֶּרִי הַגָּדוֹל אֲשֶׁר לָנוּ, זֹאת מַמְלֶכֶת הָאָדָם הַגְּדוֹלָה וְהָרְחוֹקָה, מַמְלֶכֶת סָרַתּוּסְטְרָא לְאַלְפֵי שָׁנִים – –

הֲיִרְחַק מְאֹד „רָחוֹק“ אֲשֶׁר כָּזֶה? מַה לִּי כִּי אָשִׂים אֵלָיו לֵב! וְאוּלָם גַּם בְּרָחְקוֹ מוּצָק הוּא לִי – וּבִשְׁתֵּי רַגְלַי אָנֹכִי עוֹמֵד עַל הַיְסוֹד הַזֶּה,

– עַל יְסוֹד נֶצַח, עַל־פְּנֵי אַבְנֵי עוֹלָם מוּצָקוֹת, עַל מְרוֹם הָהָר הַגָּבוֹהַּ וְהַקָּשֶׁה הַזֶּה מֵאָז וּמֵעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּאִים

אֵלָיו כָּל הָרוּחוֹת כְּבֹא אֶל פָּרָשַׁת הַדְּרָכִים וְשָׁאֲלוּ: אַיֵּה? וּמֵאָן? וּלְאָן?

פֹּה שַׂחֲקִי, שַׂחֲקִי אַתְּ פַּחֲווּתִי הַבְּרִיאָה וְהַטּוֹבָה! מֵרֹאשׁ הָרִים הַשְׁלִיכִי אֶת שְׂחוֹק לַעֲגֵךְ הַנּוֹצֵץ! צוּדִי לִי בְּנוֹצְצֵךְ אֶת מִבְחַר דְּגֵי־אָדָם!

וְאֶת אֲשֶׁר לִי הוּא בְּכָל הַיַּמִּים וְאֶת אֲשֶׁר לִי הוּא לְעַצְמִי וּלְנַפְשִׁי בְּכָל דָּבָר וּבְכָל עִנְיָן – אוֹתוֹ דוּגִי לִי מִשָּׁם וְאוֹתוֹ הַעֲלִי נָא אֵלַי, כִּי אֵלָיו אֲנִי מְחַכֶּה – אֲנִי הָרַע מִכָּל מְצוֹדְדֵי הַדָּגִים.

רְדִי רְדִי, אַתְּ חַכָּתִי! רֵד, הָעֵמֶק, אַתָּה הַמּוֹקֵשׁ אֲשֶׁר לְאָשְׁרִי! הַרְעֵף אֶת טַלְּךָ הַמָּתוֹק, אַתָּה דְּבַשׁ לִבִּי! נִשְׁכִי, אַתְּ חַכָּתִי, אֶת בֶּטֶן כָּל הַיָּגוֹן הַקֹּדֵר!

רְדִי רְדִי אַתְּ עֵינִי! הוֹי מָה רַבִּים הַיַּמִּים אֲשֶׁר מִסָּבִיב לִי וּמָה עֲצֻמִּים עֲתִידוֹת הָאָדָם כְּסוּיֵי הַדִּמְדּוּמִים! וּמִמַּעַל לִי – מָה רַבָּה הַדְּמָמָה עִם אֹדֶם הַשְּׁשַׁנִּים! מָה עֲצֻמָּה הַמְּנוּחָה פְּדוּיַת כָּל עָב!

* *

*

זַעֲקַת שֶׁבֶר.

וַיְהִי מִמָּחֳרַת הַיּוֹם וְסָרַתּוּסְטְרָא יָשַׁב שֵׁנִית עַל אַבְנוֹ אֲשֶׁר לִפְנֵי פֶּתַח הַמְּעָרָה, וְהַחַיּוֹת אֲשֶׁר עִמּוֹ פָּשְׁטוּ עַל פְּנֵי חוּץ לְבַעֲבוּר הָבֵא טֶרֶף חָדָשׁ וְגַם – דְּבַשׁ חָדָשׁ, כִּי אֶת הַדְּבַשׁ הַיָּשָׁן בִּזֵּר סָרַתּוּסְטְרָא וַיְכַלֵּהוּ עַד הַקֹּרֶט הָאַחֲרוֹן. וַיְהִי הוּא יוֹשֵׁב וּבְיָדוֹ מַטֶּה וְצֵל תַּבְנִיתוֹ מְחֻקָּה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וְלִבּוֹ חוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת – וְאוּלָם לֹא עַל נַפְשׁוֹ וְלֹא עַל צִלּוֹ הָיוּ מַחְשְׁבוֹתָיו – אָז הִתְפַּלָּץ פִּתְאֹם מִמְּקוֹמוֹ וַיִּרְגַּז תַּחְתָּיו, כִּי רָאָה עַל יַד צִלּוֹ וְהִנֵּה עוֹד צֵל שֵׁנִי. וַיְמַהֵר סָרַתּוּסְטְרָא וַיַּבֵּט עַל סְבִיבָיו וַיָּקָם וַיַּרְא וְהִנֵּה לְפָנָיו נְבִיא הָאֱמֶת. וְהָאִישׁ הוּא אֲשֶׁר אוֹתוֹ הֶאֱכִיל וְאוֹתוֹ הִשְׁקָה עַל שֻׁלְחָנוֹ בְּאַחַד הַיָּמִים, וְהוּא מְנַבֵּא אָז אֶת דְּבַר הָעֲיֵפָה הַגְּדוֹלָה וּמְלַמֵּד אֶת הַתּוֹרָה לֵאמֹר: „מִשְׁפָּט אֶחָד לַכֹּל, אֵין דָּבָר שׁוֶֹה, אֵין לָעוֹלָם תַּכְלִית, הַדַּעַת מְחַנֶּקֶת“. וְאוּלָם פְּנֵי הָאִישׁ שֻׁנּוּ מְאֹד מֵאָז וְעַד הַיּוֹם, וְכַאֲשֶׁר הִבִּיט סָרַתּוּסְטְרָא אֶל עֵינָיו, וַיִּבָּהֵל לִבּוֹ בּוֹ גַּם הַפַּעַם: כִּי הִנֵּה נְבוּאוֹת רָעוֹת וּבְרָקִים כְּעֵין הָאֵפֶר עוֹפְפוּ עַל פָּנָיו.

וּנְבִיא הָאֱמֶת הִבִּיט וַיָּבֶן אֶת הַנַּעֲשֶׂה בְּלֵב סָרַתּוּסְטְרָא, וַיַּעֲבֵר אֶת יָדוֹ עַל פָּנָיו וַיְהִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר חָפֵץ לִמְחוֹת אֶת

פָּנָיו; וְגַם סָרַתּוּסְטְרָא עָשָׂה כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה. אָז שָׁב אֲלֵיהֶם לִבָּם גַּם שְׁנֵיהֶם וַיִּתְחַזְּקוּ כִּמְעַט, וַיִּתְּנוּ אֶת יָדָם אִישׁ לְרֵעֵהוּ, וַיְהִי לְאוֹת כִּי אוֹמְרִים הֵם לָשׁוּב וּלְחַדֵּשׁ אֶת בְּרִית שְׁלוֹמָם.

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „בָּרוּךְ אַתָּה לִי בְּבֹאֲךָ, נְבִיא הָעֲיֵפָה הַגְּדוֹלָה! הֵן לֹא לַשָּׁוְא הָיִיתָ לִי בְּאַחַד הַיָּמִים אוֹרֵחַ אֶל שֻׁ חָנִי וְאוֹרֵחַ בְּבֵיתִי; אֱכֹל וּשְׁתֵה גַּם הַיּוֹם בְּבֵיתִי, וּסְלַח נָא לִי אִם אִישׁ זָקֵן וְעַלִּז יֵשֵׁב עִמְּךָ אֶל הַשֻּׁלְחָן!" — וּנְבִיא הָאֲמֶת הִשְׁתָּאָה אֵלָיו וַיַּעַן: הַאֻמְנָם אַתָּה זֶה הַזָּקֵן הָעַלִּז? אָמְנָם הָיֵה נָא, סָרַתּוּסְטְרָא, אֶת אֲשֶׁר תִּהְיֶה וְאֶת אֲשֶׁר תַּחְפֹּץ לִהְיוֹת, וְאוּלָם דַּע לְךָ כִּי כְּבָר מָלְאוּ יָמֶיךָ פֹּה בַּמָּרוֹם — עוֹד מְעַט וְנָשְׂאָה אוֹתְךָ אֳנִיַּת־שִׁיטְךָ מִתּוֹךְ יַבָּשְׁתְּךָ זֹאת!" וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׂחַק לִדְבָרָיו וַיִּקְרָא: „הַאֻמְנָם יָבֵשׁ לִי בָּבָה?" וּנְבִיא הָאֲמֶת עָנָה: „הִנֵּה הַגַּלִּים אֲשֶׁר מִסָּבִיב לְהָרְךָ עוֹלִים הָלֹךְ וְעָלֹה, וְהֵם גַּלֵּי הַשֶּׁבֶר הַגָּדוֹל וְהַמְּצוּקָה הַגְּדוֹלָה; עוֹד מְעַט וְנָגְעוּ גַּם אֶל אֳנִי־שִׁיטְךָ וְנָשְׂאוּ אוֹתְךָ מִזֶּה". וְסָרַתּוּסְטְרָא הֶחֱרִישׁ אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד. וּנְבִיא הָאֲמֶת הוֹסִיף וַיֹּאמַר: „הַאֵין אַתָּה שׁוֹמֵעַ עוֹד דָּבָר? אִם לֹא מִמַּעֲמַקִּים וְעַד הֲלוֹם הוֹלֵךְ וְעֹלֶה הַקּוֹל הַסֹּעֵר וְהַזֹּעֵק?" — וְסָרַתּוּסְטְרָא הֶחֱרִישׁ גַּם עַתָּה וְאֶת אָזְנוֹ הִטָּה לִשְׁמוֹעַ: אָז שָׁמַע קוֹל זַעֲקַת שֶׁבֶר גָּדוֹל וָרַב, אֲשֶׁר נָשְׂאוּ הַתְּהוֹמוֹת יַחְדָּו וַאֲשֶׁר נָתַן תְּהוֹם אֶל תְּהוֹם, כִּי לֹא חָפֵץ אִישׁ מֵהֶם לְעָצְרוֹ עִמּוֹ — עֵקֶב אֲשֶׁר הָיָה קוֹלוֹ מַר מְאֹד.

וְסָרַתּוּסְטְרָא קָרָא בָּאַחֲרוֹנָה: „הוֹי לְךָ הַנָּבִיא הָרָע! הֲלֹא זֹאת זַעֲקַת שֶׁבֶר, זַעֲקַת אָדָם הִיא, אֲשֶׁר תִּתְפָּרֵץ מִתּוֹךְ יָם שָׁחוֹר. וְאוּלָם מַה־זַּעֲקַת שֶׁבֶר זֹאת כִּי תִגַּע אֶל לִבִּי! הִנֵּה הַפֶּשַׁע הָאַחֲרוֹן אֲשֶׁר חָשַׂכְתִּי אֶת נַפְשִׁי מִמֶּנּוּ עַד הַיּוֹם — הֲיָדַעְתָּ מַה־שְּׁמוֹ?"

– חָמְלָה! עָנָה נְבִיא הָאֱמֶת מִקֶּרֶב לֵב מָלֵא וַיִּשָּׂא אֶת שְׁתֵּי יָדָיו – הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! רְאֵה הִנֵּה בָּאתִי לְבַעֲבוּר הַשִּׂיא אוֹתְךָ אֶל פִּשְׁעֲךָ הָאַחֲרוֹן!״

וּכְמְעַט נִשְׁמְעוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְקוֹל זַעֲקַת הַשֶּׁבֶר הִתְפָּרֵץ עוֹד הַפַּעַם וַיְהִי נוֹרָא וְגָדוֹל מִבָּרִאשׁוֹנָה וְגַם קָרוֹב מִבָּרִאשׁוֹנָה. וּנְבִיא הָאֱמֶת קָרָא: הֲשָׁמַעְתָּ, סָרַתּוּסְטְרָא? הֲשָׁמַעְתָּ? הֲלֹא רַק לְמַעַנְךָ הַקּוֹל הַזֶּה וְרַק אֵלֶיךָ הוּא קֹרֵא: בֹּא, בֹּא, בֹּא, כִּי הַמּוֹעֵד הִגִּיעַ, הִגִּיעַ הָרֶגַע הָאַחֲרוֹן!״–

וְסָרַתּוּסְטְרָא הֶחֱרִישׁ אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְהוּא נִבְהַל וְנִבְעַת, וְרַק בְּאַחֲרִיתוֹ שָׁאַל וַיְהִי כְפוֹסֵחַ עַל סְעִפִּים: מִי הוּא זֶה אֵפוֹא אֲשֶׁר יִקְרָא לִי שָׁם?

וּנְבִיא הָאֱמֶת עָנָה בְעֹז: „הֲלֹא יָדַעְתָּ, סָרַתּוּסְטְרָא! לָמָּה זֶה אַתָּה מִסְתַּתֵּר? הִנֵּה הוּא הָאָדָם הַנַּעֲלֶה הַצּוֹעֵק אֵלֶיךָ!״

וְסָרַתּוּסְטְרָא הִתְחַלְחֵל וַיִּצְעַק מֵרֹב יִרְאָה: הַאִם הָאָדָם הַנַּעֲלֶה? וְאוּלָם מַה זֶּה חָפֵץ זֶה? מַה זֶּה חָפֵץ זֶה? הִנֵּה הָאָדָם הַנַּעֲלֶה! וְאוּלָם מַה זֶּה חָפֵץ זֶה פֹּה?״ – אָז וּ.תְכַסֶּה עוֹרוֹ זֵעָה.

וּנְבִיא הָאֱמֶת לֹא עָנָה דָבָר עַל יִרְאַת סָרַתּוּסְטְרָא, כִּי אִם הֶאֱזִין וַיִּשְׁמַע לְמַעֲמַקִּים, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הֶאֱרִיךְ לְהַאֲזִין וְהַדְּמָמָה הָיְתָה כְבֵדָה וְלֹא שָׁמַע דָּבָר, אָז הִפְנָה אֶת עֵינָיו שֵׁנִית לְסָרַתּוּסְטְרָא וַיַּרְא אוֹתוֹ וְהִנֵּה הוּא עוֹמֵד וְרוֹעֵד.

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר בְּקוֹל עָצֵב: הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! חַי אָנִי כִּי אֵין אַתָּה עוֹמֵד פֹּה כְּאִישׁ אֲשֶׁר אָשְׁרוֹ יַרְקִיד אוֹתוֹ; וְאוּלָם דַּע לְךָ כִּי רַקֵּד תְּרַקֵּד, וְלֹא תִפּוֹל פֹּה אַרְצָה לְעֵינַי!

וְאוּלָם גַּם בְּרַקֶּדְךָ פֹּה לְעֵינַי וּבְחוֹלָלְךָ כְּנַפְשְׁךָ, אַל נָא יֹאמַר לִי אִישׁ: „הִנֵּה הָאִישׁ הֶעָלֵז הָאַחֲרוֹן מְרַקֵּד פֹּה!״

רַק לַחִנָּם יָבֹא אִישׁ אֶל הַמְּרוֹמִים הָאֵלֶּה לְבַעֲבוּר

בַּקֵּשׁ לוֹ פֹּה אִישׁ כָּזֶה: רַק מְעָרוֹת יִמָּצֵא פֹּה וּמִכְפֵּלוֹת מְעָרוֹת וּמַחֲבוֹאִים לְמַעַן מִתְחַבְּאִים, וְאוּלָם לֹא יִמָּצֵא פֹּה מְחִלּוֹת אשֶׁר וְחַדְרֵי מַטְמוֹנִים וְגִידֵי זָהָב אשֶׁר חֲדָשִׁים.

אשֶׁר – אֵיךְ זֶה יִמְצָא אִישׁ אֶת הָאשֶׁר אֵצֶל קְבוּרִים וּבוֹרְדִים כָּאֵלֶּה! הֶעָלַי לְבַקֵּשׁ אֶת הָאשֶׁר הָאַחֲרוֹן עַל פְּנֵי אִיֵּי עֵדֶן וּבְמֶרְחַקֵּי יַמִּים נִשְׁכָּחִים?

וְאוּלָם מִשְׁפָּט אֶחָד לַכֹּל, אֵין דָּבָר שָׁוֶה, אֵין מוֹעִיל בְּבַקְשֵׁנוּ, וְגַם אִיֵּי עֵדֶן אֵינָם עוֹד!" – –

כָּכָה נֶאֱנַח נְבִיא הָאֱמֶת, וְאוּלָם בְּתֻתּוֹ אֶת קוֹל אַנְחָתוֹ הָאַחֲרוֹנָה וַתְּחִי פִּתְאֹם רוּחַ סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּכּוֹן וַיֵּאוֹר לוֹ, וַיְהִי פִּתְאֹם כְּאִישׁ אֲשֶׁר מִמַּעֲמַקֵּי בּוֹר עָלָה לִקְרַאת אוֹר. „לֹא! לֹא! וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים לֹא!" כָּכָה קָרָא בְקוֹל חָזָק וַיְחַלֵּק אֶת זְקָנוֹ – הִנֵּה אֶת זֹאת יָדַעְתִּי שִׁבְעָתַיִם מִמְּךָ! יֵשׁ עוֹד אִיֵּי עֵדֶן! הַחֲרֵשׁ מִזֶּה, אַתָּה שַׂק אֵבֶל מִתְיַפֵּחַ!

חֲדַל לְךָ מֵהַרְעִיף פֹּה כָּזֶה, אַתָּה עֲנַן גֶּשֶׁם לִפְנֵי צָהֳרַיִם! הַאֵין אָנֹכִי כְּבָר עֹמֵד פֹּה לַח מֵרֹב תְּגוּאוֹתֶיךָ וְשָׁטוּף כְּמוֹ כֶלֶב?

נְעָרָה אֲנִי מִתְנוֹדֵד אָנֶה וָאָנָה וַאֲנִי בּוֹרֵחַ מִפָּנֶיךָ לְבַעֲבוּר אָשׁוּב וְאִיבָשׁ: וְאַתָּה אַל נָא יִפָּלֵא בְּעֵינֶיךָ! הֲלוֹאת אֶחָשֵׁב בְּעֵינֶיךָ לְאִישׁ מַקְלָה אוֹרְחִים? וְאוּלָם הֲלֹא בְתוֹךְ גְּבוּלִי אָנֹכִי!

וּבְדַבֵּר הָאָדָם הַנַּעֲלֶה אֲשֶׁר אָמַרְתָּ: הָבָה נָא, הִנְנִי וַאֲבַקְשׁוֹ בְּרֶגַע בְּתוֹךְ הַיְעָרוֹת אֲשֶׁר פֹּה – כִּי הִנֵּה מִשָּׁם בָּאָה זַעֲקָתוֹ! וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא חַיָּה רָעָה קָמָה עָלָיו שָׁם.

הִנֵּה הוּא בְתוֹךְ גְּבוּלִי, וְלָכֵן כָּל רָעָה לֹא תִמְצָא אוֹתוֹ כִּי אָמְנָם יֵשׁ אִתִּי פֹּה חַיּוֹת רָעוֹת רַבּוֹת." –

וּבְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּפֶן וַיֹּאמַר

לָלֶכֶת. וְאוּלָם נְבִיא־הָאֱמֶת עָנָה אוֹתוֹ וַיֹּאמַר: אָכֵן עָרוּם אַתָּה, סָרַתּוּסְטְרָא!

יָדַעְתִּי כִּי חָפַצְתָּ לִהְיוֹת נָקִי מִמֶּנִּי! וְלָכֵן נִבְחַר לְךָ לָרוּץ אֶל תּוֹךְ הַיְּעָרוֹת וְלֶאֱרֹב לְחַיּוֹת רָעוֹת!

אֲבָל מַה יּוֹשִׁיעֲךָ כָּל זֶה? הֲלֹא כְּבֹא הָעֶרֶב וְשַׁבְתָּ וּמְצָאתַנִי פֹּה; בְּתוֹךְ מְעָרָתְךָ וְאֹת אֵשֵׁב וְהָיִיתִי אֶרֶךְ רוּחַ וְכָבֵד כְּמוֹ קוֹרָה – וַאֲחַכֶּה אֵלֶיךָ!״

וְסָרַתּוּסְטְרָא מִדֵּי לֶכְתּוֹ קָרָא גַּם הוּא: ״יְהִי כִּדְבָרֶיךָ! וְאוּלָם כָּל אֲשֶׁר לִי פֹּה בִּמְעָרָתִי גַּם לְךָ הוּא, אַתָּה אוֹרְחִי!

וְאִם יֵשׁ אֲשֶׁר גַּם דְּבַשׁ תִּמְצָא פֹּה, וְלִקַּקְתָּ אֹתוֹ עַד תֹּם, אַתָּה הַדֹּב הַשּׁוֹקֵק, וְהִמְתַּקְתָּ בּוֹ אֶת נִשְׁמָתֶךָ! כִּי בְּבֹא הָעֶרֶב וְהָיִינוּ שְׁנֵינוּ טוֹבֵי לֵב,

– טוֹבֵי לֵב וּשְׂמֵחִים כִּי עָבַר הַיּוֹם הַזֶּה! וּבְזַמְּרִי אֶת שִׁירַי וְהָיִיתָ לִי אַתָּה לְדֹב מְרַקֵּד.

הַאֵין אַתָּה מַאֲמִין בָּזֶה? אִם מֵנִיד אַתָּה בְּרֹאשְׁךָ? הָבָה נָא, הָבָה נָא, אַתָּה הַדֹּב הַזָּקֵן! וְאוּלָם דַּע לְךָ כִּי גַּם אָנֹכִי – נְבִיא אֱמֶת.״

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* * *

דְּבָרִים עִם הַמְּלָכִים.

א.

וְזָרַתּוּסְטְרָא הוֹלֵךְ בֶּהָרָיו וּבִיְעָרָיו, עוֹד טֶרֶם יַרְחִיק מַהֲלַךְ שָׁעָה אַחַת, וְהִנֵּה תְּכוּנָה נִפְלָאָה לִקְרָאתוֹ. כִּי עַל הַדֶּרֶךְ, אֲשֶׁר עָלֶיהָ אָמַר לָרֶדֶת עַתָּה, בָּאוּ שְׁנֵי מְלָכִים עֲדוּיִם עֲטָרוֹת וַחֲגוֹרוֹת אַרְגָּמָן וּמְכֻסֵּי צְבָעִים כְּמוֹ עֵיטִים צְבוּעִים, וְהֵם נֹהֲגִים בִּידֵיהֶם חֲמוֹר עָמוּס מַשָּׂא. וְזָרַתּוּסְטְרָא הִשְׁתָּאָה וַיֹּאמֶר אֶל לִבּוֹ: „מַה לַמְּלָכִים הָאֵלֶּה וּלְאַדְמַת מֶמְשַׁלְתִּי פֹּה?" וַיְמַהֵר וַיִּתְחַבֵּא אֶל־מִתַּחַת לְאַחַד הַשִּׂיחִים. וַיְהִי בְּהַגִּיעַ הַמְּלָכִים עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הוּא שָׁם, אָז דִּבֶּר בַּחֲצִי־קוֹלוֹ וַיְהִי כִּמְדַבֵּר לְנַפְשׁוֹ וַיֹּאמַר: „אָכֵן נִפְלָא הַדָּבָר מְאֹד וּמִי יַגִּיד לִי אֶת־פִּשְׁרוֹ? שְׁנֵי מְלָכִים אָנֹכִי רֹאֶה – וְרַק חֲמוֹר אֶחָד!"

וְהַמְּלָכִים עָמְדוּ תַחְתֵּיהֶם וַיִּשְׂחֲקוּ וַיַּבִּיטוּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר מִשָּׁם בָּא הַקּוֹל, וְאַחֲרֵי כֵן שָׁבוּ וַיַּבִּיטוּ אִישׁ בִּפְנֵי אָחִיו. וְהַמֶּלֶךְ הַהוֹלֵךְ מִיָּמִין אָמַר: „אָכֵן יַחְשׁוֹב כָּזֹאת גַּם אִישׁ מִמֶּנּוּ, וְרַק לֹא יְדַבֵּר כָּזֹאת אִישׁ מִמֶּנּוּ גַם בִּשְׂפָתָיו."

וְהַמֶּלֶךְ הַהוֹלֵךְ מִשְּׂמֹאל הֵנִיד בִּכְתֵפָיו וַיֹּאמַר: „אֵין־זֶה כִּי אִם רֹעֵה עִזִּים הוּא אוֹ בַדָּד, אֲשֶׁר הֶאֱרִיךְ לָשֶׁבֶת בָּדָד בֵּין סְלָעִים וְעֵצִים. כִּי מִי אִישׁ רָחוֹק מֵחֶבְרַת אָדָם כֻּלּוֹ וְשָׁכַח זֶה אֶת הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת".

וְהַמֶּלֶךְ הַשֵּׁנִי עָנָה בְלִי רָצוֹן וּבְרוּחַ מָרָה: „הִנֵּה הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת! וְאוּלָם מִפְּנֵי מָה אֲנַחְנוּ בֹּרְחִים כַּיּוֹם הַזֶּה אִם לֹא מִפְּנֵי „הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת" וְאִם לֹא מִפְּנֵי „הַחֶבְרָה הַנַּעֲלָה"!

אָכֵן חַי אָנִי אִם לֹא נִבְחָר שֶׁבֶת עִם בּוֹדְדִים וְעִם רֹעֵי עִזִּים מִשֶּׁבֶת עִם אֲסַפְסוּפֵנוּ הַמָּלֵא תֹךְ וּרְמִיָּה וּכְסוּי זָהָב שָׁוְא וְקוֹרֵעַ בַּפּוּךְ עֵינָיו, — וְאַף כִּי קָרָא לְנַפְשׁוֹ „הַחֶבְרָה הַנַּעֲלָה".

— וְאַף כִּי קָרָא לְנַפְשׁוֹ „יַחַשׂ". וְאוּלָם כָּל־אֲשֶׁר שָׁם רְמִיָּה כֻלּוֹ וּבָאְשָׁה, וְשִׁבְעָתַיִם נִבְאַשׁ בּוֹ הַדָּם, עֵקֶב אֲשֶׁר מָלֵא הַדָּם חֳלָאִים רָעִים וּמְרַבֵּי יָמִים וְעֵקֶב אֲשֶׁר רִפְּאוּהוּ רֹפְאִים וְהֵם רָעִים שִׁבְעָתַיִם.

וְגַם הָאִכָּר עוֹד נִבְחָר לִי עַתָּה מֵהֶם, וְהוּא בָּרִיא וְגַס וְעָרוּם וְקָשֶׁה וְעִקֵּשׁ: וְאוּלָם הֲלֹא זֶה הָאֹרַח הַנֶּחְשָׁב עַתָּה מִכָּל אֹרַח.

הָיָה עַתָּה הָאִכָּר הַנִּבְחָר מִכֹּל — כִּי אֹרַח אִכָּרִים יֵשׁ לוֹ עַתָּה מִשְׁפַּט הַבְּכוֹרָה! אָכֵן נְתוּנָה הַמֶּמְשָׁלָה בְּיַד הָאֲסַפְסוּף — וַאֲנִי לֹא אֶתֵּן עוֹד לְהַשְׁלוֹת אֶת־נַפְשִׁי! אֲסַפְסוּף הֲלֹא זֶה אֹסֶף אַנְשֵׁי תַעֲרוּבוֹת שׁוֹנִים.

אַנְשֵׁי הַתַּעֲרוּבוֹת אֲשֶׁר לָאֲסַפְסוּף, כִּי בָהֶם הִתְעָרְבוּ כֻלָּם יַחְדָּו: נָבִיא וְנָבָל וְנָדִיב וִיהוּדִי וְכָל־בְּהֵמָה הַיּוֹצֵאת מִתֵּבַת נֹחַ.

הַמִּדּוֹת הַטּוֹבוֹת! כָּל־אֲשֶׁר לָנוּ מָלֵא רְמִיָּה וּבָאְשָׁה. אֵין אִישׁ יוֹדֵעַ עוֹד כַּבֵּד: וּמִפְּנֵי זֶה אֲנַחְנוּ בֹּרְחִים. רַק כְּלָבִים מְתֻקִּים וַחֲנֵפִים הֵם; אֶת עֲלֵי הַתְּמָרִים הֵם מְכַסִּים זָהָב.

וְזֶה לִי הַגֹּעַל אֲשֶׁר יִהְיֶה לִי לְמַחֲנָק, עֵקֶב אֲשֶׁר גַּם אֲנַחְנוּ הַמְּלָכִים הָיִינוּ לִרְמִיָּה: עֲדוּיִם וּכְסוּיִם וּמְצֻפִּים עֲדֵי

רָקָב מִימוֹת שְׁנוֹת אֲבוֹת אֲבוֹתֵינוּ; הָיִינוּ אֲגוּרוֹת לְרֹאִי לִפְתָאִים וְלַעֲרוּמִים וּלְכָל־אֲשֶׁר עֹשִׂים מִקְנֶה וְקִנְיָן בְּתֹקֶף מֶמְשָׁלָה.

אֵין אֲנַחְנוּ רִאשֹׁנִים וְעָלֵינוּ שׁוּמָה לְהֵרָאוֹת כָּרִאשֹׁנִים: הִנֵּה זֶה דְּבַר הַמִּרְמָה אֲשֶׁר כְּבָר הָיָה לָנוּ לְמַשָּׂא וּלְזָרָא.

מִפְּנֵי הָאֲסַפְסוּף בָּרַחְנוּ וּמִפְּנֵי כָל הַצְּעָקִים וּמִפְּנֵי תַּרְבּוּת כָּל זְבוּבֵי הַכְּתִיבָה וּמִפְּנֵי הַצַּחֲנָה אֲשֶׁר לְאַנְשֵׁי הַחֶנְוָיוֹת וּמִפְּנֵי סַעֲרַת תַּאֲוַת הַכָּבוֹד וּמִפְּנֵי הָרֵיחַ הָרָע —: אִי לָאִישׁ הַיּוֹשֵׁב עִם הָאֲסַפְסוּף הַזֶּה,

— אִי לָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר שׁוּמָה עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת הָרִאשֹׁנִים לָאֲסַפְסוּף הַזֶּה! הוֹי גֹּעַל! גֹּעַל! גֹּעַל! מַה־בָּצַע בָּנוּ הַמְּלָכִים!" —

וְהַמֶּלֶךְ הַהוֹלֵךְ מִשְּׂמֹאל עָנָה: „הִנֵּה נָפַל הַגֹּעַל עָלֶיךָ אָחִי הָאֻמְלָל. וְאוּלָם הֲלֹא יָדַעְתָּ כִּי יֵשׁ בָּזֶה אִישׁ הַשּׁוֹמֵעַ אוֹתָנוּ בְּדַבְּרֵנוּ."

וְסָרַתּוּסְטְרָא הִתְנַשֵּׂא פִּתְאֹם מִמַּחֲבֹאוֹ, כִּי הִקְשִׁיב בְּאָזְנַיִם נְטוּיוֹת וּבְעֵינַיִם פְּקוּחוֹת אֶת־כָּל הַדְּבָרִים, וַיִּגַּשׁ אֶל הַמְּלָכִים וַיִּקְרָא:

— „הָאִישׁ הַשּׁוֹמֵעַ אֶתְכֶם וַאֲשֶׁר בְּתַאֲוַת לֵב שָׁמַע — סָרַתּוּסְטְרָא שְׁמוֹ.

סָרַתּוּסְטְרָא אָנֹכִי, אֲשֶׁר כֹּה הָיָה דְּבָרוֹ בְּאַחַד הַיָּמִים „מַה־בָּצַע בַּמְּלָכִים!" וְעַתָּה שְׂאוּ נָא לִי אִם שָׂמַחְתִּי בְּשָׁמְעִי אֶתְכֶם הַיּוֹם מְדַבְּרִים אִישׁ אֶל אָחִיו: „מַה־בָּצַע בָּנוּ הַמְּלָכִים!"

וְאוּלָם רְאוּ הִנֵּה פֹּה אַדְמַת מֶמְשַׁלְתִּי וּמֶמְשַׁלְתִּי אָנִי. עֲנוּ אֵפוֹא וְאִמְרוּ: מָה אַתֶּם מְבַקְשִׁים פֹּה עַל אַדְמַת מֶמְשַׁלְתִּי? אוֹ אוּלַי מְצָאתֶם אַתֶּם בַּדֶּרֶךְ בְּלֶכְתְּכֶם אֶת אֲשֶׁר אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ: אֶת הָאָדָם הַנַּעֲלֶה?"

וַיְהִי בִּשְׁמוֹעַ הַמְּלָכִים אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִכּוּ בִּידֵיהֶם עַל־לִבָּם וַיִּקְרְאוּ פֶּה אֶחָד: „אָכֵן הִכַּרְנוּ!

בְּחֶרֶב דִּבְרְךָ זֶה אַתָּה מְרַצֵּץ אֶת עֳבִי חֶשְׁכַת לְבָבֵנוּ: אָכֵן גִּלִּיתָ אֶת לַחֲצֵנוּ אֲשֶׁר יִלְחַץ אוֹתָנוּ, כִּי אָמְנָם הוֹלְכִים אֲנַחְנוּ עַתָּה לְבַעֲבוּר מְצֹא אֶת הָאָדָם הַנַּעֲלֶה –

– אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר נַעֲלֶה עָלֵינוּ: אִם־כִּי מְלָכִים אֲנַחְנוּ. אֵלָיו אֲנַחְנוּ מְבִיאִים אֶת הַחֲמוֹר הַזֶּה – וִיהִי נָא הָאָדָם הַנַּעֲלֶה גַּם הַמּוֹשֵׁל הַנַּעֲלֶה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה.

אָכֵן מִכָּל רָעוֹת הָאָדָם זֹאת הָרָעָה הַגְּדוֹלָה: אֲשֶׁר יִהְיוּ תַּקִּיפֵי הָאָרֶץ גַּם הָרִאשׁוֹנִים בִּבְנֵי אָדָם. כִּי זֶה שֹׁרֶשׁ הַדָּבָר אֲשֶׁר הַכֹּל הוֹלֵךְ רְמִיָּה וְנֶעְקָשׁ וָרַע מְאֹד.

וְעוֹד גַּם אִם הֵמָּה הָאַחֲרוֹנִים וְאִם חֵלֶק הַבְּהֵמָה רַב בָּם מֵחֵלֶק הָאָדָם: אָז יַעֲלֶה וְיֵיקַר מִיּוֹם לְיוֹם הָאֲסַפְסוּף, עַד־כִּי בְּאַחֲרִית תִּקְרָא צִדְקַת הָאֲסַפְסוּף: „רַק אֲנִי לְבַדִּי הִנְנִי צְדָקָה!" –

וְזָרַתּוּסְטְרָא קָרָא: „מָה אָנֹכִי שׁוֹמֵעַ? חָכְמָה רַבָּה כָּזֹאת לֹא פִּלַּלְתִּי בְּפִי מְלָכִים, וְאָנֹכִי שָׂמֵחַ עָלֶיהָ עַד־כִּי חָשֹׁק חָשַׁקְתִּי לָשֵׂאת עָלֶיהָ אֶת מְשָׁלַי בַּחֲרוּזִים: –

– וְלוּ גַם חָרוּז אֲשֶׁר לֹא לְכָל אֹזֶן יִנְעָם. כִּי הִנֵּה זֶה לִי כְּבָר אֲשֶׁר שָׁכַחְתִּי מִשּׂוּם לֵב לְאָזְנַיִם אֲרֻכּוֹת. הָבוּ נָא! הָבוּ אֵפוֹא!

(וְאוּלָם פֹּה עָנָה גַּם הַחֲמוֹר אֶת חֶלְקוֹ, כִּי אָמַר מְפֹרָשׁ וּבְלֵב רָע: „י־הִי".)

לְפָנִים – בִּשְׁנַת אַחַת לַסְּפִירָה הַמְּסוּרָה –
דִּבְּרָה הַסִּבִּלָּה וְלֹא מִיַּיִן שְׁכוּרָה:
„אוֹיָה, הַכֹּל הוֹלֵךְ עֲקַלְקַלּוֹת וַחֲלַקְלַקּוֹת!
מַטָּה! מַטָּה! יוֹרֵד הָעוֹלָם עַד תְּהוֹם הַמַּעֲמַקּוֹת!

הָיְתָה רוֹמִי זוֹנָה לְפִצְעֵי וְקֻבַּת זוֹנוֹת לִמְרוּדַי,
מֶלֶךְ רוֹמִי הָיָה לִבְהֵמָה וְגַם אֱלֹהִים – הָיָה יְהוּדִי!"

* *

*

ב.

וּבְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַחֲרוּזִים הָאֵלֶּה, וַיִּתְעַנְּגוּ עֲלֵיהֶם הַמְּלָכִים מְאֹד, וְהַמֶּלֶךְ הַהוֹלֵךְ מִיָּמִין אָמַר: „הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! מַה הֱטִיבוֹנוּ כִּי הָלַכְנוּ לְבַעֲבוּר רְאוֹת פָּנֶיךָ!

כִּי הִנֵּה מְשַׂנְאֶיךָ הֶרְאוּ אוֹתָנוּ אֶת תְּמוּנָתְךָ בַּמַּרְאָה אֲשֶׁר לָהֶם, וַיִּהְיוּ שָׁם פָּנֶיךָ פְּנֵי מְפַלֶּצֶת שָׂטָן וּמְלֹא לַעַג, עַד־כִּי יָרֵאנוּ מִפָּנֶיךָ.

אֲבָל־מַה־בֶּצַע בָּזֶה! מִיּוֹם אֶל יוֹם עָלְתָה בְאָזְנֵינוּ אַחַת מֵאִמְרוֹתֶיךָ וַתְּבַתֵּק אָזְנֵינוּ וְלִבֵּנוּ. אָז אָמַרְנוּ: מַה־לָּנוּ וּלְמַרְאֵה פָּנָיו!

שׁוּמָה עָלֵינוּ לִשְׁמוֹעַ אוֹתוֹ – אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר הוֹרָה: „אֶת הַשָּׁלוֹם אֶהֱבוּ כְּמוֹ דֶרֶךְ לְמִלְחָמוֹת חֲדָשׁוֹת. וְאֶת הַשָּׁלוֹם הַקָּצָר אֶהֱבוּ מִן הָאָרוּךְ!"

לֹא דִבֵּר עוֹד אִישׁ דִּבְרֵי מִלְחָמָה כָּמוֹהוּ. כִּי אָמַר: „מַה־טּוֹב? כִּי יִהְיֶה אִישׁ גִּבּוֹר חַיִל! הַמִּלְחָמָה הַטּוֹבָה הִיא הַמְקַדֶּשֶׁת כָּל־דָּבָר וְכָל־עִנְיָן".

הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! דַּם אֲבוֹתֵינוּ הִתְעוֹרֵר בָּנוּ בְעָרְקֵינוּ לְמִשְׁמַע דְּבָרִים כָּאֵלֶּה. הָיוּ כְּמוֹ דִבְרֵי הָאָבִיב לְחָבִיּוֹת יַיִן רַבּוֹת־יָמִים.

וּבְהִתְעוֹפֵף הַחֲרָבוֹת אִשָּׁה מוּל רְעוּתָהּ כְּמוֹ נְחָשִׁים טְלוּאֵי אַרְגָּמָן – אוֹ־אָז חָמְדוּ אֲבוֹתֵינוּ אֶת־הַחַיִּים! כָּל־שֶׁמֶשׁ

שָׁלוֹם נֶחְשְׁבָה לָהֶם עֲצֵלָה וַאֲבֵלָה. וּבִהְיוֹת הַשָּׁלוֹם אָרוֹךְ• אָז הָיָה לָהֶם לְחֶרְפָּה.

אֵיכָה נֶאֶנְחוּ אֲבוֹתֵינוּ בִּרְאוֹתָם עַל־פְּנֵי הַקִּיר חֲרָבוֹת לְהֻטּוֹת וִיבֵשׁוֹת! כְּמוֹהֶן צָמְאוּ גַּם הֵם לְמִלְחָמָה. כָּל־חֶרֶב בַּאֲשֶׁר הִיא שָׁם צְמֵאָה לְדָם וְלַהֶטֶת מִתְאַוָּה.״ – –

וַיְהִי בְּדַבֵּר הַמְּלָכִים כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּקִנְאָה גְּדוֹלָה עַל־דְּבַר מְשׂוֹשׂ אֲבוֹתֵיהֶם וְאָשְׁרָם, נִתְצַלַּח עַל סָרַתּוּסְטְרָא הָרוּחַ לִלְעֹג מְעַט לְקִנְאָתָם; כִּי רָאָה אֶת הַמְּלָכִים הָאֵלֶּה הָעוֹמְדִים פֹּה לְפָנָיו עִם פְּנֵיהֶם הָעֲנֻגִּים וְעִם רֹב יְמֵיהֶם, וַיֵּדַע כִּי אֹהֲבֵי שָׁלוֹם הֵם בְּכָל־נַפְשָׁם וּבְכָל מְאֹדָם. אוּלָם סָרַתּוּסְטְרָא הִתְגַּבֵּר עַל תַּאֲוָתוֹ וַיֹּאמַר: „הָבוּ אֵפוֹא וַעֲלוּ! הִנֵּה פֹּה הַדֶּרֶךְ הָעֹלָה אֶל הַמְּעָרָה אֲשֶׁר לְסָרַתּוּסְטְרָא, וִיהִי נָא לַיּוֹם הַזֶּה עֶרֶב גָּדוֹל עוֹד! אֲבָל עַתָּה הִנֵּה זַעֲקַת שֶׁבֶר קֹרֵאת לִי מֵעִמָּכֶם.

אָכֵן כָּבוֹד הוּא לִמְעָרָתִי, כִּי מְלָכִים יֵשְׁבוּ בָהּ וִיחַכּוּ; וְאוּלָם דְּעוּ לָכֶם כִּי חַכֵּה תְּחַכּוּ הַרְבֵּה!

יְהִי אֵפוֹא אֲשֶׁר יִהְיֶה! אַחַת הִיא! אֵי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִרְבּוּ לִלְמוֹד שָׁם חַכּוֹת מֵאֲשֶׁר בְּחַצְרוֹת מְלָכִים? כָּל צִדְקַת הַמְּלָכִים אֲשֶׁר עוֹד נִשְׁאֲרָה לָהֶם – הַאִם לֹא יִקָּרֵא לָהּ הַיּוֹם: הַיְכֹלֶת לְחַכּוֹת?״

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

3

הָעֲלוּקָה.

וְסָרַתּוּסְטְרָא מַעֲמִיק לַחֲשׁוֹב וְהוּא הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ הָלֹךְ וְהַרְחֵק הָלֹךְ וְעָבֹר, וַיַּעֲבוֹר עַל-פְּנֵי יְעָרוֹת וְעַל-פְּנֵי אַגְמֵי בִצּוֹת; וּכְמִשְׁפַּט אִישׁ אֲשֶׁר יַחֲשׁוֹב מַחֲשָׁבוֹת גְּדוֹלוֹת וְאֶל-אֲשֶׁר לְפָנָיו לֹא יִתְבּוֹנָן, כָּכָה חָשַׁב וְלֹא הִתְבּוֹנֵן גַּם הוּא וַיִּדְרוֹךְ בְּרַגְלוֹ עַל אִישׁ שׁוֹכֵב עַל הָאָרֶץ. אָז רָעַשׁ פִּתְאֹם אֶל-מוּל פָּנָיו קוֹל זַעֲקַת אֲבוֹי וּשְׁתֵּי קְלָלוֹת וְעֶשְׂרִים חֲרָפוֹת קָשׁוֹת, וַיִּתְהַלְחַל סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּנֹּף אֶת מַקְלוֹ, וַיְהִי הוּא מַכֶּה אֶת הָאִישׁ נוֹסָפוֹת עַל אֲשֶׁר דָּרַךְ אוֹתוֹ. אֲבָל מִקֵּץ רֶגַע אֶחָד שָׁב אֵלָיו רוּחוֹ עִם בִּינָתוֹ וַיִּצְחַק אֶל אִוַּלְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

וְאֶל הָאִישׁ הָרָמוּס, אֲשֶׁר הִתְנַשֵּׂא בַּחֲמָתוֹ וַיֵּשֶׁב, אָמַר: „סְלַח נָא לִי! סְלַח וּשְׁמַע רֵאשִׁית אֶת הַמָּשָׁל אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹשֵׂא בְאָזְנֶיךָ:

כְּמוֹ עוֹבֵר אֹרַח אֲשֶׁר יַחֲשׁוֹב רְחוֹקוֹת וְלֹא יִתְבּוֹנָן וּבִרְחוֹב עָזוּב יִגֹּף בְּרַגְלוֹ אֶת גַּב הַכֶּלֶב הַיָּשֵׁן הַשּׁוֹכֵב בַּשֶּׁמֶשׁ:
– וּשְׁנֵיהֶם יִלָּפְתוּ פִּתְאֹם וְאִישׁ עַל אָחִיו יִתְעוֹרֵר, כְּמוֹ שׂוֹנְאִים בַּנֶּפֶשׁ, וְהֵם נִבְהָלִים שְׁנֵיהֶם עַד לַמָּוֶת: כָּכָה הָיָה גַּם לָנוּ.

וּבְכָל־זֶה הֵן לֹא יֶחְסַר כִּמְעַט דָּבָר כִּי יְחַבְּקוּ שְׁנֵיהֶם אִישׁ אֶת אָחִיו, זֶה הַכֶּלֶב וְזֶה הַבַּדָּד, כִּי שְׁנֵיהֶם הֲלֹא – בַּדָּדִים!"

וְהָרָמוּס, אֲשֶׁר קִצְפּוֹ לֹא חָדַל עוֹד, צָעַק: "הֱיֵה אֲשֶׁר תִּהְיֶה! וְאוּלָם הַמְעַט לְךָ כִּי בְּרַגְלְךָ רָמַסְתָּ אוֹתִי, כִּי תְּרַמְּסֵנִי זֶה־עַתָּה גַּם בִּמְשָׁלְךָ!

וְאַתָּה הַבֵּט וּרְאֵה: הַאִם כֶּלֶב אָנֹכִי?" – וּבְדַבְּרוֹ הִתְנַשֵּׂא הַיּוֹשֵׁב וְאֶת זְרוֹעוֹ הָעֲרֻמָּה מָשָׁה מִן הַבֹּץ, כִּי שָׁכַב בְּרֵאשִׁיתוֹ סָרוּחַ עַל הָאָרֶץ וּמִתְחַבֵּא וּמִתְנַכֵּר כְּאִישׁ אֹרֵב לְחַיַּת הַבֹּץ.

"אֲבָל מַה זֶּה לְּךָ!" קָרָא זָרַתּוּסְטְרָא וַיִּבָּהֵל, כִּי רָאָה וְהִנֵּה זְרוֹעַ הָאִישׁ הָעֲרֻמָּה זָבָה דָם כֻּלָּהּ – "מַה־זֶּה קָרְךָ בַּדֶּרֶךְ? הַאִם הַיָּה רָעָה נְשָׁכַתְךָ, הָאֻמְלָל?"

וְהַפָּצוּעַ שָׂחַק וְקִצְפּוֹ עוֹד טֶרֶם יָסוּר מִמֶּנּוּ וַיִּקְרָא: "מַה לְּךָ וָלִי!" וַיֹּאמֶר לַעֲבוֹר לְדַרְכּוֹ, וְאַחֲרֵי כֵן אָמַר: "פֹּה הִנְנִי עַל פְּנֵי אַדְמָתִי וּבִגְבוּל מֶמְשַׁלְתִּי! יִשְׁאָלֵנִי מִי יִשְׁאַל, וְאוּלָם אֵין לִי חֵפֶץ לַעֲנוֹת דָּבָר לְאִישׁ סָכָל."

וְזָרַתּוּסְטְרָא עֲצָרוֹ מִלֶּכֶת וַיַּעֲנֵהוּ בְּחֶמְלָה: "אָכֵן שָׁגִיתָ! לֹא עַל־פְּנֵי אַדְמָתְךָ אַתָּה פֹה כִּי־אִם בִּגְבוּל מֶמְשַׁלְתִּי, וּבִגְבוּלִי זֶה לֹא תְאֻנֶּה רָעָה לְאִישׁ.

"קְרָא לִי בְּשֵׁמוֹת בְּכָל אֲשֶׁר תִּקְרָא, – וְאוּלָם דַּע לְךָ כִּי הִנְנִי אֶת־אֲשֶׁר עָלַי לִהְיוֹת. אָנֹכִי בְּפִי קָרָא לְנַפְשִׁי זָרַתּוּסְטְרָא.

וְעַתָּה הָבָה נָא! הִנֵּה פֹה עֹלֶה הַדֶּרֶךְ עַד לִמְעָרַת זָרַתּוּסְטְרָא וְהִיא לֹא רְחוֹקָה: הַאֵין אֶת נַפְשְׁךָ לְהִתְרַפֵּא מִפְּצָעֶיךָ תַּחַת צֵל קוֹרָתִי?

לֹא טוֹבָה הָיְתָה מְנָת חֶלְקְךָ בַּחַיִּים, אַתָּה הָאֻמְלָל! בָּרִאשׁוֹנָה נְשָׁכַתְךָ הַחַיָּה, וְאַחֲרֵי־כֵן – רְמָסְךָ הָאָדָם!" – –

אֲבָל כְּשָׁמְעוֹ הָרָמוּס אֶת שֵׁם סָרַתּוּסְטְרָא וַיְהִי פִתְאֹם לְאַחֵר. אָז קָרָא: „מַה זֶּה נַעֲשָׂה בִּי הַיּוֹם! מִי נוֹגֵעַ עוֹד אֶל לִבִּי זוּלָתִי הָאִישׁ הָאֶחָד הַזֶּה, זוּלָתִי סָרַתּוּסְטְרָא, וְזוּלָתִי זֹאת הַחַיָּה הָאַחַת הַחַיָּה מִן הַדָּם, הִיא הָעֲלוּקָה?

בִּגְלַל הָעֲלוּקָה רָבַצְתִּי פֹה בַבֹּץ הַזֶּה כְּמוֹ דַיָּג וּזְרוֹעִי הַפְּשׁוּטָה נְשׁוּכָה זֶה עֶשֶׂרֶת מוֹנִים, אָז בָּאָה הָעֲלוּקָה הַיָּפָה מִמֶּנָּה שִׁבְעָתַיִם וַתִּתְאַו לְדָמִי — הוּא סָרַתּוּסְטְרָא בְּנַפְשׁוֹ!

הוֹי אֹשֶׁר! הוֹי פֶּלֶא! בָּרוּךְ הַיּוֹם אֲשֶׁר הִשִּׁיאַנִי אֶל הַבֹּץ הַזֶּה! בָּרוּךְ לִי הַכְּלִי הַחַי הַזֶּה הַמּוֹצֵץ דָּם, הַטּוֹב מִכָּל מוֹצְצֵי דָם עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, בָּרוּךְ לִי סָרַתּוּסְטְרָא הָעֲלוּקָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר לָרוּחַ!" —

כֹּה אָמַר הָרָמוּס וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׂמַח עַל דְּבָרָיו שִׂמְחָה גְדוֹלָה וְעַל יִרְאַת הַכָּבוֹד אֲשֶׁר בָּהֶם, וְאַחֲרֵי כֵן נָתַן לוֹ אֶת־יָדוֹ וַיִּשְׁאַל: „מִי אַתָּה אֵפוֹא? עוֹד רַבִּים הַדְּבָרִים בֵּין שְׁנֵינוּ אֲשֶׁר לְבָרֵר וּלְלַבֵּן; אָכֵן עוֹד מְעַט וְהָיָה בֹקֶר בָּרוּר וּבָהִיר כֻּלּוֹ".

וְהַנִּשְׁאָל עָנָה: „הַנֶּאֱמָן אָנֹכִי אֲשֶׁר לָרוּחַ, וּבִדְבָרִים אֲשֶׁר לָרוּחַ אֵין עוֹד כָּמוֹנִי עַז וְצַר וְקָשֶׁה, חוּץ מִן הָאִישׁ אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ לָמַדְתִּי אֶת כָּל־זֶה — חוּץ מִסָּרַתּוּסְטְרָא.

נִבְחָר בְּעֵינַי לְבִלְתִּי דַעַת דָּבָר מִדַּעַת דָּבָר לְמֶחֱצָה! נִבְחָר בְּעֵינַי הֱיוֹת סָכָל לְפִי רוּחוֹ מִהְיוֹת חָכָם לְפִי בִינַת זָר! אָנֹכִי — יוֹרֵד עַד הַיְסוֹד:

— מַה־בֶּצַע אִם גָּדוֹל הוּא וְאִם קָטֹן? אִם בֹּץ שְׁמוֹ וְאִם שָׁמַיִם? יְסוֹד כְּמִדַּת כַּף אִישׁ יַסְפִּיק לִי — וְלוּ רַק יְסוֹד הוּא וְקַרְקַע!

— יְסוֹד כְּמִדַּת כַּף אִישׁ מָקוֹם הוּא אֲשֶׁר עָלָיו יוּכַל אִישׁ לַעֲמוֹד בְּרַגְלָיו. בְּמַמְלֶכֶת הָאֵמוּן אֲשֶׁר לָדַעַת אֵין דָּבָר גָּדוֹל וְאֵין דָּבָר קָטָן".

וְסָרַתּוּסְטְרָא קָרָא: „הַאֵין אַתָּה אֵפוֹא הַחוֹקֵר אֲשֶׁר לָעֲלוּקָה? וְאַחֲרֵי הָעֲלוּקָה אַתָּה יוֹרֵד עַד יְסוֹד כָּל יְסוֹדוֹתֶיהָ, אַתָּה הַנֶּאֱמָן?"

וְהָרָמוּס עָנָה אוֹתוֹ: „הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! קָטֹנְתִּי מִכָּל־זֹאת וְלֹא אֶעֱרוֹב אֶת־לִבִּי לִהְיוֹת בְּכָל אֲשֶׁר תֹּאמַר פֹּה!

וְאוּלָם אֵת אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹדֵעַ וְאָמָן אָנֹכִי לוֹ הֲלֹא זֶה מֹחַ הָעֲלוּקָה: — זֶה עוֹלָמִי אָנִי!

אֲבָל גַּם זֶה עוֹלָם! וְאַתָּה סְלַח כִּי נֹתֵן אָנֹכִי דְבָרִים לְגַאֲוָתִי פֹּה, כִּי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר אֵין דּוֹמֶה לִי בְּמִקְצוֹעַ הַזֶּה.

וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר אָמַרְתִּי: „פֹּה הִנְנִי עַל־פְּנֵי אַדְמָתִי."

זֶה לִי מֵאָז אֲשֶׁר אָנֹכִי דָּבֵק אַחֲרֵי הָאֶחָד הַזֶּה, אַחֲרֵי הַמֹּחַ אֲשֶׁר לָעֲלוּקָה, וְלֹא תִשָּׁמֵט וְלֹא תֵחָלֵק עוֹד מִיָּדִי הָאֱמֶת הַחֲלַקְלַקָּה! פֹּה הִנְנִי בִּגְבוּל מֶמְשַׁלְתִּי!

— כִּי עַל־כֵּן הִשְׁלַכְתִּי מֵעָלַי אֶת כָּל יֶתֶר הַדְּבָרִים וְלֹא יִגַּע עוֹד אֵלַי כָּל דָּבָר לְמִטּוֹב וְעַד רָע. אֵצֶל דַּעְתִּי רֹבֶצֶת יַד בְּיַד אִי־דַעְתִּי הַשְּׁחוֹרָה.

הָאֵמוּן אֲשֶׁר לְרוּחִי שֹׁאֵל מֵעִמִּי כִּי אֶת הַדָּבָר הָאֶחָד אֵדַע עַד הַיְסוֹד וְלֹא אֵדַע אֶת־כֹּל; הָיוּ לִי לְגֹעַל כָּל אַנְשֵׁי הַמֶּחֱצִית אֲשֶׁר לָרוּחַ וְכָל אַנְשֵׁי הָעֲרָפֶל וְכָל הַמְרַחֲפִים וְכָל הַהוֹזִים.

בַּאֲשֶׁר יָחֲדַל אֵמוּן לִבִּי, שָׁם עִוֵּר אָנֹכִי וְשָׁם חָפֵץ אָנֹכִי לִהְיוֹת עִוֵּר. וְאוּלָם בַּאֲשֶׁר אֶחְפּוֹץ לָדַעַת, שָׁם אָנֹכִי חָפֵץ בִּהְיוֹתִי נֶאֱמָן, לֵאמֹר: קָשֶׁה וְעַז וְצַר וְאַכְזָרִי וּבְאֵין נְטוֹת יָמִין אוֹ שְׂמֹאל.

כִּי אַתָּה סָרַתּוּסְטְרָא, דִּבַּרְתָּ פַּעַם לֵאמֹר: „רוּחַ — זֶה הַחַיִּים אֲשֶׁר בְּעֶצֶם יָדָם יְפַצְּעוּ אֶת הַחַיִּים", וְזֶה אֲשֶׁר הִשִּׁיאַנִי אֵלֶיךָ וְאֶל תּוֹרָתֶךָ. חַי אָנִי כִּי רַק בְּעֶצֶם דָּמִי הִרְבֵּיתִי לִי אֶת עֹצֶם דַּעְתִּי!"

וְסַרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „אָמְנָם רָאִיתִי בְךָ כִּי כֵן הוּא! – כִּי עוֹד הַדָּם זָב לָאָרֶץ מִתּוֹךְ הַזְּרוֹעַ הָעֲרֻמָּה אֲשֶׁר לָאִישׁ הַנֶּאֱמָן, יַעַן גֵּשׁ־ עֲלוּקוֹת עָלוּ בָהּ וַיִּשְׁכּוּ לָהּ.

„הוֹי אַתָּה הָאָדָם הַנִּפְלָא, מָה רַבָּה הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יְלַמְּדֵנִי מַרְאֵה עֵינַי זֶה, לֵאמֹר אַתָּה! אֲבָל אֵין זֹאת כִּי לֹא אֶת הַכֹּל אוּכַל לָצֶקֶת לְךָ אֶל תּוֹךְ אָזְנֶיךָ הַנִּזְהָרוֹת!

הָבָה אֵפוֹא! נִפָּרֵד נָא פֹּה אִישׁ מֵעַל אָחִיו! וְאוּלָם הַבֹּטְחָה נַפְשִׁי כִּי עוֹד אָשׁוּב וְאֶרְאֶךָּ. רְאֵה הִנֵּה פֹּה עֹלֶה הַדֶּרֶךְ אֶל מְעָרָתִי: הֱיֵה נָא לִי שָׁם לְאוֹרֵחַ אָהוּב הַלַּיְלָה הַזֶּה!

בְּכָל נַפְשִׁי חָפַצְתִּי לִגְמוֹל גַּם עִם בְּשָׂרְךָ אֶת הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ סַרַתּוּסְטְרָא בְּרָמְסוֹ אוֹתְךָ בְּרַגְלָיו: בַּדָּבָר הַזֶּה כְּבָר הָגִיתִי רַבּוֹת. וְאוּלָם עַתָּה רְאֵה הִנֵּה זַעֲקַת שֶׁבֶר קֹרְאת לִי מִזֶּה וּמִמְּךָ.“

כֹּה אָמַר סַרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

הַקּוֹסֵם.

א.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נָטָה סָרַתּוּסְטְרָא בְּדַרְכּוֹ מֵאַחֲרֵי אַחַד הַסְּלָעִים וַיַּעֲבוֹר אוֹתוֹ, וַיַּרְא וְהִנֵּה אִישׁ שׁוֹכֵב עַל אַם הַדֶּרֶךְ מִתַּחַת, לֹא־הַרְחֵק מִמֶּנּוּ, וְהָאִישׁ מִתְפַּתֵּל בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו וּבְכָל יְצֻרֵי בְשָׂרוֹ כְּמִשְׁתַּגֵּעַ, וְאַחֲרֵי כֵן יִתְנַפֵּל עַל בִּטְנוֹ אָרְצָה. וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר בְּלִבּוֹ: „אֵין זֶה כִּי־אִם הוּא הָאָדָם הַנַּעֲלֶה וּמִפִּיו בָּאָה זַעֲקַת הַשֶּׁבֶר. אֵרְדָה נָא וְאֶרְאֶה אִם יֵשׁ עוֹד בָּזֶה לְהוֹשִׁיעַ." וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָץ עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁם הָאִישׁ שׁוֹכֵב עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וַיַּרְא וְהִנֵּה הוּא אִישׁ זָקֵן רֹעֵד וְחָרֵד וְעֵינָיו קָמוּת. וּבְכָל הֶעָמָל אֲשֶׁר עָמַל בּוֹ סָרַתּוּסְטְרָא לְעוֹדְדוֹ וְלַהֲקִימוֹ עַל רַגְלָיו, וַיְהִי עֲמָלוֹ לָרִיק. וְהָאִישׁ הָיָה כְּלֹא־רָאָה כִּי אִישׁ עוֹמֵד עָלָיו, וַיְהִי לְהֶפֶךְ, כִּי הִבִּיט עַל סְבִיבָיו כֹּה וָכֹה כְּמִתְחַנֵּן וּמִשְׁפָּטוֹ מִשְׁפַּט אִישׁ עָזוּב מִכֹּל וְגַלְמוּד. אָז הִתְעַוֵּת וַיִּתְעַקֵּם וַיִּתְפַּתֵּל וְאַחֲרֵי כֵן הֵחֵל לְהִתְיַפֵּחַ לֵאמֹר:

מִי יְחַמְּמֵנִי, מִי יֶאֱהָבֵנִי עוֹד!
תְּנוּ יָדַיִם לְהָטוֹת!
תְּנוּ מַחְתּוֹת גֶּחָלֵי לֵב!

סָרוּחַ וּמִתְעַוֵּת,
כִּנְטוּיָה לָמוּת אֲשֶׁר יְחַמְּמוּ רַגְלָיו
וְאָחֲזוּ פַּלָּצוּת לֹא־יְדוּעוֹת
וּרְצוּץ חִצֵּי קֹרַח קְפָאִים וַחֲדִים
וּמְרֻדָּף מִפָּנֶיךָ, הוֹי רַעְיוֹן!
זֶה אֲשֶׁר שֵׁם אֵין לוֹ! זֶה סָתוּם! זֶה נוֹרָא!
זֶה הַצַּיָּד מֵאַחֲרֵי הֶעָבִים!
וַהֲלוּם רַעַמְךָ אַתָּה,
זֶה אֲשֶׁר עֵינְךָ הַלּוֹעֶגֶת מַבֶּטֶת בִּי: –
כָּכָה אָנֹכִי שׁוֹכֵב
וּמִתְעַוֵּת וּמִתְפַּתֵּל וְכוֹאֵב,
וּמְעֻנֶּה
בְּכָל מַכְאוֹבֵי נֶצַח
תַּחַת יָדְךָ, אַתָּה הָאַכְזָרִי בְּצַיָּדִים,
אַתָּה אֵין־שֵׁם – אֱלֹהִים!

פְּגַע הֵיטֵב!
פְּגַע בִּי עוֹד הַפַּעַם!
בַּתֵּק, נַתֵּק לִבִּי זֶה!
לָמָּה לְךָ זֶה עִנּוּת
בְּחִצִּים אֲשֶׁר שִׁנֵּיהֶם קֵהוֹת?
לָמָּה לְךָ זֶה הַבֶּט
שֶׁל מַדְוֵי אָדָם בְּלִי הֶרֶף
בְּעֵינֵי בְּרַק־אֵל שְׂמֵחוֹת לְאֵיד?
לֹא הֲמִיתָה חָפַצְתָּ,
כִּי־אִם עִנּוּת וְרַק עִנּוּת?
לָמָּה לְךָ – עַנּוֹת אוֹתִי,
אַתָּה אֱלֹהַי אֵין שֵׁם הַשָּׂמֵחַ לְאֵיד? –

אִי אִי לְךָ! מַה־תִּתְגַּנֵּב אֵלַי?
מַה תַּחְפּוֹץ בִּי, הַגִּידָה,
בְּעֶצֶם חֲצוֹת לַיְלָה זֶה?
נִגַּשְׁתַּנִי, לְחַצְתַּנִי –
אִי לְךָ! מַה קָּרַבְתָּ אֵלַי!
גֵּשׁ הָלְאָה! גֵּשׁ הָלְאָה!
שׁוֹמֵעַ אַתָּה בְּנָשְׁבִּי רוּחִי
וּמַאֲזִין לְדֶפֶק לִבִּי,
אַתָּה הַקַּנָּא –
עַל־מָה תְקַנֵּא?
גֵּשׁ הָלְאָה! גֵּשׁ הָלְאָה! לָמָּה לְךָ הַכֹּלָּם?
הֶחָפַצְתָּ בֹּא
אֶל תּוֹךְ לִבִּי פְּ נִ י מָ ה,
בֹּא אֶל תּוֹךְ מַחְשְׁבוֹתַי
הַנִּסְתָּרוֹת וְהַכְּמוּסוֹת?
אַתָּה חֲזַק מֵצַח, אֵין־שֵׁם – גַּנָּב!
מָה חָפַצְתָּ לִגְנוֹב מִמֶּנִּי?
מָה חָפַצְתָּ לְהַאֲזִין מִתַּעֲלוּמוֹתַי!
מָה חָפַצְתָּ לִרְכּוֹשׁ לְךָ מִמֶּנִּי בִּמְצוּקוֹתֶיךָ,
אַתָּה הַמֵּצִיק!
אַתָּה – אֱלֹהִים־רַב־טַבָּחִים:
אוֹ הַאִם, כְּמוֹ כֶלֶב,
אֶתְרַפֵּס לְפָנֶיךָ?
כְּרֹעַ וְהִשְׁתַּחֲוֵה וְנִפְעָם עַד בְּלִי דַעַת
וְחָפֵז בִּזְנָבִי וְהַפַּח אַהֲבָה – אֵלֶיךָ?

לַשָּׁוְא! בַּתֵּק וְהוֹסֵף,
אַתָּה הַמְּבַתֵּק הָאַכְזָרִי! לֹא,

ל'א כֶּלֶב – כִּי רַק צַיָּדְךָ אֲנִי,
אַתָּה הָאַכְזָרִי בַּצַּיָּדִים!
הֲגַא מִכָּל שְׁבוּיֶךָ אָנִי,
אַתָּה הַשּׁוֹדֵד מֵאַחֲרֵי הָעָבִים!
וּבְכֵן יְהִי אַחֲרִית וּפְתַח פִּיךָ!
מָה אַתָּה חָפֵץ, אֹרֵב לְמוֹ דָּרֶךְ, מִמֶּנִּי?
אַתָּה חֲבוּי בְּרָקִים! אֵין שֵׁם! הַגִּידָה,
מָה חָפַצְתָּ אַתָּה אֵין־שֵׁם – אֱלֹהִים? ––

הַאֻמְנָם? כֹּפֶר פִּדְיוֹן נֶפֶשׁ? –
בַּמָּה יִהְיֶה כֹּפֶר פִּדְיוֹן נֶפֶשׁ זֶה?
הַרְבֵּה לְבַקֵּשׁ – כָּכָה יוֹעֶצֶת גַּאֲוָתִי!
הַמְעֵט לְדַבֵּר – כָּכָה יוֹעֶצֶת גַּאֲוָתִי הַשֵּׁנִית?

אִי לְךָ, אִי לְךָ!
הַאוֹתִי חָפַצְתָּ? אוֹתִי?
אוֹתִי – כֻּלִּי?...

אִי לְךָ, אִי לְךָ!
הִתְפַּצְפֵּץ אוֹתִי, אַתָּה הַפֶּתִי,
וּתְרַטֵּשׁ אֶת־גַּאֲוָתִי?
תֵּן אַהֲבָה לִי – מִי יְחַמְּמֵנִי עוֹד?
מִי יֶאֱהָבֵנִי עוֹד? – תְּנוּ יָדַיִם לְהָטוֹת,
תְּנוּ מַחְתּוֹת גַּחֲלֵי לֵב,
תֵּן לִי, לַיָּחִיד מִכֹּל,
אֲשֶׁר הַקֶּרַח, זֶה קֶרַח שִׁבְעָתַיִם,
לִמְּדָהוּ הִשְׁתּוֹקֵק גַּם אֱלֵי אוֹיְבִים,
אֱלֵי אוֹיְבִים גַּם הֵם,

תֵּן הוֹי תֵּן,
הָאַכְזָרִי מִכָּל אוֹיְבַי,
לִי – אֶת נַפְשְׁךָ אַתָּה! ––

הִנֵּה חָלַף, עָבַר!
בָּרַח גַּם הוּא,
רֵעִי הָאַחֲרוֹן וְהָאֶחָד,
אוֹיְבִי הַגָּדוֹל,
אֵין־שֵׁם שֶׁלִּי,
אֱלֹהִים־רַב־טַבָּחִים שֶׁלִּי! –

– לֹא! שׁוּבָה אֵלַי
עִם כָּל הֲמוֹן פְּגָעֶיךָ!
אֶל הָאַחֲרוֹן מִכָּל הַבּוֹדְדִים
שׁוּבָה, שׁוּבָה!
כָּל נַחֲלֵי דִמְעוֹתַי שׁוֹטְפִים,
שׁוֹטְפִים אֵלֶיךָ!
וְלַבַּת לִבִּי הָאַחֲרוֹנָה –
אֵ לֶ י ךָ הִיא לְהֶטֶת!
שׁוּבָה אֵלַי,
הוֹי אֵלִי אֵין־שֵׁם! הוֹי מַכְאוֹבִי! הוֹי אָשְׁרִי–הָאַחֲרוֹן!

ב.

וְסָרַתּוּסְטְרָא לֹא יָכוֹל עוֹד לְהִתְאַפֵּק וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־מַקְלוֹ וַיַּךְ בְּכָל כֹּחוֹ אֶת הַמִּתְיַפֵּחַ וּבִשְׂחוֹק חֵמָה צָעַק אֵלָיו: „חֲדַל לְךָ חֲדַל אַתָּה הַלֵּץ! אַתָּה הַמְחַקֶּה! אַתָּה הַמְכַזֵּב עַד הַיְסוֹד בְּךָ! הִכַּרְתִּיךָ!

הִנְנִי וַאֲחַמֵּם לְךָ אֶת רַגְלֶיךָ עַל־פִּי דַרְכִּי, אַתָּה הַקּוֹסֵם הָרָע! כִּי יָדַעְתִּי אֶת־הַמְּלָאכָה הֵיטֵב לָבוֹא אֶל אֲנָשִׁים כָּמוֹךָ – וּלְהַשִּׁיקָם."

וְהָאִישׁ הַזָּקֵן הִשְׁתָּעֵר מִמְּקוֹמוֹ וַיִּקְרָא: „הֶרֶף מִמֶּנִּי, אַל נָא תוֹסֵף לְהַכּוֹתֵנִי, סָרַתּוּסְטְרָא! הֲלֹא רַק שְׂחוֹק עָשִׂיתִי לִי!

כָּזֹאת וְכָזֹאת אֲנִי עֹשֶׂה כְּפַעַם בְּפַעַם בִּלְהָטַי; וְגַם אֹתְךָ חָפַצְתִּי לְנַסּוֹת, וְעַל־כֵּן נָתַתִּי לְפָנֶיךָ אֶת הַמַּסָּה הַזֹּאת! וְאוּלָם אַתָּה חֲקַרְתַּנִי כְּרָגַע!

אֲבָל גַּם! אַתָּה – נָתַתָּ לִי אֶת מַסָּתְךָ, אֲשֶׁר לֹא קְטַנָּה, לְמַעַן אֵדָעֲךָ: אֶבֶן אִישׁ קָשֶׁה אַתָּה סָרַתּוּסְטְרָא הֶחָכָם! בְּיַד קָשָׁה אַתָּה מַכֶּה בְּשֵׁבֶט „אֲמִתְּךָ", וּמַקֶּלְךָ מוֹצִיא מִפִּי בְּחָזְקָה אֶת – הָאֱמֶת הַזֹּאת!"

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה, וְהוּא עוֹד זֹעֵף וּמַבִּיט קְדֹרַנִּית: „אַל נָא בַּחֲנֻפּוֹת, אַתָּה הַלֵּץ עֲדֵי הַיְסוֹד בְּךָ! כּוֹזֵב אַתָּה וְאֵיךְ תְּדַבֵּר פֹּה – עַל הָאֱמֶת!

אַתָּה הַתֹּכִי בַּתֻּכִּיִּים, אַתָּה יַם הֲבָלִים. מַה הַמִּשְׂחָק אֲשֶׁר שִׂחַקְתָּ לְפָנַי, אַתָּה הַקּוֹסֵם הָרָע, וּבְמִי חָפַצְתָּ כִּי אַאֲמִין בְּהַחִלְּךָ לְהִתְיַפֵּחַ בְּאָזְנַי – בְּכָל־אֲשֶׁר עָשִׂיתָ?"

וְהָאִישׁ הַזָּקֵן עָנָה: „אֶת הַמִּתְעַנֶּה תַּחַת יַד הָרוּחַ, אוֹתוֹ חָפַצְתִּי – לְחַקּוֹת לְעֵינֶיךָ: אַתָּה בְּנַפְשְׁךָ בָּרָאתָ פַּעַם אֶת הַמִּלָּה הַזֹּאת –

– אֶת הַחוֹזֶה וְהַקּוֹסֵם אֲשֶׁר אֶת רוּחוֹ יְעוֹרֵר עַל נַפְשׁוֹ בְּעַצְמוֹ, אֶת הַנֶּהְפָּךְ אֲשֶׁר קָר לוֹ בִּגְלַל דַּעְתּוֹ הָרָעָה וּבִגְלַל רוּחוֹ הָרָעָה.

וְאַתָּה תֵּן תּוֹדָה וְאַל תְּכַחֵד: הִנֵּה יָמִים רַבִּים עָבְרוּ גַּם עָלֶיךָ, סָרַתּוּסְטְרָא, עַד כִּי מָצָאתָ אֶת מִסְתְּרֵי לְהָטֵי אֵלֶּה וְאֶת כְּזָבַי! הֲלֹא הָאֱמַנְתָּ גַּם אַתָּה בְּצָרָתִי, מִדֵּי הַחֲזִיקְךָ בִּשְׁתֵּי יָדֶיךָ בְּקָדְקֹד רֹאשִׁי –

וַאֲנִי שְׁמַעְתִּיךָ דֹּאֵג: ‚אָכֵן הִמְעִיטוּ לְאַהֲבָה אוֹתוֹ, הִמְעִיטוּ לְאַהֲבָה אוֹתוֹ!' הִנֵּה כָּכָה רִמִּיתִיךָ – וְעַל זֶה תָּרֹן כָּל רָעָתִי בִּי.'

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה קָשׁוֹת: ‚אָכֵן גַּם נִזְהָרִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי רִמִּיתָ. אָנֹכִי לֹא נִשְׁמַרְתִּי מֵעוֹדִי מִפְּנֵי אַנְשֵׁי רְמִיָּה, וְגַם שׁוּמָה עָלַי אֲשֶׁר לֹא אֶזָּהֵר; הִנֵּה כָּכָה דֹּרֵשׁ גּוֹרָלִי.

וְאוּלָם אַתָּה – שׁוּמָה עָלֶיךָ לְרַמּוֹת: הִנֵּה זֶה אֲשֶׁר יְדַעְתִּיךָ! שׁוּמָה עָלֶיךָ לְדַבֵּר אַחַת בַּפֶּה וְאַחַת בַּלֵּב וְגַם שְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ וְאַרְבַּע בַּלֵּב! וְגַם אֶת־אֲשֶׁר הוֹדֵיתָ זֶה־עַתָּה בְּמוֹ פִּיךָ אֵינֶנּוּ לִי אֱמֶת לְמַדַּי וְגַם לֹא שֶׁקֶר לְמַדָּי!

אַתָּה הַמְחַקֶּה הָרָע, אֲשֶׁר אַחֶרֶת לֹא תוּכַל לַעֲשׂוֹת! הֵן גַּם אֶת מַחֲלָתְךָ עוֹד תְּמַשַּׁח בְּשֹׁשֶׁר בְּרֶגַע אֲשֶׁר תֵּרָאֶה לְעֵינֵי רוֹפְאֲךָ עָרוֹם.

כִּי עַל־כֵּן מָשַׁחְתָּ בְּשָׁשֵׁר זֶה־עַתָּה גַּם אֶת כְּזָבְךָ לְפָנַי, בְּדַבֶּרְךָ אֵלַי: ‚רַק שְׂחוֹק עָשִׂיתִי לִי!' אָכֵן גַּם אֱמֶת וְגַם תָּם־לֵב יַחְדָּו הָיוּ בְּמַעֲשֶׂיךָ, וְאַתָּה בָּאֱמֶת יֵשׁ בְּךָ מְעַט מֵאֲשֶׁר לַמִּתְעַנֶּה תַּחַת יַד הָרוּחַ!

וַאֲנִי מָצָאתִי אֶת אֲשֶׁר עִמְּךָ: הָיִיתָ לְקוֹסֵם לַכֹּל וְאֶת לִבָּם לָקַחְתָּ בִּקְסָמֶיךָ, וְאוּלָם אַתָּה בְּנַפְשְׁךָ לֹא נוֹתַר לְךָ כָּל שֶׁקֶר וְכָל עָרְמָה – עָרוֹם אַתָּה מִכָּל קֶסֶם לְנַפְשֶׁךָ!

אֶת הַגַּעַל קָצַרְתָּ לְךָ בְּיוֹם קָצִיר וְהוּא אֻמָּתְךָ הָאַחַת. אֵין עוֹד עִמְּךָ כָּל דְּבַר אֱמֶת זוּלָתִי פִּיךָ. לֵאמֹר: הַגַּעַל הַדָּבֵק אֶל פִּיךָ." – –

וְהַקּוֹסֵם הַזָּקֵן זָעַק פִּתְאֹם זְעָקָה גְדוֹלָה וְקוֹלוֹ מָלֵא מְרִי: „מִי אַתָּה אֵפוֹא! מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר יֶעֱרֹב לִבּוֹ לְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֵלַי וַאֲנִי הַגָּדוֹל בִּבְנֵי הָאָדָם כַּיּוֹם. הַזֶּה ?"– וּבְדַבְּרוֹ הִתְעוֹפֵף בָּרָק יָרוֹק לְמַרְאֶה מִתּוֹךְ עֵינוֹ אֶל מוּל סָרַתּוּסְטְרָא. וְאוּלָם בְּעוֹד רֶגַע וְהוּא נֶהְפַּךְ פִּתְאֹם לְאַחֵר וַיְדַבֵּר בְּקוֹל נְכָאִים:

„הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא, עַד־כַּמָּה יָגַעְתִּי! גֹּעַל יֹאחֲזֵנִי אֶל־כָּל מַעֲשַׂי לְהָטַי. אֵינֶנִּי גָּדוֹל – לָמָּה זֶה אֶתְחַפֵּשׂ! וְאוּלָם אַחַת הֲלֹא יָדַעְתָּ גַּם אַתָּה: – בִּקַּשְׁתִּי אֶת הַגֹּדֶל!

הִתְחַפַּשְׂתִּי וְהָיִיתִי לְאָדָם גָּדוֹל וְרַבִּים פִּתִּיתִי לְהַאֲמִין בִּי: וְאוּלָם הַכָּזָב הַזֶּה רַב הָיָה מִכֹּחִי וְאֵלָיו נִשְׁבַּרְתִּי.

הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא, כָּל אֲשֶׁר בִּי כָּזָב הוּא וָשָׁקֶר; וְאוּלָם כִּי נִשְׁבַּרְתִּי – זֶה שִׁבְרִי אֱמֶת!" –

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה קְדֹרַנִּית וְעֵינָיו מַבִּיטוֹת אַרְצָה: „רַק כַּבֵּד יְכַבֶּדְךָ זֶה־בַּקָּשָׁתְךָ גֹדֶל, וְאוּלָם זֶה גַּם אֲשֶׁר יָקוּם עָלֶיךָ לַעֲנוֹת בְּךָ. לֹא גָדוֹל אַתָּה.

אַתָּה הַקּוֹסֵם הַזָּקֵן וְהָרָע! הִנֵּה זֶה מִבְחַר יָשְׁרְךָ אֲשֶׁר כַּבֵּד אֲכַבֵּד בְּךָ, עָקֵב אֲשֶׁר קַצְתָּ מִפָּנֶיךָ וְעֵקֶב אֲשֶׁר בְּמוֹ פִיךָ דִּבַּרְתָּ: אָכֵן אֵינֶנִּי גָדוֹל".

בְּזָה אֲכַבֶּדְךָ וּבְזָה מָצָאתִי בְךָ אֶת הַמִּתְעַנָּה תַּחַת יַד רוּחוֹ – וְלוּ רַק כְּהֶרֶף עַיִן וּכְצֵל עֹבֵר; וְאוּלָם בָּרֶגַע הָאֶחָד הַזֶּה הָיִיתָ – אֱמֶת.

וְעַתָּה הַגִּידָה נָא לִי – מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ פֹּה בְּתוֹךְ יְעָרַי וּבְתוֹךְ סְלָעַי אֲשֶׁר־לִי? וְאִם אָרַבְתָּ לִי לְמוֹ דָרֶךְ, מַה הַמַּסָּה אֲשֶׁר בִּקַּשְׁתָּ לְךָ מִמֶּנִּי?

– בַּמֶּה אָמַרְתָּ לְנַסּוֹת אוֹתִי ?" –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וְעֵינָיו רָבוּ בְּרָקִים, וְהַקּוֹסֵם הַזָּקֵן הֶחֱרִישׁ רֶגַע וְאַחַר כֵּן אָמַר. הֲנִסָּה נִסִּיתִיךָ? וַאֲנִי הֲלֹא רַק נִסִּיתִי – לְבַקֵּשׁ.

- הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא! אֶת אִישׁ הָאֱמֶת בִּקַּשְׁתִּי, אֶת הַיָּשָׁר, אֶת הַנֶּאֱמָן, אֶת הָאִישׁ בְּאֵין חֶשְׁבּוֹנוֹת, אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ כָל הַצְּדָקוֹת, אֶת כְּלִי הַחָכְמָה, אֶת קְדוֹשׁ הַדַּעַת, אֶת הָאָדָם הַגָּדוֹל!

הַאִם לֹא יָדַעְתָּ כָּזֹאת, סָרַתּוּסְטְרָא? הֲ ל ֹא בִ קַּ שְׁ תִּ י אֶ ת סָ רַ תּ וּ סְ טְ רָ א."

– וּדְמָמָה גְדוֹלָה קָמָה בֵין שְׁנֵיהֶם פִּתְאֹם, וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׁקוּעַ בִּמְזִמּוֹתָיו וְהוּא עוֹמֵד וְעֵינָיו סְגוּרוֹת. אַחַר כֵּן שָׁב אֶל אִישׁ שִׂיחוֹ וַיַּחֲזֵק בְּיַד הַקּוֹסֵם וַיְדַבֵּר אֵלָיו נְעִימוֹת וּמְלֵא מְזִמָּה:

"הָבָה אֵפוֹא! הִנֵּה פֹּה הַדֶּרֶךְ עֹלָה וְשָׁם הַמְּעָרָה אֲשֶׁר לְסָרַתּוּסְטְרָא. עֲלֵה וּבַקֶּשׁ־לְךָ שָׁם אֶת־כָּל אֲשֶׁר חָפַצְתָּ לִמְצוֹא.

וּבַעֲצַת חַיּוֹתַי שְׁאַל, עֲצַת נִשְׁרִי וּנְחָשִׁי, וְהֵם יַעַזְרוּ עִמְּךָ לְבַקֵּשׁ. וְאוּלָם מְעָרָתִי גְדוֹלָה.

אָכֵן אֲנִי בְמוֹ עֵינַי – לֹא רָאִיתִי עוֹד אִישׁ גָּדוֹל. גַּם הַפִּקּוּחָה מִכָּל הָעֵינַיִם טָחָה כַּיּוֹם הַזֶּה מֵרְאוֹת אֶת הַגָּדוֹל. זֶה הַגְּבוּל לְמֶמְשֶׁלֶת הֶהָמוֹן.

הִנֵּה פֹה וְשָׁם כְּבָר רָאִיתִי אִישׁ מִתְמוֹדֵד וְנָפֵחַ, וְהָעָם קָרָא: "הִנֵּה אִישׁ גָּדוֹל!" וְאוּלָם מַה יּוֹעִילוּ כָל כְּלֵי־מַפֻּחַ! יַעֲבוֹר הָרוּחַ בְּאַחֲרִיתוֹ וְיֵצֵא.

בְּאַחֲרִיתָהּ תִּבָּקַע הַצְּפַרְדֵּעַ אֲשֶׁר נִפְּחָה, וְהָרוּחַ יַעֲבוֹר וְיֵצֵא. בָּרוּךְ הַדֹּקֵר הָוַיַּת בְּבֶטֶן אִישׁ אֲשֶׁר צָבָה – כִּי זֶה לָנוּ שַׁעֲשֻׁעַ נֶחְמָד מִקֹּצֶר רוּחַ. שִׁמְעוּ זֹאת, אַתֶּם הַנְּעָרִים!

הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם לְאַסְפְסוּף: מִי עוֹד יוֹדֵעַ כַּיּוֹם הַזֶּה מַה־גָּדוֹל וּמַה קָּטֹן! מִי זֶה יְבַקֵּשׁ עוֹד גֹּדֶל וְיִמְצָא! אוּלַי רַק הַסָּבָל לְבַדּוֹ: הַסָּבָל מְבַקֵּשׁ וּמוֹצֵא תָּמִיד.

בְּנֵי אָדָם גְּדוֹלִים אַתָּה מְבַקֵּשׁ לְךָ, אַתָּה הַסָּבָל אֲשֶׁר דַּרְכּוֹ זָר? מִי לִמֶּדְךָ כָּזֹאת? הֲזֶה לָנוּ עֵת לְדָבָר אֲשֶׁר כָּזֶה? הוֹי אַתָּה הַמְבַקֵּשׁ הָרָע – מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ לְנַסּוֹתֵנִי גַּם אוֹתִי?' –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וְלִבּוֹ מָלֵא נַחֲמָה וְהוּא מְשַׂחֵק, וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ.

בְּאֵין עֲבוֹדָה.

וְסָרַתּוּסְטְרָא כִּמְעַט נִמְלַט מִן הַקּוֹסֵם, וְהִנֵּה אִישׁ שֵׁנִי יוֹשֵׁב עַל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הוּא הוֹלֵךְ עָלֶיהָ, וְהָאִישׁ שָׁחוֹר וְאָרוֹךְ קוֹמָה וּפָנָיו לְבָנִים וְרָזִים; וַיִּחַר אַף סָרַתּוּסְטְרָא מְאֹד מְאֹד עַל הָאִישׁ הַזֶּה. וְאֶל לִבּוֹ אָמַר: „הִנֵּה פֹה יוֹשֵׁב הַיָּגוֹן וּמִתְכַּסֶּה בָּאֵפֶר, וְאוּלָם חַי אָנִי אִם אֵין זֶה מִן הַכֹּהֲנִים: אֲבָל מַה לָּאֵלֶּה בִּגְבוּלוֹת מֶמְשַׁלְתִּי?

אוֹי לִי! כִּמְעַט נִמְלַטְתִּי עַל נַפְשִׁי מִן הַקּוֹסֵם הַלָּז וְהִנֵּה זֶה מְכַשֵּׁף שֵׁנִי לִקְרָאתִי בַּדָּרֶךְ –

– יִדְּעוֹנִי הוּא אוֹ עֹשֶׂה לְהָטִים אוֹ עֹשֶׂה מוֹפְתִים בְּחֶסֶד אֱלֹהִים אוֹ מַלְשִׁין רָע עַל הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּשָׂרוֹ מָשׁוּחַ, וְשָׂטָן אַיִן אֲשֶׁר יִקַּח אוֹתוֹ!

אָכֵן בְּכָל־מָקוֹם אֲשֶׁר נִדְרַשׁ הַשָּׂטָן לָנוּ, שָׁם אֵינֶנּוּ: תָּמִיד וּבְכָל עֵת מְאַחֵר הַגַּמָּד הָאָרוּר הַזֶּה נְכֵה הָרַגְלַיִם!" –

וְסָרַתּוּסְטְרָא מְקַלֵּל כָּכָה בְּלִבּוֹ בְּקֹצֶר נַפְשׁוֹ וּמְבַקֵּשׁ עֵצָה לִפְסֹחַ עַל הָאִישׁ הַשָּׁחֹר וּלְהִמָּלֵט טֶרֶם יִרְאֵהוּ, וְאוּלָם אַחֶרֶת קָמָה וַתֶּהִי. כִּי בְרֶגַע הַהוּא נָשָׂא גַם הָאִישׁ הַיּוֹשֵׁב אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת סָרַתּוּסְטְרָא, וַיְהִי מַרְאֵה פָנָיו כְּאִישׁ אֲשֶׁר בָּא לוֹ אֹשֶׁר פִּתְאֹם, וַיָּגִיחַ מִמְּקוֹמוֹ וַיְּהַדֵּר אֶל סָרַתּוּסְטְרָא.

וּבְגִשְׁתּוֹ קָרָא: הֱיֵה מִי תִהְיֶה, אַתָּה הַהוֹלֵךְ! אוּלָם, הוֹשִׁיעָה נָּא לַתּוֹעֶה, הוֹשִׁיעָה נָא לְאִישׁ זָקֵן וּמְבַקֵּשׁ, וְלֹא יִפּוֹל פֹּה בְּרָעָה!

זָר לִי וְרָחוֹק הָעוֹלָם הַזֶּה, וְגַם חַיּוֹת רָעוֹת שָׁמַעְתִּי מְיַלְלוֹת; וְזֶה אֲשֶׁר הָיָה עִם כֹּחוֹ לִהְיוֹת לִי פֹּה לְמַחְסֶה אֵינֶנּוּ גַם הוּא עוֹד.

בִּקַּשְׁתִּי אֶת הַצַּדִּיק הָאַחֲרוֹן, אֶת הָאִישׁ הַקָּדוֹשׁ וְהַבּוֹדֵד, אֲשֶׁר בִּהְיוֹתוֹ בּוֹדֵד בְּיַעֲרוֹ לֹא שָׁמְעָה אָזְנוֹ דָּבָר מִכָּל אֲשֶׁר יוֹדַעַת עַתָּה כָּל־הָאָרֶץ.

וְזָרַתּוּסְטְרָא קָרָא: „מָה הַדָּבָר אֲשֶׁר כָּל הָאָרֶץ יוֹדַעַת עַתָּה – הַאִם זֶה אֵפוֹא כִּי אֵין עוֹד הָאֱלֹהִים הַיָּשָׁן חַי, אֲשֶׁר בּוֹ הֶאֱמִינוּ לְפָנִים כָּל בְּנֵי הָאָרֶץ?"

וְהָאִישׁ הַזָּקֵן עָנָה וַיֵּאָנַח: „לָמָּה תִשְׁאַל וְאַתָּה יָדַעְתָּה! אֶת הָאֱלֹהִים הַיָּשָׁן הַזֶּה עָבַדְתִּי עַד רִגְעוֹ הָאַחֲרוֹן.

וְעַתָּה הִנֵּה נִשְׁאַרְתִּי בְּאֵין עֲבוֹדָה וּבְאֵין אָדוֹן, וּבְכָל־זֶה לֹא יָצָאתִי לַחָפְשִׁי, וְגַם אֵינֶנִּי עָלֵז עוֹד אַף רֶגַע אֶחָד זוּלָתִי רַק בְּזִכְרוֹנוֹתַי.

וְלָכֵן יָרַדְתִּי אֶל הֶהָרִים הָאֵלֶּה לְבַעֲבוּר אָשׁוּב וְאֶעֱשֶׂה לִי חַג, כַּאֲשֶׁר יָאֲתָה לְכֹהֵן־גָּדוֹל וְאָב לְמִקְדָּשׁ, כִּי דַּע לְךָ: הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הָאַחֲרוֹן אָנֹכִי! – חַג אָמַרְתִּי לַעֲשׂוֹת לִי לְזִכְרוֹנוֹת קְדוֹשִׁים וְלַעֲבוֹדוֹת אֱלֹהִים.

וְעַתָּה הִנֵּה מֵת גַּם הוּא, זֶה הַצַּדִּיק מִכָּל צַדִּיקֵי הָאָרֶץ, זֶה קְדוֹשׁ הַיַּעַר, אֲשֶׁר עָבַד תָּמִיד אֶת אֱלֹהָיו מִדֵּי זַמְּרוֹ וּמִדֵּי הֲמוֹתוֹ.

וַאֲנִי בְּמָצְאִי אֶת סֻכָּתוֹ לֹא מָצָאתִי אוֹתוֹ גַּם הוּא – זוּלָתִי שְׁנֵי זְאֵבִים אֲשֶׁר הֵילִילוּ שָׁם עַל מוֹתוֹ – כִּי כָל הַחַיּוֹת אֲהֵבוּהוּ. אָז בָּרַחְתִּי עַל נַפְשִׁי.

הַלְחִנָּם בָּאתִי אֵפוֹא אֶל הַיְּעָרוֹת וְאֶל הֶהָרִים הָאֵלֶּה?

אָז חָלַטְתִּי בְּלִבִּי לְבַקֵּשׁ לִי אַחֵר: אֶת הַצַּדִּיק מִכָּל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אֵ י נָ ם מַאֲמִינִים בֵּאלֹהִים – אֶת סָרַתּוּסְטְרָא!"

כָּכָה דִּבֵּר הַזָּקֵן וַיְּחַדּוֹר בְּעֵינוֹ אֶל הָעוֹמֵד לְפָנָיו, וְסָרַתּוּסְטְרָא אָחַז בְּכַף יַד הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַיִּתְבּוֹנֵן אֵלֶיהָ רְגָעִים אֲחָדִים וַיִּשְׁתָּאֶה אֵלֶיהָ.

וְאַחֲרֵי כֵן אָמַר: „הַבִּיטָה נָא וּרְאֵה, נְשׂוּא פָּנִים, מַה יָּפָה וּמָה אֲרֻכָּה כַף יָדֶךָ! הִנֵּה זֹאת כַּף יַד אִישׁ אֲשֶׁר חִלְּקָה בְרָכוֹת תָּמִיד! וְעַתָּה הִנֵּה הִיא מַחֲזִיקָה בְּכֹחַ אֶת הָאִישׁ אֲשֶׁר אַתָּה מְבַקֵּשׁ: אוֹתִי – אֶת סָרַתּוּסְטְרָא.

אֲנִי הָאִישׁ – אֲנִי סָרַתּוּסְטְרָא אֵין־אֱלֹהִים הָאוֹמֵר: מִי אֵין־אֱלֹהִים יוֹתֵר מִמֶּנִּי, אֲשֶׁר אוּכַל עוֹד לִשְׂמוֹחַ עַל תּוֹרָתוֹ?"

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וּבְעֵינָיו חָדַר לְכָל הַמַּחֲשָׁבוֹת וּלְכָל סִתְרֵי הַמַּחֲשָׁבוֹת אֲשֶׁר לַכֹּהֵן הַגָּדוֹל. וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הֶחֱרִישׁ רְגָעִים אֲחָדִים וְאַחֲרֵי כֵן אָמַר:

„מִי אִישׁ אֲשֶׁר הִרְבָּה לְאַהֲבָה אוֹתוֹ מִכֹּל וְלִרְכוֹשׁ אוֹתוֹ מִכֹּל – וְהָיְתָה גַּם אֲבֵדָתוֹ גְּדוֹלָה וְרַבָּה מִכֹּל –:

– הַאֻמְנָם אֵין אָנֹכִי עַתָּה אֵין־אֱלֹהִים יוֹתֵר מִמְּךָ? וְאוּלָם מִי זֶה יִשְׂמַח עַל זֶה!" –

וְסָרַתּוּסְטְרָא הֶעֱמִיק לַחֲשׁוֹב וַיְהִי מַחֲרִישׁ רְגָעִים אֲחָדִים, וְאַחֲרֵי כֵן שָׁאַל: „הַעַד רִגְעוֹ הָאַחֲרוֹן עֲבַדְתּוֹ? וְגַם אֻמְנָם יָדַעְתָּ אֵ י כָ כָ ה מֵת? הַאֱמֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר אוֹמְרִים, כִּי שֶׁחֶמְלָה חִנְּקָה אוֹתוֹ,

– כִּי רָאָה אֶ ת הָ אָ דָ ם תָּלוּי עַל הַצְּלָב, וְרוּחוֹ קָצְרָה בוֹ מֵרְאוֹת אֲשֶׁר הָאַהֲבָה לָאָדָם הָיְתָה לוֹ לִשְׁאוֹל וְאַחֲרֵי־כֵן גַּם לַמָּוֶת?" – –

וְהַכֹּהֵן הַזָּקֵן לֹא עָנָה דָבָר כִּי־אִם הִבִּיט לָאָרֶץ נִכְלָם וְקוֹדֵר.

וְסָרַתּוּסְטְרָא חָשַׁב רְגָעִים אֲחָדִים וְלֹא חָדַל מֵהַבִּיט

אֶל פְּנֵי הָאִישׁ הַזָּקֵן יָשָׁר אֶל תּוֹךְ עֵינוֹ, וְאַחֲרֵי כֵן אָמַר: „הֶרֶף מִמֶּנּוּ!

הֶרֶף מִמֶּנּוּ, כִּי מֵת. אָכֵן מְדַבֵּר אַתָּה רַק טוֹבוֹת עַל הַמֵּת, וְהִיא תְכַבֶּדְךָ, וְאוּלָם כָּמוֹנִי הֲלֹא יָדַעְתָּ גַּם אַתָּה אֵת אֲשֶׁר הָיָה וְכִי דְרָכִים נִפְלָאִים הָלָךְ".

וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הִצְהִיל אֶת־פָּנָיו וַיִּקְרָא: „הֲלֹא רַק שָׁלֹשׁ עֵינַיִם אֲנַחְנוּ פֹה (כִּי הָיָה עִוֵּר בְּעֵינוֹ הָאַחַת), וְלָכֵן אַגִּידָה נָא אֶת כָּל לִבִּי: בִּדְבָרִים עַל אוֹדוֹת הָאֱלֹהִים חָפְשִׁי אָנֹכִי בְּמַחְשְׁבוֹתַי גַּם מִסָּרַתוּסְטְרָא – וְאַף יֵשׁ לִי הַצְּדָקָה לִהְיוֹת כָּכָה.

אַהֲבָתִי עָבְדָה אוֹתוֹ שָׁנִים רַבּוֹת וְחָפְצִי נִכְנָע תָּמִיד מִלִּפְנֵי חֶפְצוֹ. וְאוּלָם מִי עֶבֶד חָרוּץ, וְיָדַע זֶה אֶת־כָּל אֲשֶׁר עִם אֲדוֹנוֹ, וְיֵשׁ כִּי יֵדַע גַּם אֶת הַנִּסְתָּר מֵאֲדוֹנוֹ בְּנַפְשׁוֹ.

אֱלֹהֵי תַעֲלוּמוֹת הָיָה אֱלֹהִים זֶה וַיֶּאֱהַב סְתָרִים. אָכֵן גַּם בֵּן לֹא הוֹלִיד בִּלְתִּי אִם בְּלֶכְתּוֹ עֲקַלְקַלּוֹת. עַל פִּתְחֵי אֱמוּנַת דָּתוֹ נִצֶּבֶת הַזְּנוּת. –

מִי אֲשֶׁר יִקְרָא לוֹ אֱלֹהֵי אַהֲבָה, לֹא יַחְשֹׁב גְּדוֹלוֹת עַל־דְּבַר הָאַהֲבָה. הַאִם לֹא חָפֵץ אֱלֹהִים זֶה לִהְיוֹת גַּם לְשׁוֹפֵט? וְאוּלָם מִי אֲשֶׁר יֶאֱהַב – וְאָהַב זֶה מֵעֵבֶר לְשָׂכָר וּגְמוּל.

וֵאלֹהִים זֶה, אֲשֶׁר מֵאֶרֶץ הַקֶּדֶם בָּא, בְּעוֹדוֹ צָעִיר וַיְהִי אֵל קָשֶׁה וְנוֹקֵם וַיִּבֶן לוֹ שְׁאוֹל לְשִׂמְחַת נֶפֶשׁ אֱהוּבָיו.

וְאַחַר כֵּן בָּא הַיָּמִים וַיִּזְקַן וַיֵּרַךְ וַיֵּהָפֵךְ לְבַעַל חֶמְלָה, וַיִּדְמֶה יוֹתֵר לְאָב־זָקֵן מִהְיוֹתוֹ דֹמֶה לְאָב, וְיוֹתֵר מִזֶּה דָמָה לְאֵם זְקֵנָה כְּפוּפָה וּמִתְנוֹדֶדֶת.

כָּכָה יָשַׁב נוֹבֵל כֻּלּוֹ בְּפִנַּת תַּנּוּרוֹ וְלִבּוֹ דָאַב בּוֹ עַל רַגְלָיו הָעֲיֵפוֹת וְנַפְשׁוֹ עֲיֵפָה לְעוֹלָם כֻּלּוֹ וְחֶפְצוֹ בּוֹ עָיֵף גַּם הוּא, אָז בָּא הַיּוֹם וְהוּא נֶחֱנַק אֶל חֶמְלָתוֹ הַגְּדוֹלָה". ––

וְסָרַתּוּסְטְרָא קָרָא: „הַבְעֵינֶיךָ רָאִיתָ אֶת־כָּל זֹאת? אוֹ רַק דִּמִּיתָ כִּי כָכָה הַדָּבָר אוֹ כִּי כָכָה הָיָה וְגַם – אַחֶרֶת הָיְתָה? כִּי הִנֵּה בְּמוֹת אֵלִים וָמֵתוּ עַל־פִּי אָפְנֵי מָוֶת שׁוֹנִים!

וְאוּלָם יְהִי כֵן אוֹ כֵן, יְהִי אֲשֶׁר יְהִי, – הֲלֹא מֵת וְאֵינֶנּוּ! אָכֵן הָיָה תָמִיד לְזָרָא לְאָזְנַי וּלְעֵינַי – רָעָה מְאֹאת לֹא אוֹבֶה לְדַבֵּר בּוֹ אַחֲרֵי מוֹתוֹ.

אָהַבְתִּי אֶת־כָּל אֲשֶׁר מַרְאֵהוּ בָהִיר וּדְבָרוֹ יָשָׁר; וְזֶה– הֲלֹא כָמוֹנִי יָדַעְתָּה, אַתָּה הַכֹּהֵן הַזָּקֵן: הָיָה בוֹ מֵאֲשֶׁר יֶשְׁנוֹ גַם לְךָ, אֹרַח־כֹּהֲנִים הָיָה לוֹ – וְלִדְבָרָיו הָיוּ תָמִיד פָּנִים שׁוֹנוֹת.

וְגַם סָתוּם הָיָה בִּדְבָרָיו. לָמָּה קָצַף עָלֵינוּ חֲבוּר קָצֶף זֶה, אִם הֲבִינֹנוּ אֶת־דְּבָרָיו לֹא כְּמַחְשְׁבוֹתָיו? לָמָּה לֹא דִבֶּר אֵלֵינוּ בְשָׂפָה בְרוּרָה?

וְאִם אֲשֵׁמוֹת בָּזֶה אָזְנֵינוּ – לָמָּה זֶה נָטַע לָנוּ אָזְנַיִם אֲשֶׁר לֹא יֵיטִיבוּ לִשְׁמוֹעַ? וְאִם טִיט יָוֵן בְּאָזְנֵינוּ – הֲלֹא תַגִּידוּ, מִי שָׂם אוֹתוֹ בְאָזְנֵינוּ?

יוֹצֵר חָרָשׁ זֶה לֹא לָמַד הֵיטֵב אֶת־מְלַאכְתּוֹ, וְעַל־כֵּן פָּעֳלוֹ לֹא הִצְלִיחַ! אֲבָל כִּי נָקֹם לָקַח מֵחֲרָשֵׂי הַסִּירִים וּמִמַּעֲשֵׂי יָדָיו עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא הִצְלִיחוּ – הֲלֹא פֶּשַׁע הוּא לְנֶגֶד הַטַּעַם הַטּוֹב.

כִּי יֵשׁ טַעַם טוֹב גַּם בָּאֱמוּנָה וּבַדָּת – וְזֶה קָרָא: חֲדַל לְךָ מֵאֱלֹהִים כָּזֶה! נִבְחַר הֱיוֹת בְּאֵין אֱלֹהִים וְנִבְחַר לְאָדָם לְנַצֵּחַ עַל גּוֹרָלוֹ בְּעֶצֶם יָדוֹ וְנִבְחַר הֱיוֹת סָכָל וְנִבְחַר הֱיוֹת לֵאלֹהִים בְּנַפְשׁוֹ!"

וְהַכֹּהֵן הַזָּקֵן קָרָא, וְאָזְנָיו הָיוּ קַשּׁוּבוֹת מְאֹד: „מָה אָנֹכִי שׁוֹמֵעַ! אָכֵן אִי־אֱמוּנָה אֲשֶׁר כָּזֹאת, סָרַתּוּסְטְרָא, תַּעֲשֶׂה אוֹתְךָ לְצַדִּיק שֶׁבְּעָתַיִם מֵאֲשֶׁר חָשַׁבְתָּ! הֲלֹא רַק אַחַד אֱלֹהִים

היושב בקרבך הביאך עד אי־אמונתך.

האם לא צדקתך היא אשר הביאתך עד הלום לבלתי האמין עוד באלהים? וישרתך בך עד בלי כל מדה הלא היא אשר תוליכך גם מעבר לטוב ולרע!

ראה נא: מה זה יבצר עוד ממך? הנה לך עינים ויד־ים יפה, והם מאד ומנצח נכונים לברך. הן לא ביד לבדה יברך איש.

אכן תאמר בפיך: אין עוד כמוך איש אין־אלהים, ואולם בקרבתך אחוש בסתר ריח קדש, ריח ניחוח, מלא ברכות; מה טוב לי פה ומה נעים לי פה!

תן נא, סרתוסטרא, ואהיה לך לאורח ולו רק לילה אחד! אין מקום על־פני האדמה אשר ייטב לי שם מאשר אצלך!" —

וסרתוסטרא השתאה מאד ויען: "אמן, לו יהי כדבריך! הנה פה הדרך עלה ושם מערת סרתוסטרא.

בכל־לבי אמרתי להנהיגך בעצם ידי עד למעוני, אתה הנכבד, כי אהבתי את האנשים הצדיקים. ואולם קול זעקת שבר קרא לי עתה ללכת מעמך מהרה.

בגבול ממשלתי לא יאנה לאיש רע; חף טוב לכל מערתי. ויותר מכל חפצתי לשוב ולעודד את־כל נכאה ולהקימו על אדמה מוצקה ועל רגלים מוצקות.

אבל מי זה יקח מעל שכמך את־רוח תוגתך אתה? רפיתי מעשות כזאת. הן רב מדי הבה תחכה עד־כי יעורר לך איש את אלהיך.

כי האלהים הישן הזה איננו עוד בחיים: מת אלהים זה עד היסוד בו." —

כה אמר סרתוסטרא.

* *
*

הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם.

וְרַגְלֵי סָרַתּוּסְטְרָא חָפְזוּ שֵׁנִית דֶּרֶךְ הָרִים וִיעָרוֹת וְעֵינָיו בִּקְשׁוּ וְלֹא חָדְלוּ, וְאֶת־הָאִישׁ, אֲשֶׁר חָפְצוּ לִרְאוֹת, לֹא רָאוּ: אֶת־הַכּוֹאֵב הַגָּדוֹל אֲשֶׁר נָתַן אֶת־זַעֲקַת הַשֶּׁבֶר הַגְּדוֹלָה. אוּלָם בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ עָלְזוּ כִלְיוֹתָיו בְּקִרְבּוֹ וַיְהִי מָלֵא תוֹדָה, וְאֶל־לִבּוֹ אָמַר: „מָה רַבּוּ הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר נָתַן לִי הַיּוֹם הַזֶּה עֵקֶב הָרָעוֹת אֲשֶׁר בָּהֵן הֵחֵל! מַה נִּפְלָאִים אַנְשֵׁי שִׂיחִי כֻּלָּם אֲשֶׁר פָּגַעְתִּי הַיּוֹם!

יָמִים רַבִּים אֶגְרֹם עוֹד דִּבְרֵיהֶם כְּמוֹ גַרְגְּרִים טוֹבִים; עַד דַּק תִּטְחַנֵם שִׁנַּי וְתִגְרְסֵם, עַד־יָזוּבוּ כְּמוֹ חָלָב לְתוֹךְ נִשְׁמָתִי!" —

וְהַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ עָלֶיהָ סָרַתּוּסְטְרָא נָטְתָה שֵׁנִית מֵאַחֲרֵי אַחַד הַסְּלָעִים, אָז שֻׁנּוּ פִּתְאֹם פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ מִסָּבִיב, וְהוּא בָּא עַד אַדְמַת מֶמְשֶׁלֶת הַמָּוֶת. אָז הִבִּיט וַיַּרְא וְהִנֵּה מְצֻקֵי סְלָעִים שְׁחוֹרִים וַאֲדֻמִּים עֲלֵיהֶם הַשְּׁמָמָה וְאֵין חָצִיר וְאֵין עֵץ וְאֵין קוֹל צִפּוֹר עוֹד. כִּי הָיָה הַמָּקוֹם הַזֶּה מְקוֹם בִּקְעָה, אֲשֶׁר נִמְלְטוּ מִפָּנֶיהָ כָּל הַחַיּוֹת וְגַם הַטּוֹרְפוֹת; וְרַק יֵשׁ אֲשֶׁר נְחָשִׁים בְּזוּיֵי מַרְאֶה וְעָבֵי גָחוֹן וִירוֹקִים בָּאוּ עַד הֲלוֹם לְעֵת זִקְנָתָם לְבַעֲבוּר יָמוּתוּ פֹה. לָכֵן קָרְאוּ הָרוֹעִים לַבִּקְעָה הַזֹּאת: מוֹת־נְחָשִׁים.

וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׁקַע בְּזִכָּרוֹן שָׁחוֹר, כִּי הָיָה פִּתְאֹם עִם־לִבּוֹ, אֲשֶׁר כְּבָר עָמֹד עָמַד פַּעַם בַּבִּקְעָה הַזֹּאת, וַיִּטֹּל מַשָּׂא

כְּבָר רָבַץ עַל מַחְשְׁבוֹתָיו. וַיְהִי הוּא מִתְנַהֵל פִּתְאֹם לְאַט וּמֵרֶגַע לְרֶגַע לָאַט בְּלֶכְתּוֹ, עַד־כִּי עָמַד דּוּמָם. אָז נָשָׂא אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה דְבַר־מָה רוֹבֵץ עַל הַדֶּרֶךְ, אֲשֶׁר תָּאֳרוֹ כְּאָדָם וַאֲשֶׁר אָדָם אֵינֶנּוּ. וַאֲשֶׁר אֵין עֲרוֹךְ לוֹ בִּדְבָרִים. וּפִתְאֹם נָפְלָה עַל סָרַתּוּסְטְרָא הַכְּלִמָּה הַגְּדוֹלָה עַל־דְּבַר אֲשֶׁר רָאָה מַרְאֶה כָּזֶה, וַיִּתְאַדֵּם עַד לְמַעְלָה שַׂעֲרוֹתָיו הַלְּבָנוֹת, וַיֶּפֶן אֶת עֵינוֹ מִשָּׁם וַיִּשָּׂא אֶת רַגְלָיו לְבַעֲבוּר עֲזֹב אֶת הַמָּקוֹם הַנּוֹרָא הַזֶּה. אָז בָּאָה רוּחַ חַיִּים בַּמִּדְבָּר הַמֵּת הַזֶּה: מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה עָלָה הַקּוֹל, עַרְעֵר וְגַרְגֵּר, כְּקוֹל מַיִם רַבִּים בַּלַּיְלָה הַמְעַרְעֲרִים וּמְגַרְגְּרִים בְּצִנּוֹרוֹת מַיִם סְתוּמִים; וְאַחַר כֵּן הָיָה הַקּוֹל לְקוֹל אָדָם וּלְדִבְרֵי אָדָם: — וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים:

„סָרַתּוּסְטְרָא, סָרַתּוּסְטְרָא! חוּדָה אֶת חִידָתִי! פְּתַח פִּיךָ וְהַגֵּד: מַה הַנְּקָמָה מִן הָעֵד הָרֹאֶה?"

„כִּי הֲלוֹם מְשַׁכְתִּיךָ, וּפֹה חֶלְקַת הַקֶּרַח! הִשָּׁמֵר נָא פֶּן תִּשָּׁבַרְנָה פֹּה רַגְלֵי גַאֲוָתְךָ!

אָמַרְתָּ בְּלִבְּךָ: חָכַמְתִּי — אַתָּה סָרַתּוּסְטְרָא הַגֵּאֶה! כִּי־עַתָּה חוּדָה נָא אֶת חִידָתִי, אַתָּה הַמְפַצֵּחַ אֱגוֹזִים קָשִׁים, — חוּדָה אֶת הַחִידָה אֲשֶׁר אֲנִי הִיא הַחִידָה! הַגִּידָה נָא: מִי אָנֹכִי?"

— וּבִשְׁמוֹעַ סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה — הֲיָדַעְתֶּם אֶת אֲשֶׁר נַעֲשָׂה בְּקֶרֶב לִבּוֹ? נָפְלָה עָלָיו יַד הַחֶמְלָה, וַיִּפֹּל פִּתְאֹם מְלֹא קוֹמָתוֹ אַרְצָה כָּאֵלָה אֲשֶׁר יָמִים רַבִּים עָמְדָה בִּפְנֵי חוֹצְבֶיהָ וְלֹא נָעָה וְלֹא זָעָה, — וּפִתְאֹם רָעֲשָׁה לָאָרֶץ, נָפְלָה, רָבְצָה כֻלָּהּ בִּמְלֹא כָבְדָהּ, לְחֶרְדַּת הָאֲנָשִׁים גַּם הֵם אֲשֶׁר אָמְרוּ לְהַפִּילָהּ. אוּלָם בְּעוֹד רֶגַע שָׁב וַיִּתְעוֹדֵד וַיָּקָם מֵעַל הָאֲדָמָה וַיַּעֲמוֹד וּפָנָיו הָיוּ קָשִׁים.

וְאַחַר כֵּן דִּבֵּר בְּקוֹל נְחוּשָׁה לֵאמֹר: „אָמְנָם הִכַּרְתִּיךָ:

אַתָּה הוּא רוֹצֵחַ הָאֱלֹהִים! תְּנֵנִי וְאֵלֵךְ.

לֹא יָכֹלְתָּ נְשֹׂא אֶת־זֶה אֲשֶׁר רָאָה אוֹתְךָ – אֲשֶׁר תָּמִיד רָאָה אוֹתְךָ וְאֶת־כָּל כִּלְיוֹתֶיךָ עַד הַשֹּׁרֶשׁ, אַתָּה הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם! לָכֵן נָקֹם לָקַחְתָּ מִן הָעֵד הָרֹאֶה הַזֶּה!"

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּפֶן כֹּה וָכֹה וַיֹּאמֶר לְהִמָּלֵט. וְאוּלָם זֶה אֲשֶׁר אֵין עֲרוֹךְ לוֹ אָחַז אוֹתוֹ בִּכְנַף שִׂמְלָתוֹ וַיָּשָׁב שֵׁנִית לְגַרְגֵּר כִּגְרוֹנוֹ וּלְבַקֵּשׁ לוֹ מִלִּים וְאַחַר־כֵּן צָעַק: "עֲמוֹד!"

– עֲמוֹד! אַל נָא תַעֲבוֹר מִזֶּה! אָכֵן חֲקַרְתִּיהָ וְיָדַעְתִּי עַתָּה אֶת הַגַּרְזֶן אֲשֶׁר הִפִּלְךָ אָרְצָה: אַשְׁרֶיךָ, סָרַתּוּסְטְרָא, כִּי שַׁבְתָּ וַתָּקָם!

יָדַעְתִּי הֵיטֵב: אַתָּה חֲקַרְתָּ אֶת נֶפֶשׁ הָאִישׁ אֲשֶׁר הֱמִיתוֹ – אֶת־נֶפֶשׁ רוֹצֵחַ הָאֱלֹהִים. וְעַתָּה עֲמוֹד! שֵׁב נָא עַל יָדִי, כִּי לֹא רֵיק הוּא מִמֶּנּוּ.

הֵן אֶל־מִי אָמַרְתִּי לָלֶכֶת, אִם לֹא אֵלֶיךָ? עֲמֹד פֹּה וְשֵׁב נָא עִמִּי! וְאוּלָם אַל נָא תַּבֵּט אֶל פָּנַי! כַּבֵּד נָא־אֶת רֹעַ תָּאֳרִי!

רְדָפוּנִי – וְעַתָּה אַתָּה מְנוּסִי הָאַחֲרוֹן. לֹא בְשִׂנְאָתָם רְדָפוּנִי וְגַם לֹא עַל יְדֵי מַלְאֲכֵיהֶם הָאַכְזָרִים: – הֵן לְרָדְפָם רַק לְעַגְתִּי וָאֱהִי גֵא וְשָׂמֵחַ! –

הַאִם לֹא רָאוּ תָמִיד בְּרָכָה בְּחַיֵּיהֶם רַק אֵלֶּה־אֲשֶׁר רָדְפוּ הֵיטֵב? וּמִי הָאִישׁ אֲשֶׁר לָמַד לִרְדֹּף הֵיטֵב וְלָמַד זֶה עַל־נְקַלָּה לִהְיוֹת הוֹלֵךְ אַחֲרֵי מִשְׁנֵהוּ – כִּי עַל־כֵּן הוּא מֵאַחֲרָיו! וְאוּלָם חֶמְלָתָם הִיא –

חֶמְלָתָם הִיא אֲשֶׁר מִפָּנֶיהָ אָנֹכִי בוֹרֵחַ וַאֲשֶׁר מִלְּפָנֶיהָ אָנֹכִי נִמְלָט אֵלֶיךָ. הֱיֵה לִי מַחֲסֶה, סָרַתּוּסְטְרָא, אַתָּה מְנוּסִי הָאַחֲרוֹן, אַתָּה הַיָּחִיד אֲשֶׁר חֲקַרְתָּנִי:

חֲקַרְתָּ אֶת נֶפֶשׁ הָאִישׁ אֲשֶׁר הֵמִית אוֹתוֹ. שְׁבָה

פִּי עַמּוּדַי! וְאִם יֵשׁ עִם לְבָבְךָ לָלֶכֶת, אַתָּה קְצַר־הָרוּחַ,
אַל נָא תֵּלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר בָּאתִי בָהּ. הַדֶּרֶךְ הַזֹּאת רָעָה.

הִתְאַנֵּף כִּי עַל־דְּבַר אֲשֶׁר הֶאֱרַכְתִּי לְדַבֵּר בְּךָ וּלְהַדְבִּיר אִתְּךָ; וְעַל־דְּבַר אֲשֶׁר הָיִיתִי לְךָ לְיוֹעֵץ; אֲבָל דַּע לְךָ, כִּי אָנֹכִי הוּא, הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם,
– אֲשֶׁר לוֹ גַּם הָרַגְלַיִם הַגְּדוֹלוֹת וְהַכְּבֵדוֹת מִכָּל־אִישׁ.
בְּכָל מָקוֹם אֲשֶׁר אָנֹכִי הָלַכְתִּי בּוֹ, שָׁם הַדֶּרֶךְ רָעָה.
אֶת־כָּל הַדְּרָכִים דָּרַכְתִּי עַד לְהָמִית וְעַד הַשְׁחִיתָן כָּלִיל.

וְאוּלָם כִּי עָבַרְתָּ עַל פָּנַי מַחֲרִישׁ וְכִי הֶאְדִּימוּ פָּנֶיךָ בִּכְלִמָּתְךָ וַאֲנִי רָאִיתִי כָּל־זֹאת: בָּזֹאת הִכַּרְתִּיךָ כִּי אַתָּה הוּא סָרַתּוּסְטְרָא.

לוּ הָיָה אַחֵר תַּחְתֶּיךָ, כִּי־אָז הִשְׁלִיךְ אֶל תּוֹךְ הֵיקִי אֶת נִדְבָתוֹ, אֶת הַחֶמְלָה אֲשֶׁר לוֹ, אִם בְּמַבַּט עֵינוֹ, וְאִם בְּאִמְרֵי־פִיו. וְאוּלָם לַדָּבָר הַזֶּה אֵינֶנִּי עָנִי דַּיִּי – וְאֶת זֹאת הִכַּרְתָּ אַתָּה.

– לַדָּבָר הַזֶּה עָשִׁיר אָנֹכִי רַב מִדַּי: עָשִׁיר בִּגְדוֹלוֹת, בְּנוֹרָאוֹת, בְּסֶחִי וּמָאוֹס וּבְכָל אֲשֶׁר אֵין לוֹ עֲרוֹךְ בִּדְבָרִים! כְּלִמָּתְךָ, סָרַתּוּסְטְרָא, הִיא אֲשֶׁר כִּבְּדָה אוֹתִי!

בְּעוֹר בְּשָׂרִי נִמְלַטְתִּי מִפְּנֵי הֲמוֹן הַהוֹמְלִים – לְמַעַן אֶמְצָא אֶת הָאֶחָד וְהַיָּחִיד הַמּוֹרֶה כַּיּוֹם הַזֶּה כִּי „אֵין חֶמְלָה בִּלְתִּי־אִם עֹל וּמַשָּׂא" – לְמַעַן אֶמְצָא אוֹתְךָ סָרַתּוּסְטְרָא!

– אִם חֶמְלַת אֱלֹהִים וְאִם חֶמְלַת אָדָם: כָּל־חֶמְלָה אֵינֶנָּה בִּלְתִּי־אִם לְמוֹקֵשׁ לְכָל־כְּלִמָּה. וְגַם לֹא חֵפֶץ הוֹשִׁיעַ נִבְחָר שֶׁבְּעָתַיִם מִן הַצְּדָקָה הַלֵּזוּ הַמִּתְרַפֶּקֶת עַל אִישׁ.

וְאוּלָם רַק הַחֶמְלָה הִיא אֲשֶׁר נֶחְשְׁבָה כַּיּוֹם הַזֶּה לִצְדָקָה בְּעֵינֵי כָּל הַקְּטַנִּים: כִּי אֵין לָהֶם יִרְאַת כָּבוֹד מִפְּנֵי אָסוֹן גָּדוֹל וּמִפְּנֵי סֶחִי וּמָאוֹס גָּדוֹל וּמִפְּנֵי מוּם גָּדוֹל.

מֵעַל כָּל אֵלֶּה וָהָלְאָה אָנֹכִי מַבִּיט, כַּאֲשֶׁר יַבִּיט

הַכֶּלֶב מֵעַל גַּבֵּי עֶדְרֵי צֹאן הוֹמִיּוֹת וָהָלְאָה. אֲנָשִׁים קְטַנִּים הֵם כְּסוּיֵי שֵׂיבָה וּלְבוּשֵׁי צֶמֶר וּלְבוּשֵׁי תֹם.

כַּאֲשֶׁר יַבִּיט הַשָּׁלָךְ בְּבוֹז מֵעַל לִנְחָלִים שְׁטוּחִים וָהָלְאָה וְרֹאשׁוֹ נָטוּי הַצִּדָּה, כֵּן אָנֹכִי מַבִּיט וָהָלְאָה עַל הֲמוֹנֵי הַגַּלִּים וְהַדַּלִּים וְהַנְּשָׁמוֹת הַקְּטַנּוֹת כְּסוּיוֹת שֵׂיבָה.

רַב מִדַּי נִתְּנָה הַצְּדָקָה לַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה, עַד־כִּי בְּאַחֲרִיתָם נִתְּנָה לָהֶם גַּם הַמֶּמְשָׁלָה – וְעַתָּה הֵם מְלַמְּדִים לֵאמֹר: „רַק לַאֲשֶׁר יֹאמְרוּ הַקְּטַנִּים טוֹב וְהָיָה זֶה טוֹב".

וְ„אֱמֶת" יִקָּרֵא הַיּוֹם לַאֲשֶׁר אָמַר הַמַּטִּיף אֲשֶׁר יָצָא גַּם הוּא מִקֶּרֶב הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה; זֶה הַקָּדוֹשׁ הַזָּר וְזֶה הַמֵּלִיץ עַל הָאֲנָשִׁים הַקְּטַנִּים, אֲשֶׁר דִּבֵּר אֶל־נַפְשׁוֹ לֵאמֹר: „אָנֹכִי הוּא – הָאֱמֶת".

חֲדַל־עֲנָוָה זֶה אֲשֶׁר נָטַע זֶה מֵאָז גַּאֲוָה זָרָה בְּלֵב הָאֲנָשִׁים הַקְּטַנִּים – זֶה אֲשֶׁר לֹא־קְטַנָּה הָיְתָה שְׁגִיאָתוֹ מִדֵּי הוֹרוֹתוֹ לֵאמֹר: „אָנֹכִי הוּא – הָאֱמֶת".

הֲיֵשׁ כִּי עָנָה אִישׁ לַחֲדַל־עֲנָוָה דְּבָרִים רַבִּים מִדְּבָרֶיךָ? הֲלֹא אַתָּה הוּא, סָרַתּוּסְטְרָא, אֲשֶׁר עָבַרְתָּ עַל פָּנָיו וְאָמַרְתָּ: „לֹא! לֹא! וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים לֹא!"

וְאַתָּה הִזְהַרְתָּ מִפְּנֵי הַשְּׁגִיאָה הַזֹּאת, הָרִאשׁוֹן הָיִיתָ אֲשֶׁר הִזְהַרְתָּ מִפְּנֵי הַחֶמְלָה – לֹא אֶת כֻּלָּם וְלֹא אִישׁ כִּי־אִם אוֹתְךָ בְּנַפְשְׁךָ הִזְהַרְתָּ וְאֶת הַדּוֹמִים אֵלֶיךָ.

נִכְלָם אַתָּה מִפְּנֵי הַכְּלִמָּה אֲשֶׁר לַכְּאֵב הַגָּדוֹל – וְלָכֵן בְּרַבְּרְךָ אֶת דְּבָרֶיךָ לֵאמֹר: „מִן הַחֶמְלָה יוֹצֵאת עָב גְּדוֹלָה, וְאַתֶּם הִשָּׁמְרוּ לְנַפְשְׁכֶם, בְּנֵי אָדָם!"

– וּבְהוֹרוֹתְךָ לֵאמֹר: „אֲנָשִׁים קָשִׁים כָּל הַבֹּרְאִים, כָּל־אַהֲבָה יוֹשֶׁבֶת מִמַּעַל לְחֶמְלָתָם" אָז הִכַּרְתִּי, סָרַתּוּסְטְרָא, עַד־כַּמָּה אַתָּה מֵבִין אֶת אוֹתוֹת הָרוּחוֹת הַנּוֹשְׁבוֹת!

וְעַתָּה הִזָּהֶר־נָא גַם אֶת נַפְשְׁךָ אַתָּה מִפְּנֵי חֶמְלָתְךָ!
כִּי הִנֵּה רַבִּים עַתָּה בַּדֶּרֶךְ הַבָּאִים אֵלֶיךָ: כּאֲבִים וּפוֹסְחֵי עַל־סְעִפִּים וְנוֹאָשִׁים וְנוֹפְלֵי בִמְצוּלוֹת וְקִפְּאִים מִקֹּרַח –

הִנְנִי מַזְהִיר אוֹתְךָ גַם מִפָּנָי. מָצָאתָ אֶת הַנִּבְחָרָה וְהָאַכְזָרִיָּה מִכָּל חִידוֹתַי: אוֹתִי מָצָאתָ וְאֶת־כָּל מַעֲלָלַי חָקַרְתָּ. יוֹדֵעַ אָנֹכִי אֶת הַגַּרְזֶן הַמַּפִּילְךָ.

וְאוּלָם הוּא שׁוּמָה הָיְתָה עָלָיו לָמוּת: בְּעֵינַיִם הַבִּיט אֲשֶׁר רָאוּ אֶת־כֹּל – רָאָה אֶת מַעֲמַקֵּי הָאָדָם וְאֶת כָּל מַצְפּוּנָיו, אֶת חֶרְפָּתוֹ הַמְּסֻתָּרָה וְאֶת סְחִיוֹ הַנִּמְאָס.

וְחֶמְלָתוֹ לֹא יָדְעָה כְלִמָּה: אֶל כָּל פִּנּוֹתָיו הַנִּמְאָסוֹת הִתְגַּנֵּב לָבוֹא. וָזֶה הַמִּתְאַוֶּה לְתַעֲלֻמוֹת מֵאֵין כָּמוֹהוּ, זֶה רֹאשׁ הַחוֹדְרִים לְכָל מִקְצוֹעַ, זֶה רֹאשׁ הַחוֹמְלִים – שׁוּמָה הָיְתָה עָלָיו לָמוּת.

תָּמִיד רָאָה אוֹתִי. כִּי עַל־כֵּן חָפַצְתִּי נָקֹם מִן הָעֵד הַזֶּה – אוֹ כִּי לֹא אוֹסִיף לִחְיוֹת גַּם אָנִי.

אֱלֹהִים אֲשֶׁר רָאָה אֶת־כֹּל וְגַם אֶת הָאָדָם – אֱלֹהִים כָּזֶה מוֹת יוּמָת! לֹא יִשָּׂא הָאָדָם, כִּי עֵד כָּזֶה יְחִי־ה".

כֹּה אָמַר הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם, וְסָרַתּוּסְטְרָא קָם וַיִּפֶן לָלֶכֶת, כִּי קָרָה אֲחָזַתּוּ עַד יְסוֹד כָּל קְרָבָיו.

וְאֶל הַדֹּבֵר בּוֹ אָמַר: "הוֹי אֱנוֹשׁ אֵין עֲרוֹךְ לוֹ! הִנֵּה הִזְהַרְתַּנִי מִפְּנֵי דַרְכְּךָ, וְלָכֵן אֶעֱשֶׂה נָא חֶסֶד עִמְּךָ גַּם אֲנִי אֲהַלֵּל אֶת־דַּרְכִּי אֵלֶיךָ. רְאֵה הִנֵּה שָׁם הַדֶּרֶךְ הָעֹלָה לִמְעָרַת סָרַתּוּסְטְרָא.

וּמְעָרָתִי גְּדוֹלָה וַעֲמֻקָּה וּפִנּוֹת לָהּ רַבּוֹת; גַּם הַמִּתְחַבֵּא מִכָּל הַמִּתְחַבְּאִים יִמְצָא שָׁם אֶת מַחֲבוֹאוֹ.

וְעַל יָדָהּ גַּם חֲוָחִים וּנְקִיקִים לְמֵאוֹת אֲשֶׁר יוּכַל לִשְׁרוֹץ שָׁם כָּל שׁוֹרֵץ וַאֲשֶׁר יָעוּף שָׁם כָּל מִתְעוֹפֵף וְתִנָּתֵר שָׁם כָּל הַחַיָּה הַמִּנַּתֶּרֶת.

וְאַתָּה הַנִּדָּח, אֲשֶׁר רֵאשִׁית הִדַּחְתָּ אֶת־נַפְשְׁךָ אַתָּה, הַאֵין עִם לִבְּךָ לָשֶׁבֶת בֵּין בְּנֵי אָדָם וְעִם חֶמְלַת אָדָם? כִּי עַתָּה תָּקוּם וַעֲשֵׂה כָמוֹנִי. רַבָּה תִּלְמַד גַּם מִמֶּנִּי דָבָר. רַק הָעֹשֶׂה – לוֹמֵד.

וְדִבַּרְתָּ רֵאשִׁית לְךָ וּבָרִאשׁוֹנָה עִם חַיּוֹתַי! הַגֵּאָה מִכָּל חַיָּה וְהָעֲרוּמָּה מִכָּל חַיָּה – הֲלֹא גַּם לִשְׁנֵינוּ אֵין בָּאָרֶץ יוֹעֵץ טוֹב מֵהֶן ו׳ –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וַיֵּלֶךְ לְדַרְכּוֹ, וְהוּא שָׁקוּעַ בְּמַחֲשָׁבוֹת וּמִתְנַהֵל לְאִטּוֹ שִׁבְעָתַיִם מִבָּרִאשׁוֹנָה: כִּי רַבַּת שָׁאַל אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא עַל־נְקַלָּה יָדַע לַעֲנוֹת.

וָזֶה אֲשֶׁר חָשַׁב בְּלִבּוֹ: „מַה דַּל הָאָדָם וּמַה נִּמְאָס, מַה מְּעַרְעַר וּמְגַרְגֵּר וּמַה מָּלֵא כְלִמָּה נִסְתָּרָה!

הִנֵּה יֵשׁ אֲשֶׁר אוֹמְרִים לִי, כִּי אוֹהֵב הָאָדָם אֶת נַפְשׁוֹ – אָכֵן עַד כַּמָּה תִּגְדַּל הָאַהֲבָה הַזֹּאת לְנַפְשׁוֹ! הֲלֹא רַב הַבּוּז אֲשֶׁר יָבוּז לָהּ!

וְגַם הָאִישׁ הַלָּזֶה הֲלֹא רַק אֶת נַפְשׁוֹ אָהֵב מִדֵּי בוּזוֹתוֹ אֶת נַפְשׁוֹ – אֹהֵב גָּדוֹל הוּא נֶחְשָׁב לִי וּבָז גָּדוֹל.

לֹא מָצָאתִי עַד כֹּה אִישׁ אֲשֶׁר בָּז אֶת נַפְשׁוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ – וְאוּלָם גַּם זֶה גֹדֶל. הַאֵין זֶה אֵפוֹא כִּי הָיָה זֶה הָאִישׁ הַנַּעֲלֶה אֲשֶׁר אֶת קוֹל זַעֲקָתוֹ שָׁמַעְתִּי?

אָהַבְתִּי אֶת הַבָּזִים הַגְּדוֹלִים. הָיָה הָאָדָם דָּבָר אֲשֶׁר עָלֵינוּ לְעוֹז וּלְהִתְגַּבֵּר עָלָיו עַד הִכָּחֲדוֹ״. – –

הֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר עָזַב סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם. וַיֵּקַר לוֹ מְאֹד. וַיֵּדַע כִּי בָדָד הוּא; כִּי קֹר רַב וַעֲזוּבָה גְדוֹלָה חָלְפוּ אֶת שְׂכִיּוֹת לִבּוֹ, וְלָכֵן קָרוּ יְצָרֵי גֵוֹ מִבְּרֵאשׁוֹנָה. וְאוּלָם מִדֵּי הַרְחִיקוֹ לָלֶכֶת וּמִדֵּי עֲלוֹתוֹ וּמִדֵּי הִתְנַשְּׂאוֹ וּמִדֵּי רִדְתּוֹ, וְהוּא עֹבֵר עַל שְׂדוֹת מִרְעֶה יָרֹק וְעַל מִרְבַּץ אֲבָנִים פֶּרֶא, אֲשֶׁר שָׁקַק שָׁם לְפָנִים פֶּלֶג מַיִם עַד כִּי הֶחֱרִישׁ, – אָז חַם לוֹ פִּתְאֹם וְעֶשְׁתּוֹנוֹתָיו מָלְאוּ נְעִימוֹת.

וְאֶת לִבּוֹ שָׁאַל: „מַה־זֶּה נַעֲשָׂה בִּי? הִנֵּה צֵל חֹם וְצֵל חַיִּים מְשִׁיבִים עַתָּה אֶת־נַפְשִׁי; אֵין־זֶה כִּי לֹא רְחוֹקִים עוֹד אֵלֶּה מִמֶּנִּי.

מְעַטְתִּי פִּתְאֹם מִהְיוֹת גַּלְמוּד עוֹד; הֲבֵרִים וְאַחִים לֹא־נִרְאִים מִתְשׁוֹטְטִים. עַל סְבִיבַי וְנִשְׁמַת אַפָּם הַחַמָּה נוֹגַעַת עַד נִשְׁמָתִי".

וְכַאֲשֶׁר תָּרוּ עֵינָיו מִסָּבִיב וְהֵן מְבַקְשׁוֹת אֶת מְנַחֲמֵי עֲזוּבָתוֹ, וַיַּרְא וְהִנֵּה פָּרוֹת עוֹמְדוֹת אִשָּׁה אֵצֶל אֲחוֹתָהּ עַל רֹאשׁ גִּבְעָה, וַיָּבֶן כִּי הֵן הֵנָּה אֲשֶׁר חִמְּמוּ אֶת־לִבּוֹ בְּקִרְבָתָן וּבְרֵיחָן. וְהַפָּרוֹת עוֹמְדוֹת וַתִּהְיֶינָה כְּמַקְשִׁיבוֹת בְּקִנְאָה גְדוֹלָה לְדִבְרֵי אִישׁ מִדֵּי דַבְּרוֹ אֲלֵיהֶן, וְלֹא הִתְבּוֹנְנוּ אֶל הַזָּר הַבָּא.

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב סָרַתּוּסְטְרָא עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הֵן שָׁם, אָז שָׁמַע מְפֹרָשׁ קוֹל אָדָם מְדַבֵּר בְּקֶרֶב עֲדַת הַפָּרוֹת. וְהַפָּרוֹת הִטּוּ כֻלָּן אֶת רָאשֵׁיהֶן אֶל הַדֹּבֵר וַתִּקְשַׁבְנָה.

אָז הִשְׁתָּעֵר סָרַתּוּסְטְרָא בַּחֲמַת קִנְאָה אֶל הַמָּקוֹם הַהוּא וְאֶת הַבְּהֵמוֹת הָעִיז הַצִּדָּה, כִּי יָרֵא פֶּן קָרָה אָסוֹן לָאִישׁ וְהַפָּרוֹת גַּם בְּחֶמְלָתָן לֹא תוּכַלְנָה לִהְיוֹת לוֹ לִתְשׁוּעָה גְדוֹלָה. אוּלָם שָׁגָה סָרַתּוּסְטְרָא בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ, כִּי רָאָה אִישׁ יוֹשֵׁב עַל הָאָרֶץ וְהוּא כִמְדַבֵּר עַל לֵב הַפָּרוֹת אֲשֶׁר לֹא תַחְתֹּנָה וְלֹא תִירֶאנָה מִלְּפָנָיו, וְהָאִישׁ אִישׁ־שָׁלוֹם נְבִיא הָרִים אֲשֶׁר מֵעֵינָיו יִטֹּף טוּב לִבּוֹ. וְסָרַתּוּסְטְרָא קָרָא אֵלָיו וְהוּא מִשְׁתָּאֶה לוֹ: „מָה אַתָּה מְבַקֵּשׁ פֹּה?"

וְהָאִישׁ עָנָה: „מָה אֲנִי מְבַקֵּשׁ פֹּה? אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר גַּם אַתָּה מְבַקְשׁוֹ, אַתָּה הַמַּרְגִּיז שָׁלוֹם! אֶת הָאֹשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ.

וְגַם זֹאת חָפַצְתִּי: אֲשֶׁר לָמֹד אֶלְמוֹד מִן הַפָּרוֹת הָאֵלֶּה. וְאַתָּה דַע לְךָ, כִּי זֶה כַּחֲצִי הַבֹּקֶר אָנֹכִי מְדַבֵּר פֹּה עַל לִבָּן, וְעוֹד מְעַט וְהֵן אָמְרוּ לִפְתּוֹחַ פֶּה וְלַעֲנוֹת דָּבָר. לָמָּה־זֶּה הִפְרַעְתָּ אוֹתָן פִּתְאֹם בְּבֹאֲךָ?

אִם לֹא נָשׁוּב גַּם אֲנַחְנוּ בְּאַחֲרִיתֵנוּ וְהָיִינוּ כַפָּרוֹת, לֹא נָבוֹא לָנֶצַח לְמַמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם. אָכֵן אַחַת עָלֵינוּ לִלְמוֹד מֵהֶן: לְהַעֲלוֹת גֵּרָה.

חַי אָנִי: אִם יִמְצָא הָאָדָם לְנַפְשׁוֹ אֶת מְלֹא כָל הָעוֹלָם, וְאֶת הָאַחַת הַזֹּאת, אֶת הַמְּלָאכָה לְהַעֲלוֹת גֵּרָה, לֹא יִלְמוֹד: מַה יּוֹעִיל לוֹ כָל־עֲמָלוֹ! לֹא יָסוּר מִמֶּנּוּ יְגוֹנוֹ –

– יְגוֹנוֹ הַגָּדוֹל: גֹּעַל נַפְשׁוֹ. מִי אִישׁ כַּיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר לִבּוֹ וּפִיו וְעֵינָיו לֹא מָלְאוּ גֹעַל? וְגַם אַתָּה, גַּם אַתָּה! וְאוּלָם הַבִּיטָה נָא אֶת הַפָּרוֹת הָאֵלֶּה!" –

כֹּה אָמַר נְבִיא הֶהָרִים וּבְכַלּוֹתוֹ נָשָׂא עֵינָיו אֶל

סָרַתּוּסְטְרָא – כִּי הָיוּ עֵינָיו תְּלוּיוֹת עַד כֹּה בְּאַהֲבָה אֶל הַפָּרוֹת –: אָז נֶהְפַּךְ פִּתְאֹם לְאַחֵר. „מִי זֶה הָאִישׁ אֲשֶׁר עִמּוֹ דִּבַּרְתִּי ?“ כֹּה קָרָא בַּחֲרָדָה וַיְּקַפֵּץ מִמְּקוֹמוֹ.

„הֲלֹא זֶה הָאִישׁ חֲדַל הַגֹּעַל, הֲלֹא זֶה סָרַתּוּסְטְרָא הַמַּכְרִיעַ, אֲשֶׁר הִכְרִיעַ אֶת הַגֹּעַל הַגָּדוֹל, הֲלֹא זֹאת עֵינוֹ וְזֶה לֵב סָרַתּוּסְטְרָא !“

וּבְדַבְּרוֹ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשַּׁק אֶת־יְדֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר אֵלָיו דִּבֵּר וְעֵינָיו מָלְאוּ עַל גְּדוֹתֵיהֶן, וַיְהִי מִשְׁפָּטוֹ מִשְׁפַּט אִישׁ אֲשֶׁר כְּלִי חֶמְדָּה וּסְגֻלָּה יְקָרָה נָפְלוּ מִן הַשָּׁמַיִם אֶל־חֵיקוֹ פִּתְאֹם. וְהַפָּרוֹת רָאוּ אֶת כָּל־אֵלֶּה וַתִּשְׁתָּאֶינָה.

וְסָרַתּוּסְטְרָא עֲצָרוֹ מִדַּבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וּמֵהִתְרַפֵּק עָלָיו וַיֹּאמַר: „אַל נָא תְדַבֵּר בִּי, אַתָּה הַנִּפְלָא, אַתָּה הַנֶּחְמָד, כִּי אִם דַּבֵּר בָּרִאשׁוֹנָה בְּךָ וּבְנַפְשֶׁךָ ! הַאִם לֹא אַתָּה זֶה הֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ, אֲשֶׁר הִשְׁלִיךְ פַּעַם מִלְּפָנָיו אֶת־כָּל עָשְׁרוֹ הָרַב –

– אֲשֶׁר עָשְׁרוֹ וַאֲשֶׁר עֲדַת הָעֲשִׁירִים חָשַׁב לוֹ לְחֶרְפָּה וַיִּמָּלֵט אֶל הָעֲנִיִּים, לְבַעֲבוּר תִּתּוֹ לָהֶם אֶת־כָּל עֶתְרַת שִׁפְעָתוֹ וְאֶת לִבּוֹ ? וַאֲשֶׁר הֵמָּה לֹא קִבְּלוּ אוֹתוֹ ?“

וְהֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ עָנָה: „אֲשֶׁר הֵמָּה לֹא קִבְּלוּ אֹתִי – וְאַתָּה הֲלֹא יָדַעְתָּ אֶת כָּל־זֶה ! אָז הָלַכְתִּי בְּאַחֲרִיתִי אֶל הַבְּהֵמוֹת וְאֶל הַפָּרוֹת הָאֵלֶּה“.

וְסָרַתּוּסְטְרָא לֹא נָתַן אוֹתוֹ לְכַלּוֹת אֶת דְּבָרָיו וַיִּקְרָא: „הִנֵּה כֵן רָאִיתָ וְלָמַדְתָּ אֲשֶׁר כָּבֵד לָתֵת הֵיטֵב מִקַּחַת הֵיטֵב וְכִי מְלָאכֶת אָמָּן הִיא לָתֵת מַתָּן הֵיטֵב וְהוּא מַעֲשֵׂה לְהָטִים הָאַחֲרוֹן וּמָלֵא מְזִמָּה אֲשֶׁר לְלֵב טוֹב“.

וְהֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ הוֹסִיף: „וְאַף־כִּי עַתָּה אֲשֶׁר כָּל שָׁפָל הִתְקוֹמֵם וַיִּמְרוֹד וַיְהִי נִבְהָל וּגְבַה־עֵינַיִם עַל־פִּי דַרְכּוֹ – דֶּרֶךְ אַסַּפְסוּף.

וְאַתָּה הֲלֹא יָדַעְתָּ: בָּא יוֹם לְמֶרֶד הָאֲסַפְסוּף וּמֶרֶד הָעֲבָדִים הַגָּדוֹל וְהָרַע וְהָאָרוֹךְ וְהַמְּמֻשָּׁךְ, וְהוּא הוֹלֵךְ וְגָדוֹל, הוֹלֵךְ וְגָדוֹל מִיּוֹם אֶל יוֹם!

וְעַתָּה הִנֵּה כָּל מַעֲשֶׂה טוֹב וְכָל מַתָּן קָטָן אֲשֶׁר יִתֵּן מַרְגִּיז אֶת הַשְּׁפָלִים – וְלָכֵן יִשָּׁמְרוּ נָא כָּל כִּבְדֵי הָעֹשֶׁר לְנַפְשׁוֹתֵיהֶם!

מִי אֲשֶׁר יַטִּיף כַּיּוֹם הַזֶּה נְטָפִים נְטָפִים מִתּוֹךְ גְּרוֹנוֹת צָרִים מִדַּי, כְּמִשְׁפַּט בַּקְבּוּקִים רַחֲבֵי בֶטֶן: – הֲלֹא גְרוֹנוֹת אֲשֶׁר לַבַּקְבּוּקִים כָּאֵלֶּה הַתִּיז נַתִּיז כַּיּוֹם הַזֶּה בְּשִׂמְחַת נָפֶשׁ!

תַּאֲוָה שׁאֶפֶת, קִנְאָה מְלֵאָה לַעֲגָה, נְקָמָה צָרָה, גַּאֲוַת אֲסַפְסוּף – כָּל־אֵלֶּה הִתְפָּרְצוּ וַתַּעֲלֶינָה אֶל־פָּנַי. חָדַל מִהְיוֹת אֱמֶת כִּי לָעֲנִיִּים חַיֵּי הַנֶּצַח; נְתוּנָה מַמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם לַפָּרוֹת'.

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר לְנַסּוֹת אוֹתוֹ וַיִּשְׁאַל: ,מַדּוּעַ אֵפוֹא אֵינֶנָּה נְתוּנָה לָעֲשִׁירִים?' וְאֶת הַפָּרוֹת עָצַר מֵהִתְרַפֵּק עַל אִישׁ הַשָּׁלוֹם.

וְהָאִישׁ עָנָה: ,לָמָּה זֶה אַתָּה מְנַסֶּה אוֹתִי? וְאַתָּה הֲלֹא יָדַעְתָּ אֶת הַדָּבָר שֶׁבְּעָיַיִם מִמֶּנִּי! מַה־זֶּה הֵנִיס אוֹתִי עַד לָעֲנִיִּים, סָרַתּוּסְטְרָא? הַאִם לֹא הַגֹּעַל מִפְּנֵי עֲשִׁירֵינוּ?

– מִפְּנֵי פּוֹשְׁעֵי הָעֹשֶׁר, אֲשֶׁר יְלַקְּטוּ לָהֶם אֶת־בִּצְעָם מֵעַל־כָּל גַּל אַשְׁפָּה וְעֵינֵיהֶם קָרוֹת וּמַחְשְׁבוֹתֵיהֶם מְלֵאוֹת זִמָּה; מִפְּנֵי הָאֲסַפְסוּף הַלָּז, אֲשֶׁר עָלָה צַחֲנָתוֹ עַד לַשָּׁמַיִם –

– מִפְּנֵי הֶהָמוֹן הָרַע הַזֶּה הֶעָשׂוּי רְמִיָּה וּמְצֻפֶּה זָהָב, אֲשֶׁר הָיוּ אֲבוֹתָיו חַבְרֵי גַנָּבִים אוֹ עַיִטִים עַל פְּגָרִים אוֹ מְלַקְּטֵי בְלוֹיֵי סְחָבוֹת, וַאֲשֶׁר בִּהְיוֹת לָהֶם דָּבָר עִם נָשִׁים וְהָיוּ עוֹשֵׂי־רְצוֹנָן וּמְרַדְּפֵי זִמָּה וְקַלִּים לִשְׁכֹּחַ: – כִּי כֻלָּם כַּיּוֹם הַזֶּה אֵינָם רְחוֹקִים עוֹד מִן הַזּוֹנָה –

אֲסַפְסוּף מִמַּעַל וַאֲסַפְסוּף מִתַּחַת! מִי לָנוּ עוֹד כַּיּוֹם

הַזֶּה „עָנִי" אוֹ „עָשִׁיר"! הִנֵּה שָׁכַחְתִּי מִדַּעַת עוֹד לְהַבְדִּיל בֵּינֵיהֶם – אָז נַסֹּתִי עַל נַפְשִׁי וָאֶבְרַח, וָאוֹסֵף וָאֶבְרְחָה, עַד־כִּי בָאתִי אֶל הַפָּרוֹת הָאֵלֶּה."

כֹּה אָמַר אִישׁ הַשָּׁלוֹם וַיִּשֹּׁם בְּחָזְקָה וַיִּתְכַּסֶּה זֵעָה בְּדַבְּרוֹ, עַד־כִּי שָׁבוּ הַפָּרוֹת וַתִּשְׁתָּאֶינָה אֵלָיו. וְסָרַתּוּסְטְרָא עָמַד וַיַּבֵּט אֶל פָּנָיו וַיִּשְׂחַק מִדֵּי שָׁמְעוֹ אוֹתוֹ מְדַבֵּר קָשׁוֹת וַיָּנָד בְּרֹאשׁוֹ וַיַּחֲרֵשׁ.

„רַק רְדָה אַתָּה בְנַפְשְׁךָ בְּפֶרֶךְ, אַתָּה נְבִיא הֶהָרִים, אִם תִּקַּח עִמְּךָ דְּבָרִים קָשִׁים כָּאֵלֶּה. גַּם פִּיךָ וְגַם עֵינְךָ קָטְנוּ מִכְּפִי מִדַּת הַקָּשׁוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יַגִּיעוּ אֲלֵיהֶן.

וְלֹא אֶשְׁגֶּה כִּי אֹמַר אֲשֶׁר גַּם בִּטְנְךָ קְטַנָּה מִכָּל־זֹאת: לְזָרָא לָהּ כָּל הִתְרַגֶּזְךָ וְשִׂנְאָתְךָ וַחֲמָתְךָ. חֲפֵצָה בִטְנְךָ דְּבָרִים נְעִימִים מֵאֵלֶּה: אֵין אַתָּה מֵאֹהֲבֵי הַבָּשָׂר.

וְאִם לֹא שָׁגִיתִי הִנֵּה אַתָּה מֵאֹהֲבֵי הַצֶּמַח, אִישׁ שָׁרָשִׁים אַתָּה. אוּלַי טוֹחֵן אַתָּה גַּרְגְּרִים; וְאוּלָם זֹאת הָאַחַת בְּרוּרָה בְעֵינַי, כִּי פוֹנֶה לִבְּךָ מֵאַחֲרֵי תַּעֲנוּגוֹת הַבָּשָׂר וְאַתָּה אוֹהֵב דְּבָשׁ."

וְהֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ שָׁאַף רוּחַ כִּי הוּקַל לוֹ וַיַּעַן: „אָכֵן הֵטִיבוֹתָ לְחָקְרֵנִי. אֹהֵב אָנֹכִי אֶת הַדְּבַשׁ וְגַם גַּרְגְּרִים אָנֹכִי טוֹחֵן, כִּי בִקַּשְׁתִּי לִי אֶת הַמָּתוֹק לַחֵךְ אֲשֶׁר מֵבִיא נִשְׁמַת רוּחַ טְהוֹרָה:

– וְגַם אֵת אֲשֶׁר יַאֲרִיךְ לִהְיוֹת בִּקַּשְׁתִּי: כָּל אֲשֶׁר יִהְיֶה לִמְלֶאכֶת־יוֹם אוֹ לִמְלֶאכֶת־פֶּה לַעֲצֵלִים נְעִימִים וְלִמְבַלֵּי עוֹלָם.

אָכֵן יוֹתֵר מִכֻּלָּם הִצְלִיחוּ הַפָּרוֹת הָאֵלֶּה: בָּרְאוּ לָהֶן אֶת הַמְּלָאכָה לְהַעֲלוֹת גֵּרָה וְלִרְבּוֹץ בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ. וְגַם נִשְׁמָרוֹת הֵן מִכָּל מַחֲשָׁבָה כְבֵדָה אֲשֶׁר תַּצְבֶּה אֶת הַלֵּב."

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „הָבָה אֵפוֹא! קוּם וָלֵךְ וְרָאִיתָ גַּם

אֶת חַיּוֹתַי אֲשֶׁר לִי, אֶת נִשְׁרִי וְאֶת נְחָשִׁי – כִּי אֵין כְּמוֹהֶם כַּיּוֹם הַזֶּה עַל פְּנֵי כָל הָאֲדָמָה.

רְאֵה הִנֵּה שָׁם הַדֶּרֶךְ הָעֹלָה לִמְעָרָתִי: הֱיֵה נָא הַלַּיְלָה הַזֶּה לָהּ לְאוֹרֵחַ. וְעִם חַיּוֹתַי דַּבֶּר־נָא עַל דְּבַר הָאֹשֶׁר אֲשֶׁר לִהְיוֹת –

– עַד־כִּי אָשׁוּב לִמְעָרָתִי גַּם אָנִי. כִּי קֹרֵאת לִי עַתָּה זַעֲקַת שֶׁבֶר לְמַהֵר לָלֶכֶת מֵעִמְּךָ. גַּם מָצֹא תִמְצָא בִּמְעוֹנִי דְּבַשׁ חָדָשׁ, וְהַב דְּבַשׁ־כַּוָּרִים קַר כַּקֶּרַח. אוֹתוֹ אֱכֹל!

וְעַתָּה הִפָּרֶד־נָא חִישׁ מֵעַל פָּרוֹתֶיךָ, אַתָּה הַנִּפְלָא! אַתָּה הַנֶּחְמָד, אִם כִּי יָדַעְתִּי אֲשֶׁר יִכְבַּד מִמְּךָ הַדָּבָר. אָכֵן הַטּוֹבוֹת הֵן מִכָּל רֵעֶיךָ וּמִמְּלַמְּדֶיךָ!" –

וְהֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ חָלַט מִמֶּנּוּ וַיַּעַן: „מִלְּבַד הָאֶחָד, אֲשֶׁר אוֹתוֹ אָהַבְתִּי גַּם מֵהֵן. הֲלֹא אַתָּה סָרַתוּסְטְרָא טוֹב וְנִבְחָר לִי שִׁבְעָתַיִם גַּם מִפָּרָה!"

וְסָרַתוּסְטְרָא קָרָא בִּצְדִיָּה: „רַק קוּם וַעֲבֹר, קוּם וַעֲבֹר! אַתָּה הַפֶּה הָרַע הַמַּחֲלִיק לָשׁוֹן! לָמָּה אַתָּה מַשְׁחִיתֵנִי בְּתְהִלָּתְךָ זֹאת וּבִרְבַשׁ חֲנֻפָּתְךָ?"

„לֵךְ וַעֲבֹר, לֵךְ וַעֲבֹר מִמֶּנִּי!" קָרָא שֵׁנִית וַיְנַף אֶת מַקְלוֹ עַל הֶעָנִי הַמִּתְרַפֵּק עָלָיו, וְהֶעָנִי נָשָׂא אֶת רַגְלָיו וַיָּרָץ מִשָּׁם נִדְחָף וְנִבְהָל.

* *

*

הַצֵּל.

כִּמְעַט אֲשֶׁר חָלַף הֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ וַיָּרָץ לְדַרְכּוֹ וְכִמְעַט אֲשֶׁר שָׁב סָרַתּוּסְטְרָא וַיְהִי בַדַּד לְנַפְשׁוֹ, וַיִּשְׁמַע וְהִנֵּה זֶה קוֹל חָדָשׁ קֹרֵא מֵאַחֲרָיו: „עֲמוֹד, סָרַתּוּסְטְרָא! חַכֵּה נָא לִי! הֲלֹא זֶה אֲנִי, סָרַתּוּסְטְרָא, אֲנִי צִלְּךָ!" אוּלָם סָרַתּוּסְטְרָא לֹא חִכָּה לוֹ, וַיִּמָּלֵא פִּתְאֹם חֲמַת קֶצֶף עַל הַנּוֹגְשִׂים וְהַדּוֹחֲקִים הָרַבִּים אֲשֶׁר נִלְחֲצוּ לָבוֹא אֶל גְּבוּלוֹ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הָרָיו וַיִּקְרָא: „לְאָן הָלְכָה בְּדִידָתִי?

„רַבּוּ כָל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי, מָלְאוּ הָרַי פִּתְאֹם הֲמוֹן תְּשׁוּאוֹת, חָדְלָה מַמְלַכְתִּי מִהְיוֹת עוֹד מַמְלֶכֶת הָעוֹלָם הַזֶּה וְיֵשׁ לִי חֵפֶץ עַתָּה בְּהָרִים חֲדָשִׁים.

הֲצִלִּי זֶה קֹרֵא אֵלַי? מַה־בֶּצַע בְּצִלִּי! יָרוּץ נָא אַחֲרַי כְּאַוַּת נַפְשׁוֹ! וַאֲנִי גַם אֲנִי – אָרוּץ נָא לִי לְפָנָיו וְאֶבְרָח".

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא אֶל לִבּוֹ וַיִּתְעוֹדֵד וַיָּרָץ. אוּלָם זֶה אֲשֶׁר הָיָה מֵאַחֲרָיו רָץ אַחֲרָיו גַּם הוּא, וַיִּהְיוּ פִּתְאֹם שְׁלֹשָׁה רָצִים אֲשֶׁר רָצוּ אִישׁ אַחֲרֵי אָחִיו: הֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ רָץ בָּרִאשֹׁנָה וְאַחֲרָיו סָרַתּוּסְטְרָא וְהַשְּׁלִישִׁי וְהָאַחֲרוֹן הָיָה צִלּוֹ. עוֹד לֹא הִרְחִיקוּ לָרוּץ, וְסָרַתּוּסְטְרָא הִתְעַשֵּׁת פִּתְאֹם וַתָּשָׁב אֵלָיו בִּינָתוֹ וַיֵּדַע אֶת הַסִּכְלוּת אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה וַיָּסַר מִקִּרְבּוֹ בְּפַעַם אַחַת אֶת־כָּל קִצְפּוֹ וְאֶת מִרְיוֹ.

„מַה זֶּה הָיָה לִי! קָרָא – הַאִם לֹא נַעֲשׂוּ זֶה מֵאָז

כָּל מַעֲשֵׂי סִכְלוּת רַק בְּקֶרֶב עֲדָתֵנוּ, עֲדַת בּוֹדְדִים וּקְדוֹשִׁים זְקֵנִים ?

חַי אֲנִי כִּי סִכְלוּתִי הָלְכָה הָלוֹךְ וְגָדוֹל בְּקֶרֶב הֶהָרִים הָאֵלֶּה! וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי שׁוֹמֵעַ קוֹל שַׁעֲטַת שֵׁשׁ רַגְלֵי סְכָלִים מִשְׁתַּקְשְׁקוֹת אִשָּׁה אַחֲרֵי אֲחוֹתָהּ!

אֲבָל הַמִּפְּנֵי צֵל יִירָא סָרַתוּסְטְרָא? וְאַף גַּם אֲשֶׁר רָאִיתִי הֲלוֹם בָּרֶגַע הָאַחֲרוֹן וְהִנֵּה גַּם רַגְלַיִם אֲרֻכּוֹת לוֹ מֵאֲשֶׁר לִי".

כֹּה אָמַר סָרַתוּסְטְרָא וַיִּשְׂחַק בְּעֵינָיו וּבְכָל קְרָבָיו וַיַּעֲמוֹד תַּחְתָּיו וַיִּפֶן בְּפֶתַע פִּתְאֹם לַאֲחוֹרָיו – וּבִפְנוֹתוֹ הִפִּיל כִּמְעַט אַרְצָה אֶת הַבָּא אַחֲרָיו, אֶת צִלּוֹ, כִּי כָּכָה קָרַב אֵלָיו צִלּוֹ מִדֵּי לֶכְתּוֹ אַחֲרָיו עַל עֲקֵבָיו וְכָכָה דַל כֹּחוֹ. וְכַאֲשֶׁר בָּחַן אוֹתוֹ בְּעֵינָיו, וַיֶּחֱרַד צִלּוֹ מִפָּנָיו כַּאֲשֶׁר יֶחֱרַד אִישׁ מִפְּנֵי שֵׁד פִּתְאֹם: כִּי כָכָה הָיָה דַק לְמַרְאֶה וְשָׁחוֹר וְנָבוּב וִיגַע חַיִּים.

וְסָרַתוּסְטְרָא קָרָא בַּחֲמַת רוּחַ: "מִי אַתָּה זֶה? מַה מַּעֲשֶׂיךָ פֹה? וּמַדּוּעַ אַתָּה קֹרֵא לְנַפְשְׁךָ צִלִּי? אָמְנָם לֹא מָצָאתָ חֵן בְּעֵינַי!"

וְהַצֵּל עָנָה: "סְלַח נָא לִי עַל־כִּי הָיִיתִי לְךָ לְצֵל; וְאִם לֹא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, סָרַתוּסְטְרָא, הֲלֹא אֵין דָּבָר; מְשַׁבֵּחַ אֲנִי עַל הַדָּבָר הַזֶּה אוֹתְךָ וְאֶת טַעַמְךָ הַטּוֹב.

עֹבֵר אֹרַח אָנֹכִי, אֲשֶׁר הִרְבֵּיתִי מְאֹד לַעֲבוֹר אַחֲרֶיךָ וְלֶאֱחוֹז בְּעִקְבוֹתֶיךָ זֶה מֵאָז: תָּמִיד אָנֹכִי בַּדֶּרֶךְ, וְאוּלָם אֵין לִי מַטָּרָה וְאֵין לִי בַיִת; עוֹד אַחַת מְעַט וְהָיִיתִי כַּיְּהוּדִי הַנּוֹדֵד לָנֶצַח, וְרַק כִּי לֹא נֶצַח אָנֹכִי וְלֹא יְהוּדִי.

הַלְעוֹלָם שׁוּמָה עָלַי לִהְיוֹת בַּדֶּרֶךְ? אִם גַּלְגַּל לִפְנֵי כָל רוּחַ וְנָע וָנָד וְנִדָּח? הוֹי אֲדָמָה, עֲגֻלָּה אַתְּ לִי רַב מִדָּי!

עַל פְּנֵי כָל מָקוֹם כְּבָר יָשַׁבְתִּי, כְּאָבָק עָיֵף כְּבָר יָשַׁנְתִּי עַל פְּנֵי מַרְאוֹת עַל הַקִּירוֹת וְעַל פְּנֵי לוּחוֹת זְכוּכִית

בַּחַלּוֹנִים ; הַכֹּל לוֹקֵחַ מֵעִמִּי וְאֵין נוֹתֵן לִי דָבָר , וְכָכָה דַקֹּתִי – וְעוֹד מְעַט וְהָיָה לִי מַרְאֵה צֵל .

וְאוּלָם אַחֲרֶיךָ , סָרַתּוּסְטְרָא , עָפְתִּי וְשָׁאַפְתִּי כָל הַיָּמִים , וְגַם בְּהִסָּתְרִי מִפָּנֶיךָ הָיִיתִי לְךָ לְצִלְּךָ הַנִּבְחָר : בְּכָל־אֲשֶׁר יָשַׁבְתָּ , יָשַׁבְתִּי גַם אָנִי .

עִמְּךָ הָיִיתִי בְּכָל הָעוֹלָמוֹת הָרְחוֹקִים וְהַקָּרִים . כְּמוֹ שֵׁד אֲשֶׁר יָרוּץ לִרְצוֹנוֹ עַל פְּנֵי גַגּוֹת קֶרַח וָשֶׁלֶג .

עִמְּךָ שָׁאַפְתִּי אַחֲרֵי כָל דָּבָר אָסוּר וְאַחֲרֵי כָל רָע וְאַחֲרֵי כָל רָחוֹק , וְאִם יֵשׁ בִּי דָבָר אֲשֶׁר יֵחָשֵׁב לִי לִצְדָקָה , הֲלֹא רַק זֶה : כִּי לֹא יָרֵאתִי מִפְּנֵי כָל אִסָּר .

עִמְּךָ שִׁבַּרְתִּי אֶת־כָּל אֲשֶׁר הָיָה קָדוֹשׁ לְלִבִּי , כָּל־אַבְנֵי הַגְּבוּלִים וְכָל הַצְּלָמִים הִפַּלְתִּי לָאָרֶץ , אַחֲרֵי כָל תַּאֲוָה הֲרַת שׁוֹד רַצְתִּי – חַי אָנִי אִם לֹא רַצְתִּי פַּעַם עַל־פְּנֵי כָל פֶּשַׁע .

עִמְּךָ הִשְׁכַּחְתִּי מִלֵּב אֶת הָאֱמוּנָה בְּמִלִּים וּבַעֲרָכִים וּבְשֵׁמוֹת גְּדוֹלִים . אִם יִתְפַּשֵּׁט הַשָּׂטָן אֶת עוֹרוֹ , הַאִם לֹא יִפֹּל מִמֶּנּוּ גַם שְׁמוֹ ? וַהֲלֹא גַם זֶה אֵינֶנּוּ בִּלְתִּי־אִם עוֹר . אוּלַי אֵין הַשָּׂטָן גַּם הוּא בִּלְתִּי– עוֹר .

„אֵין כָּל דְּבַר־אֱמֶת וְהַכֹּל נִתָּן לַעֲשׂוֹת“ – כָּכָה דִבַּרְתִּי אֶל נַפְשִׁי . אֶל־כָּל נַחֲלֵי מַיִם קָרִים הִתְנַפַּלְתִּי עַל רֹאשִׁי וְעַל־קְרָבַי . הוֹי , עַד כַּמָּה פְּעָמִים עָמַדְתִּי כָכָה עָרוֹם וְאָדוֹם כְּסַרְטָן !

לְאָן פָּנָה כָל הַטּוֹב וְכָל הַכְּלִמָּה וְכָל הָאֱמוּנָה בַּטּוֹבִים ! לְאָן הָלַךְ הַתֹּם בִּלְבוּשׁ רְמִיָּה אֲשֶׁר הָיָה לִי מֵאָז , תֹּם הַטּוֹבִים וּכְזָבֵיהֶם הַיְקָרִים !

אָכֵן רַב מִדַּי הָלַכְתִּי אַחֲרֵי הָאֱמֶת וְהָיִיתִי קָרוֹב לָהּ עַל שָׁרְשֵׁי רַגְלֶיהָ וּפִתְאֹם פָּסְחָה עַל רֹאשִׁי . וְיֵשׁ אֲשֶׁר

חָשַׁבְתִּי כִּי מְכַזֵּב אֲנִי, וּפִתְאֹם וְהִנֵּה מָצָאתִי בָזֶה – אֶת הָאֱמֶת.

רַב מִדַּי גֻּלּוּ לִי פְּנֵי כָל הַדְּבָרִים: וְעַתָּה אֵין הֵם נוֹגְעִים עוֹד אֶל לִבִּי. אֵין כָּל דְּבַר חַי עוֹד אֲשֶׁר אֹהַב – וְאֵיךְ זֶה אֹהַב עוֹד אֶת נַפְשִׁי?

„אֶחְיֶה נָא כְּכָל אֲשֶׁר אֶחְפֹּץ אוֹ אֶחְדַּל כָּלִיל מִחְיוֹת": כָּכָה שָׁאַלְתִּי וְכָכָה יִשְׁאַל גַּם קְדוֹשׁ כָּל הַקְּדוֹשִׁים. אֲבָל אַלְלַי לִי! אַיֵּה לִי עוֹד – תַּאֲוָה?

אַיֵּה לִי – עוֹד מַטָּרָה? אַיֵּה חוֹף אֲשֶׁר אֵלָיו יַחְתֹּר מְשׁוֹטִי שֶׁלִּי?

אַיֵּה רוּחַ טוֹב? רַק הָאִישׁ אֲשֶׁר יֵדַע לְאָן הוּא נוֹסֵעַ, וְיָדַע זֶה גַּם אֶת מִשְׁפַּט הָרוּחוֹת וְאִם טוֹב הוּא וְאִם הוּא לוֹ רוּחַ לַעֲבוֹר בּוֹ.

מַה זֶּה נוֹתַר עוֹד לִי? רַק לֵב עָיֵף וְנָבָל, רַק חֵפֶץ נָע וָנָד, רַק כְּנָפַיִם מַשִּׁיקוֹת, וְרַק שֶׁלֶד נִשְׁבָּר.

זֶה בַּקְשִׁי לִי בַיִת – הֲיָדַעְתָּ, סָרַתּוּסְטְרָא, כִּי בַקְשִׁי זֶה הָיָה לִי לְצָרַת-בַּיִת אֲשֶׁר תְּאַכְּלֵנִי בְכָל-פֶּה?

אַיֵּה – בֵּיתִי שֶׁלִּי? אֶת-זֶה אֶשְׁאַל וְאֶת-זֶה אֲבַקֵּשׁ וּבִקַּשְׁתִּי וְאֶת-זֶה לֹא מְצָאתִי. הוֹי נְדוּדַי נֶצַח בְּכָל-מָקוֹם, הוֹי נְדוּדַי נֶצַח בְּאֵין-מָקוֹם, הוֹי נְדוּדַי חִנָּם – לָנֶצַח!"

כֹּה אָמַר הַצֵּל וּפְנֵי סָרַתּוּסְטְרָא אָרְכוּ לְמִשְׁמַע דְּבָרָיו, וְאַחֲרֵי כֵן דִּבֵּר בְּיָגוֹן: „אָכֵן צִלִּי אַתָּה!

הָרָעָה אֲשֶׁר נֶגֶד פָּנֶיךָ אֵינֶנָּה קְטַנָּה, אַתָּה רוּחַ חָפְשָׁה וְעֹבֵר אֹרַח! רַע הָיָה יוֹמְךָ, וְאַתָּה הִזָּהֶר-נָא פֶּן יִהְיֶה עַרְבְּךָ רַע מִמֶּנּוּ שִׁבְעָתַיִם!

לַנּוֹדְדִים כָּמוֹךָ יֵחָשֵׁב בְּאַחֲרִיתָם גַּם בֵּית-כֶּלֶא לִנְוֵה שָׁלוֹם. הֲרָאִיתָ פּוֹשְׁעִים יוֹשְׁבֵי בָתֵּי כֶלֶא בִהְיוֹתָם יְשֵׁנִים? אֲנַת מְנוּחָה הֵם יְשֵׁנִים, כִּי מִתְעַנְּגִים הֵם עַל מִבְטַחָם הֶחָדָשׁ.

הִשָּׁמֶר נָא לְנַפְשְׁךָ כִּי לֹא תַאַסְרְךָ בְּאַחֲרִיתְךָ אֱמוּנָה צָרָה אוֹ שִׁגָּעוֹן קָשֶׁה. וָעוֹ! כִּי אוֹתְךָ יְדִיחַ עַתָּה כָּל דָּבָר אֲשֶׁר צַר הוּא וּמוּצָק.

אָבְדָה מִמְּךָ מַטְּרָתְךָ: אַלְלַי לְךָ אֵיךְ תִּתְיַחֵם וְאֵיךְ תִּתְנַחֵם אַחֲרֵי הָאֲבֵדָה הַזֹּאת? כָּזֹאת – אָבְדָה מִמְּךָ גַּם הַדֶּרֶךְ!

הוֹי, נוֹדֵד וּמְשׁוֹטֵט אֻמְלָל, הוֹי, זְבוּב קַיִץ עָיֵף! הֶחָפַצְתָּ מְקוֹם מְנוּחָה וּבַיִת בָּעֶרֶב הַזֶּה? כִּי עַתָּה קוּם וַעֲלֵה לְךָ אֶל מְעָרָתִי!

הִנֵּה שָׁם הַדֶּרֶךְ עֹלָה לִמְעָרָתִי, וְעַתָּה אָחִישׁ נָא מֵעִמְּךָ וְאָנוּס עַל נַפְשִׁי, כִּי הִנֵּה כְמוֹ־צֵל כְּבָר רוֹבֵץ עָלַי.

אָרוּץ נָא לְבַדִּי עַד־אֲשֶׁר יֵאוֹר לִי מִסָּבִיב; וְלָזֶה אֵין לִי מוֹצָא, בִּלְתִּי־אִם לְקַפֵּץ לְבַדִּי עַל רַגְלַי וְלַעֲלוֹז לְנַפְשִׁי עֵת רַבָּה. וְאוּלָם בָּעֶרֶב וְהָיָה בְּבֵיתִי – חַג לִמְרַקְּדִים!" –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

* *

*

בַּצָּהֳרָיִם.

וְסָרַתּוּסְטְרָא רָץ הָלוֹךְ וְרוּץ, וְלֹא יָסַף עוֹד לִפְגּוֹשׁ אִישׁ בְּדַרְכּוֹ, וַיְהִי בַּדֵּד לְנַפְשׁוֹ; אָז מָצָא רַק אֶת־נַפְשׁוֹ, וַיָּשָׁב וַיִּמְצָא אוֹתָהּ מֵרֶגַע לְרֶגַע שֵׁנִית, וַיִּתְעַנֵּג עַל־בְּדִידָתוֹ וַיֵּשְׁתְּ אוֹתָהּ בְּכָל פֶּה, וְהוּא חוֹשֵׁב בְּלִבּוֹ רַק מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת וּנְעִימוֹת שָׁעָה אַחֲרֵי שָׁעָה. וּבְהַגִּיעַ מוֹעֵד הַצָּהֳרָיִם וְהַשֶּׁמֶשׁ עָמַד יָשָׁר מִמַּעַל לְקָדְקֹד סָרַתּוּסְטְרָא, וַיַּעֲבוֹר סָרַתּוּסְטְרָא עַל עֵץ זָקֵן וּמְעֻקָּם וּמְסֻבָּךְ, וְשָׁם גֶּפֶן אַדֶּרֶת עוֹמֶדֶת עַל־יַד הָעֵץ וְהִיא מִתְרַפֶּקֶת עָלָיו וְחוֹבֶקֶת אוֹתוֹ בִּזְרוֹעוֹת אַהֲבָתָהּ, וְהָעֵץ מִסְתַּתֵּר בֵּין שָׂרִיגֶיהָ. וּמִן הַגֶּפֶן תְּלוּיִם עֲנָבִים צְהֻבִּים אֲשֶׁר לֹא יִסָּפְרוּ מֵרֹב, וְהֵם עוֹלִים יָשָׁר לְנֹכַח פְּנֵי הַהוֹלֵךְ. אָז תָּקְפָה תַאֲוָה אֶת נֶפֶשׁ סָרַתּוּסְטְרָא לְשַׁבֵּר אֶת צְמָאוֹ הַמְּעַט וְלִקְטוֹף לוֹ עֵנָב אֶחָד; וַיְהִי כַּאֲשֶׁר שָׁלַח אֶת־יָדוֹ לַעֲשׂוֹת אֶת־מַחֲשַׁבְתּוֹ, וְהִנֵּה עוֹד תַּאֲוָה אַחַת, גְּדוֹלָה מִן הָרִאשֹׁנָה, תּוֹקֶפֶת אוֹתוֹ, וַיִּתְאַו לִשְׁכַּב אַרְצָה תַּחַת הָעֵץ וְלִישׁוֹן בְּעֶצֶם מוֹעֵד הַצָּהֳרָיִם.

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָשָׂה אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ וַיִּשְׁכַּב עַל הָאָרֶץ, וּבְתוֹךְ הַדְּמָמָה וּבַעֲזוּבַת הַשִּׂיחַ הַצָּבוּעַ שָׁכַח מַהֵר אֶת צְמָאוֹ הַקָּטָן וַיֵּרָדַם. כִּי אָמְנָם הֲלֹא זֶה מְשַׁל סָרַתּוּסְטְרָא מֵאָז:

נָחוּץ הַדָּבָר הָאֶחָד מִמִּשְׁנֵהוּ. וּבְכָל־זֶה לֹא סָגַר כְּרַתּוּסְטְרָא אֶת עֵינָיו –: כִּי לֹא שָׂבְעוּ עֵינָיו מֵהַבִּיט אֶת הָעֵץ וְאֶת עֲתֶרֶת אַהֲבַת הַגֶּפֶן וְהוּא מְהַלֵּל אוֹתָם בְּלִבּוֹ; וַיְהִי מִדֵּי הֵרָדְמוֹ וַיְדַבֵּר אֶל לִבּוֹ לֵאמֹר:

הַס! הַס! הַאַף אֵין־זֶה כִּי הָיָה הָעוֹלָם פִּתְאֹם שָׁלֵם זֶה־עַתָּה? מַה־זֶּה הָיָה לִי?

כְּרוּחַ רַךְ אֲשֶׁר לֹא יֵרָאֶה וְהוּא מְרַקֵּד עַל פְּנֵי יָם חָלָק, קַל כִּכְנָפַיִם, כְּנוֹצָה – קַל: כָּכָה – מְרַקֶּדֶת עָלַי שְׁנָתִי.

אֶת עֵינַי לֹא תִסְגּוֹר לִי וְאֶת נִשְׁמָתִי לֹא תְיַשֵּׁן. קַלָּה הִיא עַד לִמְאֹד, כְּמוֹ נוֹצָה קַלָּה הִיא.

מְדַבֶּרֶת הִיא עַל לִבִּי וְאָנֹכִי לֹא אֵדַע מָה, נוֹגַעַת הִיא בְּיַד רַכָּה אֶל קִרְבִּי וּבְכַף חֲלָקָה וּמְאִיצָה בִּי. מְאִיצָה הִיא בִי אֲשֶׁר הִתְמוֹדֵד תִּתְמוֹדֵד נִשְׁמָתִי בִי וְתִשְׂתָּרֵעַ –:

– הוֹי מָה אֲרֻכָּה הָיְתָה בִּי נִשְׁמָתִי הַנִּפְלָאָה וּמַה יְגֵעָה! הָעֶרֶב יוֹם שְׁבִיעִי בָּא לָהּ פִּתְאֹם בַּצָּהֳרָיִם? אִם הֶאֱרִיכָה לְהִתְהַלֵּךְ רַבּוֹת בִּנְעִימוֹתֶיהָ בֵּין כָּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר בְּשֵׁלוּ?

מִשְׂתָּרַעַת הִיא לָאָרְכָּה, לָאָרְכָּה–וְהוֹלֶכֶת וּמַאֲרִיכָה! שׁוֹכֶבֶת הִיא דוּמָם, זֹאת נִשְׁמָתִי הַנִּפְלָאָה! רַבַּת כְּבָר טָעֲמָה מִכָּל־טוֹב; וְהַב הַיָּגוֹן הַזֶּה רוֹבֵץ עָלֶיהָ כְּמוּעָקָה וְהִיא פוֹשֶׂקֶת אֶת פִּיהָ.

– כְּמוֹ אֳנִיָּה אֲשֶׁר שָׁבָה אֶל חֶפָּהּ הַשּׁוֹקֵט: – אֶל קְצֵה הָאֲדָמָה תִּשָּׁעֵן, כִּי עָיְפָה מִן הַמַּסָּעוֹת הָאֲרֻכִּים וּמִן הַיַּמִּים אֲשֶׁר לֹא יְדוּעִים. הַאִם לֹא נֶאֱמָנָה הָאֲדָמָה שִׁבְעָתַיִם כָּכָה?

– כַּאֲשֶׁר תִּדְבַּק אֳנִיָּה אֲשֶׁר כָּזֹאת אֶל הָאֲדָמָה וְתִתְרַפֵּק עָלֶיהָ, אָז רַב לָהּ כִּי עַכָּבִישׁ יֶאֱרוֹג אֶת קוּרָיו מִן הַיַּבָּשָׁה וְעַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִיא שָׁם. עֲבוֹתוֹת חֲזָקִים מֵאֵלֶּה לְמוֹתָר לָהּ –

– כָּאֳנִיָּה עֲיֵפָה אֲשֶׁר בָּאָה בְּחֻפָּה הַשּׁוֹקֵט, כָּכָה אָנוּחַ גַּם אֲנִי קָרוֹב אֶל הָאֲדָמָה וְנֶאֱמָן וּבָטוּחַ – וְאָנֹכִי מְחַכֶּה; בְּקוּרִים קַלִּים אָנֹכִי אָסוּר אֵלֶיהָ

הוֹי אֹשֶׁר, הוֹי אֹשֶׁר! – הֲלָשִׁיר אַתְּ אוֹמֶרֶת, נִשְׁמָתִי? הִנֵּה אַתְּ רוֹבֶצֶת עַל פְּנֵי הַדֶּשֶׁא – וְאוּלָם הַמּוֹעֵד הַזֶּה מוֹעֵד סֵתֶר וְקָדוֹשׁ לָךְ, אֲשֶׁר לֹא יְחַלֵּל בּוֹ הָרֹעֶה עַל פִּי חֲלִילוֹ.

יִרְאִי אֶת הַמּוֹעֵד הַזֶּה וְהִזָּהֲרִי! הִנֵּה חֹם צָהֳרַיִם רוֹבֵץ עַל פְּנֵי הַשָּׂדוֹת - וְאַתְּ אַל נָא תָּשִׁירִי! הַס מִפְּנֵי הָעוֹלָם אֲשֶׁר שָׁלֵם עַתָּה מִסָּבִיב!

אַל נָא תָּשִׁירִי, אַתְּ כְּנַף רְנָנִים אֲשֶׁר עַל הַדֶּשֶׁא, אַתְּ נִשְׁמָתִי! גַּם הִתְלַחֵשׁ אַל תִּתְלַחֲשִׁי! רַק הַבִּיטִי – וְדֹמִּי! גַּם מוֹעֵד הַצָּהֳרַיִם רַב־הַיָּמִים הַלָּזֶה יָשֵׁן עַתָּה אֶת שְׁנָתוֹ וּמֵנִיד אֶת פִּיו: הַאֵין אַף זֶה כִּי שׁוֹתֶה הוּא עַתָּה נֵטֶף מִן הָאֹשֶׁר? –

– נֵטֶף זָהָב וּמֻצְהָב וְרַב־יָמִים מִן הָאֹשֶׁר הַמֻּזְהָב אֲשֶׁר לְיַיִן מֻזְהָב? – כְּמוֹ צֵל עַל פָּנָיו יַחֲלוֹף, אָשְׁרוֹ הוּא אֲשֶׁר יְשַׂחֵק. כָּכָה – יְשַׂחֵק אֵל אֵלִים, הַס מִפָּנָיו כָּל הָעוֹלָם! –

„הָאֹשֶׁר – מַה מְּעַט אֲשֶׁר דָּרוּשׁ לָאֹשֶׁר!" כָּכָה דִּבַּרְתִּי לְפָנִים, וְדִמִּיתִי בְנַפְשִׁי כִּי חָכַמְתִּי. וְאוּלָם לֹא הָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּלְתִּי אִם גִּדּוּפִים: אֶת־זֹאת לָמַדְתִּי עַתָּה. פְּתָאִים עֲרוּמִים מֵיטִיבִים לְדַבֵּר מִמֶּנִּי.

רַק הַמְּעַט וְהָרַךְ וְהַקַּל וְנִיד הַלְּטָאָה וְרוּחַ פֶּה וְרַחַשׁ קַל וְנִיד עַפְעַף – רַק הַ מְּ עַ ט יִתֵּן אֶת הָאֹשֶׁר הַ נִּ בְ חָ ר. הָס!

– מַה־זֶּה הָיָה לִי? הַט אָזְנְךָ וּשְׁמַע: הַאִם עָף הִתְעוֹפֵף הַזְּמָן וַיַּחֲלוֹף? הַאֵינֶנִּי נוֹפֵל? הַט אָזְנְךָ וּשְׁמַע: הַאִם לֹא נָפַלְתִּי אֶל בְּאֵר הַנֶּצַח?

– מַה זֶּה הָיָה לִי? הַסּוּ! אוֹיָה, הֲלִבִּי נִגַּף? הוֹי

הִשָּׁבֵר, הִשָּׁבֵר נָא לִבִּי אַחֲרֵי אשֶׁר אֲשֶׁר כָּזֶה וְאַחֲרֵי מַגֵּפָה אֲשֶׁר כָּזֹאת!

– הַאֻמְנָם? אִם לֹא שָׁלֵם הָיָה רַק זֶה־עַתָּה כָּל־הָעוֹלָם? הַאִם לֹא עָגוֹל וּבָשֵׁל? הוֹי פְּרִי הַזָּהָב הֶעָגוֹל וְהַבָּשֵׁל – לְאָן הוּא מִתְעוֹפֵף? הָבָה וְאָרוּץ אַחֲרָיו! חִישׁ!

הַס –“ (וּבָזֶה הִתְמוֹדֵד סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּשְׁתָּרַע וַיָּחָשׁ כִּי יָשֵׁן הוּא).

קוּם! – דִּבֵּר לְנַפְשׁוֹ – קוּם אַתָּה הַיָּשֵׁן, הַיָּשֵׁן בַּצָּהֳרַיִם, עוֹרְנָה, הִתְעוֹרֵרְנָה אַתֵּן הָרַגְלַיִם הַכְּבֵדוֹת! הִנֵּה בָּא מוֹעֵד, מוֹעֵד־אַחֲרוֹן הוּא, וְעוֹד הַדֶּרֶךְ רְחוֹקָה לְפָנַי –

הִנֵּה יְשַׁנְתֶּן אֶת שְׁנַתְכֶן – וְעַד מָתַי עוֹד? הֲלֹא זֶה כְּבָר כַּחֲצִי הַנֵּצַח! עוּרָה נָא, הִתְעוֹרֵר נָא, אַתָּה לִבִּי הַזָּקֵן! עַד מָתַי לְךָ הִתְמוֹדֵד וְהִשְׂתָּרֵעַ אַחֲרֵי שֵׁנָה כָּזֹאת עַד אִם – כַּלּוֹתְךָ לְהָקִיץ?“

(וְאוּלָם הִנֵּה זֶה שָׁב וַיֵּרָדֵם שֵׁנִית וְנִשְׁמָתוֹ רָבָה אֵלָיו וַתִּלָּחֵם בּוֹ וַתָּשָׁב לִשְׁכַּב) – „הַנִּיחָה לִי! הַס! הַאִם לֹא הָיָה הָעוֹלָם רַק זֶה עַתָּה שָׁלֵם? אִי לְךָ כַּדּוּר זָהָב וְעָגוֹל!“ –

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „קוּמִי, אַתְּ הַגַּנֶּבֶת הַקְּטַנָּה, אַתְּ הַגַּנֶּבֶת בַּיּוֹם! הַאֻמְנָם? הַעוֹד לְךָ הִתְמוֹדֵד וְהִשְׂתָּרֵעַ וּפַהֵק וְהִתְיַפֵּחַ וְנָפֹל לְתוֹךְ בְּאֵרוֹת עֲמֻקּוֹת?

מִי זֹאת אַתְּ, נִשְׁמָתִי! (וּבָזֶה נִבְהַל, כִּי קֶרֶן אוֹר נָפְלָה בָרֶגַע הַזֶּה מִן הַשָּׁמַיִם עַל פָּנָיו.)

„הוֹי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר מִמַּעַל לִי – קָרָא וַיֵּאָנַח וַיִּתְעוֹרֵר וַיֵּשֶׁב – הֲמַבִּיטִים אַתֶּם עָלַי? „הַשְׁמַעְתֶּם אֶת דִּבְרֵי נִשְׁמָתִי הַנִּפְלָאָה?

מָתַי תִּשְׁתּוּ אֶת נֵטֶף הַטַּל הַזֶּה, אֲשֶׁר נָפַל עַל כָּל עִנְיַן מֵעִנְיְנֵי הָאֲדָמָה. מָתַי תִּשְׁתּוּ אֶת „הַנְּשָׁמָה הַנִּפְלָאָה הַזֹּאת –

מָתַי, הוֹי בְּאֵר הַנֵּצַח, הוֹי תְּהוֹם צָהֳרַיִם מְלֵאָה

מוֹרָאוֹת צָהֳלָה, מָתַי תָּשׁוּב וְתִגְמְאִי אֶת נִשְׁמָתִי אֶל־קִרְבֵּךְ ?

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּתְעוֹרֵר מֵרִבְצוֹ אֲשֶׁר תַּחַת הָעֵץ וַיְהִי כְּמִתְעוֹרֵר מִשִּׁכָּרוֹן זָר: אָז רָאָה וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ עוֹד עוֹמֵד יָשָׁר מִמַּעַל לְקָדְקֹד רֹאשׁוֹ; וְהָיָה כָּל הַמִּתְבּוֹנֵן וְהֵבִין כִּי סָרַתּוּסְטְרָא לֹא הֶאֱרִיךְ אָז לִישׁוֹן.

• •

•

בִּרְכַּת שָׁלוֹם.

וּבִנְטוֹת הַצָּהֳרַיִם מְאֹד שָׁב סָרַתּוּסְטְרָא אֶל מְעָרָתוֹ אַחֲרֵי הֶאֱרִיכוֹ לְבַקֵּשׁ חִנָּם אֶת אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ וְאַחֲרֵי שׁוּטוֹ בָּאָרֶץ הֵנָּה וָהָלוֹם. הוּא בָּא עַד לִפְנֵי מְעָרָתוֹ, לֹא הִרְחִיק בִּלְתִּי אִם כְּעֶשְׂרִים צְעָדִים, וּדְבַר־פֶּלֶא הִגִּיעַ אוֹתוֹ אֲשֶׁר לֹא פִלֵּל אֵלָיו בְּרֶגַע הַזֶּה אַף כִּמְעַט: כִּי שָׁמְעוּ אָזְנָיו עוֹד הַפַּעַם זֹאת זַעֲקַת הַשֶּׁבֶר הַגְּדוֹלָה. וְגַם אָמְנָם נִפְלָא הָיָה הַדָּבָר: כִּי הַפַּעַם הַזֹּאת בָּא הַקּוֹל מִן הַמְּעָרָה אֲשֶׁר לוֹ. וְהַזְּעָקָה הָיְתָה זְעָקָה אֲרֻכָּה וְזָרָה וְרַבַּת קוֹלוֹת, וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׁמַע וַיַּקְשֵׁב עַתָּה הֵיטֵב, וַיֵּדַע כִּי מִפִּיּוֹת רַבִּים יָצָא הַקּוֹל; וְאוּלָם מֵרָחוֹק נִשְׁמַע הַקּוֹל כַּקּוֹל הַיּוֹצֵא מִפִּי אֶחָד.

אָז יִשְׁתָּעֵר סָרַתּוּסְטְרָא עַל מְעָרָתוֹ, וְהִנֵּה מַרְאֵה־עֵינַיִם נִפְלָא לְפָנָיו אַחֲרֵי מִשְׁמַע־הָאָזְנַיִם הַלָּז: כִּי יָשְׁבוּ שָׁם כֻּלָּם יַחְדָּו, כָּל־אֲשֶׁר פָּגַע בַּדֶּרֶךְ בַּיּוֹם הַהוּא: גַּם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מִיָּמִין וְגַם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מִשְּׂמֹאל וְגַם הַקּוֹסֵם הַזָּקֵן וְגַם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְגַם הֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ וְגַם הַצֵּל וְגַם נֶאֱמַן הָרוּחַ וְגַם הַנָּבִיא הֶעָצֵב וְגַם הַחֲמוֹר; וְהַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם יָשַׁב גַּם הוּא וְהוּא שָׂם כֶּתֶר בְּרֹאשׁוֹ וַיַּחֲגוֹר בְּמָתְנָיו שְׁתֵּי חֲגוֹרוֹת אַרְגָּמָן כִּי אָהַב כְּכָל הַנִּמְאָסִים לְהִתְחַפֵּשׂ וּלְהִתְהַדֵּר תָּמִיד. וּבְתוֹךְ הָעֵדָה הָאֲבֵלָה הַזֹּאת עָמַד הַנֶּשֶׁר אֲשֶׁר לְסָרַתּוּסְטְרָא

וְהוּא מִתְנַדֵּד וְנוֹצָתוֹ זְקוּפָה, כִּי שׁוּמָה הָיְתָה עָלָיו לַעֲנוֹת עַל שְׁאֵלוֹת רַבּוֹת מִדֵּי אֲשֶׁר אֵין לְגַאֲוָתוֹ עֲלֵיהֶן מַעֲנֶה, וְהַנָּחָשׁ הֶעָרוּם תָּלוּי עַל צַוָּארָיו.

וְסָרַתּוּסְטְרָא רָאָה אֶת כָּל־זֹאת וַיִּשְׁתּוֹמֵם מְאֹד, וְאַחֲרֵי כֵן בָּחַן בְּעַפְעַפָּיו אֶת־כָּל אִישׁ מֵאוֹרְחָיו וַיַּבֵּט אוֹתָם בְּפָנִים מְאִירִים וּבִתְשׁוּקַת מִתְאַוֶּה לָדַעַת וַיִּקְרָא אֶת־כָּל אֲשֶׁר בְּנִשְׁמָתָם וַיִּשְׁתּוֹמֵם שֵׁנִית. וְאוּלָם בֵּין כֹּה וָכֹה וְהַנֶּאֱסָפִים קָמוּ מִמּוֹשְׁבוֹתֵיהֶם וַיְחַכּוּ בְּיִרְאַת כָּבוֹד אֶל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יְדַבֵּר אֲלֵיהֶם סָרַתּוּסְטְרָא, וְסָרַתּוּסְטְרָא פָּתַח אֶת־פִּיו וָזֶה אֲשֶׁר אָמַר:

-אַתֶּם הַנּוֹאָשִׁים, אַתֶּם הַנִּפְלָאִים! הַאַף אֵין זֹאת כִּי אֶת זַעֲקַתְכֶם שָׁמַעְתִּי? עַתָּה הִנֵּה יָדַעְתִּי אֶת הַמָּקוֹם לְבַקֵּשׁ לִי מִשָּׁם אַת־אֲשֶׁר בִּקַּשְׁתִּי חִנָּם כָּל הַיּוֹם: אֶת הָאָדָם הַנַּעֲלֶה - :

- בְּתוֹךְ מְעָרָתִי הוּא יוֹשֵׁב, זֶה הָאָדָם הַנַּעֲלֶה! אֲבָל עַל מַה־זֶּה אֶשְׁתּוֹמֵם? הַאִם לֹא אֲנִי בְּעַצְמִי יָדִי מְשַׁכְתִּיו עַד הֲלוֹם בְּקָרְבַּן הַדְּבַשׁ וּבִקְרִיאוֹת הָעַלִּיזוֹת אֲשֶׁר לְאָשְׁרִי?

וַאֲנִי הִנֵּה זֹאת חָשַׁבְתִּי וְאוֹתָהּ אַגִּיד לָכֶם: אַתֶּם כֻּלְּכֶם יַחְדָּו פֹּה לֹא תִצְלְחוּ לִהְיוֹת חֲבוּרָה טוֹבָה, כִּי בְּשִׁבְתְּכֶם יַחְדָּו אִישׁ עִם אָחִיו, אַתֶּם זוֹעֲקֵי זַעֲקַת הַשֶּׁבֶר, וִהְיִיתֶם לְמַשָּׂא אִישׁ עַל אָחִיו. מִי יִתֵּן וּבָא אֶחָד -

- אֶחָד אֲשֶׁר יָבִין לְלַמֵּד אֶתְכֶם לְשַׂחֵק, לֵץ עָלֵז וּפוֹחֵז וְטוֹב לֵב, מְרַקֵּד וְרוֹעֶה רוּחַ וּפֶרֶא אָדָם וּפְתִי זָקֵן: - הַאִם לֹא תַחְשְׁבוּ גַּם אַתֶּם כָּכָה?

וְאַתֶּם סִלְחוּ נָא לִי, אַתֶּם הַנּוֹאָשִׁים, כִּי מְדַבֵּר אָנֹכִי בְּאָזְנֵיכֶם דְּבָרִים קְטַנִּים וְקַלִּים כָּאֵלֶּה וְהֵם לֹא רְאוּיִם לְאוֹרְחִים נֶחְשָׁבִים אֲשֶׁר כְּמוֹכֶם! וְאוּלָם אַתֶּם לֹא תִמְצְאוּ אֶת חִידָתִי לְהַגִּיד לִי מָה הַדָּבָר אֲשֶׁר מִלֵּא אֶת לִבִּי הוֹלֵלוֹת: -

– אַתֶּם הֵם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וּמַרְאֵה פְּנֵיכֶם – וְאַתֶּם סִלְחוּ נָא לִי! כָּל אִישׁ וְאִישׁ יַהֲפֵךְ לְאַמִּיץ לֵב לְמַרְאֵה פְּנֵי נוֹאָשׁ. דַּבֵּר עַל לֵב נוֹאָשׁ – זֶה דְּבַר הַגְּבוּרָה אֲשֶׁר יִמְצָא בְּקֶרֶב נַפְשׁוֹ כָּל אִישׁ.

גַּם לִי אֲנִי נְתַתֶּם אֶת הַגְּבוּרָה הַזֹּאת, – מַתָּנָה טוֹבָה נְתַתֶּם לִי, אַתֶּם אוֹרְחַי הַנַּעֲלִים, מַתְּנַת אוֹרְחִים מִטּוּב לֵב! כִּי עַל כֵּן הָבוּ נָא וְלֹא תִקְצְפוּ עָלַי אִם אֶתֵּן לָכֶם עַתָּה גַּם מֵאֲשֶׁר לִי.

הִנֵּה זֹאת פֹּה אַדְמָתִי וְאַדְמַת מֶמְשַׁלְתִּי: כָּל־אֲשֶׁר לִי פֹּה יִהְיֶה נָא לָעֶרֶב הַזֶּה וְלַלַּיְלָה הַזֶּה גַּם לָכֶם. חַיּוֹתַי תְּשָׁרַתְנָה אֶתְכֶם וּמְעָרָתִי תִּהְיֶה לָכֶם לִיצוּעַ!

בְּבֵיתִי וּבִמְעוֹנִי לֹא יֹאמַר עוֹד אִישׁ: רַע לִי, וּבִגְבוּלוֹת אַדְמָתִי אֲסוֹכֵךְ עַל כָּל אִישׁ מִפְּנֵי חַיּוֹתַי הָרָעוֹת. וְזֹאת לָכֶם רֵאשִׁית אֲשֶׁר אָנֹכִי נוֹתֵן לָכֶם פֹּה: מִבְטַח עֹז!

וְזֹאת לָכֶם שֵׁנִית: אֶת אֶצְבָּעִי הַקְּטַנָּה. וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּהְיֶה בְּיֶדְכֶם זֹאת הַקְּטַנָּה וּלְקַחְתֶּם מַהֵר אֶת הַיָּד כֻּלָּה וְאֶת הַלֵּב גַּם הוּא! הָבוּ נָא, הָבוּ אַתֶּם אוֹרְחַי־קְרוּאַי, יְהִי בּוֹאֲכֶם בָּרוּךְ!"

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וַיְשַׂחֵק מֵאַהֲבָה וּמֵהוֹלֵלוּת, וּקְרוּאָיו שָׁמְעוּ אֶת בִּרְכַּת־הַשָּׁלוֹם הַזֹּאת וַיִּשְׁתַּחוּ שֵׁנִית וַיִּדְּמוּ בְּיִרְאָה. אָז קָם הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מִיָּמִין וַיַּעַן אֶת סָרַתּוּסְטְרָא בִּשְׁמָם וַיְדַבֵּר לֵאמֹר:

„בְּמִנְהָגְךָ, סָרַתּוּסְטְרָא, וּבְמִשְׁפַּט מַעֲשֶׂיךָ אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה, מִדֵּי תִתְּךָ לָנוּ אֶת־יָדְךָ וְאֶת־שְׁלוֹמְךָ, הִכַּרְנוּךָ כִּי אַתָּה זֶה סָרַתּוּסְטְרָא, אֶת־נַפְשְׁךָ הִשְׁפַּלְתָּ לְעֵינֵינוּ; כִּמְעַט הִכְאַבְתָּ בְּזֹאת לְיִרְאָתֵנוּ –:

– אֲבָל מִי עוֹד כָּמוֹךָ יוֹדֵעַ לְהַשְׁפִּיל נַפְשׁוֹ וּגְאוֹנוֹ לֹא

יֶחְסַר? הִנֵּה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר יְעוֹדְדֵנוּ גַּם אָנוּ וַאֲשֶׁר יִהְיֶה מַרְפֵּא לְעֵינֵינוּ וְלִלְבָבֵנוּ.

לְבַעֲבוּר רָאֹה אֶת הַמַּרְאֶה הַזֶּה נְכוֹנִים הָיִינוּ לַעֲלוֹת עַל הָרִים גְּבוֹהִים שִׁבְעָתַיִם מִן הָהָר הַזֶּה. תְּאֵבֵי מַרְאוֹת הָיִינוּ, כִּי חָפַצְנוּ לִרְאוֹת אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יִתְּנוּ אוֹר לְעֵינַיִם כֵּהוֹת.

וְכִמְעַט בָּאנוּ וַיְהִי כְּרֶגַע קֵץ לְזַעֲקַת כָּל שִׁבְרֵנוּ. לִבֵּנוּ פָּתִיחַ וְחוּשֵׁנוּ יָשָׁר וְכָל־רוּחֵנוּ יַעֲלוֹץ בָּנוּ. עוֹד מְעַט וְרוּחֵנוּ יִתְהוֹלֵל וְיָלִיץ.

אֵין יָקָר עַל פְּנֵי כָל הָאֲדָמָה, סָרַתּוּסְטְרָא, מֵרָצוֹן חָזָק וְנִשָּׂא: הִנֵּה זֶה הָעֵץ הַנִּבְחָר מִכָּל עֵץ אֲשֶׁר יַעֲלֶה מִמֶּנָּה. עֵץ כָּזֶה יִהְיֶה לְמֵשִׁיב נֶפֶשׁ לְכָל־הָאָרֶץ מִסָּבִיב.

אֶל הַבְּרוֹשׁ דִּמִּיתִי אֶת־כָּל אֲשֶׁר כָּמוֹךָ יִצְמַח: גָּבוֹהַּ וּמַחֲרִישׁ, קָשֶׁה וּבוֹדֵד, קַל לְהִכּוֹף וְנָאוֶה –

– וְצַמַּרְתּוֹ שׁוֹלַחַת פֹּארוֹת חֲזָקוֹת וִירוֹקוֹת אֶל תּוֹךְ גְּבוּלוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ, וְהָיָה כְּשַׁאֵל שְׁאֵלוֹת נִמְרָצוֹת אֶת־כָּל רוּחַ וְאֶת־כָּל סְעָרָה וְאֶת־כָּל אֲשֶׁר אֵיתָן עַל פְּנֵי פִּסְגּוֹת גְּבֹהוֹת –

– וְנוֹתֵן תְּשׁוּבוֹת נִמְרָצוֹת, כְּמוֹ מְצַוֶּה וּכְמוֹ מְפַקֵּד אֲשֶׁר לוֹ הָעֹז: מִי לֹא יַעֲלֶה עַל הָרִים גְּבוֹהִים לְבַעֲבוּר רָאֹה עֵץ אֲשֶׁר כָּזֶה?

וַעֲצָךְ, סָרַתּוּסְטְרָא, יְשׁוֹבֵב גַּם אֶת נֶפֶשׁ הַקֹּדֵר וְאֶת כָּל לֹא־יִצְלָח; לְמַרְאֶיךָ יָבֹא שֶׁקֶט גַּם בְּלֵב הַנּוֹדֵד וְרָפָא לוֹ.

אָכֵן אֶל הַרְךָ וְאֶל עֲצְךָ תְּלוּיוֹת כַּיּוֹם הַזֶּה עֵינַיִם רַבּוֹת; תְּשׁוּקָה גְדוֹלָה הִתְעוֹרְרָה בְּקֶרֶב כָּל הָאָרֶץ וְרַבִּים אֲשֶׁר שׁוֹאֲלִים עַתָּה: מִי זֶה סָרַתּוּסְטְרָא?

וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא חֵן בְּעֵינֶיךָ לְבַעֲבוּר הַטִּיפְךָ לוֹ אֶל אָזְנוֹ אֶת שִׁירָתְךָ וְאֶת דִּבְשְׁךָ, כָּל הַמִּתְחַבְּאִים וְכָל

הַבּוֹדְדִים וְכָל הַנּוֹאָשִׁים. וּפָתְחוּ כֻלָּם אֶת־פִּיהֶם פִּתְאֹם וְדִבְּרוּ אֶל לִבָּם:

„הַעוֹד סָרַתּוּסְטְרָא חַי? מַה־כָּל הַחַיִּים וּמַה כָּל־עִנְיָן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ וּמַה כָּל הַמַּעֲשֶׂה, זוּלָתִי – אִם חָיֹה נִחְיֶה כְּסָרַתּוּסְטְרָא!"

וְרַבִּים יִשְׁאָלוּ: „מַדּוּעַ זֶה יְאַחֵר לָבֹא וְהוּא אֶת דְּבַר בֹּאוֹ בִּשֵּׂר? הֲבִלְּעָה אוֹתוֹ הַבְּדִידָה? אִם עָלֵינוּ לָבֹא אֵלָיו?"

אָז נַעֲשְׂתָה חֲדָשָׁה כִּי הַבְּדִידָה גַּם הִיא רְקֵבָה וַתִּשָּׁבֵר; כְּקֶבֶר הָיְתָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּר וְאֶת מֵתָיו לֹא יָכִיל עוֹד. אֶל־כָּל אֲשֶׁר נָשָׂא עַיִן וְרָאִינוּ וְהִנֵּה מִתְעוֹרְרֵי מִקֶּבֶר.

וְהַגַּלִּים עוֹלִים הָלֹךְ וְעָלֹה עַד לְשִׂיא הַרְךָ סָרַתּוּסְטְרָא. עַתָּה יִגְבַּהּ נָא שִׂיא הַרְךָ כְּכָל אֲשֶׁר יִגְבַּהּ, וְאוּלָם רַבִּים הִנֵּה עוֹלִים אֵלֶיךָ וְלֹא יִרְפּוּ עוֹד: לֹא תוֹסִיף עוֹד אָנִי שִׁיטְךָ לָשֶׁבֶת עַל הַיַּבָּשָׁה.

וַאֲשֶׁר בָּאנוּ אֲנַחְנוּ הַנּוֹאָשִׁים אֶל מְעָרָתְךָ וְלֹא נֹאמַר עוֹד נוֹאָשׁ, הֲלֹא זֶה רַק אוֹת וְעֵדָה כִּי רַבִּים וְטוֹבִים מִמֶּנּוּ עוֹלִים עוֹד וְהֵם כְּבָר בַּדֶּרֶךְ –

וְהוּא גַם הוּא עוֹלֶה אֵלֶיךָ וְהוּא כְבָר בַּדֶּרֶךְ, זֶה שְׂרִיד אֱלֹהִים הָאַחֲרוֹן בְּקֶרֶב בְּנֵי הָאָדָם: זֶה הֲמוֹן הָאָדָם עִם הַתְּשׁוּקָה הַגְּדוֹלָה וְעִם הַגֹּעַל הַגָּדוֹל וְעִם הַזָּרָא הַגְּדוֹלָה –

כָּל־אֵלֶּה אֲשֶׁר לֹא יַחְפְּצוּ חַיִּים וְשָׁבוּ וְלָמְדוּ לְקַוּוֹת – אוֹ לָמֹד יִלְמְדוּ מִמְּךָ, סָרַתּוּסְטְרָא, אֶת הַתִּקְוָה הַ גְּ ד וֹ לָ ה!"

כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ מִיָּמִין וַיֶּחֱזַק בְּיַד סָרַתּוּסְטְרָא לְנַשֵּׁק לָהּ, וְסָרַתּוּסְטְרָא מִהֵר וַיַּעֲצוֹר אוֹתוֹ מֵעֲשׂוֹת וַיְהִי נִבְהָל וַיֵּט הַצִּדָּה, וְהוּא מַחֲרִישׁ כֻּלּוֹ וּמִשְׁפָּטוֹ פִּתְאֹם כְּמִשְׁפַּט אִישׁ אֲשֶׁר נַפְשׁוֹ תָּלִין בַּמֶּרְחַקִּים. אָכֵן בְּעוֹד רֶגַע וְהוּא שָׁב אֶל קְרָאָיו וּמַבִּיט בָּהֶם בְּעֵינַיִם בְּהִירוֹת וּבֹחֲנוֹת וַיֹּאמַר:

„אַתֶּם אוֹרְחַי, אַתֶּם בְּנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים, תְּנוּנִי נָא וַאֲדַבְּרָה בְּאָזְנֵיכֶם הַפַּעַם גֶּרְמָנִית בְּרוּרָה: לֹא אֲלֵיכֶם חִכִּיתִי פֹּה עַל הֶהָרִים הָאֵלֶּה."

(„גֶּרְמָנִית וּבְרוּרָה? רַק יִשְׁמְרֵנוּ אֱלֹהִים!" כָּכָה קָרָא הַמֶּלֶךְ מִשְּׂמֹאל בְּדְמָמָה; „רֹאִים אֲנַחְנוּ כְּרֶגַע כִּי אֵין חָכָם אֶרֶץ הַקֶּדֶם הַלָּזֶה מַכִּיר אֶת הַגֶּרְמָנִים הַנֶּאֱמָנִים!

אֵין זֶה כִּי הָיָה עִם לִבּוֹ לְהַגִּיד: „גֶּרְמָנִית וְקָשׁוּת" — לוּ יִהְיֶה כַּדָּבָר הַזֶּה! הֵן עַתָּה יִהְיֶה גַּם זֶה לְפִי הַטַּעַם הַטּוֹב!")

וְסָרַתּוּסְטְרָא הוֹסִיף: „אוּלַי כֻּלְּכֶם אַתֶּם פֹּה בְּנֵי אָדָם נַעֲלִים, וְאוּלָם בְּעֵינַי — אֵינְכֶם נַעֲלִים וַחֲזָקִים דַּיְּכֶם.

בְּעֵינַי — לֵאמֹר: בְּעֵינֵי הֶעָז וְהַקָּשֶׁה בִּי, אֲשֶׁר עוֹדוֹ מַחֲרִישׁ, וַאֲשֶׁר לֹא לְעוֹלָם יַחֲרִישׁ. וְאִם גַּם הִתְחַבֵּר תִּתְחַבְּרוּ אֵלַי, הֵן לֹא תוּכְלוּ לִהְיוֹת לִי לְיַד יְמִינִי.

כִּי מִי אֲשֶׁר רַגְלָיו רָפוֹת וְרַכּוֹת כָּמוֹכֶם, הֲלֹא זֶה רֵאשִׁית חֶפְצוֹ גַּם אִם יֵדַע וְגַם אִם יַעֲלִים אֶת הַדָּבָר מִנַּפְשׁוֹ, כִּי חָנֹן יְחוֹנְנוּ אוֹתוֹ.

וַאֲנִי אֶת יָדַי וְאֶת רַגְלַי לֹא אָחֹן, כִּי לֹא אָחֹן אֶת צְבָאוֹתַי; וְאֵיךְ זֶה תַּצְלִיחוּ אַתֶּם לִהְיוֹת לִי לְצָבָא?

הֵן אֶת כָּל תִּפְאֶרֶת עֻזִּי עוֹד הַשְׁחֵת אַשְׁחִית בִּגְלַלְכֶם. וְיֵשׁ בְּקִרְבְּכֶם אֲשֶׁר נָפֹל יִפּוֹל אַרְצָה כַּאֲשֶׁר רַק יִשְׁמַע אֶת צְלִיל הַקּוֹל הֶחָזָק אֲשֶׁר לְתֻפִּי.

גַּם לֹא יְפֵיפִיתֶם דַּיְּכֶם וְלֹא טוֹב תָּאֳרְכֶם. וְאוּלָם אָנֹכִי הִנֵּה לוּחוֹת טְהוֹרִים אֲבַקֵּשׁ לִי לְתוֹרָתִי, אֲשֶׁר יַשְׁקִיפוּ מֵעֲלֵיהֶם פְּנֵי תוֹרָתִי זַכִּים וִישָׁרִים; עַל פְּנֵי עוֹרְכֶם יֵצֵא גַם מַרְאֵה־פְּנֵי מְעֻקָּל.

יֵשׁ אֲשֶׁר רֶבֶץ מַעֲמָסָה יָעִיק עַל שִׁכְמְכֶם, עֹל זִכָּרוֹן יָשָׁן הוּא אֲשֶׁר יָעִיק עָלֶיהָ; יֵשׁ אֲשֶׁר אַחַד הַגַּמָּדִים הָרָעִים

מִכְּתַתֵּר וְרוֹבֵץ בְּאַחַת מִפִּנּוֹתֵיכֶם. גַּם בָּכֶם עוֹד נִמְצָא אֲסַפְסוּף נִסְתָּר.

וְאִם גַּם נַעֲלִים אַתֶּם וּמִמַּעֲלָה הַמַּדְרֵגָה, עוֹד רַבַּת בָּכֶם עֲקַלְקַלּוֹת וְעָקְבָה. אֵין עַל פְּנֵי כָל הָאֲדָמָה גַּם חָרַשׁ־בַּרְזֶל אֶחָד אֲשֶׁר הַצְלֵחַ יַצְלִיחַ לְרַדֵּד וּלְיַשֵּׁר אֶתְכֶם.

רַק גְּשָׁרִים אַתֶּם לִי: יָבֹאוּ נָא נַעֲלִים מִכֶּם וְיַעַבְרוּ עַל פְּנֵיכֶם! מַעֲלוֹת אַתֶּם לִי אֲשֶׁר יַעֲבֹר עֲלֵיכֶם, וְלָכֵן אַל נָא תִקְצְפוּ עַל אִישׁ אֲשֶׁר עַל פְּנֵיכֶם יַעֲלֶה לְשִׂיאוֹ אֲשֶׁר לוֹ!

יֵשׁ אֲשֶׁר מִזַּרְעֲכֶם יִצְמַח בֵּן נֶאֱמָן גַּם לִי וְיוֹרֵשׁ שָׁלֵם, וְאוּלָם רָחוֹק הַדָּבָר מִמֶּנִּי. אָכֵן אַתֶּם פֹּה כֻּלְּכֶם אֵינְכֶם הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם יִתֵּן יְרוּשָּׁתִי וּשְׁמִי.

לֹא לָכֶם אָנֹכִי מְחַכֶּה פֹּה בֶּהָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא עִמָּכֶם אָרִיד מִזֶּה בַּפַּעַם הָאַחֲרוֹנָה. רַק אוֹתוֹת אַתֶּם לִי מְבַשְּׂרֵי טוֹב, כִּי נַעֲלִים מִכֶּם הוֹלְכִים אֵלַי וּבָאִים אֵלַי וְהֵמָּה בַדָּרֶךְ —

— לֹא אֲנָשִׁים עִם הַתְּשׁוּקָה הַגְּדוֹלָה וְעִם הַגֹּעַל הַגָּדוֹל וְעִם הַזָּרָא הַגְּדוֹלָה וְעִם כָּל זֶה אֲשֶׁר אַתֶּם קֹרְאִים לוֹ שְׂרִיד אֱלֹהִים —

— לֹא! לֹא! וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים לֹא! לַאֲ ח ֵר י ם אָנֹכִי מְחַכֶּה פֹּה בֶּהָרִים הָאֵלֶּה וּבִלְעֲדֵיהֶם לֹא אָרִים עוֹד אֶת רַגְלִי מִזֶּה —

— לְנַעֲלִים מִכֶּם וַחֲזָקִים וְגִבּוֹרִים וַעֲלִיזִים מִכֶּם, לַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר זָוִיּוֹתֵיהֶם יְשָׁרוֹת וּמְהֻקְצָעוֹת הֵיטֵב גַּם בִּבְשָׂרָם וְגַם בְּנִשְׁמָתָם: אֲ ר י וֹ ת מְ שַׂ חֲ ק ִי ם יָבֹאוּ נָא!

הוֹי אוֹרְחַי, הוֹי אַתֶּם הַנִּפְלָאִים! הַאִם לֹא שְׁמַעְתֶּם דָּבָר עַל אֹדוֹת בָּנַי? וְכִי בַדֶּרֶךְ הֵמָּה עַתָּה וְהֵם בָּאִים אֵלַי?

דַּבְּרוּ נָא בְאָזְנַי עַל דְּבַר גַּנַּי וְעַל אִיֵּי עֲדָנַי וְעַל

מִנְהֲגֵי הֶחָדָשׁ וְהַיָּפֶה אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹהֵג בּוֹ – מַדּוּעַ זֶה לֹא תְדַבְּרוּ עַל כָּל זֶה?

אֶת הַמַּתָּנָה הַזֹּאת, מַתְּנַת אוֹרְחִים, אָנֹכִי שׁוֹאֵל מֵאַהֲבַתְכֶם, כִּי דַבֵּר תְּדַבְּרוּ בְּאָזְנַי עַל דְּבַר בָּנַי. בַּעֲבוּר זֶה הֶעֱשַׁרְתִּי, בַּעֲבוּר זֶה רוֹשַׁשְׁתִּי: אֶת־מַה לֹא נָתַתִּי – אֶת־מַה לֹא נָתַתִּי, וְרַק אֲשֶׁר הָיָה יִהְיֶה לִי בֵּן: הַבָּנִים הָאֵלֶּה, עֲצֵי הַחַיִּים הָאֵלֶּה, עֲצֵי חַיִּים אֲשֶׁר לִרְצוֹנִי וַאֲשֶׁר לְתִקְוָתִי הַנִּשָּׂאָה!"

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וַיַּעֲצוֹר פִּתְאֹם בִּדְבָרָיו, כִּי תָקְפָה אוֹתוֹ פִּתְאֹם תְּשׁוּקָתוֹ וְהוּא סָגַר אֶת עֵינָיו וְאֶת פִּיו מֵרֹב סַעֲרַת לִבּוֹ. וְגַם כָּל אוֹרְחָיו הֶחֱרִישׁוּ וַיַּעַמְדוּ דוּמָם בִּרְעָדָה. וְרַק נְבִיא הָאֱמֶת הַזָּקֵן נָתַן אוֹתוֹת בְּיָדָיו וַיִּקְרוֹץ בְּעֵינָיו.

* * *

לֶחֶם הָעֶרֶב.

וּנְבִיא הָאֱמֶת לֹא נָתַן עוֹד אֶת סָרַתּוּסְטְרָא וְאֶת אוֹרְחָיו לְכַלּוֹת אֶת בִּרְכַּת הַשָּׁלוֹם אֲשֶׁר נָשְׂאוּ בֵּינֵיהֶם, וַיִּשְׁתָּעֵר מִקְּרֶב כָּל רֵעָיו כְּאִישׁ אֲשֶׁר אֵין לוֹ מוֹעֵד לְשַׁחֵת אוֹתוֹ חִנָּם וַיֶּחֱזַק בְּיַד סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּקְרָא: „הֲלֹא תִשְׁמַע, סָרַתּוּסְטְרָא!

הִנֵּה הוֹרֵיתָנוּ בְמוֹ פִיךָ: נָחוּץ הַדָּבָר הָאֶחָד מִמִּשְׁנֵהוּ — וְלָכֵן הָבָה נָא וְיָדַעְתָּ, כִּי לִי נָחוּץ עַתָּה מִכָּל הַדְּבָרִים הַדָּבָר הָאֶחָד.

אֲדַבְּרָה נָא דָבָר נָכוֹן בָּרֶגַע הַנָּכוֹן: הַאִם לֹא קְרָאתָ לִי לֶאֱכוֹל עִמְּךָ הַיּוֹם לָחֶם? וּפֹה הִנֵּה רַבִּים עוֹד עִמָּנוּ אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ לָלֶכֶת בַּדֶּרֶךְ. הַאָמַרְתָּ לְהַאֲכִילֵנוּ רַק מִלִּים?

הִנֵּה הִרְבֵּיתֶם כֻּלְּכֶם פֹּה לְמְאֹד לְהַזְכִּיר אֶת הַמֵּתִים בְּקֶרַח וְאֶת הַמֵּתִים בְּשֶׁטֶף מַיִם וְאֶת הַמֵּתִים בַּחֲנִיקָה וְאֶת כָּל יֶתֶר הַפְּגָעִים אֲשֶׁר לְאָדָם; וְאוּלָם אֶת פִּגְעִי אֲנִי לֹא הִזְכִּיר אִישׁ, אֲשֶׁר יֵשׁ כִּי יָמוּת אִישׁ בְּרָעָב —“

(כֹּה דִבֵּר נְבִיא הָאֱמֶת, וְכִשְׁמֹעַ חַיּוֹת סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּתְבַּהֵלְנָה מְאֹד וַתִּתְבָּרַחְנָה עַל נַפְשָׁן, כִּי רָאוּ וְהִנֵּה כָּל־אֲשֶׁר לָקְטוּ כָּל הַיּוֹם לֹא יִשְׂפּוֹק לְכַלְכֵּל אַף אֶת נְבִיא הָאֱמֶת הָאֶחָד הַזֶּה.)

וּנְבִיא הָאֱמֶת הוֹסִיף: „וְנוֹסַף עַל זֶה גַּם הַצָּמָא. כִּי אָמְנָם שָׁמַעְתִּי פֹּה הֲמוֹן מַיִם מְפַכִּים, כְּמוֹ דִבְרֵי חָכְמָה פִּכּוּ וְהֵם רַבִּים מְאֹד וּבְלִי הֶרֶף, וְאוּלָם אָנֹכִי – הֲלֹא יַיִן חָפַצְתִּי!

לֹא כָל אִישׁ מִמֶּנּוּ הָיָה כְּמוֹ סָרַתּוּסְטְרָא אִישׁ שׁוֹתֶה מַיִם מֵרֶחֶם, וְגַם לֹא טוֹבִים מַיִם לַעֲיֵפִים וְנֶחֱשָׁלִים; לָנוּ פֹּה יָאֲתָה יַיִן – כִּי רַק זֶה יִתֵּן לָנוּ מַרְפֵּא פִּתְאֹם וּתְעָלָה כְּרָגַע!"

וַיְהִי בִהְיוֹת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ נְבִיא הָאֱמֶת יַיִן, וַיִּתְעוֹרֵר גַּם הַמֶּלֶךְ מִשְּׂמֹאל, אֲשֶׁר הֶחֱרִישׁ כָּל־הָעֵת, וַיְהִי עִם לִבּוֹ גַּם הוּא לִפְתּוֹחַ אֶת־פִּיו. אָז אָמַר: „לְיַיִן דָּאַגְנוּ אֲנַחְנוּ, אֲנִי וְאָחִי הַמֶּלֶךְ מִיָּמִין: יֵשׁ עִמָּנוּ יַיִן לְמַכְבִּיר – חֲמוֹר עָמוּס כֻּלּוֹ יָיִן. לֹא חָסַרְנוּ דָבָר עוֹד בִּלְתִּי־אִם לָחֶם".

וְסָרַתּוּסְטְרָא נָתַן בִּשְׂחוֹק קוֹלוֹ וַיִּקְרָא: „הֲגַם לֶחֶם? הִנֵּה רַק הַלֶּחֶם הוּא אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ לְבַדְּדִים. וְאוּלָם לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם, כִּי־אִם גַּם עַל שֵׂיוֹת טוֹבוֹת – וְשֵׂיוֹת יֵשׁ לִי פֹּה שְׁתַּיִם:

– אוֹתָן נִשְׁחוֹט פֹּה עַד־מְהֵרָה וְנָשִׂים עֲלֵיהֶן בְּשָׂמִים וְשֶׁמֶן מֹר, כִּי כָכָה אָהַבְתִּי. וְגַם שָׁרָשִׁים וּפְרִי מְגָדִים לֹא יַחְסְרוּ לָנוּ, אֲשֶׁר יַטְעֲמוּ לְחֵךְ כָּל לוֹנֵק וּמִשְׁתּוֹקֵק, וְגַם אֱגוֹזִים וְעוֹד חִידוֹת רַבּוֹת לְפַצֵּחַ אוֹתָם.

כָּכָה נַעֲשֶׂה לָנוּ מִשְׁתֶּה בֶּן־רֶגַע. וְאוּלָם מִי אִישׁ מִכֶּם אֲשֶׁר יִתְאַוֶּה לֶאֱכוֹל וְהָיְתָה עָלָיו לַעֲזוֹר עִמָּנוּ לַעֲשׂוֹת אֶת הָעֲבוֹדָה, וְגַם הַמְּלָכִים יַעַזְרוּ נָא עִמָּנוּ. כִּי אַתֶּם דְּעוּ לָכֶם אֲשֶׁר בְּצֵל קוֹרַת סָרַתּוּסְטְרָא לֹא יֵעָצֵל גַּם מֶלֶךְ מִהְיוֹת טַבָּח."

וְהָעֵצָה אֲשֶׁר יָעַץ סָרַתּוּסְטְרָא הָיְתָה כְלֵב הָאֲנָשִׁים

כֻּלָּם יַחְדָּו, וְרַק הֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ מָאַס בְּבָשָׂר וּבְיַיִן וּבִבְשָׂמִים מֵאֱכֹל אוֹתָם, וּבְלָצוֹן קָרָא:

„שִׁמְעוּ נָא לִי אֶת הַסּוֹבֵא וְהַזּוֹלֵל הַזֶּה, אֶת סָרַתּוּסְטְרָא! הֲלָזֹאת יָבֹאוּ בְּנֵי הָאָדָם אֶל הַמְּעָרוֹת וְאֶל רָאשֵׁי הָרִים לַבַּעֲבוּר אֱכֹל מִשְׁתִּים אֲשֶׁר כָּאֵלֶּה?

אָכֵן הֲבִינוֹתִי הַפַּעַם אֶת־אֲשֶׁר הוֹרָנוּ לְפָנִים סָרַתּוּסְטְרָא זֶה בְּאָמְרוֹ: „בָּרוּךְ הֶעֹנִי הַקָּטָן!" וְעַל מָה אָמַר לְהַעֲבִיר אֶת הָעֲנִיִּים מִן הָעוֹלָם."

וְסָרַתּוּסְטְרָא עָנָה אוֹתוֹ: „רְאֵה חַיִּים עַל־פִּי דַרְכְּךָ וֶהְיֵה שָׂמֵחַ כָּמוֹנִי! הֱיֵה נֶאֱמָן לְחֻקְּךָ, אַתָּה הַנֶּחְמָד, טְחוֹן אֶת גַּרְגְּרֶיךָ וּשְׁתֵה אֶת מֵימֶיךָ וְהַלֵּל אֶת מַאֲכָלֶיךָ – וְלוּ רַק יִתְּנוּ שִׂמְחָה בִלְבָבְךָ!

חֹק אֲנִי רַק לָאֵלֶּה אֲשֶׁר כָּמֹנִי וְאֵינֶנִּי חֹק לַכֹּל. וְאוּלָם מִי אִישׁ אֲשֶׁר יַחְפֹּץ לִהְיוֹת כָּמוֹנִי, שׁוּמָה עָלָיו לִהְיוֹת חֲזַק עֲצָמוֹת וְקַל בְּרַגְלָיו –

– וְשָׂמֵחַ לִקְרַאת מִלְחָמָה וְלִקְרַאת מִשְׁתֶּה וְלֹא הוֹלֵךְ־קְדוֹרַנִּית וְלֹא יוֹסֵף בַּעַל חֲלוֹמוֹת וְנָכוֹן לִקְרַאת כָּל־קָשָׁה כְּהוֹלֵךְ לִקְרַאת חַג וְכֻלּוֹ בָּרִיא וְעָצוּם.

כָּל חֵלֶק נִבְחָר לִי הוּא וְלַאֲנָשַׁי – וְאִם לֹא יִתְּנוּהוּ לָנוּ וְלָקַחְנוּהוּ בְּחָזְקָה: אֶת מִבְחַר כָּל־נֶתַח, אֶת מִבְחַר תֹּאַר הַשָּׁמַיִם, אֶת מִבְחַר כָּל־רַעְיוֹן חָזָק וְאֶת מִבְחַר כָּל־אִשָּׁה יָפָה!"–

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא, וְהַמֶּלֶךְ מִיָּמִין עָנָה: „אָכֵן נִפְלָא הַדָּבָר הַזֶּה! מִי שָׁמַע מֵעוֹדוֹ דְּבָרִים אֲשֶׁר כָּאֵלֶּה מִפִּי חָכָם?

חֵי אֲנִי אִם לֹא זֶה הַפֶּלֶא אֲשֶׁר בְּאִישׁ חָכָם, כִּי יֵשׁ לוֹ מִלְּבַד כָּל־מַעֲלוֹת רוּחוֹ גַּם חָכְמָה וְהוּא אֵינֶנּוּ חֲמוֹר."

כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ מִיָּמִין וַיִּשְׁתָּאֶה, וְהַחֲמוֹר שָׁמַע אֶת־דְּבָרָיו וְהוּא מִתְמַרְמֵר וְגֹעֶה: „י–הי". וְזֶה הָיָה רֵאשִׁית

הַמִּשְׁתֶּה הַגָּדוֹל אֲשֶׁר יִקְרְאוּ לוֹ בְּסִפְרֵי דִּבְרֵי הַיָּמִים בְּשֵׁם „לֵיל הֶעָרָב", וּבִהְיוֹת הַמִּשְׁתֶּה לֹא זָכְרוּ דָבָר זוּלָתִי עַל הָאָדָם הַנַּעֲלֶה.

עַל הָאָדָם הַנַּעֲלֶה.

א.

כִּי בָאתִי אֶל בְּנֵי הָאָדָם בַּפַּעַם הָרִאשֹׁנָה, אָז עָשִׂיתִי אֶת סִכְלוּת הַבּוֹדְדִים, זֹאת הַסִּכְלוּת הַגְּדוֹלָה, אֲשֶׁר יָרַדְתִּי אֶל הַשּׁוּק.

וַאֲנִי בְדַבְּרִי אֶל כֹּל לֹא דִבַּרְתִּי אֶל אִישׁ, וְלָכֵן בְּבֹא הָעֶרֶב וַיִּהְיוּ מְרַקְּדֵי עַל פִּי הַחֲבָלִים חֲבֵרַי וְנִבְלוֹת פְּגָרִים; וַאֲנִי גַם אֲנִי כִמְעַט הָיִיתִי לְנִבְלַת פָּגֶר.

אָכֵן בִּהְיוֹת הַבֹּקֶר יוֹם שֵׁנִי וַתָּבֹא בִי אֱמֶת חֲדָשָׁה. אָז לָמַדְתִּי לְדַבֵּר לֵאמֹר: מַה־לִּי וְלַשּׁוּק וְלָאֲסַפְסוּף וְלֶהָמוֹן וְלִשְׁאוֹן הָמוֹן וּלְאָזְנֵי הָמוֹן אֲרֻכּוֹת!"

וְאַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים לִמְדוּ נָא מִמֶּנִּי אֶת הַדָּבָר הַזֶּה: בַּשּׁוּק אֵין אִישׁ אֲשֶׁר יַאֲמִין בִּבְנֵי אָדָם נַעֲלִים. אִם חֲפַצְתֶּם לְדַבֵּר שָׁם, לְכוּ וְדַבְּרוּ – וְאוּלָם הֶהָמוֹן יִקְרוֹץ בְּעֵינָיו וַיֹּאמַר: „מִשְׁפָּט אֶחָד לְכֻלָּנוּ."

„הַאַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים?" – כֹּה יְדַבֵּר הֶהָמוֹן וַאֲלֵיכֶם יִקְרוֹץ – אֵין בְּנֵי אָדָם נַעֲלִים עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה! רַק מִשְׁפָּט אֶחָד לָנוּ, הָאָדָם הוּא אָדָם; לִפְנֵי אֱלֹהִים – מִשְׁפָּט אֶחָד לְכֻלָּנוּ!"

לִפְנֵי אֱלֹהִים – וְאוּלָם מֵת הָאֱלֹהִים הַזֶּה. וְלִפְנֵי הֶהָמוֹן

אַל נָא יִהְיֶה מִשְׁפָּט אֶחָד לְכֻלָּנוּ. חִדְלוּ לָכֶם, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, מִן הַשּׁוּק!

* *

*

ב.

לִפְנֵי אֱלֹהִים – וְאוּלָם מֵת הָאֱלֹהִים הַזֶּה! הָאֱלֹהִים הַזֶּה, אַתֶּם בְּנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים, הָיָה הַגָּדוֹל מִכָּל אָסוֹן אֲשֶׁר לְנֶגֶד פְּנֵיכֶם.

וּמֵאָז שֶׁכָּבוּ בַּקֶּבֶר שַׁבְתֶּם וַקַּמְתֶּם לִתְחִיָּה. רַק עַתָּה בָּא יָבוֹא מוֹעֵד הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל וְרַק עַתָּה קוֹם יָקוּם הָאָדָם הַנַּעֲלֶה וְהָיָה – לְאָדוֹן!

אִם הֲבִינוֹתֶם אַחַי אֶת הַמִּלָּה הַזֹּאת? רְאוּ הִנֵּה נִבְהַלְתֶּם – הַאָחַז לִבְּכֶם פַּלָּצוּת? אִם תְּהוֹם פָּעֲרָה לוֹ׳ לָכֶם? אִם כֶּלֶב הַשְּׁאוֹל פָּעַר אֶת־פִּיו לַהֲרוֹץ לָכֶם לְשׁוֹנוֹ?

הָבוּ נָא, עֲלוּ נָא, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים! רַק עַתָּה יָחוּל הָהָר וְיָלַד אֶת עֲתִידוֹת הָאָדָם. מֵת הָאֱלֹהִים, וְעַתָּה הִנֵּה חָפַצְנוּ אֲנַחְנוּ – כִּי יִחְיֶה הָאָדָם הָעֶלְיוֹן!

* *

*

ג.

שָׁאֹל יִשְׁאֲלוּ הַדּאֲגִים לְיוֹם מָחָר: „אֵיךְ זֶה יִתְיַצֵּב הָאָדָם וְיַעֲמוֹד לְדוֹרוֹת?" וְאוּלָם סָרַתּוּסְטְרָא הוּא הָאֶחָד וְהָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר יִשְׁאַל: „אֵיךְ זֶה נָעוֹ עַל הָאָדָם כִּי הִכָּחֵד יִכָּחֵד?"

הָאָדָם הָעֶלְיוֹן קָרוֹב לְלִבִּי; זֶ ה לִי רֵאשִׁית וְאֶחָד – וְ לֹא הָאָדָם; לֹא הַקָּרוֹב לִי וְלֹא הֶעָנִי מִכֹּל וְלֹא הַכֹּאֵב מִכֹּל וְלֹא הַנִּבְחָר מִכֹּל. –

הוֹי אַחַי! אֵת אֲשֶׁר אָהַבְתִּי בָּאָדָם, הֲלֹא זֶה אֲשֶׁר הוּא עָשׂוּי מַעֲבָר וְעָשׂוּי לִשְׁקוֹעַ. וְגַם בָּכֶם מָצָאתִי הַרְבֵּה אֲשֶׁר יִתְּנֵנִי לְאַהֲבָה וּלְקוּת.

אֲשֶׁר בָּזֹה בְזִיתֶם, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, וְנָתַן אוֹתִי זֶה לְקוּת. הַבָּזִים הַגְּדוֹלִים הֲלֹא הֵמָּה הַמְכַבְּדִים הַגְּדוֹלִים.

אֲשֶׁר נוֹאָשׁ נוֹאַשְׁתֶּם, וְהָיָה גַּם זֶה בָּכֶם דָּבָר לְכַבֵּד אוֹתוֹ הַרְבֵּה. כִּי לֹא לְמַדְתֶּם לִהְיוֹת שִׁפְלֵי בֶרֶךְ; לֹא לְמַדְתֶּם אֶת הָעָרְמוֹת הַקְּטַנּוֹת.

כִּי הִנֵּה כַּיּוֹם הַזֶּה הָיוּ הָאֲנָשִׁים הַקְּטַנִּים לַאֲדוֹנֵי הַמָּקוֹם: כֻּלָּם יַטִּיפוּ לְשִׁפְלָה וְלַעֲנָוָה וּלְעָרְמָה וְלִיגִיעַ כַּפַּיִם וּלְרַחֲשֵׁי חֲנִינָה וּלְכָל „עוֹד יָבוֹא" הָאָרוֹךְ אֲשֶׁר לַצְּדָקוֹת הַקְּטַנּוֹת.

כָּל־אֲשֶׁר דַּרְכּוֹ דֶּרֶךְ־נָשִׁים, כָּל־אֲשֶׁר שָׁרְשׁוֹ שֹׁרֶשׁ עֲבָדִים, וְיוֹתֵר מִכֻּלָּם זֶה הָעֵרֶב הָרַב אֲשֶׁר לָאֲסַפְסֻף: „כָּ לֵ־ אֵ לֶּ ה חֲפֵצִים כַּיּוֹם הַזֶּה לִהְיוֹת לַאֲדוֹנֵי כָּל גּוֹרַל הָאָדָם – הוֹי גֹּעַל! גֹּעַל! גֹּעַל!

כָּל־אֵלֶּה שֹׁאֲלִים עֶרֶב וּבֹקֶר וְצָהֳרַיִם וְלֹא יִיעָפוּ לֵאמֹר: „אֵי זֶה הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר יַאֲרִיךְ הָאָדָם לִחְיוֹת שִׁבְעָתַיִם כָּכָה וְעַל־נְקַלָּה וּבִנְעִימוֹת?" בָּזֹאת – הָיוּ לַאֲדוֹנֵי הַיּוֹם.

אֶת אֲדוֹנֵי הַיּוֹם הָאֵלֶּה הַכְרִיעוּ נָא לִי, אַחַי, עַד הִכָּחֲדָם; הָאֲנָשִׁים הַקְּטַנִּים הָאֵלֶּה הֵם הַמָּה הַגְּדוֹלָה מִכָּל שׁוֹאָה אֲשֶׁר נֶגֶד פְּנֵי הָאָדָם הָעֶלְיוֹן!

אֶת הַצְּדָקוֹת הַקְּטַנּוֹת הַכְרִיעוּ נָא לִי, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, וְאֶת הָעָרְמוֹת הַקְּטַנּוֹת וְאֶת הַחֲנִינוֹת כְּגַרְגַּר הוֹל וְאֶת הֲמִית הַנְּמָלִים הָרוֹמְשׂוֹת וְאֶת הֹרֶךְ עַד לְחֶמְלָה וְאֶת „אֹשֶׁר הָרַבִּים" – !

נִבְחַר לָכֶם שִׁבְעָתַיִם הוֹאִיל מֵהִבָּנֵעַ. אָכֵן אֲהַבְתִּיכֶם, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, עֲקֵב אֲשֶׁר כַּיּוֹם הַזֶּה לֹא יְדַעְתֶּם לִחְיוֹת. הִנֵּה כָּכָה אַ תֶּ ם חַיִּים – אֶת מִבְחַר הַחַיִּים!

* *

*

ד.

הֲיֵשׁ לָכֶם גְּבוּרָה? אִם לִבְּכֶם בָּכֶם אַמִּיץ? ל א גְבוּרָה לְעֵינֵי עֵדִים, כִּי־אִם גְּבוּרַת בּוֹדְדִים וּגְבוּרַת נְשָׁרִים, אֲשֶׁר גַּם אֱלֹהִים לֹא יָשִׂים עוֹד אֵלֶיהָ לֵב?

לְנִשְׁמוֹת קָרוֹת וּלְבִכְרֵי מִדְבָּר וּלְעִוְרִים וּלְשִׁכּוֹרִים לֹא נִקְרָא אַמִּיצֵי לֵב. נָתוּן לֵב רַק לָאִישׁ אֲשֶׁר יִרְאָה לוֹ וּ מִ תְ אַ מֵּ ץ לְהַכְרִיעַ אֶת יִרְאָתוֹ; רַק הָרֹאֶה אֶת הַתְּהוֹם וְאֶת גַּ אֲ וָ ת וֹ לֹא יְזַנַּח.

רַק הָרֹאֶה אֶת הַתְּהוֹם וְעֵינָיו עֵינֵי נְשָׁרִים – רַק הַ תּ וֹ פֵ שׂ אֶת הַתְּהוֹם בְּצִפָּרְנֵי נֶשֶׁר, לוֹ נָתוּן אֹמֶץ לֵב. ––

* *

*

ה.

„רַע הָאָדָם" – כָּכָה דִּבְּרוּ אֵלַי כָּל הַחֲכָמִים, לְבַעֲבוּר נַחֲמֵנִי. הָהּ לוּ רַק אֱמֶת הָיָה הַדָּבָר כַּיּוֹם הַזֶּה! כִּי הָרָע הֲלֹא זֶה מִבְחַר כֹּחַ הָאָדָם.

„שׁוּמָה עַל הָאָדָם לָלֶכֶת הָלוֹךְ וְטוֹב, הָלוֹךְ וָרָע" – כָּכָה לִמַּדְתִּי אָ נֹ כִ י. דָּרוּשׁ הָרָע לְטוֹבַת הָאָדָם.

אוּלַי הָאִישׁ הַמַּטִּיף אֲשֶׁר הָיָה פַּעַם לָאֲנָשִׁים הַקְּטַנִּים טוֹב עָשָׂה כִּי נָשָׂא וְכִי סָבַל אֶת עֲוֹן הָאָדָם – וְאוּלָם אָנֹכִי

ט.

חַסְרֵי אֱמוּנָה הֱיוּ נָא כַיּוֹם הַזֶּה, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, אַתֶּם הַנִּלְבָּבִים! וְאֶת מִשְׁפְּטֵיכֶם וּמוֹפְתֵיכֶם הַסְתִּירוּ בִּלְבַבְכֶם! הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם הוּא לָאֲסַפְסֻף.

אֵת אֲשֶׁר לָמַד הָאֲסַפְסֻף לְפָנִים לְהַאֲמִין בְּאֵין מִשְׁפָּטִים וּמוֹפְתִים, מִי זֶה יָכֹל לָבֹא עַתָּה בְּמִשְׁפָּטִים וּבְמוֹפְתִים לְבַעֲבוּר הַפִּילוֹ?

וּבַשּׁוּק יוֹכִיחוּ עַתָּה רַק בִּרְמִיזוֹת וּבִקְרִיצוֹת עַיִן. בְּרָב־מִשְׁפָּטִים וּבְרָב־מוֹפְתִים יֶהְפַּךְ אֲסַפְסֻף וְהָיָה לַחֲדַל־אֱמוּנָה.

וְאִם יֵשׁ אֲשֶׁר תָּעֹז לִפְעָמִים מְעַט אֱמֶת, אָז יְהִי נָא לָכֶם הַסָּפֵק כְּבָרִאשׁוֹנָה וְאַל תַּאֲמִינוּ וְשַׁאֲלוּ: „מַה מִּשְׁפַּט הַשְּׁגִיאָה כִּי כָכָה נִלְחֲמָה לָהּ?“

וְגַם מִן הַמְלֻמָּדִים הִזָּהֲרוּ לְנַפְשְׁכֶם! שׂוֹנְאִים הֵם לָכֶם, כִּי עֲקָרִים הֵמָּה. עֵינַיִם קָרוֹת וִיבֵשׁוֹת לָהֶם: כָּל עוֹף כָּנָף שׁוֹכֵב לְעֵינֵיהֶם מוּסָר נוֹצָתוֹ.

וְהֵמָּה מִתְפָּאֲרִים כִּי שֶׁקֶר לֹא יְשַׁקֵּרוּ – וְאוּלָם אֵין־אוֹנִים לְשַׁקֵּר אֵינֶנּוּ אַהֲבָה לָאֱמֶת. הִשָּׁמְרוּ לְנַפְשׁוֹתֵיכֶם!

חֹסֶר קַדַּחַת אֵינֶנּוּ דַעַת! לֹא אַאֲמִין לָרוּחוֹת אֲשֶׁר מְלֵאוּ קִפָּאוֹן. מִי אֲשֶׁר אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ לְכַזֵּב, אֵינֶנּוּ יוֹדֵעַ מָה אֱמֶת.

אִם חֲפַצְתֶּם הִתְנַשֵּׂא, תִּהְיֶינָה נָא רַגְלֵיכֶם לָכֶם לְעֵזֶר! אַל נָא תִתְּנוּ לְנַשֵּׂא אֶתְכֶם וְאַל נָא תֵשְׁבוּ עַל כִּתְפֵי זָרִים וְעַל רָאשֵׁי קָדְקֳדֵי זָרִים!

אֲבָל אַתָּה הַאִם לֹא עַל סוּס עָלִיתָ? אִם לֹא חִישׁ וְקַל אַתָּה רוֹכֵב רָכֹב וְעוֹלֶה אֶל מַטָּרָתְךָ? – יְהִי כִּדְבָרֶיךָ, רֵעִי! וְאוּלָם רַגְלְךָ הַפִּסַּחַת הֲלֹא גַם הִיא יְשֵׁנָה עִמְּךָ פֹּה עַל פְּנֵי הַסּוּס כָּמוֹךָ!

וּבְבֹאֲךָ אֶל מַטָּרָתְךָ וּבְרִדְתְּךָ מֵעַל סוּסְךָ וְאַתָּה עוֹמֵד עַל מְרוֹם גָּבְהֶךָ, אַתָּה הָאָדָם הַנַּעֲלֶה, וְרָאִיתָ פִּתְאֹם כִּי כוֹשֵׁל אָתָּה!

• •
•

יא.

אַתֶּם הַבֹּרְאִים, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים! הֲלֹא רַק בִּגְלַל הַיֶּלֶד אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בִּטְנָהּ הָרָה הָאִשָּׁה.

וְאַתֶּם אַל נָא תִתְּנוּ לְהַשִּׂיא אֶתְכֶם וּלְפַתּוֹת אֶתְכֶם! כִּי מִי אֵפוֹא קְרוֹבְכֶם ,הַקָּרוֹב לָכֶם מִכֹּל? וְגַם אִם עָשֹׂה תַעֲשׂוּ דָבָר לְמַעַן רֵעֲכֶם ,הַקָּרוֹב לָכֶם', לֹא תִבְרְאוּ לְמַעֲנוֹ דָבָר!

שִׁכְחוּ נָא לִי אֶת־כָּל ,לְמַעַן', אַתֶּם הַבֹּרְאִים! הִנֵּה צִדְקַתְכֶם הִיא הַדּוֹרֶשֶׁת מֵעִמְּכֶם אֲשֶׁר לֹא תַעֲשׂוּ דָבָר ,לְמַעַן' ו,בִגְלַל' וְ,יַעַן' – לַמִּלִּים הַקְּטַנּוֹת הַמְמַלְּאוֹת רְמִיָּה אִטְמוּ נָא אָזְנֵיכֶם.

זֶה ,לְמַעַן הָרֵעַ הַקָּרוֹב' אֵינֶנּוּ בִלְתִּי־אִם צִדְקַת הָאֲנָשִׁים הַקְּטַנִּים; בְּפִיהֶם תִּמְצְאוּ תָמִיד ,זֶה בְּעַד זֶה' וְ,כַף רוֹחֶצֶת כַּף' – וְאוּלָם אֵין לָהֶם צְדָקָה וְלֹא כֹחַ לְתוֹעַלְתְּכֶם לְנַפְשְׁכֶם אַתֶּם!

וּבְתוֹעַלְתְּכֶם לְנַפְשְׁכֶם אַתֶּם, אַתֶּם הַבֹּרְאִים, צְפוּנָה כָּל הַהִשְׁתַּמְּרוּת וְכָל שִׂימַת הַלֵּב אֲשֶׁר לְהָרָה! הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא

רָאָה עוֹד אִישׁ בְּעֵינָיו, זֶה הַפְּרִי בְעוֹדוֹ בַבֶּטֶן, הֲלֹא הוּא הַשּׁוֹמֵר וְחוֹנֵן וּמְכַלְכֵּל אֶת־כָּל אַהֲבַתְכֶם!

וּבִמְקוֹם שָׁם כָּל אַהֲבַתְכֶם, בִּמְקוֹם הַיֶּלֶד, שָׁם גַּם כָּל צִדְקַתְכֶם! מִפְעַלְכֶם וּרְצוֹנְכֶם הוּא הוּא רֵעֲכֶם הַקָּרוֹב לָכֶם מִכָּל קָרוֹב: אַל נָא תִתְּנוּ לְהַשִּׁיא אֶתְכֶם בְּעָרְכֵּי רְמִיָּה!

* *

*

יב.

אַתֶּם הַבֹּרְאִים, וְאַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים! מִי נֶפֶשׁ אֲשֶׁר עָלֶיהָ לָלֶדֶת, הֲלֹא תְחֻלֶּה, וּמִי אֲשֶׁר יָלְדָה, הֲלֹא תִטְמָא.

שַׁאֲלוּ אֶת הַנָּשִׁים: אֵין אִשָּׁה יוֹלֶדֶת, יַעַן כִּי תַעֲנֻגוֹת הִיא לָהּ. רַק הַמַּכְאוֹב פּוֹתֵחַ פֶּה לְתַרְנְגֹלוֹת וְלִמְשׁוֹרְרִים כִּי צָעֹק יִצְעֲקוּ בַחֲבָלֵיהֶם.

אַתֶּם הַבֹּרְאִים! הֲלֹא רַבָּה בָכֶם הַטֻּמְאָה, וְלָכֵן שׁוּמָה עֲלֵיכֶם כִּי הָיֹה תִהְיוּ לְאִמּוֹת.

יֶלֶד חָדָשׁ יֻלָּד: מָה רַב הַסְּחִי אֲשֶׁר נוֹלָד עִמּוֹ יָחַד! הִבָּדְלוּ נָא, וּמִי אֲשֶׁר יָלַד, יָקוּם־נָא וְיִרְחַץ עַד־יִטְהָר!

* *

*

יג.

אַל נָא תַרְבּוּ הִצְטַדֵּק מִכְּפִי יְכָלְתְּכֶם, אַל נָא תִשְׁאֲלוּ מִנַּפְשְׁכֶם דָּבָר אֲשֶׁר נֶגֶד כָּל־הַנִּמְצָא!

לְכוּ נָא בְעִקְּבוֹת הָרֶגֶל אֲשֶׁר גַּם צִדְקַת אֲבוֹתֵיכֶם כְּבָר דָּרְכָה בָהֶם! אֵיךְ זֶה תֹאמְרוּ לַעֲלוֹת לְמַעְלָה אִם לֹא יַעֲלֶה עִמָּכֶם רְצוֹן אֲבוֹתֵיכֶם גַּם הוּא!

וְאוּלָם מִי אֲשֶׁר יַחְפּוֹץ לִהְיוֹת בְּכוֹר, רִאשׁוֹן לְרֶחֶם, יִשָּׁמֵר נָא אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה אַחֲרוֹן לָאַחֲרוֹנִים! וּבִמְקוֹם שָׁם פִּשְׁעֵי אֲבוֹתֵיכֶם, אַל נָא תְּבַקְּשׁוּ לִהְיוֹת קְדוֹשִׁים!

מִי אֲשֶׁר אֲבוֹתָיו רָעוּ נָשִׁים וְרָדְפוּ יֵינוֹת חֲזָקִים וַחֲזִירֵי יַעַר: מַה־בֶּצַע כִּי יִשְׁאַל מִנַּפְשׁוֹ הַצְנֵעַ לֶכֶת?

הֲלֹא רַק לְסִכְלוּת תֵּחָשֵׁב לוֹ זֹאת! הֲלֹא רַב אִם אִישׁ כָּזֶה יִהְיֶה בַּעַל רַק לְאִשָּׁה אַחַת אוֹ לִשְׁתַּיִם אוֹ לְשָׁלֹשׁ!

וְאִם גַּם יָקִים לוֹ בָּתֵּי נְזִירִים וְעַל דַּלְתוֹת בֵּיתוֹ יַהֲרוֹת: „פֹּה נָתִיב לַקָּדוֹשׁ“ – וְאָמַרְתִּי אַחֲרֵי כָל־זֹאת: מַה־בֶּצַע בָּאֵלֶּה! הֲלֹא רַק סִכְלוּת הִיא!

וְאִם בֵּית־סֹהַר וּבֵית־מִקְלָט הֵקִים לְנַפְשׁוֹ – יְהִי הַשָּׁלוֹם עִמּוֹ! וְאוּלָם הַאֲמִין לֹא אַאֲמִין בָּזֶה.

בְּתוֹךְ הַבְּדִידָה יִצְמַח וְיָצִיץ רַק אֲשֶׁר הֵבִיא עִמּוֹ כָל־אִישׁ אֵלֶיהָ, וְגַם הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר בָּהּ. כִּי עַל כֵּן לֹא טוֹבָה לְרַבִּים הַבְּדִידָה.

הֲיֵשׁ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה דָּבָר אֲשֶׁר נִמְאָס מִקָּדוֹשׁ בְּתוֹךְ מִדְבָּר? מִסְּבִיב לָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה רִקֵּד לֹא רַק הַשָּׂטָן – כִּי־אִם גַּם הַחֲזִיר.

• •

*

יד.

יְרֵאִים וְנִכְלָמִים וּכְבֵדִים, וּכְמוֹ נָמֵר אֲשֶׁר לֹא הִצְלִיחַ בְּקָפְצוֹ עַל טַרְפּוֹ, כָּכָה רְאִיתִיכֶם פְּעָמִים רַבּוֹת, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, בְּהִתְגַּנְּבְכֶם הַצִּדָּה. הֲלֹא רַק לֹא הִצְלַחְתֶּם פַּעַם אַחַת בְּהַשְׁלִיכְכֶם גּוֹרַלְכֶם!

וְאוּלָם אַתֶּם, מַשְׁלִיכֵי הַקֻּבִּיּוֹת, מַה בֶּצַע בְּכָל־זֶה!

אָכֵן לֹא לְמַדְתֶּם לְצַחֵק וּלְהִתְלוֹצֵץ, כְּכָל אֲשֶׁר יָאֲתָה לָאָדָם לְצַחֵק וּלְהִתְלוֹצֵץ! הַאֵין אֲנַחְנוּ יוֹשְׁבִים פֹּה לְשֻׁלְחָן גָּדוֹל בְּמוֹשַׁב מְצַחֲקִים וְלֵצִים?

וְאִם יֵשׁ כִּי גָּדוֹל הַדָּבָר אֲשֶׁר לֹא הִצְלִיחַ בְּיֶדְכֶם – הָעַל זֹאת אֵפוֹא אַתֶּם אֲנָשִׁים לֹא־יִצְלָחוּ? וְאִם הֱיִיתֶם אַתֶּם לְלֹא־יִצְלָחוּ – הָעַל זֹאת אֵפוֹא לֹא יִצְלַח הָאָדָם? וְאִם לֹא יִצְלַח הָאָדָם – הֲלֹא רַק טוֹבָה תְּבוֹאֵנוּ בְּזֹאת! הֲלֹא רַק עָלֹה נַעֲלָה!

טו.

כְּכָל אֲשֶׁר נַעֲלָה וּכְכָל אֲשֶׁר נִשְׂגָּב דָּבָר לְמִינוֹ, כֵּן יִמְעַט וְכֵן יִקְטַן לְהַצְלִיחַ. וְאַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים, הַאֵין אַתֶּם כֻּלְּכֶם פֹּה – אֲנָשִׁים לֹא־יִצְלָחוּ?

שָׁלוֹם לָכֶם, מַה־בֶּצַע בְּכָל זֹאת! אָכֵן רַבִּים הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עוֹד בֹּא יָבֹאוּ! לִמְדוּ נָא לְהִתְלוֹצֵץ בָּכֶם בְּנַפְשְׁכֶם כְּכָל־אֲשֶׁר יָאֲתָה לָאָדָם לְהִתְלוֹצֵץ!

מַה־יִּפָּלֵא כִּי הֱיִיתֶם לְלֹא־מַצְלִיחִים וּלְמַצְלִיחִים לְמֶחֱצָה, אַתֶּם הַשְּׁבוּרִים לְמֶחֱצָה! הַאִם לֹא יִפְרוֹץ וְלֹא יִגְעַשׁ בָּכֶם – עֲתִיד הָאָדָם?

הָרְחוֹקוֹת אֲשֶׁר לָאָדָם וַעֲמֻקּוֹתָיו וּמְרוֹמֵי כּוֹכָבָיו וְכָל כֹּחוֹ הַכַּבִּיר: הַאִם כָּל־אֵלֶּה לֹא יִרְתְּחוּ יַחַד בְּתוֹךְ סִירְכֶם?

מַה־יִּפָּלֵא כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר תִּשָּׁבֵר אַחַת הַסִּירוֹת! לִמְדוּ נָא לְהִתְלוֹצֵץ בָּכֶם בְּנַפְשְׁכֶם כְּכָל־אֲשֶׁר יָאֲתָה לָאָדָם לְהִתְלוֹצֵץ! אָכֵן רַבִּים הַדְּבָרִים אֲשֶׁר עוֹד בֹּא יָבֹאוּ, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים.

וְחַי אָנִי, כִּי רַבִּים מֵהֶם כְּבָר הִצְלִיחוּ בְיָדֵנוּ! מַה

עֲשִׁירָה הָאֲדָמָה הַזּאת בִּדְבָרִים טוֹבִים וּשְׁלֵמִים וּקְטַנִּים אֲשֶׁר הִצְלִיחוּ לָנוּ!

הַצִּיבוּ נָא מִסָּבִיב לָכֶם, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, דְּבָרִים טוֹבִים וּשְׁלֵמִים וּקְטַנִּים! זְהַב פֵּרוֹת אֲשֶׁר בָּשֵׁל יְרַפֵּא אֶת הַלֵּב וְהַשָּׁלֵם יְלַמֵּד לְקַוּוֹת.

* *

*

טז.

מַה נֶּחְשָׁב עַד הַיּוֹם הַזֶּה לְגָדוֹל מִכָּל הַפְּשָׁעִים אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה? הַאִם לֹא דְבַר הָאִישׁ אֲשֶׁר דִּבֵּר לֵאמֹר: „הוֹי לָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יְמַלְאוּ פֶּה שְׂחוֹק פִּיהֶם“?

אִם לֹא מָצָא סִבּוֹת דַּיּוֹ עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה לְבַעֲבוּר יְמַלֵּא שְׂחוֹק פִּיו – כִּי אָז רַק לֹא הֵיטִיב לְבַקֵּשׁ. גַּם יֶלֶד יִמְצָא פֹּה סִבּוֹת דַּיּוֹ.

הָאִישׁ הַלָּז – לֹא אָהַב דַּיּוֹ; לוּלֵא הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי־עַתָּה אָהֹב אָהַב גַּם אוֹתָנוּ הַנּוֹתְנִים בִּשְׂחוֹק פִּיהֶם! וְאוּלָם הָאִישׁ הַזֶּה שָׂנֵא אוֹתָנוּ וַיְחָרְפֵנוּ וַיְקַלְלֵנוּ בִּילָלוֹת וּבְפִיק שִׁנַּיִם.

הַאֵין עֵצָה אַחֶרֶת לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יֶאֱהַב בִּלְתִּי־אִם לְקַלֵּל כְּרֶגַע? הַדָּבָר הַזֶּה עַד לִי כִּי טַעְמוֹ הָיָה רָע. אֲבָל הֲלֹא כַדָּבָר הַזֶּה עָשָׂה עָשָׂה זֶה הָאֵיתָן! מִן הָאֲסַפְסֻף עָלָה.

וְהוּא בְנַפְשׁוֹ לֹא אָהֵב דַּיּוֹ – לוּלֵא הַדָּבָר הַזֶּה, כִּי־עַתָּה הִמְעִיט לְהִתְקַצֵּף עַל־דְּבַר אֲשֶׁר לֹא אֲהֵבוּ אוֹתוֹ. כָּל אַהֲבָה גְדוֹלָה אֵינֶנָּה שְׁאֶלֶת אַהֲבָה:–שׁוֹאֶלֶת הִיא יוֹתֵר.

טְטוּ מֵעַל אֲנָשִׁים אֵיתָנִים כָּאֵלֶּה! רַק דֶּרֶךְ רָעָה וְחֹלָה הַדֶּרֶךְ הַזּאת, דֶּרֶךְ אֲסַפְסֻף הִיא: מַבִּיטִים הֵמָּה בְרָעָה עַל הַחַיִּים! עַיִן רָעָה לָהֶם אֲשֶׁר רָעָה בָּאֲדָמָה הַזּאת.

שְׁטוּ מֵעַל אֲנָשִׁים אֵיתָנִים כָּאֵלֶּה! רַגְלַיִם כְּבֵדוֹת לָהֶם וּלְבָבוֹת קוֹדְרִים: – אֵין הֵמָּה יוֹדְעִים לְרַקֵּד, וְאֵיךְ זֶה תֵּקַל לַאֲנָשִׁים כָּאֵלֶּה הָאֲדָמָה!

• •
•

יז.

בְּאָרְחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת בָּאִים כָּל הָעִנְיָנִים וּקְרֵבִים אֶל מַטְּרָתָם. כְּמוֹ חֲתוּלִים יָכֹפוּ אֶת־גַּבָּם, יֶהֱמוּ בְנַפְשָׁם מִפְּנֵי אָשְׁרָם הַקָּרוֹב – כָּל הָעִנְיָנִים הַטּוֹבִים נוֹתְנִים בִּשְׂחוֹק פִּיהֶם.

צַעֲדֵי אִישׁ מַגִּידִים לַכֹּל, אִם כְּבָר צוֹעֵד הוּא בְּמַסְלוּלוֹ שֶׁלּוֹ: הָבוּ וּרְאוּ אוֹתִי בְלֶכְתִּי! וְאוּלָם מִי אֲשֶׁר יִקְרַב אֶל מַטְּרָתוֹ הֲלֹא רַקֵּד יְרַקֵּד.

חַי אֲנִי כִּי לֹא הָיִיתִי לְמַצֵּבָה וְכִי אֵינֶנִּי עוֹמֵד פֹּה מְקֻשֶּׁה וְקֵהֶה וְכָבֵד כְּמוֹ עַמּוּד; אָהַבְתִּי מְרוּצַת חִפָּזוֹן.

וְאִם יֵשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה גַּם בֹּץ וְיָגוֹן עָב, הֲלֹא הָאִישׁ אֲשֶׁר רַגְלָיו קַלּוֹת יָרוּץ עַל פְּנֵי טִיט וְהָלְאָה וִירַקֵּד כִּמְרַקֵּד עַל פְּנֵי קֶרַח חָלָק.

שְׂאוּ אֶת לִבְּכֶם לַמָּרוֹם, אַחַי! לְמַעְלָה שְׂאוּ! וְגַם אֶת הָרַגְלַיִם אַל נָא תִשְׁכָּחוּ! שְׂאוּ גַּם אֶת רַגְלֵיכֶם, אַתֶּם הַמְרַקְּדִים הַחֲרוּצִים, וְעוֹד שֶׁבְּעָתַיִם כָּכָה: גַּם עַל־פְּנֵי קָדְקֹד רָאשְׁכֶם עִמְדוּ נָא!

• •
•

יח.

וַעֲטֶרֶת מְשַׂחֲקִים זֹאת עֲטֶרֶת זֵר שֹׁשַׁנִּים הִיא: בְּעַצְמִי

יָדֵי עִטַּרְתִּיהָ לִי לְרֹאשִׁי, כְּמוֹ פִּי אָמַרְתִּי כִּי קָדוֹשׁ שְׂחוֹק פִּי. לֹא מָצָאתִי לִי אִישׁ שֵׁנִי גִּבּוֹר דַּיּוֹ לַדָּבָר הַזֶּה.

סָרַתּוּסְטְרָא הַמְּרַקֵּד, סָרַתּוּסְטְרָא הַקַּל, אֲשֶׁר בִּכְנָפַיִם יִרְמוֹז וַאֲשֶׁר נָכוֹן תָּמִיד לְהִתְעוֹפֵף וַאֲשֶׁר בְּעֵינָיו יִקְרוֹץ לְכָל צִפּוֹר כָּנָף, נָכוֹן וְשָׁלֵם תָּמִיד, קַל וּמְפַזֵּז מֵרֹב עֲדָנִים: –

סָרַתּוּסְטְרָא נְבִיא הָאֱמֶת, סָרַתּוּסְטְרָא נְבִיא הַשְּׂחוֹק, לֹא קְצַר־רוּחַ וְלֹא אֵיתָן, כִּי־אִם אִישׁ אֲשֶׁר אֹהֵב לְקַפֵּץ וְגַם מִצַּד אֶל צַד; אֲנִי בְּמוֹ יָדֵי עִטַּרְתִּי לִי לְרֹאשִׁי אֶת הָעֲטָרֶת הַזֹּאת!

* *

*

יט.

שְׂאוּ אֶת לִבְּכֶם לַמָּרוֹם, אַחַי! לְמַעְלָה שְׂאוּ! וְגַם אֶת הָרַגְלַיִם אַל נָא תִּשְׁכָּחוּ! שְׂאוּ גַּם אֶת רַגְלֵיכֶם, אַתֶּם הַמְרַקְּדִים הַהֲרוּצִים, וְעוֹד שֶׁבְעָתַיִם כָּכָה: גַּם עַל־פְּנֵי קָדְקֹד רֹאשְׁכֶם עִמְדוּ נָא!

גַּם בִּגְבוּל הָאֹשֶׁר יֵשׁ אֲשֶׁר נִמְצָא בְּהֵמוֹת כְּבֵדוֹת וְגַסֵּי רַגְלַיִם מֵרֵאשִׁיתָם. אָכֵן נִפְלָאִים הֵם בִּהְיוֹתָם מִתְאַמְּצִים תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנְּהַב, אֲשֶׁר יִתְאַמֵּץ לְהִתְיַצֵּב עַל־פְּנֵי קָדְקֹד רֹאשׁוֹ.

אָכֵן נִבְחָר הֱיוֹת מִתְהוֹלֵל מֵרֹב אֹשֶׁר מִהְיוֹת מִתְהוֹלֵל מֵרֹב אָסוֹן, נִבְחָר הֱיוֹת מְרַקֵּד גַּם מִהְיוֹת צוֹלֵעַ בְּלֶכְתּוֹ. כִּי־עַתָּה לִמְדוּ נָא מִמֶּנִּי אֶת חָכְמָתִי: גַּם הָרָע מִכָּל הָעִנְיָנִים יֶשׁ־לוֹ שְׁנֵי עֲבָרִים טוֹבִים –

– גַּם הָרָע מִכָּל הָעִנְיָנִים יֶשׁ־לוֹ שְׁתֵּי רַגְלַיִם טוֹבוֹת לְרַקֵּד: כִּי־עַתָּה לִמְדוּ נָא לִי אֶת נַפְשְׁכֶם אַתֶּם, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנֶּעֱלִים, לְהִתְיַצֵּב הָכֵן עַל רַגְלֵיכֶם הַיְשָׁרוֹת!

וְלִמְדוּ נָא לִשְׁכּוֹחַ אֶת אַבַעְבֻּעוֹת הַיָּגוֹן וְאֶת כָּל אָרְחוֹת הָעֶצֶב אֲשֶׁר לָאֲסַפְסֹף! אֲבֵלִים נֶחְשְׁבוּ לִי כַּיּוֹם הַזֶּה גַם הַלֵּצִים אֲשֶׁר לָאֲסַפְסֹף! וְאוּלָם הַיּוֹם הַזֶּה הֲלֹא יוֹם הָאֲסַפְסֹף.

•

כ.

הֱיוּ נָא לִי כְמוֹ רוּחַ בְּגִיחוֹ מִמְּעָרוֹת הָרָיו: עַל־פִּי חֲלִילוֹ אֲשֶׁר לוֹ יְרַקֵּד וְיַמִּים יִרְעֲשׁוּ וְיָחוּלוּ לְקוֹל צַעֲדֵי רַגְלָיו.

אֲשֶׁר יָשִׂים לַחֲמוֹרִים כְּנָפַיִם וְחָלָב יִרְדֹּף מֵעַטִּינֵי לְבִיאוֹת; – בָּרוּךְ לִי הָרוּחַ הַטּוֹב וְהַזּוֹעֵף הַזֶּה, אֲשֶׁר כְּמוֹ סְעָרָה יָבֹא עַל־כָּל אֲשֶׁר לַיּוֹם הַזֶּה וְעַל־כָּל אֲסַפְסֹף –

– אֲשֶׁר עוֹיֵן אֶת־כָּל הַבַּרְקָנִים וְהַסִּלּוֹנִים: בָּרוּךְ יִהְיֶה לִי הָרוּחַ הַשּׁוֹבֵב וְהַטּוֹב וְהַחָפְשִׁי הַזֶּה, הַמְּרַקֵּד עַל־פְּנֵי בִצּוֹת וְעַל־כָּל יָגוֹן כִּמְרַקֵּד עַל נְאוֹת דֶּשֶׁא!

– אֲשֶׁר יִשְׂנָא אֶת־כָּל כַּלְבֵּי הָרָזוֹן אֲשֶׁר לָאֲסַפְסֹף וְאֶת כָּל הַשֶּׁרֶץ הַקּוֹדֵר אֲשֶׁר־לֹא יִצְלָח: בָּרוּךְ יִהְיֶה לִי הָרוּחַ הַזֶּה אֲשֶׁר לְכָל הָרוּחוֹת הַחָפְשִׁים, בָּרוּךְ יִהְיֶה לִי הַסַּעַר הַמְשַׂחֵק, אֲשֶׁר אָבָק יַשֵּׁב אֶל תּוֹךְ עֵינֵי כָּל רֹאֶה שָׁחוֹר וּמַכֵּה אָחוֹר!

אַתֶּם בְּנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים! הִנֵּה זֹאת הָרָעָה מִכָּל רָעוֹתֵיכֶם, כִּי לֹא לְמַדְתֶּם לְרַקֵּד, כַּאֲשֶׁר שׁוּמָה עַל הָאָדָם לְרַקֵּד – מִמַּעַל לִבְשָׂרוֹ וָהָלְאָה! מַה־לִּי וְלָכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם אֲנָשִׁים לֹא־יִצְלָחוּ!

אָכֵן עוֹד רַבִּים הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בֹּא יָבֹאוּ! כִּי־עַתָּה לִמְדוּ נָא לְשַׂחֵק מִמַּעַל לָכֶם וָהָלְאָה! שְׂאוּ אֶת לִבְּכֶם, אַתֶּם הַמְּרַקְּדִים הַחֲרוּצִים, לַמָּרוֹם! לְמַעְלָה שְׂאוּ! רַק אַל נָא תִּשְׁכְּחוּ אֶת הַשְּׂחוֹק הַצָּהֵל!

עֲטֶרֶת מְשַׂחֲקִים זֹאת עֲטֶרֶת זֵר שְׂשֹׂנִים הִיא: לָכֶם, אַחַי, אָנֹכִי נוֹתֵן אֶת הָעֲטָרָה הַזֹּאת! לִשְׂחוֹק אָמַרְתִּי קֹדֶשׁ: – אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, לִמְדוּ נָא – לְשַׂחֵק!

שִׁיר הָרוּחַ הָרָעָה.

א,

וַיְהִי בְּנָשׂוֹא סָרַתּוּסְטְרָא אֶת הָאֲמָרוֹת הָאֵלֶּה וְהוּא עוֹמֵד קָרוֹב אֶל פֶּתַח הַמְּעָרָה, וְהָיָה בְּהַגִּיעוֹ אֶל דְּבָרָיו הָאַחֲרֹנִים, וַיִּתְגַּנֵּב מְעַט אָרְחָיו לָצֵאת וַיִּתְמַלֵּט הַחוּצָה לִרְגָעִים אֲחָדִים.

וּבְבֹאוֹ הַחוּצָה קָרָא: „הוֹי רֵיחוֹת טְהוֹרִים אֲשֶׁר עַל סְבִיבַי, הוֹי דְּמָמַת עֵדֶן אֲשֶׁר עַל סְבִיבַי! אַךְ אַיֵּה חַיּוֹתַי? בֹּאוּ, בֹּאוּ נָא אֵלַי, נִשְׁרִי וּנְחָשִׁי!

„הַגֵּדְנָה לִי, חַיּוֹתַי: כָּל הָאֲנָשִׁים הַנַּעֲלִים הָאֵלֶּה כֻּלָּם – הַאֵין יֵשׁ כִּי רֵיחָם אֵינֶנּוּ צַח דַּיּוֹ? הוֹי רֵיחוֹת טְהוֹרִים אֲשֶׁר עַל סְבִיבַי! רַק עַתָּה יָדַעְתִּי, מָה אֲהַבְתִּיכֶן, חַיּוֹתַי!

– וְסָרַתּוּסְטְרָא הוֹסִיף וַיְדַבֵּר: „אֲהַבְתִּיכֶן, חַיּוֹתַי!" וְהַנֶּשֶׁר וְהַנָּחָשׁ נִלְחֲצוּ לָגֶשֶׁת אֵלָיו בְּשָׁמְעָם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׂאוּ אֵלָיו אֶת עֵינֵיהֶם. אָז הֶחֱרִישׁוּ שְׁלָשְׁתָּם וַיִּשְׁאֲפוּ יָנִיחוּ אֶל קִרְבָּם אֶת הָרוּחַ הַצַּח אֲשֶׁר מִסָּבִיב. כִּי הָיָה הָרוּחַ אֲשֶׁר בַּחוּץ טוֹב שִׁבְעָתַיִם מִן הָרוּחַ אֲשֶׁר עִם בְּנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים.

ב.

וְסָרַתּוּסְטְרָא כִּמְעַט עָזַב אֶת מְעָרָתוֹ, וְהַקּוֹסֵם הַזָּקֵן קָם וַיַּבֵּט בְּעָרְמָה עַל סְבִיבָיו וַיֹּאמַר: „הִנֵּה חָמַק!

וּבֶן־רֶגַע, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים – הֲלֹא תִּתְנוּנִי כִּי אַחֲנִיף לָכֶם גַּם אֲנִי כָּמוֹהוּ וְאֶקְרָאֲכֶם בְּשֵׁם הַכָּבוֹד וְהַחֲנֻפָּה הַזֶּה – וּבֶן־רֶגַע רְאוּ הִנֵּה נוֹפֶלֶת עָלַי הָרוּחַ הָרָעָה, רוּחַ הַקְּסָמִים אֲשֶׁר לִי, זֶה שְׂטָנִי קְשֵׁה הָרוּחַ,

– אֲשֶׁר אוֹיֵב הוּא לְסָרַתּוּסְטְרָא זֶה בְּכָל לִבּוֹ, וְאַתֶּם סִלְחוּ נָא לוֹ עַל הַדָּבָר הַזֶּה! וְאוּלָם עַתָּה הִנֵּה חָפֵץ זֶה לַעֲשׂוֹת לִפְנֵיכֶם בְּלַהֲטָיו, כִּי הָרֶגַע הַזֶּה רִגְעוֹ שֶׁלּוֹ – וַאֲנִי רַק לַשָּׁוְא אֶלָּחֵם אֶל הָרוּחַ הָרָע הַזֶּה.

אֶת־כֻּלְּכֶם פֹּה עִם כָּל הַכָּבוֹד אֲשֶׁר תִּתְּנוּ לְנַפְשְׁכֶם וְעִם אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ לְנַפְשְׁכֶם „הָרוּחוֹת הַחָפְשִׁים" אוֹ „אַנְשֵׁי הָאֱמֶת" אוֹ „הַנֶּאֱמָנִים אֲשֶׁר לָרוּחַ" אוֹ „הַנִּגְאָלִים" אוֹ „הַמִּשְׁתּוֹקְקִים הַגְּדוֹלִים" –

– אֶת־כֻּלְּכֶם, אֲשֶׁר זֹאת מַחֲלַתְכֶם הִיא הַגֹּעַל הַגָּדוֹל כָּמוֹנִי אָנִי וַאֲשֶׁר הָאֱלֹהִים הַיָּשָׁן מֵת עֲלֵיכֶם וֵאלֹהִים חָדָשׁ אֵינֶנּוּ עוֹד שׁוֹכֵב נָכוֹן לִפְנֵיכֶם בְּעַרְשׂוֹ וּבְחִתּוּלָיו – אֶת־כֻּלְּכֶם פֹּה יַחְדָּו אוֹהֵב הָרוּחַ הָרָע אֲשֶׁר לִי וּשְׂטַן הַקֶּסֶם.

יְדַעְתִּיכֶם אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים וִידַעְתִּיו גַּם אוֹתוֹ – וְגַם אֶת הֶעָרִיץ הַנֶּחְמָד הַזֶּה, אֶת סָרַתּוּסְטְרָא, יָדַעְתִּי, אֲשֶׁר אֲהַבְתִּיו לְנֶגֶד רְצוֹנִי: אָכֵן נֶחְשָׁב בְּעֵינַי לִפְעָמִים לְמַסְוֶה יָפֶה עַל פְּנֵי קָדוֹשׁ –

– וּלְאֵפֶר חָדָשׁ וְנִפְלָא עַל פְּנֵי מִתְחַפֵּשׂ, אֲשֶׁר חָשְׁקָה אֵלָיו נֶפֶשׁ רוּחִי הָרָע, זֶה שְׂטָנִי קְשֵׁה הָרוּחַ: – אָהַבְתִּי אֶת

סָרַתּוּסְטְרָא רַק בִּגְלַל הָרוּחַ הָרָע אֲשֶׁר לִי, כָּכָה אֶחְשְׁבָה לִפְעָמִים.

וְאוּלָם הִנֵּה זֶה נוֹפֵל עָלַי זֶה רוּחִי הָרָע, רוּחַ הַנְּכָאִים קֹטֶן דִּמְדוּמֵי בֵּין־עַרְבַּיִם וְנוֹגֵשׁ בִּי, אָכֵן חַי אָנִי, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, כִּי מִתְאַוֶּה הוּא –

– פִּקְחוּ נָא אֶת עֵינֵיכֶם לִרְוָחָה! – מִתְאַוֶּה הוּא לָבוֹא עָרֹם, וַאֲנִי טֶרֶם אֵדַע אִם כְּזָכָר וְאִם כִּנְקֵבָה; אוּלָם בֹּא יָבֹא אֶל־נָכוֹן, נִגַּשׁ הוּא בִּי, אַלְלַי! פִּתְחוּ אֶת חוּשֵׁיכֶם!

הַיּוֹם הוֹלֵךְ וּפֹנֶה, הָעֶרֶב יוֹרֵד עַל־כָּל דָּבָר וְעַל־כָּל עִנְיָן, וְגַם עַל הַטּוֹבִים בְּכָל הַדְּבָרִים וְהָעִנְיָנִים, וְאַתֶּם שִׁמְעוּ נָא וּרְאוּ, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, מַה־מִּשְׁפַּט הַשָּׂטָן הַזֶּה אֲשֶׁר יָבֹא, זֶה הָרוּחַ הָרָע אֲשֶׁר לָעֶרֶב, אִם אִישׁ הוּא וְאִם אִשָּׁה!"

כֹּה אָמַר הַקּוֹסֵם הַזָּקֵן, וַיַּבֵּט בְּעָרְמָה עַל סְבִיבָיו וְאַחַר כֵּן עוֹרֵר אֶת נִבְלוֹ.

* *
*

ג.

לְרוּחַ הַיּוֹם כִּי יָפוּחַ
כַּאֲשֶׁר נֶחָמַת הַטָּל
כְּבָר תִּרְעַף לָאָרֶץ,
וְרֹאֶה אַיִן וְאֵין שׁוֹמֵעַ –
כִּי נְעָלִים קַלּוֹת בְּרַגְלֵי הַמְנַחֵם טָל,
כְּמִשְׁפַּט כָּל עֲנֻוֵי נֹחַם –:
הֲתִזְכּוֹר עוֹד, אִם תִּזְכּוֹר, אַתָּה הַלֵּב הַלּוֹהֵט,
אֵיךְ צָמֵא צָמֵאתָ אָז
לְדִמְעוֹת שָׁמַיִם וְלִרְעִיפֵי טָל,

אֱכוֹל יְקוֹד וְעֵיף צָמֵאתָ,
וְאָז עַל תַּלְמֵי דֶשֶׁא צְהֻבִּים
הֵגִיחוּ עָלֶיךָ מִבֵּינוֹת לָעֵצִים שְׁחוֹרִים,
מִבָּתֵּי שֶׁמֶשׁ עֲרָבִים זֵדוֹנִים
מִבָּתֵּי שֶׁמֶשׁ לַהֲטִים מְנַקְּרֵי עַיִן וּשְׂמֵחִים לְאֵיד!

הַאַתָּה בְּחִיר הָ אֱ מֶ ת? אַתָּה? – כָּכָה לָעֲגוּ –
לֹא! הֲלֹא רַק מֵלִיץ!
חַיָּה עֲרוּמָה וְטוֹרֶפֶת וּמִתְחָרֶשֶׁת,
אֲשֶׁר כַּזֵּב תְּכַזֵּב,
אֲשֶׁר בְּדַעַת וּבְרָצוֹן כַּזֵּב תְּכַזֵּב:
שׁוֹאֶפֶת לְשָׁלָל,
מִתְחַפֶּשֶׂת בְּשַׁלַל צְבָעִים,
וּלְנַפְשָׁהּ עַצְמָהּ מַסְוֶה,
וּלְנַפְשָׁהּ עַצְמָהּ שָׁלָל –
ז ֶ ה – בְּחִיר הָאֱמֶת?
לֹא! הֲלֹא רַק פֶּתִי! הֲלֹא רַק מֵלִיץ!
רַק מְדַבֵּר שׁוֹנוֹת,
מִתַּחַת לְמַסְוֵה־פְּתָאִים רַק מְצַעֵק שׁוֹנוֹת
וּמְדַלֵּג עַל כִּזְבֵי גִּשְׁרֵי־מִלִּים
מֵעַל לִקְשָׁתוֹת צְבָעוֹת
בֵּינוֹת לִשְׁמֵי רְמִיָּה
וּבֵינוֹת לְאַדְמוֹת רְמִיָּה
מִתְשׁוֹטֵט וּמְרַחֵף, –
ר ַ ק פֶּתִי! ר ַ ק מֵלִיץ!

ז ֶ ה – בְּחִיר הָאֱמֶת?
לֹא דוֹמֵם וּמוּצָק, וְחָלָק וָקַר

כְּאִישׁ אֲשֶׁר נֶהְפַּךְ לְמַצֵּבָה
וְלַעֲמוּד אֱלֹהִים,
לֹא מֻצָּב לִפְנֵי הֵיכְלֵי קֹדֶשׁ,
כְּשׁוֹמֵר פִּתְחֵי חַצְרוֹת אֱלֹהִים:
לֹא! כִּי־אִם שֹׂנֵא לְמַצְּבוֹת־אֻמָּת כָּאֵלֶּה,
אֹוֹרַח שִׁבְעָתַיִם בְּכָל מִדְבָּר מֵאֲשֶׁר לִפְנֵי הֵיכָל,
מְלֵא זְדוֹן הָחוּלִים,
מְקַפֵּץ בְּעַד כָּל חַלּוֹן
חִישׁ אֶל תּוֹךְ כָּל מִקְרֶה,
שֹׁאֵף אֶל־כָּל יַעַר אֵיתָנִים,
בְּתַאֲוַת כִּלְיוֹן נֶפֶשׁ שֹׁאֵף,
אֲשֶׁר רַצְתָּ בְּתוֹךְ יְעָרוֹת אֵיתָנִים
בֵּין חַיּוֹת טְרֵפוֹת צִבְעוֹת...
מְלֵא כֹּחַ תַּאֲוֹת וְצֶבַע וִיפֵה רַגְלַיִם
עִם שְׂפָתַיִם מִתְאַוּוֹת
טְעוּן לַעֲג עֲדָנִים, עֲלוּקַת עֲדָנִים, צְמֵא דַם עֲדָנִים
וְטֹרֵף וּמִתְחָרֵשׁ וְשׁוֹחֵר לַטֶּרֶף רַצְתָּ: –

אוֹ כְמוֹ נֶשֶׁר, אֲשֶׁר הֶאֱרִיךְ הֶאֱרִיךְ
לְהַבִּיט דּוּמָם אֶל תּוֹךְ תְּהוֹמוֹת,
תְּהוֹמוֹתָיו שֶׁלּוֹ: – –
הוֹי, מַה מִּשְׁתָּרְגוֹת הֵנָּה עַד לְמַטָּה
וּמִתַּחַת וּמִבַּעַד
וָעַד לְמַעֲמַקִּים עֲמֻקִּים הַהוֹלְכִים הָלוֹךְ וְהַעֲמִיק! –
אוֹ־אָז
פִּתְאֹם בְּמָעוּף אֶחָד,
בְּמַשַּׁק כְּנָפַיִם אֶחָד,
יִתְנַפֵּל עַל שֵׂ יוֹ ת,

בְּפֶתַע פִּתְאֹם וּבְרַעֲבוֹן נֶפֶשׁ,
עֹרֵג לְשִׂיוֹת,
צַדֵּר לְנִשְׁמַת כָּל שֶׂה,
מְלֵא שֶׁצֶף קֶצֶף לְכָל־אֲשֶׁר מַרְאֵהוּ
מַרְאֵה כֶּבֶשׂ וְעֵין כֶּבֶשׂ לוֹ וְצֶמֶר מְסֻלְסָל
וְצָחוֹר לְמַרְאֶה וּטְעוּן טוּב לֵב כְּבְשַׂת שֶׂה!

כָּכָה
כְּמִשְׁפַּט הַנֶּשֶׁר וּכְמוֹ נָמֵר
תִּהְיֶינָה תַּאֲוֹת הַמֵּלִיץ,
תִּהְיֶינָה תַּאֲוֹתֶיךָ אַתָּה מִתַּחַת לְאַלְפֵי מַסּוֹת,
אַתָּה הַפֶּתִי! אַתָּה הַמֵּלִיץ!

אֲשֶׁר רָאה רָאִיתָ אֶת הָאָדָם
וְגַם אֱלֹהִים כְּמוֹ צֹאן – :
לִטְרוֹף אֱלֹהִים בְּקֶרֶב הָאָדָם
כְּמוֹ צֹאן בְּקֶרֶב הָאָדָם
וּלְשַׂחֵק מִדֵּי טָרְפוֹ –

זֶה, זֶה לְךָ עֲדָנְךָ!
עֵדֶן נָמֵר וָנֶשֶׁר!
עֵדֶן פֶּתִי וּמֵלִיץ!" – –
לְרוּחַ הַיּוֹם כִּי יָפוּחַ
כַּאֲשֶׁר מַגַּל הַיָּרֵחַ
כְּבָר מִתְגַּנֵּב לְבֵינוֹת אַדְמוּמֵי אַרְגָּמָן
יָרוֹק וּמִתְקַנֵּא:
שֹׂנֵא לַיּוֹם,
וְעַל־כָּל צַעַד חֶרֶשׁ

יִקְצוֹר בְּמַגָּלוֹ טַרְפֵּי רְפִידוֹת שֹׁשַׁנִּים,
עַד נִפְלָם,
עַד נִפְלָם וְגָוְעָם חִוְּרִים לִקְרַאת לַיְלָה: –

כָּכָה נָפַלְתִּי לְפָנִים גַּם אָנִי
מִתּוֹךְ שִׁגְעוֹנִי לָאֱמֶת,
מִתּוֹךְ תַּאֲוָתִי לַיּוֹם,
עָיֵף מִנִּי יוֹם וְחֹלֶה מִנִּי אוֹר,
וָאֵרֵד מַטָּה מָטָּה לִקְרַאת עֶרֶב וְלִקְרַאת צְלָלִים:
שְׂרוּף הָאֱמֶת הָאַחַת
וְצָמֵא:
– הֲתִזְכּוֹר עוֹד, אִם תִּזְכּוֹר, אַתָּה הַלֵּב הַלֹּהֵט,
מַה צָּמֵאתָ אָז? –
אֲשֶׁר נִדָּח אָנֹכִי
מֵעַל פְּנֵי כָל אֱמֶת.
וַאֲנִי רַק פֶּתִי!
רַק מֵלִיץ!

* *
*

עַל הַדַּעַת.

כֹּה זִמֵּר הַקּוֹסֵם, וְכָל הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר יָשְׁבוּ עִמּוֹ נִלְכְּדוּ וְלֹא יָדְעוּ כְמוֹ צִפֳּרֵי כָנָף בְּרֶשֶׁת תַּאֲוַת לִבּוֹ הַמְלֵאָה עָרְמָה וְרוּחַ נְכָאִים. וְרַק הַנֶּאֱמָן אֲשֶׁר לָרוּחַ לֹא נִלְכַּד גַּם הוּא, וַיָּקָם וַיִּגְזוֹל אֶת הַנֵּבֶל מִיַּד הַקּוֹסֵם וַיִּקְרָא: „הָבוּ רוּחַ! הָבוּ הֲלוֹם רוּחַ צַח! הָבוּ אֶת סָרַתּוּסְטְרָא הֲלוֹם! הֲלֹא אֶת הַמְּעָרָה הַזֹּאת אַתָּה הוֹפֵךְ לְמַחֲנָק וּלְרַעַל, אַתָּה הַקּוֹסֵם הָרָע וְהַזָּקֵן!

הוֹי לְכָל הָרוּחוֹת הַחָפְשִׁים אֲשֶׁר לֹא יִזָּהֲרוּ מִפְּנֵי קוֹסְמִים כָּ אֵ לֶּ ה! בָּא הַקֵּץ לְחָפְשָׁתָם: מוֹרֶה וּמַשִּׂיא אַתָּה לָשׁוּב לְבָתֵּי־כֶלֶא –

אַתָּה הַשָּׂטָן הַזָּקֵן וּנְכֵה הָרוּחַ, מִקִּינָתְךָ עוֹלָה צְלִיל חֲלִילְךָ הַמַּשִּׂיא, לָאֲנָשִׁים דָּמִיתָ אֲשֶׁר בְּהַלְּלָם אֶת הַצְּנִיעָה קוֹרְאִים הֵמָּה חֶרֶשׁ אֶל תַּעֲנוּגוֹת הַתַּאֲוָה!"

כֹּה אָמַר הַנֶּאֱמָן אֲשֶׁר לָרוּחַ, וְאוּלָם הַקּוֹסֵם הַזָּקֵן הִבִּיט עַל סְבִיבָיו וַיִּתְעַנַּג עַל תִּפְאֶרֶת עֻזּוֹ אֲשֶׁר מָצָא לוֹ בָזֶה, וְלָכֵן בָּלַע בִּנְעִימוּת אֶת הַמְּרוֹרִים אֲשֶׁר הִשְׁקָה אוֹתוֹ הַנֶּאֱמָן אֲשֶׁר לָרוּחַ. וּבְקוֹל צָנוּעַ וְעָנֹו עָנָה: „שִׂים יָד לְפִיךָ, שִׁירִים טוֹבִים מְבַקְשִׁים לָהֶם גַּם הֵד טוֹב, וְלָכֵן טוֹב כִּי אַחֲרֵי שִׁירִים טוֹבִים יַאֲרִיכוּ הַשּׁוֹמְעִים לְהַחֲרִישׁ.

וְהִנֵּה עֲשִׂים כֻּלָּם פֹּה, כָּל בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים. רַק אַתָּה אֵין זֶה כִּי לֹא הֶבִינוֹתָ מִכָּל שִׁירֵי בִּלְתִּי־אִם מְעָט. רַק מְעַט לְךָ בְּקִרְבְּךָ מֵ„רוּחַ הַקּוֹסֵם".

וְהַנַּאֲמָן אֲשֶׁר לָרוּחַ עָנָה: „רַק מַגִּיד אַתָּה אֶת תְּהִלָּתִי בָּזֶה אֲשֶׁר הַפֹּרַד הִפְרַדְתַּנִי מֵעָלֶיךָ. הִנְנִי! וְאוּלָם אַתֶּם כֻּלְּכֶם פֹּה – מָה אֲנִי רֹאֶה? עוֹד כֻּלְּכֶם אַתֶּם יוֹשְׁבִים פֹּה וְעֵינֵיכֶם שְׁכוּרוֹת מִתַּאֲוֹת –:

אַתֶּם הָרוּחוֹת הַחָפְשִׁים, לְאָן הָלְכָה חָפְשַׁתְכֶם! כִּמְעַט רֹאֶה אֲנִי אֶתְכֶם כִּרְאוֹת פְּנֵי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ לְהַבִּיט בִּנְעָרוֹת עֲרֻמּוֹת וּרְשָׁעוֹת הַיּוֹצְאוֹת לְרַקֵּד: אָכֵן גַּם נִשְׁמוֹתֵיכֶם בָּכֶם יָצְאוּ לְרַקֵּד!

אֵין־זֶה כִּי בָכֶם, אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים, טָמוּן מְעַט מֵהַרְבֵּה מִן הַדָּבָר אֲשֶׁר לוֹ קָרָא הַקּוֹסֵם רוּחַ קְסָמָיו וְרוּחַ תַּעְתּוּעָיו הָרָע: – אֵין־זֶה כִּי שׁוֹנִים אֲנַחְנוּ אִישׁ מֵאָחִיו.

אָכֵן רַבּוֹת כְּבָר דִּבַּרְנוּ וְרַבּוֹת כְּבָר חָשַׁבְנוּ אִישׁ עִם אָחִיו יַחְדָּו בְּטֶרֶם יָשׁוּב סָרַתּוּסְטְרָא אֶל הַמְּעָרָה, לְבַעֲבוּר אֵדַע כִּי אָמְנָם שׁוֹנִים אֲנַחְנוּ.

וְגַם פֹּה לְמַעְלָה אֲנַחְנוּ מְבַקְשִׁים שׁוֹנוֹת אִישׁ לְעֶבְרוֹ, אַתֶּם וְאָנֹכִי. אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ לִי מִבְטָח, כִּי עַל־כֵּן בָּאתִי אֶל סָרַתּוּסְטְרָא. זֶה לִי עוֹד כַּיּוֹם הַזֶּה מִגְדַּל עֹז וְרָצוֹן עַז –

– כַּיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יָנוּעַ כָּל־דָּבָר תַּחְתָּיו וְהָאֲדָמָה תִּרְגַּז תַּחְתֶּיהָ. וְאוּלָם אַתֶּם כִּי אַבִּיט אֶת עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מַרְאִים בָּזֶה, וְיָדַעְתִּי כִּמְעַט כִּי מְבַקְשִׁים אַתֶּם לְהוֹסִיף לָכֶם רַק כִּשָּׁלוֹן תַּחַת מִבְטָח –

– וּלְהוֹסִיף זְוָעָה וּלְהוֹסִיף פַּחַד שׁוֹאָה וּלְהוֹסִיף רַעַשׁ אֲדָמָה תַּאֲוָה נַפְשְׁכֶם – אֶת־זֹאת דִּמִּיתִי עֲלֵיכֶם וְאַתֶּם סְלַחוּ

לִי אֶת דְּבַר דִּמְיוֹנִי, אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים –

– תַּאֲוָה נַפְשְׁכֶם לְחַיִּים מְלֵאֵי פַחֲדֵי שׁוֹאָה רָעִים וּמָרִים, אֲשֶׁר אָנֹכִי יָרֵא מִפְּנֵיהֶם יִרְאָה גְדוֹלָה, וּלְחַיֵּי חַיּוֹת טְרֵפוֹת וּלְיַעֲרוֹת־עַד וְלַמְּעָרוֹת וּלְהָרִים תְּלוּלִים וּלְגֵיאָיוֹת מַתְעִים.

וְלֹא הַמּוֹלִיכִים אֶתְכֶם מִן הַשּׁוֹאָה מוֹצְאִים חֵן בְּעֵינֵיכֶם כִּי־אִם הַמּוֹלִיכִים אֶתְכֶם מִכָּל־דֶּרֶךְ סְלוּלָה וְהָלְאָה, הֲלֹא הֵם הַמַּתְעִים. וְאוּלָם אִם בֶּ אֱ מֶ ת הַתַּאֲווֹת הָאֵלֶּה נְטוּעוֹת בָּכֶם, הֲלֹא דַּרְכְּכֶם לֹ א יִתָּ כֵ ן.

כִּי־הִנֵּה הַיִּרְאָה – הֲלֹא זֶה הָרֶגֶשׁ הַמִּתְנַחֵל וְרִאשׁוֹן לָרְגָשִׁים אֲשֶׁר לָאָדָם; עַל־פִּי הַיִּרְאָה יְפֹרַשׁ כָּל־דָּבָר, גַּם הַחֵטְא הַמִּתְנַחֵל וְגַם הַצְּדָקָה הַמִּתְנַחֶלֶת. מִן הַיִּרְאָה עָלְתָה גַם צִדְקָתִי אֲנִי וּשְׁמָהּ: דַּעַת.

כִּי־הִנֵּה הַיִּרְאָה מִפְּנֵי הַחַיּוֹת הָרָעוֹת – אוֹתָהּ הֶאֱרִיכוּ זֶה מֵאָז לִנְטוֹעַ בְּלֵב הָאָדָם, וּבֵינֵיהֶן גַּם הַחַיָּה אֲשֶׁר הִסְתִּיר יַסְתִּיר הָאָדָם בְּעֶצֶם קִרְבּוֹ וַאֲשֶׁר מִפָּנֶיהָ יִירָא: – סָרַתּוּסְטְרָא קָרָא לָהּ שֵׁם „הַבְּהֵמָה הַפְּנִימִית“.

יִרְאָה אֲרֻכָּה לְרַבַּת יָמִים הִיא, אֲשֶׁר בְּאַחֲרִיתָהּ לָבְשָׁה נְדִיבוּת וַתְּהִי כֻלָּהּ רוּחַ וַתְּהִי כֻלָּהּ נִשְׁמַת רוּחַ – וְכַיּוֹם הַזֶּה, דִּמִּיתִי קֹרְאִים לָהּ „דַּ עַ ת“. –

כֹּה אָמַר הַנֶּאֱמָן אֲשֶׁר לָרוּחַ, וְסָרַתּוּסְטְרָא הִנֵּה שָׁב זֶה־עַתָּה אֶל מְעָרָתוֹ וַיִּשְׁמַע אֶת הַדְּבָרִים הָאַחֲרוֹנִים, אָז זָרַק מְלֹא הַכַּף שׁוֹשַׁנִּים אֶל הַנֶּאֱמָן אֲשֶׁר לָרוּחַ וַיְשַׂחֵק עַל „דִּבְרֵי אֲמִתּוֹ“ וַיִּקְרָא: „מַה זֶּה שָׁמַעְתִּי עַתָּה? חַי אֲנִי אִם לֹא דִמִּיתִי כִּי פֶתִי אַתָּה אוֹ כִי אָנֹכִי פֶּתִי. וְאוּלָם אֶת „אֲמִתְּךָ“ זֹאת אָנֹכִי לוֹקֵחַ וְאֶהֱפֹךְ אוֹתָהּ עַל פָּנֶיהָ חִישׁ קַל וּבְאֶפֶס יָד.

כִּי־הִנֵּה הַיִּרְאָה – הֲלֹא הִיא אֵינֶנָּה בִּלְתִּי אִם מִקְרֶה לָנוּ. וְאוּלָם אֹ מֶ ץ־ר וּ חַ עִם נוֹרָאוֹת וְנִפְלָאוֹת וְעִם תַּאֲוָה

לַאֲשֶׁר לֹא־יָדוּעַ וְלַאֲשֶׁר לֹא־נַעֲשָׂה הוּא הוּא אֲשֶׁר נֶחְשָׁב בְּעֵינַי לְרֵאשִׁית בְּתוֹלְדוֹת הָאָדָם.

אֶל הַטְּרֵפוֹת וְאַמִּיצוּת הָרוּחַ בַּחַיּוֹת לָמַד וַיְקַנֵּא בִּסְגֻלּוֹתֵיהֶן וַיִּגְזְלֵן מֵהֶן: וְרַק בְּזֹאת הָיָה – לְאָדָם.

וְאֹמֶץ הָרוּחַ הַלָּזֶה, אֲשֶׁר בְּאַחֲרִיתוֹ לָבֵשׁ נְדִיבוּת וַיְהִי כֻּלּוֹ רוּחַ וַיְהִי כֻּלּוֹ נִשְׁמַת רוּחַ, זֶה אֹמֶץ רוּחַ אָדָם עִם כַּנְפֵי נֶשֶׁר וְעִם חָכְמַת נָחָשׁ, זֶה דִּמִּיתִי יִקָּרֵא הַיּוֹם –.

„סָרַתּוּסְטְרָא!" צָעֲקוּ כֻּלָּם כָּל הַיּוֹשְׁבִים יַחְדָּו פֶּה אֶחָד וַיִּתְּנוּ קוֹל שְׂחוֹק גָּדוֹל – וַיְהִי כְּמוֹ עָב כְּבֵדָה אֲשֶׁר גָּזָה וַתַּעֲבִיר מֵעֲלֵיהֶם. וְגַם הַקּוֹסֵם שָׂחַק וַיֹּאמֶר בְּחָכְמָה: „הִנֵּה כֵן! חָלַף הָמַק גַּם הוּא, זֶה רוּחִי הָרָע!

הַאִם לֹא כְּמוֹ פִּי הִזְהַרְתִּיכֶם מִפָּנָיו וְאָמַרְתִּי: רַק בֶּן־תַּרְמִית הוּא וְרוּחַ כְּזָבִים וְתַעְתּוּעִים?

וְשִׁבְעָתַיִם יִתְעֶה מִדֵּי הַרְאוֹתוֹ עָרֹם. אֲבָל מַה־פִּשְׁעִי אֲנִי כִּי מָלֵא הוּא תְּכָכִים! הַאָנֹכִי בְּרָאתִיו וְאִם אֶת הָעוֹלָם אֲנִי יָצַרְתִּי?

הָבוּ נָא וְנָשׁוּב וְנִהְיֶה שְׂמֵחִים וְטוֹבֵי לֵב! אָכֵן רֹאֶה אֲנִי כִּי פְּנֵי סָרַתּוּסְטְרָא זֹעֲפִים – הֲלֹא תִרְאוּ וְתַבִּיטוּ: אֵין־זֶה כִּי לִבּוֹ רַע עָלַי –

– וְאוּלָם עוֹד טֶרֶם הַלַּיְלָה יָבֹא וְהוּא יָשׁוּב וְיִלְמוֹד לְאַהֲבֵנִי וּלְהַלְלֵנִי; הֵן לֹא יוּכַל זֶה לְהַאֲרִיךְ לִחְיוֹת אִם לֹא בַּעֲשׂוֹתוֹ מַעֲשֵׂי סִכְלוּת כָּאֵלֶּה.

וְזֶה – אֹהֵב לְכָל שֹׂנְאָיו: אֶת הַמְּלָאכָה הַזֹּאת הוּא יוֹדֵעַ שִׁבְעָתַיִם מִכָּל אֲשֶׁר רָאִיתִי עַד הֲלוֹם. וְאוּלָם עַל הַדָּבָר הַזֶּה יִקַּח נָקָם – מֵעִם רֵעָיו!"

כֹּה אָמַר הַקּוֹסֵם הַזָּקֵן, וּבְנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים שָׂמְחוּ עַל דְּבָרָיו, אָז הִתְעוֹרֵר סָרַתּוּסְטְרָא וַיֵּלֶךְ מֵאִישׁ לְאִישׁ טָעוּן זָדוֹן וְאַהֲבָה יַחַד וַיִּלְחוֹץ אֶת יְדֵי רֵעָיו, – וּמִשְׁפָּטוֹ כִּמְשַׁפֵּט

אִישׁ אֲשֶׁר עָלָיו לְהֵיטִיב בְּכָל־מָקוֹם אֶת אֲשֶׁר הֵרַע וּלְבַקֵּשׁ סְלִיחָה. וְאוּלָם כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לָבוֹא עַד פֶּתַח הַמְּעָרָה, וַיִּתְאַו פִּתְאֹם שֵׁנִית אֶל הָרוּחַ הַצַּח אֲשֶׁר בַּחוּץ וְאֶל הַזִּיתִים – וַיֹּאמֶר לְהִתְגַּנֵּב וּלְהִמָּלֵט שֵׁנִית.

* * *

בֵּין בְּנוֹת הַמִּדְבָּר.

א.

וְהַהֵלֶךְ אֲשֶׁר קָרָא לְנַפְשׁוֹ צֵל סָרַתּוּסְטְרָא צָעַק: אַל נָא תֵּלֵךְ מִזֶּה! שְׁבָה נָא עִמָּנוּ פֹּה – פֶּן תָּשׁוּב הָרוּחַ הָרָעָה לִנְפּוֹל עָלֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה.

הִנֵּה־זֶה הֶעֱבִיר הַקּוֹסֵם הַזָּקֵן עַל־פָּנֵינוּ אֶת כָּל־טוּבוֹ אֲשֶׁר לוֹ בְּאוֹצַר רָעָתוֹ. וְאַתָּה רְאֵה כִּי גַם הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל הַטּוֹב וְהַצַּדִּיק אֲשֶׁר עִמָּנוּ פֹּה כְּבָר מִלֵּא אֶת עֵינָיו דְּמָעוֹת וּכְבָר שָׁב לָרֶדֶת בָּאֳנִיָּתוֹ שֵׁנִית אֶל הַיָּם אֲשֶׁר לְקֹשִׁי הָרוּחַ.

וְהַמְּלָכִים הָאֵלֶּה גַּם הֵם הֲלֹא בְעוֹדָם עִמָּנוּ מֵיטִיבִים הֵם אֶת־פְּנֵיהֶם: אֶת־זֹאת לָמְדוּ אֵ לֶ ה שִׁבְעָתַיִם מִכֻּלָּנוּ פֹּה! וְאוּלָם לוּלֵא הָעֵדִים אֲשֶׁר פֹּה, כִּי עַתָּה, חַי אָנִי, אִם לֹא הֵחֵל הַשִּׁיר הַיָּשָׁן –

– הַשִּׁיר הַיָּשָׁן אֲשֶׁר לֶעָבִים הַנּוֹסְעִים וַאֲשֶׁר לְקֹשִׁי הָרוּחַ הַלַּח וַאֲשֶׁר לַשָּׁמַיִם הַמִּתְקַדְּרִים וַאֲשֶׁר לַשְּׁמָשׁוֹת הַגְּנוּבִים וַאֲשֶׁר לְרוּחוֹת הַסְּתָו הַמְיַלְלוֹת –

– הַשִּׁיר הַיָּשָׁן אֲשֶׁר לְיִלְלָתֵנוּ וּלְזַעֲקַת שִׁבְרֵנוּ! – שַׁב נָא עִמָּנוּ פֹּה, סָרַתּוּסְטְרָא, כִּי הִנֵּה פֹּה עִמָּנוּ עֳנִי רַב וְרוּחַ־עֲרָבִים רַב וְעָנָן רַב וְרוּחַ שִׁמָּמוֹן רַב!

וְאַתָּה בְעוֹדְךָ יוֹשֵׁב עִמָּנוּ פֹּה כִּלְכַּלְתָּ אוֹתָנוּ מַאֲכַל-גְּבָרִים אֵיתָן עֲצָמוֹת: עֲצָמוֹת: אַל-נָא תִתֵּן כִּי לְעֵת הָאֹכֶל הַמְּגָדִים אֲשֶׁר לְאַחַר הַמִּשְׁתֶּה תָּשׁוֹבְנָה הָרוּחוֹת הָרַכּוֹת וְהַמְּרֻכָּכוֹת, רוּחוֹת-נָשִׁים, לִנְפּוֹל עָלֵינוּ!

אַתָּה לְבַדְּךָ וְאֵין זוּלָתְךָ תַּהֲפוֹךְ אֶת הָרוּחַ עַל סְבִיבֶיךָ וְהָיָה חָזָק וּבָהִיר! הֲמָצָאתִי מִיָּמַי עַל-פְּנֵי כָל הָאָרֶץ רוּחַ צַח כָּרוּחַ אֲשֶׁר עִמְּךָ פֹּה בִּמְעָרָתְךָ?

אֲרָצוֹת רַבּוֹת רָאִיתִי, לָמַד אַפִּי לִבְחוֹן אֶת-כָּל הָרוּחוֹת לְמִינֵיהֶם! וְאוּלָם עִמְּךָ פֹּה יִשְׁאֲפוּ נְחִירַי אֶת הַגָּדוֹל בָּרוּחוֹת.

זוּלָתִי – זוּלָתִי – וְאַתָּה שָׂא לִי כִּי אֶזְכּוֹר נִשְׁכָּחוֹת! שָׂא נָא כִּי אֶזְכּוֹר שִׁיר לְאַחַר הַמִּשְׁתֶּה יָשָׁן נוֹשָׁן, אֲשֶׁר אוֹתוֹ שׁוֹרַרְתִּי פַּעַם אַחַת בֵּין בְּנוֹת הַמִּדְבָּר: –

– אֲשֶׁר הָיָה גַם עַל סְבִיבֵיהֶן רוּחַ טוֹב וָצַח, רוּחַ אֶרֶץ הַקֶּדֶם; כִּי שָׁם הָיִיתִי רָחוֹק שִׁבְעָתַיִם מֵאֶרֶץ אֵירֹפָּה הַיְשָׁנָה כְּסוּיַת הֶעָבִים וְלַחָה וּקְשַׁת הָרוּחַ!

אָז אָהַבְתִּי נַעֲרוֹת אַרְצוֹת קֶדֶם וְעוֹד פַּאֲתֵי שְׁמֵי תְכֵלֶת אֲחֵרוֹת, אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן לֹא רָבְצָה כָּל עָב וְכָל מַחֲשָׁבָה.

וְאַתֶּם טֶרֶם תַּאֲמִינוּ עַד-מָה יָשְׁבוּ הַנְּעָרוֹת הָאֵלֶּה תַחְתֵּיהֶן בְּרֶגַע אֲשֶׁר לֹא יָצְאוּ בִּמְחוֹלוֹת וְהֵן מְלֵאוֹת טוּב טַעַם וַעֲמֻקּוֹת, וְרַק מַחֲשָׁבוֹת לֹא חָשְׁבוּ, וַתִּהְיֶינָה כְּמוֹ תַעֲלֻמוֹת קְטַנּוֹת, וּכְמוֹ חִידוֹת עֲדוּיוֹת קְשׁוּרִים וּכְמוֹ אֱגוֹזִים אֲשֶׁר לְאַחַר הַמִּשְׁתֶּה –

– וְאַף אָמְנָם צִבְעוֹנוֹת הָיוּ שְׁלַל צְבָעִים וְזָרוֹת, וְאוּלָם עָבִים לֹא הָיוּ לָהֵנָּה! חִידוֹת הָיוּ אֲשֶׁר הוּשְׂמוּ לְפָנֵינוּ; בִּגְלַל נְעָרוֹת כָּאֵלֶּה הָגִיתִי אָז מִלִּבִּי אֶת „מִזְמוֹר הַשִּׁיר אֲשֶׁר לְאַחַר הַמִּשְׁתֶּה".

כֹּה אָמַר הַצֵּל הַהוֹלֵךְ, וְטֶרֶם עוֹד יַעֲנֶה אוֹתוֹ אִישׁ

דָּבָר, וְהוּא תָפַשׂ אֶת נֵבֶל הַקּוֹסֵם וַיָּשֶׂם אֶת רַגְלָיו אִשָּׁה עַל אֲחוֹתָהּ וַיַּבֵּט בִּמְנוּחָה וּבִתְבוּנָה עַל סְבִיבָיו: — וְאוּלָם בְּנְחִירֵי אַפּוֹ שָׁאַף חָדָשׁ אֶת הָרוּחַ וּכְשׁוֹאֵל, וַיְהִי כְּאִישׁ טוֹעֵם רוּחַ חָדָשׁ בַּאֲרָצוֹת חֲדָשׁוֹת. אַחַר כֵּן הֵחֵל לְזַמֵּר וְקוֹלוֹ הָיָה בְּקוֹל שְׁאָגָה.

* *
*

ב.

הַמִּדְבָּר יִשְׂגֶּא: אָרוּר הַמַּשִּׂיג גְּבוּלוֹת מִדְבָּרוֹ!

— הִנֵּה כֵן! הַדְרַת קֹדֶשׁ!
הַדְרַת קֹדֶשׁ בֶּאֱמֶת!
פֶּתַח־דָּבָר נִכְבָּד!
הַדְרַת קֹדֶשׁ אַפְרִיקָנִית!
נִכְבָּד לְלָבִיא
אוֹ לְקוֹף שֹׁאֵג מוּסָר —
אַךְ לֹא לָכֵן,
אַתֶּן רֵעוֹתַי הַנֶּחְמָדוֹת,
אֲשֶׁר מָצָאתִי בְּעֵינֵיכֶן חֵן
לָשֶׁבֶת לְרַגְלֵיכֶן
בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה,
אֲנִי הָאֵירֹפִּי תַּחַת תְּמָרִים. סֶלָה.

אָכֵן נִפְלָא הַדָּבָר!
הִנֵּה אָנֹכִי יוֹשֵׁב פֹּה,
קָרוֹב לַמִּדְבָּר וּכְמוֹ־כֵן רָחוֹק
מִן הַמִּדְבָּר הַשָּׁמֵם,
וְעוֹד לֹא נְשַׁמּוֹתִי בְּרַב אוֹ בִמְעַט:

כִּי נִבְלַע נִבְלַעְתִּי
בִּנְוַת־דֶּשֶׁא קְטַנָּה זֹאת –:
עָקֹב אֲשֶׁר פִּיהָ הַנֶּחְמָד פָּעֲרָה
בְּרֶגַע הַהוּא בְּפַהֲקָהּ,
זֶה הַפֶּה הַנֶּחְמָד מִכָּל הַפִּיּוֹת;
וַאֲנִי נָפַלְתִּי בוֹ
וְאֶל תּוֹכוֹ וְאֶל־תַּחְתִּיתוֹ – וַאֲלֵיכֶן,
אַתֶּן הַנֶּחְמָדוֹת מִכָּל רֵעוֹתַי! סֶלָה.

אַשְׁרֵי הַתַּנִּין הַזֶּה, אַשְׁרֵיהוּ
כִּי כָכָה הֵיטִיב
עִם אוֹרְחוֹ – הֲלֹא הֲבִינוֹתֶן
אֶת־דִּמּוּי זֶה הַמָּלֵא סִתְרֵי תוֹרָה?
אַשְׁרֵי כְרֵשׂוֹ,
כִּי כָכָה אֵפוֹא
הָיָה לְכֶרֶשׂ נְוַת־דֶּשֶׁא נֶחְמָדָה
כְּזֹאת – אַף־כִּי הַאֲמִין לֹא אַאֲמִין בָּזֶה –
כִּי עַל־כֵּן מֵאֵירֹפָּה בָּאתִי,
זֹאת חִבְרַת הָאֱמוּנָה שֶׁבְּעָתַיִם
מִכָּל הַנָּשִׁים הַמְּזֻקָּנוֹת.
יְחַדֵּשׁ אֱלֹהִים לָהּ רוּחַ נָכוֹן!
אָמֵן!

הִנֵּה אָנֹכִי יוֹשֵׁב פֹּה
בִּנְוַת־דֶּשֶׁא קְטַנָּה זֹאת,
וְדָמִיתִי לִפְרִי תָמָר,
אָדוֹם וּמָתוֹק וּטְעוּן זָהָב וּמִתְאַוֶּה

לְשִׂפְתֵי נַעֲרָה עֲגֻלּוֹת,
וְשִׁבְעָתַיִם מֵהֶן לְשִׁנַּיִם טְחֵנוֹת
יְקָרוֹת וּלְבָנוֹת וְכוֹרְתוֹת
אֲשֶׁר לְנַעֲרָה – כִּי־הִנֵּה לָאֵלֶּה
יַשְׂרוֹג לֵב כָּל־הַתְּמָרִים הַלֹּהֲטִים. סֶלָה.

לִפְרִי הַדָּרוֹם הַזֶּה
דִּמִּיתִי, דִּמִּיתִי לִמְאֹד,
וַאֲנִי שׁוֹכֵב פֹּה
מוּקָף וּמְשֻׁעֲשָׁע
הֵמּוֹת וְבוּבֵי־אָבִיב קְטַנִּים,
וְגַם הֵמּוֹת שְׁאֵלוֹת וּמַחֲשָׁבוֹת
קְטַנּוֹת שִׁבְעָתַיִם
וּמְלֵאוֹת פְּתַיּוּת וּמְלֵאוֹת פֶּשַׁע –
מוּקָף אֶתְכֶן,
אַתֶּן חֲתוּלֵי־נְעָרוֹת
אִלְּמוֹת וּמְבִינוֹת לְמֶרְחוֹק,
וְדוּדוּ וְזוּלַיכָה,
– שְׁטוּף־אוּרִים וְתֻמִּים: אֲשֶׁר אֶשְׁקְעָה
בְּמִלָּה מֻרְכֶּבֶת זֹאת רְגָשִׁים רַבִּים:
(יִסְלַח לִי אֱלֹהִים
לְחֵטְא הַלָּשׁוֹן הַזֶּה!)
– כָּכָה אֵשֵׁב וְאֶשְׁאַף הָרוּחַ הַצַּח.
רוּחַ גַּן עֵדֶן כֻּלּוֹ,
רוּחַ קַל וּבָהִיר וְאֶחוּז וָזָהָב,
הָרוּחַ הַטּוֹב אֲשֶׁר כָּמוֹהוּ
לֹא יָרַד עוֹד מֵעַל־פְּנֵי יָרֵחַ –
הַמִּקְרֶה הוּא,

וְאִם בְּזָדוֹן נַעֲשָׂה ?
כִּדְבַר־אֲשֶׁר יְסַפְּרוּ הַמְּלִיצִים הַקַּדְמוֹנִים.
וְאוּלָם אֲנִי פֹּה חֲדַל־הָאֱמוּנָה
לֹא אַאֲמִין בָּזֶה, כִּי עַל־כֵּן בָּאתִי
מֵאֵירְפָּה,
זֹאת חֲסְרַת־הָאֱמוּנָה שֶׁבְּעָתַיִם
מִכָּל הַנָּשִׁים הַמְּזֻקָּנוֹת.
יְחַדֵּשׁ אֱלֹהִים לָהּ רוּחַ נָכוֹן!
אָמֵן.

אֶת הַנֶּהְמָר בָּרוּחוֹת הַזֶּה אֶשְׁתֶּה
בִּנְהִירַיִם נְפוּחִים כְּמוֹ גְבִיעִים,
בְּאֵין עָתִיד וּבְאֵין זִכְרוֹנוֹת;
כָּכָה אֲנִי יוֹשֵׁב פֹּה,
אִתְּכֶן רֵעוֹתַי הַנֶּחְמָדוֹת,
וְאַבִּט אֶל כַּפַּת־הַתָּמָר
בְּרֶגַע אֲשֶׁר הִיא, כְּמוֹ מְחוֹלֶלֶת,
מִתְנוֹדֶדֶת וּמִתְעוֹדֶדֶת וּמְרַקֶּדֶת –
עַד־כִּי כָל־הָרֹאֶה וְעָשָׂה כָּמוֹהָ!
כְּמוֹ מְחוֹלֶלֶת, שֶׁלְּפִי רְאוֹת עֵינַי,
כְּבָר הֶאֱרִיכָה, הֶאֱרִיכָה רַב מִדַּי,
לְהִתְיַצֵּב בְּלִי הֶרֶף עַל רַגְלָהּ הָאַחַת!
– עַד־כִּי שָׁכְחָה, לְפִי רְאוֹת עֵינַי
אֶת רַגְלָהּ הַשֵּׁנִית!
רַק לַשָּׁוְא
בִּקַּשְׁתִּי אֶת הַנִּפְקָדָה,
אֶת עֲדִי הַתְּאֻמִים –
זֹאת הָרֶגֶל הַשֵּׁנִית –

בְּקִרְבַת סְבִיבֵי הַקֹּדֶשׁ
אֲשֶׁר לְחַנְפֵי כַּנְפֵי עַנְפֵי שִׁמְלָתָהּ
הַנֶּחְמָדִים וְהַנֶּאֱהָבִים.
אָכֵן אִם אַתֶּן, רֵעוֹתַי הַנֶּחְמָדוֹת,
תַּחְפֹּצְנָה לְהַאֲמִין לִי, כִּי־עַתָּה הָאָמְנָה:
אָבְדָה, הָרֶגֶל מִמֶּנָּה!
אָבְדָה, חָמְקָה!
לָנֶצַח חָמְקָה!
זֹאת הָרֶגֶל הַשֵּׁנִית!
צַר לִי עַל הָרֶגֶל הַשֵּׁנִית הַנֶּחְמָדָה הַזֹּאת!
אַיֵּה הִיא וְאֵי תֶּאֱבַל בָּדָד עַתָּה,
זֹאת הָרֶגֶל הָעֲזוּבָה?
אוֹ אוּלַי נְמוֹגָה בְּרֹב פַּחֲדָהּ מִפְּנֵי
לָבִיא טֹרֵף,
זַעַף וּלְבוּשׁ רַעְמָה צְהֻבָּה? אוֹ כְּבָר הִיא
מְטֹרָפָה הֵיטֵב וּמְכֻרְסָמָה –
הוֹי שֶׁבֶר, אַלְלַי! אַלְלַי! מְכֻרְסָמָה! סֶלָה.

אַל נָא תִבְכּוּ לִי,
לְבָבוֹת רַכִּים!
אַל נָא תִבְכּוּ לִי, אַתֶּם
לְבָבוֹת־תְּמָרִים! הַדֵּי חָלָב!
אַתֶּם כִּיסֵי־לֵב
אֲשֶׁר לְעֵץ מָתוֹק!
אַל נָא תוֹסִיפִי לִבְכּוֹת,
דּוּדוּ חִוֶּרֶת הַפָּנִים!
הֲיִי לְאִישׁ, זְלִיכָה! וְהִתְאַמֵּץ נָא בְּךָ לְבַדְּ!
– אוֹ הֲיֵשׁ כִּי תוֹעִיל בָּזֶה

רִפְאוּת תְּעָלָה
מְשׁוֹבֶבֶת נֶפֶשׁ!
אוֹ־פִּתְגָּם מְשׁוּחַ מִשְׁחַת קֹדֶשׁ!
אוֹ מָשָׁל נִשָּׂא בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ! –

הִנֵּה־כֵן! עֲלֵי הַדְרַת קֹדֶשׁ!
הַדְרַת צְדָקָה! הַדְרַת בְּנֵי אֵירוֹפָּה!
פָּתַח נָא, שׁוּב וּפְתַח
מִכּוֹחַ הַצְּדָקָה!
הִנֵּה־כֵן!
עוֹד הַפַּעַם שָׁאֹג,
שָׁאֹג שַׁאֲגַת מוּסָר!
שַׁאֲגַת מוּסָר לָבִיא
בְּאָזְנֵי בְּנוֹת הַמִּדְבָּר!
– כִּי יִלְלַת־צְדָקָה,
אַתֶּן הַנְּעָרוֹת הַנֶּחְמָדוֹת,
נִבְחָרָה
מִכָּל חֹם אַהֲבַת בְּנֵי אֵירוֹפָּה, מִכָּל חֹם רַעֲבוֹן בְּנֵי אֵירוֹפָּה!
וְעַתָּה כְּבָר אֲנִי עוֹמֵד,
אֲנִי יְלִיד אֵירוֹפָּה,
מִבְּלִי יְכֹלֶת עֲשׂוֹת אַחֶרֶת, כֵּן יַעֲזָר־לִי אֱלֹהִים!
אָמֵן!

הַמִּדְבָּר יִשְׂגָּא: אָרוּר הַמַּשִּׂיג גְּבוּלוֹת מִדְבָּרוֹ!

* *

הַמִּתְעוֹרְרִים.

א.

וּבִכְלוֹת שִׁיר הַצֵּל הַהוֹלֵךְ, וַתִּמָּלֵא הַמְּעָרָה בְּפַעַם אַחַת שָׁאוֹן וּשְׂחוֹק רָב. אָז יְדַבְּרוּ כָּל הַקְּרוּאִים כֻּלָּם יַחְדָּיו כְּמוֹ אֶחָד, וְגַם אֶת הַחֲמוֹר לָבְשָׁה הָרוּחַ וְלֹא הוֹסִיף עוֹד גַּם הוּא לְהַחֲרִישׁ. וְעַל סָרַתּוּסְטְרָא נָפְלָה פִּתְאֹם רוּחַ זָרָא מְעַט עִם לַעַג לְנֶגֶד אוֹרְחָיו, וְאוּלָם בְּקֶרֶב לִבּוֹ שָׂמַח עַל עֲלִיזוּתֵיהֶם; כִּי הָיוּ אֵלֶּה לוֹ רַק אוֹת טוֹב אֲשֶׁר יָבֹא כְּפַעַם בְּפַעַם לִפְנֵי הַמַּרְפֵּא. אָז הִתְגַּנֵּב לָצֵאת הַחוּצָה וַיְדַבֵּר אֶל הַיּוֹתָיו וַיִּקְרָא:

"לְאָן הָלַךְ פִּתְאֹם כָּל־שִׁבְרָם? — כֹּה קָרָא, וְאוּלָם כְּרֶגַע שָׁאַף רוּחַ גַּם הוּא מֵרָגְזוֹ הַמְּעַט — "רַק אֵין־זֹאת כִּי בְּצֵל קוֹרָתִי שָׁכְחוּ מַהֵר אֶת זַעֲקַת כָּל שִׁבְרָם!

— אָכֵן צַר לִי כִּי לֹא שָׁכְחוּ אֶת קוֹל הַזְּעָקָה גַּם הִיא אֲשֶׁר הֵם זֹעֲקִים כָּבָה" — וְסָרַתּוּסְטְרָא אָטַם אֶת אָזְנָיו, כִּי בְּרֶגַע הַזֶּה הִתְעָרֵב גַּם קוֹל "י־הִי" אֲשֶׁר לַחֲמוֹר עִם שְׁאוֹן הַצָּהֳלָה אֲשֶׁר לִבְנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים וַיְהִי לְפֶלֶא.

וְאַחֲרֵי כֵן הוֹסִיף שֵׁנִית: "אָכֵן עֲלִיזִים הֵמָּה! וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא עֲלִיזִים הֵם רַק עַל־פִּי כֹחִי אָנִי; וְאוּלָם אִם לָמְדוּ מִמֶּנִּי לְשַׂחֵק, לֹא שְׂחוֹק־קוֹלִי הוּא זֶה אֲשֶׁר לָמָדוּ.

אֲבָל יְהִי־נָא אֲשֶׁר יִהְיֶה! הֲלֹא כֻלָּם אֲנָשִׁים זְקֵנִים; מִתְרַפְּאִים הֵם מַחֲלָיִם עַל־פִּי דַּרְכָּם וּמְשַׁחֲקִים הֵם עַל־פִּי דַרְכָּם. כְּבָר שָׁמְעוּ אָזְנַי רָעוֹת מֵאֵלֶּה וְלֹא צָלְלוּ לְקוֹלָן.

וְאוּלָם הַיּוֹם הַזֶּה יוֹם תִּפְאֶרֶת עֹז לִי! הִנֵּה כְבָר הוֹלֵךְ וּפוֹנֶה, כְּבָר חוֹלֵף וּבוֹרֵחַ גַּם רוּחַ הַכְּבֵדוּת, זֶה שׂוֹנְאִי בְנֶפֶשׁ! הִנֵּה כֵּן נוֹטֶה הַיּוֹם הַזֶּה לְאַחֲרִית טוֹבָה, אֲשֶׁר רֵאשִׁיתוֹ הָיְתָה רָעָה וּכְבֵדָה כָּכָה!

וּלְאַחֲרִיתוֹ הִנֵּה נוֹטֶה הַיּוֹם הַזֶּה. עוֹד מְעַט וּבָא הָעֶרֶב: מֵעֵבֶר לַיָּם הוּא רוֹכֵב וּבָא, זֶה הָרוֹכֵב הַקַּל! הִנֵּה הוּא מִתְנוֹדֵד, זֶה הַנֶּחְמָד, זֶה הַשָּׁב, בִּכְבַרֵי־סוּסוֹ הַמְּרֻפָּדוֹת אַרְגָּמָן!

וְהַשָּׁמַיִם מַבִּיטִים וְהֵם בְּהִירִים וְהָאָרֶץ רֹבֶצֶת מִתַּחַת וְהִיא עֲמֻקָּה! – הוֹי אַתֶּם כָּל הַנִּפְלָאִים, אֲשֶׁר בָּאתֶם אֵלַי, הֲלֹא טוֹב הִסְתּוֹפֵף בְּצֵל קוֹרָתִי!"

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא. וְקוֹל הַזְּעָקָה וְהַצָּהֳלָה אֲשֶׁר לִבְנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים נִשְׁמַע שֵׁנִית מִן הַמְּעָרָה. אָז יְדַבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא שֵׁנִית:

"טָעֲמוּ מִן הַבָּרוּת אֲשֶׁר שַׂמְתִּי לָהֶם בְּפִי הָבָתִי, וְעַתָּה הִנֵּה בָרוּתִי עֹשָׂה אֶת פְּעֻלָּתָהּ בֶּאֱמוּנָה: סָר גַּם מֵעֲלֵיהֶם זֶה שׂוֹנְאָם בַּנֶּפֶשׁ, זֶה רוּחַ הַכְּבֵדוּת, וְהִנֵּה הֵם מְלַמְּדִים אֶת שִׂפְתֵיהֶם לְשַׂחֵק גַּם הֵם. אוֹ הַאִם לֹא הֵטִיבוֹתִי לִשְׁמוֹעַ?

מַאֲכַל הַגְּבָרִים אֲשֶׁר לִי, זֶה מִשְׁלֵי הַמָּלֵא לַחַ וָאוֹן, פָּעַל אֶת פְּעֻלָּתוֹ בֶּאֱמוּנָה: חַי אֲנִי כִּי לֹא כִלְכַּלְתִּים בְּזֵרוֹעִים מְפִיחֵי בֶטֶן, כִּי אִם בְּמַאֲכַל אַנְשֵׁי מִלְחָמָה וּבְמַאֲכַל גִּבּוֹרִים: תְּשׁוּקוֹת חֲדָשׁוֹת עוֹרַרְתִּי בְלִבָּם.

תִּקְווֹת חֲדָשׁוֹת סֹעֲרוֹת בִּזְרוֹעוֹתֵיהֶם וּבְרַגְלֵיהֶם וְלִבָּם בָּהֶם מִשְׁתָּרֵעַ. מִלִּים חֲדָשׁוֹת הֵם מוֹצְאִים, וְעוֹד מְעַט וּמָלֵא רוּחָם גַּם מִצְהָלוֹת הוֹלֵלוֹת.

אָמְנָם לֹא לִילָדִים מַאֲכָל כָּזֶה וְלֹא לְנָשִׁים שׁוֹקְקוֹת זְקֵנוֹת וּצְעִירוֹת, לָאֵלֶּה־מְדַבְּרִים בְּלָשׁוֹן אַחֶרֶת לִתְפּוֹשׂ אוֹתָן בִּמְעֵיהֶן אֲשֶׁר בְּקִרְבָּן; לֹא לָהֶן אָנֹכִי רוֹפֵא וּמוֹרֶה.

הִנֵּה סָר הַגֹּעַל מֵעִם בְּנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים הָאֵלֶּה, וְזֹאת הֲלֹא תִּפְאֶרֶת עֻזִּי אָנִי. עַל פְּנֵי אַדְמַת מֶמְשַׁלְתִּי הָיוּ לַאֲנָשִׁים הוֹלְכֵי בֶטַח, סָרָה הַכְּלִמָּה הַמְּלֵאָה פְּתָיוּת, וְהִנֵּה הֵם שׁוֹפְכִים אֶת לִבָּם.

שׁוֹפְכִים הֵם אֶת לִבָּם שָׁבִים אֲלֵיהֶם רְגָעִים טוֹבִים, חוֹגְגִים הֵם וּמַעֲלִים גֵּרָה, – רַחַשׁ לִבָּם תּוֹדָה.

נֹזֶה לִי הַטּוֹב מִכָּל הָאוֹתוֹת: רַחַשׁ לִבָּם תּוֹדָה. אָכֵן לֹא יַאַרְכוּ עוֹד הַיָּמִים וְהֵם יֶהָגוּ לָהֶם מִלִּבָּם חַגִּים וְיַצִּיבוּ מַצֵּבוֹת זִכָּרוֹן לְשִׂמְחוֹתֵיהֶם הַקַּדְמוֹנִיּוֹת.

אֲנָשִׁים מִתְרַפְּאִים הֵם!" כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וַיַּעֲלֹז בְּלִבּוֹ וַיַּבֵּט הַחוּצָה; וְחַיּוֹתָיו גַּם הֵן נִלְחֲצוּ אֵלָיו וַתִּתֵּנָה כָבוֹד לְאָשְׁרוֹ וּלְדִמְמָתוֹ.

• •
•

ב.

וּפִתְאֹם חָרְדָה־אֹזֶן סָרַתּוּסְטְרָא: כִּי הַמְּעָרָה אֲשֶׁר מָלְאָה עַד כֹּה שָׁאוֹן וּשְׂחוֹק רָב קָמָה בְּפֶתַע פִּתְאֹם לִדְמָמָה; – וְאַפּוֹ הֵרִיחַ עָתָר עֲנַן רֵיחַ נִיחוֹחַ וּקְטֹרֶת לְבוֹנָה, וַיְהִי כְּרֵיחַ יְקוֹד זְמוֹרוֹת בְּרוֹשׁ.

וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׁאַל אֶת נַפְשׁוֹ: „מַה־זֶּה הָיָה פִּתְאֹם? מָה הֵם עֹשִׂים שָׁם?" וַיִּתְגַּנֵּב אֶל פֶּתַח הַמְּעָרָה, לְבַעֲבוּר יִרְאֶה אֶת אוֹרְחָיו בְּעֵינָיו וְאִישׁ לֹא יִרְאֵהוּ. וְהִנֵּה פֶּלֶא עַל־פְּנֵי פֶלֶא! אֶת־אֲשֶׁר לֹא פִלֵּל רָאוּ עֵינָיו!

אָכֵן שָׁבוּ כֻלָּם וַיִּהְיוּ לְיִרְאֵי אֱלֹהִים, מִתְפַּלְּלִים הֵם, רַק מְשֻׁגָּעִים הֵמָּה !״ – קָרָא וַיִּשְׁתּוֹמֵם בְּלִי חֹק. וְכַאֲשֶׁר אָמַר כֵּן הָיָה: כָּל בְּנֵי־הָאָדָם הַנַּעֲלִים הָאֵלֶּה, שְׁנֵי הַמְּלָכִים וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בְּאֵין עֲבוֹדָה וְהַקּוֹסֵם הָרָע וְהֶעָנִי לִרְצוֹנוֹ וְהַצֵּל הַהוֹלֵךְ וּנְבִיא הָאֱמֶת הַזָּקֵן וְהַנֶּאֱמָן אֲשֶׁר לָרוּחַ וְהַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם: כֻּלָּם כְּמוֹ יְלָדִים וּכְמוֹ נָשִׁים זְקֵנוֹת וּמַאֲמִינוֹת כָּרְעוּ עַל בִּרְכֵּיהֶם וַיִּהְיוּ עוֹבְדִים אֶל הַחֲמוֹר. בְּרֶגַע הַהוּא וְהַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם הֵחֵל לְגַרְגֵּר בִּגְרוֹנוֹ וְלִנְחוֹר בְּאַפּוֹ, וַיְהִי כְחָפֵץ לְדַבֵּר אֵת־אֲשֶׁר לֹא יְדֻבָּר. עַד־כִּי מָצָא בְאַחֲרִיתוֹ אֶת הַמִּלִּים אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ, וְהִנֵּה הִיא תְחִנָּה זָרָה וּמְלֵאָה יִרְאַת אֱלֹהִים, לְבַעֲבוּר הַלֵּל לַחֲמוֹר אֲשֶׁר הִקְטִירוּ לוֹ, וְאֵלֶּה דִבְרֵי הַתְּחִנָּה:

אָמֵן! תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת וְחָכְמָה וְתוֹדָה וְכָבוֹד וָעֹז לֵאלֹהֵינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם!

– וְהַחֲמוֹר עָנָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ״יְהִי״.

אֶת סִבְלֵנוּ הוּא נָשָׂא, לְעֶבֶד הָיָה לָנוּ, וְהוּא נַעֲנֶה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו וְלֹא יֹאמַר לָנֶצַח לֹא, וּמִי אֲשֶׁר יֶאֱהַב אֱלֹהָיו יוֹכִיחוֹ.

– וְהַחֲמוֹר עָנָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ״יְהִי״.

לֹא יְדַבֵּר דָּבָר, זוּלָתִי רַק בְּאָמְרוֹ אֶל הָעוֹלָם כְּפַעַם בְּפַעַם יְהִי; כָּכָה יְתַנֶּה תְהִלַּת עוֹלָמוֹ. הִנֵּה זֹאת חָכְמָתוֹ כִּי דָבָר לֹא יְדַבֵּר; כָּכָה יִשָּׁמֵר לְנַפְשׁוֹ מִדַּבֵּר אָוֶן.

– וְהַחֲמוֹר עָנָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ״יְהִי״.

לֹא תֹאַר לוֹ וְלֹא הָדָר. צֶבַע עוֹרוֹ שֵׂיבָה וּבָהּ יַעֲטִיף צִדְקָתוֹ, אִם רוּחַ בּוֹ, יַחְבִּיאֵהוּ; וְאוּלָם כָּל־אִישׁ יַאֲמִין בְּאָזְנָיו הָאֲרֻכּוֹת.

– וְהַחֲמוֹר עָנָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ״יְהִי״.

אָכֵן עֲמֻקָּה חָכְמָתוֹ, כִּי עַל־כֵּן אָזְנַיִם לוֹ אֲרֻכּוֹת וְהוּא

יֹאמַר תָּמִיד יְהִי וְלֹא יֹאמַר לָנֶצַח לֹא! הַאִם לֹא בָּרָא אֶת הָעוֹלָם בְּצַלְמוֹ, אֲשֶׁר יִהְיֶה נִבְעָר כָּמוֹהוּ?

– וְהַחֲמוֹר עָנָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה „יְ־הִי".

הוֹלֵךְ אַתָּה יְשָׁרוֹת וַעֲקַלְקַלּוֹת: מַה־לְּךָ וְלַדָּבָר אֲשֶׁר אֲנַחְנוּ בְּנֵי הָאָדָם קֹרְאִים לוֹ יָשָׁר אוֹ מְעֻקָּל? מֵעֵבֶר לַטּוֹב וְלָרַע נְתוּנָה מֶמְשַׁלְתְּךָ. רַק מֵרֹב תֻּמְּךָ לֹא תֵדַע מַה זֶּה תֹּם.

– וְהַחֲמוֹר עָנָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה „יְ־הִי".

אִישׁ לֹא תְגָרֵשׁ מֵעַל פָּנֶיךָ, גַּם לֹא עֲנִיִּים וְגַם לֹא מְלָכִים. אֶת הַיְלָדִים אַתָּה קֹרֵא לָבוֹא אֵלֶיךָ, וְאִם יְפַתּוּךָ חַטָּאִים תַּעֲנֶה בְאִוַּלְתְּךָ יְ־הִי.

– וְהַחֲמוֹר עָנָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה יְ־הִי.

אֹהֵב אַתָּה אֲתוֹנוֹת וְגַם תְּאֵנִים חֲנוּטוֹת; אֵין אַתָּה מֹאֵס בְּמַאֲכָל טוֹב. גַּם הַדַּרְדַּר קָרוֹב לְלִבְּךָ, אִם רָעֵב אַתָּה. אֵין זֹאת כִּי חָכְמַת אֱלֹהִים בְּקִרְבְּךָ.

– וְהַחֲמוֹר עָנָה אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה „יְ־הִי".

• •

•

חַג הַחֲמוֹרִים.

א.

וּבְהַגִּיעַ הַתְּחִנָּה עַד הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לֹא יָכֹל עוֹד סָרַתּוּסְטְרָא לְהִתְאַפֵּק וַיִּצְעַק גַּם הוּא „יִהִי" וְקוֹלוֹ חָזָק שִׁבְעָתַיִם מִקּוֹל הַחֲמוֹר, וַיָּגִיחַ בְּפֶתַע פִּתְאֹם אֶל תּוֹךְ מַחֲנֵה אוֹרְחָיו אֲשֶׁר הִשְׁתַּגָּעוּ. אָז יִקְרָא „מָה אַתֶּם עֹשִׂים פֹּה, בְּנֵי אָדָם ?" וְאֶת הַמִּתְפַּלְלִים נָתַק בְּחָזְקָה וַיְקִימֵם מֵעַל הַקַּרְקַע — „אוֹיָה! לוּ רָאֲתָה אֶתְכֶם עַיִן אַחֵר פֹּה מִלְּבַד סָרַתּוּסְטְרָא!

הֲלֹא יַאֲמִין כָּל רֹאֶה כִּי הֱיִיתֶם בֶּאֱמוּנַתְכֶם הַחֲדָשָׁה לְרָעִים מִכָּל מְגַדְּפֵי אֱלֹהִים אֲשֶׁר הָיוּ מֵאָז וּמֵעוֹלָם וּלְנָשִׁים זְקֵנוֹת וּפְתַיּוֹת!

וְגַם אַתָּה פֹּה, הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְהַזָּקֵן, אֵיךְ זֶה יָאֲתָה הַדָּבָר לְךָ וּלְרוּחֲךָ כִּי כָכָה אַתָּה עוֹבֵד פֹּה לַחֲמוֹר וְהוּא הָיָה לְךָ לֵאלֹהִים ?" —

וְהַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עָנָה: „שָׂא נָא לִי, סָרַתּוּסְטְרָא. הַפַּעַם! וְאוּלָם בִּדְבָרִים אֲשֶׁר לֵאלֹהִים חָכַמְתִּי גַּם מִמְּךָ. לָכֵן דַּע לְךָ אֵפוֹא, כִּי כָכָה יָאֲתָה!

נִבְחָר עֲבֹד אֱלֹהִים בְּצֶלֶם אֲשֶׁר כָּזֶה מִבִּלְתִּי עָבְדוֹ בְּבָל־צֶלֶם אֲשֶׁר יִהְיֶה! שִׂים נָא אֶת הַפִּתְגָּם הַזֶּה אֶל לִבְּךָ

וַחֲקוֹר אוֹתוֹ, אַתָּה רֵעִי הַנַּעֲלָה, אוֹ־אָז תִּמְצָא עַל־נְקַלָּה כִּי יֵשׁ חָכְמָה בְּפִתְגָם אֲשֶׁר כָּזֶה.

וְזֶה אֲשֶׁר לִמֵּד כִּי „אֵין אֱלֹהִים בִּלְתִּי־אִם רוּחִי" – הֲלֹא מִכָּל הַהוֹלְכִים לְפָנָיו הוֹלִיךְ זֶה בְּפַעַם אַחַת וּבִצְעָדָה יְשָׁרָה – עַד הַמָּקוֹם אֲשֶׁר לְאֵין־אֱמוּנָה: תּוֹרָה אֲשֶׁר כָּזֹאת לֹא עַל נְקַלָּה תִּתָּקֵן!

לִבִּי הַזָּקֵן מְפַזֵּז וּמְכַרְכֵּר כִּי מֵרֹב שִׂמְחָה עַל־דְּבַר אֲשֶׁר יֵשׁ עוֹד עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה דָּבָר לְהִשְׁתַּחֲווֹת אֵלָיו. שָׂא נָא, סָרַתּוּסְטְרָא, עַל הַדָּבָר הַזֶּה לְלֵב־כֹּהֵן גָּדוֹל זָקֵן וְתָמִים!" –

– וְאַתָּה! קָרָא סָרַתּוּסְטְרָא אֶל הַצֵּל הַהוֹלֵךְ – הַאַתָּה זֶה אֲשֶׁר קָרָאתָ לְנַפְשְׁךָ רוּחַ חָפְשִׁי וַאֲשֶׁר הֶאֱמַנְתָּ כִּי רוּחַ חָפְשִׁי אַתָּה? מַה־לְּךָ וּמִי לְךָ פִּתְאֹם פֹּה כִּי בָחַרְתָּ לְךָ עֲבוֹדַת אֱלִילִים וַעֲבוֹדַת נְזִירֵי כֹהֲנִים?

הֲלֹא רָעָה דַּרְכְּךָ פֹּה שִׁבְעָתַיִם מִהְיוֹתָהּ לִפְנֵי נַעֲרוֹתֶיךָ הַחֲטָאוֹת וְהָאֲדַמּוֹת, אַתָּה הַמַּאֲמִין הֶחָדָשׁ וְהָרָע!"

וְהַצֵּל הַהוֹלֵךְ עָנָה: „כֵּן דִּבַּרְתָּ, רָעָה הִיא לִמְאֹד: וְאוּלָם לֹא בִי הֶעָוֹן! הָאֱלֹהִים הַיָּשָׁן עוֹדוֹ חַי, סָרַתּוּסְטְרָא אִם תֹּאבֶה וְאִם תְּמָאֵן.

וְהַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם אָשֵׁם בְּכָל זֶה: הוּא הָאִישׁ אֲשֶׁר עוֹרֵר אוֹתוֹ שֵׁנִית לַחַיִּים. וְאִם יֹאמַר־לָנוּ, כִּי הוּא אֲשֶׁר מוֹתֵת אוֹתוֹ לְפָנִים, אָז דַּע לְךָ, כִּי נֶחְשָׁב הַמָּוֶת בְּעֵינֵי הָאֵלִים רַק לֶאֱמוּנָה רֵיקָה".

– „וְאַתָּה, קָרָא סָרַתּוּסְטְרָא, אַתָּה הַקּוֹסֵם הַזָּקֵן וְהָרָע, הַגֵּד, מָה עָשִׂיתָ! מִי זֶה יַאֲמִין עוֹד לְךָ בְּדוֹר הַחֹפֶשׁ הַזֶּה, אִם אַתָּה הוּא הַמַּאֲמִין בַּחֲמוֹרֵי־אֱלֹהִים כָּאֵלֶּה?

הֵן הִסְכַּלְתָּ לַעֲשׂוֹת – אֲבָל אֵיךְ יָכוֹלְתָּ, אַתָּה הֶחָכָם לַעֲשׂוֹת סְכָלוּת אֲשֶׁר כָּזֹאת?"

וְהַקּוֹסֵם הֶחָכָם עָנָה: „הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא, צָדַקְתָּ, כִּי

אָ...ם סִכְלוּת עָשִׂיתִי – וְאוּלָם דַּע לְךָ כִּי בְלֵב כָּבֵד עֲשִׂיתִיהָ.

– וְאַתָּה גַם אַתָּה, קָרָא סָרַתּוּסְטְרָא אֶל הַנֶּאֱמָן אֲשֶׁר לָרוּחַ, הִתְבּוֹנֵן נָא אֶל אֲשֶׁר לְפָנֶיךָ וְשִׂים אֶת־אֶצְבָּעֲךָ לְמוֹ אַפֶּךָ! הַאֵין בָּזֶה דָּבָר אֲשֶׁר יִהְיֶה לְזָרָא לְאַפֶּךָ? אִם אֵין רוּחֲךָ טָהוֹר מִדֵּי הִתְפַּלֵּל כָּכָה וּמִדֵּי כַּלְכֵּל אֶת הָאֵד הָעֹלֶה מִקֶּרֶב עֲדַת הַכּוֹרְעִים וְהַמִּשְׁתַּחֲוִים הָאֵלֶּה?

וְהַנֶּאֱמָן אֲשֶׁר לָרוּחַ שָׂם אֶת אֶצְבָּעוֹ לְמוֹ אַפּוֹ וַיַּעַן: אָכֵן יֵשׁ דָּבָר בְּחָזוֹן הַזֶּה, אֲשֶׁר גַּם לָקֹחַ יִקַּח אֶת לִבִּי.

אוּלַי לֹא טוֹב לִי לְהַאֲמִין בֵּאלֹהִים, וְאוּלָם בְּצֶלֶם הַזֶּה קָרוֹב הוּא לִי לְהַאֲמִין בּוֹ שִׁבְעָתַיִם מִכָּל אֱלֹהִים אֲחֵרִים.

רַק אֱלֹהֵי נֶצַח הָאֱלֹהִים – כָּכָה יֹאמְרוּ חֲסִידָיו. אָכֵן מִי אֲשֶׁר אִתּוֹ בְיָדוֹ כָּמוֹהוּ, לֹא יָחִישׁ וְלֹא יְמַהֵר בְּעֲשׂוֹתוֹ. לְאַט לְאַט וּבְסִכְלוּת מְעַט יַעֲשֶׂה אֶת מַעֲשָׂיו: כָּכָה יָבֹא אֱלֹהִים כָּזֶה אֱלֵי מַטָּרָה טוֹבָה.

וּמִי אֲשֶׁר עֶתֶרֶת רוּחַ לוֹ, הֲלֹא יֵשׁ כִּי בְעֶצֶם נַפְשׁוֹ יִשְׁאַל לְהִוָּקֵשׁ בְּאִוַּלְתּוֹ וּבְסִכְלוּתוֹ. הִתְבּוֹנֵן נָא אֶל נַפְשְׁךָ אַתָּה, סָרַתּוּסְטְרָא!

אַתָּה בְנַפְשְׁךָ חַי אֲנִי אִם לֹא יָכֹל יָכֹלְתָּ לִהְיוֹת גַּם אַתָּה בְאַחֲרִיתְךָ לַחֲמוֹר מֵרֹב שִׁפְעַת חָכְמָה.

הַאִם לֹא בְתַאֲוַת נֶפֶשׁ יִבְחַר חָכָם גָּדוֹל לָלֶכֶת אָרְחוֹת עֲקַלְקַלּוֹת? כְּזֹאת יְאַלְּפֵנוּ מַרְאֵה הָעֵינַיִם, סָרַתּוּסְטְרָא-מַרְאֵה עֵינֶיךָ אַתָּה!"

– וְסָרַתּוּסְטְרָא פָּנָה אֶל הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם, אֲשֶׁר כָּרַע עוֹד עַל הָאָרֶץ וְיָדוֹ שְׁלוּחָה אֶל הַחֲמוֹר (כִּי הִקְרִיב לוֹ אֶשְׁכָּר יַיִן), וַיִּקְרָא: וְאַתָּה הָאַחֲרוֹן! הַגִּידָה נָא, אַתָּה אֲשֶׁר־לֹא יֵחָקֵר, מָה עָשִׂיתָ?

רָאֹה אֲנִי כִּי נֶהְפַּכְתָּ: עֵינְךָ לְהֶטֶת, אַדֶּרֶת כָּל־נִשְׂגָּב

עֲטוּיָה עַל רֹעַ תָּאֳרְךָ: הַגִּידָה מָ ה עָשִׂיתָ ?

הַאֻמְּנָם הַדָּבָר אֲשֶׁר יֹאמְרוּ עָלֶיךָ פֹּה כִּי שַׁבְתָּ וְעוֹרַרְתָּ אוֹתוֹ? לָמָּה עָשִׂיתָ כַּדָּבָר הַזֶּה? הַאִם לֹא בִּצְדָקָה הוּמַת וַיַּעֲבֹר מִן הָעוֹלָם?

וְגַם אַתָּה בְנַפְשְׁךָ הֲלֹא נֶחְשַׁבְתָּ בְּעֵינַי כְּמִתְעוֹרֵר: מֶה עָשִׂיתָ? לָמָּה נֶהְפַּכְתָּ אַ תָּ ה? לָמָּה שַׁבְתָּ אַ תָּ ה? הַגִּידָה, אַתָּה אֲשֶׁר־לֹא יֵחָקֵר!"

וְהַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם עָנָה: „אִי לָךְ, סָרַתּוּסְטְרָא! רַק לֵץ אַתָּה!

אִם הָאֱלֹהִים הָלָךְ? עוֹדוֹ חַי וְאִם שָׁב לַחַיִּים וְאִם מֵת בְּלִי שׁוּב – מִי מִשְּׁנֵינוּ יֵיטִיב לָדַעַת אֶת כָּל־זֶה? הֲלֹא תַּעֲנֶה סָרַתּוּסְטְרָא!

וְאוּלָם אַחַת יָדַעְתִּי – וּמִמְּךָ, סָרַתּוּסְטְרָא, לְמַדְתִּיהָ לְפָנִים: מִי אֲשֶׁר יַחְפּוֹץ לְמוֹתֵת עַד הַיְסוֹד, רַק שַׂ חֵ ק יְ שַׂ חֵ ק.

„לֹא בְקֶצֶף כִּי־אִם בִּצְחוֹק מוֹת נָמִית" – כָּכָה לִמַּדְתָּנוּ לְפָנִים. אִי לָךְ, סָרַתּוּסְטְרָא, אַתָּה הַנִּסְתָּר, אַתָּה הַמְּמוֹתֵת בִּבְלִי קֶצֶף, אַתָּה הַקָּדוֹשׁ הַנּוֹרָא – הֲלֹא רַק לֵץ אַתָּה!"

* *

*

ב.

וּבְעוֹד סָרַתּוּסְטְרָא מִשְׁתּוֹמֵם עַל־כָּל דִּבְרֵי הַלֵּצִים הָאֵלֶּה. וַיִּתְעוֹדֵד וַיְמַהֵר שֵׁנִית אֶל פֶּתַח מְעָרָתוֹ, וְאֶל אוֹרְחָיו פָּנָה וַיִּקְרָא בְּקוֹל גָּדוֹל:

הוֹי אַתֶּם זֵדִים עֲרוּמִים, פּוֹחֲזִים וְעֹשֵׂי לְהָטִים כֻּלְּכֶם! לָמָּה אַתֶּם מִתְחַפְּשִׂים וּמִתְחַבְּאִים מִלְּפָנַי!

מַה פָּזֶז לֵב כָּל אִישׁ מִכֶּם מֵרֹב שִׂמְחָה וָרֹן, כִּי־

שַׁבְתֶּם וִיכוֹלְתֶּם לִהְיוֹת רֶגַע כְּמוֹ יְלָדִים קְטַנִּים, לְהִתְחַסֵּד וּלְהִתַּמֵּם –

– כִּי שַׁבְתֶּם וִיכוֹלְתֶּם רֶגַע אֶחָד לַעֲשׂוֹת אֶת אֲשֶׁר עֹשִׂים הַיְלָדִים, לְהִתְפַּלֵּל וּלְהַכּוֹת כַּף אֶל כַּף וּלְצַפְצֵף „אֱלֹהֵינוּ הַטּוֹב"!

וְאוּלָם הַנִּיחוּ לִי אֶת חֲדַר הַיְלָדִים הַזֶּה, זֹאת מְעָרָתִי אֲנִי, אֲשֶׁר שָׁם מִשְׁכַּן הַיּוֹם לִשְׁכֹּן שָׁם כָּל מַעֲשֵׂי יַלְדוּת; שַׁבְּרוּ נָא בַחוּץ אֶת־כָּל רַעֲבוֹן הוֹלֵלוּת הַיְלָדִים הַגָּדוֹל אֲשֶׁר לָכֶם וְאֶת־כָּל שְׁאוֹן לִבְּכֶם!

אָכֵן אֱמֶת הַדָּבָר וַאֲנִי שְׁבַחְתִּיו: אִם לֹא תִהְיוּ כַיְלָדִים הֵן בֹּא לֹא תָבֹאוּ אֶל מַמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם הַ ז א ת (וְסָרַתּוּסְטְרָא הוֹרָה בְיָדוֹ לְמָעְלָה).

וְאוּלָם הֲלֹא אֵין אֲנַחְנוּ חֲפֵצִים עוֹד כַּיּוֹם הַזֶּה לָבוֹא אֶל מַמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם: לִגְבָרִים הָיִינוּ – וְ כָ כָ ה אֲ נַ חְ נ וּ חֲ פֵ צִ י ם אֶ ת מַ מְ לֶ כֶ ת הָ אֲ דָ מָ ה."

* * *

ג.

וְסָרַתּוּסְטְרָא פָּתַח אֶת־פִּיו שֵׁנִית לְדַבֵּר, וַיֹּאמַר:

„הוֹי אַתֶּם רֵעַי הַחֲדָשִׁים, אַתֶּם הַנִּפְלָאִים, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, מַה חָמַד לִבִּי אֶתְכֶם –

מְאֹד שַׁבְתֶּם וִהְיִיתֶם עֲלִיזִים! הֲלֹא כֻלְּכֶם צַצְתֶּם וּפְרַחְתֶּם; וְיֵשׁ כִּי אֲדַמֶּה אֲשֶׁר לִפְרָחִים כְּמוֹכֶם טוֹבִים חַ גִּ י ם חֲ דָ שִׁ י ם -

– וְטוֹבָה סִכְלוּת מְעַטָּה וְהוֹלֵלוּת: אִם עֲבוֹדַת אֱלֹהִים וְחַג חֲמוֹרִים וְאָב אִישׁ זָקֵן וְעַלִּז אֲשֶׁר שְׁמוֹ סָרַתּוּסְטְרָא הַפֶּתִי וְאִם רוּחַ מְסַעֵר אֲשֶׁר יְסַעֵר מְעַט אֶת נִשְׁמַתְכֶם לְהָאִיר אוֹתָהּ.

אַל נָא תִשְׁכְּחוּ אֶת הַלַּיְלָה הַזֶּה וְאֶת חַג הַחֲמוֹרִים

הַזֶּה, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, אוֹתוֹ בְּרָאתֶם תַּחַת צֵל קוֹרָתִי, וְזֶה לִי אוֹת לְטוֹב; דְּבָרִים כָּאֵלֶּה יִבְרְאוּ רַק אֲנָשִׁים מִתְרַפְּאִים מֵחָלְיָם!

וְאִם תָּשׁוּבוּ לָחֹג אוֹתוֹ, אֶת חַג הַחֲמוֹרִים הַזֶּה, חֹגּוּ נָא אוֹתוֹ בִּגְלַלְכֶם וְחֹגּוּ אוֹתוֹ גַּם בִּגְלָלִי וּלְזִכְרִי אֲנִי!

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

• •

שִׁיר הַשִּׁכָּרוֹן.

א.

בֵּין כֹּה וָכֹה וְהָאֲנָשִׁים כֻּלָּם, אֶחָד אַחַר הָאֶחָד, יָצְאוּ הַחוּצָה וְאֶל תּוֹךְ הַלַּיְלָה הַצַּח וּמָלֵא סוֹד, וְסָרַתּוּסְטְרָא נִהֵג אֶת הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם בְּעֶצֶם יָדוֹ, לְבַעֲבוּר הַרְאוֹת אוֹתוֹ אֶת מַמְלֶכֶת הַלַּיְלָה וְאֶת הַיָּרֵחַ הֶעָגוֹל וְהַגָּדוֹל וְאֶת כֶּסֶף מִפְרְצֵי הַמַּיִם אֲשֶׁר עַל־יַד מְעָרָתוֹ. אָז עָמְדוּ מַחֲרִישִׁים אִישׁ עַל־יַד אָחִיו, וְהֵם כֻּלָּם אֲנָשִׁים זְקֵנִים, וְלִבָּם בָּם מָלֵא נֶחָמָה וָעֹז וְהֵמָּה מִשְׁתָּאִים וּמִשְׁתּוֹמְמִים עַל־דְּבַר אֲשֶׁר כָּכָה טוֹב לָהֶם עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה; וְסֵתֶר תַּעֲלֻמוֹת הַלַּיְלָה הָלַךְ הָלוֹךְ וְקָרֵב וַיִּגַּע אֶל לִבָּם. אָז שָׁב סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּצְחַק בְּלִבּוֹ וַיַּחֲשֹׁב: „הוֹי, מַה טֹּבוּ בְּנֵי־אָדָם הַגַּעֲלִים הָאֵלֶּה בְּעֵינַי!" — וְאוּלָם בִּשְׂפָתָיו לֹא דִבֵּר אֶת הַדְּבָרִים, כִּי נָתַן כָּבוֹד לְאָשְׁרָם וּלְדִמְמָתָם.— — —

אָז בָּא דָבָר אֲשֶׁר הָיָה נִפְלָא מִכָּל הַנִּפְלָאֹת אֲשֶׁר לְיוֹם פְּלָאוֹת זֶה: כִּי הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם הֵחֵל שֵׁנִית וּבְפַעַם הָאַחֲרוֹנָה לְגַרְגֵּר בִּגְרוֹנוֹ וְלִנְשׁוֹם בְּאַפּוֹ, וַיְהִי כַּאֲשֶׁר מָצָא אֶת הַמִּלָּה הַנְּכוֹנָה אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ, אָז יָצְאָה עַל שְׂפָתָיו שְׁאֵלָה בְּהִירָה וּבְרוּרָה, טוֹבָה וַעֲמֻקָּה וְזַכָּה, וְהָיָה כָל הַשּׁוֹמְעִים אֲשֶׁר שָׁמְעוּ אוֹתָהּ וַיֶּחֱרַד לִבָּם בָּם לְשִׁמְעָהּ.

וְזֶה אֲשֶׁר דִּבֵּר: „אַתֶּם כֻּלְּכֶם פֹּה רֵעַי! הַאֵין גַּם מַחְשְׁבֹתְכֶם כָּמוֹנִי? הִנֵּה הַיּוֹם הָאֶחָד הַזֶּה – וּבִגְלָלוֹ אָנֹכִי שָׂמֵחַ בַּפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה כִּי חָיִיתִי אֶת־כָּל יְמֵי חַיַּי.

וְגַם עֵדוּתִי הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת עוֹד קְטַנָּה לִי. אָכֵן יֵשׁ שָׂכָר לָאָדָם לִחְיוֹת עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: יוֹם אֶחָד וְחַג אֶחָד עִם סָרַתּוּסְטְרָא יַחַד לִמְּדַנִי לַאֲהֹבָה אֶת הָאֲדָמָה.

„הַ אֵ לֶּ ה הֵם – הַחַיִּים?" כָּכָה חָפַצְתִּי לְדַבֵּר אֶל הַמָּוֶת. „כִּי־עַתָּה אֵפוֹא הָבוּ נָא! הָבוּ נָא עוֹד הַפַּעַם!

רֵעַי, הַאֵין גַּם מַחְשְׁבֹתְכֶם כָּמוֹנִי? הַאִם לֹא תַחְפְּצוּ כָּמוֹנִי לְדַבֵּר אֶל הַמָּוֶת: „הַ אֵ לֶּ ה הֵם – הַחַיִּים? כִּי־עַתָּה הָבוּ נָא לְמַעַן סָרַתּוּסְטְרָא! הָבוּ נָא עוֹד הַפַּעַם!" – –

כֹּה אָמַר הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם – וּמוֹעֵד חֲצִי הַלַּיְלָה הִקְרִיב. וּמָה אַתֶּם חוֹשְׁבִים כִּי בָא אָז וְהָיָה? – כִּמְעַט שָׁמְעוּ בְּנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים אֶת־דְּבַר הַשְּׁאֵלָה הַהִיא, וַיֵּדְעוּ פִּתְאֹם בְּנַפְשָׁם כִּי נֶהֶפְכוּ כֻלָּם וְכִי הִתְרַפְּאוּ מֵחָלְיָם וְגַם יָדְעוּ מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר מִיָּדוֹ בָּאָה לָהֶם כָּל־זֹאת: אָז הִשְׁתָּעֲרוּ עַל סָרַתּוּסְטְרָא בְּתוֹדָה רַבָּה וּבְיִרְאַת כָּבוֹד וַיִּתְרַפְּקוּ עָלָיו וַיִּשְּׁקוּ אֶת־יָדָיו אִישׁ אִישׁ לְפִי דַרְכּוֹ, וַיִּהְיוּ אֵלֶּה מִפֹּה מְשַׂחֲקִים וְאֵלֶּה מִפֹּה בּוֹכִים. וְהַקּוֹסֵם הַזָּקֵן רִקֵּד מֵרֹב שִׂמְחָה; וְאָמְנָם יֵשׁ אֲשֶׁר מְסַפְּרִים כִּי מָלֵא אָז הַיַּיִן הַמָּתוֹק, וְאוּלָם אֵין־זֶה כִּי שִׂבְעָתַיִם מִזֶּה מִלְאוּהוּ אָז הַחַיִּים הַמְּתוּקִים וְכָל עָמָל גַּם מִמֶּנּוּ. וְיֵשׁ אֲשֶׁר מְסַפְּרִים, כִּי גַּם הַחֲמוֹר רִקֵּד, כִּי לֹא לַחִנָּם הִשְׁקָה אוֹתוֹ הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם יָיִן. וְאוּלַי אֱמֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אוֹ אוּלַי הָיוּ הַדְּבָרִים דְּבָרִים אֲחֵרִים כֻּלָּם; וְאִם גַּם אֱמֶת כִּי לֹא רִקֵּד הַחֲמוֹר בַּלַּיְלָה הַהוּא, הֲלֹא נִפְלָאוֹת אֲחֵרוֹת וְנִשְׂגָּבוֹת נַעֲשׂוּ אָז וְהֵן גְּדוֹלוֹת שִׁבְעָתַיִם

מִנִּפְלְאוֹת חֲמוֹר מְרַקֵּד. וּבְכֵן יְהִי נָא כְּמִשַׁל כָּרַתּוּסְטְרָא הַמְדַבֵּר כְּפַעַם בְּפַעַם לֵאמֹר: „מַה־בֶּצַע בְּכָל זֶה!“

*   *
*

ב.

וְכָרַתּוּסְטְרָא עָמַד וַיְהִי כְשִׁכּוֹר בְּכָל הָעֵת אֲשֶׁר עָשָׂה הַנִּמְאָס בִּבְנֵי אָדָם אֶת מַעֲשָׂיו: אוֹר עֵינָיו כָּבָה וּלְשׁוֹנוֹ כָבְדָה וְרַגְלָיו פָּקוּ. וּמִי אִישׁ אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת מִשְׁפַּט הַמַּחֲשָׁבוֹת אֲשֶׁר סָעֲרוּ בְנִשְׁמַת כָרַתּוּסְטְרָא בִּרְגָעִים הָאֵלֶּה? אָכֵן הָיָה לְמַרְאֵה־עֵינַיִם כְּמוֹ אִישׁ אֲשֶׁר רוּחוֹ סָר לְאָחוֹר וַאֲשֶׁר נֶחְבָּא לְפָנִים וַאֲשֶׁר הָיָה בְּמֶרְחַקִּים רַבִּים וּכְמוֹ „עַל נִיר גָּבוֹהַּ בֵּינוֹת לִשְׁנֵי יַמִּים – כַּכָּתוּב –

– וּמִתְהַלֵּךְ כְּמוֹ עָב כָּבֵד בֵּין אֲשֶׁר־עָבַר וּבֵין אֲשֶׁר־יִהְיֶה“. וְאוּלָם מְעַט מְעַט וּבְעוֹד אֲשֶׁר בְּנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים תָּמְכוּ בוֹ בִזְרוֹעוֹתֵיהֶם שָׁב אֵלָיו רוּחוֹ וַיַּעֲצוֹר בְּמוֹ יָדָיו בְּעַד הַמִּתְרַפְּקִים עָלָיו וּבְעַד הַנִּלְחָצִים אֵלָיו וּבְעַד הַדּוֹאֲגִים לוֹ; וְאוּלָם דָּבָר לֹא דִבֵּר. וּפִתְאֹם הִפְנָה אֶת־רֹאשׁוֹ בְּחִפָּזוֹן כְּאִישׁ אֲשֶׁר שָׁמַע דָּבָר וְאַחַר־כֵּן שָׂם אֶצְבָּעוֹ לְמוֹ פִּיו וַיֹּאמַר: „בֹּאוּ!“

וְכְרֶגַע וַתְּהִי מִסָּבִיב דְּמָמָה חֲרִישִׁית; וְאוּלָם מִמַּעֲמַקִּים נִשְׁמָע בַּלָּאט צְלִיל קוֹל פַּעֲמוֹן. וְכָרַתּוּסְטְרָא הִקְשִׁיב מְאֹד, וְכֵן עָשׂוּ גַּם בְּנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים, וְאַחַר־כֵּן שָׂם שֵׁנִית אֶת־אֶצְבָּעוֹ לְמוֹ פִּיו וַיְדַבֵּר שֵׁנִית לֵאמֹר: „בֹּאוּ! בֹּאוּ! הִנֵּה חֲצוֹת הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ וְקָרֵב!“ – וְקוֹלוֹ נֶהְפַּךְ וַיְהִי לְאַחֵר. וְאוּלָם בְּכָל־זֶה לֹא מָשׁ מִמְּקוֹמוֹ. וְהַדְּמָמָה הָלְכָה הָלוֹךְ וּגְדוֹלָה, הָלוֹךְ וַחֲרִישִׁית, וְכָל־אֲשֶׁר מִסָּבִיב הִקְשִׁיב,

גַּם הַחֲמוֹר וְגַם חַיַּת הַכָּבוֹד אֲשֶׁר לְסָרַתּוּסְטְרָא, הַם הַנֶּשֶׁר וְהַנָּחָשׁ, וְגַם הַמְּעָרָה אֲשֶׁר לְסָרַתּוּסְטְרָא וְגַם הַיָּרֵחַ הַקַּר וְהַגָּדוֹל וְהַלַּיְלָה גַּם הוּא. וְסָרַתּוּסְטְרָא שָׂם בַּפַּעַם הַשְּׁלִישִׁית אֶת אֶצְבָּעוֹ לְמוֹ פִּיו וַיֹּאמַר:

בֹּאוּ! בֹּאוּ! הָבוּ עַתָּה וְנִתְהַלֵּךְ!
הִנֵּה בָא הָרֶגַע, הָבוּ עַתָּה וְנִתְהַלֵּךְ אֶל תּוֹךְ הַלַּיְלָה!

* *
*

ג.

אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים! הִנֵּה חֲצוֹת הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ וָבָא: הָבוּ וְאַגִּידָה בְאָזְנֵיכֶם דָּבָר, אֲשֶׁר הִגִּיד אוֹתוֹ הַפַּעֲמוֹן הַיָּשָׁן הַלָּז בְּאָזְנַי גַּם אָנִי –

– מַה־חָרֵשׁ, מַה־נּוֹרָא וּמַה־לּוֹקֵחַ לֵבוּ כְּכָל־אֲשֶׁר דִּבֵּר אוֹתוֹ אֵלַי זֶה הַפַּעֲמוֹן זְשֶׁר לַחֲצוֹת־הַלַּיְלָה, שֶׁמּוֹצְאוֹתָיו רַבּוּ שִׁבְעָתַיִם מִכָּל הַמּוֹצָאוֹת אֶת אַחַד הָאָדָם:

– כִּי עוֹד אֶת הַלְמוּת הַכְּאֵב אֲשֶׁר בְּלֵב אֲבוֹת אֲבוֹתֵיכֶם סָפַר בְּמִסְפָּר – אוֹיָה! אוֹיָה! מַה יִּתְיַפַּח עַתָּה! מַה יִּצְחַק עַתָּה בַחֲלוֹמוֹ! – זֶה חֲצוֹת־הַלַּיְלָה הֶעָמוֹק מִכָּל עָמוֹק וְקַדְמוֹנִי!

הַס! הַס! הִנֵּה יִשָּׁמַע עַתָּה דָבָר אֲשֶׁר יוֹמָם שׁוֹמָה עָלָיו לְהַחֲרִישׁ, וְרַק עַתָּה בְּשׁוּךְ רוּחַ הַיּוֹם וּבְשׁוּךְ גַּם כָּל הַשָּׁאוֹן אֲשֶׁר לִלְבַבְכֶם –

– עַתָּה הוּא נוֹתֵן קוֹלוֹ, עַתָּה הוּא נִשְׁמָע, עַתָּה הוּא מִתְגַּנֵּב לָבוֹא אֶל תּוֹךְ נִשְׁמוֹת הַמְּקִיצִים בַּלַּיְלָה. אוֹיָה! אוֹיָה! מַה־יִּתְיַפַּח עַתָּה! מַה־יִּצְחַק עַתָּה בַחֲלוֹמוֹ!

– הַאֵין אַתָּה שׁוֹמֵעַ אוֹתוֹ מְדַבֵּר אֵלֶיךָ חָרֵשׁ וְנוֹרָא וְלוֹקֵחַ לֵב, זֶה חֲצוֹת הַלַּיְלָה הָעָמוֹק מִכָּל עָמוֹק וְקַדְמוֹנִי? בֶּן־אָדָם, שְׁמַע!

*   *
*

ד.

אַלְלַי לִי! לְאָן חָלַף הַזְּמַן? הַאִם לֹא נָפַלְתִּי לְתוֹךְ בֶּאֱרוֹת עֲמֻקּוֹת? הָעוֹלָם יָשֵׁן –

אוֹיָה! אוֹיָה! הַכֶּלֶב בּוֹכֶה, הַיָּרֵחַ מֵאִיר. טוֹב לִי לָמוּת, לָמוּת, מֵהַגִּיד לָכֶם אֶת אֲשֶׁר לֵב־חֲצוֹת־הַלַּיְלָה אֲשֶׁר לִי מְחַשֵּׁב עַתָּה.

הִנֵּה מַתִּי. הַכֹּל חָלַף. הוֹי הָעַכָּבִישׁ! מַה אַתָּה אוֹרֵג עָלַי? הַדָּם הַקָּפַאת? אוֹיָה! אוֹיָה! הַטַּל יוֹרֵד, הָרֶגַע בָּא –

הָרֶגַע אֲשֶׁר קַר יְבוֹאֵנִי וְקִפָּאוֹן וַאֲשֶׁר יִשְׁאַל וְיִשְׁאַל וְיִשְׁאַל: „מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר עָמַד בּוֹ לִבּוֹ לְכָל־הַדָּבָר הַזֶּה?

– מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה אָדוֹן לָאֲדָמָה? מִי־זֶה יַחְפֹּץ לְצַוֹּת לֵאמֹר: כָּכָה עֲלֵיכֶם לָרוּץ אֶת הַדְּרָכִים, אַתֶּם הַנְּחָלִים הַגְּדוֹלִים עִם הַקְּטַנִּים!"

– הָרֶגַע הוֹלֵךְ וְקָרֵב: הוֹי אָדָם: הוֹי הָאָדָם הַנַּעֲלֶה, שְׁמַע! הֲלֹא רַק לְאָזְנַיִם חִדּוֹת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הֲלֹא רַק לְאָזְנֶיךָ אַתָּה מַה־יְּדַבֵּר חֲצוֹת לַיְלָה הָעָמוֹק מַה?

*   *
*

ה.

הַגֵּה אֶנָּשֵׂא, הִנֵּה נִשְׁמָתִי מְרַקֶּדֶת. הוֹי מְלֶאכֶת הַיּוֹם!

הוֹי מְלָאכֶת הַיּוֹם! מִי הָאִישׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה אָדוֹן לָאֲדָמָה?

הַיָּרֵחַ קַר, הָרוּחַ מַחֲרִישׁ. אוֹיָה! אוֹיָה! הַכְּבָר הִתְרוֹמַמְתֶּם דַּיֶּכֶם לָעוּף? הִנֵּה אַתֶּם מְרַקְּדִים: וְאוּלָם רֶגֶל אֵינֶנָּה כָנָף.

אַתֶּם הַמְרַקְּדִים הַחֲרוּצִים, הִנֵּה עָרְבָה כָל־שִׂמְחָה: נֶהְפַּךְ הַיַּיִן לִשְׁמָרִים, הָיְתָה הַכּוֹס לְקֻבַּעַת, הַקְּבָרִים מִתְלַחֲשִׁים.

לֹא הִתְרוֹמַמְתֶּם דַּיֶּכֶם לָעוּף: וְעַתָּה מִתְלַחֲשִׁים הַקְּבָרִים לֵאמֹר: „גַּאֲלוּ נָא אֶת הַמֵּתִים! לָמָּה יֶאֱרַךְ כָּכָה הַלַּיְלָה? הַאִם לֹא יִנְסוֹךְ עָלֵינוּ הַיָּרֵחַ רוּחַ שִׁכָּרוֹן?“

אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים, גַּאֲלוּ נָא אֶת הַקְּבָרִים, עוֹרְרוּ אֶת הַפְּגָרִים! אוֹיָה, לָמָּה זֶה תַּחְפּוֹר עוֹד הַתּוֹלַעַת? הִנֵּה קָרוֹב הָרֶגַע, הִנֵּה קָרוֹב הָרֶגַע לָבוֹא –

הַפַּעֲמוֹן הוֹמֶה, הַלֵּב רוֹעֵשׁ עוֹד, תּוֹלַעַת־הָעֵץ חוֹפֶרֶת עוֹד, זֹאת תּוֹלַעַת הַלֵּב. אוֹיָה! אוֹיָה! עָמוֹק הָעוֹלָם מִתְּהוֹם!

* *

*

ו.

עֶגֶב מָתוֹק! עֶגֶב מָתוֹק! אָהַבְתִּי אֶת צְלִיל קוֹלֵךְ, צְלִיל קוֹל אֲנָקָה נְסוּךְ שִׁכָּרוֹן אֲשֶׁר לָךְ! – כְּמוֹ מִמֶּרְחַקִּים רַבִּים יַעֲלֶה אֵלַי קוֹלֵךְ, הַרְחֵק הַרְחֵק, מִתּוֹךְ נַהֲרֵי נַחֲלֵי הָאַהֲבָה!

אַתָּה הַפַּעֲמוֹן הַיָּשָׁן, אַתָּה הָעֶגֶב הַמָּתוֹק! כָּל כְּאֵב לְמִינוֹ קָרַע קָרַע בְּלִבְּךָ, כְּאֵב־אָב, כְּאֵב־אָבוֹת, כְּאֵב־אֲבוֹת אָבוֹת; עַתָּה פִּתַּח דְּבָרְךָ וַיְהִי בָשֵׁל –

– בָּשֵׁל כְּמוֹ בָצִיר מֻזְהָב וּכְמוֹ אַחַר־צָהֳרַיִם וּכְמוֹ לַב־

הַבְּדִידָה אֲשֶׁר לִי – וְעַתָּה אַתָּה מְדַבֵּר: הָעוֹלָם גַּם הוּא פִּתַּח וַיְהִי בְּשֵׁל, הָעֵנָב הִתְאַדֵּם –

וְעַתָּה הוּא שֹׁאֵל אֶת נַפְשׁוֹ לָמוּת, לָמוּת מֵרֹב אשֶׁר.
הוֹי אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים. הַאִם לֹא תָרִיחוּ אֶת הָרֵיחַ הַזֶּה?
הִנֵּה רֵיחַ נוֹבֵעַ חָרֵשׁ עַד הֲלוֹם –

– בֹּשֶׂם הַנֶּצַח וְרֵיחוֹ, רֵיחַ יַיִן מְזֻהָב: אָדוֹם וּנְעִים
שׁוֹשַׁנִּים מְלֵא אשֶׁר יָשָׁן –

– אשֶׁר מוֹת־חֲצוֹת־לַיְלָה נְסוּךְ שִׁכָּרוֹן, אֲשֶׁר יְזַמֵּר:
עָמֹק הָעוֹלָם מִתְּהוֹם, וְעָמוֹק מֵאֶשֶׁר חָשַׁב הַיּוֹם!

* *

*

ז.

הֶרֶף מִמֶּנִּי! הֶרֶף מִמֶּנִּי! טָהוֹר אֲנִי מִהְיוֹת לְךָ.
אַל נָא תִגַּע בִּי! הַאִם לֹא הָיָה זֶה־עַתָּה הָעוֹלָם שָׁלֵם?

טָהוֹר עוֹרִי מִהְיוֹת לְמַגָּע לְיָדֶיךָ. הֶרֶף מִמֶּנִּי, אַתָּה הַיּוֹם הֶעָכוּר וְהַתָּפֵל וְהַנָּאֱלָח! הַאִם חֲצוֹת הַלַּיְלָה אֵינֶנּוּ בָּהִיר מִמְּךָ?

רַק הַטְּהוֹרִים יִהְיוּ אֲדוֹנֵי הָאֲדָמָה, רַק הַזָּרִים עַד־בִּלְתִּי הִוָּדֵעַ, רַק הָאַמִּיצִים, רַק נִשְׁמוֹת חֲצוֹת־הַלַּיְלָה, כִּי בְהִירִים הֵמָּה וַעֲמֻקִּים מִכָּל יוֹם.

הוֹי יוֹם! הַמְגַשֵּׁשׁ אַתָּה אַחֲרַי? הַאַחֲרֵי אָשְׁרִי אַתָּה מְמַשֵּׁשׁ? הֶעָשִׁיר אֲנִי בְעֵינֶיךָ, אִם בּוֹדֵד, אִם מַטְמוֹן וְאִם מִכְרֵה זָהָב?

הוֹי עוֹלָם! הַאוֹתִי חָפַצְתָּ? הֲבֶן־עוֹלָם אֲנִי לְךָ? אִם אִישׁ־שָׁמַיִם? וְאִם אִישׁ אֱלֹהִים? הוֹי יוֹם וְהוֹי עוֹלָם! מָה אַתֶּם תְּפֵלִים –

– תִּהְיֶינָה נָא יְדֵיכֶם חֲרוּצוֹת שִׁבְעָתַיִם, תִּפְשׂוּ נָא

לָכֶם אשֶׁר עָמוֹק שֶׁבְּעָתַּיִם וְאָסוֹן עָמוֹק שֶׁבְּעָתַּיִם, תִּפְשׂוּ לָכֶם אֵל, אַךְ רַק אַל נָא תִּתְפְּשׂוּ אוֹתִי:

– אֲסוֹנִי וְגַם אָשְׁרִי עֲמֻקִּים, אַתָּה הַיּוֹם הַנִּפְלָא, וְאוּלָם אֵינֶנִּי אֵל וְאֵינֶנִּי שְׁאוֹל אֲשֶׁר לְאֵל: עָמוֹק בּוֹ הַכְּאֵב.

* *

*

ח.

כְּאֵב אֵלִים עָמוֹק שֶׁבְּעָתַּיִם, אַתָּה הָעוֹלָם הַנִּפְלָא, שְׁלַח יָדְךָ וּתְפוֹשׂ לְךָ כְּאֵב אֱלֹהִים וְלֹא אוֹתִי! מָה אָנִי! רַק עֶנֶב מָתוֹק נְסוּךְ שִׁכָּרוֹן –

– רַק עֶנֶב חֲצוֹת־לַיְלָה, רַק פַּעֲמוֹן־אֲנָקָה אֲשֶׁר אִישׁ לֹא יְבִינוֹ, וַאֲשֶׁר שׁוּמָה עָלָיו לְדַבֵּר בְּאָזְנֵי הַחֵרְשִׁים, אַתֶּם בְּנֵי אָדָם הַנַּעֲלִים' כִּי אֵין אַתֶּם מְבִינִים אוֹתִי!

חָלַף! חָלַף! – הוֹי נֹעַר! הוֹי מוֹעֵד־צָהֳרַיִם! הוֹי חֲצוֹת־לַיְלָה! וְעַתָּה הִנֵּה בָא עֶרֶב וְלַיְלָה וַחֲצוֹת־לַיְלָה – הַכֶּלֶב בּוֹכֶה, הָרוּחַ –

– הַאֵין הָרוּחַ כֶּלֶב! הִנֵּה הוּא מְיַבֵּב, הִנֵּה הוּא נוֹבֵחַ, הִנֵּה הוּא בוֹכֶה. אוֹיָה! אוֹיָה! מַה הוּא מִתְיַפֵּחַ עַתָּה! מַה הוּא מְצַחֵק, מַה הוּא שׁוֹאֵף וְנוֹשֵׁם בִּכְבֵדוּת, זֶה חֲצוֹת־הַלָּיְלָה!

וְעַתָּה הִנֵּה הוּא מְדַבֵּר פִּתְאֹם בְּרוּחַ שׁוֹקֶטֶת, זֶה הַמֵּלִיץ הַשִּׁכּוֹר! הַאֻמְנָם הֶאֱרִיךְ עַד סוּר שִׁכְרוֹנוֹ? אִם הֶאֱרִיךְ עַד הִתְעוֹרְרוּתוֹ כֻלּוֹ? אִם שָׁב וַיַּעַל גֵּרָה?

– אֶת כְּאֵבוֹ יָגֵר, בַּחֲלוֹמוֹ יָגֵר, זֶה חֲצוֹת־לַיְלָה הֶעָמוֹק וְהַקַּדְמוֹנִי, וְשִׁבְעָתַיִם מִזֶּה יָגֵר אֶת תַּעֲנוּגוֹ, כִּי גַם

בִּהְיוֹת הַכְּאֵב עָמֹק מְאֹד, הַתַּעֲנוּג עָמֹק מִכְּאֵב הַלֵּב.

* *

*

ט.

גֶּפֶן אַתָּה לִי! עַל־מָה אַתָּה מְהַלְלֵנִי? וַאֲנִי הֲלֹא זְמַרְתִּיךָ! אַכְזָר אָנֹכִי, וְעַתָּה אַתָּה זָב דָּם –: מָה אַתָּה מְהַלֵּל אֶת אַכְזָרִיּוּתִי נְסוּכַת הַשִּׁכָּרוֹן?

"כָּל־אֲשֶׁר שָׁלֵם, כָּל־אֲשֶׁר בָּשַׁל – הוֹלֵךְ לָמוּת!" כֵּן דִּבַּרְתָּ. בְּרוּכָה, בְּרוּכָה אַתְּ הַמַּזְמֵרָה! וְאוּלָם כָּל־אֲשֶׁר לֹא בָשַׁל חָפֵץ חַיִּים: הוֹי כְּאֵב!

הַכְּאֵב אוֹמֵר: "גְּוַע! הֲרֹף הַכְּאֵב!" וְאוּלָם כָּל־אֲשֶׁר כּוֹאֵב חָפֵץ חַיִּים, עַד הֱיוֹתוֹ בָשֵׁל וְעָלֵז וְנִכְסָף –

– נִכְסָף לְכָל־רָחוֹק וּלְכָל־נַעֲלֶה וּלְכָל־מֵאִיר. "יוֹרְשִׁים חָפַצְתִּי – כֹּה יֹאמַר כָּל־אֲשֶׁר. כּוֹאֵב – בָּנִים חָפַצְתִּי, לֹא אוֹתִי חָפַצְתִּי" –

וְאוּלָם הַתַּעֲנוּג לֹא יַחְפֹּץ יוֹרְשִׁים וְלֹא בָנִים – הַתַּעֲנוּג חָפֵץ רַק אֶת נַפְשׁוֹ; חָפֵץ נֶצַח, חָפֵץ לָשׁוּב, חָפֵץ הֱיוֹת־כָּל־דְּמֵה־נֶצַח.

הַכְּאֵב אוֹמֵר: "הִשָּׁבֵר וְזוּב דָּם, אַתָּה הַלֵּב! לְכִי, אַתְּ הָרֶגֶל! עוּפִי, אַתְּ הַכָּנָף! הָרוּם, הִנָּשֵׂא, הַכְּאֵב!" – עֲלֵה אֵפוֹא! הֶעָלֵה. הוֹי לִבִּי הַיָּשָׁן! הַכְּאֵב אוֹמֵר: "גְּוַע!"

* *

*

י.

אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים, מַה תְּדַמּוּ לָכֶם? הַנָּבִיא אֱמֶת אָנֹכִי? אִם חוֹלֵם חֲלוֹמוֹת? אִם שִׁכּוֹר? אִם פּוֹתֵר חֲלוֹמוֹת? אִם פַּעֲמוֹן חֲצוֹת־לַיְלָה?

אִם אֵגֶל טַל? אִם אֵד וְרֵיחַ אֲשֶׁר לְנֵצַח? הַאִם לֹא שְׁמַעְתֶּם אוֹתִי? הַאִם לֹא הֲרִיחוֹתֶם אוֹתִי? הִנֵּה זֶה־עַתָּה נֶהְפַּךְ הָעוֹלָם וַיְהִי שָׁלֵם; גַּם חֲצוֹת־לַיְלָה הָיָה צָהֳרָיִם –

גַּם כְּאֵב הָיָה תַעֲנוּג, גַּם קְלָלָה בְּרָכָה, גַּם לַיְלָה שֶׁמֶשׁ – לְכוּ לָכֶם אוֹ שִׁמְעוּ וּבְעוּ: גַּם חָכָם פֶּתִי.

הַאֲמַרְתֶּם מֵעוֹדְכֶם לַתַּעֲנוּג „כֵּן"? הוֹי רֵעַי, כִּי־אָז אֲמַרְתֶּם „כֵּן" גַּם לְכָל־כְּאֵב. כָּל־עִנְיָן תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ אָחוּז וְקָשׁוּר וְעוֹרֵג אִישׁ לְאָחִיו –

– אִם חֲפַצְתֶּם מֵעוֹדְכֶם כִּי הַפַּעַם הָאַחַת תִּהְיֶה פַּעֲמַיִם, אִם דִּבַּרְתֶּם מֵעוֹדְכֶם: „מָצָאתִי חֵן בְּעֵינַי, אֹשֶׁר! חִישׁ. הֶרֶגַע!", כִּי־אָז חֲפַצְתֶּם אֲשֶׁר הַכֹּל יָשׁוּב!

– הַכֹּל יָשׁוּב שֵׁנִית, הַכֹּל נֶצַח, הַכֹּל אָחוּז וְקָשׁוּר וְעוֹרֵג אִישׁ לְאָחִיו – כָּכָה אֲהַבְתֶּם אֶת הָעוֹלָם.

– אַתֶּם בְּנֵי הַנֶּצַח אֲהַבְתֶּם אוֹתוֹ נֶצַח וּבְכָל־עֵת: וְגַם לַכְּאֵב אֲמַרְתֶּם: גְּוַע וַאֲחַרֵי כֵן שׁוּב שֵׁנִית! כִּי כָל־תַּעֲנוּג יִשְׁאַל לוֹ – חַיֵּי נְצָחִים!

* *
*

יא.

כָּל־תַּעֲנוּג יִשְׁאַל לוֹ חַיֵּי הַנְּצָחִים אֲשֶׁר לְכָל־עִנְיָן: יִשְׁאַל לוֹ דְבַשׁ, יִשְׁאַל לוֹ שְׁמָרִים, יִשְׁאַל לוֹ חֲצוֹת־לַיְלָה נִסּוּךְ שִׁכָּרוֹן, יִשְׁאַל לוֹ קְבָרִים, יִשְׁאַל לוֹ נֶחָמַת דְּמָעוֹת

קְבָרִים. יִשְׁאַל לוֹ אָדָם עָרֵב מֻזְהָב –

– מָה לֹא יִשְׁאַל הַתַּעֲנוּג לְנַפְשׁוֹ! צָמֵא הוּא וְנִלְבָּב וְרָעֵב וְנוֹרָא וּמַחֲרִישׁ שִׁבְעָתַיִם מִכָּל כְּאֵב; אֶת־נַפְשׁוֹ הוּא שֹׁאֵל, אֶת־קִרְבּוֹ הוּא נוֹשֵׁךְ, טַבַּעַת הָרָצוֹן סוֹבֶבֶת בּוֹ –

– חָפֵץ הוּא אַהֲבָה, חָפֵץ שִׂנְאָה, עָשִׁיר הוּא רַב מִדַּי, מַתָּנוֹת יִתֵּן, יָהֵבוּ יַשְׁלִיךְ הַחוּצָה, עַל הַפְּתָחִים יִשְׁאַל כִּי יִקַּח לְאִישׁ, בִּרְכַּת תּוֹדָה יִתֵּן לַאֲשֶׁר יִקַּח אוֹתוֹ, חָפֵץ הוּא כִּי יִשְׂנָאֵהוּ –

– עָשִׁיר הַתַּעֲנוּג עַד־כִּי צָמֵא הוּא לַכְּאֵב, לִשְׁאוֹל, לַשִּׂנְאָה, לַחֶרְפָּה, לְכָל־אֲשֶׁר מוּם בּוֹ, לְעוֹלָם – כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה הֲלֹא יְדַעְתֶּם אוֹתוֹ!

אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים! אֲלֵיכֶם הוּא עֹרֵג, זֶה הַתַּעֲנוּג, הַשּׁוֹבָב וְגַם הַנָּעִים – עֹרֵג הוּא לְכְאֵבְכֶם, אַתֶּם לֹא־מַצְלִיחִים! לְלֹא־מַצְלִיחִים יַעֲרוֹג כָּל־תַּעֲנוּג נֶצַח.

כִּי כָל־תַּעֲנוּג חָפֵץ אֶת נַפְשׁוֹ – כִּי עַל־כֵּן חָפֵץ הוּא גַּם כְּאֵב לֵב! הוֹי אֹשֶׁר, הוֹי כְּאֵב! הִשָּׁבֵר, הַלֵּב, אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים, לִמְדוּ נָא אֶת־זֶה וּדְעוּ: הַתַּעֲנוּג יִשְׁאַל לוֹ חַיֵּי נְצָחִים –

– הַתַּעֲנוּג יִשְׁאַל לוֹ חַיֵּי נְצָחִים אֲשֶׁר לְכָל־דָּבָר, מַעֲמַקֵּי, מַעֲמַקֵּי חַיֵּי נְצָחִים!

* *

*

יב.

הֲלְמַדְתֶּם אֵיפוֹא אֶת־שִׁירִי? הֲחַדְתֶּם אֶת שְׁאֵלָתוֹ? הָעֲלוּ! הָרוֹמוּ אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים! שִׁירוּ נָא לִי אֵפוֹא אֶת שִׁיר הַמַּקְהֵלִים אֲשֶׁר לִי!

שִׁירוּ נָא לִי אֵפוֹא בְּמוֹ פִּיכֶם אֶת־הַשִּׁיר אֲשֶׁר שְׁמוֹ

„עוד הַפַּעַם" וַאֲשֶׁר רַעְיוֹנוֹ „לְנַצֵּחַ נְצָחִים" – שִׁירוּ נָא אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים אֶת שִׁיר הַמַּקְהֵלִים אֲשֶׁר לְזָרַתּוּסְטְרָא!

בֶּן־אָדָם, שְׁמַע!
מַה־יְּדַבֵּר חֲצוֹת־לַיְלָה הֶעָמֹק, מָה?
„יָשַׁנְתִּי, יָשַׁנְתִּי –
„מֵחֲלוֹמִי הֶעָמֹק פִּתְאֹם הִתְעוֹרַרְתִּי: –
„עָמֹק הָעוֹלָם מִתְּהוֹם,
„וְעָמֹק מֵאֲשֶׁר חָשַׁב הַיּוֹם.
„עָמֹק בּוֹ הַכְּאֵב –
„וְהַתַּעֲנוּג – עָמֹק מִכְּאֵב הַלֵּב:
„הַכְּאֵב אוֹמֵר: גְּוַע!
„אַךְ כָּל־תַּעֲנוּג יִשְׁאַל לוֹ חַיֵּי נְצָחִים –,
„– מַעֲמַקֵּי מַעֲמַקֵּי חַיֵּי נְצָחִים!"

* * *

הָאוֹת.

וַיְהִי בַּבֹּקֶר אַחֲרֵי הַלַּיְלָה הַזֶּה וְזָרַתּוּסְטְרָא הִתְעוֹרֵר מֵעַל־מִשְׁכָּבוֹ וַיַּחְגּוֹר אֶת־מָתְנָיו וַיֵּצֵא מִמְּעָרָתוֹ, וְהוּא לֹהֵט וְחָזָק כְּשֶׁמֶשׁ־בֹּקֶר הַיּוֹצֵא מֵאַחֲרֵי הָרִים אֲפֵלִים.

וְהוּא מְדַבֵּר כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר לְפָנִים פַּעַם אַחַת לֵאמֹר: „אַתָּה הַכּוֹכָב הַגָּדוֹל! אַתָּה עֵין הָאֹשֶׁר הָעֲמֻקָּה! גַּם אָשְׁרְךָ כְּלֹא־הָיָה, לוּלֵא אֵ לֶּ ה אֲשֶׁר לָהֶם אַתָּה מֵאִיר!

וְאִם הֵמָּה עוֹדָם סְרוּחִים בְּחַדְרֵיהֶם בְּעוֹד אֲשֶׁר אַתָּה כְּבָר בָּאתָ וְאֶת מַתְּנוֹתֶיךָ אַתָּה נוֹתֵן וּמְפַזֵּר: מַה־תִּקְצוֹף כְּלִמָּתְךָ הַגֵּאָה עַל־כָּל זֹאת!

הָבָה! הִנֵּה הֵם יְשֵׁנִים עוֹד, אֵלֶּה בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים וַ אֲ נִ י עֵר: לֹא אֵ לֶּ ה לִי אֵפוֹא רֵעִים מְקַבִּילִים! לֹא לָהֶם יִחַלְתִּי פֹּה בְּהָרַי אֵלֶּה.

אֵצֵא נָא לְפָעֳלִי וּלְיוֹמִי. וְאוּלָם הֵם לֹא יָבִינוּ מָה הָאוֹתוֹת אֲשֶׁר לְבָקְרִי; צַעֲדִי – לֹא לָהֶם הָיָה לְקוֹל מְעוֹרֵר:

עוֹד הֵם יְשֵׁנִים בִּמְעָרָתִי, עוֹד חֲלוֹמָם שׁוֹתֶה מִשִּׁירֵי הַשִּׁכּוֹרִים. וְאוּלָם אֶת הָאֹזֶן אֲשֶׁר תַּאֲזִין לִ י – אֶת הָאֹזֶן הַ מַּ קְ שִׁ י בָ ה יֶחְסְרוּ יִצְרֵי בְשָׂרָם.“

– אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה דִּבֵּר זָרַתּוּסְטְרָא אֶל לִבּוֹ מִדֵּי

עֲלוֹת הַשֶּׁמֶשׁ. אָז הִבִּיט הַשָּׁמַיְמָה כְּשׁוֹאֵל, כִּי שָׁמַע מִמַּעְלָה אֶת הַקּוֹל הָעַז אֲשֶׁר לְנִשְׁרוֹ. „הָבָה! – קָרָא הַשָּׁמַיְמָה – כָּכָה יָשָׁר וְכָכָה יָאֲתָה לִי. הִנֵּה עֵרוֹת חַיּוֹתַי, כִּי עֵר גַּם אָנִי.

נִשְׁרִי עֵר וְנוֹתֵן כָּמוֹנִי כָּבוֹד לַשֶּׁמֶשׁ. בְּפַרְסוֹת נֶשֶׁר הוּא טוֹרֵף אֶת הָאוֹר הֶחָדָשׁ. אַתֶּן לִי חַיּוֹתַי הַמַּקְבִּילוֹת; אֶתְכֶן אָהַבְתִּי.

וְאוּלָם עוֹד חָסַרְתִּי אֶת בְּנֵי־הָאָדָם הַמַּקְבִּילִים!" –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא; וּפִתְאֹם וְהִנֵּה קוֹל בַּמָּרוֹם כְּקוֹל מַחֲנֵה צִפֳּרִים אֲשֶׁר לֹא יִסָּפְרוּ מֵרֹב וְהֵם מִתְעוֹפְפִים וּמִתְגּוֹדְדִים סָבִיב סָבִיב – וַהֲמוֹן מַשַּׁק הַכְּנָפַיִם מִסָּבִיב לְרֹאשׁוֹ גָּדוֹל וְחָזָק עַד־כִּי סָגַר אֶת עֵינָיו. וְאַף אָמְנָם יָרַד עָלָיו כְּמוֹ עָב, וְהוּא עָב אֲשֶׁר כְּחִצִּים יָבוֹא וְנִתָּכִים עַל־פְּנֵי אֹיֵב. וְאוּלָם הָיָה הֶעָב רַק עַב אַהֲבָה וּכְמוֹ נִתַּךְ עַל רֹאשׁוֹ רֵעַ חָדָשׁ.

„מַה־זֶּה נַעֲשָׂה עִמִּי ?" חָשַׁב סָרַתּוּסְטְרָא בְּלִבּוֹ הַמִּשְׁתּוֹמֵם וַיִּצְנַח לְאִטּוֹ עַל הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עִם פֶּתַח מְעָרָתוֹ. וַיְהִי כַּאֲשֶׁר נִסָּה לְגַשֵּׁשׁ בְּיָדָיו מִסָּבִיב לוֹ מִמַּעַל לוֹ וּמִתַּחַת לוֹ לְבַעֲבוּר עָצוֹר בְּעַד בַּעֲלֵי־הַכָּנָף הַמִּתְרַפְּקִים עָלָיו, אָז בָּאוּ לוֹ נִפְלָאוֹת עוֹד גְּדוֹלוֹת שִׁבְעָתַיִם: כִּי אָחֲזָה יָדוֹ פִּתְאֹם בִּסְבַךְ־שְׂעָרוֹת עָב וָחַם, וּבָרֶגַע הַהוּא וְהִנֵּה גַּם קוֹל שְׁאָגָה עָלָה בְּאָזְנָיו – שַׁאֲגַת אַרְיֵה אֲרֻכָּה וְרַכָּה.

וְסָרַתּוּסְטְרָא אָמַר: „הִנֵּה הָאוֹת הוֹלֵךְ וּבָא" וְלִבּוֹ נֶהְפַּךְ. וְאָמְנָם כְּשׁוּב הָאוֹר לִהְיוֹת בָּהִיר, וַיַּרְא וְהִנֵּה חַיָּה עֲצֻמָּה וּצְהֻבָּה רוֹבֶצֶת לְרַגְלָיו וְאֶת רֹאשָׁהּ שָׂמָה עַל־בִּרְכָּיו וַתִּתְרַפֵּק עָלָיו וְלֹא הִרְפְּתָה מִמֶּנּוּ מֵרֹב אַהֲבָה, וַתְּהִי כְּמוֹ כֶלֶב אֲשֶׁר שָׁב וַיִּמְצָא אֶת אֲדוֹנוֹ הָרִאשׁוֹן. וְאוּלָם גַּם הַיּוֹנִים לֹא הִמְעִיטוּ בְּקִנְאַת אַהֲבָתָם מִן הָאַרְיֵה; וְהָיָה כְּפַעַם בְּפַעַם

בְּהִתְעוֹפֵף יוֹנָה קַלָּה עַל־פְּנֵי אַף הָאֲרִי, אָז יָנִיעַ הָאֲרִי אֶת רֹאשׁוֹ וְהוּא מִשְׁתָּאֶה וּמְשַׂחֵק.

וּלְמַרְאֵה כָל־זֹאת לֹא דִבֵּר סָרַתּוּסְטְרָא בִּלְתִּי־אִם אֶת הַדָּבָר הָאֶחָד לֵאמֹר: „הִנֵּה בָּנַי קְרוֹבִים, הִנֵּה בָּנַי" – וְאַחַר כֵּן הֶחֱרִישׁ. וְאוּלָם לִבּוֹ פָּתַח וּמֵעֵינָיו נָטְפוּ דְמָעוֹת וַתֵּרַדְנָה עַל כַּפּוֹת יָדָיו. וְהוּא לֹא שָׂם לֵב עוֹד לְכָל־דָּבָר וַיֵּשֶׁב וְלֹא יָדַע מָה וְלֹא נָע וְלֹא עָצַר עוֹד בְּעַד הַחַיּוֹת. וְהַיּוֹנִים הִתְעוֹפְפוּ הֵנָּה וָהֵלוֹם וַתֵּשַׁבְנָה עַל כְּתֵפָיו וַתִּתְרַפֵּקְנָה עַל שַׂעֲרוֹתָיו הַלְּבָנוֹת וְלֹא עָיְפוּ מֵהִתְרַפֵּק וּמֵעֲלוֹז. וְהָאַרְיֵה הֶחֱזִיק לָלֹק בְּלִי הֶרֶף אֶת־דִּמְעוֹתָיו אֲשֶׁר יָרְדוּ עַל כַּפּוֹת יְדֵי סָרַתּוּסְטְרָא וַיִּשְׁאַג וַיֶּהֱמֶה רַכּוֹת. כָּכָה עָשׂוּ הַחַיּוֹת. –

וְהַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֶאֱרִיכוּ עֵת רַבָּה וְאוּלַי רַק עֵת קְצָרָה, כִּי בֶאֱמֶת אֵין עֵת לִדְבָרִים כָּאֵלֶּה עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה. – בֵּין כֹּה וָכֹה וּבְנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים אֲשֶׁר בִּמְעָרַת סָרַתּוּסְטְרָא הֵקִיצוּ, אָז הִתְכּוֹנְנוּ יַחְדָּו לִהְיוֹת לְמַסָּע אֶחָד לְבַעֲבוּר צֵאת לִקְרַאת סָרַתּוּסְטְרָא לְבָרֵךְ אוֹתוֹ בִּרְכַּת בֹּקֶר. כִּי רָאוּ בַהֲקִיצָם וְהִנֵּה אֵין עוֹד סָרַתּוּסְטְרָא בְּתוֹכָם. וַיְהִי בְּצֵאתָם אֶת הַמְּעָרָה וְקוֹל שַׁעֲטַת צַעֲדֵי רַגְלֵיהֶם עוֹבֵר לִפְנֵיהֶם, וְהָאַרְיֵה גִּלְּפַת פִּתְאֹם בְּחָזְקָה וַיִּפֶן בֶּן־רֶגַע מִסָּרַתּוּסְטְרָא וַיָּגַח בְּקוֹל שְׁאָגָה גְדוֹלָה לְעֻמַּת הַמְּעָרָה; וּבְנֵי הָאָדָם הַנַּעֲלִים כְּשָׁמְעָם אֶת קוֹל הַשְּׁאָגָה וַיִּזְעֲקוּ כֻלָּם קוֹל זְעָקָה גְדוֹלָה פֶּה אֶחָד וַיָּנוּסוּ וַיֵּעָלְמוּ כְּרֶגַע.

וְסָרַתּוּסְטְרָא כֻלּוֹ נִפְעָם וּמְשׁוֹמֵם וַיִּתְנַשֵּׂא מֵעַל מְקוֹמוֹ וַיַּבֵּט עַל סְבִיבָיו וַיַּעֲמוֹד מִשְׁתָּאֶה וַיִּשְׁאַל אֶת לִבּוֹ וַיִּתְבּוֹנֵן – וַיְהִי לְבַדּוֹ. אָז שָׁאַל בַּלָּאט: „מַה־זֶּה שָׁמַעְתִּי? מַה־זֶּה נַעֲשָׂה עִמִּי זֶה־עַתָּה?"

וְכְרֶגַע שָׁב אֵלָיו רוּחַ זִכְרוֹנוֹ וַיָּבֶן פִּתְאֹם אֶת־כָּל

אֲשֶׁר נַעֲשָׂה מֵאָז הֱיוֹת תְּמוֹל וְעַד הַיּוֹם. אָז אָמַר וַיְחַלֵּק בְּיָדוֹ אֶת־זְקָנוֹ: „הֲלֹא פֹּה הָאֶבֶן, הֲלֹא עָלֶיהָ יָשַׁבְתִּי אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר, וּפֹה נִגַּשׁ אֵלַי נְבִיא הָאֻמָּה וּפֹה שָׁמַעְתִּי בָּרִאשׁוֹנָה אֶת קוֹל הַזְּעָקָה, אֲשֶׁר שְׁמַעְתִּיו גַּם זֶה עַתָּה, אֶת קוֹל זַעֲקַת הַשֶּׁבֶר הַגָּדוֹל.

הוֹי אַתֶּם בְּנֵי־אָדָם הַנַּעֲלִים, הֲלֹא זֶה הָיָה שִׁבְרְכֶם אַתֶּם אֲשֶׁר נִבָּא אוֹתוֹ לִי אֶתְמוֹל בַּבֹּקֶר נְבִיא הָאֻמָּה הַזָּקֵן –

– אֶל שִׁבְרְכֶם חָפֵץ לְהַשִּׂיא אוֹתִי וּלְנַסּוֹתֵנִי: הוֹי סָרַתּוּסְטְרָא – דִּבֵּר אֵלַי – הִנֵּה אָנֹכִי בָא, לְבַעֲבוּר הַשִּׂיא אוֹתְךָ אֶל פִּשְׁעֲךָ הָאַחֲרוֹן

וְסָרַתּוּסְטְרָא קָרָא: „אֶל פִּשְׁעִי הָאַחֲרוֹן?" וַיִּשְׂחַק וַיִּתְקַצֵּף עַל הַמִּלָּה אֲשֶׁר בְּמוֹ פִיו דִּבְּרָהּ. „מַה־זֶּה נִשְׁאַר לִי עוֹד אִם לֹא פִּשְׁעִי הָאַחֲרוֹן?"

– וְסָרַתּוּסְטְרָא נִשְׁקַע שֵׁנִית אֶל תּוֹכוֹ וַיָּשָׁב וַיֵּשֶׁב עַל הָאֶבֶן הַגְּדוֹלָה וַיַּעֲמֵק לַחֲשׁוֹב. אָכֵן פִּתְאֹם הִשְׁתָּעֵר מִמְּקוֹמוֹ –

וּבְקוֹל זְעָקָה קָרָא: „הַחֶמְלָה! זֹאת הַחֶמְלָה עַל הָאָדָם הַנַּעֲלֶה!" וּפָנָיו נֶהֶפְכוּ וַיִּהְיוּ לְבַרְזֶל. „הִנֵּה כֵן: הַדָּבָר הַזֶּה – הֲלֹא בָא יוֹמוֹ!

מַכְאוֹבִי עִם חֶמְלָתִי – מַה־יִּתְּנוּ וּמַה־יּוֹסִיפוּ? הַאִם אֲשֶׁר אֲבַקֵּשׁ? הֲלֹא רַק אֶת־פָּעֳלִי אָנֹכִי מְבַקֵּשׁ!

הָבָה! הִנֵּה בָא הָאַרְיֵה, בָּנַי קְרוֹבִים. סָרַתּוּסְטְרָא בָּשֵׁל, רִגְעִי הִגִּיעַ: –

הִנֵּה הַבֹּקֶר בָּקְרִי אָנִי, יוֹמִי אָנִי הִגִּיעַ: עֲלֵה, עֲלֵה אַתָּה מוֹעֵד־הַצָּהֳרַיִם הַגָּדוֹל!" – –

כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא וַיַּעֲזֹב אֶת מְעָרָתוֹ. וְהוּא לוֹהֵט וְחָזָק כְּשֶׁמֶשׁ־בֹּקֶר הַיּוֹצֵא מֵאַחֲרֵי הָרִים אֲפֵלִים.

קֵץ כֹּה אָמַר סָרַתּוּסְטְרָא.

PROPERTY OF
B'NAI B'RITH
HILLEL FOUNDATION
TORONTO

